TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

OĞUZ ERGEÇ KOLEKSİYONU MECMÛ'ASI
(İNCELEME-1A-80A TRANSKRİPSİYONLU METİN-TIPKIBASIM)

Aygül DÜZENLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

OĞUZ ERGEÇ KOLEKSİYONU MECMÛ'ASI
(İNCELEME-1A-80A TRANSKRİPSİYONLU METİN-TIPKIBASIM)

AYGÜL DÜZENLİ

Danışman: **Doç. Dr. Nuran ÖZTÜRK**
Jüri Üyesi: **Prof. Dr. İ. Çetin DERDİYOK**
Jüri Üyesi: **Prof. Dr. Atabey KILIÇ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2015

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Nuran ÖZTÜRK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. İ. Çetin DERDİYOK

Üye: Prof. Dr. Atabey KILIÇ

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
24/07/2015

Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 24 /07 / 2015

Aygül DÜZENLİ

ÖZET

OĞUZ ERGEÇ KOLEKSİYONU MECMÛ‘ASI
(İNCELEME-1A-80A TRANSKRİPSİYONLU METİN-TIPKIBASIM)

Aygül DÜZENLİ

Yüksek Lisans Tezi, İslâm Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Nuran ÖZTÜRK
Temmuz 2015, 719 sayfa

Bu çalışmada 18. yy.'ın sonu ile 19. yy.'ın başlarında peyderpey derlendiği düşünülen ve 330 varaktan oluşan bir mecmû‘anın 1a-80a varaklık kısmı incelenmiştir. Mecmû‘anın mürettibini tespit için eser taranmışsa da herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eserin geneli incelendiğinde eserin adına dair herhangi bir kayda ulaşılamamıştır. Eser şahıs elinde bulunduğundan kütüphane yahut katalog kaydı da bulunmamaktadır. Mecmû‘a ağırlıklı olarak gazel, kaside, tevârîh, müseddes, tahmîs ve müfred gibi çeşitli nazım şekillerini içinde barındırmakla birlikte mensur metinler de ihtiva eden hacimli bir eserdir. İncelediğimiz kısım olan 1a-80a varakları arasında 12. yy. ile 19. yy. arasında yaşamış 208 şaire ait 563 şiir yer almaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın konusu, kapsamı ve önemi belirtildikten sonra "Türk Edebiyatında Mecmû‘alar" adını taşıyan ikinci bölümde kelime ve kavram olarak mecmû‘a, mecmû‘aların tasnifi, şiir mecmû‘alarının önemi hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde mecmû‘a hakkında genel bilgilerden sonra 1a-80a varakları arasında yer alan şair kadrosuna, nazîrelere ve bu varaklar arası kullanılan aruz kalıplarına yer verilmiş, incelediğimiz kısmın muhteva özellikleri değerlendirilmiş, son olarak da çalışılan kısmın içeriğini yansıtan bir tablo ilâve edilmiştir. Dördüncü bölümde 1a-80a varakları arası mecmû‘a metni transkribe edilmiş, son bölüm olan beşinci bölümde ise çalışma neticesinde elde edilen sonuçlar sıralanmıştır.

Anahtar kelimeler: Mecmû‘a, mecmû‘a-i eş‘âr, dîvân şiiri, gazel.

ABSTRACT

CORPUS OF OĞUZ ERGEÇ COLLECTION (RESEARCH - FOL.1A-80A TRANSCRIBED TEXT - FACSIMILE EDITION)

Aygül DÜZENLİ

Master Thesis, Department of History of Islam and Arts
Advisor: Assoc. Prof. Nuran ÖZTÜRK
July 2015, 719 pages

In this study, 1r-80r portion of a collection that consists of 330 folios and is thought to be compiled step by step in the late 18th and the early 19th century is examined. Although the work is scanned to identify its compositor, no information is found. When throughout the work is examined, none of record is reached at. Since the work is in the hands of individual, library or catalogue record is not found either. Though the collection mostly includes a variety of verse forms such as ghazal, qasida, tawârikh, musaddas, takhmis and mufrad, it is a voluminous work which also contains prose texts. The folios 1r-80r on which we studied includes 563 poetries of 208 poets who lived between the 12th and 19th centuries.

In the first chapter of the work, the subject, scope and importance of the work are explained, while in the second chapter entitled "Majmuas in the Turkish Literature" brief information is given about the literal and terminological meanings of majmua, classification of majmua and the importance of poetic majmuas. In the third chapter, after a general information about the majmua, the poems mentioned between folios1r-80r, nazires and aruz patterns are given place, and contents features of the portion we study on is analyzed and finally a table which reflects the contents of the work is appended. In the fourth chapter the text of the majmua between the folios 1r-80r is transcribed. In the fifth last chapter, the conclusions of the research are listed.

Keywords: Majmua, majmua-yi ash'âr, diwan poetry, ghazal.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatına ışık tutan ve kaynaklık eden temel eserler şüphesiz dîvânlar ve tezkirelerdir. Dîvânlar bir şairin neredeyse bütün şiirlerini içermesi açısından bize toplu bir bakış imkanı sağlarken, tezkireler ise bu şairlerin hayatı, edebî kişiliği ve sanatının beğenilip beğenilmediğine dair tamamlayıcı bilgiler vermektedir. Bu bağlamda Klasik Türk Edebiyatı çalışmalarında dîvân ve tezkirelerin yeri ve önemi herkesçe kabul görmektedir. Ancak edebiyat tarihimize ışık tutacak ve ona yeni bilgiler katacak göz ardı edilmemesi gereken bir diğer önemli kaynak ise şiir mecmû'alarıdır. Antolojik mahiyette bulunan bu eserler, dîvânı olmayan veya bulunamayan şairlerin şiirlerini tespit etmek, dîvânı yayınlanmış şairlerin dîvânında yer almayan şiirlerini ortaya çıkarmak, var olan şair ve şiirler ile ilgili bilgileri teyit etmek ve yeri geldiğinde değiştirmek, dönemin edebiyat zevkini anlayabilmek gibi birçok konuda başvurulan önemli kaynaklardır. Böylesi büyük bir öneme sahip olmasına rağmen mecmû'alar üzerinde yapılan çalışmalar hâlen yeterli değildir. Biz de bu eksikliği biraz olsun giderebilmek adına Oğuz Ergeç'in şahsî koleksiyonunda bulunan bir mecmû'ayı çalışmamızın konusu olarak belirledik. Bu tez ile, çalışılmadığı takdirde varlığından haberdar olunması zor olan, içerisinde pek çok şiir ve şair seçkisi barındıran bir eseri gün yüzüne çıkarmak ve Klasik edebiyatımıza ait farklı şiirlerin ve şairlerin bilinip tanınmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünü oluşturan ve çalışmanın konu, kapsam ve önemini içeren giriş bölümünden sonra, ikinci bölümde Türk edebiyatında mecmû'alar ile ilgili bilgi verilerek, mecmû'aların önemine değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise, mecmû'anın genel tanıtımı yapıldıktan sonra, incelediğimiz kısım olan 1a-80a varakları arasında bulunan şairler ve bu şairlere ait şiirlerin sayıları, nazîreler ve kullanılan aruz kalıpları birer tablo ile gösterilmiş ardından mecmû'anın muhteva özellikleri ele alınmıştır. Bölüm sonuna ise çalışılan kısmın genel özelliklerini yansıtan bir tablo eklenmiştir. Dördüncü bölümde 1a-80a varakları arası mecmû'anın transkripsiyonlu metni verilmiş, son bölümde ise bu çalışmada elde edilen bulgular sonuç başlığı altında ele alınmıştır.

Çalışmamız sırasında birçok kişi ve kuruluştan önemli yardım ve destek gördüğümüzü belirtmeliyiz. Öncelikle konuyu seçmem hususundaki tavsiye ve yönlendirmeleri, çalışma esnasında da benden esirgemediği değerli yardımlarından dolayı danışman hocam Doç. Dr. Nuran ÖZTÜRK'e teşekkür etmeliyim. Şahsî

koleksiyonundaki böyle kıymetli bir eserin edebiyat dünyasına kazandırılmasına vesile olan Oğuz ERGEÇ'e, ilim yolculuğunda beni diri tutan ve çalışma boyunca da büyük desteğini gördüğüm kıymetli hocam Prof. Dr. Fatih Yahya AYAZ'a, Arapça ve Farsça şiirlerin okunmasında kıymetli vakitlerini ayıran sayın hocam Doç. Dr. Hayri KAPLAN'a ve Arş. Gör. Bilge KARGA'ya, çalışmam için gerekli kaynakları temin etmemi sağlayan Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (İSAM) Kütüphanesi'ne teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak hayatımın her anında yanımda olan aileme ve çalışma boyunca beni sabırla destekleyen, yol gösterici eleştiri ve katkılarıyla yardımlarını gördüğüm eşim Ahmet DÜZENLİ'ye ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Aygül DÜZENLİ

Temmuz / 2015

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **x**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**
EKLER LİSTESİ ..... **xii**

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konu ve Kapsamı 1
1.2. Çalışmanın Önemi 2
1.3. Yöntem ve Sınırlılıklar 2

BÖLÜM II
TÜRK EDEBİYATINDA MECMÛ'ALAR

2.1. Kelime ve Kavram Olarak Mecmû'a ve Mecmû'aların Tasnîfi 4
2.2. Şiir Mecmû'alarının Önemi 7

BÖLÜM III
OĞUZ ERGEÇ KOLEKSİYONU MECMÛ'ASI

3.1. Mecmû'anın Fiziksel Özellikleri/Nüsha Tavsîfi 11
3.2. Derleyicinin Kimliğine Dâir 13
3.3. Mecmû'anın Tarihlendirilmesi 15
3.4. Tertip Hususiyetleri 15
3.5. Dil ve İmlâ Özellikleri 17
3.6. 1a-80a Varakları Arasında Bulunan Şairler ve Bu Şairlere Ait Şiirlerin Sayısı 21
3.7. 1a-80a Varakları Arasında Bulunan Nazîreler 31

3.8. 1a-80a Varakları Arası Kullanılan Aruz Kalıpları 34
3.9. 1a-80a Varakları Arası Muhteva Özelliklerinin Değerlendirilmesi 35
3.10. Mecmû'anın 1a-80a Varakları Arası Sistematik Tasnifi 55

BÖLÜM IV

1A-80A VARAKLARI ARASI MECMÛ'A METNİNİN TRANSKRİPSİYONU

4.1. Metnin Kurulmasında Esas Alınan Hususlar 105
4.2. Transkripsiyon İşaretleri 108
4.3. Mecmû'anın 1a-80a Varakları Transkripsiyonlu Metni 109

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuç 543

BİBLİYOGRAFYA 545
EKLER 560
TIPKIBASIM 569
ÖZGEÇMİŞ 719

KISALTMALAR

Bs.: Baskı

Bk.: Bakınız

C: Cilt

D.: Dîvân

haz.: Hazırlayan

M.: Mecmû‘a

ö.: Ölüm Tarihi

s.: Sayfa

S.: Sayı

vb.: ve benzeri

yy.: yüzyıl

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Mecmû‘ada Yer Alan Nazım Şekilleri 17
Tablo 2. 1a- 80a Varakları Arasında Bulunan Şairler ve Bu Şairlere Ait Şiirlerin Sayısı 22
Tablo 3. 1a-80a Varakları Arasında Bulunan Nazîreler..... 32
Tablo 4. 1a-80 Varakları Arasında Kullanılan Aruz Kalıpları..... 34

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK 1. Mecmû'anın Sonunda Bulunan Fihrist (328b-329b).....560

EK 2. Mecmû'anın Şirazesi.....562

EK 3. Uygun olmayan Şekilde Onarılan Bir Varak (7b).....563

EK 4. Mecmû'anın Mürettibine Dair Derkenar (311b).....564

EK 5. Mecmû'adan Örnek Sayfalar (Zahriye, 1b, 257a, 17b,264a, 258a, 283b).....565

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konu ve Kapsamı

Çalışmamızın konusu 18. yy.ın sonları ile 19. yy. başlarında derlendiğini düşündüğümüz mecmû'anın 1a - 80a varakları arasında yer alan şiirlerin transkribe edilmesi ve incelenmesidir. Çalıştığımız mecmû'a 330 varaktır. İlk 163 varağında gazeller, ardından sırasıyla kasideler, terci'-i bendler, müseddesler, muhammesler, tahmisler, müstezâdlar, rubâ'iler, müfredler, tarihler, muammâlar ve lugazlar bulunmaktadır. Mensur kısımda ise, 3 adet şerh ve karışık olarak letâif, mine'l-acâyib, müterâdifler, hikâyeler ve soru cevaplar yer almaktadır. Çalışma, bu hacimli eserin 80 varaklık kısmı ile sınırlandırılmıştır. Çalışmamızı oluşturan 80 varaklık bölümde 208 şaire ait 563 şiirin yer alması mecmû'anın hacmi ile ilgili fikir verici olacaktır. Tüm bu içerik yoğunluğuna ek olarak ıslanma, yırtılma, mürekkep dağılması ve yanlış onarım gibi çeşitli sebeplerden yıpranmış durumda olan varaklarda yer alan şiirlerin okunması çalışmanın zorlayıcı yönü olmuştur.

Mecmû'a 12.yy.'dan 19.yy.'a kadar yaşamış şairlerin şiirlerinin yer aldığı hacimli bir eserdir. Eserin tamamı incelendiğinde farklı şekil ve türlerden pek çok örnek barındırmaktadır. Gazel, kaside, müfred ve kıtaların dışında 209. varakta yer alan Veysî'nin *Tövbenâmesi*nden[1], Nev'î'nin *Kasîde-i Gül-i Sad-berg*'ine[2], Kara Hasanzâde Hüseyin Çelebi'nin *Hasb-i hâl*'inden, Hekîmbaşı-zâde Ali Paşa'nın Kıbletaş'ta olan çeşmesine Vehbî Efendi'nin düşürdüğü tarihe kadar pek çok eser yer almaktadır. Mecmû'anın tamamı çalışıldığında mecmû'ada yer alan eserlerin edebiyat dünyasına yeni ve tamamlayıcı bilgiler sağlayacağı umulmaktadır. Çalıştığımız kısım ise gazellerden oluştuğu için çoğunlukla âşıkâne şiirleri içermektedir. Bununla birlikte na't, münacât gibi dinî-edebî türlerin yanında sosyal hayatın yansımalarından olmak üzere, mûsikî, satranç ve tavla oyunu, yeme-içme kültürünün izlerini taşıyan mısralar ile tarihi hadiselere ait bilgiler ve daha pek çok alanı konu edinen şiirler de bulunmaktadır.

---

[1] Veysî'nin Tövbenâmesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Nuran Yılmaz, "Münâcât ve Tövbe-i Nasûh Geleneği Çerçevesinde Tövbenâme-i Veysî", *İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu*, Sütun Yayınları, İstanbul 2012, s. 233-246.

[2] Nev'î'nin Gül-i Sad-berg'i ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. İ. Çetin Derdiyok, "Nev'î'nin Gül-i Sad-berg'i", *Türk Kültürü*, XXXVIII/449, 2000, s. 524-533.

1.2. Çalışmanın Önemi

Türk edebiyatında dîvânlar ve tezkireler gibi mecmû‘alar da şairlerin şiirlerine ulaşılabilecek kaynak eserler mahiyetindedir. Türk şiir tarihi açısından değerli kaynaklar olan mecmû‘alar sayesinde, edebiyat tarihimizdeki bazı bilgileri doğrulamak veya düzeltmek yahut yeni bilgiler eklemek mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda mecmû‘aların pek çok faydasından söz edilebilir.

Çeşitli kaynaklarda ismi geçmesine rağmen henüz ele geçmemiş birçok eser, bir şekilde varlığından haberdar olunamayan şairler, şiirler, eserler, nazım türleri, belgeler ve tarihi olayları aydınlatacak bilgiler mecmû‘alar sayesinde ortaya çıkarılabilir. Her mecmû‘a yazıldığı dönemin edebî zevkini ve şiir anlayışını yansıttığından ayrıca önemlidir. Yine şairlerin birbirine yazdığı tahmîs ve nazîrelerden hangi şairin kimden etkilendiği anlaşılabilir. Bunun yanında dîvânlarda bulunan kimi şiirler bazen beyit sayısı bakımından daha zengin bir şekilde bazen de çeşitli nüsha farklarıyla mecmû‘alarda yer almaktadır. Hatta kimi zaman mecmû‘alardaki bu farklılıkların şiire dîvânlardaki ifadelerden daha uygun düştüğü görülmektedir. Ayrıca dîvânlardaki eksik kısımlar, okunamayan kelimeler ve vezin kusurları şiirlerin mecmû‘adaki şekillerine bakılarak düzeltilebilir. Yani mecmû‘alar, dîvânlardaki eksiklerin tamamlanmasına ve dîvânların daha zengin bir hale getirilmesine önemli katkı sağlamaktadır.

Mecmû‘aların faydaları düşünüldüğünde üzerinde çalışılması gereken önemli eserler olduğu anlaşılmaktadır. Kısaca, Türk şiirinin gelişimini, değişimini ve geçirdiği merhaleleri tespitte mecmû‘alar önemli bir yer tutmaktadır. Türk edebiyatının keşfedilmeyi bekleyen gizli hazineleri olarak nitelendirilen mecmû‘alar üzerinde yapılacak ilmî çalışmalarla, pek çok konuya ışık tutabilecek değerli bilgilere ulaşılabileceği kanaatindeyiz.

1.3. Yöntem ve Sınırlılıklar

Çalışmaya başlamadan önce ilgili eserin fotoğraflaması yapılmıştır. Bu esnada bazı varakların yanlış yere yapıştırıldığı ve katlanılıp eserin cildine yahut varak aralarına rastgele yerleştirildiği görülmüştür. Öncelikle bu karışıklıkların giderilmesi ve eserin tam bir görünüm arz etmesi için düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden sonra bazı varakların tamamen kaybolduğu da tespit edilmiştir.

Eser genel olarak incelendiğinde içerik açısından hayli yoğun olduğu görülmüş ve çalışılabilecek bölümler tespit edilmeye çalışılmıştır. Öncelikle gazellerin tamamının çalışılması düşünüldüyse de yüksek lisans seviyesinde zorlayıcı olacağından gazellerin

yarısının çalışılması şeklinde bir sınırlamaya gidilmiştir.

Çalışılacak bölüme karar verdikten sonra eser okunmuş ve yeni yazıya çevrilerek deftere yazılmıştır.[3] Metni transkribe edip bilgisayar ortamına geçirmeden önce mecmû'alar ve metin neşri ile ilgili ilmî çalışmalar[4] okunmuş, ilim ehlince verilen tavsiyeler çerçevesinde,"Metnin Kurulmasında Esas Alınan Hususlar" kısmında takip edilen usûl oluşturulmaya çalışılmıştır. Ardından konu ile ilgili lisansüstü çalışmalar incelenerek içerik oluşturulmuştur. Daha sonra mecmû'ada yer alan şiirler, yayımlanmış dîvânlar yahut makale ve lisansüstü tez çalışmaları gibi ilmî çalışmalarla karşılaştırılarak farklılıklar tespit edilmiş ve dipnotta gösterilmiştir. Böylelikle bir ölçüde metin tenkidi de yapılmıştır. Bu esnada metinle ilgili tespitler de not alınmıştır. Bunların yanısıra üzerinde herhangi bir ilmî çalışma tespit edemediğimiz durumlarda internet ortamında yapılan taramalar neticesinde ulaştığımız bazı şiirler de olmuştur. Taramalar neticesinde ulaşamadığımız şiirler ise herhangi bir karşılaştırılmaya gidilmeksizin mecmû'adaki şekliyle yazılmıştır.

---

[3] Eski harflerle yazılmış bir metni transkribe etme sıkıntısını en aza indirmek adına imlâ konusunda yapılan çalışmalar dikkate alınmıştır. bk. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, (Prof. Dr. İsmail ÜNVER Adına – İmlâ), 3(6), 2008: http://www.turkishstudies.net/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=Volume%203%20Issue%206

[4] Bk. Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, "Şairlerin Gözüyle Mecmua", *Turkish Studies* 8 (1), Ankara 2013, s. 21-49,; Kamil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Konya 2011, s. 245-260.; Ali Canip Yöntem, "Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü" *Prof. Dr. Ali Cânip Yöntem'in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, haz. Ahmet Sevgi- Mustafa Özcan, Sözler Yayınları, İstanbul 1996; Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies*, 2(3), 2007, s. 122-137.; Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir", Eski *Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 77-96. ; Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,* Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 99-113.; Ahmet Tanyıldız, "Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında", *Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5 (21), 2012, s. 224-239, Ahmed Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, 1942, s. 253-267.; M. Fatih Köksal, Metin Neşrinin Ana Esasları, *TÜBAR*, 31, 2012, s. 179-209.; Atabey Kılıç, "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *GÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları*, Nu, 1, s. 331-345.; Atabey Kılıç, "Aruz İmlâsı Üzerine Notlar", *Turkish Studies* 3(6), 2008, s. 471-487; İsmail Ünver, "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies* 3(6), 2008, s. 1-46.; Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine", *Turkish Studies,* 8 (1), 2013, s. 315-322.; Semra Tunç "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 18, Konya 2005, s. 11-87.; Selahattin Polat, *Metin Tenkidi*, İfav Yayınları, İstanbul 2010, M. Fatih Köksal, *Tenkid ve Teori*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012; Cemal Kurnaz-Yaşar Aydemir, "Mecmualara Sorulması Gereken Sorular", *Turkish Studies*, 8(1) Ankara 2013, s. 51-64.; İsmail Ünver, "Arap Harfli Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar", *Turkish Studies*, 3(6), 2008, s.47-58.; Turgut Koçoğlu, "Metin Neşrinde İmlâ Üzerine Görüşler ve Uygulamalara Dâir", *Turkish Studies* 3(6), 2008, s. 388-398.; Ziya Avşar,"Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler", *Turkish Studies* 3(6), 2008, s. 59-95.

BÖLÜM II

TÜRK EDEBİYATINDA MECMÛ‘ALAR

2.1. Kelime ve Kavram Olarak Mecmû‘a ve Mecmû‘aların Tasnifi

Arapça جمع kökünden türeyen mecmû‘a sözlükte "bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep" anlamlarına gelmektedir (Türkçe Sözlük: 2011). Günümüz Türkçesinde "dergi" olarak karşılığını bulan mecmû‘a kavram olarak, genelde "bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplar" olarak tanımlanır (Uzun 2003: 265). Yazma eserlerle uğraşanlar ve edebiyat araştırmacıları için ise farklı kişilere ait metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşan eserleri ifade etmektedir (Köksal 2012: 83). Aynı zamanda defter, çeşitli konuların bir araya getirildiği kitap ve şiir defteri anlamlarına da gelmektedir.

Mecmû‘alar başlangıçta ayet, hadis, dua, hutbe şiir, ilahi, mektup, ilaç tarifleri yahut faydalı bilgilerin derlendiği defterler mahiyetinde iken bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra kitap hüviyetinde kabul edilmişlerdir (Uzun 2003: 267).

Farklı özellikleri olan mecmû‘aların tasnifinde birkaç türlü yaklaşım mevcuttur. Bunlardan biri Agâh Sırrı Levend'e aittir. Levend, mecmû‘aları ana hatları ile; nazîre mecmû‘aları, antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmû‘aları, türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmû‘alar, aynı konudaki eserleri içine alan mecmû‘alar, tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmû‘alar olarak tasnif etmiştir (Levend 2008: 166). Günay Kut ise,

1. Nazîre mecmû‘aları,
2. Seçme şiir mecmû‘aları (Mecmû‘a-i eş‘ar, Mecmû‘a-i devâvîn),
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmû‘alar (Mecmû‘a-i edviye, Mecmû‘a-i tevârîh, Mecmû‘a-i muammeyât, Mecmû‘a-i münşeat, mecmû‘atü’r-resâil gibi),
4. Karışık mecmû‘alar,
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmû‘alar şeklinde beş sınıfta toplamıştır (Kut 1986: 170).

Mecmû‘alarla ilgili son dönemde yapılan tasniflerden biri de Atabey Kılıç'a aittir (Kılıç 2012: 80). Kılıç, mecmû‘aları şekil, dil, muhteva vb. gibi özelliklerine göre ayrıntılı olarak şu şekilde tasnif eder:

Mecmû‘aları Tasnif Denemesi[5]

Cilt ve Tertip Hususiyetleri Bakımından

Mecmû‘a

Cönkler

1. Tertip Durumuna Göre M.

a. Mürettep M.

b. Mürettep olmayan M.

2. Mürettip Durumuna Göre M.

a. Mürettibi bilinen M.

b. Mürettibi bilinmeyen M.

3. Aynı Zümreye Mensup Şahsiyetlerin Toplandığı M.

Şekil Bakımından

1. Manzum Metin M.

(Kaside, gazel, nazîre, ilâhî vb.)

2.Mensur Metinler M.

(Lugaz, fetva, şerh, münşeât vb.)

3. Karışık Manzum ve Mensur Eserler M.

(Fevâid ve eş‘âr mecmû‘aları farklı türleri barındıran M.)

Dil Bakımından

1. Arapça M.

2. Farsça M.

3. Türkçe M.

4. Çok dilli M.

Muhteva bakımından

1. Din

2.Tasavvuf

3. İlm-i nücûm

4. Hikâye/latîfe

5. Hezel ve hiciv

6. Edviye

7.Mûsikî

8. Hat ve kitâbet

Şahısların Tertip Ettiği veya Şahıslar İçin Tertip Edilen M.

[5] Atabey Kılıç, "Mecmûa Tasnifine Dâir", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 81-95.

Şiir mecmû‘alarının tasnifi ile ilgili olarak ise son dönemde yapılan tasnif denemelerinden Gürbüz'ün tasnifi kayda değerdir (Gürbüz 2012: 99-113). Gürbüz şiir mecmû‘alarını;

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmû‘aları, gazel, kaside, matla ve beyit mecmû‘aları gibi.
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan(tematik) şiir mecmû‘aları, tarih, na‘t, medhiye, lugaz ve şehrengiz mecmû‘aları gibi.
3. Nazîre mecmû‘aları,
4. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmû‘alar,
5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmû‘alar şeklinde beş başlık altında tasnif etmiştir (Gürbüz 2012: 108-112).[6]

Mecmû‘aların bir kısmının mürettibi veya müstensihi belli ise de büyük bir kısmının ne mürettibi ne de müstensihi bellidir. Çoğunluğunun *ferağ / ketebe / istinsah* kaydı da bulunmaz. Bunun yanında çoğunun düzenlenme tarihleri de yoktur. Bunların sebebi ise mecmû‘aların derleyen kişilerin tamamen zevklerine göre tuttukları defterler olmalarıdır (Aydemir 2007: 123). Ancak mecmû‘ada yer alan şairlerin yaşadıkları dönemden, mecmû‘anın kağıt, cilt v.s. gibi fiziksel özelliklerinden yahut mürettip tarafından alınan kimi tarih notlarından ve tarihî olaylara dair bilgilerden mecmû‘anın düzenlenme tarihine dair ortalama bir tespitte bulunulabilir.

İtina ile hazırlanmış, cildi, cedvelleri, tezhip, minyatür v.b. diğer süslemeleri ile sanatsal bakımdan değeri olan mecmû‘alar olduğu gibi, dağınık, yazı stilinde, satır ve sütun sayısında standardı olmayan, varak renkleri ve boyutları birbirinden farklı özensiz hazırlanmış mecmû‘alar da mevcuttur. Bazı mecmû‘aların baştan veya sondan, bazılarının ise hem baştan hem de sondan eksik olduğu görülmektedir. Bunun yanında yaprakları düşmüş, koparılmış yahut kesilmiş olan mecmû‘alara da rastlanır. Bu tür eksiklikler eserin tam bir metin olarak ortaya konamamasının yanı sıra başka bazı sorunları beraberinde getirse de bunlar, mecmû‘alarda yer alan her bir risale yahut şiir birbirinden bağımsız bir metin olduğu için müstakil bir eserdeki eksiklik kadar önemli sayılmaz (Köksal 2012: 84).

---

[6] Şiir mecmū‘aları üzerine yapılan çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Gıynaş 2012.

2.2. Şiir Mecmû'alarının Önemi

Mecmû'alar, kütüphanelerimizde sayıca en fazla olan eser türlerinden biridir. Edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik pek çok konuyu içinde barındırmasına rağmen mecmû'alar yeterince gündeme gelmemekte ve gereği kadar dikkate alınmamaktadır (Aydemir 2007: 123). Halbuki mecmû'alar incelendiğinde edebiyat tarihimize ve edebiyat bilgimize katkı sağlayacak pek çok unsuru içerdikleri görülecektir.

Mecmû'aların edebiyat dünyasına sağladığı/sağlayacağı katkıların başında şüphesiz çeşitli sebeplerden tezkirelere girememiş şairler ve bu şairlerin şiirleri hakkında önemli ve yeni bilgiler sunuyor olması gelir. Mecmû'alarda dîvân tertip etmiş şairlerin neşredilmiş dîvânlarında yer almayan şiirlerine rastlandığı gibi bugüne kadar adı duyulmamış, hayatı ve şiirleri hakkında bilgi sahibi olmadığımız pek çok şaire dair bilgiler de bulunabilmektedir. Bunun yanında dîvânı olmayan yahut bulunamayan bazı şairlerin sadece mecmû'alarda yer alan şiirlerinin derlenmesiyle oluşturulan/ neşredilen dîvânlar da mevcuttur. Örneğin Behiştî Dîvânı[7], Helâkî Dîvânı[8], Amrî Dîvânı[9] ve Çâkerî Dîvânı[10] bu şekilde tertîp edilen dîvânlardandır (Aydemir 2007: 127). Dolayısıyla mecmû'alar bu yönüyle bazen bir eksikliği gidermekte bazen de adı duyulmamış bir şair ve onun şiirlerinden haber veren yegâne kaynak görevi üstlenmektedir.

Bazı şairlerin yayımlanmış dîvânlarında çeşitli sebeplerle yer almayan şiirleri de bu tür mecmû'alar vasıtasıyla bize ulaşmıştır. Burada bazı şairlerin şiirinin dîvânında yer almamasının muhtemel sebeplerine de işaret etmek gerekir. Dîvân neşri yapılırken bazı nüshaların görülmemesi, şairin bu tür şiirleri dîvânını tertip ettikten sonra yazması ve ömrünün vefa etmemesi yahut farklı sebeplerden dîvânını tekrar tertip edememesi gibi sebepler öncelikle zikredilmelidir. Yine şairin, şiirini estetik açıdan yetersiz görmesi, meşk ettiği şiirleri dîvânına almak istememesi, yazdıkları arasında en güzelini dîvânına alması diğerlerini karalama şeklinde bırakması yahut şairin vefatının ardından dîvânının başka kimselerce derlenmesi de bunlara ilave edilebilir (Aydemir 2007: 132).

---

7 Yaşar Aydemir, *Behiştî Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

8 Mehmed Çavuşoğlu, *Helâkî Dîvan* (Tenkidli Basım), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1982.

9 Mehmed Çavuşoğlu, *Amrî Dîvan* (Tenkidli Basım), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979.

10 Hatice Aynur, *15. yy. Şairi Çâkerî ve Dîvânı İnceleme Tenkitli Metin,* Scala Yayıncılık, İstanbul 1999.

Mecmû‘aların edebiyat dünyasına bir diğer katkısı ise varlığından haberdar olunan ancak nüshası tespit edilemeyen, bir şekilde günümüze ulaşmamış kırk hadis, miraciye, mevlid, yüz hadis, şehrengiz, hasb-i hâl, mektup ve münşeât gibi fazla uzun olmayan risalelerin çoğunlukla bu eserlerin içinde yer alıyor olmasıdır (Köksal 2012: 89). Yapılacak çalışmalarla mecmû‘aların içinde saklı duran pek çok kıymetli eserin ortaya çıkarılabileceği kanaatindeyiz.

Mecmû‘aların şair ve okuyucu için eğitici-öğretici yönlerine de değinmek yerinde olacaktır. Zira mürettibin bilinçli olduğu durumlarda kaynaklarda tetebbu‘ yahut mütâla‘a olarak adlandırılan ön hazırlık aşamasında şair adayları için kılavuz ve geniş kelime hazinesi ve farklı metinleri bir arada bulundurması açısından onların iyi ve kötü şiiri ayırdetmelerini sağlayacak bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle mecmû‘alar şair yetişmesine katkı sağlayan el kitapları olarak düşünülebilir (Koncu-Çakır 2012: 134).

Mecmû‘alar üzerine yapılacak çalışmalarda bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları, yeni türler ve görsel şiirler ile karşılaşılabilmektedir (Köksal 2012:88-91). Bunun yanında mecmû‘alar, şairlerin hayatlarına dair tezkirelerde yer almayan bilgilerin ortaya çıkarılması, aynı yahut farklı dönemde yaşamış ve birbirlerinden etkilenmiş şairlerin karşılıklı nazîreleri, Türk edebiyatında kullanılan mazmunların yeni anlamlarla kullanımları gibi pek çok hususun ortaya çıkarılmasına da katkı sağlar.

Yazıldıkları dönemin tarihi olaylarına dair bilgi vermesi ve edebî zevklerini yansıtması açısından da mecmû‘alar önemli birer kaynak mahiyetindedirler. Bu eserler mürettiplerinin kendi zevklerine göre düzenledikleri kişisel defterler olmaları açısından bir yandan mürettibinin şiir zevkini yansıtmakta diğer yandan kişinin içinde bulunduğu dönem ve coğrafyanın ortak zevkinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Yine mecmû‘alara toplu bir bakışla, sıradan insanların yaşam biçimleri ve onların devirlerini algılayış biçimleri hakkında bilgimizi genişletecek veriler ve bu algıların yüzyıllara göre değişimini ortaya koyacak bilgiler elde etmek de mümkündür (Paic-Vukic 2012: 71). Ayrıca mecmû‘aların boş bırakılan varaklarına ve derkenarlara yazılan çeşitli dualar, otlarla ilaç tarifleri, tarih kıtaları, müfredler, münşeatlar, mürettibin ailevî bilgileri gibi notlar, dönemin sosyal, kültürel siyasî ve edebî özelliklerine dair ipuçları da vermektedir (Köksal 2012: 91).

Başta edebiyat tarihimiz olmak üzere diğer pek çok alana sağlayacağı katkılar göz önüne alındığında, kütüphanelerimizde bulunan mecmû'aların sistematik bir şekilde ortaya konulmasının elzem olduğu anlaşılacaktır. Bu bağlamda ülkemizde yüksek lisans ve doktora düzeyinde pek çok üniversitede mecmû'alar çalışılmakta ve çalıştırılmaktadır.[11] Yine 2011 yılında yedincisi düzenlenen "Eski Türk Edebiyatı

[11] Bk. Emire Sürmeli, *Mecmua'i Kasaid-i Türkiyye (İnceleme- Metin) (Varak 108-206)*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2003; Safure Aramaz, *Mecmu'a-i Eş'ar ve Feva'id (Tdk A.102) (İnceleme –Metin-Sözlük –Tıpkı Basım)* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri 2004; Fadime Özdemir, *'Abdü'l-Bâkî b. Mehmed er-Rodosî Mecmu'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (TDK A. 390) (İnceleme-Metin- Tıpkıbasım),* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri 2004; Gülşah Gaye Öztürk Fidan, *Mevlana Müzesinde Bulunan Bir Mevlevi Şairleri Mecmuası (Mecmu'a-i Eş'ar)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep 2006; Kezban Paksoy*, Mecmu'a-i Fevâid Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2254 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri 2006; Nail Boysak, *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 1479, 1591, 2752, 3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2007; Firuze Bozkurt*, XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2007; Hidayet Duyar, *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 numaralı şiir mecmū'alarının tanıtımı ve 13596 numaralı mecmū'anın metni,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2007; Tufan Kaya, *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 13467 Numaralı Mecmuanın Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2007; Özlem Seçkin Güleryüz, *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı 16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası (51a-100b) (Çeviriyazılı Metin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008; Sezgin Şirin, *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ârın (80a-120a) Yapraklarının Tenkitli Metni,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008; Arzu Erpik, *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ârın (40a-80a) Yapraklarının Tenkitli Metni* ,Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2009; Kamil Ali Gıynaş, *Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2009; Mehmet Sait Yavuz*, Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının (Vr. 1-30 İnceleme ve Metin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010; Emrah Gündüz, *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13461 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2010; Ömer Yalçın, *Mecmu'a-yı Eş'arın Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada (Vr. 121b-156a) Metin ve İnceleme,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010; Özkan Çaylak, *Mecmū'a-i Eş'ār (Hamidiye 1186) 1B-50A Yapraklarının Tenkitli Metni*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010; Sibel Öztürk, *Mecmu'a-yı Eş'ar (İnceleme-Metin- Tıpkıbasım),* Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yozgat 2010; Ahmet Kavaklıyazı, *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2010; Samet Azap*, Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2010; Sebahat Ergin, *Mecmu'atü'l-Eş'ar (İnceleme-Metin)* Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa 2010; Selman Karadağ, *Millî Kütüphane 2860 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin),* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011; Ayşegül Ekici, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki E.H. 1470 Numaralı Şiir Mecmuası*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek

Çalışmaları" adlı toplantı dizisinin başlığı "Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı" olarak belirlenmiş ve mecmû'aların tasnif ihtiyacı ve bu anlamda yapılabilecek çalışmalar ele alınmıştır. Daha sonra ise "Osmanlı Şiirinin Hazineleri: Mecmû'alar ve Cönkler Çalıştayı" ile mecmû'a ve cönklerin araştırmacıların hizmetine etkin ve hızlı bir şekilde sunulmasını amaçlayan Mecmû'aların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) bütün yönleri ile ele alınmıştır.

Lisans Tezi), Konya 2011; Betül Akar, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki R.1965 Numaralı Şiir Mecmuası (90B-176B)'nın Transkripsiyonlu Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011; Suat Donuk, *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ar İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b) (Çeviri Yazılı, Tenkitli Metin)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep 2011; Ülkü Akdağ, *Millî Kütüphane'deki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011; Cenk Açıkgöz, *Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Kitaplığı 1186'da Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (Vr. 50B-120A) (İnceleme-Metin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2012; Fatih Koyuncu, *Nuruosmâniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (1b–83a, Transkripsiyonlu Metin- İnceleme),* Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas 2012; Abdurrahman Akdüzen*, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Kitaplığı Manzum 560 Numaralı Şiir Mecmuası (Vr. 1-20) (İnceleme, Metin, Sözlük, İndeks)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013; Zühal Temur, *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ar İsimli Şiir Mecmuası (141a-214a) (Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep 2013; Serpil Mutlu, *Milli Kütüphane 06 Hk 578, 06 Hk 951 Numaralarında Kayıtlı Mecmuaların 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi*, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırşehir 2014.

BÖLÜM III

OĞUZ ERGEÇ KOLEKSİYONU MECMÛ‘ASI

3.1. Mecmû‘anın Fiziksel Özellikleri /Nüsha Tavsîfi

Cilt: Kahverengi, mıklepli, şemseli deri cilt.

Kâğıt: Âharlı âbâdî kâğıt (?). Renkli varaklar da mevcut.

Yazı: Söz başlıkları kırmızı, siyah mürekkeple harekesiz nesih hat.

Varak: 1a - 330a.

Sütun: Muhtelif.

Satır: 10 ile 30 arası muhtelif .

Ebad: Cilt boyutları 160 x 255 mm. - kağıt boyutları ise 110 x 200 mm.

Müstensih/mürettip: Belli değildir.

İstinsah/tertip tarihi: Belli değildir.

Başı: Ey evvel-i bì-evvel ve’y āḫır-i bì-āḫır
Sübḥāneke yā Rabbi sübḥāneke yā Ḳādir (1b)

Sonu: Eserin sonunda mecmû‘ada bulunan şairlerin sıralandığı bir fihrist yer almaktadır. (328b - 330a)

Eser mukavva üzerine kahverengi deri kaplanarak ciltlenmiştir. Klasik üslûpta en süslü cilt kabul edilen şemse cilt kullanılan eserin alt ve üst kapakları ile birlikte mıklebine de deri üzerine soğuk şemse uygulanmıştır. Ayrıca kapaktaki desende çeşitli sebeplerle yıpranmalar olduğu da görülmektedir. İç kapağa ise üzerine herhangi bir süslemesi bulunmayan sarı kağıt yapıştırılmıştır. Bu kâğıdın üzerinde metnin genelinden farklı bir hatla yazıldığı tespit edilen Leyla Hanım ve Rıza adlı şairlere ait iki şiir bulunmaktadır. İç kapakta yer alan bu şiirlerin mecmû‘aya sonradan eklenmiş olma ihtimali olduğunu da burada belirtmek gerekir.

Mecmû‘anın derleyeni tespit edilememiştir. Mecmû‘ada eserin kaleme alınış tarihine dair herhangi bir bilgi ile karşılaşılmamıştır. Eser şahıs elinde[12] bulunduğundan herhangi bir kütüphanede katalog kaydı da bulunmamaktadır. Ancak içinde bulunan şair

[12] Oğuz ERGEÇ (İç Mimar), Koleksiyoner vasfı olan Ergeç'in elinde yazma eser, berât ve çeşitli hat levhaları bulunmaktadır.

kadrosu incelendiğinde 18. yy.ın sonunda başlayıp 19. yy.ın başlarına kadar peyderpey derlenmiş olabileceği düşünülmektedir.[13]

330 varaktan (660 sayfa) oluşan eser ta'lik hatla yazılmıştır ve metni harekesizdir. Satır sayısı 10 ile 30 arasında değişmektedir. Mecmû'ada çoğunlukla manzum metinler yer almaktadır ancak 311b-328b varakları arası (17 varakta) mensur kısımlar da bulunmaktadır. Mecmû'anın 311b yüzünden itibaren mensur kısımlar başlamaktadır. Eserin sonunda mecmû'ada şiirleri bulunan şairlerin sıralandığı bir fihrist yer almaktadır.(Ek: 1) Mürettip fihristinde öncelikle mecmû'ada Türkçe şiirleri bulunan şairlere yer vermiş ardından Arapça ve Farsça şiirleri bulunan şairleri sıralamıştır. Ancak mecmû'ada Arapça ve Farsça şiirleri bulunan şairlerin isimlerinin yer aldığı birkaç varağın eksik olduğu düşünülmektedir. Eserin serlevhası 1b yüzünde yer almaktadır. Serlevha altın renkli varak ile çiçek, hayvan ve yıpranmadan dolayı ne olduğu pek anlaşılamayan motiflerle süslenmiştir.Genelde eserin adının yahut besmele-i şerîf'in yazıldığı serlevha ise boş bırakılmıştır.

Mecmû'ada varak tipinde numaralandırma yapılmış olup varak numaraları sayfaların a yüzünde sol üst köşeye derc edilmiştir. Metin siyah mürekkep ile yazılmış sadece başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Ayrıca şiirin içerisinde yer alan mahlasların kırmızı mürekkep ile altının çizildiğini de belirtmek gerekir. Sayfaların çoğunda çerçeve içerisine alınmış cedveller mevcuttur. Tamamına yakını gazellerden oluşan (birkaç kıt'a ve kaside de bulunmakta) ilk 150 varak altın rengi çerçeve ile diğer varaklar ise kırmızı ve siyah renkte mürekkep kullanılarak cedvellenmiştir. İlk 150 varakta her sayfa etrafı cedvellerle çevrili 3 sütundan oluşmakta iken, 150. varaktan sonra bazen şiirlerin tek sütun halinde alt alta yazılması bazen de kağıdın çapraz kullanılması yoluna gidilmiştir. Varakların çoğunda derkenar vardır. Ana kısımda 3, derkenarda 1 şiir olmak üzere her sayfada genellikle 4 şiir bulunmaktadır. Satır sayısı muhteliftir. Ayrıca mecmû'anın bazı bölümlerinde pembe renkli ve eserin genelindekinden daha ince bir kağıdın kullanıldığı da görülmektedir.

Mecmû'anın çalıştığımız kısmında bazı bölümlerde hattın/kalemin değiştiği görülmektedir. Örneğin 17, 18, 19 ve 20. varakların tamamında farklı bir hat kullanılmıştır. Bu durum, mürettibin bu varakları başkasına yazdırmış olmasından veya mecmû'anın birden fazla kişi tarafından derlenmesinden kaynaklanmış olabilir. Bu hatta "farklı kalem" dersek 20b ile 23a arası sadece derkenarların "farklı kalem" ile yazıldığı

[13] Eserin tarih manzumeleri (266b-286a) kısmı çalışıldığında tertip tarihine ilişkin daha çok bilgi edinilecektir.

görülmektedir. Bu da bize bu varaklardaki derkenarların sonradan eklendiğini düşündürmektedir. Yine 41a ile 43b varakları arasında yer alan Bâkî'ye ait şiirler mecmû'ada kullanılan diğer iki yazı stilinden tamamen farklı üçüncü bir kalemle yazılmıştır. 43b-50a arası ise (çoğunluğu Bâkî'ye ait) şiirlerin çoğu bu hatla kaleme alınmıştır. Kanaatimiz mürettibin mecmû'asını tertip ederken bu sayfaları Bâkî'nin şiirlerini yazmak üzere kasıtlı olarak boş bıraktığı daha sonra ise bu şiirleri eklediği doğrultusundadır. 53. ve 60. varaklar arasında ise sadece derkenarlar "farklı kalem" dediğimiz hatla yazılmıştır. Bu da yine derkenarların (muhtemelen başkası tarafından) sonradan eklenmiş olma ihtimalini düşündürmektedir.

Eserin cilt boyutları 160 x 255 mm, kağıt boyutları ise 110 x 200 mm'dir. Islanma ve yırtılma gibi özensiz muhafazadan kaynaklanan sebeplerle kitabın yapraklarının düzgün durmasını sağlayan şiraze dağılmış, eserin sırt kısmı zarar görmüştür. (Ek: 2) Sırt ve şirazede meydana gelen yıpranmadan kaynaklı olarak bazı varaklar kaybolmuş[14], bazıları yerinden çıkmıştır. Onarım esnasında da uygun olmayan malzemeler kullanılmış, öyle ki bu malzeme bazen metnin bir kısmını kapatacak şekilde yerleştirilmiş, ayrıca dağılan varaklar rastgele yerlere yapıştırılmıştır. (Ek: 3) Bu haliyle mecmû'anın varak sayısı ve içindeki şiirlerin yerlerinin belirlenmesi zorlaşmaktadır.

3.2. Derleyicinin Kimliğine Dâir

Eserin geneli taranmış fakat mecmû'anın mürettibine yahut müstensihine dair herhangi bir kayda ulaşılamamıştır. Ancak bazı şiirlerin başlığında yer alan "*Li-nāmıḳıhì Rıfkì*, "*Li-rāḳımıhì Rıfkì* "ve "*Li-kātibihì Rıfkì*" gibi ifadeler bize mecmû'anın Rıfkî adında biri tarafından derlendiğini düşündürmektedir. Mecmû'anın çalıştığımız kısmında Rıfkî mahlasıyla yazılmış pek çok şiirin yer alması ve bu şiirlerin, üzerinde ilmî çalışma yapılmış ve Rıfkî mahlası ile şiirler yazan şairlerin dîvânlarında ve ilgili çalışmalarda yer almıyor olması bu düşüncemizi destekler mahiyettedir.[15] Ancak mecmû'ada 31. varakta derkenarda yer alan "*Li-rāḳımıhì Bāhir*" ifadesinin de bulunması tereddüde sebep olmuştur. Bu durum mecmû'anın birkaç kişi tarafından derlenmiş olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Nitekim Tatjana Paic-Vukic

---

[14] 2, 3, 4, 6, 30 ve 330. varakların kayıp olduğu tespit edilmiştir.

[15] Bk. Beyhan Kesik, *Mahmûd Rıfkî-Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânçesi (Şekil ve Muhteva Özellikleri-Metin),* Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2009, M. Fatih Köksal, *Kayserili Dîvân Şairleri*, Geçit Yayınları, Kayseri 1998, s.71-73; *İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri,* haz.Ayşegül Celepoğlu C. V. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2013, Abdülkerim Abdülkadiroğlu, *İsmail Beliğ Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr,* Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1985.

"*Bosna mecmûalarına bir yaklaşım*" adlı çalışmasında, mecmû'anın sahibinin isminin açık olduğu durumlarda bile mecmû'anın tek bir kişi tarafından derlendiği hususunda ihtiyatlı olmak gerektiğini ifade eder (Paic-Vukic 2012: 68). Bu durumun bazen de mürettibin çağdaşı olan bir şairden şiirini mecmû'aya kendi el yazısı ile yazmasını istemesinden kaynaklandığı da düşünülebilir.

Mecmû'anın mürettibine dair önemli olabilecek bir diğer husus da eserin manzum kısmının bitip mensur kısmının başladığı 311. varakta yer alan şu ifadelerdir;

Bu faḳìr ber-müceb-i ḳażādan Rabbānì-i ṭarìḳ-i ḳażāya mübtelā iken otuz üç ay mülāzemetden ṣoñra erbāb-ı ḳażā bu faḳìre ferāġ u du'ā itdükleri dānişmendlü ḳażāsını ḳāżì'asker merḥūm 'Abdurraḥìm efendi oğullarının ḫ'ācesi Maḳṣūd Efendi nām kimesneye va'd itdükde ser-ḳalemden irticālen tesvìd olunup 'Abdurraḥìm Efendiye virilen ḥuccet-i bedì'u'l-üslūb ve ene'l-faḳìr 'Abdurraḥmān min ḳaṣabati Bor.

Bir hüccetin yanında kırmızı ile yazılmış olan bu ifade sadece hüccet hakkında mı bilgi veriyor yoksa mürettip kendisine ait bilgi mi veriyor tam olarak anlaşılamamaktadır. (Ek: 4) Tüm bu karışıklıklardan dolayı mecmû'anın mürettibi/mürettipleri şimdilik kesin olarak tespit edilememiştir.[16]

Mecmû'ada çalıştığımız kısım olan 80 varakta 32 Farsça, 1 Arapça ve 3 mülemmâ şiir bulunmaktadır. Yine Farsça-Arapça ve Türkçe-Arapça mülemmâ şiirler de yer almaktadır. Mürettibin mecmû'asına aldığı Farsça ve Arapça şiirlere bakıldığında seçici davrandığı, Mu'izzî ve Sâbir gibi devrinde ön plana çıkan şairlerin şiirlerine yer vermesi ise Farsça bildiği şeklinde yorumlanabilir. Mecmû'ada ilk varakta şiirin yüceliğinin ve etkileyiciliğinin veciz ifadelerle anlatıldığı Câmî'nin Farsça mesnevî biçimindeki şiiri, Fuzûlî'nin gazel hakkındaki mesnevisi ve mecmû'alarla ilgili 2 şiirin bulunması, mürettibin şiir ve mecmû'a hakkında bilgi sahibi olduğunu ve bu işe bilinçli bir şekilde başladığını düşündürmektedir.

Yine mürettibin mecmû'asını hazırlarken yazılı kaynaklardan faydalanıp faydalanmadığı hususunda mecmû'ada bazı bölümler dikkat çekicidir. Mecmû'ada yer alan bazı Farsça şiirlerde mahlas beytinin bulunmaması, bazıları kaside olan bu şiirlerin "gazel" başlığı ile yazılmış olması bu şiirlerin şifâhî olarak öğrenildiği ve mecmû'aya dahil edildiği kanaatini oluşturmaktadır. Bununla birlikte mecmû'ada "Sultan Ahmed" başlığı altında Ahmed Paşa'nın şiirinin yazıldığı görülmektedir. Ahmed Paşa'nın "sultan" olarak yazılmış olması derleyenin yazılı kaynaklara ulaşmada sıkıntı yaşadığı

[16] Mecmuanın tamamı çalışıldığında mürettibe dair ayrıntılı bilgiler ortaya çıkabilir.

yahut yazılı kaynağa müracaat etme ihtiyacı duymaması şeklinde de yorumlanabilir.

Mürettibin eğitim seviyesi ve ilgi alanları hakkında da kesin bilgimiz bulunmamaktadır. Mürettibin mecmû'asına aldığı metinlerden uğraşları ve kendisi hakkında ortalama yorumlara gitmek mümkünse de mecmû'anın çoğunlukla alıntılardan oluşması sebebiyle kesin bir şey söylemek zordur. Bunun yanında mecmû'ada yer alan metinlerin bizzat mürettip tarafından okunarak mı mecmû'aya yazıldığı ya da başka birinin mecmû'asından mı istinsah edildiğinin bilinmemesi de bu belirsizliğe sebep olmaktadır.

3.3. Mecmû'anın Tarihlendirilmesi

Mecmû'ada eserin derleniş tarihine dair herhangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Kim tarafından derlendiği de bilinemediği için kesin bir tarihlendirme yapılamamaktadır. Ancak mecmû'ada yer alan müellif isimlerinden ortalama bir tarih belirlemek mümkündür. Mecmû'ada, bilhâssa çalıştığımız kısımdaki ayrıntılı araştırmalarımız neticesinde 12. yy. ile 18 yy. arasında yaşamış şairlerin şiirlerine yer verildiği görülmüştür. Bu açıdan mecmû'anın geniş bir zaman dilimini kapsadığı söylenebilir. Mecmû'anın zahriyesinde 19.yy. şairlerinden Leylâ Hanım ve Rıza'ya ait şiirlerin (farklı yazı stili ve bariz kalem değişikliğinden dolayı) mecmû'aya sonradan eklendiği kabul edilirse, mecmû'anın 18. yy.ın sonları yahut 19. yy.ın başlarında derlendiği söylenebilir. Bununla birlikte mecmû'anın kalan kısımları özellikle tarih kıtalarının yer aldığı "*Tevârih*" bölümünün incelenmesiyle, mecmû'anın kaleme alınış zamanı ile ilgili yeni bilgiler ortaya çıkabileceğini de belirtmek gerekir.

3.4. Tertip Hususiyetleri

330 varaktan oluşan mecmû'anın kapağında Leylâ Hanım ve Rıza'ya ait iki şiir yer almaktadır. 1a'da Rıf'atî'nin bir şiiri ve Fuzûlî'ye ait gazel konulu mesnevî, kime ait olduğu tespit edilemeyen ancak başlığında kıt'a yazan bir şiir ve derkenarda da Câmî'ye ait olduğunu tespit ettiğimiz Farsça bir mesnevî yer almaktadır. Bu sayfanın başında Arapça Ni'me'l-celîs el-kitâbü'n-nefîs (نعم الجليس الكتب النفيس) *(Güzel kitaplar ne güzel dostlardır.)* ifadesi yer almaktadır. Eserin mihrabiyesinin bulunduğu 1b'de mahlas beytinden Mehdî'ye ait olduğunu tespit ettiğimiz tevhîd bulunmaktadır. Ardından 2a ile devam etmesi gereken yerde kopma, yırtılma yahut kesilme gibi sebeplerden dolayı yerinden koptuğu ve yanlış yere yapıştırıldığı aşikâr olan 7. varak yer almaktadır. İlerleyen varaklar ise kime ait olduğu tespit edilemeyen Arapça bir na'tın ve Nâbî'ye ait

bir münacât, Nesîb'in ve Câmî'nin na‘tlarının yer aldığı 5. varak ile devam etmektedir. 6. varak ne yazık ki kayıptır. 7. varakta ise Âlî'ye ait mülemmâ bir na‘t ve Es‘ad'a ait ilk mısrası Farsça, ikinci mısrası Arapça olan (mülemmâ) bir tevhid bir de na‘t yer almaktadır. Her ne kadar eserin baş tarafında yer alan şiirler eksik varaklar sebebiyle bilinmese de bahsi geçen varaklardaki şiirlere bakıldığında mecmû‘anın, dîvânlarda olduğu gibi tevhîd, münacât ve na‘t şeklinde dinî muhtevâ ile başlamış olması oldukça güçlü bir ihtimaldir.

Eserin tertip hususiyetleri ile alâkalı daha ayrıntılı bilgilere gelince mürettibin tevhîd, na‘t ve münacâtla başladığı ve gazellerle devam ettiği görülmüştür. Eski Türk edebiyatında dîvân tertîbinde gazellerin sıralanmasında kafiye, varsa redifin son harfinin esas alındığı bilinmektedir. Yani dîvâna Arap alfabesine göre son harfi ا (Elif) olan şiirlerle başlanmakta son harfi ى (ye) olan şiirlere ise dîvânın sonunda yer verilmektedir. Mecmû‘ada yer alan gazellerin tertibinde ise böyle alfabetik bir düzenden bahsedilemeyeceği gibi şairlerin sıralanmasında da herhangi bir düzen bulunmadığı görülmektedir. Yine vezin, kafiye ve redife bağlı herhangi bir düzenleme kriteri de tespit edilememiştir. Bu bağlamda mürettibin mecmû‘ayı hangi şekilde tertip ettiği ile alaklı kesin bir şey söylemek mümkün görülmemektedir. Mecmù‘anın şair ve şiir tertibi için söylenebileceklerden ilki; aynı şaire ait şiirlerin çoğunlukla art arda yazılmış olduğudur. İkinci olarak ise, birbirine nazîre olarak yazılmış şiirlerin arka arkaya yazılmış ve genellikle de bu şiirlerin nazîre oldukları başlıklarda belirtmiştir. Mecmû‘a tertibinde mürettibin gazel seçimi daha çok 5 ile 7 beyitlik gazellerden yana olmuştur. Mürettip beyit sayısının 7'den fazla olduğu durumlarda şiirin 5 yada 7 beytini mecmû‘aya almayı tercih etmiştir.

Mecmû‘a tertibinde gazellerden sonra sırasıyla kaside, tercî‘-i bend, müseddes, muhammes, tahmîs, müstezâd, rubâ‘iyyât ve müfred gibi nazım şekilleri, tevârih başlıkları altında tarih düşürme sanatının yer aldığı şiirler, muammeyât başlığı altında ise muammâ türünde şiirler ve lugazlar yer almıştır. Bunlardan başka şerh, letâif ve mine'l-acâyip başlıkları altında çeşitli metinler de mevcuttur. Bu nazım şekillerinin mecmû‘adaki örneklerinin sayısı ise tabloda gösterilmiştir.

Mecmû‘a metni 328. varakta bitip sonraki varaklarda mecmû‘ada eserleri bulunan şahısların isimleri yazılmıştır. Mürettip şairlerin isimlerini sıralarken mecmû‘ada Türkçe şiirleri bulunan şahısları öne almış Arapça ve Farsça şiirleri bulunan şairleri ise daha sonra sıralamıştır. İsimler yazılırken mecmû‘adaki sıra esas alınmamış

isimler Elifbâ' ya göre sıralanmıştır. Mürettip Türkçe şiirleri bulunan şairlerin isimlerini ى (ye) harfinde *Diger Yahyâ* ile bitirdikten sonra, Farsça ve Arapça şiirleri bulunan şairleri yine aynı usûlle yazmıştır. Bu sıralama 330. varağın a yüzünde ب (be) harfi ile son bulmakta, fihristin devamının yer aldığı birkaç varağın ise kayıp olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1

Mecmû'ada Yer Alan Nazım Şekilleri

Nazım Şekli	Adedi
Gazel	1418
Kasîde	90
Tercî'-i bend	22
Müseddes	13
Muhammes	2
Tahmîs	67
Müstezâd	25
Rubâ'iyyât	418
Müfred	876
Tevârîh	120
Muammeyât	216
Lugaz	165
Şerh	3
Letâ'if	13
Mine'l-'acâyib/Hikâyât/ Soru-Cevap	8

3.5. Dil ve İmlâ özellikleri

Mecmû'ada mürettipten kaynaklandığını düşündüğümüz pek çok imlâ hatası bulunmaktadır. Pek çok yerde belirtme hal ekini göstermek için hemze kullanılması bu

hatalardan biridir.[17] Sânî'ye ait şiirde "meh-pāreyi" ifadesindeki -(y)i belirtme hal ekinin hemze ile gösterilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir;

Şi‘r-i dil-sūzumle tesḫìr itdüm ol *meh-pāreyi*
İ‘tiḳādum ḳalmamışdur siḥre de efsūna da (424/4)

Mecmû‘a metninde bazen ح ve خ harflerinin yanlış kullanıldığı görülmektedir. Örneğin Nakşî'ye ait 219 nolu şiirin 4. beytinde "ẖalel" (خلل) kelimesi "ḥalel" (حلل) şeklinde ḥa (ح) harfi ile yazılmıştır. Nâbî'nin şiirinde de aynı durum "bāẖûr" kelimesi için geçerlidir;

Bir vücūd-ı bāḳiyim kim ẕātıma irmez *ẖalel*
Ṣūretā ẓāhirde ammā bir binā-yı fāniyüm (219/4)

Bāẖūr gibi rūzı şebinden olur efzūn
Fevt ile beden ma‘nì-i ma‘hūda nişāndur (120/8)

Yine bazı durumlarda ش harfinin noktalarının yazılmadığı da görülmektedir. Örneğin Müdâmî'ye ait 223 nolu şiirde "rişte"(رشته) kelimesi "rüste" (رسته) şeklinde noktasız olarak yazılmıştır;

Ne deñlü bì-serv ü sāmān olursa bu dil-i şeydā
Yeter bend itmege bir *rişte*-i zülf tuta cānā (223/4)

Reşîd'e ait 136 nolu şiirde de aynı durum söz konusudur;

Telmìḥ-i teẕallüm idüp üstāda Reşìdā
Ser-*rişte*-i dil zülf-i semen-būda dimişler (136/5)

Böyle durumlarda kelimenin doğru kullanımı metne dâhil edilmiş farklılık ise aparatta gösterilmiştir.

Bazen de sıfat fiil eki olan -an, -en eklerinin ince sıradan gelen hecelerde de elifle yazıldığı görülebilmektedir. Örneğin Fevrî'nin şiirinde "eyleyen" ifadesi "ایلیان" şeklinde yazılmıştır;

Beni i‘cāz-senc-i siḥr-i ma‘nā eyleyen Fevrì

[17] Hemzenin Kullanımı ile ilgili bk. Ümit Tokatlı, "Arap Harfli Türk Metinlerinde Hemzeye Dair Notlar", *Turkish Studies*, 3/6, 2008, s. 601-611.

Hevā-yı pey-revì-yi ‘Āṣım-ı şirìn edādur hep (491/6)

Mecmû‘anın dil özelliklerine değinecek olursak, mecmû‘ada Eski Anadolu Türkçesi dönemi kelimelerine rastlanır. Yine kelimelerin yerel kullanımları ve Türk dilinin mahallî unsurları da görülmektedir. Örneğin; 16.yy şairi ‘Ulvî'ye ait 410. şiirde geçen "fayda" anlamındaki "aşşı" ifadesi ve ‘Azmî'ye ait ses taklidi kelimelerle kafiye düzeni oluşturduğu 264. şiir bu duruma örneklik eder mahiyettedir;

Revā mıdır dil-i ‘Ulvìyi bend ider zülfüñ
Ne *aṣṣı* var saña bir derdmendi aşmakda (410/5)

‘AZMÍ

1 Ey dil elem-i firḳatıla aġlama sık sık
Ṣay dirhemü dìnārı hemān dil-bere çıñ çıñ

2 Bì-minnet eger ḥücreñe gelsün dir isen yār
‘Anḳā-ṣıfat ol gezme ser-i kūyuñı dìñ dìñ

3 Sek sek sekilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Ḳañ ḳañ ulusın ol köpege ur ṭaşı fıñ fıñ

4 Ey muṭrib uy āvāze-i sāzende-i ‘ışḳa
Çalıp yürime sāzıñı gel başına tıñ tıñ

5 La‘l-i leb-i yār ile dirilsün gice gündüz
‘Azmì yaşasun Ḥıżr-ı Mesìḥā gibi bìñ bìñ (264)

Mecmû‘ada "çomak tutmak", "ayak tutmak", "kulak tutmak", "el çekmek", "âlemden göz yummak", "mekân tutmak", "kan tutmak" ve "gözün küllemek" gibi pek çok deyim ve söyleyişe de yer verildiği görülmektedir. Hatta Lâmî‘'ye ait 90 nolu şiir Türkçe'de yaygın olarak kullanılan deyimlerden "suyun buldurmak" redifi ile yazılmıştır. Bu da dîvân şiirinin mahallî ögelerden beslendiğine örnek teşkil etmektedir. Yine mecmû‘ada halk söyleyişi ile yazılmış şiirlerin bulunması mürettibin eserini tertip ederken halkın zevkine hitap etme isteği ile yorumlanabilir;

Neden kesdüñ zebān-ı ṭa‘nı ey vā‘iẓ ‘adūlardan
Bir avuç ḫāk-i rüşvet ile *çeşmüñ küllemişler mi* (92/5)

Ser-i pāyine dāġ ile zeyn olmuş dil-i
Gözin yummuş dü-‘ālemden ḥayātında kefenlenmiş (95/3)

Ṣanma düşnāmıñla ey meh senden ‘āşıḳ *el çeker*
Defter-i ḫūbāna ḳaydıñ cümleden ecmel çeker (98/1)

Dil-i ser-geşte varmış kūy-ı dil-berde *mekān ṭutmuş*
Kebūter-vār kim bām-ı ḥaremde āşiyān ṭutmuş (334/1)

Baña būs-ı lebüñ iḥsān idince reşkden ol dem
Raḳìbiñ reng-i rūyuñ seyr idüp ṣandım ki *ḳan ṭutmuş* (334/2)

LĀMİ‘

1 Merdüm-i dìde ki ḥasretle ṣuyun buldurmuş
Ḳoy aḳıtsun hele furṣatla ṣuyun buldurmuş

2 Sübḥa-i sālūsa ser-beste ḳılup cāẕibe
Ṣeyḫ-i mescid hele ṣan‘atle ṣuyun buldurmuş

3 Eylemiş daġdaġı güftārla dil-berleri ṣayd
Zāhid-i masḫara lüknetle ṣuyun buldurmuş

4 Ḫançer-i ġamze-i dil-berde olan cevhere baḳ
Ṣāni‘-i dehr ne ḥikmetle ṣuyun buldurmuş

5 Olamaz gülşen-i ümmìd-i müdām seyr-i āb
Bāġbān aña da nevbetle ṣuyun buldurmuş

6 Gāh açar gāh ṭutar cū-yı murādı gerdūn
Herkese vezn ile ḳulḳula ṣuyun buldurmuş

7 Ḫançeriñ sūz-ı dile çekme olur āb-gürìz

(...) āşināḍur ne zaḫmetle ṣuyun buldurmuş

8 Dāne ḫ̆ār olmaġa şirket idünüp cefcefe
Āsiyāb-ı felek āletle ṣuyun buldurmuş

9 Olmaz āsūdegì-i dehr ile Lāmi‘ mesrūr
Dil-i bì-çāreñe miḥnetle ṣuyun buldurmuş (90)

ḴABŪLÍ

1 Yatur pìr-i muġān efkār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
O deñlü bāde-nūş olmuş ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

2 ‘Aṣā ile içürdi dime ṣūfì pìr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

3 Semend-i ṭab‘uñı ‘ışḳa ṭutıldı ṣanma ey ṣūfì
Ḫar-ı nā-pāydār [u] nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

4 Zeri bir sìm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey zāhid
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ [ṭutmaz]

5 Ḳabūlì gevher-i kān-ı ma‘ārif bì-revāc olmuş
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz (309)

3.6. 1a- 80a Varakları Arasında Bulunan Şairler ve Bu Şairlere Ait Şiirlerin Sayısı

Mecmû‘ada çalıştığımız varaklar arasında 208 şaire ait 563 şiir yer almaktadır. Şair sayısının belirlenmesinde mahlas benzerliğinden dolayı hatalar olabilir. Ancak bu hataları en aza indirmek adına (hakkında ilmî çalışma yapılmadığından) aidiyetini tespit edemediğimiz şairler ve şiirler mahlas bilgisinin yanında yer alan ifadelere göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Tablo 2

1a- 80a Varakları Arasında Bulunan Şairler ve Bu Şairlere Ait Şiirlerin Sayısı

	Şair Adı	**Şiir Sayısı**
1.	‘ABDU'L-HĀDÍ EFENDİ	1
2.	‘ĀDİL	1
3.	‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ	3
4.	‘ĀLÍ	4
5.	‘ĀLÍ (GELİBOLULU)	1
6.	‘ALÍ ÇELEBÍ (ḲINALI-ZĀDE)	1
7.	‘ALÍ (HANDÍ)	1
8.	‘AMÍḲÍ	1
9.	‘ĀṢIM	1
10.	‘ĀṢIḲ	1
11.	‘ĀRİF	3
12.	‘AṬĀYÍ	2
13.	‘AZMÍ	1
14.	AKṢĀPUR	2
15.	ĀSYĀ	1
16.	ĀZERÍ	2
17.	BĀHİR	2
18.	BĀḲÍ	25
19.	BĀZOĠLU	1
20.	BEHİŞTÍ	1
21.	BELİĠ	6
22.	BELÍĠ-İ ḲAYṢARÍ	3
23.	BELÍĠ-İ YEÑİŞEHRÍ	1
24.	BELÍĠÍ	1
25.	BİRRÍ	1
26.	BÍVĀDÍ	1

27.	CA‘FER	1
28.	CĀMÍ	5
29.	CEVRÍ	1
30.	DĀ‘Í MEDDĀḤ-I ‘AYNTĀBÍ	1
31.	EDÍB	19
32.	EDÍB SĀBİR	1
33.	EMĀNÍ	1
34.	EMRÍ	3
35.	ENÍS	1
36.	ES‘AD	3
37.	ES‘AD (ŞEYḪU'L-İSLĀM)	1
38.	FĀ'İḲ	3
39.	FĀ'İŻ	1
40.	FĀ'İŻÍ	2
41.	FAŞÍḤ	2
42.	FEHÍM	12
43.	FEHÍM-İ ADANAVÍ (NA‘LBEND-ZĀDE)	2
44.	FEHMÍ	1
45.	FETḤÍ-İ NİGDEVÍ	1
46.	FEVRÍ	2
47.	FEVZÍ	1
48.	FEYŻÍ	3
49.	FEYŻÍ-İ KERGERÍ-ZĀDE	1
50.	FIṬNAT	1
51.	FIṬNAT BİNTİ ESED	1
52.	FİĠĀNÍ	2
53.	FUŻŪLÍ	3
54.	ĠĀLİB	1
55.	ĠARÍBÍ	1

56.	GÜFTÍ	1
57.	ḪˇĀCE ḤĀFIẒ	2
58.	ḪˇĀCŪ	1
59.	ḤĀFIẒ	1
60.	ḤAKKI-I Ẓİ MMÍ	3
61.	ḤĀLETÍ	1
62.	ḪALÍL	1
63.	ḪALÍLÍ	1
64.	ḤAMDÍ	1
65.	ḤARÍM	8
66.	ḤARÍM-İ ḲAYṢARÍ-İ MEVLEVÍ	1
67.	ḤASBÍ-İ ḤİṢĀRÇEVÍ	1
68.	ḤĀSİB-İ BURUSAVÍ	1
69.	ḪAṢMÍ	2
70.	HĀŞİM	1
71.	HĀŞİMÍ	1
72.	ḤAŞMET	2
73.	ḪĀTEM EFENDİ	1
74.	ḪĀTEMÍ	1
75.	ḪAṬÍB-İ ADANAVÍ	1
76.	HĀTİF	1
77.	ḪAYĀLÍ	10
78.	ḤAYRETÍ	1
79.	ḤĀẒIḲ-I ERẒURŪMÍ	9
80.	ḤĀẒİM	1
81.	HEVĀYÍ HÜSNÍ	1
82.	HEVĀYÍ RIFḲÍ	1
83.	ḤİLMÍ	1
84.	ḪULDÍ	1

85.	HÜDĀYÍ	1
86.	ḤÜSNÍ	3
87.	ḤÜSNÍ	1
88.	ḤÜSNÍ-İ ḲAYṢARÍ	1
89.	ḤÜSREV	2
90.	ḤÜSREV-İ RŪM	1
91.	‘İṢMET	1
92.	‘İṢMETÍ	2
93.	‘İZZETÍ	1
94.	‘İZZETÍ-İ ADANAVÍ	1
95.	ḲABŪLÍ	2
96.	ḲADRÍ	2
97.	KĀMÍ	1
98.	ḲĀSIM	1
99.	KĀŞİF	3
100.	KELÍM	2
101.	KEMĀL	1
102.	KEMĀLÍ	1
103.	LĀMİ‘	6
104.	LĀMİ‘Í	1
105.	LAṬÍFÍ	1
106.	LEBÍB	1
107.	LEM‘Í	1
108.	LEYLĀ	1
109.	LÜṬFÍ	1
110.	MĀHİR-İ MAR‘AŞÍ	2
111.	MEDÍḤÍ	1
112.	MEḤDÎ	1
113.	MEVLĀNĀ CELĀLEDDÍN	1
114.	MEẒĀḲÍ	3

115.	MİSḪĀLÍ	1
116.	MU‘ÍDÍ	1
117.	MU‘İZZÍ	1
118.	MUCÍB	2
119.	MUḤİBBÍ	3
120.	MÜDĀMÍ	2
121.	MÜDERRİS	1
122.	MÜNÍF	1
123.	NA‘ÍM	1
124.	NĀBÍ	32
125.	NĀDİRÍ	1
126.	NAḤÍFÍ	4
127.	NAḪLÍ	5
128.	NAḪLÍ-İ TEKFURṬAĠÍ	1
129.	NAḲŞÍ	1
130.	NĀ'İLÍ	14
131.	NAẒÍF (NA‘LBEND-ZĀDE EBU'L-FEHÍM)	1
132.	NĀZİKÍ	1
133.	NAẒÍM	1
134.	NAẒÍMĀ	1
135.	NECĀTÍ	14
136.	NECÍB	3
137.	NEDÍM	11
138.	NEDÍM-İ ḲONEVÍ	1
139.	NEF‘Í	5
140.	NESÍB	1
141.	NESÍMÍ	1
142.	NEŞĀṬÍ	2

143.	NEV‘Í	3
144.	NİHĀLÍ	1
145.	NİẔĀMÍ	1
146.	NİZĀRÍ	1
147.	PÍRÍ	1
148.	RĀĠIB	55
149.	RAḤÍMÍ	1
150.	RAḤMÍ	4
151.	RAḲÍḲÍ	1
152.	RĀḲIM-I BURUSAVÍ	1
153.	RĀMÍ	2
154.	RĀSİḪ	3
155.	RĀŞİD	1
156.	REFÍ‘	1
157.	REŞÍD	1
158.	REZMÍ	1
159.	RIF‘ATÍ	1
160.	RIFḲÍ	5
161.	RIFḲÍ-İ ADANAVÍ	1
162.	RIFḲÍ-İ EẔİNEVÍ	3
163.	RIŻĀ	1
164.	RİF‘ATÍ	1
165.	SA‘DÍ-İ ŞİRĀZÍ	1
166.	ṢABÍḪ	1
167.	ṢĀBİT	12
168.	ṢABRÍ	1
169.	ṢĀḤİB	1
170.	SĀḲÍ	1
171.	SĀLİK	1

172.	ŞĀNÍ	1
173.	SELĀMÍ	1
174.	SELÍMÍ	1
175.	SEYFÍ	2
176.	SIRRÍ	1
177.	SULṬĀN AḤMED	1
178.	ŞĀKİRÍ	1
179.	ŞEFÍḴ	1
180.	ŞEHDÍ	1
181.	ŞEHRÍ	2
182.	ŞEHRÍ-İ TEKFURṬAĠÍ	8
183.	ŞERÍF	1
184.	ŞEVKET	1
185.	ŞEYḪÍ	1
186.	TĀBÍ	1
187.	TĀ'İB	2
188.	ṬĀLİB	2
189.	ṬAYBÍ	1
190.	ṬIFLÍ	1
191.	‘ULVÍ	5
192.	‘UBEYDÍ	1
193.	ÜNSÍ	1
194.	VAḤDETÍ	3
195.	VĀḴIF	1
196.	VĀḴIF-I ḴAYSARÍ	1
197.	VĀṢIḴ	1
198.	VAṢṢĀF	1
199.	VECDÍ	25
200.	VEHBÍ EFENDİ	1

201.	VEHBÍ	6
202.	VEYSÍ	1
203.	YETÍMÍ	1
204.	ẔĀTÍ	4
205.	ZEYNEB-İ ḲASṬAMONUVÍ	1
206.	ẔİHNÍ	1
207.	ẔİHNÍ ÇELEBÍ	1
208.	ẔUHŪRÍ	1

Eserin sonunda yer alan fihristte (328b-330a) mecmû‘ada metni bulunan tüm yazarlara yer verilmiştir. Fihristin yer aldığı 329b yüzü onarım esnasında zarar görmüş ve uygun olmayan onarımdan kaynaklı isimlerin bir kısmı kağıt ile kapatılmıştır. Bu yüzden isimlerin bir kısmı okunamamıştır. Fihristte toplam 446 şair ismi geçmektedir. adı geçen isimler sırasıyla şunlardır; " Es‘ad, Edìb, Ünsì, İmānì, Enìs, Āzerì, Ebi'l-‘ilā-i Maġribì, Ebu'ṭ-ṭayyib, Sulṭān Aḥmed, Emrì, Emìn, İsḥaḳ (Şeyḫu'l-İslām), Ālì, Ārāmì, Ānì, Āgāh, Āmedì, Ümìdì, Āhì, Emìrì, Āgehì, Ebu's-su‘ùd, Aḥmed Beg, Aḥmed Paşa, Aḥmed, İmām-ı Ba‘vì (?), İmrü'l-Ḳays, İbn-i Sìnā, Āhì-zāde, Aḥmedì, Ebu'l-‘İtāhiyye, Bāḳì, Belìġ-i Kayṣarì, Bìvādì, Belìġ-i Yeñişehrì, Behcet, Pìrì, Bāzoġlı, Belìġì, Behiştì, Birrì-i Manisavì, Bì-kesì, Behā'ì, Sulṭān Bāyezìd, Belìġ-i Burusavì, Bālì, Bezmì, Beyānì-i Ḳastamonuvì, Behcetì, Bānì, Tā'ib, Tābì, Tìġì, Tevfìḳ, £ābit, £ānì, £enā'ì, Ca‘ferì, Cevrì, Celālì, Cinānì, Cāriye-i Hārùnü'r-Reşìd, Cemālì, Çeşmì-zāde, Cem Sulṭān, Çelì-zāde, Cùdì, Ḥāsib, Ḥayretì, Ḥaẕıḳ-ı Erżurumì, Ḥamdì, Ḥüsnì-i Ḳayṣarì, Ḥāletì, Ḥilmì, Ḫarìm-i Ḳayṣarì, Ḥasbì-i Ḥişarçevì, Ḥużùrì, Ḥasìb-i Burusavì, Ḥāzım, Ḥaşmet, Ḥākim, Ḥayretì, Ḥāfıẓ, Ḥasbì-i diger, Ḥālì, Ḥaḳḳì, Ḥuẕādì, Ḥalìmì-i Ḳastamonuvì, Ḥassān, Ḥarìrì, Ḥāzım-ı Nevşehrì, Ḥayrānì, Ḥüseyin Çelebì, Ḥasbì, Ḥāfì, Ḫaşmì, Ḫuldì, Ḫüsrev-i Rùm, Ḫalìlì-i Ḳayṣarì, Ḫalìlì-i diger, Ḫātemì, Ḫayālì, Ḫātem, Ḫāliṣì, Ḫāverì, Ḫāḳānì-i Rùm, Ḫıżır Beg, Ḫafì, Ḫaylì Beg, Ḫalìl Efendi, Ḫalìfe, Dā‘ì, Dürrì, Derdì, Dānişì, Dervìş Paşa, Dervìş Efendi, Dāniş, Ẕātì, Ẕihnì-i Baġdādì, Ẕikrì, Rùḥì-i Baġdādì, Rùḥì-i Burusavì, Raḥìmì, Rāġıb, Rāşid, Rāsiḫ, Raḥmì, Rıfḳì, Reşid, Rāmì Āṣaf-ı Şehriyārì, Rāḳım, Rezmì, Rā'if, Rüşdì, Rāsim-i Burusavì, Resìm-i

Burusavì, Rùşenì, Rumùzì, Riyāżì, Remzì, Refʿì, Rıżāyì, Rāfet, Reşìd-i Marʿaşì Ebù'l-vehbì, Revānì, Rāżì, Ra'yì, Rāhì, Rācì, Raḳìkì, Reczì, Zārì, Zemaḥşerì, Sāḳì, Selìmì, Sırrì, Seyfì, Sālik, Sāmì-i Burusavì, Sābıḳ-ı Burusavì[18], Sebzì, Süheylì, Saʿìd Muḥammed Paşa, Saʿdì, Seyyidì Āmedì, Selìḳì, Surùrì, Sùdì, Sùzì, Sulṭān Selìm, Sipihrì, Saʿyì, Selmān-ı Rùm, Sāʿì, Seḥābì, Sipāhì, Selāmì, Sùzenì, Serìʿì, Sirāceddìn, Sāġarì-i Edirnevì, Şehrì-i Tekfurṭaġı, Şerìf, Şehdì, Şeyḫì, Şefìḳ, Şevket, Şināsì, Şāhì, Şemʿì, Şākir, diger Şākir, Şākirì, Şükrì, Şevḳì, Şems-i Tebrìzì, Şerìfì, Şeyḫì, Şemsì, Şeydā, Şāhidì, Şehìdì, Şitāyì, Şānì, Ṣabrì, Ṣabìḥ, Ṣāḥib, Ṣunʿì, Ṣubùḥì, Ṣıddìḳ, Ṣābir, Ṣābirì, Ṣādıḳ, Ṣāliḥ, Ṣafì, Ṣıdḳì, Ṣāfì, Żaʿìfì, Żaḥḥāk, Żamìrì, Ṭālib, Ṭıflì, Ṭaybì, Ṭarzì, Ṭāliʿì, Ṭabʿì, Ṭarsusì, Ẓuhùrì, ʿİzzetì-i Ezinevì[19], ʿĀdil-i Nevşehrì, ʿİşmet, ʿUlvì, ʿAṭā, ʿĀṣım, ʿAzmì, ʿAṭāyì, ʿĀşıḳ, ʿİşmetì, ʿĀrif, ʿUbeydì, ʿİzzet Paşa, ʿĀzim, ʿIṭrì, ʿAbdì-i Borì, ʿAlì, (ʿAllāmetü'l-Hemedān), ʿİlmì-i Baġdādì, ʿAşḳì, ʿİnāyet, ʿOşmān Efendi-i Ḳayṣarì, ʿAbdì, ʿİzzetì, Diger ʿAlì, ʿAfìf, ʿAvnì, ʿAbdì-i Edirnevì, ʿIşret, ʿIzzì, ʿİẕārì, ʿAḳlì, ʿÖmer Beg, ʿAhdì, ʿĀṭıf, ʿĀrif (vezìr), ʿÖrfì (çeteci ?), ʿAbdullāh Paşa, Ġālib, Ġarìbì, Ġubārì, Ġazālì, Monlā Ġarìbì, Fużùlì, Fā'iḳ, Fehìm, Fehmì, Fehìm-i Ezinevì (Naʿlbend-zāde), Feyżì, Fevrì, Fā'izì, Faṣìḥ, Fiġānì, Fevzì, Fetḥì-i Nigdevì, Fetḥì diger, Fenāyì, Feyżullāh, Fāḫir, Ferdì, Fennì, Firāḳì, Fātiḥì, Fażlì, Fā'iż, Feyżì-i Boluvì, Fikrì, Fedāyì, Ḳadrì, Ḳabùlì, Ḳāḍì, Kāmì, Kelìm, Kāşif, Kemālì, Güftì, Keẓìm, Kemāl, Günāhì, Kemāl Paşa-zāde, Kātibì, Gümānì, Keşfì, Laṭìfì, Luṭfì, Lemʿì, Lāmiʿ, Lemʿì, Lebìb, Lebìbì, Lisānì, Levḥì-i Burusavì, Medenì, Meẕāḳì, Münìf, Mucìb, Medìḥì, Māhir-i Marʿaşì, Müderris, Muḥibbì, Muʿìdì, Mesìḥì, Mādiḥ, Muḥyì, Muʿìd, Meşāmì, Merdì, Maḳālì, Muʿizzì, Māhir-i diger, Mecdì, Monlā, Meylì-i Ebu's-suʿùd-zāde, Sulṭān Muṣṭafā, Muḫtārì, Manṭıḳì, Muʿìnì, Maḥvì, Muhyiddìn, Sulṭān (...), Sulṭān Muḥammed, Naḫìfì, Nesìb-i Konevì, Nābì, Naẓìm, Nāmì, Nefʿì, Nedìm-i Ḳonevì, Naḳşì, Naḫlì-i Tekfurṭaġì, Nihālì, Nesìmì, Necātì, Naḫìfì, Naẓìf (Ebu Fehìm Naʿlbend-zāde), Nevʿì, Nāzikì, Necìb-i Borì, Diger Necìb, Neşāṭì, Naʿìm, Nālì, Niẓāmì-i Ḳonevì, Nāmì (Sefìr-i ʿAcem), Nizārì, Naʿìm, Nihānì, Nevāyì, Niyāzì, Nāfiz, Nişānì, Nādirì, Nehcì, Nüzhet,

[18] Yanında "Gāh Bi-emìn-i teḫallüş koned" notu bulunmaktadır.

[19] Nām-ı diger Ḫatìb" ifadesi yer almaktadır.

Nigāhì, Naẓmì-i , Vehbì-i Şehrì, Vehbì-i Mar‘aşì, Vaṣṣāf, Vāḳıf, Vāḳıf-ı Ḳaysarì, Vaḥdetì, Vecdì, Veysì, Vefā, Vefā'ì, Viṣālì, Vuṣùlì, Vālì, Vālihì, Vānì, Vaḥyì, Hādì-i Burusavì, Hātif, Hāşimì, Hāşim-i Mar‘aşì, Hüdāyì, Hicrì, Hezārì, Hevāyì, Himmetì Beg, Helākì, Yetìmì, Yaḥyā, Yùsuf Paşa, Diger Yaḥyā.

Āzerì, Alì, Uşfì, (...) rāzì, Aḳşāpùr, İbn-i Yemìn, İbn-i Ġubāş, Āsiyā, İbnü'l-Ḥasen, Ebu Turāb Beg, Firḳatì, Ehlì, Āriżì, Aḫkerì, Enverì, Buḫārì, Penāhì, Binā'ì, Bismilì, Bezmì-i Hemedānì."

Mecmû‘anın geneli incelendiğinde ise fihristte bulunmayan yahut yıpranma dolayısıyla okunamayan 46 isim daha karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; Mu‘ìd Hasan Çelebi, Kāzım, Merdümì, Bālì, Hālık, Za‘fì, Münìfì, Muhteşem-i Kāşì, Şāpùr, Sabùhì, Akdesì, Nusretì, Hasretì, Urfì-i Şirāzì, Haydar-ı Kelùcì, Mìr Vālihì, Şükùhì, Sencer, Baba Figānì, Nizārì, Arzì, Meşhedi, Melik-i Kumì, Selmān, Nutkì, Revnak-ı Hemedānì, Şerìf, Hāce Selmān, Selìkì, Mānì, Zecrì, Tali‘ì, ‘İzārì, ‘İşretì, Şāhì, Serverì, Sünbülzāde Ebu'l-Vefā el-Mar‘aşì, Neylì-i Ebù's-Su‘ùd-zāde adlı şairlerdir.

3.7. 1a-80a Varakları Arasında Bulunan Nazîreler

Mecmû‘anın çalıştığımız kısmında tespit edebildiğimiz kadarıyla 53 nazîre bulunmaktadır. Bunlardan büyük bir kısmının nazîre olduğu başlıkta belirtilmiştir. Ancak başlıkta belirtilmediği halde mahlas beytinden nazîre olduğu anlaşılan şiirler de bulunmaktadır. Mürettip mecmû‘ada çoğunlukla önce zemin şiiri yazmış ardından o şiire yazılan nazîrelere yer vermiştir. Bunları da mümkün mertebe başlıkta belirtmiştir. Ancak Nahlî'nin Şehrî'ye yazdığı nazîrelerin biri hariç diğerlerinde nazîre olduğu belirtilmemiştir. Mürettibin âdeti olduğu üzere, zemin şiiri önce nazîreleri sonra yazdığı göz önünde bulundurularak, Nahlî'nin bu şiirleri nazîre olarak değerlendirilmiştir. Yine aynı durum Nâbî ve Bâkî'nin 83-84 numaralı gazellerinde, Fehîm ve Nâ'ilî'nin "nesìm" redifli gazellerinde de mevcuttur. Fasîh'in 379 numaralı şiirinin, Şehrî'nin 263 numaralı şiirinin, Haşmet'in 550 ve 551 numaralı şiirlerinin, Necîb'in 431 ve 432 numaralı şiirlerinin ise nazîre olduğu mahlas beyitlerinden tespit edilmiştir. Ancak bu şiirlerin zemin şiirleri mecmû‘ada bulunmamaktadır. Neşâtî'ye nazîre olarak yazılan 489 numaralı şiirin ise kim tarafından yazıldığı tespit edilememiştir.

Tablo 3

1a-80a Varakları Arasında Bulunan Nazîreler[20]

	Nazîre Yazan Şairler (Şiir numarası)	Tanzîr Edilen Şâirler (Şiir Numarası)	Nazîre-Zemin Şiir Varak Numarası
1.	ʿĀrif (481)	ʿİṣmetì (478)	70a - 69b
2.	Faṣìḥ (479)	ʿĀrif Efendi - ( )	56b - ( )
3.	Nā'ilì (479)	ʿİṣmetì (478)	69b - 69b
4.	Vecdì (480)	ʿİṣmetì (478)	69b - 69b
5.	Neşāṭì (482)	ʿİṣmetì (478)	70a - 69b
6.	Nā'ilì (487)	Neşāṭì (486)	70b - 70b
7.	Naʿìm (488)	Neşāṭì (486)	70b - 70b
8.	( ) (489)	Neşāṭì (486)	71a - 70b
9.	ʿĀrif (490)	Neşāṭì (486)	71a - 70b
10.	Fevrì (491)	ʿĀṣım ( )	71a - ( )
11.	Nā'ilì (495)	ʿİṣmetì (494)	71b - 71b
12.	ʿĀrif (496)	ʿİṣmetì (494)	71b - 71b
13.	ʿĀṣıḳ (383)	Raḥmì (382)	57a - 57a
14.	Belìġ (144)	Vehbì (143)	23b - 23b
15.	Birrì (563)	Ṣābit (562)	80a - 80a
16.	Vehbì (58)	Rāġıb (57)	13a - 12b
17.	Rāşid (59)	Rāġıb (57)	13a - 12b
18.	Sāḳì (60)	Rāġıb (57)	13a - 12b
19.	Fā'iḳ (61)	Rāġıb (57)	13a - 12b
20.	Ḥāsib (243)	Feyżì (242) (?)	37b - 37b
21.	Ḫalìl (246)	Ḥüsnì (245)	38a - 38a
22.	Ḥasbì (247)	Ḥüsnì (245)	38a - 38a
23.	Bìvādì (129)	Ḥüsnì (245) (?)	22a - 38a
24.	Hādì (161)	Mucìb (162)	25b - 26a

[20] Mecmuada bulunmayan şiirler için şiir numarası boş parantez ( ) ile gösterilmiş, başlığında yahut mahlas beytinde kime nazîre olarak yazıldığını tespit edemediğimiz ancak zemin şiir olduğunu düşündüğümüz şiirler ise tabloda (?) ile gösterilmiştir.

25.	Ḫuldì (163)	Mucìb (162)	26a - 26a
26.	Rāsiḫ (168)	Lem‘ì (167)	27a - 27a
27.	Vāḳıf (173)	Vehbì (172)	27b - 27b
28.	Ṭālib (174)	Nābì (176)	28a - 28a
29.	Ṭālib (175)	Nābì (176)	28a - 28a
30.	Rāmì (181)	Ṭaybì (180)	28b - 28b
31.	Nābì (84)	Bāḳì (83)	16a - 16a
32.	Ḥüsnì (151)	Ḥāẕıḳ (152)	24b - 24b
33.	Meẕāḳì (207)	Tā'ib (206)	33a - 33a
34.	Ḫalìlì (312)	Vaḥdetì (311)	47b - 47b
35.	Naḫlì (259)	‘Āṣım (258)	39b - 39b
36.	Şehrì (260)	‘Āṣım (258)	39b - 39b
37.	Şehrì (263)	Naḫlì ( )	40a - ( )
38.	Naḫlì (262)	Şehrì (261)	40a - 40a
39.	Naḫlì (268)	Şehrì (267)	40b - 40b
40.	Enìs (251)	Şehrì (250)	38b - 38b
41.	Naḫlì (252)	Şehrì (250)	38b - 38b
42.	Naḫlì (254)	Şehrì (253)	39a - 39a
43.	Tā'ib (255)	Şehrì (253)(?)	39a - 39a
44.	Nā'ilì (495)	‘İṣmetì (494)	71b - 71b
45.	‘Ārif (496)	‘İṣmetì (494)	71b - 71b
46.	Nā'ilì (503)	Fehìm (502)	72b - 72b
47.	Necìb (431)	Edìb ( )	63b - ( )
48.	Necìb (432)	Edìb ( )	63b - ( )
49.	Ḥaşmet (550)	Nevres Efendi ( )	78b - ( )
50.	Ḥaşmet (551)	Fetḥì ( )	78b - ( )
51.	‘İsmet (133)	Raḥmì (132)	22b - 22a
52.	Rāġıb (78)	Näbì ( )	15b - ( )
53.	Fehìm (53)	Ḫıżır ( )	12a - ( )

3.8. 1a-80a Varakları Arası Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuanın çalıştığımız kısmında 21 aruz kalıbı kullanılmıştır. En çok kullanılan kalıplar "Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün"(170), " Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün" (91), "Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün"(76), kalıpları olmuştur.

Tablo 4

1a-80a Varakları Arası Kullanılan Aruz Kalıpları

	Kullanılan Kalıp	**Adet**
1.	Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün	69
2.	Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fä‘ilün	2
3.	Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fā‘ilātün Mefā‘ilün	1
4.	Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fa‘lün	91
5.	Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün	3
6.	Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün	11
7.	Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl	1
8.	Fe‘ùlün Mefā‘ìlün Fe‘ùlün Mefā‘ìlün	1
9.	Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün	64
10.	Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün	7
11.	Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün	76
12.	Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün	6
13.	Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün	38
14.	Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilātün	1
15.	Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün	17
16.	Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün	170
17.	Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün	3
18.	Müstef‘ilātün Müstef‘ilātün	2
19.	Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün	3
20.	Mütefā‘ilün Fe‘ūlün Mütefā‘ilün Fe‘ūlün	1
21.	Müstef‘ilün Fe‘ūlün Müstef‘ilün Fe‘ūlün	1

3.9. 1a-80a Varakları Arası Muhteva Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Mecmû‘adaki bazı şiirlerin başlıklarında yer alan bilgiler edebiyat tarihimiz açısından önemlidir. Mecmû‘ada neredeyse her şiirin başında ait olduğu şairin adı yazmaktadır. Bunun yanında bazı şiirlerin başlıklarında şairlerin nesepleri, memleketleri ve meslekleri hakkında kısa bilgilere de yer verilmiştir. "Nazîf-i Na‘lband-zāde Ebu'l-Fehìm", "Zeyneb-i Kastamonuvì", "Hakkì ez-ehl-i zimme", "Fethì-i Nigdevì", "Feyzì-i Kergerì-zāde", "Na‘ìm-i Re'ìs-i Küttāb", "Resìm-i Burusavì", "Edîb el-Çelebì Āteş-Zebān Olduġı Muṭāla‘aya Muḥtāc" ve "Şeyḫü'l-İslām Es‘ad" gibi ifadeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu yönüyle mecmû‘anın tezkire bilgisi içerdiği de söylenebilir. Bazen de şiirlerde yer alan ifadeler bize bu yönde bilgiler vermektedir. Örneğin Hâtif'e ait 183 nolu şiirin makta‘ beytinde Hâtif'in Kayseri kadılığı yaptığı ifade edilmektedir;

Ḳayṣarì ḳāżìsi oldu itdi Hātif ihtimām
Ḳaldı münḥal olmadı pìçìde da‘vālar yine (183/9)

Fā'ik'e ait şiirde de bu minvalde değerlendirebileceğimiz bilgiler yer almaktadır;

Gümüşḫāne emìni oldı ṣandum kendümi Fā'iḳ
İdince nā'il-i vuṣlat beni ol ṣūḫ-ı sìmìn-ten (266/9)

Mecmû‘ada Bâkî'ye aiit şiirlerden birinde "Bāḳì Efendi'nin Ba‘de'l-mevt Ceybinden İḫrāc Olunan Ġazelidir." başlığı ile bir şiir yer almaktadır. Bu şiir Sabahatttin Küçük tarafından hazırlanan *Bâḳî Dîvânı*'nda bulunmaktadır ancak vefatından sonra cebinden çıkan şiir olduğuna dâir bir kayıt yoktur (Küçük 2011: 207). Doğruluğu kesin olarak bilinmese de mecmû‘ada bu başlık altında yazıldığı için dikkat çekicidir. Şiirin anlattıklarıyla söz konusu durum birlikte değerlendirildiğinde ise verilen bilgi, Bâkî'ye duyulan hürmetin ve O'nun ehl-i kerâmetten kabul edildiğinin ifadesidir denilebilir.

BĀḲÍ EFENDİ'NİN BA‘DE'L-MEVT CEYBİNDEN İḪRĀC OLUNAN ĠAZELİDİR.

1 Ālāyiş-i dünyadan el çekmege niyyet var
Yaḳında ‘adem dirler bir şehre ‘azìmet var

2 Uçdı bu feżālardan murġ-ı dil-i nālānum
Ārām idemez oldum efkār-ı seyāḥat var

3 Nūş eylese bir ‘āşıḳ tā ḥaşre dek ayılmaz
Bezm-i feleküñ bilmem cāmında ne ḥālet var

4 Bu ḥālet ile ey dil ṣāġ olmada ‘ālemde
Derd ü ġam-ı dil-ber ile ölmekde leṭāfet var

5 Gitdikçe ḫarāb eyler mülk-i dil ü vìrānı
Çarḫuñ bu cefāsından bir şāha şikāyet var

6 Ser terkine ḳā'ildür dünyāya göñül virmez
Terk ehlinüñ ey Bāḳì başında sa‘ādet var (526)

Bununla birlikte bazı başlıklarda şiirin türü ve şekline dair bilgilendirici ifadelere de yer verilmiştir. "Ġazel-i bì-nuḳaṭ-ı Fehìm", "Ġazel-i Feyżì-i Mevlevì Muvaşşaḥ ü dü-maṭla‘", "Ġazel-i Müşterek" ve "Güfte-i Celāleddìn" gibi.

Mecmû‘ada, hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadığımız şairlere ve onların şiirlerine yer verildiği de görülmektedir. Örneğin 18. yy. şairlerinden Şehrî (ö.1734-35) ile ilgili bilgimiz tezkirelerde yer alan birkaç cümleden ibarettir.[21] Hayatı ve edebî yönüne dair bilgimiz ise oldukça sınırlıdır. Bunun yanında çalıştığımız mecmû‘ada Şehrî'nin Tekfurdağlı (Tekirdağ) olduğu başlıklarda belirtilmiş aynı zamanda şiirlerinden pek çok örnek de mecmû‘ada kendine yer bulmuştur. Tüm bunların yanında belki de en önemlisi Şehrî'nin, Âsım Efendi ve bilhâssa Naḫlî'ye nazire olarak yazdığı şiirlerden pek çok örneğin mecmû‘ada yer alıyor olmasıdır.

NAẒÍRE-İ ŞEHRÍ

1 Çekdir çemen-i sìnede dāġ-ı ġam-ı ḥasret
Şeb-tā-seḥer-i eşk-i terim şeb-nem-i ḥasret

2 Şundan bir iki çekdiri görsün bize ‘āşıḳ

[21] Fatîn Davud, Hâtimetü'l-eş‘âr (Fatîn Tezkiresi),(haz.Ömer Çiftçi), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 251.

Bì-zevraḳ-ı ṣahbā çekilür mi yem-i ḥasret

3 ‘Uṣṣāḳa uṣûl ile nühüft itdi nevāsın[22]
Gördigi virmedi zìre yem-i ḥasret

4 Dìvāne-ṣıfat ḥasret olur ḫˇāb-ı ḥużūra
Dil olsa cemālüñle eger maḥrem-i ḥasret

5 Ey Şehrì naẓìre-pey-revi ‘Āṣım Efendi
Ol mūnis-i vuṣlat dil ise hem-dem-i ḥasret (260)

ŞEHRÍ

1 Cevr itme ḳalb-i ‘āşıḳ-ı şeydā yıḳılmasun
"Ṣad el-ḥaẕer ki"[23] Ka‘be-i ‘ulyā yıḳılmasun

2 Seyl-i sirişkim uġramasun reh-güẕārına
Ter düşmesün o naḫl-i dil-ārā yıḳılmasun

3 Yüz sürme pāy-ı nāḳa sìne olsa seng-i reh
Mecnūnluḳ itme hevdec-i Leylā yıḳılmasun

4 Dest-i sitemle seng-i zen-i ṭa‘ne olmasun
Ḳalur açıḳda ḳaṣr-ı temennā yıḳılmasun

5 Sāġar şikeste ḫāṭır-ı yārān münkesir
Sāḳì şaḳın ṣurāḫì-i mìnā yıḳılmasun

6 Şehrì yapılmada nice biñ mest-i dil-nişìn
Naḫlì dimiş ki gülşen-i ma‘nā yıḳılmasun (263)

---

[22] Vezin kusurludur.
[23] "Tehlikeyi önle, def‘ et.".

Birbirine nazire olarak yazılan bu şiirlerin çoğunun başlıklarında nazîre oldukları belirtilmiştir. Ancak Şehrî'nin Naḫlî'ye yazdığı "yıkılmasun" redifli gazelin başlığında böyle bir durum söz konusu değildir. Bununla birlikte son beyitten şiirin Şehrî tarafından Naḫlî'ye nazîre olarak yazıldığı anlaşılmaktadır.

Şehrì yapılmada nice biñ mest-i dil-nişìn
Naḫlì dimiş ki gülşen-i ma‘nā yıḳılmasun (263/5)

Yine mecmû‘ada aynı dönemde yahut birbirine yakın dönemde yaşadığını düşündüğümüz Naḫlî ve Şehrî'nin, Âsım Efendi'nin (Ârif-zâde, ö.1737) aynı şiirine (258 nolu şiir) yazmış oldukları nazirelere de yer verildiği görülmektedir.

Mümkin mi idem ‘Āṣım Efendiye naẓìre
Naḫlì var iken tā bu ḳadar mātem-i ḥasret (259/5)

Ey Şehrì naẓìre-pey-revi ‘Āṣım efendi
Ol mūnis-i vuṣlat dil ise hem-dem-i ḥasret (260)

Mecmû‘ada yer alan şiirlerle karşılaştırma yapılan çalışmalarda beyit sıralamasında farklılık olduğu durumlarda mecmû‘adaki düzen esas alınmıştır. Ancak Bosnalı Alaeddin Sâbit'e ait 26b'de yer alan (165 nolu) şiirde mecmû‘adaki sıralamada mahlas beytinin ortada yer almasından dolayı dîvândaki düzen esas alınmış ve bu durum dipnotta belirtilmiştir.

Mecmû‘ada "Ġazel-i müşterek" başlığı altında "girih girih" redifli bir şiir yer almaktadır. Bu şiirin 1, 3, 4, ve 5. beyitleri Hâzim'in mecmû‘ada 60b'de yer alan şiirinden alınmıştır. 2. beytin ise kime ait olduğu tespit edilememiştir. Ancak mahlas beytinde Hasîb ve Behcet isimleri geçtiğinden bu şairlerle ortak yazıldığı yahut onlara nazîre olarak yazıldığı düşünülebilir. Yine 60b'de aynı redifte Necâtî'ye ait bir şiir de yer almaktadır. Hâzim'in bu şiiri Necâtî'ye nazîre olarak yazıp yazmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte mürettibin genel tutumu göz önünde bulundurulduğunda nazîre olması kuvvetle muhtemeldir.

ĠAZEL-İ MÜŞTEREK

1 Baḳ hele zülf-i kāfire rişte-i cān girih girih
Bir de kemend-i sāḥire ‘ıḳd-ı lisān girih girih

2 Vuṣlat-ı künc-i sìneye ruḫṣat olurdı itmese
Nev-kemer mücevheri bend-i miyān girih girih

3 Silsile-i kebūd-ı āh çarḫa çekilmede müdām
Micmer [ü] lüle ‘arż ider ṣanki düḫān girih girih

4 Ḫār ile ṣūretā ayaḳ-dāş geçinür nihāl-i gül
Lìk derūn-ı ġoncede yutduġı ḳan girih girih

5 Pey-rev-i Behcet ü Ḥasìb baş[ı] hemìşe Ḥāẕimā
Tā ki şod-beytān der-i dāmenişān girih girih (329)

Mecmû‘anın çalıştığımız kısmında Râgıb Paşa'ya ait 55 adet şiir bulunmaktadır ve bu şiirlerin çoğu derkenara yazılmıştır. Şiirlerin büyük bir kısmının derkenara yazılmış olması bu şiirlerin mürettip tarafından mecmû‘aya sonradan eklendiği kanaatini oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu şiirlerin dîvân tertibine yakın bir sıra ile yazıldığı da belirtilmelidir. Bu durum ise mürettipin elinde Râgıb Paşa Divânı'nın bir nüshasının olduğunu düşündürmektedir. Muhtemelen mürettip Râgıb'ın şiirlerini çok beğenmiş ve dîvânda yer alan şiirlerin büyük çoğunluğuna mecmû‘ada yer vermeye çalışmıştır.

Mecmû‘ada yer alan Râgıb Paşa'ya ait şiirler Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb* adlı çalışma ile karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada dîvân metni oluşturulurken 6 nüshanın karşılaştırıldığı ve metnin bu şekilde kurulduğu belirtilmektedir.[24] Çalıştığımız mecmû‘a ile dîvân metni karşılaştırıldığında ise çoğu şiirin mecmû‘adaki formlarının vezin ve mana bakımından daha uygun olduğu görülmüştür. Bu da bize mürettibin Ragıb Paşa'ya ait şiirleri bu 6 nüsha dışında başka bir nüshadan almış olma ihtimalini düşündürmektedir. Hatta bu müellif nüshası dahi olabilir.

Mecmû‘ada "Rāġıb-ı Ṣāḥib-zemîn" başlığı altında Râgıb Paşa'ya atfedilen ancak bahsi geçen çalışmada yer almayan iki şiirle de karşılaşılmıştır. Bu durum aparatta da belirtilmiştir.

[24] Ömer Demirbağ, *Koca Rāgıb Paşa ve Dîvān-ı Rāgıb,* Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Van 1999, s. 155-158.

RĀĠIB-I ṢĀḤİB-İ ZEMÍN*

1 Mücellādır o sìmin-sìne mir'āt-ı muṣaffādan
Nigāh-efgen olanlar seyr-i çeşm olmaz temāşādan

2 Ḳażā pā-bend idüp tār-ı siyāh-ı zülf-i Leylā'dan
Rehā-yāb itmedi Ḳays-ı dili zencìr-i sevdādan

3 Firāḳa ṣabrı yoḳdur cāy ider ḳa‘rında deryānuñ
Eger dil-ber-i naḳş olsa cüdā ol dürr-i yektādan

4 Gül ü ġonceyle yer yer gülşen-i zìbāya dönmüşdür
Tenim peykān-ı tìr-i yār ile zaḫm-ı ser-ā-pādan

5 Yine ‘aks-ı ruḫ-ı sāḳìden itdi ābıla peydā
Ḥabāb oldı nümāyān vaṣfa rūy-ı cām-ı sahbādan

6 Güher çìn olmaġa ġavvāṣ-ı dil destin dırāz itmez
Meger çìn-i cebìn meşhūdı olmuş rūy-ı deryādan

7 Cüdā olmaz ne deñlü dest-rev görse meges-āsā
Olan bir kerre şìrìn-kām-ı şehd-kām-ı dünyādan

8 Na‘lçiñ resmini idrāk iden şerm-i ḥicāb eyler
Hilāl-i māhı tercìḥe bürìde nāḫun-ı pādan

9 Siper erbāb-ı ṭab‘a sāġar-ı lebrìz-i ṣahbādur
Eger bārìde olsa seng ‘arża çarḫ-ı mìnādan

10 Düşer dil ızdırāba sāye-āsā rūzgār ile
Temāyül olsa peydā Rāġıbā ol serv-i bālādan (57)

* Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan *Koca Rāgıb Paşa ve Dîvān-ı Rāgıb* adlı doktora tezinde bulunamadı.

Mecmû‘ada Râgıb Paşa dîvânında yer almayan bu şiire yazılmış 4 adet nazîre bulunmaktadır. Mürettip âdeti olduğu üzere öncelikle zemin şiiri yazmış ardından bu şiire yazılmış nazîreleri art arda sıralamıştır. Bunu yaparken de bu şiirlerin nazîre olduğunu başlıklarda belirtmiştir. Mecmû‘ada yer alan ve Râgıb Paşa'ya nazîre olarak yazılan bu şiirler sırasıyla Seyyid Vehbî, Râşid, Sâkî ve Fâik'e aittir. Bu şiirlerin makta‘ beyitleri ise şöyledir:

Dil-i Vehbì ümìd-i pey-revì Rāġıb'a düşürmek
Dem urmaḳ gibidür bir ḳaṭre feyż-i cūş-ı deryādan (58/13)

İdüp naẓm-ı bülend-i Rāġıbāya pey-revì el-Ḥaḳ
Yine ṭab‘ımda buldum imtiyāz erbāb-ı ma‘nādan (59/12)

Olunca Rāġıb-ı pākìze-gūya pey-rev ey Sāḳì
Ṣadā-yı āferìn-bād oldı ẓāhir ṣaḫs-ı ma‘nādan (60/7)

Bu vādìde murādım Rāġıb-ı naẓm-āvere Fā'iḳ
Ġaraż pey-revlik etmekdür bu gūne ‘arż-ı dilādan(?) (61/8)

Mecmû‘ada bulunup dîvânda yer almayan Râgıb Paşa'ya ait diğer bir şiir ise şudur;

RĀĠIB[*]

1 Ḳaldı viṣāl çün ḫaṭ-ı ‘anber-feşāna dek
Geçsün bahār ṣabır ideriz biz ḫazāna dek

2 Sāḳì firāḳuñ eyledi te'ṣìr cāna dek
Ṣabr olunur mı vaḳt-i gül-i erġūvāna dek

3 Evżā‘-ı nā-pesend-i felekden ne çekdi dil
İder taḥammül itdi yine bu zamāna dek

4 Ey meh cebìn fikr-i ġam-ı ebrùvān ile
Çıḳdı ḫadeng-i āh bu şeb äsumāna dek

[*] Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan *Koca Rāgıb Paşa ve Dîvān-ı Rāgıb* adlı doktora tezinde bulunamadı.

5 Şimdengerü cefāya taḥammül ḳalmadı
Kār itdi tìġ-ı ġamze-i yār üstüḫ̆āna dek

6 Te's̱ìr-i iltifāt[ı] nigāhìdir o şehüñ
Kim gördi yoḫsa luṭf-ı sipihri bu āna dek

7 ‘Uşşāḳ içinde var mı ṣabā bir nevā ider
Seyr-i ‘Iraḳ ile ‘aceb mi Iṣfehān'a dek[25]

8 Būs itdirürse la‘lini sāḳì eger bize
Bu neşve besdür āḫır-ı bezm-i cihāna dek

9 Bulmaz naẓìri ḳadd ü ruḫ-ı yārı Rāġıb[ā]
Geşt itse bāġ-ı dehri ṣabā tā cināna dek (525)

Meşhur şairlerimizden Bâkî, Nâbî ve Nev‘î için de yine aynı durum söz konusudur. Bâkî, Nâbî ve Nev‘î mahlası ile yazılan 145, 373, 283, 359 nolu şiirler şairlerin dîvânlarında yer almamaktadır.

NĀBÍ*

1 Dil-i zāruñ nigeh-i ḥasret bir bir beredür
O da aġyār ile gör ṭāli‘i kim ber beredür

2 Bār virmez dime her tāze nihāli seyr it
Bāġ-ı vaṣlında o şāḫ-ı keremüñ bir beredür

3 Körpedür bilmez ol āhū-yı çerāgāh bahā
Nicedür semt-i vefā būs-ı leb bir beredür

4 Gerçi açmaz saña dil derd-i derūnın ammā
Seng-i hicrān ile ey mìr-i cefā bir beredür

[25] Mısra vezne uymamaktadır.
* Ali Fuat Bilkan tarafından hazırlanan *Nābî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

5 Vardı çìn-i Ḫotene bulmadı būy-ı zülfin
‘Azm-i Nābì dil-i miḥnet-zede tek berberedür (145)

BĀḲÍ[*]

1 Şehr-i İslāmbulı başdan başa seyr itdim hep
Ne ‘aceb nesne imiş ṣaḳla naẓardan yā rab

2 Gezer iken yolum uġradı temāşā itdüm
Ġonce leb dil-ber ile dopdolu bir ḫoş mekteb

3 Ḫˇāce bir rind-i ġulām-pāre cihān-baḫş-idi
Cümle ḳocalmaġa gelmiş gelen oġlanlar hep

4 Ḫˇāce almış öñüne bir ṣanem-i ġonce-lebi
Heyce ta‘lìm ider aġır-be-aġır leb-ber-leb

5 Didim ey ḫˇāce öñünde oturan oġlancıḳ
Elif'i bāyı bilür yāyı da bilür mi ‘aceb

6 Didi yaḳında gelüpdür bu daḫı mektebime
Anı da ögredirüz himmetiñizden yāb yāb

7 Bāḳiyā gelmiş iken mektebiñe ol oġlān
Lebin almaḳ gerek aġza ki ögrene edeb (373)

BAKÍ[*]

1 Dem-i vaṣl irdi yine ḳalmadı ḥasret bāḳì
Geldi eyyām-ı ṣafā oldı maḥabbet bāḳì

2 Elime girdi nigāruñ ṣaçınuñ çìni yine
Dostlar dik ola bu ẓıll-ı sa‘ādet bāḳì

---

[*] 373 numaralı şiir Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan *Bākî Dîvānı* adlı çalışmada bulunamadı.
[*] 283 numaralı şiir Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan *Bāḳî Dîvānı* adlı çalışmada bulunamadı.

3 Dime ‘āşıḳ aña kim olmaya ‘ışḳında s̱ebāt
‘Āşıḳ oldur ki ola anda maḥabbet bāḳì

4 Elde furṣat var iken gel berü ‘ıyş it bāḳì
Ḳalmadı ḳalmayısar kimseye furṣat bāḳì

5 Ḳılmaduñ Bāḳì'ye himmet didim ey şāh-ı cihān
Didi ḳul olubulursun yine himmet bāḳì (283)

NEV‘Í[*]

1 Bir gül göremem bāġda hiç rūyuña beñzer
Bir serv-i sehì yoḳ ḳad-i dil-cūyuña beñzer

2 Geşt eyleseler deştini āhūları Çìn'üñ
Düşmez daḫı bir nāfe senüñ mūyuña beñzer

3 Çoḳ fikr iderin terk-i ser-i kūyuñı ammā
Bir menzil-i dil-keş bulamam kūyuña beñzer

4 Luṭf itseñ o ruḫsār-ı ‘araḳnākıñı öpsem
Bir ḫūy-ı laṭìf olmaz idi ḫūyuña beñzer

5 Çoḳ boyladı gülzār arasın bād ile Nev‘ì
Dūş olmadı bir şāḫ-ı güle boyuna beñzer (359)

Mecmû‘anın çalıştığımız kısmı daha çok âşıkâne gazelleri içerse de bunların dışında içerik açısından farklılık arz eden na‘t, sitâyiş, sosyal hayat, çeşitli kitaplar, oyunlar ve mûsikîye dair bilgileri içeren şiirler de bulunmaktadır.

[*] Mertol Tulum ve M.Ali Tanyeri tarafından hazırlanan *Nev‘î Dîvân Tenkidli Basım* adlı çalışmada bulunamadı.

ES‘AD

1 Vücūduñ nūr-ı veche "lem yezel"[26]dür yā Rasūlallāh
Ẓuhūr-ı perteviñ nūr-ı ezeldür yā Rasūlallāh

2 Melāḥatle güzelik sende ḫatm olmuşdurur el-Ḥaḳ
Cemāliñ ḥüsn-i Yūsufdan güzeldür yā Rasūlallāh

3 Ne vech ile göñül baġlaya vezìr ġayrı ma‘şūḳa
Cemāl-i bā-kemāliñ bì-bedeldür yā Rasūlallāh

4 Senüñ yoluñda her ne zaḥmet olsa ‘ayn-ı raḥmetdür
Eger nìş olsa kim nūş-ı ‘aseldür yā Rasūlallāh

5 Göñül vaṣluñ umar lāyıḳ degülsem de ‘ināyet ḳıl
‘Amel yoḳ itdigim ancaḳ emeldür yā Rasūlallāh

6 Cenāb-ı ḥażrete lāyıḳ ‘amel yoḳ gerçi Es‘ad'da
Hele bünyān-ı dìnim bì-ẓaleldür yā Rasūlallāh

7 Ḳuṣūr-ı şi‘rimi luṭf eyle setr it zeyl-i ‘afvuñla
Senüñ şevḳiñle söylenmiş ġazeldür yā Rasūlallāh (205)

Yine 40b'de bulunan Nedîm-i Konevî'nin, hayatı ve onun oyunlarını bir satranç oyunu ile tasvir ettiği şiiri içerik açısından dikkat çekicidir.

NEDÍM-İ ḲONEVÍ

1 Dehriñ şaṭıranc-ı lu‘bına beñzer sāl ile māhı
Kec-revlik ile ehl-i dile çekdirür āhı

2 Fil gibi raḳìb giñ yaḳadan kūşe gözetdi
Baġlandı göñül rūḥı yetirdi yine rāhı

[26] "Zā'il olmaz". Ayrıca "bākì, kalıcı" anlamlarında Allah'ın sıfatlarındandır.

3 At sürdi bu dil-i şāhini açmaza bıraḳtı
Ġāyet de zebūn ḳıldı beni (gör) baḫt-ı siyāhı

4 Ferzend-i cihān rūḥım alup şāha keş itdi
Leclāce de bu lu‘bıla yoldurdı giyāhı

5 Ġam çekme Nedìm çarḫ ile hìç başa çıḳılmaz
Māt itdi piyādeyle felek gör nice şāhı (265)

Vâsık'ın, Sâdî-i Şirâzî'nin meşhur olan Bostan ve Gülistan adlı eserlerine göndermede bulunduğu şu beyti ise şairlerin şiirlerini yazarken beslendikleri yazar ve eserleri tespit etmek açısından önemlidir:

O maḥfil içre ki evṣāf-ı nev-ḫıṭān oḳunur
Kitāb okunsa Gülistān [u] Būstān oḳunur (169/1)

Mecmû‘ada mûsikî terimlerini içeren Harîm'e ait bir Kâr-ı Nâtık[27] örneği de bulunmaktadır. Harîm'in 28 makamda dolaşarak yazdığı bu şiiri örneklik etmesi açısından kayda değerdir:

ḤARÍM

1 Tesellì itmege dil ṭıflını bir ġam-küsār olsa
Elinde erġuvānì bāde ṭutmuş *gül-‘iẕār* olsa

2 Ney [ü] çeng ü rebāb u def müheyyā olsa bi'l-cümle
Teġannì itmege hem ḫoş-ṣadālı bir *Nigār* olsa

3 *Ḥüseynì* ile *‘Acem Nev-rūza Zāvilden* güẕer itse
‘Irāḳ'a uġradup reh *Būselik*de bir ḳarār olsa

4 *Ḥicāz*'ıñ rāhı *Gerdāniyye*'den çıḳsa *Nihāven*d'e
Tuṭup *‘Uşşāḳ* elin *Şehnāz*la ‘azm-i *Ḥişār* olsa

[27] Kâr-ı Nâtıkla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. İsmail Hakkı Özkan, "Kâr-ı Nâtık", *DİA*, C. 24, İstanbul 2001, s. 356-357, Başak Harmancı, "Türk mûsikîsinde Seyir Kavramı ve Yeni Bir Form: Seyr-i Nâtık", *Çukurova üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* C.11, S. 2, s. 217-239.

5 *Dü-gāh* u *Penc-gāhi*den *Segāh* u *Ṭāhire* varsa
*Nevā*da *Sünbüle Beste-nigār*la *Sāz-kār* olsa

6 Niçün pā-mālì-i *Zìr-efgen* olmaz *Kūcek* ü *Büzürg*
Muḫālif va‘di terk itse de *Rast*la iştihār olsa

7 *Nişābur* naġmesi ḫoşdur *Ṣabā*dan olsa taḳsìmi
Muḫayyer olmasa dil-ber Ḥarìmā pāyidār olsa (237)

Mecmû‘ada dönemin şartları ve sosyal hayata dair ipuçlarını barındıran şiirler de mevcuttur. Hevâyî'nin ait 347 nolu şiiri, kaygana, tarhana, tulum ve ayran gibi yöresel tatları ve Türkmene imam olma, cerre çıkma gibi dinî, kültürel uygulamaları içeren örneklerdendir:

HEVĀYÍ HÜSNÍ

1 Geçüp Mar‘aş'dan itsen raġbet Elbistān'a olmaz mı
Ya baġlansañ ya ḳatsañ anda el pistäna olmaz mı

2 Seḥer tenhāca gelseñ odaya saña yedirsem ben
İki yumurṭadan bir muḫtaṣar ḳayġana olmaz mı

3 Ta‘ayyüş bunda müşkil çün ‘ulūfeñ yoḳ vaẓìfeñ yoḳ
Bu yıl varsañ imāmet eyleseñ Türkmān'a olmaz mı

4 İki yük tāze peynir sāde yaġ olmazsa da bārì
Ḳanā‘at itseñ bir ḳaç ṭulum ayrana olmaz mı[28]

5 Hevāyì serserì gezmekden eydir yine bu cerriñ
Biraz para girerse destine terḫāne olmaz mı (347)

Yine Kınalı-zâde Alî Çelebî'ye ait 392 nolu şiir öncekinden farklı bir sosyal çevrenin yeme-içme ve eğlence kültüründen unsurlar barındırmaktadır:

[28] Mısra vezne uymamaktadır.

ḲINALI-ZĀDE ‘ALÍ ÇELEBÍ

1 Cihānda ṣoḥbet ‘işret-i şarāb ile yaraşur
Şarāb ṣoḥbet-i nuḳl ü kebāb ile yaraşur

2 Şarāb-ı ṣāfì vü nuḳl ü kebāb meclisde
Semā‘ naġme-i çeng ü rebāb ile yaraşur

3 Semā‘-ı çeng ü rebāb u şarāb u nuḳl ü kebāb
Kenār-ı bāġ-ı gül ü āb u nāb ile yaraşur

4 Kenār-ı bāġ u gülistān şarāb u nüḳl u kebāb
Büt-i şekker leb ü şìrìn cevāb ile yaraşur

5 ‘Alì çü şeyb irişdi bu cümleyi terk it
Didikleriñ ḳamu ‘ahd-i şebāb ile yaraşur (392)

Kişisel beğeniler ve yeme-içme kültürü açısından öne çıkan ögelerden biri de kahvedir. Bu konuda mecmû‘ada Hüsnî'ye ait kahve medhiyesi diyebileceğimiz -ḳahvenüñ redifli şiiri dikkat çekicidir:

ḤÜSNÍ

1 Olsaydı ẕevḳ-ı leẕẕeti sükkerde ḳahvenüñ
Şerbet ṭutardı cāyını her yerde ḳahvenüñ

2 Cū gibi rūy-ı dehre aḳardı cinándan
Mezc olsa nìm ḳaṭresi kevṯerde [ḳahvenüñ]

3 Eyler ḫacìl rāyiḥası būy-ı ‘anberi
Āġùş-ı ṭābe içre ‘araḳ-kerde ḳahvenüñ

4 Bì-tāb olunca vāsıṭa-ı rāḥat-resānlıḳ
Olmaz naẓìri ḫāṣılı yollarda ḳahvenüñ

5 Ḥüsnì müdām şirìn ide Ḥaḳ ‘aṭā saña
Yoḳdur ziyānı ḥāṣılı bir ferde ḳahvenüñ (86)

Mecmû‘ada şiirin nasıl yazılacağı ve hattatlığa/yazı yazma usûlüne dair örnek beyitler bulunmaktadır. Birer örnek vermek gerekirse:

Bāḳiyā ṭarz-ı şi‘r böyle gerek
Hem ẓarìfāne hem levendāne (278/7)

Ṣafḥa-i ḫaddında beñler var velì yoḳ dāḫı ḫaṭṭ
Gerçi ‘ādetdir ki ḫaṭdan ṣoñra yazılur nuḳaṭ (273/1)

Dîvân edebiyatında bir erkek şair tarafından erkeğe şiirler yazılması alışılagelen bir durum değildir. Ancak mecmû‘ada yer alan Rıfkî'ye ait 340 nolu şiirdeki "Yūsuf-ı s̱ānī sevdim" ve "bir tāze civānı sevdim" gibi ifadeler şiirin bir erkeğe yazılmış olabileceğini düşündürmektedir:

RIFḲÍ-İ ADANAVÍ

1 Yine bir dil-ber-i fettān-ı cihānı sevdim
Yine bir ruḫları gül ḳaşı kemānı sevdim

2 Murġ-veş ‘ışḳ hevāsında düşüp dām-ı ġama
Cevr-i bì-ḥadd yine bir tāze civānı sevdim

3 Cevr[i] terk eyleyüp añmaz beni bir būse ile
Ser virüp ṣıdḳıla ben gerçi kim anı sevdim

4 Çeşmi ‘abher ḳaddi ‘ar‘ar lebi sükker yüzü gül
Miṣli yoḳ ḥüsnile bir Yūsuf-ı s̱ānì sevdim

5 Rıfḳıyā ġavṭa-zen-i baḥr-ı maḥabbet oldum
Ya‘ni bir nev-res-i maḥbūb-ı zamānı sevdim (340)

Mecmû‘ada dikkat çeken diğer bir husus ise, 32b'de yer alan Nev‘î-zâde ‘Aṭâyî'ye ait (204nolu) şiirin ilk beyti hariç bütün beyitleri *Nev‘i-zâde Atâyî Dîvânı*[29] adlı çalışmada yer alan formu ile farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların (şiirin hem bir bütün olarak görülmesi hem de aparatta fazlaca yer tutmaması için) aparatta gösterilmesi yerine şiirin tekrar yazılması tercih edilmiş ve bu durum aparatta da ifade edilmiştir. Bu çalışmadaki şiir 4 beyitten oluşmaktadır. Yine aynı çalışmada tenkitli metin oluşturulmasında kullanılan D (Ahmet III, Topkapı Saray Müz. No: 2650/5) nüshasında, *"Nüsha-ı mü'ellifde dahi makta‘ noksandır."* B (Cevdet Paşa (Veliyyüddin) No: 137/1) nüshasında ise; "*Tahallus beyti nüsha-i musannifde açıkdur. Tekmîle himmet gerek."* şeklinde ifadelerin yer aldığı Saadet Karaköse tarafından dipnotta belirtilmiştir (Karaköse 1994, s. 550). Bununla birlikte mecmû‘ada yer alan şiir, makta‘ beyti de dahil 5 beyitten oluşmakta ve bu yönüyle tam bir gazel görünümü arz etmektedir. Mecmû‘a bu özelliği ile edebiyat dünyasında bir boşluğu doldurmakta ve bu şiirin sağlam ve tam bir nüshadan istinsah edilmiş olduğu ihtimalini de düşündürmektedir. Şiirin her iki formu da aşağıya eklenmiştir.

‘AṬĀYÍ

1 Dil-berüñ ġamzesi ḫūnì gözi mestāne gerek
Kendi ḳız naḵşı güzel cünbişi merdāne gerek

2 Göz ucuyla gice meclisde nice nāz u niyāz
İltifātı ḳoluna ḥāṣılı rindāne gerek

3 Ḫāne-perverleri ḳo cevr-i cinān ise daḫı
Yār dünyāda hemān şūḫ-ı levendāne gerek

4 Bezm-i meyde güzeliñ şem‘-i cemālin ṭulunup
‘Āşıḳ-ı suḫte-i dil ḫıdmete pervāne gerek

5 Āl ile ‘aḳlın alur dil viren üftāde gerek
Meyl iden yāre ‘Aṭāyì gibi merdāne gerek

[29] Saadet Karaköse, *Nev‘i-zade Atayi Dîvânı Kısmî Tahlil - Metin*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya 1994.

‘AṬĀYÎ[30]

1 Dil-berüñ ġamzesi ḫūnì gözi mestāne gerek
Kendi ḳız naḳşı güzel cünbüşi merdāne gerek

2 Çeşmi gibi göñül avlayıcı şūḫ u şāh-bāz
Ḫāl-i ruḫsārı gibi fitnede bir dāne gerek

3 Ḫāne-perver olıcak hūr-ı cinān ise daḫı
Hiç görinmez gözüme yār-ı levendāne gerek

4 Revnak-ı ḥüsni yiter aña nidersin uzadup
Ḫaṭṭ-ı nev-ḫìze ne meşşāta ne ḫod şāne gerek (204)

Aynı durum Hâzık'ın 376 nolu şiiri için de geçerlidir. Mahlas beyti olan 5. beyit dîvânda bulunmamakta ancak mecmû‘ada yer almaktadır. Bu yönüyle şiirin mecmû‘adaki formu tam bir görünüm arzetmektedir;

ḪĀẔIḲ[*]

1 Olsa bir kimsede āṣār-ı felāḥ
Günehinden alınur būy-ı ṣalāḥ

2 Ḳaşı ādāba ḳara ḥāşiyedür
Ruḫları żū'-ı kitāb-ı mıṣbāḥ

3 Ḳılamam ḳufl-ı ma‘ānìye kilìd
Genc-i esrāra benānum miftāḥ

4 ‘Ukde-i müşkilümüz ḥall olunur
Virdümüz ism-i Ḫudā-yı fettāḥ

5 Şem‘-i ruḫsār-ı cemāle Ḥāẕıḳ
Oldı pervāne ṭuyūr-ı ervāḥ (376)

---

30 204 nolu gazelin Saadet Karaköse tarafından hazırlanan *Nev‘i-zade Atayi Dîvânı Kısmî Tahlil - Metin* adlı doktora tezindeki formu.

* *Hazık Dîvânı*, s. 214.

Mecmû‘a metninin yukarıda bahsettiğimiz gibi bazen bir boşluğu doldurduğu bazen de vezin ve anlam bakımından doğru olmayan beyitlerin anlaşılır olmasına katkı sağladığı görülmektedir. Müstensihin dikkatsizliği veya nüshanın yıpranmış olmasından kaynaklı metnin doğru okunamaması yahut metnin neşredenler tarafından yanlış okunmuş olması gibi sebeplerden bazı beyitlerde belirsizlik söz konusudur. Örneğin, Vahdetî'ye ait 302 nolu şiirin 4. beytindeki belirsizlik mecmû‘adaki şekliyle giderilmiş görülmektedir. Zira Yılmaz Öztürk tarafından hazırlanan çalışmada[31];

Döne murġ-ı süḫanum şāh eli üstünde iken
Dest-i dihḳāna düşeyidüm ü şāhin-i bì-baze

şeklinde anlamı ve ölçüsü kusurlu iken mecmû‘ada;

Döne murġ-ı süḫanum şāh eli üstünde iken
Dest-i dihḳāna düşen şāhin-i bì-pervāza (302/4)

şeklinde yer almaktadır. Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb* adlı çalışmada yer alan "gezer" redifli şiirde ise 4. ve 5. beyitlerin birbirine karıştığı görülmektedir;

Sem-i semendine ruḫ-sūdelik ümmìdi ile
Fütādeler o şeh-i ḥüsne hep piyāde gezer (79/4)

Ḫulūṣ-ı sāde zemìn-i būriyā gibi pā-māl
Metā‘-ı zerḳ ü riyā dūş-ı i‘tināda gezer (79/5)

Şiirin 4. beytinde yer alan "ruḫ-sūdelik ümmîdi ile" ifadesi ilgili doktora tezinde yer almamaktadır. Bu ifadenin yerine 5. beyitte de yer alan "zemîn-i būriyā gibi pā-māl" ifadesi her iki beyitte de kullanılmıştır. Şiirin mecmû‘adaki şekli ile bu karışıklık giderilmiş olmaktadır.

Yine Şeyhu'l-İslâm Es‘ad'a ait 21b'de yer alan şiirin 4. beyti dîvânda;

Maḥv olsa da özüm ḫora geçmez ol āfete
Bildim ki aşlı Engürì ya Üsküdarlıdur

[31] Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvân'ının Tenkitli Metni,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006, s. 120.

şeklindedir. Ancak biz beytin mecmû‘adaki halinin daha makbûl olduğu kanaatindeyiz. Zira mecmû‘ada;

Zerd(ṭ) olsa da üzüm ḫora geçmez ol āfete
Bildim ki aṣlı Engürì ya Üsküdarlıdur (124/4)

şeklinde yer alan beyitte zerd kelimesi ve engür kelimesi arasındaki tenâsüpten yararlanarak üzümlerin sarı olmasından bahsedildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Engürì ve Üsküdar, üzümleri ile meşhur olmuş yerleri ifade etmesi açısından bu kanaatimizi destekler mahiyettedir. Mecmû‘a metni ile bazı şiirlerde yer alan bu tarz belirsizliklerin giderildiği düşünülmektedir.

Mecmû‘ada bazı ifadelerde takdîm-te'hîr yapıldığı da görülmüştür. Aşağıdaki beyitlerde "bālā-yı şiddetle" ifadesi dîvânda "şiddetle bālāya" şeklinde "var saña" ifadesi mecmû‘ada "saña var" şeklinde yer almaktadır. Bu durumda vezin bakımından doğru olduğu düşünülen ifade metne dahil edilmiş, diğeri aparatta gösterilmiştir;

‘Uluvv istersen ol fevvāre-i āb āteşìn olma
Ḳaşuñ nā-būd olur *bālā-yı şiddetle* su‘ūdından (9/3)

Ġıdāsın ẓann iderler şāh-bāz-ı himmetüñ cìfe
Diyenler *var saña* taḥṣìl-i dünyā içün esmā çek (49/6)

Mecmû‘ada çeşitli sebeplerle okunamayan bazı yerlerde metin tamiri yoluna gidilmiştir. Tamiri yapılan ifade köşeli parantez içerisine yazılmış aparatta ayrıca gösterilmemiştir;

Göricek ḫumretini cildinde
[Diye yā] lāl ona yā mercānı (4/2)

[Dökülsün] yoluña ḳurbān olup ‘āşıḳlarıñ ḳanı
Maḥalleñ yolların reşk-i gülistān eyle sulṭānım (198/2)

Mecmû‘a metninde bulunan âyet ve Arapça ifadeler mümkün olduğunca tespit edilmeye çalışılmış ve Türkçe çevirileri dipnotta verilmiştir. Cevri'ye ait 472 nolu şiirin 2. beytinde kalem suresinin 51. âyetine telmihle nazar âyeti olarak meşhur olan ve göz değmesini def eden “ in yekād” ان یکاد ifadesine yer verilmiştir. Mecmû‘a ile karşılaştırılması yapılan çalışmada gözden kaçtığı düşünülen bu ifade düzeltilmiş ve ayete telmih olduğu da belirtilmiştir.

Ey ḫaṭ gezend-i ġamzeden eyle beni emìn

Ta‘vìẕ-i *in yekādu*[32] gibi ḥırz-ı cānum ol (472/2)

[32] *Ve inkār edenler, zikri (Kur’ān’ı) işittikleri zaman gerçekten seni, neredeyse gözleri ile devirirler*. Kalem Sūresi, 68/51.

3. 10. Mecmû‘anın 1a-80a Varakları Arası Sistematik Tasnifi

No	Yp. Nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti/ Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Vezin	Nazım Türü	Açıklamalar
1	0kapak	LEYLĀ	Raḥm eyle bu dil-ḫaste-i nā-çāra İlāhì Zaḫm-ı dilime senden olur çāre İlāhì	Leylā ḳuluñı āteş-i ‘ışḳıñla kebāb it Dùzaḫda ḳoyup yaḳma anı nāra İlāhì	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--	Münâcât	
2	0kapak	RIŻĀ	Devr-i la‘liñde baş eğmem bāde-i gülfāma ben Sāye-i pìr-i muġānda minnet itmem cāma ben	Telḫ-kām olmaz senin şìrìn kelāmıñ ey Rıżā Sen hemān eyle tekellüm rāzıyım düşnāma ben	Gazel / 10 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		Mecmuada başlıksız.
3	1a	RİF‘ATÍ	Zihì mecmù‘a kim ārāyiş-i naḳş-ı diger-gùnı Virür ṭab‘a güşāyiş ḥürrem eyler ṭab‘-ı mevzùnı	Girer dil-berlerüñ ḳoynına (...) mecmù‘anıñ (...) Çeker āġùşa her dem Rif‘atì bir ḳadd-i mevzùnı	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
4	1a	[...]	Ehl-i dil olana mecmù‘a gerek (...) şıḳlet olan yārānı	Ne bilür ḳadr-i süḫan şùfì-i ḫar Kibr ile ‘ucubdur yād u şānı	Kıta/ 9 beyit	..--/..--/..- (-.--) (--)		Başlık: Ḳıṭ‘a
5	1a	FUŻÙLÍ	Ġazeldir ṣafā-baḫş-ı ehl-i naẓar Ġazeldir gül-i bùstān-ı hüner	Ġazeldir ki meşhùr-ı devrān ola Oḫumaḳ da yazmaḳ da āsān ola	Mesnevî / 6 beyit	.--/ .--/ .--/ .-		Başlık: Meşnevì-i Fużùlì der-Sitāyiş-i Ġazel
6	1a der.	CĀMÍ	هیچ شاهد چو سخن موزون نیست سر خوبی زخطش بیرون نیست	گوش را حاملة در سازد صدف آسا ز گهر پر سازد	Mesnevî / 11 beyit	-.--/-.--/-.-		Mecmuada başlıksız.
7	1b	MEḤDÍ	Ey evvel-i bì-evvel ve’y āḫır-i bì-āḫır Sübḥāneke yā Rabbi sübḥāneke yā Ḳādir	Mehdì’ye Mesìḥā’dan geldi ḫaber-i teşrìf Deccāl ne pinhāndır gelsün beri ol kāfir	Gazel / 15 beyit	--./.---/--./.---	Tevhîd	Mecmuada başlıksız.
8	5a	NĀBÍ	Ḳadd-i dil bār-ı girān-ı ġam u derdüñ ḫamıdur Yetiş ey Ḫıżr-ı meded-res ki ‘ināyet demidür	Nābìyā sālik-i ser-menzil-i maḳṣùd olana Rāh-ı teslìm [ü] rıżā yollarıñ eñ eslemidür	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
9	5a	NĀBÍ	Olur ḳāṣır virānı perde-i ṣun‘uñ ṣühùdından Naẓar-bend olmayanlar ‘ālemüñ bùd [ü] ne-bùdından	Ticāret-ḫāne-i dānā-fìrìb-i dehrüñ ey Nābì Gerekdür iḥtirāz itmek ziyānı deñlü sùdından	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
10	5a	NĀBÍ	Dāġum nemek-ārā-yı ḫasān eyleme yä Rab Bāġum sipeh-ārā-yı ḫazān eyleme yä Rab	Gencìne-i luṭfuñ var iken Nābì-i zārı Muḥtāc-ı ‘aṭā-yı digerān eyleme yä Rab	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--	Münâcât	

11	5b	[...]	Selām ‘alä ḫayri'l-en'ām u seyyid Ḥabìbi ilāhi'l-‘ālemìn Muḥammed	Li külli nebiyyin fi'l-en‘āmı faẓìleh Ve cümletühā mecmù‘atün li- Muḥammed	Gazel / 6 beyit	.--/.---/.--/.---	Na‘t	Başlık: Na‘t- Nebì Şiir Arapçadır.
12	5b	CĀMÍ	و صلی الله علی نوری که ازاو شد نورها پیدا زمین از حلم او ساکن فلك از عشق او شیدا	ز سر سینهٔ از جامی "الم نشرح لك" بر خواند ز معراجش خبر کوید که "سبحان الذی اسری"	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---	Na‘t	Şiir mülemmâdır.
13	5b	NESÍB	Ġubār-ı dergehiñ kuḥl-ı baṣardır yā Rasùlallāh Ḥarìmiñ ḳıble-i ehl-i naẓardır yā Rasùlallāh	Muḳìm-i ḫāk-ı kùyuñdan Nesìb ma‘ṣiyyet- pìşe Zülāl-i luṭfuña dil-teşne-terdir yā Rasùlallāh	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .--- / .---	Na‘t	
14	7a	NAḤÍFÍ	Bir nüsḫa-i zìbāyım nādān eline düşdüm Yoḳ bāṭınıma nāẓır hep ẓāhirime nāẓır	Fi emrike lā ta’cel el-fevżü me‘a’ṣ-ṣabr Ḳad ṣarraḥa menṣùṣan Allāhü me‘a’s-ṣābir	Gazel / 6 beyit	--./.---/--./.---		Mecmuada başlıksız.
15	7a	ES‘AD	کفتیم چو اثار تو کردیم تماشا سبحان قدیر خلق الخلق کماشا	پیش کرمش غم مخور اسعد ز کناهت الخر دل از صادف بحر ایتلاشا	Gazel / 6 beyit	--./.--./.--./.--	Tevhîd	Şiir mülemmâdır.
16	7a	‘ĀLÍ	ای رخسار تو تابنده چراغ مدنی عارضت باعث سوز دل ویس القرنی	ساحتی بهرور از نعت مرچون عالی حبذ اکلمنی مدحنی فضلنی	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)	Na‘t	Şiir Âlî Divanı'nda (Altun 1999) bulunmamaktadır.
17	7a[der]	ES‘AD	ای نعت توهر مرتبه را کشته پزیرا ارسلت الی کل بشیرا و نذیرا	پروای جهنم نکند اسعد عاصی ان کنت له با سند الخیر ظهیرا	Gazel / 10 beyit	--./.--./.--./.--	Na‘t	Şiir mülemmâdır.
18	7b	EDÍB	Her ne dem kim ṣāḥa-i gülşende bülbül zār olur Göñlümüz āmāde-i gülzār u bülbülzār olur	Bir nefes ḳoymaz Edìb eṣdāf-ı verrāḳ-ı tehi Mìġ-i nìsān-ı ḳalem peyveste lü'lùbār olur	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		Başlık: Ġazeliyāt-ı Edìb el-Çelebì Āteş-Zebān Olduġı Muṭāla‘aya Muḥtāc
19	7b	EDÍB	Zāhid nümùne görse de münker nekìrden Geçmez ne "kün"den olsa da münker ne kìrden	Terk-i sivāda şeyḥe nigāh eyledim Edìb Bildim ki bu riyā ile geçmez ḥaṣìrden	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
20	7b	EDÍB	Ḳoma ‘ilāc şifā istemem o merhemden Ki dil külùm-ı nev-i iltifāt umar hemden	Edìb neyl-i şu‘ùda ẕerì‘a-ḫ῾āh olmaz Retìme-bend-i dirāyet hübùṭ-ı ādemden	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
21	8a	EDÍB	Teb-i ġamdan rehā yoḳ ḥāl-i zārım yāre tebyìne Ki yek laḥẓa rehā bulsam daḥı āmāde teb yine	Edìbā ṣayd-ı bì-külfet şikār-ı ṣā'id-i dildir Şikār-ı mihnetiñ yoḳ iḥtiyācı bāz u şāhine	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
22	8a	EDÍB	Ẓuhùr-ı ġayra bār olmaḳda mānend olma zenbìle Ki ‘ār eyler nümùdār olmadan zenbìle zen bile	Edìbā kāsid eylerdi sibāḳ ḫayl-i ‘irfānı Eger me'lùf ideydim kilk-i ḫoş reftār-ı ta‘cile	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

23	8a	EDİB	Merdiñ olduḳça yed-i ġayret-i ‘ıṭırsā başına Eylemez ḫalḳıñ heves-i ḳāẕùre-i sābāşına	Herkese itmiş Edìb āmāde cāy-ı müste‘ar Meclis-i kevniñ te'emmül eyledim ferrāşına	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
24	8b	EDİB	Dil oldı ser-behevā-yı ṭaleb kimiñ şuçı var Ten oldı ābile pāy-i ta‘ab kimiñ şuçı var	Edìb cāẕibe-i ḳısmet ezeldendir Firāḳ-ı āb u hevā-yı Ḥaleb kimiñ şuçı var	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
25	8b	EDİB	Āsāyişim ḥadiṣ-i ġamı söylemeyledir Sāḳì su'āl iderse eger söyle meyledir	Yāriñ Edìb teşne-i ḫāṭır hemän bize ‘Aḳs-ı ruḫun piyālede seyr eylemeyledir	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
26	8b	EDİB	Vaṣf-ı ḥüsnüñde ḳâṣıñ ismini evvel yazalum Ḥaḳdan olursa hidâyet anı ekmel yazalum	Edìb ehl-i hevā ẓulmet-nişìn-i şām-ı ġam ḳalmaz Berìd-i ḫāver olduḳça nüvìd-i āfitāb-āver	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
27	9a	EDİB	Ṭufeyliyet ile zāhid ṭab‘-ı ziştin āşikār itmiş Velāyimde gezüp naḳl-i ṣuḥùn āşı kār itmiş	Edìba bāġda gül perde-i nāmùsı çāk itmiş Bu ḥāletle derùn-ı bülbül-i şeydāyı zār itmiş	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
28	9a	EDİB	Siyeh-dillerde emvāc-ı sevād-ı rù-şināsāyız Dil her şeb-żamìri keşfe rùz-ı rùşenāsāyız	Fürùġ-ı şānımız āzālden ābāda ẓāhirdir Edìbā gerçi nā-melḥùẓ-ı çeşm-i ḳalb-i a‘māyız	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
29	9a	EDİB	Meşhùd idi icābeti lā-büd du‘ālarıñ Te'ṣìri ẓāhir olsa dilā bed du‘ālarıñ	İmsāk-ı aġniyā ile ‘ālem ḫarāb idi İnfāḳı olmasaydı Edibā eger gedālarıñ	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		
30	9b[der.]	ḤAYRETÍ	Bì-cān-ı cisme döndüm cānāncuġum yitürdüm Bir ḫasta derd-mendem dermāncuġum yitürdüm	Ey Ḥayretì çıḳardum ṣabr u ḳarārı elden Gùyā ki bir ġarìbem yārāncuġum yitürdüm	Gazel / 6 beyit	--./-.--/--./-.--		
31	9b	EDİB	Tā leşker-i ġarām ile bülbül güleşmesün Bir sāde naḳş-ı dāġ ile bāġa gül eşmesün	Geçdikçe ḫāk-i türbet-i ebnā-yı dehrden Zinhār Edìb dāmeniñe toz bulaşmasun	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
32	9b	EDİB	Mücìr ol ārzùmend-i lebiñ deryāda düşdükçe Anı ġavvāṣ iden dürc-i lebiñdir yāda düşdükçe	‘İnāḳ-ı şāhid-i zìbā-yı ma‘nāda ḳuṣùr itmez Edìb nükte-perdāz-ı cihān-ārāda düşdükçe	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
33	9b	EDİB	Rıżā ile taḳiyy-i ḳāni‘e yek loḳması nānıñ ‘Adìlidir rüsùm-ı ḥikmetinde İbn Sìnā'nıñ	Edìb iklìl-i ‘izzet zìver-i her ḳımmedir şanma Ki olmaz efser-i ġayret serinde degme insānıñ	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
34	10a	EDİB	Olunca fitne-i nā-zādı tevlìd eylemek kārı Ṭımāḥ-ı çeşme taḳrìb itme teb‘id eyle mekkārı	Edìbā zāhid-i şāhid-pereste şanma evlādır Sürùd-ı dil-ber-i ḫoş-naġmeden āvāze-i ḳārì	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

35	10a	EDÍB	Eşer-i behcet-i ġayr olsa devā miḳdārı Ḥüsn-i ġayrı unudur olsa da Vāmıḳ dārì	İstifin bozsa da şıḥne yine rindānıñ Edìb Bir sebù meyle olur ḥāline istifsārı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
36	10a	MÜDĀMÍ	Leblerinden teşne cānım bir içim şu mā didi Leblerin aġzıma şundı nāz ile dādā didi	Ey Müdāmì göricek ol şeh bu şìrìn hünerle Āferìnā ṭab‘ıña ey ṭùṭì-i gùyā didi	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		Şiir Müdâmî Dîvânçe'si (Bilgin1992) ve Müdâmî Dîvânı'nda (Kol 2007) bulunmamaktadır.
37	10a[der]	ḤĀẔIḲ-I ERŻURÙMÍ	Kiẕb ile her da‘vìyi ṣıdk eyleyen ṣādık mıdur Ḥüsnüñe şeydā giçen her bü'l-heves ‘āşıḳ mıdur	Erżurùm'uñ nükte-sencān-ı süḫan erbābına Tāze vādì gösterür eş‘ārda Ḥāẕıḳ mıdur	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
38	10b[der]	ḤĀẔIḲ	Bezm-gāha sāġar-ı la‘l-i lebüñ başşa ayaḳ Şermsārìden olur şahbā-yı meclis pür ‘araḳ	Böyle pākìze ġazel ṭarḥ itmeye Ḥaẕıḳ gibi Evvelā lāzım kişiye ḥüsn-i ṭab‘ u dād-ı Ḥaḳḳ	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
39	10b	MEẔĀḲÍ	Cānā ne ‘aceb böyle bu ġam-ḫārı unutduñ Var ise meger itdigüñ iḳrārı unutduñ	Bu bende-i efkende-i dìrinüñ iken dil Ḫayfā ki Meẕāḳì-i dil-figārı unutduñ	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
40	10b	ḤAMDÍ	Derùn-ı cāna geçdi ġamze-i bìdād ger şimdi Elünden cānı ḫalās itmekdür ol şùhuñ hüner şimdi	Baş egmem Ḥāmdiyā zer-efser-i dārā-yı devrāna Reh-i dil-berde göñlüm ḫāk-i pāy olmaḳ diler şimdi	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Hamdî Dîvânı'nda (Yıldız 2011) ve Dîvân-ı Hamdî'de (Güleç 2004) bulunmamaktadır.
41	10b	ŞEHRÍ	Cām-ı mey nùş idicek muġbeçe-i bāde-furùş Çıḳdı evc-i feleke zemzeme-i nùş-ā-nùş	‘Arż-ı ümmìdim anı naḳḳād-ı zer-ma‘nāya Şehrìyā naḳdìne-i şehrim ( ) menḳùş	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiir Şehrî Dîvânı'nda (Demirel 1999) bulunmamaktadır.
42	11a	ḤĀẔIḲ	Ẕevḳ istedikçe devr-i felekden kesel virür Ben sükker istesem baña āb-ı başal virür	Mażmùnı dil-nişìn ola Ḥāẕıḳ edāsı ḫoş Eş‘āra ḥüsn ü revnāḳı darbü'l-meṣel virür	Gazel / 11 beyit	--./-.-./.--./-.-		
43	11a	ḤĀẔIḲ	Künc-i mey-ḫāne bir mekān-ı laṭìf N'ola sulṭānum eyleseñ teşrìf	Ne şerefdür ki dil-rübā Ḥāẕıḳ Didi ey dil-şüde mizāc-ı şerìf	Gazel / 7 beyit	..--/.-.-/..-		
44	11a	ẔİHNÍ	Nidem mir'āt-veş ‘arż itse ‘uşşāḳa o dil-ber ber Açar gùyā ṭılsım-ı şùr-ı ‘ālemden sikender der	Der-i güftārımı bu ṭarz-ı üslùb-ı belāġatde Sürùşān-ı Ẕihniyā āvāze-i mengùş eylerler	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Zihnî Dîvânı (Alptekin 2007) ve Keşanlı Zihnî Dîvânı'nda

								(Akpınar 2005) bulunmamaktadır.
45	11a[der.]	RAḤÍMÍ	Leb-i şirìn-i dil-ber vaṣf olunmuş infāḳ üzre ‘Acebdir meşreb-i erbāb-ı dil hep bir meẕāḳ üzre	Raḥìmì şöyle ‘ālì rütbedir her beyti bu naẓmıñ Sezā seyyāre-veş naḳş olmaġa seb‘-i ṭabaḳ üzre	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Rahîmî Dîvânı'nda (Mermer 2004) bulunmamaktadır.
46	11b[der.]	ŞERÍF	Nigāha virdi ol mehpāre ruḫṣat dìdeler rùşen Dilā gördük yine rùy-ı maḥabbet dideler rùşen	Şeb-i firḳate göz açdırmaz Şerìfā ḫˇāb-ı miḥnetden Hele olduñ ḳarìn-i ṣubḥ-ı vuṣlat dìdeler rùşen	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Şerîfî Dîvânı'nda (Yazar-Kaçar 2012) bulunmamaktadır.
47	11b	VEHBÍ	Yārdan ḫaste dile geldi meveddet-nāme Muṭrib-i cān oḳusun ṣevḳ ile ṣıḥḥat-nāme	Geldi şehbender-i ‘irfān ṭarafından Vehbì Külçe-i ḫaber-i ‘ināyet gibi ḳat ḳat nāme	Gazel / 8 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Başlık: Li-Seyyid Vehbì Efendi
48	11b	NAẒÍMĀ	Ḳomazsın kùy-ı yāre kimseyi derbān mısın kāfir Bütün dünyāyı bì-zār eyledìñ keyvān mısın kāfir	Alursın kendüñe maḥṣùl-ı ṭab‘ıñ cümle yārānıñ ‘Aceb geşt-i süḫanda söz çalan ṭırbān mısın kāfir	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Yahya Nazîm Dîvânı'nda (Şimşek 2007) bulunmamaktadır.
49	11b	NĀBÍ	Ṣafādur sìneye dil-ber-i mevzùn [ü] ra‘nā çek O girmezse ele āġùş-ı beyte tāze ma‘nā çek	Ḳo efkārı ṣaḳın pāy-ı tevekkül pest olur Nābì Dimiş var mı saña imrùzdan ālām-ı ferdā çek	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
50	12a	LEBÍB	Ne ḫimmet-i merdāne ne sìm ü zere minnet Ḫallāk-ı cihān ẕāt-ı kerem-pervere minnet	Demsāz-ı niyāz olma tehì dest Lebìbā İtme ṣakınup kimseye hiç boş yere minnet	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir *Lebîb Dîvânı'nda (*Kurtoğlu 2004) bulunmamaktadır.
51	12a	RĀĠIB	Ṭıfldır gittikçe ol meh-rù gelür āfetlenür Gün-be-gün artar fürùġ-ı ḫüsni māhiyyetlenür	Rāġıb olsun iltifāt itsün de bir ‘ālì himem Şi‘r-i pākim gör nice ṭāliblenür şevḳlenür	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
52	12a	‘İZZETÍ-İ ADANAVÍ	Yāḳùt-ı aḥmerdür ruḫıñ aḥmerlenenlerden misin Miṣlüñ senüñ deryādadur cevherlenenlerden misin	Eş‘āruñı güş eyleyen taḥsìn ider ey ‘İzzetì Şi‘rüñde sen Bāḳì gibi defterlenenlerden misin	Gazel / 5 beyit	--.-/--.-/--.-/--.-/		Şiir İzzet Mola Dîvânı (Kaplan 2010) ve Dîvân-ı İzzet'de (Beylikçi 1258) bulunmamaktadır.
53	12a[der.]	[FEHÍM]	Ol dürr-i nāzenìn ki ‘azìzü'l-liḳācadur Bezm-i derùna raġbeti bād-ı hevācadur	Ḥaddim degülse pey-revi-i Ḫıżır'a Fehìm Pùziş-peẕìr efendi kerem-kār-ı ḫˇācedür	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		Mecmuada başlıksız.

54	12b[der.]	[...]	Dil raḳs-āver ider ṣabr idemem "mā-ḥaṣılı" Yüregim oynadı gördükde o çengi güzeli	Ṣevḳle vā'iẓ-i şehr atdı ridāsın çarḥa Böyle ṣāl önine çıḳmadı daḫı şeyḫ olalı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Başlık: Gazel
55	12b	KĀMÍ	Düşenler 'ışḳuña vādì-i Eymen Ṭùr bulmışlar Görüp ol āteşin ruḫsārı nārı nùr bulmışlar	Ḫarāb-ābād iken dil münkesir-ḫāṭır iken Kāmì Bu naẓm-ı dil-keşüñ her beyti ma'mùr bulmuşlar	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
56	12b	ŞEHDÍ	Nişān-ı tìriñ ol ḳaşı kemānıñ dùr bulmuşlar Çekenler çille-i 'ışḳı ḳatı pür-zùr bulmuşlar[33]	N'ola böyle şikeste beste olsa şi'riñ ey Şehdì Görenler ḫāṭır-ı maḥzùnıñı meksùr bulmışlar	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
57	12b	RĀĠIB-I ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Mücellādır o sìmin-sìne mir'āt-ı muṣaffādan Nigāh-efgen olanlar seyr-i çeşm olmaz temāşādan	Düşer dil ızdırāba sāye-āsā rùzgār ile Temāyül olsa peydā Rāġıbā ol serv-i bālādan	Gazel / 10 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Râgıb Paşa Dîvânı'nda (Demirbağ 1999) bulunmamaktadır.
58	13a	NAẒÍRE-İ VEHBÍ	Ne mümkin seyr-i çeşm olmaḳ temāşā-yı dil-ārādan Olur āzürde ol meh ṭal'atum engüşt-i ìmādan	Dil-i Vehbì ümìd-i pey-revì Rāġıb'a düşürmek Dem urmaḳ gibidür bir ḳaṭre feyż-i cùş-i deryādan	Gazel / 13 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
59	13a	NAẒÍRE-İ RĀŞİD	Olur ḥālet-şinās-ı zevḳ-ı mestì bezm-i ma'nādan İden neş'eyle pür mìnā rengi bùy-ı sahbādan	İdüp naẓm-ı bülend-i Rāġıbāya pey-revì el-Ḥaḳ Yine ṭab'ımda buldum imtiyāz erbāb-ı ma'nādan	Gazel / 12 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Râşid ve Dîvânı (Çetin 2006) ve Râşid Dîvânçesi'nde (Şenödeyici-Akdağ 2013) bulunmamaktadır.
60	13a	NAẒÍRE-İ SĀḲÍ	Olur me'yùs-ı ruḫṣat dìde ruḫsār-ı dil-ārādan Ziḥām-ı fevc nùş[u] nùr-ı enẓār-ı temāşādan	Olunca Rāġıb-ı pākìze-gùya pey-rev ey Sāḳì Ṣadā-yı āferìn bād oldı ẓāhir şaḫs-ı ma'nādan	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
61	13a[der.]	NAẒÍRE-İ FĀ'İḲ	Remìde idemez a'dānı seyr-i dil-ārādan Nice olsun bürìde reng-i ṣùret rùy-ı ma'nādan	Bu vādìde murādım Rāġıb-ı naẓm-āvere Fā'iḳ Ġaraż pey-revlik etmekdir bu gùne 'arż-ı dilādan(?)	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
62	13b[der.]	RĀĠIB	Virdi bezm-i şevḳe peyġām-ı ḳudùmuñ cùşlar Oldı güller gibi lebrìz-i tebessüm gùşlar	Ḫāṭır-ı aḥbābdan Rāġıb ferāmùş oldı hep Bezm-i üns-ā-üns-i ülfet zevḳ-ı nùş-ā-nùşlar	Gazel / 8 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

[33] Mısra vezne uymamaktadır.

63	13b	RĀĠIB	Şanma menşùr-ı ḫıred bā-‘iffet [ü] taḳvā yürür Bezm-i Cem'dür bunda ḥükm-i cām-ı ġam-fersā yürür	Ṭutdı şarḳ u ġarbı ser-tā-pā şadā-yı ṭal‘ati Medḥine ol mehveşüñ Rāġıb degül dünyā yürür	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
64	13b	RĀĠIB	Ḫum-ı sergùş-ı sahbā-yı hıred ẓarf-ı cünùnumdur Ḥikem-āmùz-ı Eflāṭùn ‘aḳl-ı zü-fünùnumdur	Ṣaded ol cerre-bāz-ı ḥüsni tesḫìr itmede Rāġıb Hümā-pervāz-ı nāz- ālüftegān şayd-ı zebùnumdur	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
65	13b	RĀĠIB	Dile mir'āt-ı emelden nice ṣùret görinür Bilmez ammā ki verāsında veḫāmet görinür	Ne ḳadar pest ise bünyān-ı ḳanā'at Rāġıb Revzeninden yine ma‘mùre-i rāḥat görinür	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
66	14a	RĀĠIB	Ḥarābātı görenler her biri bir ḥāletin söyler Leṭāfet naḳl ider rindān ü zāhid ṣıḳletin söyler	Perişān ḫāṭırımda nükte-i ser-beste-veş ḳaldı Ne kimse ḥikmetin añlar ne Rāġıb ‘illetin söyler	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
67	14a	RĀĠIB	Ḫùb-rùyān ṣùret-i āyìneden ḫod-bìn olur Ḥaḳḳ budur kim büt-perestì dìn-i āyìn olur	Ṭab‘-ı Rāġıb ābyārì-i lebüñ sìr-ābıdır Mìve-i ṣi‘r-i terim ḫām olsa da rengìn olur	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
68	14a	RĀĠIB	Mesìḥā-sùz-ı şevḳ-ı merg olan cellād-ı ġamzeñdür Ḥayātı mevt ile taṣvìr iden Behzād-ı ġamzeñdür	Hirāsān olmasun mı Rāġıb-ı işkeste bäl āḫir Dil-i Cibrìl hem zaḫm-ı ḫùr şayyād-ı ġamzeñdür	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
69	14a[der]	RĀĠIB	Ne dem işrāb-ı nùş-ā-nùş ider ol āteşìn lebler Olur mānend-i mìnā pür-ṣafā ervāḥ [u] ḳālıblar	Teḫālüf-ber-ṭarafdur meẕheb-i rindì [vü] taḳvāda Tevāfuḳ itse Rāġıb bezm-i yek-rengìde meşrebler	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
70	14b[der]	RĀĠIB	Cüz nigāh-ı ḫuşki ez la‘leş ne şöd mā-rā naṣìb Ter dimāġı mìneşöd hergiz ez-in ṣahbā naṣìb	Ḥalḳa der-gùş-ı icābet mìkeşed çün dùd-ı āh Her ki-rā Rāġıb şeved şeb zinde dārìhā naṣìb	Gazel / 9 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		Şiir Farsçadır.
71	14b	RĀĠIB	Getürse tābiş-i ruḫsār-ı yāre tāb kitāb Olurdı ṣafḥa-i taḳvìm āfìtāb kitāb	Felekde ravżatü'l-aḥbāb ider idim Rāġıb Dimāġım olsa eger itsem intiḫāb kitāb	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
72	14b	RĀĠIB	‘Aceb muvāfiḳ-ı meşreb ṣafā-yı ‘ālem-i āb Nümùne ḫāk-i vaṭandan hevā-yı ‘ālem-i āb	Oḳunsa ṣu gibi Rāġıb meẕāḳ-ı cāna virür Bu ābdār-ı ḫayālim ġınā-yı ‘ālem-i āb	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
73	14b	RĀĠIB	Zülf ü ḫāl-i yāre baḳ ruḫsārın itmiş tāb-dār Kurş-ı mehde görmedüñse aḫter-i dünbāle-dār	Sù-be-sù sevḳ eyleyen hep sā'iḳ-ı taḳdìrdir Kimsenüñ destinde yoḳ Rāġıb zimām-ı iḫtiyār	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
74	15a	RĀĠIB	Maḥbùb ararsa tünd edāsın arar bulur Müşkil-pesend-i ‘ışḳ belāsın arar bulur	Rāġıb olur zamānede kim bir pul eylemez Şanma hünerle kim ki bahāsın arar bulur	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		

75	15a	RĀĠIB	Ne ḳadar olsa edeb perde-keş-i rāz baña Şùḫì-yi eşkim olur āh ile ġammāz baña	Ben o meh-rù ile Rāġıb işimi şāġ itdüm İmtinān eylemesün çarḫ-ı çep-endāz baña	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
76	15a	RĀĠIB	Seyr-i çeşmi ḫarmen-i sāmān-ı şervetdir baña Teng-desti vüs‘at-ı pehnā-yı devletdir baña	Çekmişim semt-i mey ü maḥbùbdan Rāġıb ayāġ Dest-i şùy-ı raġbetim eşk-i nedāmetdir baña	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
77	15a[der.]	RĀĠIB	Nedir ey göñül bu ḫayret nedir āh u vāha ruḫṣat Meger eylemiş bir āfet seni vaḳf-ı derd-i ḥasret	Ne ḫayāl-i Sā'ib ister ne kemāl-i Ṭālib ister Buña ṭāb‘-ı Rāġıb ister vire böyle ḥüsn ü ziynet	Gazel / 8 beyit	..-.-/.--/..-.-/.--		
78	15b[der.]	RĀĠIB	Bezm-i ṭaraba cām-ı mey-i neşve-fezāyız Dest-i edebe sübḥa-i ez̧kār-ı Ḫudāyız	Dem-sāz-ı şabā oldı Ruhāvì bize Rāġıb Dil-beste-i zencìr-i ser-i zülf-i Ruhāyız	Gazel / 8 beyit	--./.--./.--./.--		
79	15b	RĀGIB	Esìr-i kāküli dünbāle-i şabāda gezer Düşüp bu ḳayda dil-i bì-nevā hevāda gezer	O māhıñ atdı oḳun başdı yāyın ebrùsı ‘Aceb ki Rāġıb-ı şeydā henüz orada gezer	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
80	15b	RĀGIB	Şikest-i ṭāḳat-ı dil rāḥat-ı bāl ü per olmuşdur Ża‘îfì ten-dürüstì baḫş-ı şayd-ı lāġar olmuşdur	Teḳālìb üzredir Rāġıb medārı bezm-i gerdùnuñ Nice Cem tāc-ı vārùnì bu bezme sāġar olmuşdur	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
81	15b	RĀĠIB	Egerçi sāde ruḫān ‘ıḳd-ı vaṣla peklik ider Ḫaṭ-āverānide ammā ḳatı tüleklik ider	Faḳaṭ şikāyet-i ‘ışḳı ben eyleme Rāġıb Bu müdde‘āda dil ü dìde müştereklik ider	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
82	16a	MEVLĀNĀ CELĀLED DÍN	سرمست جام عشقم باده و پیاله گفتم زمن چه خواهی گفتاکه سوز و ناله	من این و آن ندانم سرمست جام عشقم مطرب بزن نوایی ساقی بده پیاله	Gazel / 8 beyit	--./-.--/--./-.--		Şiir *Dîvân-ı Kebîr*'de bulunmamaktadır.
83	16a	BĀḲÍ	‘Ārıżuñ ḫurşìd-i ‘ālem-tāb māhiyyetlüdür Anuñ içün ḥüsnüñüñ bāzārı germiyyetlüdür	Kimyādur Bāḳiyā ḫāk-i cenāb-ı mey-furùş Āsitānı ḫidmetinden ḳaçma bir devletlüdür	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
84	16a	NĀBÍ	Her gürùhuñ pìş-i şaffı ġayriden şöhretlüdür Saṭr-ı evvel nāmede ‘izzetlüdür rif‘atlüdür	Çeşm-i ‘ibretle baḳan añlar fenā-yı ‘ālemi Nüsḫa-i Şeh-nāme Nābì mev‘iẓe şùretlüdür	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
85	16a[der.]	ḤÜSNÍ	N'ola ‘uşşāḳa iḥsān eylese ol nev-civān bùse Bilür çün teşnegān-ı ‘ışḳa virür tāze cān bùse	Kim oldı nām-ı vuṣlat ger meh-rùlar miyānında Bi-ḥamdillāh ancaḳ ḳaldı Ḥüsnì cāvidān bùse	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
86	16b[der.]	ḤÜSNÍ	Olsaydı z̧evḳ-ı lez̧zeti sükkerde ḳahvenüñ Şerbet ṭutardı cāyını her yerde ḳahvenüñ	Ḥüsnì müdām şirìn ide Ḫaḳ ‘aṭā saña Yoḳdur ziyānı ḫāṣılı bir ferde ḳahvenüñ	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		

87	16b	RĀSİḪ	Çü sende tā ki vardur bu müj[e] bu ebrùvān at ṭut Bulunmaz her zamānda böyle bir tìr ü kemān at ṭut[34]	Bir elde cām-ı mey ṭut bir elüñ ṣun gerden-i yāre Bu keyfiyyetle Rāsiḫ ʻālem ile bir zamān at ṭut	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
88	16b	NĀBÍ	O dil ki tār ola mir'āt-ı rù-nümä dinmez Her āb-ı gìneye āyine-i Ḫudā dinmez	Egerçi ẕıllı gedādan ziyādedür ammā Ḥarìṣ-i vaṣla velì Nābiyā gedā dinmez	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
89	16b	RAḤMÍ	Beñzer gül-i ṣad-berge ruḫun gāzeledikçe Destārını ol ġonce-i ter tāzeledikçe	Gül gibi açar ḫāṭır-ı maḥzùnumı Raḥmì Destārını ol ġonce-i ter tāzeledikçe	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Rahmî Dîvânı (Tığlı 2006) ve Rahmî-i Harputî Dîvânı'nda (Eren-Cengiz 1996) bulunmamaktadır.
90	17a	LĀMİʻ	Merdüm-i dìde ki ḥasretle ṣuyun buldurmuş Ḳoy aḳıtsun hele furṣatla ṣuyun buldurmuş	Olmaz āsùdegi-i dehr ile Lāmiʻ mesrùr Dil-i bì-çāre ki miḥnetle ṣuyun buldurmuş	Gazel / 9 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
91	17a	LĀMİʻ	Mest-i nāz olduḳça ol meh-ruḫları gül güllenür ʻĀṣıḳ-ı ṣeydā görüp ol ġonçeyi bülbüllenür	Lebleründen Lāmiʻā ṣor bādenüñ keyfiyyetin Reng-i rùda bāde-i dil-keş-miṣāl müllenür	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
92	17a	LĀMİʻ	Girìbānuñ perìşān olmuş ā ṣùḫ ellemişler mi Ḳızarmuş gerden-i sìmìnüñ āyā dillemişler mi	Ḫumār-ı bādeden Lāmiʻ açalım çeşm-i maḳṣùdum ʻAceb ḫāk-ı dilim āb-ı ġasìle sillemişler mi	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
93	17a[der.]	RĀĠIB	Künc-i ferāġa gerçi ki himmet ḳomaz seni Sevdā-yı cāha düşme ki rāḥat ḳomaz seni	Düşmenden intiḳām gibi var mı bir ṣafā Rāġıb bu ẕevḳe āh mürüvvet ḳomaz seni	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
94	17b[der.]	RĀĠIB	Ḳudùm-ı ṣevḳ ile tevbìḫ-i baḫt-ı ṣùm idelüm Ayāġ-ı mül ile kesr-i ser-i ġumùm idelüm	Sezā-yı levm ü cezā nefsimiz iken Rāġıb Nedir günāhı sipihrüñ ki biz ṣütùm idelüm	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
95	17b	LĀMİʻ	Nıṣāf-ı ḥaṣr-ı sìnem dāġ dāġ olmuş dehenlenmiş Ḳabùl-ı merhem-i ıṣlāhdan ḳalmış günehlenmiş	Ser-i kùyuñda cānā Lāmiʻ-i nā-ṣādı dün gördüm Yıḳılmış ḫāne-i ʻömri sehì ḳaddi ṣikenlenmiş	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
96	17b	LĀMİʻ	Merdüm-i çeşmimde kim ṣevḳ-ı maḥabbet deprenür Gùyiyā bir āb-ı ṣāf içinde ṣùret deprenür	Gerçi ḫoşdur bāde-i engüre tevbe Lāmiʻā Her reg-i cismimde ammā nice ʻillet deprenür	Gazel / 9 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

[34] Mısra vezne uymamaktadır.

97	17b	LĀMİ‘	Ḳalamadı kāviş endişede ẕilletlik ile Ḫoşdur ölmek ki aduñ añıla raḥmetlik ile	Lāmi‘ā şimdilik āyini kibār-ı devlet Baġladı bāb-ı seḫābı hele ḫaşmetlik ile (?)	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
98	18a	ḪAŞMÍ	Ṣanma düşnāmıñla ey meh senden ‘āşıḳ el çeker Defter-i ḫùbāna ḳaydıñ cümleden ecmel çeker	Tābe-maḥşer ḳoymaz elden dāmeniñ Ḫasmì ḳuluñ Ṣanma düşnāmıñla ey meh senden ‘āşıḳ el çeker	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
99	18a	ḪAŞMÍ	Beẕl iderdim mālu mülküm mālik olsam ber bere Ya‘ni ṣadr-ı mefḫer-i erbāb-ı behcet ber bere	Ḫasmiyā faḫrım gedā-yı bāb-ı dil-ber olmadır Rub‘-ı mislünüñ serìrin virmek olmaz ber bere	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
100	18a	NĀBÍ	Sütürre-veş yoġ ise kùh-kenlicüklerümüz Miṣāl-i şāne yiter ṣaf-şikenliciklerümüz	Sefìd-mùylara girye lāzım ey Nābì Yazıḳ ki ḫuşk ḳala nesterenlicüklerümüz	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
101	18a[der.]	NĀBÍ	Açılmış ġālibā aġyāra ol māh-pāre besbelli Ḳızarmış gùyiyā berg-i gül-i ruḫsāra besbelli	‘Adùyı Nābì-āsā ‘āşıḳ-ı şādıḳ ḳıyās itmiş Ḳocalmış ‘ışḳ ile yoḳdur mecāl inkāra besbelli	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
102	18b[der.]	RIFḲÍ	Māh (...) kùyuñda dil-rübā görinür Riyāż-ı sidrde bir serv-i müntehā görinür	Raḳìbi gör yine kùyuña gelmiş ey Rıfḳì Cināne girmiş o şeyṭāna (...) görinür	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
103	18b	NĀBÍ	Kālā-yı cihān germ-nigāh itmege degmez El irmedi ḥayfā diyü āh itmege degmez	Nābì o perì itmeyicek nāmeñe raġbet Ruḫsāre-i evrāḳı siyāh itmege degmez	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
104	18b	NĀBÍ	Li'llāh ise va‘ẓında eger niyyet-i vā‘iẓ Kürsì-i semāvāta çıḳar şöhret-i vā‘iẓ	Ṣatmazsa eger ḫalḳa vaẓìfeyle naṣìḥat Nābì o zamanlar bilinür ḳıymet-i vā‘iẓ	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
105	18b	BELÍĠ	Şarāb-ı nāb içersem sāḳiyā sensiz ḥarām [olsun] Seniñle sirke de nùş idersem ni‘me'l-idām olsun	Belìġā bāl-ı murġ-ı ṭab‘-ı rabṭ it bend bend eyle Beklemezse o yārüñ dām-ı zülfi müstedām olsun	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Belîğ Dîvânı'nda (Demirel 2006) bulunmamaktadır.
106	19a	BELÍĠ	Ehl-i iẕ‘āna bu iḥmāl ü cehālet ne revā "Ġaferallāhü limen vāẓebe ‘ilmen ve ḥavā"	Ey Belìġ eşk-i nedāmetile it nāle vü āh Tāzeler ġonçe-i maḳṣùdıñı bu āb u hevā	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiirin ilk 2 beyti mülemmâdır.
107	19a	BELİĠ	Vaṣf-ı ḥüsnüñde ḳāṣıñ ismini evvel yazalum Ḫaḳdan olursa hidāyet anı ekmel yazalum	Nāme-i ḥasret-i icmāl ile derdiñ bilmez Muḫtaṣar ḳılma Belìġ anı muṭavvel yazalum	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
108	19a	‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ	Yaḳın gel her müjeñ bir neşter -i dāġ-ı ḫayāl olsun Ki bezm-i dil miṣāl-i bāġ-ı cennet bir nihāl olsun	Nigāh-ı ġamzeden ‘Ādil şikāyet eylemem hergiz Dökerse sevdigim nā-ḥaḳ yere ḳanım ḥelāl olsun	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

109	19a[der]	ḤĀFIẒ	از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه انی رایت دهرا من هجرک القیامه	حافظ چو طالب آمد جامی به جان شیرین حتی یذوق منه کاسا من الکرامه	Gazel / 7 beyit	--./-.--/--./-.--		
110	19b[der]	Ḫ˘ĀCE ḤĀFIẒ	لطف باشد نپوشی از کداها روت را تا بکام دل ببیند دیده ماروت را	میکشد جور و جفایت را ز هجران ای صنم لطف فرما تا ببیند خافظ ما روت را	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
111	19b	‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ	Gerden-i esìr zülf-i girih-gìr biliyor Sine niyām-ı ġamze-i dil-gìr biliyor	Çün ġonce bùy-ı vuṣlata ‘Ādil dehānı teng Ḳat‘-ı ümmìd-i ‘āṣıḳa ṣemṣìr biliyor	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
112	19b	‘ĀDİL	Al al itdi ruḫ-ı muġbeçe-i nāb-ı ‘araḳ Bü'l-‘aceb cāmdan āteş görinür āb-ı ‘araḳ	Ayaġa düṣdi yine cur‘a-ṣıfat ḥasretle Eyle çeşmüñ gibi bu ‘Ādil-i seyr-āb-ı ‘araḳ	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
113	19b	FEHÍM	N'eyleyem dil her hünerde māhir olmış olmamış Zùr ile ilzāma dehrì ḳādir olmış olmamış	N'eylesün dil ol perì-rù itmeyince i‘tibār Siḥr-pirā-bìn Fehìm ṣā‘ir olmış olmamış	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
114	20a	FEHÍM	Mihr-i gördüm ‘ārıż-ı dil-dāra beñzer beñzemez Pertev-i ḫùrṣìddür kim nāre beñzer beñzemez	Hey'et-i gù-yı meh ü mihre nigāh itdüm Fehìm Girde-i bālìn sürìn-i yāra beñzer beñzemez	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
115	20a	FEHÍM	Nāme-i dehri temāṣā itdüm imlāsı ġalaṭ Nükte-i ye'si ṣaḥìḥü'l-ḫaṭ temennāsı ġalaṭ	Ṣoḥbet-i ma‘nāda olsun mı Fehìmāya nāẓìr Bir iki bì-hùde-gùy u ṣi‘r ü inṣāsı ġalaṭ	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
116	20a	FIṬNAT BİNTİ ESED	Neṣve-i cām-ı maḥabbetle göñül cùṣ eyler Çekilen derd ü ġamı cümle ferāmùṣ eyler	Sen hemān gülṣen-i ḥüsnünde fiġān it çü hezār Fıṭnatā derd-i diliñ belki o gül gùṣ eyler	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
117	20a[der]	Ḫ˘ĀCE ḤĀFIẒ	تا جمالت عشقان رازد بوصل خود صلا جان و دل وفتاده اند از زلف و خالت در بلا	حفظا گر پای بوس شاه دستت می دهد یافتی در هر دو عالم رتبت عز و جلا	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
118	20b[der]	ŞEYḪ SA‘DÍ-İ ŞİRĀZÍ	بسیار سفر باید تا پخته شود خامی صوفی نشود صافی تا درنکشد جامی	سعدی به لب دریا دردانه کجا یابی در کام نهنگان رو گر می‌طلبی کامی	Gazel / 10 beyit	--./.---/--./.---		
119	20b	NĀBÍ	Seni tebrìde benden ‘ālem olsa ittifāḳ üzre Ne bāküm var ḫulùṣ elbette ġālibdür nifāḳ üzre	Gören ol ġonceyi āġùṣ-ı pirānemde ey Nābì Gül-i taṣvìrdür dirler çekilmiş köhne ṭāḳ üzre	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
120	20b	NĀBÍ	Ḥammām ki āyìne-i sìmìn-bedenāndur ‘Uṣṣāḳ-ṣıfat āteşi ḳalbinde nihāndur	Her lùlesi Nābì ḳalem-i feyż miṣāli İcrā-yı zülāl itmede pākìze-zebāndur	Gazel / 9 beyit	--./.--./.--./.--		

121	20b	NĀBÍ	Dil gerçi ẕevḳ-ı vaṣlına yāruñ heveslenür Ammā fedā-yı cāna gelince nekeslenür	Ma‘nā-yı tāze tāze libās ile Nābiyā Ḫùbān-ı tāze-rùy gibi böyle beslenür	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
122	21a	ṢĀBİT	Sübḥadan mest-i mey-i ġaflete ḥālet gelmez ‘Íydden müdmin-i maḫmùre ṣeṭāret gelmez	Ṣābitā neylerüz ol lafẓı ki ma‘nāsından Nefḥa-i ma‘rifet ü bùy-ı ḥaḳìḳat gelmez	Gazel / 9 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		
123	21a	ṢĀBİT	Bir yār içün aġyāra tevellā ne belādur Bir ṣıḥḥat içün derde müdārā ne belādur	Ṣābit bize enfāsı ḥisāb üzre virürler Bir müfte ṣoluḳ yoḳ ya bu ġavġā ne belādur	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
124	21a	ṢEYḪU'L-İSLĀM ES‘AD	Levḥ-i ‘iẕārı nev ḫaṭ ile i‘tibārlıdur Her nüsḫanıñ görülmüşi zìrā kenārlıdur	Yazsa ‘aceb mi ḳaşları evṣāfın Es‘adā Ebrù-yı yār ile ḳalemim bir diyārlıdur	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
125	21b[der.]	MÜNÍF	Kār-ı bì-sùd-ı emelden çü ġınā geldi baña Çarḫa bì-hùde tekāpùdan ibā geldi baña	Dili mir'āt-ı ḥaḳìḳatle muḳābil ṭutdum Gördigim ṣaḫs-ı ḫıred rù-be-ḳafā geldi baña	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
126	21b	ṢĀBİT	Sìne bì-miṣl [ü] bedel ‘ārıż [ü] gerdende güzel ‘Ayb ancaḳ ḳatı nāzükdür o nāzende güzel	Sende varur yaturam bir gice Ṣābit diyerek Beni aldadıyor ol ṣùḫ-ı firìbende güzel	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
127	21b	ḤÜSNÍ	Bulan keyfiyyet-i ṣahbāyı la‘l-i müşg-fāmında Cem'üñ nùş eylemez āb-ı ḥayāt olursa cāmında	Sözüm vaṣf-ı leb-i dildār ile ḫatm eyleyüp Ḥüsnì Meṣeldür şekkeri şerbet gelür ḫıdmet ḫıtāmında	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
128	21b	VEHBÍ	Çeşm-i merdüm-keşi mey-ḫ˘āre degüldür de nedür Mest-i ḫùn-ı dil-i bì-çāre degüldür de nedür	Tìġ der-dest-i nigeh mest-i küleh işkeste Vehbiyā ḳaṣdı dil-i zāre degüldür de nedür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		
129	22a	BÍVĀDÍ	Ḫayāl-i vaṣlınıñ biñ cānı ḫandān eyler İbrāhìm Zamān-ı firḳatiñ çoḳ çeşmi giryān eyler İbrāhìm	Ṣaḳın Yùsuf cemāline göñül aldırma Bìvādì Seni üftāde-i çāh-ı zenaḫdān eyler İbrāhìm	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
130	22a	NEF‘Í	Diller nice bir çāh-ı zenaḫdānıña düşsün Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānıña düşsün	Dil virdi ise ġamze-i ḫùn-rìziñe Nef‘ì Bì-çāre hemān ḫançer-i bürrānıña düşsün	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
131	22a	KELÍM	Deyr içre ki ol muġ-beçe vaż‘-ı ḳadem eyler Çoḳ kāfiri müstaġnì-i meyl-i ṣanem eyler	Bir rütbeye vardım ki zebānımda Kelìmā Yoḳ ṣafḥa-i taḥrìre meh-i vaż ḳalem eyler	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
132	22a[der.]	RAḤMÍ	Tā ki sevdā-yı ser-i zülf geldi baña Ḳayd-ı āzāde hāṭırdan abā geldi baña	Tābıñı keş-me-keş ḥarb besù (?) serāyı Raḥmì Çarḫla dā‘iye terk ü ġınā geldi baña	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		Rahmî Dîvânı'nda (Erdoğan 2011) bulunmamaktadır.

133	22b[der]	‘İŞMET	Ḳayd-ı ferdāya heves (...) geldi baña Şìve vü ‘ıdā(?) ‘ālìden (...) geldi baña	Raḥmì-i pāk edānıñ yine ‘İşmet şimdi Tāze ta‘bìr-i dilārāsı ‘aṭā geldi baña	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
134	22b	NĀBÍ	Olmaz firìb-ḫùrde-i iḳbāli devletüñ Ḳadrin bilen selāmet-i künc-i ḳanā‘atüñ	Ẕātì gerek kemāl ü hüner yoḫsa Nābiyā ‘İlm ü hünerde medḫali yoḳdur ḳıyāfetüñ	Gazel / 10 beyit	--./-.-./.--./-.-		
135	22b	ṢĀBİT	N'işlesem ben de dil-i ḫasteme bilmem n'itsem Zehr ise işledemez zaḫmıma merhem itsem	Bu ḫarābātdan meyde Ṣābit olmam sulṭānum Dil virānımı yapsañ da yıḳılsam gitsem	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
136	22b	REŞİD	La‘l-i femine ḫoş-cù da dimişler Ḫāl-i lebine nāfe-i āhù da dimişler	Telmìḥ-i tezallüm idüp üstāda Reşìdā Ser-rişte -i dil zülf-i semen-bù da dimişler	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
137	23a	ṢĀBİT	Aḫafdur bāde-i ter faẓla-i ḫùşk-i mürāyìden Eşeddür zaḫm-ı ejderhā-yı berri mār-ı ābìden	Uçur Ṣābit temennā menzilin zer-dùz-ı ‘irfāna Bir örnek iste nev-peydā ḳumāş-ı pāk-i Nābìden	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
138	23a	ṢĀBİT	Bir veche iltizām alup bì-vefālıġı Ḳaldurdı mālikānem iken āşinālıġı	Sünbüldür iki cānibi dìvān-ı Ṣābitüñ Bir taḫta dikme berg-i semendür aralıġı	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
139	23a	BELÍĠ	Keyf-i dil-i şerbet ‘anberlemedikçe bilmez Ḫāl ile la‘liñi zìverlemedikçe bilmez	Ṣabrını bilmek içün itdi Belìġi sùzān ‘Uduñ a‘lāsını mücmerlemedikçe bilmez	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
140	23a[der]	‘ĀLÍ	Yār civār u felekiñ geçer dünyā böyle Raḥmı yoḳ dostlaruñ ṭa‘na i‘dā böyle	(...)	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiir Âlî ve Dîvânı'nda (Altun 1999) bulunmamaktadır.
141	23b[der]	[MU‘İZZÍ]	ای ساربان منزل مکن جزدر دیاریار من تایکز مان زاری کنم بر ربع و اطلال دمن	جای که بود آن دلستان بادوستان در بوستان شد کرك ورد پر امکان شد کوف و کرکس را وطن	Gazel / 4 beyit	--.-/--.-/--.-/--.-/		Başlık: Gazel. Mahlas beyti noksan.
142	23b[der]	[EDÍB SĀBİR]	ای روی تو چو خلد لب تو چو سلسبیل بر خلد و سلسبیل تو جان و دلم سبیل	از بار رنج هجر تو قدم شده چو نال واز زخم دست عشق تو خدم شده چو نیل	Kaside / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		Başlık: Gazel. Mahlas beyti noksan.
143	23b	VEHBÍ	Ḫ̆āst-kār-ı vuṣlat oldum çeşm-i ḳan zildür diyü Ḫavfa düşdüm ṣoñra çeşm-i ḳana mā'ildür diyü	Naẓm-ı destùr-ı güzìne Vehbiyā ḥaddüñ degül Ḳaṣd-ı tanẓìr eylemek taḳlìd-i ḳābildür diyü	Gazel / 12 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
144	23b	NAẒÍRE-İ BELÍĠ	Boynuma aşdım ser-i zülfüñ ḥamā'ildür diyü Ṣonradan sevdālara düşdüm selāsildür diyü	Dest-ber-bālā-yı dest olmuş Belìġā ‘arşa dek Ġurre olma kendiñi her fende kāmildür diyü	Gazel / 8 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

145	23b	NĀBÍ	Dil-i zāruñ nigeh-i ḥasret bir bir beredür O da aġyār ile gör ṭāli‘i kim ber beredür	Vardı çin-i Ḫotene bulmadı bùy-ı zülfin ‘Azm-i Nābì dil-i miḥnet-zede tek berberedür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		Şiir *Nābî Dîvânı'*nda (Bilkan 1997) bulunmamaktadır.
146	24a	FIṬNAT	Çarḫ-ı denìden itme recā-yı ‘aṭā ‘abeş Peymāne-i nigùndan ümìd-i ṣafā ‘abeş	Kùy-ı ḥaḳìḳate çıḳar elbet reh-i mecāz Fıṭnat ṭarìḳ-ı ‘ışḳa olur reh-nümā ‘abeş	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
147	24a	ḤAKKÍ-İ ẒİMMÍ	Ey dil-i sevdā-zede sevdā-yı kākül-tābıñı Bā‘iş-i dìvān ki fikr-i teselsül-tābıñı	Baḳmaz oldı naẓm-ı pāke şimdi erbāb-ı dil ‘Ömrüñi ṣarf eyleyüp Ḥakkı teġazzül-tābıñı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
148	24a	ḤAKKÍ-İ ẒİMMÍ	Söyletme beni başuñ içün derd-i serim var Taḳrìr idemem ḥālimi ġāyet kederim var	Sìm ile zerim gerçi yoḳ "el-minnetülillāh" Ḥakkı hele destimde bu gùne hünerim var	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
149	24a[der.]	‘AMÍḲÍ	اکر موری سخن کوید و گر مویی روان دارد من آن مور سخن گویم من آن مویم که جان دارد	من آن مورم که از زاری مرا مویی بپوشاند من آن مویم که از سستی کم از موری توان دارد	Kasîde/ 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
150	24a[der.]	NİẒĀMÍ	جوبجو محنت من از رخ کندم کونست که همه شب رخ چون کاهم ازان برخونست	من چو گندم شده ام از غم او دل بدونیم وین غم او را بیکی من که نظامی چونست	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		
151	24b[der.]	NAẒÍRE-İ ḤÜSNÍ-İ ḲAYṢARÍ	Bu şehrüñ dil-berinden ‘āṣıḳ-ı şeydā merām almaz Bu bāġuñ güllerinden bülbül-i şüveyde kām almaz	O şāh-ı ḥüsne ḳul olmaḳ dilersin Ḥüsniyā ammā Gözünden ṣaḳlar anı vâlidi hergiz ġulām almaz	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
152	24b	ḤĀẒIḲ	Meẓemmetle zebāna düşmeni ṭab‘-ı kirām almaz İḥāle itmeden Mevlā'ya özge intiḳam almaz	Ḫarìdārān-ı naẓma puḫte lāzımdur süḫan Ḥāẓıḳ Resìde olmadıḳca mìveyi bir kimse ḫām almaz	Gazel / 11 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
153	24b	ḤĀẒIḲ	Hedef-veş sìne ṭutsañ nāvek-i ġamze nişān almaz O ebrù degme bir naḫçìr içün deste kemān almaz	Gider efsāne-i eş‘ārı Ḥāẓıḳ ile zer-dirhem Zamāne dil-rübāsı dirhem ister dāstān almaz	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
154	25a	VEHBÍ	Ḫāli olur ey dil mezeden elde ayaḳlar Yer olmayıcaḳ nuḳl ile meclisde ṭabaḳlar	Vehbì idelim saḫtì-yi eyyāma taḥammül Eksük mi olur baḥr-ı belāda ṣaġanaḳlar	Gazel / 7 beyit	--./.---/--./.---		
155	25a	NĀBÍ	Şükùh-ı salṭanatdur şevket-i şāhāne şāhāne ‘Uluvv-ı menḳabetdür himmet-i merdāne merdāne	Girer Nābì murāduñ deste pìrān-ı ṭarìḳatden Hemān eyle tevessül dāmen-i rindāne rindāne	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

156	25a	NĀBÍ	Olmaḳ müyesser olmadı dil-berle rù-be-rù Yollarda ḳaldı āyine-veş çeşm-i ārzù	Bedter degül mi ca‘ca‘a-i āsyābdan Nābì o bezm k'olmaya nev-bütle güft-gù	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
157	25ader.	ṢABRÍ	Dil-i bî-tāb idüp mey-ḫānede ġam kim muḳîm eyler Anı āvārelikden ḳurtarıp luṭf-ı ‘amîm eyler	Niçün serkeşlik eyler yār bilsem āhuma Ṣabrî Cihānda her nihāl-i tāze-ḫod meyl-i nesîm eyler	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
158	25b[der]	ṢABÍḤ	Söylerken ol şikeste zebānum çıtır pıtır Eyletdügi şetāreti cānım çıtır pıtır	Ser ṣafḥa-i me‘ānîye ṣebt eyledim Ṣabîḥ Naẓm-ı (...) beyānım çıtır pıtır	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		
159	25b	EDÍB	Dime çarḫuñ nuḳùşı cebhe-i melṭùf-ı māhıdur Benim te'ṣîr-i dùd-ı sîne-i melhùfum āhıdur	Edîbā ḫāṭırı ġamdan sebük-bār eyledüm zîrā Bugün peyk-i ümîdüm mülk-i vaṣl-ābāda rāhîdür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
160	25b	EDÍB	Cihānıñ ruḳ‘a-i bāzîçe-gāhında şehāmātı Tekāpù-gāh-ı fikr itdükçe terk eyle şehā mātı	Edîbā ṣıdḳ ile tekbîr-i Ḥaḳ emṣār-ı ‘ālemde Bülend eyler menār-ı ḳadr-ı ehl-i istiḳāmātı	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
161	25b	NAẔÍRE-İ ‘ABDU'L-HĀDÍ EFENDİ	Ḫurùş-ı eşk-i firḳat dìde-i deryā muḳāṭırdan Ḫayāli naḳşın itmez şüste yāruñ levḥ-i ḫāṭırdan	Tetebbu‘dan ġaraż meşḳ-ı süḫandur yoḫsa ey Hādì Mucìbüñ rütbe-i eş‘ār-ı bālādur neẓāyirden	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Başlık: Naẓìre-i ‘Abdu'l-Hādì Efendi Bā-Ġazel-i Mucìb-i Burusavì
162	26a	MUCÍB	Ġariḳ-ı lücce-i hicrānıñı farḳ eyle sā'irden Çıḳarma āşināñı ḫāṭır-ı deryā muḳāṭırdan	Çü mìl-i sürme ḫāmem rùşen itdi ‘ālemüñ çeşmin Mucìbā böyle feyżi görmedim ben kilk-i şā‘irden	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
163	26a	NAẔÍRE-İ ḪULDÍ	Çıḳardık bu ḳadar gevher-şinās-ı ‘ışḳı ḫāṭırdan Nice dil-sufteden kesdik ‘alāḳa rişìesin birden	Baña ta‘zìr ider ḫadden ziyāde dil-ber ey Ḫuldì Hele bir cürmüm olsaydı ṣaġāyirden kebāyirden	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
164	26a	BELÍĠ-İ YEÑİŞEHRÍ	Ḳadd-i ra‘nā ile ey naḫl-i revān cilveler it Bāġda ḳaşmir idüp serv ü çınārı incit	Biñ füsùn ile ḫayāli o bütüñ geldi Belìġ Gözüñ aç ḫalvet-i dil-bābını yap yap berkit	Gazel / 10 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
165	26b	ṢĀBİT	Keşret-i ġamzesi fikriyle bizüm vìrāne Oldı vir nişter çoḳ ṭafralı berber-ḫāne	Ḫùn-ı erbāb-ı dile şişe gibi teşne imiş Çekelüm şāhid ile Ṣābit eyle erkāna	Gazel / 13 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
166	26b	KĀŞİF	Ey şeb-nem-ter kāse-i verd-i teri doldur Bülbüllere feyż-āver olan sāġarı doldur	Kāşif dil-i sùzānı pür it fikr-i ḫaṭ ile Ol micmere-i ‘ışḳa yine ‘anberi doldur	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
167	27a	LEM‘Í	İlāhì mey-keşānıñ āh u efġānı kimüñçündür Mey içünse meyüñ bu cùş u ṭuġyānı kimüñçündür	Bu ‘ālem pāy-tā-ser ‘āşıḳ-ı dil-beste-i ḫayret Bilinmez mi ‘aceb Lem‘ì bu ḫayrānı kimüñçündür	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

168	27a	NAẔÍRE-İ RĀSİḤ	İlāhì bülbülüñ yād u efġānı kimüñçündür Gül içünse gülüñ çāk-ı girìbānı kimüñçündür	Ser-ā-ser kā'ināt esrār-ı ‘ışḳuñ mest ü ḥayrānı Velì bilmezler ey Rāsiḥ bu ḥayrānı kimüñçündür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
169	27a	VĀṢIḲ	O maḥfil içre ki evṣāf-ı nev-ḫıṭān oḳunur Kitāb okunsa Gülistān [u] Bùstān oḳunur	Yazılmaz ise de dìvān-ı Ṣabrì'ye Vāṣıḳ Bu gùne bir ġazel-i şùḫ-ı dil-sitān oḳunur	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		Şiir Vâsık Emîn Dîvânı'nda (Gürbüz 2011) bulunmamaktadır.
170	27a[der.]	[NEDÍM]	Taḥammül mülküñi yıḳduñ Hülāgù Ḫān mısın kāfir Amän dünyāyı yaḳdıñ āteş-i sùzan mısın kāfir	Nedìm-i zārı bir kāfir esìr etmiş işitmişdim Sen ol cellād-ı dìn düşmen-i ìmān mısın kāfir	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
171	27b	VAṢṢĀF	Bilindi sırr-ı la‘li ḥarf-i düş-nāmıñ vürùdından O şùḫuñ oldı müşbet nükte-i nā-bùdı bùdından	Biz ol sevdā-geriz çìde-i kālā-yı diliz Vaṣṣāf Metā‘-ı ḫ̔āhişüñ āsùdeyüz ḫüsrān u sùdından	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
172	27b	VEHBÍ	Maḥrem olan erbāb-ı kemāle elem-āsā Bìgāne olur ṭab‘-ı kibāra kerem-āsā	Pürdür ġazelüm bāde-i maẓmùn ile Vehbì Elden ele girse ne ‘aceb cām-ı Cem-āsā	Gazel / 6 beyit	--/.--/.--/.--		
173	27b	NAẔÍRE-İ VĀḲIF	Bir neş'e mi var dilde meger kim kerem-āsā Bir şevḳ mi var künc-i ṭabì‘atda ġam-āsā	Pür ḫùn-ı ġam olsa ne ‘aceb ‘ışḳ ile Vāḳıf Āzürde ider yoḳ beni seng-i sitem-āsā	Gazel / 7 beyit	--/.--/.--/.--		
174	28a	NAẔÍRE-İ ṬĀLİB	Çìn oldı çemen sünbül-i ‘anber-şikenimden Dehr oldı Ḫoten bùy-ı gül ü yāsemenimden	Bu naẓm-ı teri Ṭālib-i şìrìn-süḫanımla Bir bùse-i cān-baḫşa degişmem dehenimden	Gazel / 9 beyit	--/.--/.--/.--		Şiir Tâlib Dîvânı'nda (Şahin 2009) bulunamadı.
175	28a	NAẔÍRE-İ ṬĀLİB	Sìr-āb-ı leṭāfet gül-i rùy-ı ḥasenimden Şād-āb-ı melāḥat leb-i şeker-şikenimden	Ẕevḳ-ı şā‘iri güm-geşte şu‘ùr eyledi Ṭālib Bu tāze reviş şāhid-i şeng-i süḫanımdan	Gazel / 5 beyit	--/.--/.--/.--		Şiir Tâlib Dîvânı'nda (Şahin 2009) bulunamadı.
176	28a	NĀBÍ EFENDİ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Gül-çìn olamaz dest-i temāşā çemenümden Leb-beste-i nāzum söz alınmaz dehenümden	Dil-ber deheninden bu nev-āyin ġazel olsun Nābì yine yārāna hediyye süḫanumdan	Gazel / 7 beyit	--/.--/.--/.--		
177	28a[der.]	HĀŞİM	Dökdüm beyāż gerdenime gìysù ānı ben Ṭuġrā-yı ḥüsnle alurum nām u şānı ben	Maḥbùb-ı Hāşimim ki alup ‘aḳl-ı Hāşimi Rüsvā-yı ‘ālem eyledüm ol nā-tüvānı ben	Gazel / 7 beyit	--/-.-/.--/-.-		Şiir Hâşim Baba ve Dîvânı'nda (Kayacan 2002) bulunmamaktadır.
178	28b[er.]	FĀ'İḲ	Dünyāya künc-i naẓarla baḳar ḫāḳan-ı a‘ḳalı Fehm eylemez meẓemmet iden çeşm-i aḥveli	Fā'iḳ ḳanā‘at eyle Ḫudā-dāda ḳısmete Her gördigiñ ṭa‘āma dırāz eyleme eli	Gazel / 5 beyit	--/-.-/.--/-.-		Şiir Fâik Dîvânı'nda (Koçak 2006) bulunmamaktadır.

179	28b	MUCÍB	Ṣanma sìm-beden ẕevḳ ü ṣafā ḳāldedür Var ise ṣevḳ ü ṭarab muṣṭabe-i ḥāldedür	Yāra bir āh ile ḥāl-i dili eşrāb ideriz Keyf-i taḥṣìli Mücìbā mey-i icmāldedür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
180	28b	ṬAYBÍ	Degül taḳrìre ḳābil derd-i ‘ışḳ-ı yār söylenmez Bu söylense yine endişe-i aġyār söylenmez	Fiġānum çeşm-i giryān ki Ṭaybì yār gördükçe Hücùm-ı giryeden ḥāl-i dil-i bìmār söylenmez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
181	28b	RĀMÍ	Baña bir neṣ'e-baḫş eyler ki ḫaṭṭ-ı yār söylenmez Süveydāda nihāndur ḫalḳa bu esrār söylenmez	Zebān-zed āşinā-yı lafẓa māil şimdilik yārān Ṣaḳın Rāmì zebān-ı tāzede eş‘ār söylenmez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
182	29a	ṢĀḤİB	Fevvāre-i çeşm-i terimüñ āb-ı revānı Aḳdıḳca olur kùhkenüñ ṣādırvānı	Ṣāḥib gibi alsam n'ola cevlānıña naẓmı Raḫş-ı hünerüñ destime virildi licāmı	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Sâhib ve Dîvânı'nda (Topal 2004) bulunmamaktadır.
183	29a	HĀTİF	Rùḥ virdi ḳālıb-ı elfāẓa ma‘nālar yine Buldı ṣùret levḥ-i ḫāṭırda heyùlālar yine	Ḳayṣarì ḳāżısı oldu itdi Hātif ihtimām Ḳaldı münḥal olmadı pìçìde da‘vālar yine	Gazel / 9 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiir Hâtif ve Dîvânı (Önal 2010) ve Hâtif Ali Dîvânı'nda (Sarı 2009) bulunmamaktadır.
184	29a	NEDÍM-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Riyāsı zāhidin der-kārdur dil-ber ḫuṣùṣunda Velìkin ẓālimüñ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣùṣunda	Nedìmā sìne vü bāzùñı nerm it yār geldikce Müsāfir rāḥat ister bāliş ü bister ḫuṣùṣunda	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
185	29b[der.]	NĀBÍ	Gülistān-ı emel ḥasret-keş-i berg ü nevā ḳaldı Nihāl-i ārzù bìgāne-i neşv ü nemā ḳaldı	Nesìc-i ġayre virdi ḳıymetin sevdā-ger-i gerdùn Benüm Nābì ḳumāş-ı nev-ẓuhùrum bì-bahā ḳaldı	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
186	29b	RĀĠIB	Muẓaffer vaḳt-i furṣatda ‘adùdan intiḳām almaz Mürüvvet-mend olan nā-kāmì-i düşmenle kām almaz	Dil-i pür-ḫùnını hem sāġar u hem mey bilür Rāġıb Ḫudāyì mest olan mānend-i lāle deste cām almaz	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
187	29b	RĀĠIB	Hezār-aḥbāb olan ehl-i televvünden vefā gelmez Bu gülşenden meşām-ı şevḳe bùy-ı āşinā gelmez	Tekellüf itme Rāġıb imtiḥān-ı ehl-i da‘vāde Mihekk-i i‘tināya ḳalb-i erbāb-ı riyā gelmez	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
188	29b	RĀĠIB	Olmasun dil ol mehüñ tek zìb-i dāġından tehì Çarḫuñ ister olsun ister olmasun mihr ü mehi	Gùş idelden naġme-i āteş-nevā-yı ḫāmeñi Bülbülān Rāġıb ferāmùş eylemişler çeh çehi	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

189	31a	NĀBÍ	Kim düşer dāmenüme ḳaṭre-i ḫùndan ġayrı Kim öper pāyumı zencìr-i cünùndan ġayrı	Nesi var cünbiş-i ḳānùn-ı cihānun Nābì Bì-nemek zemzeme-i perde-bìrùndan ġayrı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
190	31a	[...]	Egnime ‘ışḳıñ palāsı ḫıl‘at-i zìbā yeter Başıma derc-i maḥabbet tāc-ı istiġnā yeter	Rāh-ı vaṣla dil sefìne ṣabr lenger āh yil Şevḳ yelken ġam zaḫìre ḫùn-ı dil ṣahbā yeter	Kıta / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		Başlık: Gazel
191	31a	NEDÍM	Sìnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānım gibi Geçme ey rùḥ-ı revān ‘ömr-i şìtābānım gibi	Cüst [ü] cù itdim yine cānā Nedìmā bendeñe Bir efendi bulmadım devletlü sulṭanım gibi	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
192	31a[der.]	[NEDÍM]	Sürin üstündedir şimdi dìk dìk gibi kemerler hep Miyān-ı dil-berānda bir yeñi çıḳdı ḳıyāfet var	Henüz on ikiden on üç gün eksik yaşı ammā kim Ayıñ ondördini yād itdirür bir māh-ı ṭal‘at var	Gazel / 4 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
193	31b[der.]	Lİ-RĀḲIMIHÍ BĀHİR	Ṣafā-yı la‘l-i yāre māni‘ olmaz ḫaṭ pìç-ā-pìç Ġubār-ı misk cennetden olur mı tìre kevs̱er hìç	Ġazel-gùyum leb-i vaṣfında Bāhir gülendāmın Bi-ḥamdillāh ḳıldum ben ḥadìs̱-i kevs̱eri taḫrìc	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
194	31b	ḲADRÍ	Ḫaṭ gelüp ‘ārızìña ḥüsn ü bahālar gitdi Maṭrabā bildügüñ evvelki hevālar gitdi	Ḳadriyā her kişi olsa n'ola gümkerde ṭarìḳ Yolı erkānı bilen rāh-nümālar gitdi	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
195	31b	ḪĀLETÍ	Gil ü bārānı dil-ber gelmege her dem ṭutar māni‘ Muḥaṣṣal-ı vuṣlata yerden çıḳar gökden iner māni‘	Beni ey Ḫāletì çoḳdan gelürdi öldürürdi ġam Eger kim olmasaydı nāvek-i āh-ı seḥer māni‘	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
196	31b	MEDÍḪÍ	Dil derd ile ḥiṣār-ı bedende ḳalā gibi Murġ-ı revānı ol gözi şehlā ala gibi	Bir gice ḳoynuna o perìnüñ girem dirim Tenhāca ey Medìḥì nesìm-i ṣabā gibi	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
197	32a	NEF‘Í	Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde Bu bùy-ı dil-āvìz nedir ḫāk-i rehüñde	Nef‘ì gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
198	32a	HĀŞİMÍ	Dem-i ‘ıyd iderdi çoḳ seyrāne cevelān eyle sulṭānım El öpsün ḳullarıñ luṭfuñ fìrāvān eyle sulṭānım	Naẓar ḳıl Hāşimì'ye çünki eyyām-ı şerìf irdi Maḥall-i merḥabādır aña iḥsān eyle sulṭānım	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
199	32a	ÜNSÍ	Yıḳılsa gitse cihān ḳalmasa ḥacer ḥacer üzre Yine düşer dil-i āvereye sefer sefer üzre	Cihānda ṭab‘ım o deryā-yı feyż-baḫşdur Ünsì Ki sāḥilinde yanur ser-be-ser güher güher üzre	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..--		Şiir Ünsî Dîvânı'nda (Uzun 2003) bulunmamaktadır.

200	32a[der.]	Lİ-RĀḴIMIHÍ BĀHİR	Çıḳardı pāydan çaḳşırı fettān-ı cihān ḫış ḫış Saña ṭut didi iş ṭut ey raḳìb ... ṣandın iş iş	Bugün misvākı ṣordum Bāhirā zāhid dehānından Didi bùy-ı ḫār [gibi] bulmadım hep aradım diş diş	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
201	32b[der.]	MĀHİR-İ MAR‘AŞÍ	Bì-behre benim kùy-ı (...) Ceyş-i ġam (...)	Fermānına Māhirdi semi‘nā ve aṭ‘anā Gerdān-ı cebìn itme neden ḫükm ü ḳażādan	Gazel / 6 beyit	--./.--./.--./.--		
202	32b.	NEF‘Í	‘Ārif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol Ne müselmān ḳavì ne mülḥid-i bì-meẕheb ol	Ḫızır-ı minnet çekme var ṣoñra dil-i Nef‘ì gibi Lùle-i āb-ı ḥayāt feyż ile leb-ber-leb ol	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
203	32b.	‘ULVÍ	Ey göñül ġayrıya meyl eyleme cānān bir olur Birinüñ ‘ışḳı derùnuñda yeter cān bir olur	‘Ulviyā şi‘rüme beñzer ḳanı bir naẓm-ı laṭìf Çeşmenüñ ġāyeti yoḳ çeşme-i ḥayvān bir olur	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
204	32b.	‘AṬĀYÍ	Dil-berüñ ġamzesi ḫùnì gözi mestāne gerek Kendi ḳız naḳşı güzel cünbişi merdāne gerek	Āl ile ‘aḳlın alur dil viren üftāde gerek Meyl iden yāre ‘Aṭāyì gibi merdāne gerek	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		Mahlas beyti Atâyî Dîvânı'nda (Karaköse 1994) bulunmamaktadır.
205	33a	ES‘AD	Vücùduñ nùr-ı veche "lem yezel" dür yā Rasùlallāh Ẕuhùr-ı perteviñ nùr-ı ezeldür yā Rasùlallāh	Ḳuṣùr-ı şi‘rimi luṭf eyle setr it zeyl-i ‘afvuñla Seniñ şevḳiñle söylenmiş ġazeldür yā Rasùlallāh	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---	Na‘t	
206	33a	TĀ'İB	Ruḫ ḫāline ḫāli ruḫ-ı cānāne münāsib Meh kevkebe kevkeb meh-i tābāne münāsib	Tā'ib ġam-ı hicrānıla nisbet ezelìdir Ġam ‘āṣıḳa ‘āṣıḳ ġam-ı hicrāna münāsib	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		Tâ'ib Dîvânı'nda (Gündüz 2014) bulunmamaktadır.
207	33a	NAẒÍRE-İ MEẔĀḲÍ	Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib	Çek rişte-i naẓma dürr-i güftārı Meẕāḳì Dürr rişteye rişte dürr-i ġalṭāna münāsib	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
208	33a[der.]	MĀHİR-İ MAR‘AŞÍ	(...)	Hem şi‘rde hem ışḳda hem ṭab‘da bì-misl Sensin ‘ulyā dinse n'ola nāmıña Māhir	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
209	33b[der.]	‘ĀLÍ	Dünyā evinüñ renc ü ‘anāsı yoġ-imişse Evvel oldı hele bāri fenāsı yoġ-imişse	Vìrāne göñül kim bile yap yap şeneleydi Bu çarḫ-ı felek bu yıḳılası yoġ-imişse	Gazel / 6 beyit	--./.--./.--./.--		
210	33b	LĀMİ‘Í	Bilürüm kùyıñda ġamdan her gün āh eksük degül Ādemilikdür şehā ḳuldan günāh eksük degül	Lāmi‘ì ister ḳapuñda bende olmaḳ rùz u şeb Yoḫsa şāhım devletiñde māl ü cāh eksük degül	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

211	33b	EMĀNÍ	Vaṣf-ı dendānıñı geh geh dil-i maḥzùn söyler Söylemez söylemez ammā dürr-i meknùn [söyler]	Bir ġazel didi Emānì dişiniñ vaṣfında İşidenler didiler hep dürr-i meknùn söyler	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
212	33b	ẒİHNÍ	Nev-bahār oldı giyüp eşcār rengìn cāmeler Tutdı bülbül bāġda gül şevḳine hengāmeler	Bāġ-ı Firdevsi hevālar ‘Unṣurıdır Ẓihniyā Sen de başla ḫān-ı ġāzi nāmına Şeh-nāmeler	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
213	34a	DĀ‘Í MEDDĀḤ-I ‘AYNTĀBÍ	Hey ne ḥālet-baḫş olur neşv ü nemāsı ibriġiñ Dāmenin elden ḳomazlar mübtelāsı ibriġiñ	Dā‘iyā ṣarf eyleḍiñ naḳd-i kelāmı zer gibi Nideyin ammā ki hiç olmaz bahāsı ibriġiñ	Gazel / 9 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
214	34a	NĀDİRÍ	Genc-i ‘ışḳ-ı yār pinhān oldı künc-i sìnede Mārlardur şerḥalar pìrāmen-i gencìnede	Nādirìnüñ eski derdi tāzelenmişdür meger Tāze dāġuñ ḥaddi yoḳ ol ‘āşıḳ-ı dìrìnede	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
215	34a	NEF‘Í	Şùḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa Sevmem nemegin olmayanı ger melek olsa	Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā Nef‘ì hele şùḫ olsa güzel pür-nemek olsa	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
216	34a[der.]	BELÍĠ-İ ḴAYṢARÍ	Bülbül nesìme söyledi hergiz ḫaberimiz Bilmez ki bu söz gùş-ı ġonceye deger meger	Ṭa‘n-ı ‘adùya eyle taḥammül ey Belìġ Baḥr-ı muḥìṭ virmez aṣla keder meder	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
217	34b[der.]	NĀBÍ	Reşk-i ruḫ-ı ālüñle gül āteşlere düşmiş Mey-i ḥasret-i la‘lüñle keş-ā-keşlere düşmiş	Ol mìveye beñzer ki alur rengi ḳamerden Nābì dil-i ḫùn-geşte ki mehveşlere düşmiş	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
218	34b	ḴADRÍ	Dil düşdi yine baḫşe bir emr-i muḥāl üzre Dìvāne olur billāh ḳalursa bu ḥāl üzre	Ḳadrì ḳuluñ ol āfet ber-dār iderim dimiş Ṣalmış resen-i zülfün bir tāze nihāl üzre	Gazel / 5 beyit	--./.---/--./.---		
219	34b	NAḴṢÍ	Men kemāl-i ‘ārifānıñ meẕheb-i ‘irfānıyum Kāfiriñ küfri vü cānā mü'miniñ ìmānıyum	Dürr-i yektā kim oḳurlar ‘ālem içre Naḳşiyā Bu ṣadef-kānında äḫir men anuñ ‘ummānıyum	Gazel / 8 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
220	34b	MÜDERRİS	Ḥammām içinde dellāk bir iş getürdi başa Başdan beni çıḳardı ad eyledi terāşa	Aġlama ey Müderris nice serencām içün Çāre ṣabırdur ancaḳ çün işdür düşdi başa	Gazel / 8 beyit	--./-.--/--./-.--		
221	35a	ḤİLMÍ	Ruḫ-ı dil-berde dilā yāre diyü itme ḫayāl Ruḫ-ı āyìnedir andan görinür ‘aks-ı hilāl	Rāy-ı ruḫṣāradır ol yāre degüldür Ḥilmì Ḳalem-i ṣun‘la yazıldı yā ḫod-i cìm-i cemāl(?)	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
222	35a	ḪÜSREV	بتم را دل ربای مز هبستش که آب زندکانی درلبستش	دل خسرو همیشه درتب عشق که راحتهای جانی درشبستش	Gazel / 7 beyit	.---/.---/.--		

223	35a	MÜDĀMÍ	N'ola ġamzeñ atarsa ḫışmıla tìr-i cefā cānā Hele sāḳì-i laʻliñ luṭf ider cām-ı vefā cānā	Ümìd idüp temennā-yı viṣāl-i ʻālem-ārāñı Ser-i kùyuñ dolaşur bu Müdāmì mübtelā cānā	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
224	35a[der.]	FEHÍM	Seyr ḳılsañ her behā'im-ṭabʻ-ı ʻālem ḫod-pesend Pādişāh-ı ʻālem olsa olmaz ādem ḫod-pesend	Şiʻri iʻcāz olsa da faḫr eylemez ādem Fehìm Ḳande bir nā-ḫoş-edā şāʻir görürsem ḫod-pesend	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
225	35b[der.]	SULṬĀN SÜLEYMĀN	Ḳan yutarsa ġam degül laʻl-i leb-i yār isteyen Cān virür bu yolda bir zülf-i siyeh-kār isteyen	Bì-vefā yārüñ Muḥibbì cevrini maʻẕùr ṭut Yārsuz ḳalur cihānda ʻaybsuz yār isteyen	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
226	35b	FEHÍM	Olur mı cāna dimāġ-āşinā şemìm-i murād Eser mi gülşen-i āmālüme nesìm-i murād	Bu kār-ḫāne-i ḥırmān içinde tā ki Fehìm Naṣìb olur mı ʻaceb vāye-i ʻamìm-i murād	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
227	35b	ḪÜSREV-İ RÙM	Yeşiller giydigiñce ṭùṭì-i gùyāya beñzersin Siyeh-pùş olduġuñca Kaʻbe-i ʻulyāya beñzersin	O gül ruḫsārı vaṣf itdüñ ʻaceb rengìn edālarla Sözüñde Ḫüsrevā sen bülbül-i şeydāya beñzersin	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
228	35b	ḪARÍM-İ ḲAYŞARÍ-İ MEVLEVÍ	Şerḥ-i derd-i ʻışḳ kim yetmez imiş evrāḳ aña Bir varaḳ mānend iken bes sìne-i ʻuşşāḳ aña	Pùte-i ʻışḳ-ı civān şafvet virürmiş ādeme Ey Ḥarìmì belki hem-vāre olur işrāḳ aña	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
229	36a	ḪARÍM	O kāfir dil ki ḥarf-i vaʻd-i ferdāyı olur gùyā Derùn-ı mürdeye cān-baḫş ʻÍsāyı olur gùyā	Gelince ey Ḥarìmì ḫāme-i behzād-veş saña Rumùz-ı evveli esrār-ı uḫrāyı olur gùyā	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
230	36a	ḪARÍM	Bezm-i cānā[n]da hem-dem olana elzem edeb Meyde maḥbùbda ecir olınur her-dem edeb	Ey Ḥarìmì reh-i ʻışḳıñ ola gör rāst-revi Budur erbāb-ı maḥabbetde evlā mübhem edeb	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
231	36a	ḪARÍM	Leb-i dil-berde göñül ider maḳarr inşāllāh Şehr-i dilden keder-i ġam gider inşāllāh	Ey Ḥarìmā ṭaleb-i vuṣlata ye'sim yoḳdur O perì vaʻdini encāz ider inşāllāh	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--)(--)		
232	36a[der.]	BELÍĠ-İ ḲAYŞARÍ	Saña ey şeyḫ daʻvā-yı kerāmet nā-münāsibdür İrenler Ḥaḳḳa ḫālin söylemez söylerse kāẕibdür	Şeb-i hicrüñde mümkin mi Belìġa itmemek girye Ġarìbe vaḳt-i şām irdükde şādānlıḳ ġarāibdür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
233	36b[der.]	NĀBÍ	Olmasa sufre-i āşārumuzuñ sāḳıtası Bulamaz leẕẕet-i maʻnāya ẓafer lāḳıtası	Cennete vāsıṭa dünyādur egerçi Nābì Dil-berinden daḫı şìrìn görinür vāsıṭası	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
234	36b	ḪARÍM	Şahbāz-ı ṭabʻa sāʻid-i cān ḳonuḳ yeri Ḫayli sirişke kùy-ı civānān ḳonuḳ yeri	Çoḳdan tekāpù üzre ʻubùdiyyet eyledük Ġayrı Ḥarìmì sāḥa-i ḫùbān ḳonuḳ yeri	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		

235	36b	ḤARÍM	Şarāb-ı vaṣl-ı dil-berle göñül mestāne ey vā‘iẓ Giderdi fikr-i Firdevsi bugün dìvāne ey vā‘iẓ	Ḥarìmā gibi sermest ol kerāmet lāfını urma Daḫı himmet atıñ girmez seniñ meydāna ey vā‘iẓ	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
236	36b	ḤARÍM	Yine mi ṣıfat-ı cevri idiyorsun ìcād Yine mi mülk-i dili eyleyeceksin berbād	Yine mi baḥr-ı elem cùş u ḫurùş itdi Ḥarìm Yine mi ḫavfuñ o kim ola raḳìbüñ dilşād	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
237	37a	ḤARÍM	Tesellì itmege dil ṭıflını bir ġam-küsār olsa Elinde erġuvānì bāde ṭutmuş gül-‘iẕār olsa	Nişābur naġmesi ḫoşdur Ṣabādan olsa taḳsìmi Muḫayyer olmasa dil-ber Ḥarìmā pāyidār olsa	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
238	37a	ḤARÍM	‘Anberì reng ḳahve ile dā'im eyle ṣoḥbeti Levn ü ṭu‘m u nükhetinde var anıñ miskiyyeti	Ey Ḥarìmā ġuṣṣa vü ġamdan necāt ister iseñ Ol müdāvìm-i ḳahveniñ şurbına ṣarf it himmeti	Gazel / 8 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
239	37a	RĀḲIM-I BURUSAVÍ	در این زمانه رفیقی که خالی ارخللست صراحیٔ می ناب و سفینهٔ غزلست	بسر رسیده چنین تجربه زهر کامل که راقما شود البت هر آنچه در ازلست	Gazel / 7 beyit			
240	37a[der]	NĀBÍ	Cemüñ tamāma irüp devri cām ḳalmışdur O cāmdan da bu meclisde nām ḳalmışdur	Felekden almışuz envā‘-ı kāmı ey Nābì Hemān bir almaduġum intiḳām ḳalmışdur	Gazel / 6 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
241	37b[der]	BELÍĠ-İ ḲAYṢARÍ	Bir daḫı dest-i ḳażā baḫtımızı açmaz mı Eyü gün geçmededür yā kötü gün geçmez mi	Ābını raḥmet-i Ḥaḳḳıñ ḳatı vāsi‘ dirler Dil-i sùzāna Belìġā bir avuç saçmaz mı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
242	37b	FEYŻÍ	O şùḫ-ı nādire fen dā'imā oḳur oḳudur Marìż-i ‘ışḳa du‘ā-yı şifā oḳur oḳudur	Gürùh-ı ehl-i dil ile cihānda Feyżì-i zār Raḳìb-i fitne sipāha belā oḳur oḳudur	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
243	37b	ḤĀSİB-İ BURUSAVÍ	O şùḫ gāhìce ders-i vefā oḳur oḳudur Marìż-i ‘ışḳa kitāb-ı şifā oḳur oḳudur	O şāh-ı ḫüsn ideli vezn-i ṭab‘a taḥsìn Bu nev-ġazeli Ḥāsibā oḳur oḳudur	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
244	37b	VĀḲIF-I ḲAYSĀRÍ	Ne ġam şevḳ-ı ruḫuñdan düşe āteş-i cāna İbrāhìm Ruḫuñ bir şem‘a-i bezm-ārā bu cān-ı pervāne İbrāhìm	Bu Vāḳıf zemzem-i la‘l-i lebiñe teşnedir ġāyet Kerem ḳıl yoḳ dime bāiş olursın ḳane İbrāhìm	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
245	38a	ḤÜSNÍ	Ne dem meh-pārelerle ‘azm-i seyrān eyler İbrāhìm Temāşā-gāh-ı dehri Yùsufistān eyler İbrāhìm	N'ola ebr-i emele deryùze-i ḫ˘ān-ı vişāl olsa -gānıdır Ḥüsnì'ye in‘ām eyler İbrāhìm	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Başlık: Der-Sitāyiş-i İbrāhìm Kesü
246	38a	NAẔÍRE-İ ḤALÍL DAḲÍḲ (?)	Cünùd-ı ‘ışḳ ile şol dem ki dìvān eyler İbrāhìm Miyān-ı ‘āşıḳānda baña fermān eyler İbrāhìm	Ḳalursa dilde mihr aẕer aẕer ḳorḳarım bir gün Ḥalìli āteş-i ‘ışḳında sùzān eyler [İbrāhìm]	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Hâlîlî-i Mar‘aşî Dîvânı'nda (Alıcı 2010) bulunmamaktadır.

h	38a	NAẔÍRE-İ ḤASBÍ-İ ḤİŞĀRÇEVÍ	Ruḫuñ seyr eyleyen ‘uṣṣāḳı ḥayrān eyler İbrāhìm Dil-i dildādesin elbette vìrān eyler İbrāhìm	Debistān-ı ma‘ārifde daḫı bir ṣùḫ-ı nev-reste Henüz resm-i vefāyı Ḥasbì im‘ān eyler İbrāhìm	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
248	38a[der]	MU‘ÍDÍ	Ziynet-i gül-zār-ı ṣaḥrā gül midür bülbül midür Eyleyen göñlümi yaġmā gül midür bülbül midür	Ey Mu‘ìdì söylenen dil-ber mi dilde sen misin İllere ṣimdi temāṣā gül midür bülbül midür	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
249	38b[der]	‘ULVÍ	Bizimle kùy-ı cānāne gelen gelsün giden gitsün Ṣılā-yı erbāb-ı irfāna gelen gelsün giden gitsün	Bizim mey-ḫānemiz bir tekyedir ey ‘Ulvì yārāna Dime teklìf-i rindāna gelen gelsün giden gitsün	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir *‘Ulvî Dîvānı'*nda (Canlı 2009) bulunmamaktadır.
250	38b	ŞEHRÍ	Ṣundı sāḳì bādeden fincān fincān üstüne Eyledi derd-i dile dermān dermān üstüne	Ḫırmen-i ümmìdi ser-tā-ser temāṣā eyledim Cüste cüste Şehriyā ḥırmān ḥırmān üstüne	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
251	38b	ENÍS	Ḳıl tebessüm tā ola ḫandān ḫandān üstüne Naḫvetiñle tā-be-key giryān giryān üstüne	Ġamzeden mümkin degül naẕẕāre-i ḥüsni Enìs Gelmeyince ḫ ̆ābdan müjgān müjgān üstüne	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
252	38b	NAḪLÍ	Ṣāh-ı ġamze eyleyüp dìvān dìvān üstüne Ḳatl-i ‘uṣṣāḳa ider fermān fermān üstüne	Vefḳ-ı dil-ḫ ̆āh üzre Naḫlì devr ider bunda felek Ḥamdü-lillāh eyledik devrān devrān üstüne	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
253	39a	ŞEHRÍ	Hemān murġ-ı seḥer mest-i temāṣā-yı cemāl olsun Ṣabùḥ āṣāmı ṣeb-nem-i güle ḳat ḳat ḥelāl olsun	Yer itdi güftesi ṣāḥib-zemìniñ Şehriyā dilde Du‘ā ḳıl āsitānıñda yeriñ ṣaf-ı ni‘āl olsun	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
254	39a	NAḪLÍ	Meded gör degmesün nevres nihālim pür-melāl olsun Ḥamā'il boynuna bāzùsına ḳat ḳat ḥelāl olsun	Bu vādìde naẓìre gerçi kim ḥaddiñ degül Naḫlì Hele güftār-ı [dil] erbāb-ı ṭab‘a imtiṣāl olsun	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
255	39a	TĀ'İB	Düşer mi vaṣla ‘āṣıḳ dil-berin ṣaydı muḥāl olsun Girer mi gùşına feryādıñ ey dil ḥasb-i ḥāl olsun	Pesend olmaz mı Tā'ib böyle mükrim tāzeye gerçi Hemān ṣāġ olsun ol ṣāḥib-i kerem pìr-i kemāl olsun	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
256	39a[der]	RIFḲÍ-İ EẔİNEVÍ	Meyl-i ṭab‘ım yine bir zülf-i semen-sāye gibi Düşdi dil baḥr-ı ġama dürr-i girān-māye gibi	Dāne-i eşkle gör dāmen-i Rıfḳì pürdür Derd-i ‘ışḳıñ ṣanemā ‘āṣıḳa sermāye gibi	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
257	39b[der]	FEYŻÍ	Gö[rme]züz ḫayli zamāndır seni ülfet bu mıdur Ey gül bāg-ı vefā bùy-ı ḥaḳìḳat bu mıdur	Merḥamet eyle didim ḫançer yine itdi nigāh Feyżiyā raḥm-ı dil-i zāra işāret bu mıdur	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		

258	39b	‘ĀŞIM	Dilden göze indi yüze çıḳdı dem-i ḥasret Ṣaḳlanmadı hiç zaḫm-şinās-ı ġam-ı ḥasret	Ey ‘Āṣım-ı nā-şād neşāt etme añlamaz Hep ġamla geçer rùz [u] şeb ‘ālem-i ḥasret	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Âsım Dîvânı'nda (Çınar 2013) bulunmamaktadır.
259	39b	NAẒÍRE-İ NAḪLÍ	Ḫùnābe-i bülbül mi degül şeb-nem-i ḥasret Düşmez mi güle dìdelerinden nem-i ḥasret	Mümkin mi idem ‘Āṣım Efendiye naẓìre Naḫlì var iken tā bu ḳadar mātem-i ḥasret	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
260	39b	NAẒÍRE-İ ŞEHRÍ	Çekdir çemen-i sìnede dāġ-ı ġam-ı ḥasret Şeb-tā-seḥer eşk-i terim şeb-nem-i ḥasret	Ey Şehrì naẓìre-pey-revi ‘Āṣım Efendi Ol mùnis-i vuṣlat dil ise hem-dem-i ḥasret	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
261	40a	ŞEHRÍ	Şaçuñ vaṣfıñ idince ḫāmeye eṣrāb-ı leb-ber-leb Devātım nāfe-veş olmuṣdı müşg-i nāb-ı leb-ber-leb	Derùn-ı tekyede yār ile gördüm vāḳı‘ā Şehrì Düşün ta‘bìr ider ol mürşid-i ḳallāb-ı leb-ber-leb	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
262	40a	NAḪLÍ	Öperken dil-beri cām-ı şarāb-ı nāb-ı leb-ber-leb Göñül ol gùze-veş titrer k'ola sìm-āb-ı leb-ber-leb	Devātım ḫāme-i şi‘r ile Naḫlì hem-zebān olsa Dolar ol ḥavż-ı şìrìne ola mìzāb-ı leb-ber-leb	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
263	40a	ŞEHRÍ	Cevr itme ḳalb-i ‘āşıḳ-ı şeydā yıḳılmasun "Ṣadd el-ḥaẓer ki" Ka‘be-i ‘ulyā yıḳılmasun	Şehrì yapılmada nice biñ mest-i dil-nişìn Naḫlì dimiş ki gülşen-i ma‘nā yıḳılmasun	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		
264	40a[der.]	‘AZMÍ	Ey dil elem-i fırḳatle aġlama sık sık Ṣay dirhemü dìnārı hemān dil-bere çıñ çıñ	La‘l-i leb-i yār ile dirilsün gice gündüz ‘Azmì yaşasun Ḫıżr-ı Mesiḥā gibi bìñ bìñ	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Azmî ve Dîvânçesi'nde (Duymaz 2010) bulunmamaktadır.
265	40b[der.]	NEDÍM-İ ḲONEVÍ	Dehriñ şaṭıranc-ı lu‘bına beñzer sāl ile māhı Kec-rùluk ile ehl-i dile çekdirür āhı	Ġam çekme Nedìm çarḫ ile hiç başa çıḳılmaz Māt itdi piyādeyle felek gör nice şāhı	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
266	40b	FĀ'İḲ	Refiḳ-ı nā-muvāfıḳdan daḫı ma‘ḳùldur rehzen Müsellemdür ‘aḳılsız dostdan ṣāḥib-ḫıred düşmen	Gümüşḫāne emìni oldı ṣandum kendümi Fā'iḳ İdince nā'il-i vuṣlat beni ol ṣùḫ-ı sìmìn-ten	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
267	40b	ŞEHRÍ-İ TEKFURṬA ĠÍ	Bu ẕerrātıñ ‘aceb vecd ile devrānı kimiñçündür Berā-yı mihr ise mihriñ yā cevelānı kimiñçündür	Netìce ḥüsn ü ‘ışḳıñ sırrına vāḳıf degül kimse Bilinmez ḥāṣılı Şehrì bu seyrānı kimiñçündür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
268	40b	NAḪLÍ-İ TEKFURṬA ĠÍ	Cihānıñ arzù-yı cùy-ı cùşānı kimiñçündür Viṣāl-i baḥr ise baḥriñ ḫurùşānı kimiñçündür	Olanlar ġavta-kār-ı mevc-i ḥasret baḥr u ḥaddinden Bilür Naḫlì dürr-i yektā-yı ‘irfānı kimiñçündür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

269	41a	ḪÜSREV	سمن داری بن پرسبزه یاخود یاسمن داری دخی داری به از هر دو همان داری همین داری	لب شیرین بخسروده مبادا خط فروکیرد شکردرکام طوطی نه که داغ اندر مکین داری	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.---/.---/.---		
270	41a	NAḪLÍ	Bāzār-ı maḥabbetde dilā kār göründi Āsib-i furùşān ile bāzār göründi	Maṭbù‘-ı muḥayyāl ne dersin sözi ey dil Naḫlì baña üstād-ı süḫan-kār göründi	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--./.--		
271	41a	BĀḲÍ	Ḥaḳìḳat sırrın ey zāhid dil-i bì-ġışş u ġılden bil Rumùz-ı ‘ışḳı fehm eyle biraz sen de bu dilden bil	Vücùduñ ḫākini ter ṭut gözüñ yaşıyla ey Bāḳì Gül-i gül-zār-ı ma‘nā açılur bu āb u gilden bil	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---/ .---		
272	41a[der]	NECĀTÍ	Kākül-i müşgìn birdir ārıż-ı gül-fām iki Nitekim ‘ādetdür olur ḳadr bir bayram iki	Düşde ‘ışḳuñ ḥāletin Mecnùna şordum didi kim Saña hem-demdir Necātì bāde birdir cām iki	Gazel / 9 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--/-.-		
273	41b[der]	CA‘FER	Ṣafḥa-i ḫaddında beñler var velì yoḳ dāḫı ḫaṭṭ Gerçi ‘ādetdir ki ḫaṭdan şoñra yazılur nuḳaṭ	Eşkimi kùyundan ol dil-ber niçün ırmaḳ diler Ca‘ferā revnaḳ viren Baġdād'a oldı çünki Ṣaṭṭ	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.--/-.-		
274	41b	BĀḲÍ	Sāḳiyā cām-ı mey ne ḫoş gül olur Eline kim alursa bülbül olur	Bāḳiye āb-ı vaṣluñ irmez ise Āteş-i hicr ile yanur kül olur	Gazel / 5 beyit	..--/.-.-/..- (-.--)		
275	41b	BĀḲÍ	Çeng çün nāleme dem-sāz oldı Sāzlar içre ser-efrāz oldı	Bāḳiyā mihr ü vefāsın o mehüñ Çoḳ ṭama‘ eyler idük az oldı	Gazel / 5 beyit	..--/..--/..-		
276	41b	BĀḲÍ	Ḳaddümi çeng eşkümi rùd eyledüñ Cismüm āteş cānumı ‘ùd eyledüñ	Kuḥl-ı ḫāk-i pāy-i yāri çeşmüñe Sürmeden Bāḳì ‘aceb sùd eyledüñ	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.-		
277	42a	ŞEHRÍ	O ‘āşıḳlar ki ‘ışḳuñ daḫmesin ma‘mùr bulmışlar Ṭılsım-ı genc-i vaṣlı siḥr ile memhùr bulmışlar	Ru(?) ġaddār-ı cefā endişe-i erbāb-ı dil Şehrì Şikenc-i ṭurresinde bìñ dil-i rencùr bulmışlar	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---/ .---		
278	42a	BAKÍ	Gülşen isterseñ işte mey-ḫāne Gül-i ḫandān gerekse peymāne	Bāḳiyā ṭarz-ı şi‘r böyle gerek Hem ẓarìfāne hem levendāne	Gazel / 7 beyit	..--/.-.-/..-		
279	42a	AZERÍ	بمجلسی که دران کنج کبریا بخشند هزار افسر شاهی بیك کدا بخشند	به نیم ساغر هجر ازری نمی ارزد هزار سال کرت در جهان بقا بخشند	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
280	42b	ŞEHRÍ	Baġlanup meydāna girdi eyledi peykār-ı şem‘ Ṭutuşup başdı yine pervāneyi nā-çār-ı şem‘	Āteşìn elfāẓıla Şehrì çırāġān eyledüñ Lāle-zār-ı bāġ-ı naẓmuñda ser-ā-pā var şem‘	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		

281	42b	BĀḴÍ	Görinmez dāġdan cismüm ser-ā-pāy Beni yaḳmaġa cānā ḳalmadı cāy	Nişān itsün dil-i Bāḳìyi ġamzeñ Öñine hep müjeñ oḳlarını yay	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
282	42b	BĀḴÍ	Çemende lāle geydi efser-i Key Elinde tāc u taḫt-ı Behmen-i dey	Göñül virdük bu fānì mülke Bāḳì ‘Aceb ġafletde ḳalduḳ hey meded hey	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
283	43a	BAKÍ	Dem-i vaṣl irdi yine ḳalmadı ḥasret bāḳì Geldi eyyām-ı ṣafā oldı maḥabbet bāḳì	Ḳılmadıñ Bāḳi'ye himmet didim ey şāh-ı cihān Didi ḳul ulu bilürsün yine himmet bāḳì	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiir Bâkî Dîvânı'nda (Küçük 2011) bulunmamaktadır.
284	43a	BĀḴÍ	Ḫaṭṭ-ı la‘liyle ḳaşı cānānuñ Bir rubā‘isidür Gülistānuñ	Bāḳì senden cefā vü cevr ummaz Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ	Gazel / 7 beyit	..--/.-.-/..-		
285	43a	BAKÍ	Dilā nùş it ciger ḳanın mey-i gül-gùn ise gitdi Yüri zehr-i belāya ḳāni‘ ol afyùn ise [gitdi]	Dil-i maḥzùn bulurdı ḳahve vü berş ile Bāḳì ẕevḳ Dirìġā aradan ẕevḳ-ı dil-i maḥzùn ise gitdi	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
286	43b	BAKÍ	Nergis-i mest bezm-i gülşende Çeşmüñe bende-i ser-efgende	Bulamaz dest-res bu dā'ireye Bāḳiyā şimdi degme gùyende	Gazel / 5 beyit	..--/.-.-/..-		
287	43b	BAKÍ	Göñül şevḳ-ı ruḫuñla yana geldi Cemālüñ şem‘ine pervāne geldi	Zebùn olmaz ‘acùz-ı dehre Bāḳì Bu meydāne begüm merdāne geldi	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
288	43b	BAKÍ	Sitem ol ḫüsrev-i ḫùbāna geldi Kerem sulṭān-ı ‘ālì-şāne geldi	Diler kim dād ola Bāḳì felekden Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭāna geldi	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
289	44a	ẔUHÙRÍ	Gülşende nùş idenler gül yüzlülerle bāde Reşk itmesün cihānda Cemşìd ü Keyḳubāde	Raḥm eyleyüp Ẓuhùrì cihānda oldum Eglendirürdi şāhım görse beni piyāde	Gazel / 5 beyit	--./-.--/--./-.--		
290	44a	FEVRÍ	Gel ey şāhbāz-ı dil bāl aç mekānıñ lā-mekān eyle Yüri ‘anḳā-ṣıfat Ḳāf-ı ‘ademde āşiyān eyle	Żamìr-i Fevrìye keşf olduġına müşkilāt-ı ‘ışḳ Nizā‘ıñ varsa ey müdde‘ì gel imtiḥān eyle	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
291	44a	‘ULVÍ	İderse ġam dilimiz pāre pāre ḳatlanalım Olunca yād ki ey māh-pāre ḳatlanalım	Egerçi ṭa‘n-ı ‘adù cāna geçdi ey ‘Ulvì Ne çāre ol gül içün cevr-i ḫāra ḳatlanalım	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		Şiir ‘Ulvî Dîvânı'nda (Canlı 2009) bulunmamaktadır.
292	44b	BAKÍ	Düşse göñlüm n'ola ol ḫançer-i ḫùn-efşāna Müjeñ oḳlarınuñ eylükleri batdı cāna	Cān niṣār eyledi Bāḳì bilini ḳuçmaḳ içün Der-miyān itdi bugün vārını dervişāna	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		

293	44b	BAKÍ	Sözüñden ḳıymet-i gevher şikeste Lebüñden leẕẕet-i şekker şikeste	Belì bezm ehli bì-hùş olsa Bāḳì Olur mey rìḫte sāġar şikeste	Gazel / 6 beyit	.---/.---/.--		
294	44b	BAKÍ	Cānāne cefā ḳılsa n'ola cāna ṣafādur Aġyār elemin çekdigümüz yā ne belādur	Sāḳì mey-i Bāḳìyi getür bezme ṣafā vir Çün kār-ı cihān ‘āḳıbetü'l-emr fenādur	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
295	45a	NİHĀLÍ	Hicriyle dā'im ey çarḫ-ı gerdùn Ḥālim diger-gùn ḥālim diger-gùn	Şi‘riñ Nihālì bāġ-ı naẓımda Vallāhi mevzùn billāhi mevzùn	Gazel / 5 beyit	--.--/--.--		
296	45a	‘ĀLÍ	Çeşm ise pür-ḫùn ḳalb ise maḥzùn Ḥālim diger-gùn ḥālim diger-gùn	Gözyaşı gibi alçaḳda ḳaldı Ṭa‘n eyler oldı ‘Ālì'ye her dùn	Gazel / 5 beyit	--.--/--.--		
297	45a	BĀḲÍ	Sāḳìyā ḳalmaz imiş çünki bu ṣoḥbet bāḳì Mey-i gül-gùn içelüm bāde-i cennet bāḳì	Bāḳì ölsün yoluña pādişehüm sen ṣaġ ol Baḫt pāyende Ḫudā yār sa‘ādet bāḳì	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
298	45b	BAKÍ	Ruḫuñ berg-i gül-i sìr-āba beñzer Leb-i la‘lüñ ṣarāb-ı nāba beñzer	Cihān efsānedür aldanma Bāḳì Ġam u ṣādì ḫayāl-i ḫ˘āba beñzer	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
299	45b	BAKÍ	Riyāż-ı cennetüñ ey reşk-i ḥùrì Bulınur kùyuña nisbet ḳuṣùrı	Cihān mülkinden ey Bāḳì ne ḥāṣıl Bilürsün behre-i Behrām-ı Gùrı	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
300	45b	BAKÍ	Umaruz cām-ı la‘lüñi emmek Çoḳ çekmişdür ol ümìde emek	Cùy-ı eşküm yeñilmez ey Bāḳì Çoḳ döner daḫa? āsiyāb-ı felek	Gazel / 5 beyit	..--/.-./..-		
301	46a	RĀSİḪ	Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstüne Urma zaḫm-ı sìneme peykān peykān üstüne	Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler ḥaḳḳıma Eylemişler Rāsiḫ'a bühtān bühtān üstüne	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
302	46a	VAḤDETÍ	Raḥmet ol merd-i ġazel-ḫ˘ān-ı ġazel perdāze Ki benüm murġ-ı kelāmum getüre pervāze	Vaḥdetìnüñ ġazelin bāiṣ-i sıḥrıyye idüp Yaza hemmāze vü lemmāze vire ġammāza	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		
303	46a	ĀSYĀ	عاشق از باشد که اواز دیده خوناب اورد مردمی باید که سوز عشق را تاب اورد	یاد معشوقی که نامش احمد و محمود شد روز محشراسیا را که اندرین باد اورد	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
304	46b	MUḤİBBÍ	Olaldan ḫaste-i dil ‘ışḳ ile şeydā Alupdur başına biñ dürlü ġavġā	İçüp bezm-i elestde cām-ı ‘ışḳı Anuñçündür Muḥibbì böyle rüsvā	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		

305	46b	SELĀMÍ	قندیل زر که زینت طاق زبرجداست یك لمعه از اشعهٔ نور محمد است	هر صبح و شام ورد سلامی ز روی صدق نام محمد و صلوات محمد است	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
306	46b	CĀMÍ	روحی فداك ای صنم ابطحی لقب اشوب ترك و شور عجم فتنهٔ عرب	مطلوب جامی از طلبم کفتهٔ که چیست مطلوب او همین که دهد جان دین طلب	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
307	47a	‘İZZETÍ	Derùnunda felek şem‘-i nücùmı şām içün şaḳlar Çerāġān itmege her şeb şeh-i Behrām içün şaḳlar	Kibārıñ ‘İzzetì bir söz derùnuñda münaḳḳaşdır O lafẓ-ı āferìni ‘ārife in‘ām içün şaḳlar	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir İzzet Mola Dîvânı (Kaplan 2010) ve Dîvân-ı İzzet'de (Beylikçi 1256) bulunmamaktadır.
308	47a	SULṬĀN AḤMED	‘Ārıżuñ ‘arż it güle gülşende zibālanmasun Serve göster ḳāmetiñ nāz ile ra‘nālanmasun	Bülbül-i ḳudsì gibi medḥ itdi Aḥmed ‘ārużuñ Lāleler nāzüklenüp güller muṭarrālanmasun	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
309	47a	ḲABÙLÍ	Yatur pìr-i muġān efkār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz O deñlü bāde-nùş olmuş ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz	Ḳabùlì gevher-i kān-ı ma‘ārif bì-revāc olmuş Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
310	47b	ĠĀLİB	Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāne münāsib Meşreb meye mey meşreb-i rindāne münāsib	Ġālib süḫan-ı şùḫıñ eyle ṭab‘ına taḥsìn ‘İrfān saña sen şìve-i ‘irfāna [münāsib]	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Gâlib Dîvânı (Kalkışım 1992) ve Şeyh Gâlip Dîvânı'nda (Okçu 1993) bulunmamaktadır.
311	47b	VAḤDETÍ	"El-minnetü lillāh" ki bugün cāna yetişdim Firḳatde idim vuṣlat-ı cānāne yetişdim	Eyyām-ı niẓāmında Süleymān zamānıñ Ey Vaḥdetì ben naẓmla Süleymāna yetişdim	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Vahdetî Dîvânı'nda (Öztürk 2006) bulunmamaktadır.
312	47b	NAẒÍRE-İ ḪALÍLÍ	Destim dolu mu sāḳì-i mestāna yetişdim Āl ile ben ol āfet-i devrāna yetişdim	Dikḳatde ḳuṣùr itmez ise n'ola Ḫalilì Bu naẓmla ben zümre-i ‘irfāna yetişdim	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
313	48a	ŞĀKİRÍ	سرو چمن مجو بجوقد بلند یار من وصف سمن مکو بکو وصف رخ نکار من	شاکریرا مبین ببین نام خدا برا رقیب جان مرا ببر مبر یار من از کنار من	Gazel / 5 beyit	-.--/.-.-/-.--/.-.		
314	48a	ŞEHRÍ	Metā‘- ı ḥüsni yaġma oldı ḫaṭṭ-ı iḫtilālinde Gözi ḳaldı göze görinür esbāb-ı cemālinde	‘Iṭr eyledi āfāḳı ‘anber-rìz olup Şehrì Benān-ı ḫāme ol āhù nigāhıñ vaṣf-ı ḫālinde	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Şehrî Dîvânı'nda (Demirel 1999) bulunmamaktadır.

315	48a	RĀMÍ	Biz ol ʻāşıḳlarız kim dāġımız merhem ḳabùl itmez O gülzārız ki āteşdir gül-i şeb-nem ḳabùl itmez	Gül-i ruḫsār-ı rengìni o naḫl-ı gülşen-i ḥüsnüñ O deñlü tāze terdür Rāmiyā şeb-nem ḳabùl itmez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Râmî Dîvânı'nda (Hamami 1998) ve Râmî Çelebî'de (Erdağı 1998) bulunmamaktadır.
316	48b	SELİMÍ	Yetiş ey ʻarżù-yı cān-ı ġamnāk Ġamıñdan oldı cānım cāmesi çāk	Viṣāliñle meded ḳılmazsıñ ey yār Selìmi eyledi hicrānıñ ehlāk	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
317	48b	CĀMÍ	یا من بدا جمالك فی کل ما بدا بادا هزار جان مقدس ترا فدا	جامی ره هدا بخدا غیر عشق نیست کفتم و السلام علی تابع الهدی	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
318	48b	KEMĀL	دلم در اتش عشقت کبابست دو چشمم با تویی مرو پرابست	جمال کلشن یارو می ونی کمال ارباشد اینجا فتح بابست	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
319	49a	Ḫ̆ĀCÙ	وفات به بود انرا که دروفای تو نبود چه مبتلا بود انکس که مبتلای تو نبود	ترا بچشم تو بیند چرا که دیدهٔ خواجو سزای دیدن روی طرب فزای تو نبود	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---	Farsça Na‘t	
320	49a	NESİMÍ	لیل صبح سعادت محمد عربی چراغ شام قیامت محمد عربی	نسیمیا مشو از رحمت خدا نومید که میرسد بشفاعت محمد عربی	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-	Farsça Na‘t	Şiir Nesîmî Dîvânı (Ayan 1990) ve Nesîmî'nin ... şiirleri'nde (Köksal 2009)bulunmamaktadır.
321	49a	NECĀTÍ	Güzeller ġamzeyi tekrār iderler Kişiyi kendüden bì-zār iderler	Necātì ḫùb-rùlardan ṣaḳın kim Alurlar göñliñi inkār iderler	Gazel / 9 beyit	.---/.---/.--		
322	49a[der.]	Ḫ̆ĀTEMÍ	ʻĀşıḳ öldürmek çün alsañ ele tìr u kemān Olur ey ḳaşı kemān tìruñe sìnem ḳalḳān	Ḫ̆ātemì menzilin aldı o kemān ile o tìr Olmadı böyle daḫı tìr u kemān rast-revān	Gazel / 8 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
323	49b[der.]	KĀŞİF	Ġam-ı rùyıñla gerdùn-ı sitem-ger dāġ-ber-dildir Cebìniñ ḥasretiyle māh-ı enver dāġ-ber-dildir	Fırāḳ-ı ġonce-i bì-ḫār-ı laʻl-i yār ile Kāşif Hemişe lāle vü nergis gül-i ter dāġ-ber-dildir	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
324	49b	MUḤİBBÍ	Güzeller nāzla reftār iderler Dutarlar ġonce-veş güftār iderler	Muḥibbì sırrı ʻışḳı itme iẓhār Ṣaḳın Manṣùr-veş ber-dār iderler	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		

325	49b	Lİ-KĀTİBİHİ RIFḲÍ	Ḳısmetle ruḫıñ ‘āṣıḳa gül bülbüle düşdi Güş eyleyecek bu sözi bülbül güle düşdi	‘Azm itmiş iken görmege ey Rıfḳì o māhı Gör devleti kim ḥücreme nāgeh gele düşdi	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
326	49b	FEHMÍ	Derd ile bìmār-ı ‘ışḳım baña tedbìr eyleñüz Ol ṭabìbe ḥālimi billāhi taḳrìr eyleñüz	Unuduñ yār işiginde ḳalsun añmañ Fehmìyi Ol ża‘if-i nātüvānı öldi taḳdìr eyleñüz	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
327	50a	ḲĀSIM	من بیچارۀ سودازده سرکردانم که باوصاف خداوند جهان چون دانم	چند روز نیست که قاسم ز تو مانده نیست جدا بس عجب مانده ام ای دوست عجب می مانم	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-	Tevhid	
328	50a	NİZĀRÍ	کر از دل باز کویم بی قرارست وکر از دیده خونش در کنارست	نزاری پیش ازین بودی بزاری کنون بادی بزادیهای زارست	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
329	50a	ĠAZEL-İ MÜŞTEREK	Baḳ hele zülf-i kāfire rişte-i cān girih girih Bir de kemend-i sāḥire ‘aḳd-ı lisān girih girih	Pey-rev-i Behcet ü Ḥasìb baş[ı] hemìşe Ḥāẕimā Tā ki şod-beytān der-i dāmenişān girih girih	Gazel / 5 beyit	-..-/.-.-/-..-/.-.-		
330	50a[der]	FĀ'İŻ	Hemìşe cām-ı zer-i pür-şarābı n'eylersin Göñül o mehveşi gör āfitābı n'eylersin	Ġurùr-ı ḥüsn ile pā-māl ider seni Fā'iż Sevüp o dil-ber-i ‘ālì-cenābı n'eylersin	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		Şiir Fâ'iz Dîvânı'nda (Demir 2006) bulunmamaktadır.
331	50b[der]	KĀŞİF	Göñül tā kim çerāgāh-ı ġazāl-i çeşm-i āhùdur Sirişkden müjem ḫùygerde sāz-ı sebze-i cùdur	Tek u tāz ġamuñdan dāġ-be-dāġ oldu ser-tā-ser Kümeyt-i ṭab‘-ı Kāşif şimdi (...) esb-i cādùdur	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
332	50b	PÍRÍ	Ol āfet her ḳaçan ḫışm ile tìrin der-kemān itdi Dile itdi ḥavāle gerçi ammā ḳaṣd-ı cān itdi	Dil-i Pìrì leb-i la‘liñden ayru bir dem açılmaz Tutalım günde biñ kez seyr-i ṣaḥn-ı gülistān[itdi]	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
333	50b	Lİ-NĀMIḲIHÍ RIFḲÍ	Ḫudā murġ-ı dil-i ‘uşşāḳa kùyuñ gülsitān itdi Saña ol bülbülānı anda ey gül na‘t-ḫān [itdi]	Müyesser olmadı bir kez miyānıñ ḳocmaḳ ey bì-raḥm Yoluñda gerçi Rıfḳì cümle varın der-miyān itdi	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
334	50b	Lİ-RĀMIḲIHÍ RIFḲÍ	Dil-i ser-geşte varmış kùy-ı dil-berde mekān ṭutmuş Kebùter-vār kim bām-ı ḥaremde āşiyān ṭutmuş	Olup murġ-ı dilin şehbāz-ı çeşmüñ Rıfḳì-yı zāruñ Ṣanasın şìr-i ġarrān bir şikār-ı nātüvān ṭutmuş	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
335	51a	LÜṬFÍ AĠA EL-MERḤÙM	Firenk ġamze kāfir-kìş ḳaṣd-endāz-ı ìmāndur Çelìpā-yı şikenc-i ṭurreler bend-i müselmāndur	Mesìḥ-i eṭvār-ı ‘irfān-ı ṣā'im-i ‘Ísā dem-i ma‘nā O kāfir mā-cerānıñ vaṣf-ı küfründe ġazel-ḫˇāndur	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Dîvânçe-i Lütfî (Düzlü 2008) ve Lütfî Dîvânı'nda (Karaağaç 1997) bulunmamaktadır.

336	51a	FĀ'İŻÍ	Rindānuñ işi zāhid-i nādāna cefādır Ḥaḳḳā ki anuñ şıḳleti de cāna cefādır	Bu ṭarz-ı ġazel Fā'iżiyā bir daḫı dinmez Teklìf-i naẓìre bu ki yārāna cefādır	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
337	51a	ŞEYḪÍ	Ezelden çarḫ-ı ġaddāruñ budur āyìne erkānı Dem-ā-dem ‘aḳsine devr itdürür dùlāb-ı devrānı	Rüsùm-ı ‘ışḳ ezelden böyledür men bildügim Şeyḫì Viṣāle terk-i nāmùs eylemekdir ‘āṣıḳın şānı	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Şeyhî Dîvânı'nda (İsen-Kurnaz 1990), (Biltekin 2003) bulunmamaktadır.
338	51a[der.]	FEHÍM	Ol mehüñ zencìr-i zülfünde göñül dìvānedür Şem‘-i rùyında dil-i āşüftemiz pervānedür	İki müjgānım ḫayāl-i zülf-i yār ile Fehìm Ol şehüñ bāzār-ı ‘ışḳında dizilmiş şānedür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		Şiir Fehîm-i Kadîm (Üzgör 1991) ve Fehîm-i Sânî'de (Çelik 2012) bulunmamaktadır.
339	51b[der.]	FEHÍM-İ ADANAVÍ NA‘LBEND-ZĀDE	Gìysù-yı ḫayāt-āver-i cānān elimizde Bir deste-i ḫoş-bù gül u reyḥān elimizde	N'ola yoġısa sìmle zer elde Fehìmā Naḳdìne-i gencìne-i ‘irfān elimizde	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
340	51b	RIFḲÍ-İ ADANAVÍ	Yine bir dil-ber-i fettān-ı cihānı sevdim Yine bir ruḫları gül ḳaşı kemānı sevdim	Rıfḳıyā ġavṭa-zen-i baḥr-ı maḥabbet oldum Ya‘ni bir nev-res-i maḥbùb-ı zamānı sevdim	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
341	51b	ĀZERÍ	Ṣùfì tesbiḥ u ‘aṣāyı mey-i gülfāme degiş Ḫırḳa-i zerḳ u riyāyı çıḳarup cāme degiş	Zevḳ-ı bāḳì bulayın dirsen eger Āzeriyā ‘Ālemiñ zevḳ u ṣafāsın ġam u ālāme degiş	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
342	51b	ŞĀBİT	Debiristāna almaḳ cehd ider ol ṭıflı rùz u şeb Oḳutsun kendüyi dìvāne olmuş ḫ‘āce-i mekteb	N'ola Ṣābit müẕāb-ı cānı ifrāġ eylese zāhid Leb-i sāḳì muheyyā itdi bir yāḳùtdan ḳāleb	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
343	52a	ŞEFÍḲ	Göstermez iseñ sāḥili fülk-i dile yā Rab Emvāc-ı yemm-i ḫayrete vir fāṣıla yā Rab	Tevfìḳiñi faẓluñla Şefìḳāya refìḳ it Bu vādì-yi ġamda ḳoma pey-i kāfile yā Rab	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
344	52a	VEYSÍ	Naḫl-ı emel sebz olmadı geldük bu dehrüñ bāġına Bu rùzgāruñ degmedük biz bir yeşil yapraġına	Bir āfitāb-ı zerreyüz Veysì ki çıḳa taḫtına Mihr-i cihānān irmeye yüz sürmeye ayaġına	Gazel / 6 beyit	--.-/--.-/--.-/--.-/		
345	52a	BĀḲÍ	Bir iki gün çekelüm cevr u cefāsın ḳadeḥüñ Sürevüz bir dem ola ẕevḳ u ṣafāsıñ ḳadeḥüñ	Bāḳıyā dün gice meclisde gül-efşānlar ile Māh-tāb itmişdük bezme żiyāsın ḳadeḥüñ	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		

346	52a[der]	NAẔÍF-İ NA‘LBEND-ZĀDE	Ziynetde güzel şanma çü ṭāvùs gerekdür Belki kerem u luṭf ile me'nùs gerekdür	Ġam çekme Naẓìf itme şaḳın kendiñi dil-rìş Meh-rùlara elbette (...) gerekdür	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Ebu'l-Fehìm
347	52b[der]	HEVĀYÍ HÜSNÍ	Geçüp Mar‘aş'dan itsen raġbet Elbistān'a olmaz mı Ya baġlansañ ya ḳatsañ anda el pistāna olmaz mı	Hevāyì serserì gezmekden eydir yine bu cerriñ Biraz para girerse destine terẖāne olmaz mı	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Hevâyî Dîvânı'nda (Yıldırım 2004) bulunmamaktadır.
348	52b	RIFḲÍ-İ EẔİNEVÍ	Ḫùblar ḳıymetini ‘āşıḳ-ı dìvāne bilür Her denì-teriñ güzel ḳadrini cānā ne bilür	Rıfḳì-i hem-dem it aġyār yaḳìn olma şaḳın Ḳadrüñi kelb raḳìb ey gül-i ḥamrā ne bilür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
349	52b	BĀZOĠLU	Bir baş şoġānı biñ ḳızıl elmaya degişmem Elmaya degül ben anı dünyāya degişmem	Kendim belli ‘arş-ı cevelānda bāzoġlu Gilgil çöregin ḳurṣa-i buġdāya degişmem	Gazel / 6 beyit	--./.--./.--./.--		
350	52b	VAḪDETÍ	Nesìm-i luṭf esüp kùy-ı ḥabìbimden ḫaber virmez Eser ammā benim rùḥ-ı revānımdan eşer virmez	Göñül gel Vaḥdetì-vār āteş-i ‘ışḳa taḥammül ḳıl Zer-i ḫāliş nice biñ yıl oda yansa zarār virmez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Vahdetî Dîvânı'nda (Öztürk 2006) bulunmamaktadır.
351	53a	ḪAYĀLÍ	Göñlüm ister yeñi başdan yine āvāre düşe Yaḳalar çāk idüben dāmen-i kühsāra düşe	Ey Ḫayālì ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim Bu ġazel bir gün ola Şāh-ı cihān-dāra düşe	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
352	53a	NAḪÍF[Í]	Çemende şanma kim berg-i çınār-ı gülşen-ārādur Der-i Mevlāya bāz olmuş durur dest-i temennādur	Olur gevher-şināsān-ı ma‘ārif behre-yāb andan Naḥìfìnüñ derùn-ı ṭab‘-ı pāki şanki deryādur	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
353	53a	TĀBÍ	Çarḫ benden ayıraldan o ruḫı mehtābı Gözlerim düşde daḫı görmez olupdur ḫ˘ābı	Her viṣāl āḫir hicrān feraḥuñ şonı teraḥ Ḳısmet-i rùz-ı ezel böyle olupdur Tābì	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
354	53a[der]	HEVĀYÍ RIFḲÍ	Çekilseñ ‘işret çün bir kùşe-i külḫāne olmaz mı Bu ḳışda külḫan ammā ḫoşca ‘işretḫāne olmaz mı	Çü örs-āsā çekiçden bāki yoḳdur dem be bālādur O ḥaddād-zādeyi beñzetseler sendāne olmaz mı	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
355	53b[der]	‘AṬĀYÍ	Şunar dil-ber baña cām-ı ġamı keyfìyyetin bilmez Ṭabìbüm ḫastaya şerbet virür ḫāṣìyyetin [bilmez]	‘Aṭāyì şerbet-i dāru'ş-şifā-yı luṭf u iḥsānı Virenler ‘illetin şormaz alanlar ḥikmetin bilmez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
356	53b	HÜDĀYÍ	Ḫùnì gözüñ ki ḫançer-i müjgān elindedür Bir demde eylese nice biñ ḳan elindedür	Her dem bahār-ı vaṣf-ı ruḫuñda Hüdāyì'nüñ Gül gibi tāze defter [ü] dìvān elindedür	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		

357	53b	KEMĀLÍ	O ṣùḥa sende göñül gel ḳapıl ḳapıl ne bu ġam Ḫarāb ola dil-i düşmān yapıl yapıl ne bu ġam	Gözet o ḳaşı hilāli irişdi ( ) Kemālì O serve sāye miṡāli ṣarıl ṣarıl ne bu ġam	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
358	53b	Ẕ̄ĀTÍ	Didüm yād it beni bir merḥabādan Didi hergiz elüm degmez cefādan	Saña el virmiş iken Ẕ̄ātì furṣat El açup vuṣlatı iste Ḫudā'dan	Gazel / 5 beyit	.---/.---/.--		
359	54a	NEV‘Í	Bir gül göremem bāġda hiç rùyıña beñzer Bir serv-i sehì yoḳ ḳad-i dil-cùyıña beñzer	Çoḳ boyladı gülzār arasın bād ile Nev‘ì Dùş olmadı bir ṣāḫ-ı güle boyına beñzer	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Nev‘î Dîvânı'nda (Tulum-Tanyeri 1977) bulunmamaktadır.
360	54a	NEF‘Í	‘Āṣıḳa ṭa‘n etmek olmaz mübtelādur n'eylesün Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün	Olmasa Nef‘ì n'ola dil-beste zülf-i dil-bere Ṭab‘-ı ṣùḫı dāma düşmez bir Hümādur n'eylesün	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
361	54a	ḪAṬÍB-İ ADANAVÍ	Ḫarāb itmek dil-i ‘āṣıḳı dehrüñ iltizāmında Ḳuṣùr itmez felek merd-i denìye iḥtirāmında	Bugün bir ḳand-ı güftār ile ṣoḥbet eylemiş taḥḳiḳ Süḫan-perver Ḫaṭìbüñ başḳa leẕẕet var kelāmında	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
362	54a[der]	RIFḲÍ-İ EẔİNEVÍ	Ṣu‘ā‘i ḥarbe zer-i hāleden cùşìdedir mehtāb Cünùd-ı ẓulmet ile behr-i cenk āyìn(e)dür mehtāb	Meh u hāle degül her çārdeh-sāle ḫaṭṭ-āverdir (?) Baḳup mir'āta Rıfḳì ḥüsnüne pür-ḫandedür mehtāb	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
363	54b	FUŻÙLÍ-İ BAĠDĀDÍ	Göñül seccādeye başma ayaḳ tesbìḥe el urma Namāz ehline uyma anlaruñla durma oturma	Fużùlì behre virmez ṭā‘at-i nāḳış nedir cehdüñ Kerem ḳıl zerḳi ṭā‘at ṣùretinde ḥadden aşurma	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
364	54b	NĀZİKÍ	Faṣl-ı gül nev-rùz-ı ‘ıyd ü sāḳì-i ġonce-dehān Sebze zār u sāye-i bìd u leb-i āb-ı revān	Neylesün billāh zāhid Nāzikì-i mey-perest Ol dem anuñ tevbesi ìmānıña döner hemān	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
365	54b	FUŻÙLÍ	Beḳā mülküñ dilersen fānì it varını dünyā tek Elin çek gördügüñden āfitāb-ı ‘ālem-ārā tek	Fużùlì ḳā'ināt esbābınıñ ḳıldum temāṣāsın Nedāmetsiz tena‘um yoḳ taṣarrufsuz temāṣā tek	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
366	55a	ḪAYĀLÍ	Ḳaldı numùne dehre cihān-ı ḫarābdan Berg-i ḫazān hazā'in-i Efrāsiyābdan	Bir bezm-i ḫāṣṣa maḥrem olupdur Ḫayālì kim Açılmaz anda ġonce-i cennet ḥicābdan	Gazel / 9 beyit	--./-.-./.--./-.-		
367	55a	ḪAYĀLÍ	Ma‘mùr olam deme bu cihān-ı ḫarābdan Def‘-i ḥarāret itmedi teşne serābdan	Oldum Ḫayālì āteş-i ‘ışḳun semenderi Ḳıldı ḫalāṣ Ḥaḳḳ beni nār-ı ‘aẕābdan	Gazel / 8 beyit	--./-.-./.--./-.-		
368	55a	RAḤMÍ	Maḥabbet bir ḳabā-yı ‘āriyetdir nice ten geydi Anı geh Vāmıḳ u Mecnùn u gāhì Kùhken geydi	Görüp erbāb-ı cāhı Raḥmiyā meyl itme çün sulṭān Çıḳardı aṭlas-ı şāhìyi āḫir bir kefen geydi	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

369	55b[der]	NĀBÍ	Cihāna itdi sirāyet o gùne dām-ı dürùġ Ki eyledi ġalebe ṣubḥ-ı ṣıdḳa ṣām-ı dürùġ	Dürùġ iken o ḳadar buldı şöhret ey Nābì Ki girdi ṣùret-i ṣıdḳa güm oldı nām-ı dürùġ	Gazel / 8 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
370	55b	EMRÍ	Yüz sürdi meh u mihr o şehüñ ḫāk-i derine Her birisi atdı külehin çarḫ-ı berìne	Ey ḳaşı kemān Emrì senüñ ġamzeñ oḳından İncinmez idi lik geçüpdür cigerine	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
371	55b	RIFḲÍ	Nāgāh göñül düşdi yine bir büt-i Çìn'e Çün başa gelür yazılan elbette cebìne	Hem-ṣoḥbet olup vuṣlat-ı dil-dār ile gelmek Bir kerre naṣìb olmadı Rıfḳì-i hazìne	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
372	55b	FAṢÍḤ	Tìġ-ı nigāhı nāz-ı teġāfülde ṣaḳlıdır Āṣùb-kār ġamzesi çifte bıçaḳlıdır	Püskillidür belāsı mey āṣāmınıñ Faṣìḥ Giysù-yi duḫter-i rezi ṣalḳım ṣaçaḳlıdır	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		Şiir Fasîh Dîvânı'nda (Çıpan 2003), (Gökalp 2001) bulunmamaktadır.
373	56a	BĀḲÍ	Şehr-i İslāmbulı başdan başa seyr itdim hep Ne ʿaceb nesne imiş ṣaḳla naẕardan yā rab	Bāḳiyā gelmiş iken mektebiñe ol oġlān Lebin almaḳ gerek aġza ki ögrene edeb	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		Şiir Bâkî Dîvânı'nda (Küçük 2011) bulunmamaktadır.
374	56a	ḪAYĀLÍ	Mihr-i ruḫuña dil vireli ey meh-i tābān Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān	Bir meyyite döndi müteḥarrik bu Ḫayālì Ol rùḥ-ı revān olalı cānı gibi pinhān	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
375	56a	ḪAYĀLÍ	Dil-ber oldur ki maḥabbet idene kìni ola ʿĀṣıḳ öldürmek anuñ ṣanʿat ü āyìni ola	Ey Ḫayālì görse bu ṣiʿr-i ḥasen üslùbı Umarın Ḫüsrev-i Rùmuñ saña taḥsìni ola	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
376	56a[der]	ḪĀẔIḲ	Olsa bir kimsede āṣār-ı felāḥ Günehinden alınur bùy-ı ṣalāḥ	Ṣemʿ-i ruḥsār-ı cemāle Ḫāẕıḳ Oldı pervāne ṭuyùr-ı ervāḥ	Gazel / 5 beyit	..--/..--/..-		
377	56b[der]	ḪĀẔIḲ	Ḫayl-i ʿuṣṣāḳı dil-rübā n'eyler Görmez erzānì vaṣla yā n'eyler	Ber-ṭaraf-ı naġme-hā-yı ney Ḫāẕıḳ Ṭabʿ-ı dem-besteye nevā n'eyler	Gazel / 6 beyit	..--/.-.-/..-		
378	56b	BELÍĠÍ	Dilimüz añlayamaz ṣùfi bizüm ḳāl ehli Bì-zebān söyleşelüm var ise bir ḥāl ehli	Her dem āl ile Belìġi öper ol serv ayaġın Görmedüm ḫùn-ı sirişküm gibi bir āl ehli	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
379	56b	FAṢÍḤ	Vuṣlāt ümìdi dest-i niyāzuñ eşellidür Egri oturma durmalar ey ṣùḫ bellidür	Ṣāḥib-zemìn Faṣìḥ bu reftār-ı tāzede ʿĀrif Efendidür ẓurefānıñ ecellidür	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		

380	56b	NECĀTÍ	Dil-berde murād ān olur endām degüldür Keyfiyyet olur meyde ġaraż cām degüldür	Zülf u ruḫı ‘uşşāḳına kim diye Necātì Kim düni güni ḳadr ile bayrām degüldür	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
381	57a	‘ULVÍ	Gözler ḳamaşır ṭal‘at-ı cānāna bakılmaz Rùşen bu ki ḫurşìd-i dırāḫşāna bakılmaz	Elfāẓ-ı ṣafā-baḫşıñı ey ‘Ulvì görünce Ṭarz-ı ḥüsn ü şìve-i Süleymān'a bakılmaz	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		Şiir Ulvî Dîvânı'nda (Canlı 2009) bulunmamaktadır.
382	57a	RAḤMÍ	Ne ḳanlar dökdügün ‘arż itse çeşmüm yāra āl añlar Tenüm ġamdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl añlar	Süḫan bezminde Cāmìdür bilen keyfiyyet-i ḥālim Ḫayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancaḳ Kemāl añlar	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
383	57a	NAẒÍRE-İ ‘ĀŞIḲ	Senüñ ebrùlarıñ şunlar ki ey mihr ü hilāl añlar Sözüñ doġrısı budur kim ḳatı egri ḫayāl añlar	Ne mümkin senüñ cānā irişmek vaṣlıña ‘Āşıḳ Gedā ‘ālemde sulṭān olmaġı emr-i muḥāl añlar	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
384	57a[der.]	NĀBÍ	Dil ki olur revzene-i dāġ hevādan maḥrùm Döner ol günbede kim ol[a] żiyādan maḥrùm	Luṭf ile ġonce-güşāyān-ı ḳulùbuñ Nābì Olmasun gülşeni iḳbāli ṣabādan maḥrùm	Gazel / 11 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
385	57b[der.]	CĀMÍ	عرضست این یاقمر یا لالهٔ حمر است این یا شعاع الشمس یا آیینهٔ دلهاست این	قمریٔ باغ جنان و طوطیٔ شیرین زبان بلبل بی خانمان یا جامیٔ شیداست این	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
386	57b	NAḤÍFÍ	Bilmem kime dād eyleyeyüm dād-resüm yoḳ Sùz-ı dilümi ‘arż idecek hem-nefesüm yoḳ	Dùnān ile şirket baña ‘ār oldı Naḥìfì Bir vech ile iḳbāl-i cihāna hevesüm yoḳ	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
387	57b	YETÍMÍ	İñlerim her gice men derd ile Eyyüp müyüm Dökerim göz yaşını cevr ile Yā‘ḳùb muyum	Ey lebi ġonce Yetìmì nice ḳan aġlamasun Dest-i cevr ile bükersin beni mektùb muyum	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
388	57b	NECĀTÍ	Ḥaḳḳa budur ki ṣaḥn-ı cihān kem ḳonaḳ degül İllā ki ‘ömr ḳāfilesi oturaḳ degül	İder Necātì cennet dergāhıñ arzù Dünyāda gerçi iş bu heves olacaḳ degül	Gazel / 9 beyit	--./-.-./.--./-.-		
389	58a	NECĀTÍ	Olmaz cihānda çün güzelüm yār-ı cān iki Baña seni gerek seni cān bir cihān iki	Çıḳmaġa ḳaşı ṭāḳına her yāñeden göñül Müşgìn ṣaçı Necātì ḳomuş nerdibān iki	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		
390	58a	NECĀTÍ	Cānā cefāñı ‘āşıḳ-ı bì-dil vefā bilür Her ṭaş ki ata reddüñ eli merḥābā bilür	Āḫır kemān ḳaşunı eger āhum āteşi Yā ‘ilmini Necātì kuluñ müntehā bilür	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		

391	58a	NECĀTÍ	Sevin ey dil ki seni dest-i ġam-ı yār yıḳar Ne ġam ol ḫāne içün kim anı mi‘mār yıḳar	Girme ortasına gel ḫāne-i dilden çek elüñ Ey Necātì saña ne yār yapar yār yıḳar	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
392	58a[der.]	ḲINALI-ZĀDE ‘ALÍ ÇELEBÍ	Cihānda ṣoḥbet ‘işret-i ṣarāb ile yaraşur Ṣarāb ṣoḥbet-i nuḳl ü kebāb ile yaraşur	‘Alì çü ṣeyb irişdi bu cümleyi terk it Didiklerüñ ḳamu ‘ahd-i ṣebāb ile yaraşur	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
393	58b	ẒĀTÍ	Dil gitdi mekān ḳaşı ḫayāli nem idine Māhì gibi çeşmimde meger kim nem idine	Āyìne nemedde yaraşur ey yüzi mir'āt Gir Ẓātì-yi dervìş [ü] faḳìrüñ nemedine	Gazel / 8 beyit	--./.--./.--./.--		
394	58b	ẒĀTÍ	Alursa destine ey dil ol āfet oḳ u yāsını Alur cānuñ saña benden vaṣıyyet oḳı Yā-Sìni	Ḳıyāsı oḳ [u] yāsıyla aña ḳıymaġ-idi yāruñ Bilürdi Ẓātì-yi ṣāḥib-ferāset o ḳıyāsını	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
395	58b	NAḤÍFÍ	Kim bilürdi ol perì rùyıñ cefā-kār oldıġın Çeşm-i mekkārı gibi tā böyle ġaddār oldıġın	Fāriġ olmaz mı ey Naḥifì bu hevālardan ‘aceb Dün işitdüm yine bir ṣùḫa giriftār oldıġın	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
396	59a	ẒĀTÍ	‘Adù-yı zāġ elinden bir tezerv-i şìve-kār aldum Daḫi ben ṣāh-bāz-ı ‘ışḳ olaldan bir şikār aldum	Nuḳùd-ı ṣabr u dil virdüm metā‘-ı derdine yāruñ Görenler Ẓātiyā cānlar deger bir yādigār aldum	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
397	59a	NAẒÍM	Duḫùl-i ḥalḳa-i bezm-i viṣāliñ ḳande ben ḳande Gedā hem ṣoḥbet olmaz ṣāhla ben ḳande sen ḳande	Unutdursam n'ola eṣ‘ār-ı ġayrı naẓm-ı pākimle Naẓìmā rıfḳ-ı tāze ḳande taḳvìm-i kühen ḳande	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Nazîm Dîvânı'nda (Şimşek 2007) bulunmamaktadır.
398	59a	NEV‘Í	Ṣoyup āyìne-i ḳalbi yüzin cānāna döndürdi Bizümle ol vefāsuz itdügi peymāna döndürdi	Ṭakınup tāze güller Nev‘iyā reftārını sāḳì Çemen bezminde ṭāvùs itdügi cevlāna döndirdi	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
399	59b	[NECĀTÍ]	Söyler yürekde aġız açup yāra yāraya Miskìn umar ki yara ile yāra yaraya	Yarayla çünkü beglerer yoldaş olur kişi Çalış Necātì eyleyi gör çāre yaraya	Gazel / 8 beyit	--./-.-./.--./-.-		
400	59b	NECĀTÍ	Çok fitne ḳopar zülf-i siyeh-kāra uyunca İllerde meşeldir bu ki ìlānı tüyünce	Şişe simādan muhtesibe tevbe sımak yeg Getir ayaġı hele bize nāşi duyunca	Gazel / 9 beyit	--./.--./.--./.--		
401	59b	NECĀTÍ	Sāḳì piyāle iki gözümüñ birisidür Bir rùḥdur ki bezmimüz anuñ dirisidür	Işırdum idi lebleriñi söġdi aġzıma Ma‘ẓùr ṭut Necātì hele diş kirāsıdur	Gazel / 6 beyit	--./.--./.--./.--		
402	60a	NECĀTÍ	Revā mıdır ki güneş yüzüñe ḳamer diyeler Geceyle seyre çıḳarsan daḫi neler diyeler	Levend ü müflis ü dìvāne vü faḳìr ü ḥaḳìr Necātìyem umarım daḫı bes beter diyeler	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		

403	60a	SIRRÍ	Şehā çeşmim çerāġ-ı ‘ālem nùr-ı baṣar sensin Naẓiriñ görmedik bir merdüm-i ṣāḥib-naẓar sensin	Ne bābıñdır senüñ ey Sırrì durmak āsitānında Ḳarārıñ yoḳ felekde bir gedā-yı derbeder sensin	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Sırrî Dîvânı'nda (Cansever 2005) bulunmamaktadır.
404	60a	NEV‘Í	Ne dil o serv-i revānı kenāra ḳudret var Ne cānda ṣabr u ne tende ḳarāra ḳudret var	Yaḳup gül eyledi Nev‘ì'yi nār-ı ‘ışḳ-ı ḥabìb Ne tāb [u] ṣabra meded ne fìrāra ḳudret var	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
405	60a[der]	[LAṬÍFÍ]	Ey ḥùri meclisi yine Firdevs-i enver it Şirìn lebüñle sāġarımız cām-ı kevṯer it	Gel ey Laṭìfì defteriñi dürmeden felek Dìvāne ol ṣi‘rüñi dìvān u defter it	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
406	60b[der]	ḤĀẔİM	Baḳ hele zülf-i kāfire riṣte-i cān girih girih Bir de kemend-i sāḥir ‘uḳd-ı lisān girih girih	Pìr ü behcet ḥasìb bāṣ hemìşe Ḥāẓimā Tā ki ṣod-benān derd-i imtiṣān girih girih	Gazel / 5 beyit	-..-/.-.-/-..-/.-.-		
407	60b	NĀBÍ	Bì-bedel gerçi ki yoḳ ḥüsn ile senden ġayrı Var mıdır ḥüsniñe de āyine benden ġayrı	Kiminüñ cāmi‘i var kimi yapar pül Nābì Şu‘arānuñ n'olur aṣārı süḫandan ġayrı	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
408	60b	NECĀTÍ	Gül ruḫlarıñda zülf-i perìşān girih girih Bāġ-ı iremde sünbül ü reyḥān girih girih	Ḫùrşìd ü māhtāb degüldür Necātì bu Miḥnetden oldı ḫāṭır-ı devrān girih girih	Gazel / 8 beyit	--./-.-./.--./-.-		
409	60b	SEYFÍ	Şermende iden gülleri gonce deheniñdür Efkende ḳılan yāsemini gül bedeniñdür	Ey cevr u cefālar ḳılıcı bì-kes olana Kesme keremiñ Seyfì-i bì-kes de senüñdür	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
410	61a	‘ULVÍ	Fütāde dilleri seyr eyledikde yār ṭopraḳda O şehsüvār didigim göñüller alçaḳda	Revā mıdır dil-i ‘Ulvìyi bend ider zülfüñ Ne aṣṣı var saña bir derdmendi aṣmakda	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		Şiir Ulvî Dîvânı'nda (Canlı 2009) bulunmamaktadır.
411	61a	FİĠĀNÍ	Urdum semend-i ṭab‘uma çün zìn-i himmeti Meydān benüm virürse eger Tañrı furṣatı	Eczā-yı defteri kül ide yaḳa Āzerì Görse Fiġānì bu ġazel-i pür-ḥarāreti	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
412	61a	SEYFÍ	Anlar ki cennet istedi ‘uḳbāya ṣaldılar Eblehleri yekün yine ferdāya ṣaldılar	Var bir ḫaber getür diyü aḥvāl-i dehrden Ḳavm-i elest Seyfì-i dünyāya ṣaldılar	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
413	61a[der]	RĀĠIB	Raṭl-ı merd-efgenle ol meh-pāreyi mestāna at Tāc-ı ser-şār-ı neşāṭı ḳubbe-i keyvāna at	At ḳoparsun yekke-tāzān-ı süḫan tanẓìr içün Bir zemìn-ṭarḥ ile Rāġıb bir ġazel meydāna at	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
414	61b[der]	RĀĠIB	Hümāyı maġz olurken üstüḫ̆āndan vāye-i devlet ‘Acebdir kim ser-i bì-maġza düşmek sāye-i devlet	Ṣalındırmaz direfş-i Gavyānì ferr ü cünbişde Olursa zìb-i dùş-ı baḫt-ı Rāġıb rāye-i devlet	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

415	61b	FİĠĀNÍ	Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-‘iẕār Gül-ẕār-ı ġamda bencileyin bülbülüñ hezār	Kimdür Fiġānì dir-isen eyā Ḫüsrev-i zamān Bir derd esìri ‘ışḳ ile Ferhād-ı rùzigār	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
416	61b	ḪAYĀLÍ	Da‘vā-yı ḥüsn ḳılmaġa ‘ālemde ey nigār Sen dil-sitān ile büt-i Çìn'iñ ne cānı var	Kimdir Ḫayālì dirsen eyā serv-i ḫoş ḫırām Bir derd esìri ‘āşıḳ-ı bed-nām-ı rùzgār	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
417	61b	ḪAYĀLÍ	‘Ārıżuñ vaṣf eyler iken gülşen içre gül güle Şöyle keşret oldı kim söylerdi bülbül bülbüle	Şöyle naẓm itdi Ḫayālì vaṣf-ı rùy-ı yārı kim Diñlese anı fiġānlar ide bülbül bülbüle	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
418	62a	ḪAYĀLÍ	Ṣabānıñ ḫāṭırı kùyunda yāruñ pür ġubār ancaḳ Benim gibi o daḫı bir perìşān rùzigār ancaḳ	Şebb-i ‘ıyd eyledi gerdùn hilāliñ cāmını gerdān Ḫayālì daḫı içmez zāhid-i perhìz-kār ancaḳ	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
419	62a	EMRÍ	Yüzüñe irişdi göñlüm zülf-i ‘anber-fāmdan Ka‘beye bir gicede vardı diyār-ı Şām'dan	Pertev-i ḫùrşìdi kaşrında görüp kimdür didüm Didi Emrì bir ışıḳdur şimdi geldi cāmdan	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
420	62a	NECĀTÍ	Şanma ki beni devr-i zamān çekdi çevirdi Bir ṭurreleri müşg-feşān çekdi çevirdi	Tìr-i müjdesi göñlümüz almaġa Necātì Māyil idi ol şùh-ı cihān çekdi çevirdi	Gazel / 9 beyit	--./.--./.--./.--		
421	62a[der.]	RĀĠIB	Miṣāl-i lāle dāġ-ı āteşin aç Derùna tāze raḥm-ı dil-nişìn aç	Edā-yı dil-keş ḫāmeñle Rāġıb Açarsañ cümle bir rengìn zemìn aç	Gazel / 6 beyit	.---/.---/.--		
422	62b[der.]	RĀĠIB	Metā‘-ı ḥüsnüne virmiş o kāfir öyle revāc Alınsa daḫme-i Ḳārùn olurdı bāc u ḫarāc	Deger mi girye-i sùz u güdāzına Rāġıb Ser-i şem‘de fürùzān olan şu zerrìn tāc	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
423	62b	ḪAYĀLÍ	Rengìn lebüñ kim ey şanem ol ḫaṭṭ-ı nevdedir Bir la‘ldir ki kāfir elinde girevdedir	Muṭrib Ḫayālì bezmini germ eyleseñ anuñ Göñli Ḥicāz'da ḳulaġı Peşrevdedir	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
424	62b	ṢĀNÍ	Ger yaşāġ oldı-ise muṭrib çenge de ḳānùna da Tevbeler olsun ‘araḳla bāde-i gül-gùna da	Yazduġında kātib-i Ḳudret berāt-ı ‘ışḳumı Ṣāniyā ḳılmış muvaffaḳ şer‘a da ḳānùna da	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
425	62b	ḪAYĀLÍ	Mest itdi ḫalḳ-ı ‘ālemi ol la‘l-i nāblar Dùr-ı lebüñde ayaġa düşdi şarāblar	Dökme Ḫayālì yaş raḳamın şafḥa-i dile Rùz-ı ḥisāb olunca buñı kim ḥesāblar	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
426	63a	BĀḲÍ	Fermānı ‘ışḳa cān iledir inḳıyādumuz Ḥükm-i ḳażāya ẕerre ḳadar yoḳ ‘ınādumuz	Minnet-i Ḫudā'ya devlet-i dünyā şafā bulur Bāḳì ḳalur şaḥife-i ‘ālemde adumuz	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		

427	63a	EMRÍ	Dil reh-i ġamda cāna ḳatlanmaz Cān ten-i nā-tüvāna ḳatlanmaz	Ölür Emrì lebüñde yara görüp Kimesne zaḫm-ı cāna ḳatlanmaz	Gazel / 5 beyit	..--/.-.-/..-		
428	63a	FUŻÙLÍ	Şifā luṭf it dil-i bìmāra la‘l-i nùş ḫandiñden İgen hem olma ey bì-derd ġāfil derd-mendiñden	Kemend-i dùd-ı āhıñdır Fużùlì çarḫ boynunda ‘Aceb ṣayyādsın kim çarḫ ḳurtulmaz kemendiñden	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
429	63a[der]	RĀĠIB	Destine sāzını aldıḳça o reşk-i nāhìd Dest-ber-dā'iredir bām-ı felekde ḫùrşìd	Saña itdikleri bu cevr ü eẕāyı Rāġıb Ola bir gün ide bed-ḫˇāhuña da çarḫ-ı ‘anìd	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
430	63b[der]	RĀĠIB	Düşer her dām-ı gìsùya dil-i bì-tābdan feryād Sipend-āsā ider her rùy-ı āteş-tābdan feryād	Dil-i mecrùḥa zaḫm-ı tāzedir her tesliyet Rāġıb Tesellì-i şemātet-gùne-i aḥbābdan feryād	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
431	63b	NECÍB	‘Āşıḳıñ alma ey gül āl eşk-i terlerin Gerdùn-ı mesìr eyleme āh seḥerlerin	Bāzù-yı naẓma şimdi Necìbā temìme var Bend eylesün zamāne Edìb'iñ eṣerlerin	Gazel / 9 beyit	--./-.-./.--./-.-		
432	63b	NECÍB	O deñlü ceyş-i istiġnā ki ey mehpāre pā-māliz ‘Arùs-ı naḫvetüñ sāḳ-ı billùrìninde ḫalḫalız	Ġaraż meşḳ-ı süḫandur yoḫsa pey-revlik ne mümkindür Necìbā ‘arṣa-i naẓm içre gerçi Rüstem-i Zālız	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
433	64a	NECÍB	Ḥarìfān-ı tevsen-i nefs ḥarùnı kim egerlerler Dirìġā çeşmesār-ı ‘işmet-i yārı kederlerler	Ḥavāle eyleyüp ‘uşşāḳ-ı zāra nevk-i müjgānı Reg-i cānın Necìbā dil-rübālar nişterlerler	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
434	64a	REFÍ‘	كم كن سخن كه خاطر دلدار نازك است بار كهر نميكشد اين تار نازك است	اسلام چون قويست درو چنك زن رفيع كافر مشو كه رشتهٔ زنار نازك است	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
435	64a	ĠAZEL	يار من همدم اغيار شد افسوس افسوس برقيبان مه من يارشد افسوس افسوس	توكلى را كه بصد چون جكر پروردم همدم هر خس و هر خار شد افسوس افسوس	Gazel / 4 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
436	64a[der]	RĀĠIB	Olsa bāzù-yı taḥammül pençe-tāb-ı merd-i derd Ben idim ‘ālemde şimdi Rüstem-i nāverd-i derd	Nāsiḫ-i ḳānùn-ı ḥānümān Rāġıb sùz-ı şiḳā Bir ġazel ṭarḥ eyledim her ḥarfidir bir ferd-i derd	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
437	64b[der]	RĀĠIB	Nāvek-endāz-ı ḳażāya nigehi tìr virür Sā‘id-i fitneye ebrùları şemşìr virür	Ne ‘aceb bì-mezedir bāġ-ı ümìdim Rāġıb Meṣmer olsa şeceri mìve-i taṣvìr virür	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
438	64b	VECDÍ	İtdi dil rùyıña rùyıñ dil-i sùzāne ḥased İtdiler bir birine şem‘ ile pervāne ḥased	Bu ġazel zìver-i mecmù‘a-i yārān olalı Düşdi ey Vecdì nice defter [ü] dìvāna ḥased	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		

439	64b	VECDÍ	Olmayup dil-beste-i pìrāye-i bāġ-ı irem ‘Āḳibet mihmān-ı kāfır-ḫāne olduñ ey ṣanem	Gùṣıña almaz dil-i Vecdì'nüñ efġānın yine Pendüñi gùş eylemez Rāmì senüñ ol ġonce fem	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
440	64b	VECDÍ	Benimdür nevbet-i feryād bülbüller ḫāmùş olsun Fiġānum ehl-i ‘ışḳa māye-i cùş [u] ḫurùş olsun	Baña ṭa‘n itdügi bir bir gelüp hep yādına Vecdì Benüm gibi hele Rāmì de derd-i ‘ışḳa dùş olsun	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
441	65a	VECDÍ	Saña dil oldı mübtelā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini Cürmümi ben didüm saña al ḫaberüñ ṣaḥìḥini	Böyle ġazel dinür diyen Vecdì saña dürùġ ider Hep ṣu‘arāya ḳıl ṣalā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini	Gazel / 5 beyit	-..-/.-.-/-..-/.-.-		
442	65a	VECDÍ	Ṣafāsın görmemişsin zāhid inkār itme meydür bu Nümùn-dār-ı ḫavāṣı cümle eşyā ṭurfe şeydür bu	Revādur itse yārān ṭab‘uma pey-revlik ey Vecdì Ki vādì-i süḫanda rehber-i ferḫunde-peydür bu	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
443	65a	VECDÍ	Bir laḥẓa beni bì-ġam-ı yār eyleme yā Rab Bì-şevḳ [u] maḥabbet dili tār eyleme yā Rab	Vecdìye naṣìb itmez iseñ verd-i viṣālüñ Her dem anı āzürde-i ḫār eyleme yā Rab	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
444	65a[der]	RĀĠIB	Āb-ı bì-neşve ile şu‘le-i āteş başılur Tāb-ı meyle ne ḳadar āfet-i ser-keş başılur	Şeşper-i ṭab‘ ile açdım bu zemìni Rāġıb Ḳālıb-ı dil-keşe ancaḳ bu edā-şeş başılur	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
445	65b[der]	RĀĠIB	O dil ki sırr-ı ḳader meclisinde maḥremdir Ne ser-girān-ı ṣafā ne mükedder-i ġamdır	Ger itdi gùş-ı sipihri ṣadā-yı nā-sāzān Anuñ çün ehl-i süḫan şimdi Rāġıb epsemdir	Gazel / 9 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
446	65b	VECDÍ	Ṭufān-ı sirişküm dime cùş-ı yeme beñzer Baḳ çeşmüme dāmānuma deryā neme beñzer	Taḳsìm idicek zühre bu şi‘ri didi ‘Ísā Bu naẓm eşer-i Vecdì-i mu‘ciz-deme beñzer	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
447	65b	VECDÍ	Girìbānın açup dil sìne-i sùzāna el ṣunmış ‘Aceb mi gevher-i maḳṣùdı bulsa kāna el ṣunmış	Naẓìrin bulmamış ‘Ísì bu şi‘r-i pāküñ ey Vecdì Tetebbu‘ eylemiş çoḳ defteri dìvāna el ṣunmış	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
448	65b	VECDÍ	Şebistān-ı ġamum bezmümde şem‘-i enverüm yoḳdur Fenā-i dünyāda ya‘ni bir müsellem dil-berüm yoḳdur	Sitenbul'a o deñlü ārzù var dìlde ey Vecdì Uçardum bulsam ammā neyleyem bāl [ü] perim yoḳdur	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
449	66a	VECDÍ	Dil virdüm anuñ zülfine ṭùl-i emel aldım Āzāde iken ẕevḳi degişdüm kesel aldım	Teslìm ider erbāb-ı süḫan şi‘rüme Vecdì Meydān-ı ma‘ānìyi bu gün bì-cedel aldım	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		

450	66a	VECDÍ	Eşküm firāḳ-ı la‘l ile Ceyḥùn'a nāz ider Āhım hevā-yı zülf ile gerdùna nāz ider	Vecdì ṭabì‘atum eşer-i feyż-i ‘ışḳ ile Bir şùḥdur ki şi‘re vü mażmùna nāz ider	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
451	66a	VECDÍ	Luṭf-ı felek ki illere ābı şarāb ider Dil-teşne-i maḥabbete baḥri serāb ider	Vecdì taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına Bir gün olur ki eyleduginden ḥicāb ider	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
452	66ader.	RĀĠIB	Leb-i cān-baḫşı gibi ḫasteye bir em mi olur Ten-i kāfùrì gibi zaḫmına merhem mi olur	Ḫāmedir Rāġıb olan fātiḥ-i iḳlìm süḫan Lìk her dest-i heveskāra müsellem mi olur	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
453	66bder.	RĀĠIB	Dil-ḫastelerüñ bilmedi şıḥhat neye derler Dārù -yı ifāḳatle ‘ināyet neye derler	Ṣùretde eger Rāġıbız ammā ki cihāna Fehm eylemedik ma‘nì-i raġbet neye derler	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
454	66b	VECDÍ	Bütān kim sübḥamuz zünnāre mensùb eylemişlerdür Bizi el-Ḥaḳḳ bu iḥsān ile maḥcùb eylemişlerdir	Ḥisāb-ı siḥr-gùyān eyledükde ḳudsiyān Vecdì Seni mu‘ciz-dem olmaḳ üzre maḥsùb [eylemişlerdür]	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
455	66b	VECDÍ	Tekmìl-i cünùn itmege hāmùn ele girse Āvārelige vādì-i Mecnùn ele girse	Ḫùbān-ı Sitenbùl'a yetişmez yine Vecdì Beẕl itmege sermāye-i Ḳārùn ele girse	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
456	66b	VECDÍ	Ġam-ı zülfüñle āhumdan k'ola dùd-i derùn peydā İder destār-ı ‘ışḳa sünbül-i bāġ-ı cünùn peydā	Bu tāze şi‘r-i Vecdì'ye naẓìre söyleyen evvel Dil-i pür-feyż ü ṭab‘-ı pür-ma‘ānì eylesün peydā	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
457	67a	VECDÍ	Ḳaṣd-ı cān almaḳdur ol ẓālim eger dād itse de Ṣād-mürg itmek murād eyler beni ṣād itse de	Ḳadrümi yārān bilür ben ḫod-ṣenālıḳ eylemem Şi‘rümi Cibrìl-i Vecdì zeyl-i evrād itse de	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
458	67a	VECDÍ	Varursañ ey ṣabā ol zülf-i şebgùna selām eyle Düşerse hem dil-i maḥbùs [u]maḥzùna selām eyle	Ḥaṭṭ-ı nev-ḥìzi medḥin itdi fermān la‘li ey Vecdì Meded imdāda gelsün tāze mażmùna selām eyle	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
459	67a	VECDÍ	Dest urdı ṣabā ṭurre-i ṭarrār dağıldı Fāş oldı ruḫı ‘āleme esrār dağıldı	Olsa n'ola bülbül dil-i Vecdì ile hem-derd Ṭab‘um gibi berg-i gül-i gül-zār dağıldı	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
460	67ader.	RĀĠIB	Neşve-i ṣahbā-yı ḥikmet cām-ı endişemdedir Cilve-i şùḫ-ı perì-zād-ı süḫan şişemdedir	Pür-güherdir genc-i dil-i Rāġıb eger kìse-tehì Māye-i cùd u ġınā ṭab‘-ı kerem-pişemdedir	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
461	67bder.	RĀĠIB	Revnaḳı sāġaruñ şarāb iledir Felegüñ ḥüsni āfitāb iledir	Çün ki yoḳdur enìs-i ḥücre-i ġam Rāġıbā ṣoḥbetim kitāb iledir	Gazel / 9 beyit	..--/.-.-/..-(-.--)		

462	67b	VECDÍ	Bizi öldürdi ġam sāḳì yetişsün cām göstersün Keş-ā-keşden ḫalāṣ itsün biraz ārām göstersün	Dil-i Vecdì'ye mey ṣun sāḳiyā tā nükte-senc olsun Nedür ser-beste sırr-ı mübhem [ü] ilhām göstersün	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
463	67b	VECDÍ	La‘lüñ tebessüm eyle bir āb-ı tāb göster Yāḳùt-ı sürḫ içinde dürr-i ḫoş-āb göster	Var mı cevāb söyler bu nev-zemìne Vecdì Şi‘rüñde ehl-i naẓma tāze ḫiṭāb göster	Gazel / 9 beyit	--.-/.--/--.-/.--		
464	67b	VECDÍ	Eṭrāf-ı çeşm-i terde āh-ı kebùd göster Te'ṣìr-i sùzişüñle āb üzre dùd göster	Eş‘ār-ı pāküñ ile hep böyle ‘ālem-ārā Münṣıf-dilān Naẓìme Vecdì ḫasùd göster	Gazel / 7 beyit	--./-.--/--./-.--		
465	68a	VECDÍ	Güle ‘arż-ı cemāl it lāle-veş ‘ışḳuñla dāġ olsun Zamān-ı devlet-i ḫüsnüñde ol dāḫi çerāġ olsun	N'ola Bāḳì vü Nef‘ì gitdügin yād itmese yārān Żarùret mi çekerler tāze şi‘re Vecdì sāġ olsun	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
466	68a	VECDÍ	Tā kim ḫaṭṭuñ ey māh-cebìnüm yüze çıḳdı Esrār-ı dil-i zār [u] ḫazìnüm yüze çıḳdı	Cùş itdi hevā-yı ḫaṭṭ ile baḫr-i ṭabì‘at Vecdì yine bir dürr-i şemìnüm yüze çıḳdı	Gazel / 5 beyit	--./.--/.--./.--		
467	68a	VECDÍ	Dil-i çeşm-i āşnā sāmān ile bì-gāne olmaz mı Hemìşe mest ile ülfet iden mestāne olmaz mı	Bu maḫsùd-ı ṭabāyı‘ sözleri ḳande bulursuñ sen Kudùret virmeseñ Vecdì ‘aceb yārāna olmaz mı	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
468	68ader.	RĀĠIB	Çün micredenüñ neşvesi cām-ı meye beñzer Baḳ sùziş-i taḥrìr ile ḫāmem neye beñzer	Rāġıb ne disün müjde-i vaṣluñ ider işrāb Sebz-i ḫaṭṭuña Ḫıżr-ı ḫuceste peye beñzer	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
469	68bder.	RĀĠIB	Tevażżu‘dur ḫarem-i rìzişde çünkim meşreb-i mìnā Degül ḫālì sa‘ādetden anuñ çün kevkeb-i mìnā	Ṣafā-yı cevher-i ṣahbāya mir'āt-ı mücellādır ‘Acebdir rùḥ-perverlikde Rāġıb ḳālıb-ı mìnā	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
470	68b	REZMÍ	Bu çarḫ-ı sifle-perver ehl-i ṭab‘a cùd göstermez Meta‘-ı ma‘rifet gùyā ziyāndur sùd göstermez	N'ola āteş-eşer olsa sevād-ı şi‘ri Rezmì'nüñ Derùnı ḫāne-i āteşdir ammā dùd göstermez	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
471	68b	FEYŻÍ	Zünnārımı seyr eyleyen efsùs disünler Büt-ḫāneye düşdi gör o sālùs disünler	Öyle ‘ilim ol deyr-i perestìde ki Feyżì Mescidde görürlerse de cāsùs disünler	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
472	68b	CEVRÍ	Ey ġamze söyle ḫāl-i dilümden lisānum ol Ey çāk-i sìne nüsḫa-i şerḥ [u] beyānum ol	Mest eyle bir nigāh ile Cevrì gibi beni Hem sen de mest-i neşve-i zevḳ-ı nihānum ol	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
473	69a	GÜFTÍ	Reh-i nāz āşinā-yı yār pùyān olduġum yerdür Benüm mülk-i maḥabbet şāh-ı devrān olduġum yerdür	Ḫayāl-i zülfi fikr-i ḳaddi gitmez dilden ey Güftì Tekellüf bir ṭurfe eftān u ḫìzān olduġum yerdür	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

474	69a	NECĀTÍ	Bu cefādan ki ḳadeḥ aġzıñ öper döne döne Nār-ı ġayretde kebāb oldı ciger döne döne	Girye vü zār ile oldı Necātì dolāb Gülsitān-ı ser-i kùyuñı şular döne döne	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
475	69a	FEVZÍ	این نه خالست مکر نافهٔ آهویست این این نه زلف سیهست آهوی هندویست	این نه فوزیست نه شعر و نه دوات و نه کلك ساحرو سحر حلال و چه و جادویست این	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..-		
476	69ader.	RĀĠIB	Mey-keşān-ı bezm-i ‘ışḳuñ cām-ı billùr istemez Serverān-ı kişver-i ġam tāc-ı Faġfùr istemez	Sā‘id-i baḫtuñda Rāġıb var ise nìrù-yı fer Pençe-i tāb-ı düşmen olmaḳ ḳuvvet ü zùr istemez	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
477	69bder.	RĀĠIB	Sebuk-sāmān-ı taḳlìde ḥaḳìḳat çille-pùş olmaz Hevādan mevce-i taşvìr deryāda ḫurùş olmaz	Zamān olmaz müsā‘id yā mekān yā sāḳì-i devrān Bu ‘işretgehde dil-ḫˇāh üzre Rāġıb ‘ıyş u nùş olmaz	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
478	69b	‘İŞMETÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Olursa dilde n'ola dāġ-ı ārzù tāze Henüz açıldı o gül daḫı reng [ü] bù tāze	Cefā-yı dehr ile gelmekde ‘İşmetì'ye fùtùr Her āyìne yine bed-ḫˇāh [u] herze-gù tāze	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..- (--)		
479	69b	NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ	O şùḫı bāġda gördüm şüküfte-rù tāze Elinde bir gül açılmış o tāze bù tāze	Ṭarāvet-i ruḫın arturdı Nā'ilì ḫaṭṭ-ı nev Cihāna velvele şaldı o rùy [u] mù tāze	Gazel / 6 beyit	.-.-/..--/.-.-/..- (--)		
480	69b	NĀẒÍRE-İ VECDÍ	Şarāb köhne vü sāḳì-i ḫande rù tāze Olursa eski deme n'ola ārzù tāze	Bu şi‘ri pāk berāber degülse Bāḳì'ye Budur tefāvüti Vecdì o köhne bu tāze	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..- (--)		
481	70a	NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF	Açıldı dilde gül-i dāġ-ı ārzù tāze Siyeh bahār cünùn oldı sù-be-sù tāze	Teraşşuḥ ḳaleminden nihāl-i fikri n'ola İderse ‘Ārif-i ḫoş ṭab‘-ı nükte gù tāze	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
482	70a	NAẒÍRE-İ NEŞĀṬÍ	‘Aceb mi dìde-i terden aḳarsa cù tāze Cefāya başladı ol şùḫ-ı kìne-cù tāze	Yine bir āfete dil virmese Neşāṭì-i zār Cihāna ‘ışḳ ile düşmezdi güft ü gù tāze	Gazel / 5 beyit	.-.-/..--/.-.-/..- (--)		
483	70a	ṬIFLÍ	Seni tesḫìre göñül cān ile tedbìrdedür Nāle dāmen be-miyān-ı ḫıdmet te'§ìrdedür	Sùz-ı ḳabùlle rıżā ṣāḥibi ol ey Ṭıflì Dil ü cān-baḫş-ı mesìḥā nefesi pìrdedür	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..-- /..- (-.--) (--)		
484	70ader.	RĀĠIB	Maṭlabuñ ẕüll ile maḥlùḳa müdārā virmez Viren Allāhdır ey dil beg ü pāşā virmez	Yine huşyārlıġa em leb-i sāḳìden olur Saña bu neşveyi Rāġıb mül [ü] ṣahbā virmez	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
485	70bder.	RĀĠIB	Lisān-ı ḥāl gibi nuṭḳ-ı ḫoş edā olmaz Ḥuṣùl-i kām-ı dile böyle bir recā olmaz	O nev-nihālden iitme ümìd-i mìve-i kām Bu ḫām dā‘iyeye düşme Rāġıbā olmaz	Gazel / 6 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		

486	70b	NEŞĀṬÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Gülistān-ı dilüñ kim gülleri dāġ-ı belādur hep Nesìmi āh-ı ḥasret cùyı eşk-i ġam-feżādur hep	Neşāṭì-veş ki ṣad āşùb ile ḫātır perìşāndur Bu şùr [u] fitneye bā‘iṣ o kāfir mā-cerādur hep	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
487	70b	NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ	Derùn-ı tìre-i zühhād pür-jeng-i sivādur hep ‘Aceb āyìnelerdir cilve-ger rùy-ı riyādur hep	Bizüz ey Nā'ilì ol rù-siyāh-ı şerm [ü] ḫaclet kim Sevād-nāme-i a‘mālimiz sehv ü ḫaṭādur hep	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
488	70b	NAẒÍRE-İ NA‘ÍM	Diliñ ol zülf-i ḫamdır ḫamde-kārı āh [u] vādur hep Çemen-zār-ı belā bülbülleri āteş-nevādur hep	Na‘ìmā böyle cevr-āyìn ṣùḫa mübtelā olmaḳ Miyān-ı neş'ā-dārān-ı maḥabbetde ṣafādur hep	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
489	71a	NAẒÍRE	Gülistān-ı cemālüñ gülleri kim pür bahādur hep Şemìmi bùy-ı ‘işmet reng-i serḫā-i ḥayādur hep	Eşer-perdāz-ı hestì söz iseñ ol dāḫil-i meclis Bizim hem bezmimiz gümnā( )-veş kār āşinādur hep	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
490	71a	NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF	Bütān ol kākül-i ‘āşıḳ-firìbe mübtelādur hep Ġazālān-ı ḥarem pābeste-i dām-ı belādur hep	Sürùr-ı bezm-i ġam kim ‘ışḳ derler nāmına ‘Ārif Felek bir naġme-i dil-keşle dāim pür ṣadādur hep	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
491	71a	NAẒÍRE-İ FEVRÍ	Dil-i bìmāra derd-i ‘ışḳ-ı cān-ı sùzuñ devādur hep Sem-ālùd-ı ġam-ı zülfüñ tiryāḳ-ı şifādur hep	Beni i‘cāz-senc-i siḥr-i ma‘nā eyleyen Fevrì Hevā-yı pey-revì-yi ‘Āṣım-ı şìrìn edādur hep	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
492	71ader.	RĀĠIB	Gül-i ra‘nāsı bezmüñ sāġar-ı ṣahbā yerin ṭutmaz Her āteş tāb-ı mihr-i ṭārem-i vālā yerin ṭutmaz	Miṣāl-i ḥaşv mışra‘ feyżi yoḳdur her teng ẓarfiñ Ṭutar yer geçse ṣadra Rāġıbuñ ammā yerin ṭutmaz	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
493	71bder.	RĀĠIB	Ḥarf-i niyāz ehl-i maḥabbet ses istemez Rāz-ı derùn-ı ‘āşıḳa maḥrem kes istemez	Tāb-āver olmuyor o perì-çehre Rāġıbā Bundan ziyāde sùzişe besdir bes istemez	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
494	71b	‘İŞMETÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN	Geldigiñde ḫaṭṭıñ ‘āşıḳıña nāz idemezsün Mānend-i hümā-yı evcde pervāz idemezsün	Ṣad-raṭl-ı girān olsa meger ‘İṣmetì-i zār Sāḳì anı sen mest-i sır-endāz idemezsün	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
495	71b	NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ	Erbāb-ı dili müttehem-i āz idemezsün Ey çarḫ-ı siyeh-kāse bize nāz idemezsün	Kem-ḥavṣalasun Nā'iliyā kendüñi bì-bāk Pervāne-i şem‘-i ḥarem-i rāz idemezsün	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
496	71b	NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF	Dildāre göñül kendiñi hem-rāz idemezsün Bìçāresin ol rütbe-i iḥrāz idemezsün	Mir'āt-ı ruḫuñ olmaz ise ‘Ārife derpìş Ol ṭùṭì-yi ḫoş-gùyı süḫan-sāz idemezsün	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
497	72a	FEHÍM	Ehl-i ‘ışḳı çekdi bāġa ārżù-yı nev-bahār Oldı zencìr-i cünùn gùyā ki cù-yı nev-bahār	Lāle-āsā dāġ-ber- dāġ oldı cism [ü] dil Fehìm Geldi nev-rùz-ı cünùn oldı ġulù-yı [nev-bahār]	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

498	72a	FEHÍM	Fiġān ey mevlevì dil-ber ki çeşm-i fitne-engìzüñ Beni öldürmege cem‘eylemiş müjgān-ı ḫùn-rìzüñ	Şikāyet itmesün lüṭf it Fehìm ey māh cevrüñden Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrìz'üñ	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
499	72a	FEHÍM	Bāġ-ı ḥüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden ‘Ārızın gül-bìn ider cānāne tāb-ı bādeden	Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehìm Feyż-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden	Gazel / 5 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
500	72ader.	RĀĠIB	Olmadıḳça tā güsiste rişte-i medd-i nefes Gevher-i maḳṣùdına ġavvāṣ olur mı dest-res	Cām-ı ser-şār-ı hevānıñ ḫoşdur ammā neşvesi Derd-i serdir ḫùn-ı ḫumārı eyleme Rāġıb heves	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
501	72bder.	RĀĠIB	Ḫadeng-i ṭa‘n-ı aġyār ile şanma derd-i ser çekmiş Göñül suḫte-i eyyām-āşinādır çilleler çekmiş	Felekde hāle gördüm ḳurş-ı mehden dāġ-ber-dildir Bu şeb var ise Rāġıb sìneye bir sìm-ber çekmiş	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
502	72b	FEHÍM	Fitneden eylemege dilleri āgāh nesìm Dolanur ṭarf-ı külāhuñ geh [ü] bì-gāh nesìm	Rāh-ı gül-zār-ı żamìrümden eger geçse Fehìm Ola ḫurşid gibi nùr-dih-i māh nesìm	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-(-.--)(--)		
503	72b	NĀ'İLÍ	Zülf-i pür-tābuñı itdükçe güzergāh nesìm Nice biñ sùziş-i dilden olur āgāh nesìm	Nā'ilì zülfìn o kāfir ki perìşān eyler İtdürür dillere her laḥẓada biñ āh nesìm	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-(-.--)(--)		
504	72b	NĀ'İLÍ	Hevā-yı ‘ışḳa uyyup kùy-ı yāre dek giderüz Nesìm-i ṣubḥa refiḳiz bahāra dek giderüz	Felek girerse kef-i Nā'ilì'ye dāmānuñ Senüñle maḥkeme-i Girdgāra dek giderüz	Gazel / 6 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
505	73a	NĀ'İLÍ	Ruḫsār-ı yāre kim ḫaṭṭ-ı pür-şùr yazdılar Sulṭān-ı mülk-i fitneye menşùr yazdılar	Naẓmuñ maḥal maḥal getürüp Nā'ilì delìl Şeh-nāme-i belāġata düstùr yazdılar	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
506	73a	FĀ'İŻÍ	Ya bār-ı minnetin ṭāġlarca çeker hercāyì yārānuñ Ya tenhālıḳda hem-vādìsi ol Mecnùn-ı şeydānuñ	Bu meclisden bizim ey Fā'izì çoḳluḳ ṣafāmız yoḳ Gerekse cām-ı gerdān olmasun ḫurşid-i raḫşānuñ	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
507	73a	NĀ'İLÍ	Yāḳùp vücùdını eyler kebùd pervāne Görünce şem‘-i hem-āġùş-ı dùd pervāne	Çerāġını çıḳarur ṣubḥa Nā'ilì her şeb Olur murāḳıb-ı bezm-i şühùd pervāne	Gazel / 6 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
508	73ader.	RĀĠIB	Yatur medhùş o āfet tāb-ı müjgānuñ şarāb almış Gözünde ḳalmamış sāmān-ı fitne düzd-i ḫ̆āb almış	Ḳumāş-ı rùy-ı dest-i vaṣluña ḫ̆āhān iken Rāġıb Varup çìn-i cebìnüñden metā‘-ı pìç [ü] tāb almış	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		

509	73bder.	KELÍM	Merhem-i bihbùda nāz eyler zaḫm-dāruñ senüñ ‘Ār ider āb-ı ḥayātı nùṣa bımāruñ senüñ	‘Ālemi ḫākister eyler sùziş-i ġamdan Kelìm Ḳomasun muġber meded mir'āt-ı ruḫsāruñ senüñ	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
510	73b	NĀ'İLÍ	Dilde yoḳ ḥarf-i temennā dehenüñden ġayrı Cānda yoḳ ẕā'iḳā fikr-i süḫanuñdan ġayrı	Ṭùṭì-i nāṭıḳa-ı Nā'ili'ye ḳand olmaz Güft-gù-yı leb-i şekker-şikenüñden ġayrı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
511	73b	NĀ'İLÍ	Dil-i āşüfte kim ol ‘anberìn gìsùya baġlanmış Ṣanurlar sebze-i ḫod-rištedür şebbùya baġlanmış	Terennüm-sāzıdur ey Nā'ilì ervāḥ oḳundukça Zihì naḳş-ı bedì‘-i ḥüsn kim ol rùya baġlanmış	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
512	73b	NĀ'İLÍ	Bu ṭāḳ-ı nil-gùn kim ḥışn-ı nüh-bārùya baġlanmış Degüldür cāy-ı āsāyiş esāsı ṣuya baġlanmış	Senüñle Nā'ilì ḳaçmaz o büt hem-ḫˇābe olmaḳdan Bilür ‘ıḳd-ı maḥabbet sāde bir pehlùya baġlanmış	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
513	74a	NĀ'İLÍ	Görünmez ‘āşıḳa ol dil-ber-i maḥcùb şerminden İder ḫaṭṭ geldigün ruḫsārına mektùb şerminden	Ne naḳş-ı bü'l-‘aceb giryānıyuz ey Nā'ilì bilse Olur ġarḳ-āb-ı ḥaclet dide-i Ya‘ḳùb şerminden	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
514	74a	NĀ'İLÍ	Mürşìd-ṭalebān ‘ışḳ ile medhùş görünsün Cùyā-yı Felāṭùn ise ḥāmùş görünsün	Vir Nā'iliyā ye's ile āyìneñe pür-tāb Ṣad merḥale ümìd ferāmùş görünsün	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
515	74a	NĀ'İLÍ	Dil yāre derdin etmiş feryād söyleyince Bir gùne daḫı olmış nā-şād söyleyince	Ey Nā'ilì ḫamùşì maḫż-ı ḥikemdür ammā Eş‘ārı böyle söyler üstād söyleyince	Gazel / 5 beyit	--./-.--/--./-.--		
516	74ader.	ŞEVKET	شیشه رامشاطهٔ رخسار تقوی میکنم از زمردوسمهٔ ابروی افعی میکنم	کوچهٔ مصرع ز غوغای جنونم پر بهشت خویش را دیوانهٔ طفلا معنی میکنم	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
517	74bder.	AḲŞĀPÙR	ترنج غبغب او بسکه دارد کند دندانرا خیال سیب سیمین میکنم سیب زنخدانرا	بجنت چون کندشریف بااین روی کندم کون فریب عشوه اش بیرون کند ازروضه رضوانرا	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
518	74b	NĀ'İLÍ	Bu süllem-pāye-i iḳbāle kim Şeddād ayaḳ başmış Felek ḳaṣr-ı vücùdın itmege berbād ayaḳ başmış	Dil-i ferzāne bir uġranmamış semt iḫtiyār itmiş İşitmiş Nā'ilì'den mülk-i naẓma yād ayaḳ başmış	Gazel / 8 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
519	74b	ĠAZEL-İ BÍ-NUḲAṬ-I FEHÍM	Her mürde-dilki mālik-i mülk-i viṣāl olur Ḥükm-i ‘adem ol ādeme emr-i muḥāl olur	Olsam rüsùm-ı kār-ı ṭılısm-ı kelām-ı dil Kilk-i Fehìm mevrid-i siḥr ḥelāl olur	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		

519		ĠAZEL-İ BÍ-NUḲAṬ-I FEHÍM	هر مرده دلکه مالك ملك وصال اولور حکم عدم اول ادمه امر محال اولور	اولمسه رسوم کار طلسم کلام اکر کلکم فهیم مورد سحر حلال اولور	Gazel / 7 beyit	-		
520	74b	‘UBEYDÍ	Göreli sen yekfi şems-i cihān-ārāyı Külehidür meh-i nev oldı felek Mevlāyı	Öykinür la‘liñe ḫavf eylemeyüp başından Pārelerlerse ‘Ubeydì yeridür helvāyı	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
521	75a	RAḲÍḲÍ	Beni firḳat odına yaḳa yaḳ yaḳ yaḳa baḳ Hicrüñ ile neye döndüm baḳa baḳ baḳ baḳa baḳ	Çü Raḳîḳîye naṣîb olmadı‘ālemde viṣāl Ey gözümyaşı demidir aḳa aḳ aḳ aḳa aḳ	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
522	75a	FEYŻÍ-İ KERGERÍ-ZĀDE	Ben naġme-serāy-ı çemen-i naẓm-terinim Üstād-ı süḫan-güster-i ḫoş naẓm-terinim	Düşdümse cüdā sùy-ı vaṭandan yola şimdi Minnet be-Ḫudā Feyżi-i ḫoş-ḥāle ḳarìnim	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
523	75a	MİṢĀLÍ	Güllerin üstüne düşünce şeḥer Didi bülbül ki jāleye çe ḫaber	Zaḫmıña merhem urmadıysa nigār Ġam yeme ey Miṣālî ol da biter	Gazel / 7 beyit	..--/.-.-/..- (-.--) (--)		
524	75a[der]	AKŞĀPUR	ز لوح شیشه شبنم پاك حرف بیکناهی را بدست خود کشیدم بر رخ انکشت سیاهی را	بیاد مجلس جانان ودورجام جم بنکر بنه شاپوراز سرد عوئ صاحب کلاهی را	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
525	75b[der]	RAĠIB	Ḳaldı viṣāl çün ḫaṭ-ı ‘anber-feşāna dek Geçsün bahār ṣabır ideriz biz ḫazāna dek	Bulmaz naẓìri ḳadd u ruḫ-ı yārı Rāġıb[ā] Geşt itse bāġ-ı dehri ṣabā tā cināna dek	Gazel / 9 beyit	--./-.-./.--./-.-		Şiir Râgıb Dîvânı'nda (Demirbağ 1999) bulunmamaktadır.
526	75b	BĀḲÍ	Ālāyiş-i dünyadan el çekmege niyyet var Yaḳında ‘adem dirler bir şehre ‘azìmet var	Ser terkine ḳā'ildür dünyāya göñül virmez Terk ehlinüñ ey Bāḳì başında sa‘ādet var	Gazel / 6 beyit	--./.---/--./.---		Başlık: Bāḳì Efendi'nin Ba‘de'l-Mevt Ceybinden İḫrāc Olunan Ġazelidir.
527	75b	NĀBÍ	Vaż‘-ı felek ki mihr ü vefā ṣùretindedür Hep cevrdür ki luṭf u ‘aṭā ṣùretindedür	Mużmer hezār neşter-i āzārı Nābiyā Ta‘bìri cümle ḫüsn-i edā ṣùretindedür	Gazel / 11 beyit	--./-.-./.--./-.-		
528	75b	ḪĀẔIḲ	Müreccaḥdür baña dünyāda bì-zād u nevāsuzluḳ Şu devletden k'ola sermāyesi ancaḳ ḫayāsuzluḳ	Riyāsuz cem‘-i esbāb-ı refāhet ṣa‘b imiş Ḫāẓıḳ Faḳìri sardı bir köhne ḥaṣìre bu riyāsuzluḳ	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/.---		
529	76a	VEHBÍ	Ḥasret çekerüz mìve-i ruḫsārına her bār Virmezse nihāl-i emelüm n'ola eger bār	Ey āyìne-rù kilki olur ṭùṭì-i ḫoş-gù Geldükçe dil-i Vehbi'ye ol la‘l-i şeker-bār	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		

530	76a	RĀĠIB	Āhenden olsa da feleküñ çek kemānını Çekme felekde süflelerüñ imtinānını	Añdırdı ḳahr u miḥnet-i ebnā-yı Ḳāhire Rāġıb vezāretüñde kitābet zamānını	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
531	76a	SĀLİK	Semend-i nāza çignetme begüm şirāne mirāne Revā mı üftādeler pā-māl ola ḫorāne mūrāne	Sebù-yı ḳalbi pür itdük şarāb-ı la'l-i dil-berden Münāsib ḫāk olur mı Sālikā şeyḫāne mey-ḫāne	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
532	76ader.	MEẔĀḲÍ	Ḫayāl-i cilve-ger dilde o şùḫ-ı gülsitān ġā'ib Ṭılsım-ı fitne āmāde velì genc-i nihān ġā'ib	Meẕāḳì ġurbet illerde ġarìb aḥvālimiz vardır Zamāne nā-müsā'id āşinā yoḳ ḫānumān ġā'ib	Gazel / 9 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
533	76bder.	NEDÍM	Ol benefşì ḫaṭ gelür evvelde la'l-i dil-bere Ḳahve der-peydür bezmde ādetā gül-şekkere	Sāḳiyā nevbet Nedìmiñdir didi ẓann eylerim Ġulġul-i mìnā ne söyler diñle gùş-ı sāġara	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
534	76bder.	NEDÍM	Muṭrıbıñ feyżini gör la'l-i şeker-ḫāyında Ki nefes ḳand-ı muṣaffā oluyor nāyında	Bul Nedìmāyı ararsañ o kemān ebrùnuñ Ebruvānında yāḫud zülf-i semen-sāyında	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
535	76b	NĀBÍ	Çarḫuñ baña dil-cùlıġı zār itmek içünmiş Merhem görinen vaż'-ı figār itmek içünmiş	Mir'āt-ı Sikender diyü vaṣf itdügi ḫalḳa Nābì beni pā-māl-i ġubār itmek içünmiş	Gazel / 11 beyit	--./.--./.--./.--		
536	76b	NĀBÍ	O şùḫuñ itdügi ṭarz-ı cefā ne müşkil imiş Taḥammül eylemeden mā'ada ne müşkil imiş	Ġubār-ı ḫaṭ araya Nābiyā bıraḳdı nifāḳ Münāsebetle olan iftirā ne müşkil imiş	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
537	76b	NĀBÍ	Ẓāhir ü bāṭını ma'mùr u metìn olsa ġazel Ṣùrete yāver ü ma'nāya mu'ìn olsa ġazel	Meh-ruḫān-ı mütenāsib-beden-āsā Nābì Olsa hem-vāre ne ġaşş ü ne simìn olsa ġazel	Gazel / 7 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
538	77a	NĀBÍ	O dil kim sāġar-ı bì-reng-i sahbā-yı ḫaḳāyıḳdur Anı leb-rìz-i çirk-āb-ı mecāz itmek ne lāyıḳdur	Daḫı kimden ümìd-i ṣıdḳ idersin Nābiyā bilmem Ṣabāḫuñ bir nefesde nışfı kāẕib nışfı ṣādıḳdur	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
539	77a	NĀBÍ	İtdi rübùde hùşum ol nüktedānlıcuḳlar Peymāne-keşlicikler sahbā-feşānlıcuḳlar	Ṣabr-āzmùnlıcıkdur Nābì o fitne-cùdan Ol ta'ne-zenlicikler ol bed-gümānlıcuḳlar	Gazel / 9 beyit	--./-.-./.--./-.-		
540	77a	ḪAKKI EZ-EHL-İ ẒİMME	Ḫayāl-i ḳadd u ruḫsāruñla k'ola dilde ġam peydā İder bu çeşm-i ḫùn-rìzim hezārān cùy-ı dem peydā	Bu ṭarz-ı ḫāṣ şi'rüñde ne ḥikmet var k'olur Ḫakkı Dil-i aḥbāba ẕevḳ ammā dimāġ-ı ġayr[a] sem peydā	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
541	77ader.	NEDÍM	Nāz olur dem-beste çeşm-i nìm-ḫ ̌ābıñdan senüñ Şerm ider reng-i tebessüm la'l-i nābıñdan senüñ	Çeh degül sìb-i zenaḫ-dānında yer ḳalmış Nedìm Zaḫm engüşt-i nigāh-ı intiḫābıñdan senüñ	Gazel / 6 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		

542	77bder.	NEDÍM	Ḥaṭṭıñ ki reşk-i faṣl-ı bahārān olup gelür Sermāye-baḫş-ı sünbül ü reyḥān olup gelür	Vaṣfıñda müjde saña ki bir kārbān süḫan Kilk-i Nedìm-i ṣùḫuñı cùyān olup [gelür]	Gazel / 11 beyit	--./-.-./.--./-.-		
543	77b	ZEYNEB-İ ḲASṬAMONUVÍ	Keşf it niḳābıñı yeri gögi münevver it Bu ʻālem-i ʻanāṣırı firdevs-i enver it	Zeyneb ḳo meyli ziynet-i dünyāya zen gibi Merdāne varsa da dil ol terk-i zìver it	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
544	77b	FEHÍM-İ ADANAVÍ	Cemāl-i pāk-i yāruñ cāmiʻ-i ḥüsn ü melāḥātdur Ḳaşı miḥrāb u müjgānı aña ṣaf ṣaf cemāʻatdir	Beni şemʻ-i cemāli eyledi pervāne-veş sùzān Fehìmā baʻd'ez ìn lāzım olan ṣabr u sükùnetdür	Gazel / 6 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
545	77b	FETḤÍ-İ NİGDEVÍ	Ṣad-rişte-i çārmıḫ ġażab-ı yār-ı ṭıranḳa(?) Sancāġ nùr-ı dìde-i Tùfān baba fanḳa(?)	Fetḥì ṣuʻarā bu ġazeli itmede tanẓìr Bu ḳāfiye-i tengde çeker cümlesi ṭonḳa	Gazel / 7 beyit	--./.--./.--./.--		
546	78a	ʻĀDİL-İ NEVŞEHRÍ	Degül kesb-i hevā bāʻiṣ bu gülzār-ı temāşāya Ġaraż bir intisāb itmesiñ çü sāye serv-i bālāya	N'ola nessāc-ı ʻirfān-āferìn itse bu naẓma Sezā tamġāy-ı şāpāş ʻĀdilā kālā-yı zìbāya	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
547	78a	ḲABÙLÍ	Ḳaşduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür İkisi de ḳùl yoluña efendi birisi nedür	Ḳaşdı Ḳabùlì ol ḳıya baḳışlı dil-berüñ Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür	Gazel / 6 beyit	--./-.-./.--./-.-		
548	78a	BEHİŞTÍ	Dil bir naẓar-geh eylese çarḫuñ hilāline (ol şehr-i meh-i nev) Teşbìh ider ḳapuñda semendüñ hilāline (naʻl)	Sözd[e] Behiştì ḳāfiye tekrār ider degül Vardur meger ki nisbeti saḥbān hilāline (ḳabìle)	Gazel / 8 beyit	--./-.-./.--./-.-		
549	78bder.	NEDÍM	ʻIşḳa düşdüm cān u dil müft-i civānān oldı hep Ṣabr u ṭāḳat maṣraf-ı çāk-ı girìbān oldı hep	Sen demişsin kim kimiñ derdiyle giryāndır Nedìm Hep mürüvvetsiz senüñ derdiñle giryān oldı hep	Gazel / 8 beyit	-.--/-.--/-.--/-.-		
550	78b	ḤAŞMET	Renciş-i ġamla dilim olmasa ger ḫātıra da Vaṣl-ı dildār gelirdi dile de ḫāṭıra da	Ḥaşmetā ṭabʻa pesend itdi naẓìre el-ḥaḳḳ Nevres-i pāk-i süḫan-ı muʻciz-edā şāʻire de	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
551	78b	ḤAŞMET	Seyr et o ġonce-i teri zìbā-revişlidir Gāhì yeşil ḳabālı gehì al binişlidir	İtdi naẓìre siḥr ile Ḥaşmet yine saña Fetḥì eliñde ḫāme füsùn-ger-menişlidir	Gazel / 7 beyit	--./-.-./.--./-.-		
552	78b	BELÍĠ	Zāhid görünce meykede bābın ḳopar mısın Ḳaṣr-ı riyāya revzen-i şöhret yapar mısın	İl naḳd-i cān virürken o āhùya ey Belìġ Tenhā gelür mi saña şikārı ḳapar mısın	Gazel / 5 beyit	--./-.-./.--./-.-		
553	79a	ṢĀBİT	Ne ʻaceb olsa ḳabādan mütecerrid ġonce Baġda oldı bu sāʻat mütevellid ġonce	Bir ḳabā şemle şarup ḳırdı geçürdi Ṣābit Güldüre güldüre ezhārı muḳallid ġonce	Gazel / 6 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		

554	79a	ṢĀBİT	Bülbüle ṭafra ṣatup ol müteseyyid ġonce Tükürür müşt-i ‘ināda mütemerrid ġonce	Yeşilin aldı başından giderek bād-ı ṣabā ‘Āḳıbet surḫ-ı ser oldı müteseyyid ġonce	Gazel / 7 beyit	..--/ ..--/ ..--/..-		
555	79a	ṢĀBİT	Ṣùḫ-ı ṣa‘b imtizācdur ġonce (Çelebì) çelebiyyü'l-mizācdur ġonce	Dāne-i jāleye dehān açıyor Ṣābitā belki açdur ġonce	Gazel / 5 beyit	..--/.-.-/..-		
556	79ader.	NEDİM	Bu imtidād-ı cevre ki baḫtıñ şitābı var Miḥnet-medār olan feleke intişābı var	Yoḳdur Nedìm-i zāra esbāb-ı ārzù Ancaḳ cihānda bir dil-i firḳat-me‘ābı var	Gazel / 8 beyit	--./-.-./.--./-.-		
557	79bder.	NEDİM	Murādıñ añlarız ol ġamzeniñ ‘irfānımız vardır Velì söz bilmez ammā biraz iẕ‘ānımız vardır	Ṣıḳılma bezme gel bìgāne yoḳ da‘vetlimiz ancaḳ Nedìmā bendeñiz var bir daḫı sulṭānımız vardır	Gazel / 7 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
558	79b	ḪĀTEM EFENDİ	Ḥaẕer kim tel ḳırar vādìlerinde zülf-i sanṭùruñ İki telli ḫaṭṭùñla baġlama ‘uṣṣāḳ-ı deycùruñ	Gelince meclise ol āfitāb-ı maġribì Ḫātem Açıldı perde-i şarkìsi şiven-gāh-ı ṭanbùruñ	Gazel / 11 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		
559	79b	‘ĀLÍ	Güftāruña taḳlìd idicek ṭùṭì gùyā Bir sille çalup ḳana yudı aġzını gùyā	‘Ālì ne güzel vaṣfuñ ider ḳand-i lebüñle Aḥsent senüñ ḥüsnüne iḥsānuña cānā	Gazel / 5 beyit	--./.--./.--./.--		
560	79b	ĠARÍBÍ	Gezdirir ḳurṣ-ı mehi ṭāba içinde hāle Müşterì dirhem-i encümle diler kim ala	Ey elif boylu ṣaḳın āh-ı Ġarìbì'den kim Bād-ı saḫt irse döner ḳadd-i nihāliñ dala	Gazel / 5 beyit	..--/ ..--/ ..--/..- (-.--) (--)		
561	80a	RIF‘ATÍ	Olan bì-behre feyż-i cām-ı ‘ışḳ-ı ḥālet efzādan Olur çeşm-i derùnı bì-żiyā envār-ı ma‘nādan	Sebaḳ-āmùz-ı naẓm olduñsa bü'l-ma‘ārifden Çıḳardıñ der-i naẓmı Rif‘atì tā ḳa‘r-ı deryādan	Gazel / 5 beyit	.---/ .---/ .---/ .---		Şiir Rıf‘at Dîvânı'nda (Saltoğlu 1964) bulunmamaktadır.
562	80a	ṢĀBİT-İ SĀḤİB-ZEMİN	Ḳoyulma kāse-i mey-ḫāneye şarāb gibi Ḳoparma nādim olup etlerüñ kebāb gibi	Neşāṭ-ı cāmede Ṣābit fırìfte olma Geçer feraḥda olan ḥükm-i inḳılāb gibi	Gazel / 7 beyit	.-.-/..--/.-.-/..-		
563	80a	NAẒÍRE-İ BİRRÍ	Derùn-ı ḫùn ile pür sāġar-ı şarāb gibi Dil-i āteş-i ġam ile taḥtadır kebāb gibi	Ḫudā zevālden iḳbālini maṣûn itsün O çünki şöhre-i āfāḳ-ı āfitāb gibi	Gazel / 11 beyit	.-.-/..--/.-.-/..- (--)		

BÖLÜM IV

1A-80A VARAKLARI ARASI MECMÛ‘A METNİNİN TRANSKRİPSİYONU

4.1. Metnin Kurulmasında Esas Alınan Hususlar

1. Karşılaştırmalarda doğru kabul edilen ibare aparatta önce, farklı ya da yanlış olduğu düşünülen ibare ise sonra gösterilmiştir.
2. Mecmû‘ada ve dîvânda bulunup sıralamaları farklı olan beyitlerde mecmû‘a esas alınmış ve farklılıklar dipnotta rakamlar arasına koyduğumuz ":" işareti ile gösterilmiştir. Ancak makta‘ beytinin ortada yer alması gibi durumlarda dîvân metninin esas alındığı durumlar da olmuş ve bu husus aparatta belirtilmiştir.
3. Dîvânda bulunmayan beyit, mısra yahut kelimeler dipnotta "-D.", mecmû‘ada yer almayan beyitler ise "-M." şeklinde aparatta gösterilmiştir. Müstakil olarak dîvânı çalışılmayan şairlerin, şiirlerinin tezkire, makale yahut farklı çalışmalarda yer aldığı durumlarda eksiklikler "-Ç."şeklinde gösterilmiştir.
4. Şiirlerin başında bulunan "velehü" ifadesi yerine şiir hangi şaire ait ise onun adının yazılması uygun görülmüştür. Ancak şairlerin memleketleri ve meslekleri gibi bilgiler veya şiir hakkında (nazîre-tahmis-gazel-i müşterek gibi) bilgi veren başlıklar olduğu gibi yazılmıştır. Yine bizzat mürettip tarafından eklenen ve şiirlerin başında yer alan "li-nāmıḳıhì" gibi ifadeler de metne dahil edilmiştir.
5. Metinde yer alan âyet-i kerîmelerin anlamları ve ayetlerin yer aldığı sûre adları ve âyet numaraları dipnotta belirtilmiştir. Âyetler belirtilirken önce meâli, sonra sûre ismi daha sonra ise sûre numarası ile âyet numarası verilmiştir. Arapça ifadeler ise tırnak işareti içerisinde yazılmış ve anlamları dipnotta verilmiştir.
6. Şiirlerin başında yer alan şair isimlerinden sonra ilk beyitten önce şiirin kalıbı gösterilmiştir.
7. Varak numaraları a-b yüzü eklenerek sayfanın solunda verilmiştir. 14a, 17b gibi. Eğer şiir bir yaprağın kenarına yazılmış ise üst simge ile "der." yazılarak gösterilmiştir. $8b^{der.}$ gibi.
8. Ortaya çıkan farklılıklar aparatta belirtilip vezin, anlam ve üslûp açısından daha doğru olduğu düşünülen ifade metne dahil edilmiştir.

9. Farsça yakın anlamlı iki kelimenin bir araya gelerek tek bir kavramı karşıladığı yapılarda arada "vav" harfi varsa "güft ü gû", arada "vav" harfinin bulunmadığı durumlarda ise ""güft-gû" yazılışları uygulanmıştır.
10. Vezin ve mana gereği metne sonradan yapılan eklemeler ve metin tamiri yapılan ifadeler köşeli parantez içinde [ ] gösterilmiştir.
11. Vezin ve mana gereği olmaması gereken ancak mecmû'a metninde yer alan ifadeler yay ayraç ( ) içinde gösterilmiştir.
12. Dîvânlarda olup da mecmû'ada bulunmayan ancak vezin ve mana gereği bulunması gereken bağlama edatı olan " ve" ile belirtme ekleri (-ı, - i, -u, -ü) köşeli parantez [ ] içerisinde yazılmıştır.
13. Mecmû'ada yer alıp şairlerin yayımlanmış dîvânlarında yahut çeşitli ilmî çalışmalarda bulamadığımız şiirler aparatta gösterilmiştir. Bu durum " -şu kişi- tarafından hazırlanan "*şu*" adlı çalışmada/Yüksek Lisans/Doktora tezinde bulunamadı." şeklinde ifade edilmiştir.
14. Dîvânlarda yahut ilmî çalışmalarda yer alan ancak mecmû'ada silik olan yerler aparatta "5a bir nefes: silik M." şeklinde gösterilmiştir. Ancak herhangi bir ilmî çalışmada bulunamayan şiirlerde yıpranma dolayısıyla okunamayan yerler (...) ile gösterilmiştir.
15. Mecmû'ada harflerin açık bir şekilde görüldüğü ancak yine de okunamayan kelimeler olduğu gibi yapıştırılmış ve ehil gözlerin himmetine bırakılmıştır. Okunduğu halde mananın tam oturmadığı durumlarda ise ilgili bölüme (?) konulmuştur.
16. Dîvânlarda olan ancak mecmû'ada olmayan beyitler metne dahil edilmiş ve aparatta "6,7: -M." şeklinde gösterilmiştir. Yine aynı şekilde mecmû'ada yer alıp dîvân metninde olmayan beyitler "6,7 : -D." şeklinde gösterilmiştir. Mecmû'ada ve dîvânda beyitlerin tamamen farklı olduğu durumlarda ise dipnotta sadece farklı olan kısmın alınması yeterli görülmüştür.
17. Özel isimlerden sonra gelen ekler kesme işareti (') ile ayrılarak yazılmıştır.
18. Metinde geçen birleşik isim ve birleşik sıfatlar arasında tire "-" işareti kullanılmıştır. Nîl-gûn, ser-mest, dil-firîb, dil-şād, dil-āver, rāh-ber gibi. Yine sayı sıfatları ile ismin arasına da tire "-" işareti konulmuştur. Sad-pāre, heşt-behişt, nüh-felek, çehār-yār (çār-yār) gibi.
19. Kelime başlarındaki ekler tire(-) ile ayrılarak yazılmıştır. zî-kıymet, bî-nazîr, mā-hasal, gibi.

20. -misāl ve -sıfat, -veş, -vār, -āsā gibi benzetme kelime ve ekleri önceki kelimeden (-) ile ayrılarak yazılmıştır.
21. Arapça özel isim ve "Allah" lafzının geçtiği kelimeler apostrof ve kısa çizgi kullanılmadan bitişik olarak yazılmıştır.
22. Farsça sözcüklerde, Selçuklu Farsçası olarak bilinen "o" seslerinin "ü" ve "u" ile karşılandığı telaffuz biçimi tercih edilmiştir. gülşen, pej-mürde, bülbül, süḫan gibi.
23. Noktasız harflerle yazılmış gazeller, görsel özellikleri nedeniyle ayrıca eski harflerle de verilmiştir.
24. "rû" ve "mû" kelimeleri sonunda "ى" (y) harfinin bulunduğu durumlara "rûy" ve "mûy" şeklinde yazılmıştır.
25. Mısralardaki noksanlıklar ve vezin kusurları dipnotta belirtilmiştir.
26. Mecmû'ada yer alan Farsça şiirler ilgili çalışmalarda bulunuyorsa o haliyle metne dahil edilmiştir. Ancak mecmû'ada yer alıp ilgili çalışmalarda bulamadığımız Farsça şiirler, Farsçanın yazılışı ile ilgili tartışmalardan kaçınmak için, transkribe edilmemiş mecmû'ada yer aldığı gibi Arap harfleri ile yazılmış ve tercümesi dipnotta verilmiştir.
27. Başlıkta şairin belirtilmediği durumlarda şiirin başlık bölümü boş bırakılmış ve bu durum içi noktalı köşeli parantez [...] ile gösterilmiştir. Ancak şiirde mahlasın belirtildiği durumlarda mahlas köşeli parantez içerisinde başlığa dahil edilmiştir.

4.2. Transkripsiyon İşaretleri

ا,آ	ā, a, e, ı, i, u, ü	ش	ş
		ص	ṣ
ء	'	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	s̲	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k,g,ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z̲	ن	n
ر	r	و	v - (o,ö,u,ü,ū)
ز	z	ه	h - (a,e)
ژ	j	ى	y - (ı,i,ì,ā)
س	s		

Farsçadaki “ vâv-ı ma’dūle” harfi, “ ˇ ” işaretiyle gösterilmiştir.

4.3. Mecmù‘anın 1a-80a Varakları Transkripsiyonlu Metni

0 **kapak** **1**

[LEYLĀ] *

Mef ‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Raḥm eyle bu dil-ḫaste-i nā-çāra İlāhì
Zaḫm-ı dilime senden olur çāre İlāhì

2 Bir mücrim [ü]‘āṣì ḳuluñum rūyı siyāhım
‘Afvuñla naẓar ḳıl bu güneh-kāra İlāhì

3 Baḳma yüzimiñ ḳarasına rūz-ı cezāda
Baġışla beni Aḥmed-i Muḫtāra İlāhì

4 Ol günde bıraḳma kerem it ḫā’ib [ü] ḫāsir
‘İşyānım ile eyleme āvāre İlāhì

5 Nefsim hevesiyle beni sen derbeder itme
‘Işḳıñdan eşer vir bu dil-i zāra İlāhì

6 Al benligimi ḳayd-ı sivādan beni ḳurtar
Tā vāṣıl olam rü’yet-i dìdāra İlāhì

7 Leylā ḳuluñı āteş-i ‘ışḳıñla kebāb it
Dūzaḫda ḳoyup yaḳma anı nāra İlāhì

* Mehmet Arslan, *Leylâ Hanım Dîvânı,* Kitabevi, İstanbul 2003, s. 312.
4a ḫāsir: ḥāsir M.
6b tā: bā M.

0 **kapak** **2**

[RIŻĀ] *

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Devr-i la‘liñde baş eğmem bāde-i gülfāma ben
Sāye-i pìr-i muġānda minnet itmem cāma ben

2 ‘Anberìn zülfüñ getürdi başıma sevdāları
Yoḫsa nirden dūş olurdum bu ḥayāl-i ḫāma ben

3 Ne firāḳa ṣabr idüp ne vuṣlata ḫıdmend olur
N'eylesem bilmem ne yapsam baḫt-ı nā-fercāma ben

4 Ḥāliñi gördüm esìr oldum kemend-i zülfüñe
Dāne içün kendümi ṣaldım düşürdüm dāma ben

5 Geh esìr-i ġurbet eyler geh enìs-i ġam beni
Ṣaşmışım bilmem ne itsem bu dil-i nā-kāma ben

6 Ḫalḳ ile lāzımdur olduḳça mümāşāt eylemek
Ger baña uymazsa eyyām uyarım eyyāma ben

7 Ka‘be-i kūyuñ ṭavāf itmek içün şām u seḥer
Ḫūn-ı eşkimden büründüm bir ḳızıl iḥrāma ben

8 Kūy-ı ġurbetde ne bildük ne bir ġam-ḫˇārı var[35]
Kim götürsün ger yazarsam yāra bilmem nāme ben

---

* Bursalı Mehmed Tâhir Bey, *Osmanlı Müellifleri (1299-1915)*, C. III. , (haz. A.Fikri Yavuz-İsmail Özen), Meral Yayınevi, İstanbul 1972, s. 318.
1a lā‘liñde: la‘liñle M.
3: -Ç.
4a gördüm: getürüm M.
5, 6, 7 : -M.
8: 4 M.
8a ġam-ḫārı: ġam-ḫār D.
10 olmaz: itmez M. / kelāmıñ: kelāmıñdan Ç.

[35] Mısra vezne uymamaktadır.

9 Eylerim Bābü’s-Selām'ı kendüme beytü’l-ḫazen
Ḥasret-i ḫāl-i siyāhuñla gidersem Şām’a ben

10 Telḫ-kām olmaz senin şìrìn kelāmıñ ey Rıżā
Sen hemān eyle tekellüm rāzıyım düşnāma ben

1a 3

RİF‘ATÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Í

1 Zihì mecmū‘a kim ārāyiş-i naḳş-ı diger-gūnı
Virür ṭab‘a güşāyiş ḥürrem eyler ṭab‘-ı mevzūnı

2 Değil mecmū‘a bir nev-şāhid-i dilbend-i ra‘nādır
Gören ehl-i ṣafā olmaḳda biñ cān ile meftūnı

3 Ḫaṭ-ı ruḫsār-ı resmin ṣafḥa-i cānāna beñzetdüm
İçinde resm-i şi‘r-i dil-firìb ü tāze mażmūnı

4 Derūnında nihān bir ‘işve var kim (...)
Mezāḳ-ı ehl-i ‘irfāna ġınā-yı cām-ı gülgūnı

5 Girer dil-berlerüñ ḳoynına (...) mecmū‘anıñ (...)
Çeker āġūşa her dem Rif‘atì bir ḳadd-i mevzūnı

1a 4

[...][36]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ehl-i dil olana mecmū‘a gerek
(...) ṣıḳlet olan yārānı

[36] Mecmuada "Ḳıṭ‘a" başlığı yazılmış, şairi tespit edilememiştir.

2 Göricek ḥumretini cildinde
[Diye yā] lāl aña yā mercānı

3 Giderüp cāme-i reng-āmìzin
Ḳoyasın ḳoynuña bir cānānı

4 Ġamdan āzād olayın dirseñ eger
Oḳu destiñde birez ṭut ānı

5 Pāk mecmū‘ası olan ġurebā
Gelmeye ḫāṭırına evṭānı

6 Ḥaẕer it ṣūfilere diñletme
Ṣakınup hem-dem [iden yārānı]

7 Dime ma‘nā-yı laṭìfin beytiñ
Seni yā Lūṭì ṣanur yā zānì

8 Nice ebyātıla eş‘ār oḳusañ
‘Āşıkıñ gitdi ṣanur ìmānı

9 Ne bilür ḳadr-i süḫan ṣūfì-i ḫar
Kibr ile ‘ucubdur yād u şānı

1a 5

MEŞNEVÍ-İ FUŻŪLÍ DER-SİTĀYİŞ-İ ĠAZEL

Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl

1 Ġazeldir ṣafā-baḫş-ı ehl-i naẕar
Ġazeldir gül-i būstān-ı hüner

2 Ġazāl-i ġazel ṣayd-ı āsān degül
Ġazel münkir-i ehl-i ‘irfān degül

3 Ġazel bildiri şā‘iriñ ḳudretin
Ġazel arturur nāẓımıñ şöhretin

4 Göñül gerçi eş‘āra çoḫ meyli var
Ġazel resmin it cümleden iḫtiyār

5 Ki her maḥfiliñ ziynetidir ġazel
Ḫiredmendler ṣan‘atıdır ġazel

6 Ġazeldir ki meşhūr-ı devrān ola
Oḫumaḳ da yazmaḳ da āsān ola

1a [der.] **6**

[CĀMÍ][**]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fä‘ilün

1 هیچ شاهد چو سخن موزون نیست

سر خوبی زخطش بیرون نیست

2 صبر از او صعب و تسلی مشکل

خاصه وقتی که پی بردن دل

---

[*] Hicabi Kırlangıç, "Câmì'nin Şiir Görüşü", *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.1, 2001, s. 25. 10, 11: -M.

[*] Bu şiir silik olduğundan mecmuadan okunamamış, ilgili makaleden faydalanılarak metne dahil edilmiştir. Farsçadan Türkçeye tercümesinde de yine bu makaledeki çeviriden faydalanılmıştır.

"Vezinli sözden daha güzel sevgili yoktur;
Onun güzelliğinin sırrı yazısından açığa çıkmaz.

Ona sabretmek zor,teselli bulmak güç;
Özellikle kalbin onu algılama anında.

Vezinden naz elbisesi giyinir;
Kâfiye ile eteğini süsler.

Ayaklarını rediften halhal ile süsleyip;
Alnına hayal beni ekler.

Yüzünü teşbih ile ay gibi gösterir;
Akıl aslanı yüz kez yoldan çıkar.

"Tecnìs" ile kılı yarar;
Boş başa iki örgü yapar.

"Tarsi‘" ile dudaktan inciler döker;
Mis kokulu saça mücevherler takar.

"İbhâm" ile göze göz kırptırır;
Gevşeklik içindeki topluluğu harekete geçirir.

Mecâz zülfünü yüze salarak;
Perdeden hakikati dile getirir.

Bu şekilde yüzlerce naz ve cilveyle;
Sözün gece evinde yüzünü gösterir.

Kulağa inci takar;
Midye gibi inci ile doldurur."

3 کشد از وزن ببر خلعت ناز

کند از قافیه دامانش طراز

4 پابه خلخال ردیف ارايد

بر جبين خال خيال افزايد

5 رخ زتشبيه دهد جلوه چو ماه

ببر عقل صد افتاده ز راه

6 مو بتجنيس زهم بشكافد

خالی از فرق دو گيسو بافد

7 لب ز ترصيع گهر ريز كند

جعد مشكين گهر آويز كند

8 چشم از ابهام كند چشمك زن

فتنه در انجمن و هم فكن

9 بر سر چهره نهد زلف مجاز

شود از پرده حقيقت پرداز

10 چون بدين شكل بصد غنج و دلال

رو نمايد ز شبستان مقال

11 گوش را حاملة در سازد

صدف آسا ز گهر پر سازد

1b 7

[MEḤDÍ][37]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün

1 Ey evvel-i bì-evvel ve’y āḫır-i bì-āḫır
Sübḥāneke yā Rabbi sübḥāneke yā Ḳādir

2 Ey āḫır-i bì-evvel ve’y evvel-i bì-āḫır
Yā Dā’im ü yā Bāḳì yā Bāṭın u yā Zāhir

3 Allāhu huve’l-mevlā mevlā-yı huve’l-a‘lā
Rabb [u] Ṣamed [u] Ḳayyūm [u] Ferd Eḥad [u] Ḳādir

4 Sensin Eḥad ü Ḳādir sensin Ṣamed ü Fāṭır
‘Ācizlere erḥamsın bì-keslere hem nāṣır

5 Hem şibh ü naẓìriñ yoḳ ṣun‘ıñda naṣìriñ yoḳ
Mülkiñde vezìriñ yoḳ sensin Ṣamed ü Ḳādir

6 Zātıñ müte‘ālìdir vaṣfıñ ḳatı ‘ālìdir
Ey vāḥid-i bì-s̱ānì yoḳ şüphe ki birsin bir

7 Naḳşı bu mezāyānın āṩār-ı şu’ūnātıñ
Hep ḳudretiñe şāhid hep ḥikmetiñe dā’ir

8 Ṣıdk ile rucū‘ itdim s̱ābit ḳadem it yā Rab
Sehv ile eger benden olduysa ḫaṭā ṣādır

[37] Mecmuada şairi belirtilmemiş, ancak son beyitte yer alan "Meḥdì" ifadesinin mahlas olduğu düşünülmektedir.

9 Ġurbetde ciger-ḫūnum miḥnetle diger-gūnum
Ḥāṣılı bu ki mahzūnum aḥvāl saña ẓāhir

10 Bilmem ne temāşādır ebnā-yı zamān içre
Āyìn-i vefā ġā'ib envā'-ı cefā ḥāżır

11 Maġmūm-ı ḥazìnim ben mu'tād-ı enìnim ben
Āsūde degüldür dil mesrūr degül ḫāṭır

12 Cāh ehli ḳo şād olsun dil-şād-ı murād olsun
Dil anlara yād olsun her ḥāline dil şākir

13 Anlar ki bu 'ālemde oldı emele fā'iz
Maḥşerde olur "lā budd"[38] hem ḫā'ib ü hem ḫāsir

14 Çeşm-i ter olur giryān cān u dil olur nālān
Bu ḥālet olur ḫalḳa derd-i dilimi müş'ir

15 Mehdì'ye Mesìḥā'dan geldi ḫaber-i teşrìf
Deccāl ne pinhāndır gelsün beri ol kāfir

5a 8

NĀBÍ[*]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
(Fā'ilātün) (Fa'lün)

1 Ḳadd-i dil bār-ı girān-ı ġam u derdüñ ḫamıdur
Yetiş ey Ḫıżr-ı meded-res ki 'ināyet demidür

2 Senden ednāyı görüp şükr ile dem-sāz olmaḳ
Senden a'lālara reşk eylemenüñ merhemidür

[38] "Şüphesiz".
[*] Ali Fuat Bilkan, *Nâbî Dîvânı I-II*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997, s. 546.
1: -M.
4a cedd-i kerìm: cedd ü kerem M.

3 Hep taṣarruf Ḥaḳ'uñ oldıġına ‘ilmüm var iken
Yoḳ anuñla ‘amelüm çekdügüm anuñ ġamıdur

4 ‘İlm-i esmā ile teşrìf olunan cedd-i kerìm
Ser-be-ser ḥikmet-i Ḥaḳ'dur ki tamām ādemìdür

5 Şevk ile gūşların acduġı deryā-yı muḥìṭ[39]
Teşnedür baḥr-ı dilüñ dinmege kemter nemidür

6 Şems Ḥavvāsına Ādem geçinürse gerdūn
Şāḫ-ı gül-bün de Mesìḥā-yı gülüñ Meryem'idür

7 Nābìyā sālik-i ser-menzil-i maḳṣūd olana
Rāh-ı teslìm [ü] rıżā yollarıñ eñ eslemidür

5a 9

NĀBÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Olur ḳāṣır virānı perde-i ṣun‘uñ şühūdından
Naẓar-bend olmayanlar ‘ālemüñ būd [u] ne-būdından

2 Münāfiḳ dostlardan āşikāre düşmenān yegdir
Ḥarìr-i ṣarf-ı ḫoşdur bu dükānuñ germ-sūdından

3 ‘Uluvv istersen ol fevvāre-i āb āteşìn olma
Ḳaşuñ nā-būd olur bālā-yı şiddetle su‘ūdından

4 Olursa cinsine olur ‘aṭāsı kec-nigāhānuñ

[39] Mısrada ölçü noksandır.
[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 899.
1a virānı: verā-yı D.
3a āb: -M.
3b ḳaşuñ: fişek / bālā-yı şiddetle: şiddetle bālāya D.
4a nigāhānuñ: nihādānuñ D.

Sipihrüñ yoḳdur erbāb-ı vefāya ḥişşe cūdından

5 Ticāret-ḫāne-i dānā-firìb-i dehrüñ ey Nābì
Gerekdür iḥtirāz itmek ziyānı deñlü sūdından

5a 10

NĀBÍ*

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe'ūlün

1 Dāġum nemek-ārā-yı ḫasān eyleme yä Rab
Bāġum sipeh-ārā-yı ḫazān eyleme yä Rab

2 Tìrān-ı kemān-zād-ı leb-i 'acz u niyāzum
Maḥrūm-ı mülākāt-ı nişān eyleme yä Rab

3 Taḥşìlini her maṭlab-ı nādìde-ḥuşūlüñ
Vā-beste-i feryād u fiġān eyleme yä Rab

4 Dil-bend-i ümìd olduġum evḳāt-ı neşāṭı
Hem-reng-i ṣabāḥ-ı Ramażān eyleme yä Rab

5 Ol tāze nihāl-i ufuḳ-efrūz-ı cemāle
Ḥasretle uzaḳdan nigerān eyleme yä Rab

6 Yek-loḳma-i rūḥānì ile nefsümi sìr it
Ḥasret-keş-i būs-ı leb-i nān eyleme yä Rab

7 Gencìne-i luṭfuñ var iken Nābì-i zārı
Muḥtāc-ı 'aṭā-yı digerān eyleme yä Rab

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 462.
1a nemek-ārā-yı: nemek-ālā-yı D.
5: -M.
6: -M.

5b 11

NA‘T-I NEBÍ*

Fe‘ùlün Mefā‘ìlün Fe‘ùlün Mefā‘ìlün

1 Selāmün ‘alä ẖayri'l-en'āmi ve seyyidi
Ḥabìbi ilāhi'l-‘ālemìn Muḥammedin[40]

2 Beşìrün neẕìrün hāşimiyyün mükerremün
Ra'ūfun ‘aṭūfun men yüsemmä bi-Aḥmedin

3 Selāmun ‘ala't-türebi'l-leẕi żamme cismehū
Fe yā ni‘me meşhūd ve yā ni‘me meşhed

4 Nesìmü'ṣ-ṣabā in zürte arża Medìneti
Febelliġ taḥiyyāti ile'l-arżı ve'scüd[41]

5 Ve ḳabbil maḳāmen ḥalle fìhi ẖalìlünā
Ve seyyidünā yā ẖayra ḳabrin ve merḳad

6 Li külli nebiyyin fi'l-en‘āmı faẓìleti
Ve cümletühā mecmū‘atün li- Muḥammed

---

* "Yaratılanların en hayırlısı ve alemlerin Rabbi'nin sevgilisi;
Hz. Muhammed'e selâm olsun.

Ahmed olarak isimlendirilen kişi, müjdeleyici, uyarıcı;
Şevkatli, merhametli, Hâşimì ve cömerttir.

Onun cismine karışan toprağa selam olsun;
Ve onun kabri ne mübarek bir kabirdir.

Saba rüzgarı eğer Medine topraklarını ziyaret edersen;
O topraklara tahiyyatımızı ulaştır ve secde et.

Sevgilimizin ve efendimizin ihramdan çıktığı o makamı öp;
Ne hayırlı bir kabirdir orası.

Her bir Nebì için yaratılanlar içerisinde faziletler vardır;
Ve bu faziletlerin tümü de Hz. Muhammed'de toplanmıştır."

[40] Mısra vezne uymamaktadır.
[41] Beyit vezne uymamaktadır.

5b 12

CĀMÍ[**]

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 و صلی الله علی نوری که ازاو شد نورها پیدا
زمین از حلم او ساکن فلك از عشق او شیدا

2 محمد احمد محمود که وی را خالقش بستود
ازاو شد جود هر موجود و از او خوش دیدهٔ بینا

3 از او در هر زبان ذوقی و ازاو درهر تنی شوق
وزو درهر تنی ذکری وزو درهر سری سودا

4 اکر نام محمد را نیاوردی شفیع اندم
نه ادم یافتی توبه نه نوح از غرق نجینا

5 نه ایوب از بلا راحت نه یوسف حرمت چشمت
نه عیسی را مسیح اندم نه موسی را ید بیضا

---

[*] http://www.gharehbolagh.ir/modules/news/index.php?storytopic (Erişim Zamanı: 04/06/2015, 14:17)
2b خوش دیدهٔ بینا: شد دیده ها پیدا M.

[*] "Allah o nura salat eylesin ki bütün nurlar o nurdan peydâ oldu;
Yeryüzü onun hilminden sakin felek onun aşkından şeydâ oldu.

Ki bunlarla onun yaratıcısı Onu övdü;
Her varlık onun varlığından/cömertliğinden ortaya çıktı. Gören gözlerin hoşluğu ondandır.

Her bedenin zevki ve her bedenin şevki o incidendir;
Her bedenin zikri ve her sevdalı baş ondandır.

Eğer Muhammed'in ismi şefâatçi olarak gelmemiş olsaydı;
Ne Adem tövbesine karşılık bulabilir ne de Nuh boğulmaktan "Necceynâ"yı bulabilirdi.

Ne Eyüp beladan rahat bulabilirdi ne Yusuf gözünü haramdan sakınabilirdi;
Ne İsa o vakit Mesih olabilirdi, ne de Musa *yed-i beyzâ* bulabilirdi.

Aydınlık âlemi onun yüzündendir, süslü Huld cenneti onun kokusundandır;
En uzun gece onun iki zülfünün, iki gìsusunun anberindendir.

Onun iki nergis gözüne "*Mâzâġ el-baṣar*" (göz kaymadı.) denildi;
Onun iki anber zülfü "*ve'l-leyli izâ yaġşâ*" diye anıldı.

Câmì sırlı sinesinden "*Elem neşraḥ leke*" yi söyler;
Ki onun miracından haber verir "*Sübhanelllezî esrâ*"."

6 منور عالم از رویش مزین خلد از بویش
عبیران دو کیسویش دو زلفیش شب یلدا

7 دو چشم نرگیسنش را که مازاغ البصر خواند
دو زلف عنبرینش را که والليل اذا یغشی

8 ز سر سینهٔ از جامی "الم نشرح لك" بر خواند
ز معراجش خبر کوید که "سبحان الذی اسری"

5b 13

NESÍB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ġubār-ı dergehiñ kuḥl-ı baṣardır yā Rasūlallāh
Ḥarìmiñ ḳıble-i ehl-i naẓardır yā Rasūlallāh

2 Ṣu deñlü nūr-ı feyżıyla leb-ā-leb ravża-i pākiñ
Ki ḫūrşìd anda bir şem‘-i seḥerdir yā Rasūlallāh

3 Gül-i ḫūrşìdi ihdā itse gerdūn eylemez raġbet
Aña kim dāġ-ı ‘ışḳuñ zìb-i serdir yā Rasūlallāh

4 Ser-i kūyuñda kim reşk-āver-i Firdevs-i a‘lādır
Per-i Cibrìl ferş-i reh-güẕerdir yā Rasūlallāh

5 Meded ḳıl bir nigāh-ı merḥametle incilā-baḫş ol
Göñül mir'ātı pür-jeng ü kederdir yā Rasūlallah

6 Güneh-kārım ḫayālim rūz u şeb cürm ü ma‘āṣìdir

* Selahaddin Hidayetoğlu, *Nesîb Dede Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 1996, s. 455.
2: 3 D.
3: 4 D.
4: 2 D.
5: -M.
7a kūyuñdan: kūyuñdur D.

İşim ṣubḥ u mesā hep şūr u şerrdir yā Rasūlallāh

7 Muḳìm-i ḫāk-ı kūyuñdan Nesìb ma‘ṣiyyet- pìşe
Zülāl-i luṭfuña dil-teşne-terdir yā Rasūlallāh

7a 14

[NAḤÍFÍ][42]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ilün

1 Bir nüsḫa-i zìbāyım nādān eline düşdüm
Yoḳ bāṭınıma nāẓır hep ẓāhirime nāẓır

2 Meddāḥ-ı resulüm ben vaṣṣāf-ı nebiyim ben
Min ba‘di ḥelāl itmem kim dirse bańa şā‘ir

3 Ḳalbimde beşāret var luṭfumda işāret var
Bilmez ki ne ḥālet var her ṭa‘ne-zene fāḫir

4 Ḥaḳ maẓharı tām itdi ol ẕāt-ı mu‘allāyı
Medḥinde cihān ‘āciz nā’tında zebān ḳāṣır

5 Ṣūretde Naḥìfiyim sìretde benim ‘anḳā
‘Uṣfūr ḳıyās eyler ‘anḳāyı nice peyker

6 *Fi emrike lā ta’cel el-fevżü me‘a’ṣ-ṣabr*
Ḳad ṣarraḥa menṣūṣan Allāhü me‘a’s-ṣābir[43]

[42] Mecmuada şairi belirtilmemiş, ancak son beyitte yer alan "Naḥìfì" ifadesinin mahlas olduğu düşünülmektedir.
[43] İşinde acele etme, feyz sabırla beraberdir. Ki bunu ayet ile de belirtmiştir, Allah sabredenlerle beraberdir.

7a 15

ES‘AD[**]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 كفتيم چو اثار تو كرديم تماشا
سبحان قدير خلق الخلق كماشا

2 دركاه تو پاك از خس و خاشاك تعلق
سبحانك حاشاك فحاشاك فحاشا

3 نه چرخ بنايست ز دركاه جلالت
سبحانك يا من جعل الارض فراشا

4 از روشنئ روزو تاريكئ شبها
انعمت على الخلق لباسا و معاشا

5 بر تشنهٔ لبان ريختى ابر كرمت را
سبحانك احببت وارويت عطاشا

6 پيش كرمش غم مخور اسعد ز كناهت
الخر دل از صادف بحر ايتلاشا

---

[*] Muhammed Es‘ad Erbili'nin *Divân-ı Es‘ad Farsça-Türkçe* adlı çalışmasında, Muhammet Nur Doğan tarafından hazırlanan *Lale Devri Şairi Şeyhülislâm Es‘ad ve Dîvânı* adlı çalışmada ve Ercan Kayayerli tarafından hazırlanan *Selanikli Es‘ad Efendi Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Yeni Harflere Çevirisi* adlı Yüksek Lisans tezinde bulunamadı.

[*] "Temâşâ ettiğim (senin) eserlerini nasıl anlatayım;
Sübhân ve Kadìr olan Allah halkı istediği gibi yaratmış.

Değersizlikten (çer çöpten) senin temiz dergâhın uzaktır, mümkün mü onunla ilişkilendirmek.
Seni tenzìh ederim mümkün değil mümkün değil.

Dokuz felek celâlet dergâhından bir bina değildir.
Yeryüzünü yayıp döşeyen Allah'ı tenzìh ederim.

Gündüzün aydınlığından ve gecelerin karanlığından;
İnsanlara bir elbise ve yaşanacak yer ikram ettin.

Kerem bulutunu susamış dudaklara serp;
"Seni tenzih ederim, sen sevdirdin ve susuzları sen [suya] kandırdın."

Es‘ad onun keremi sayesinde günahların için gam çekme;
Çünkü hardal denize düşünce kaybolur."

7a **16**

‘ĀLÍ[**]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 ای رخسار تو تابنده چراغ مدنی
عارضت باعث سوز دل ویس القرنی

2 "من عرف" کلشن و توبا چار صفت
سمنی نارونی یاسمنی نسترنی

3 خاتم حلقهٔ اصحاب ترارنك رخت
لعل نابیت بدخشی و عقیق یمنی

4 یا رسول الله اکر از توشفاعت نرسد
در سیاستکه محشر چکنم وای منی

5 غرق دریای معاصی شدم این بو العجبست
بالهوا یشتعل النار فکیف احرقنی

6 ساحتی بهرور از نعت مرچون عالی

---

[*] Mustafa Uğurlu Arslan tarafından hazırlanan *Ali Emiri Efendi ve Divanı*, Gülşen Candan tarafından hazırlanan *Seni Ali Dîvânı: (İnceleme- Metin)* adlı yüksek lisans tezlerinde, Kudret Altun tarafından hazırlanan *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divanı (Vâridâtü'l-Enîkâ)* ve Ayten Şenyurt tarafından hazırlanan *Ali Handî ve Dîvânı* adlı çalışmalarda bulunamadı.

[*] " Ey yüzünde medeniyetin (güneşi) kandili parlayan;
Yanağın Veysel Karânì'nin yanan gönlününün nedeni(dir.)

"Men arefe" bahçesi, tûbâ dört sıfat taşır
Bir yasemin, bir karaağaç, bir yasemin, bir yabangülü.

Senin dost halkanın mührü ve yanağının rengi,
Bedahşan'ın kıymetli taşı ve Yemen'in akìkidir.

Ya Rasûlallah eğer senden şefâat gelmezse/ulaşmazsa;
Mahşer meydanında ne yaparım vay bana !

İsyan denizinde boğulmanın şaşkınlığı içindeyim.
Hevayla tutuşan ateş beni nasıl yakar.

(...)
Ne güzel ne hoş, beni konuş beni öv, beni yücelt."

حبذ اکلمنی مدحنی فضلنی

7a[der] 17

ES‘AD[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 ای نعت توهر مرتبه را کشته پزیرا
ارسلت الی کل بشیرا و نذیرا

2 ذاتت شده رحمت بهمه آدم و عالم
الحمد لمن خصك بالفضل کثیرا

3 ای سرور کل فخر رسل هادی امت
صدرت علی الرسل و صیرت امیرا

4 از یوسف صدیق تویی احسن و املح
لم یحك و لك الناس شبیها ونظیرا

---

[*] "Ey na‘tı her mertebede kabul gören;
Bütün herkese müjdeci ve uyarıcı olarak gönderildin.

Her insana her âleme rahmet oldu zatın;
Seni çok faziletlere mahsus kılan Allah'a hamdolsun.

Ey herkesin önderi, peygamberler övüncü, ümmetin rehberi;
Peygamberlerin önüne geçtin ve onların emìri kılındın

Yusuf-ı sıddıktan sen daha güzel ve daha melihsin;
İnsanlar sana ne bir benzer ne bir denk kimse anlatmadı.

Ey risaletin yanağının parlak ışığı;
Aydınlatıcı ve nur olarak âleme sen gönderildin.

Senin itaat hırkandan yüz çevirmiş olan topluluk
Cehenneme sürülecek ve yakıcı ateşe itilecek

Senin hükümlerine buyruklarına tabi olan topluluğun (ise);
Huld cenneti, ödül ve varış yeri oldu.

Senin ateşten kurtardığın kişiye.
Cehennemin ateşi, cennet gülşeni olur;

Senden talebim kıyametin korkusunda şefaatindir;
Çünkü senin acıdığına ve yardımcı olduğuna korku yoktur.

Âsi Es'ad'da cehennem korkusu olmaz
Hayrın dayanağı sen olduğun sürece."

5 ای شمع فروزنده رخ جمع رسالت
ارسلت الی العالم نورا ومنیرا

6 آن فرقه که سجده سر از دلقه امرست
یسعون الی النار ویصلون سعیرا

7 و آن زمره که فرمان بر احکام تو(؟) سند
کانت لهم الخلد جزاۀ ومصیرا

8 چون کلشن جنت بودش کلخن دوزخ
من کنت له انت من النار مجیرا

9 در هول قیامت طلبم از تو شفاعت
لا خوف لمن کنت له (...) نصیرا

10 پروای جهنم نکند اسعد عاصی
ان کنت له با سند الخیر ظهیرا

7b 18

ĠAZELİYYĀT-I EDÍB EL-ÇELEBÍ ĀTEŞ-ZEBĀN OLDUĠI MUṬĀLA‘AYA MUḤTĀC*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Her ne dem kim ṣāḥa-i gülşende bülbül zār olur
Gönlümüz āmāde-i gülzār u bülbülzār olur

2 Dehrde meyl-i tecerrüdle o kim bì-dār olur
Meskeni Şām olsa da çeşm-i dili bìdār olur

*Cafer Mum, *Halepli Edîb Dîvânı(İnceleme-Tenkidli Metin-Cinaslar Sözlüğü)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2004, s. 317.

2b mesken-i Şām: mìhmān-ı ḫalvet-i Şām / çeşm-i dili: - D.
3a ‘işretiñe rindi: ḫābūr-ı rindānı D.
3b ṣūfìler hep ḫalḳa bend-i : belki ṣūfìler daḫìl-i ḫāne-i D.
5a bir nefes: silik M.
5b miġ-i nìsān-ı ḳalem: silik M.

3 Görseler ‘işretiñe rindi verā-yı cāmdan
Ṣūfîler hep ḥalḳa-bend-i ḫāne-i ḫammār olur

4 Ḥıfẓ-ı nāmūs itmedir maḳṣūdı selb-i ‘ārdan
Terk-i ‘ār itmekle ‘āşıḳ ṣanmaki bì-‘ār olur

5 Bir nefes ḳoymaz Edìb eṣdāf-ı verrāḳ-ı tehi
Mìġ-i nìsān-ı ḳalem peyveste lü'lūbār olur

7b 19

EDÍB[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Zāhid nümūne görse de münker nekìrden
Geçmez ne "kün"den olsa da münker ne kìrden

2 Eblehler isti‘āre-i ‘ār itse ‘ìrden
Fikrinde olma kesb-i necāt it sa‘ìrden

3 Rāh-ı ṭama‘da ḳaṣr-ı ‘inān it mesìrden
Ḥelvā-yı şehd ü sükkeri farḳ itme sìrden

4 Meyl itme ‘ālemiñ ġuraf-ı zer-nigārına
Āsūde ol meżāyıḳ-ı "bi'se'l-maṣìrden"[44]

5 Terk-i sivāda şeyḫe nigāh eyledim Edìb
Bildim ki bu riyā ile geçmez ḥaṣìrden

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 664.
3b sükkeri: şekkeri D.
4b bi'se'l-maṣìrden: be'sü'l-maṣìrden D.
5a terk-i : silik M.
5b bildim ki: silik M.
[44] "ne kötü varılacak yerdir." Mülk sûresi, 67/6.

7b 20

EDÍB[45]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ḳoma ‘ilāc şifā istemem o merhemden
Ki dil külūm-ı nev-i iltifāt umar hemden

2 Teşāmüm etmese de merdüm-i siyeh-kāse
Ne pend alır ‘acebā dāstān-ı Ḥātemden

3 Ḳo cām-ı ‘işret-i cemm-i ġafîr-i yārānı
Ḥayāt olursa da çek dest-i sāġar-ı Cemden

4 Nühüfte rāz-ı derūnì ki nemme sā‘ìdir
Göñül emìn olabilsin mi çeşm-i pür-nemden

5 Edìb neyl-i şu‘ūda ẕerì‘a-ḫ ̆āh olmaz
Retìme-bend-i dirāyet hübūṭ-ı ādemden

8a 21

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Teb-i ġamdan rehā yoḳ ḥāl-i zārım yāre tebyìne
Ki yek laḥẓa rehā bulsam daḫı āmāde teb yine

2 Ṣaḳın ẕü-fāḳaya buġzuyla hem ḫūy olma zengine
Ḥazer ḳıl kimseye keyd eylemekden olma zen gine

3 Sevād-ı rūyına çirk-i sevād-ı ṭāb-ı ġālibdir
Girìzān ol bilürsen kim nedir eṭvār-ı zengì ne

---

[45] Onarım esnasında şiirin yarısı kapatıldığından, şiir ilgili çalışmadan alınmıştır.
[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 795.
3b eṭvār: eṭvar M.

4 Bu mir'āt-ı felek çün rū-nümā-yı ‘ādet-i nevdir
Televvün-kār olanlar çehre-fersādır bu āyìne

5 Edìbā ṣayd-ı bì-külfet şikār-ı ṣā'id-i dildir
Şikār-ı mihnetiñ yoḳ iḥtiyācı bāz u şāhine

8a 22

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ẓuhūr-ı ġayra bār olmaḳda mānend olma zenbìle
Ki ‘ār eyler nümūdār olmadan zenbìle zen bile

2 Serüñ dil-ber ki dil-bend olaldan naḳş-ı mendìle
Bütün üftādelerden başḳa düşdüm şimdi men dile

3 Eger aḥḳām-ı Furḳāniyye'den bì-sūd ise rāhib
Müzevverdir ş̱übūt-ı ittibā‘ı ḥükm-i İncìle

4 Cihāt-ı sittede dergāh-ı nūra olmayan sācid
Hemān seccādelerde secde-yerdir naḳş-ı ḳandìle

5 Edìbā kāsid eylerdi sibāḳ ḫayl-i ‘ırfānı
Eger me'lūf ideydim kilk-i ḫoş reftār-ı ta‘cìle

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 832.
2a seriñ dil-ber ki: ser-i cānānede D.
2b iftālerden başḳa düşdüm: üftādelerde dāstānım D.
3a bì-sūd: nā-rām D.
4b yerdir: birdir D.

8a 23

EDÍB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Merdiñ olduḳça yed-i ġayret-i ‘ıṭırsā başına
Eylemez ḫalḳıñ heves-i ḳāẕūre-i sābāşına

2 Pìr-i bì-‘āra yeter ālāyiş-i çirk-i fücūr
Bir te'emmül eylesün heftāda yetmiş yaşına

3 Ḫilye-i aḫlāk-ı settārìden olsun müste‘ìr
Ṭab‘-ı me'lūf itmesün zāhid ġāramıñ fāşına

4 Ni‘met-i mebẕūle-i Ḥaḳḳ'dan degüldür bì-naṣìb
Dehrde ḫor-send olanlar nān u gendüm aşına

5 Herkese itmiş Edìb āmāde cāy-ı müste‘ar
Meclis-i kevniñ te'emmül eyledim ferrāşına

8b 24

EDÍB*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Dil oldı ser-behevā-yı ṭaleb kimiñ ṣuçı var
Ten oldı ābile pāy-i ta‘ab kimiñ ṣuçı var

---

* *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 761.
1a yed-i: gül-i / ‘ıṭırsā: cebìnsā D.
3b ṭab‘-ı me'lūf itmesün zāhid: vermesin zāhid rıżā sırr-ı D.
4a ni‘met-i mebẕūle-i Ḥaḳḳ'dan degüldür bì-naṣìb: ni‘met-i bì-minnet-i Ḫallāḳına ḫursend iken D.
4b dehrde ḫorsend olanlar nānu gendim āşına/Ḳāni‘iñ reşk eylerim ‘ālemde kendim aşına D.

* *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 292.
2b nālede: nāledir D.
2: 3 D.
3: 4 D.
3a görünce: nigāh-ı / ruḫsār-ı: sìmā-yı D.
3b ta‘accüb eylememekde: derūnum etmede ser-şār-ı teb D.
4b sen: ki M.
5a kısmet: kısmet-i / firāḳ-ı: lüzūm-ı D.

2 Hezār-ı zār ṣıfat bāġ u rāġ-ı ‘ālemde
Ġamuñla nālede ey ġonce-leb kimiñ ṣuçı var

3 Görünce behcet-i ruḫsār-ı ‘ālem-efrūzuñ
Ta‘accüb eylememekde ‘aceb kimiñ ṣuçı var

4 Dilā nesāyim-i āhıñla zülf-i dil-berde
Bu iḫtilāca sen olduñ sebeb kimiñ ṣuçı var

5 Edìb cāẕibe-i ḳısmet ezeldendir
Firāḳ-ı āb u hevā-yı Ḥaleb kimiñ ṣuçı var

8b 25

EDÍB[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Āsāyişim ḥadìṣ-i ġamı söylemeyledir
Sāḳì su'āl iderse eger söyle meyledir

2 Rāḥat derūna añlayamam n'eylemeyledir
Ancaḳ o deñli ẓann iderim neyle meyledir

3 Esbāb-ı dil-firìb-i ṭıfl-ı derūn meger
Bāzìçe-i piyāle gibi ṭurfe şeyledir

4 Behcet-peẕìr-i efser-i dāġ oldı ḳımmemiz
Dìhìm-i ġamda ziynetimiz tāc-ı keyledir

5 Yāruñ Edìb teşne-i ḫāṭır hemän bize
‘Aḳs-ı ruḫun piyālede seyr eylemeyledir

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 316-317.
5a teşne-i: neş'e D.

8b 26

EDÍB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Lebüñ müştāḳı olmaz ru'yet-i gülnāre tāb-āver
Degüldür tāze berg-i nāzük-i gül nāre tāb-āver

2 Dil-i sahbā-keş hicrānı eyler mest-i bìdārı
Şarāb-ı cām-ı nāz olduḳça çeşm-i yāre ḫˇāb-āver

3 Meşāma ey ṣabā nükhet-resān zülf-i müşkìn ol
Dehān-ı dil-rübādan olma peyġām-ı ‘itāb-āver

4 Cüdā it nüsḫa-i mensūḫ-ı nuṣḫuñ bizden ey bed-gū
Müselmāna gel olma deyr-i rāhibden kitāb-āver

5 Edìb ehl-i hevā ẓulmet-nişìn-i şām-ı ġam ḳalmaz
Berìd-i ḫāver olduḳça nüvìd-i āfitāb-āver

9a 27

EDÍB ÇELEBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṭufeyliyyetle zāhid ṭab‘-ı ziştin āşikār itmiş
Velāyimde gezüp naḳl-i ṣuḥūn āşı kār itmiş

2 Didi şeyḫ-i mürşìd nūş-ı meyden tevbe-kār itmiş
Faḳìriñ cānına zaḫm-ı sinān-ı tevbe kār itmiş

3 Ḫaṭ-āver olmadan ol gül-iẕārım rū-nümā olmaz

---

* *Halepli Edîb Dîvânı*, s.330.
1b degüldür tāze berg-i gül : olur mu hiç dehān-ı ġonce-i gül D.
* *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 536.
2a didi: mürìdi D.
3a olmadan:olmadın M.
5a nāmūsı: nāmūsu D.

Meger ‘arż-ı ruḫun merhūn-ı vaḳt-i nev-bahār itmiş

4 Nihāndır ‘aks-i rūyı cünbiş-i çeşm-i merāyādan
Bu gün āyìneler de yāre ‘arż-ı inkisār itmiş

5 Edìbā bāġda gül perde-i nāmūsı çāk itmiş
Bu ḥāletle derūn-ı bülbül-i şeydāyı zār itmiş

9a 28

EDÍB ÇELEBÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Siyeh-dillerde emvāc-ı sevād-ı rū-şināsāyız
Dil her şeb-żamìri keşfe rūz-ı rūşenāsāyız

2 Nigāh-ı sem‘imiz mekfūf iken ṣıyt-ı kilìsādan
Çelìpā-veş sevād-ı merdüm-i çeşm-i kilìsāyız

3 Muṣāfāt ile rūy-ı ṣafvet-i erbāb-ı iḫlāṣa
‘İẕār-ı ‘anberìn Mūsā-yı feyż ḥubb-i ‘Ísāyız

4 Bihìn-i mevlūd-ı nā-zād-ı buṭūn-ı ümmühātız biz
Merāyā-yı nesebde ṣanma kim meşhūd-ı ābāyız

5 Fürūġ-ı şānımız āzālden ābāda ẓāhirdir
Edìbā gerçi nā-melḥūẕ-ı çeşm-i ḳalb-i a‘māyız

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 506.
3a muṣāfāt: mużāfāt M.
3b Mūsā-yı feyż: mū-sāy-ı ḫıdn-ı D.

9a 29

EDÍB ÇELEBÍ [*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Meşhūd idi icābeti lā-büd du‘ālarıñ
Te's̱iri ẓāhir olsa dilā bed du‘ālarıñ

2 Merżāda ḳābiliyyet-i ṣıḥḥat ki olmaya
Ḫāṣıyyet-i şifāsı bulunmaz devālarıñ

3 Ṣūfì ḳomaz dirim seni vāreste-ḥades̱
Tāze imām efendiye bu iḳtidālarıñ

4 Ferş-i ḥarìre ṭālib iken şimdi zāhidā
Ḥaşr itdi bir ḥaṣìre seni bu riyālarıñ

5 Faṣl-ı şitāda tūde-i yaḫdan nümūnedir
‘Arż-ı ḥaḳìḳat eylemesi bì-vefālarıñ

6 İmsāk-ı aġniyā ile ‘ālem ḫarāb idi
İnfāḳı olmasaydı Edìbā eger gedālarıñ

9b[der.] 30

ḪAYRETÍ[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 Bì-cān-ı cisme döndüm cānāncuġum yitürdüm
Bir ḫasta derd-mendem dermāncuġum yitürdüm

2 Ḳullar başına begler gelmeye bu muṣìbet

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 566.
2: -M.
6b eger: -D.

[*] Mehmet Çavuşoğlu, *Hayreti Dîvan Tenkitli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981, s. 327.

Ben bende-i kemìne sulṭāncuġum yitürdüm

3 Ya‘ḳūb-veş gözümden ḳan aḳmasun mı her dem
Ken‘ān-ı miḥnet içre oġlāncuġum yitürdüm

5 Dìvāne göñlümi āh eglerdi bāri geh gāh
Şol ḳara yazıluca dìvāncuġum yitürdüm

6 Ey Ḥayretì çıḳardum ṣabr u ḳarārı elden
Gūyā ki bir ġarìbem yārāncuġum yitürdüm

9b 31

EDÍB[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Tā leşker-i ġarām ile bülbül güleşmesün
Bir sāde naḳş-ı dāġ ile bāġa gül eşmesün

2 Biz ittiṣāle perde-keşüz iftirāḳla
Ġayrı bizimle emn [ü] ḫaṭar va‘deleşmesün

3 Şemşìrimizle gerden-i bed-ḫ‘āh-ı mu‘tedì
‘Aḳd-i uḫuvvet ile ‘abeş ḳan yeleşmesün

4 Cìd-i nesìm beste-i zencìr-i esr olur
Pìrāmen-i külāle-i yāre dolaşmasun

5 Geçdikçe ḫāk-i türbet-i ebnā-yı dehrden
Zinhār Edìb dāmeniñe toz bulaşmasun

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 648.
1a ġarām : ġurāb

9b 32

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Mücìr ol ārzūmend-i lebüñ deryāda düşdükçe
Anı ġavvāṣ iden dürc-i lebüñdir yāda düşdükçe

2 Şirā‘-ı şevḳi bāz ile peyi her bāda düşdükçe
Hemän çek fülk-i cām-ı zāhidā her bāde düşdükçe

3 Biliñdi ḥāl-i ṣūfì fikr-i la‘l-i sükkerìniñle
Ẕübābıñ ḥāletinden şìşe-i ḳannāda düşdükçe

4 Dil-i saḥtı rehìn-i āteş-i ‘ışḳ eyle kim āhen
Ḳabūl-i lìnet eyler küre-i ḥaddāda düşdükçe

5 ‘İnāḳ-ı şāhid-i zìbā-yı ma‘nāda ḳuṣūr itmez
Edìb nükte-perdāz-ı cihān-ārāda düşdükçe

9b 33

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Rıżā ile taḳiyy-i ḳāni‘e yek loḳması nānıñ
‘Adìlidir rüsūm-ı ḥikmetinde İbn-i Sìnā'nıñ

2 Perestiş-kār-ı ṭayf-ı nā-kesān itmekdesin ḳalbi
Nuḳūş u ṣūretinden geçmediñ deyr u kìlìsānıñ

3 Sezā mı nā-peẕìrā-yı hüdā ma‘nā-yı āyetden

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 770.
1b anı: k'anı D.
[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 576.
2b nuḳūş u ṣūretinden: nuḳūş-ı ṣūretinden D.
4b ‘ibret: ġayret M.
5a ‘izzet: ġayret D.

Varaḳ-gerdānı olmaḳ nüsḫa-i tertìb-i zìbānıñ

4 Fenāya nāẓır ol ten-perveri merdi helāk eyler
Naṣìb-i ‘ibret al bismil-gehinden ‘ıyd-i ḳurbānıñ

5 Edìb iklìl-i ‘izzet zìver-i her ḳımmedir ṣanma
Ki olmaz efser-i ġayret serinde degme insānıñ

10a 34

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Olunca fitne-i nā-zādı tevlìd eylemek kārı
Ṭımāḥ-ı çeşme taḳrìb itme teb‘id eyle mekkārı

2 Ṣafā bulsun mı kār-ı nā-dürüst-i şād-mānìden
Diliñ mānend-i ġam mevcūd iken bir kār-ı hem-vārı

3 Bisāṭı eyleyüp ṭay yār ile hengām-ı gülşende
Yine evc-i riyāżıñ oldı ‘āşıḳ murġ-ı ṭayyārı

4 Nigāh-ı peyker-i būy-ı sürìne dūr-bìn itmiş
Bu gün sūrāḫa-i enf-i dirāzın şeyḫ-i minḳārı

5 Edìbā zāhid-i şāhid-pereste ṣanma evlādır
Sürūd-ı dil-ber-i ḫoş-naġmeden āvāze-i ḳārì

10a 35

EDÍB

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

---

[*] *Halepli Edîb Dîvânı*, s. 1052.
1a eylemek: ider M.
5b ḫoş: ḫo˘ş D.

1 Eşer-i behcet-i ġayr olsa devā miḳdārı
Ḥüsn-i ġayrı unudur olsa da Vāmıḳ dārì

2 Olma kündādeleriñ ṭālib-i istìcārı
Bì-ṭaleb olmuş iken lūle-i isti cārì

3 Cins-i ġılmānı ṣaḳın levḥ-i zemìn-ḫᵛān itme
Saṭr-ı ārāyiş-i tavānı oḳurken ḳārì

4 Sil‘a-i ṣafveti bāzārı ise ṣūfìniñ
Germ olur sūḳ-ı riyāda ṣanurum bāzārı

5 İstifin bozsa da şıḥne yine rindānıñ Edìb
Bir sebū meyle olur ḥāline istifsārı

10a 36

MÜDĀMÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Leblerinden teşne cānım bir içim ṣu mā didi
Leblerin aġzıma ṣundı nāz ile dādā didi

2 Leblerin emsem didim ol leblerim em mā didi
Kimseye bu sırrı ifşā eyleme ammā didi

3 Yanılup yüzine ḳarşu naẓarına gül didim
Ol efendim ḫażm idüp bir ḳavline lā lā didi

4 Ġayrılar şìrìn lebüñ şeftālüsüni alıcaḳ
Ḫaste göñlüm derd ile feryād idüp ayvā didi

* Orhan Bilgin tarafından hazırlanan *Mustafa Müdâmî Dîvançe ve Menâkıb-Nâme-i Emir Sultan* adlı çalışmada ve Nilüfer Kol tarafından hazırlanan *Kefeli Mustafa Müdâmî Divanı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

5 Ey Müdāmì göricek ol şeh bu şìrìn hünerle
Āferìnā ṭab‘ıña ey ṭūṭì-i gūyā didi

10a[der.] 37

ḤĀẔIḲ-I ERŻURŪMÍ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kiẕb ile her da‘vìyi ṣıdk eyleyen ṣādık mıdur
Ḥüsnüñe şeydā giçen her bü'l-heves ‘āşıḳ mıdur

2 Dostum bir kerre inṣāf it raḳìb-i bed-liḳā
Bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣa maḥrem olmaġa lāyıḳ mıdur

3 Ḥākim-i endūh-ı hicrüñle sürūr-ı vuṣlatuñ
Manṣıb-ı şehr-i dilümde sābıḳ u lāḥıḳ mıdur

4 Meclis-i ‘işretde ṣahbā-nūş iken teşhìr içün
Rindi başmış ṭutmış ammā muḥtesib ayaḳ mıdur

5 Künc-i miḥrāba perestiş eyleyen ṣāliḥ olup
Güşe-i ebrūya zāhid ḳul olan fāsıḳ mıdur

6 Ol şeh-i iḳlìm-i ḥüsnüñ ḳulları içre varup
Ben de yoḳlandum esāmem çıḳmadı çalıḳ mıdur

7 Erżurūm'uñ nükte-sencān-ı süḫan erbābına
Tāze vādì gösterür eş‘ārda Ḥāẕıḳ mıdur

[*] Hüseyin Güfta, *Hazık Mehmed Efendinin Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 1992, s. 242.
5, 6 : -M.

10b[der.] 38

ḤĀẔIḲ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bezm-gāha sāġar-ı la‘l-i lebüñ baṣṣa ayaḳ
Şermsārìden olur ṣahbā-yı meclis pür ‘araḳ

2 Dersi çıḳdı bülbülüñ şimdi Nihālistāne dek
Geh Gülistān geh Bahāristān'dan oḳur bir sebaḳ

3 Gördi sāġar būs ider meclisde bì-pervā lebüñ
Āteş oldı çatladı ḥırş ile ḫum atdı ḳapaḳ

4 Fetḥi müşkil bir muṭalsam gencdür dervāzesi
Semt-i kūy-ı dil-rübāyı ṣorma hiç çıḳmaz ẕūḳaḳ

5 Böyle pākìze ġazel ṭarḥ itmeye Ḥaẕıḳ gibi
Evvelā lāzım kişiye ḥüsn-i ṭab‘ u dād-ı Ḥaḳḳ

10b 39

MEẔĀḲÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Cānā ne ‘aceb böyle bu ġam-ḫārı unutduñ
Var ise meger itdigüñ iḳrārı unutduñ

2 Āyā bu mıdur ḳā'ide-i ehl-i maḥabbet
Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

3 Evvel aluben ‘aḳl u dil ü ṣabr u ḳarārım

---

[*] *Hazık Divanı*, s. 289.
2b bir : -M.
[*] Ahmet Mermer, *Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1991, s. 437.
2a ehl-i maḥabbet: mihr u maḥabbet M.
3a ḳarārım: ḳarārın D.
5a dil-figār: dil-efkār D.

Soñra ya niçün ‘āşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

4 Her şām u seḥer yād iderim ben seni ammā
Sen bencileyin ‘abd-i şenā-kārı unutduñ

5 Bu bende-i efkende-i dìrinüñ iken dil
Ḫayfā ki Meẕāḳì-i dil-figārı unutduñ

10b 40

ḤAMDÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Derūn-ı cāna geçdi ġamze-i bìdād ger şimdi
Elünden cānı ḫalās itmekdür ol şūhuñ hüner şimdi

2 Hevā-yı vaṣl ile āşüfte olmaḳ gerçi ‘ālemdür
Yine sevdā-yı zülfüñ perì-rū derd-i ser şimdi

3 Duyup "mā fì'ż-żamìri"[46] ehl-i ‘ışḳa bir nigāh itse
Göñül la‘l-i lebüñden ṣormaḳ ister bir ḫaber şimdi

4 Nigāh-ı dil-firìbiñ cāna kār itmek muḳarrerdür
‘Aceb var mı cihānda böyle bir ṣāḥib-naẕar şimdi

5 Baş egmem Ḥamdiyā zer-efser-i dārā-yı devrāna
Reh-i dil-berde göñlüm ḫāk-i pāy olmaḳ diler şimdi

* Alim Yıldız tarafından hazırlanan *Ahmed Hamdî Divânı*, Ali Emre Özyıldırım tarafından hazırlanan *Hamdullah Hamdi Divanı*, İsmail Güleç tarafından hazırlanan *Serbestzâde Ahmet Hamdî İskilibî Dîvân-ı Hamdî* ve Halil İbrahim Yakar tarafından hazırlanan *Ayıntablı Hamdi Baba Dîvânı* adlı çalışmalarda bulunamadı.

46 "Kalbin içindekini"

10b 41

ŞEHRÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Cām-ı mey nūş idicek muġbeçe-i bāde-furūş
Çıḳdı evc-i feleke zemzeme-i nūş-ā-nūş

2 Leb-i cūda ṣu ḳaçırmış ḳulaġına şeb-nem
Gül anuñçün idemez ḳavl-i hezārı dergūş

3 Gelicek meclis-i rindāne ḥabāb-ı meyden
Giydi rez-i duḫteri bir ṭurfe şarābı serpūş

4 Zāhidi gördüm o dem ṣuyıñ üfürür de içer
Ṣaṭḥ-ı dāmān ile ārāste-i seccāde bedūş

5 Tāb-ı meyden ruḫı olmuşdı gül-i şeftālü
Reşeḥāt-ı ‘araḳ-ı ‘ārıżı ṭall-ı merşūş

6 Ṣayda ‘azm itdi deyu ( ) itdüñ evvel
Virdüñ aġyāra nezāket ile ḫ‘āb-ı ḫarkūş

7 ‘Arż-ı ümmìdim anı naḳḳād-ı zer-ma‘nāya
Şehrìyā naḳdìne-i şehrim ( ) menḳūş[47]

11a 42

ḤĀZIḲ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

---

* Şener Demirel tarafından hazırlanan *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Dîvânı'nın Tenkidli Metni ve Tahlîli* adlı doktora tezinde bulunamadı.

[47] Mısra vezne uymamaktadır.

* *Hazık Mehmed Efendi Dîvânı*, s. 246.

6a tiġ: tìr D.

7b ebniye: āyìne D.

9a yoḳdur: yoḳ mı M.

1 Ẕevḳ istedikçe devr-i felekden kesel virür
Ben sükker istesem baña āb-ı baṣal virür

2 Sìb-i ẕeḳan disem ḳızıl almayı gösterür
Ġabġab didikçe çarḫ baña porṭıḳal virür

3 Ne baḫta lābe eyle ne gerdūna ilticā
Bir kimseye muḳadder ise devlet el virür

4 Ceyş-i cemāle kāküli serdārluḳdadur
Meydān-ı kār-zār-ı melāḥatde tel virür

5 Gülnār-ı la‘li bal alıcaḳ bir çiçek midür
Zehr-ābe-nūş-ı hicrine ṣanma ‘asel virür

6 Kesdikçe tìġ-ı ġamzesi tār-ı ümìdümüz
Efkār-ı zülfi rişte-i ṭūl-ı emel virür

7 Ġam çekme el irişmese dìvār-ı vuṣlata
Balāter olsa ebniye pek tìz bel virür

8 Mìzān-ı i‘tidālde vezn eylese felek
Zühhāda ṣevr u bāde-keşāna ḥamel virür

9 Āsāyiş-i sipāhi gibi yoḳdur ‘āşıkuñ
Ḳurtulsa renc-i rāh-ı seferden bedel virür

10 Dìvār-ı cevri eylemesün çoḳ da üstüvār
Bì-çāreler sirişki esāsa ḫalel virür

11 Maẓmūnı dil-nişìn ola Ḥāẕıḳ edāsı ḫoş
Eş‘āra ḥüsn ü revnāḳı darbü'l-meṣel virür

11a 43

ḤĀẒIḴ*

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Künc-i mey-ḫāne bir mekān-ı laṭìf
N'ola sulṭānum eyleseñ teşrìf

2 Olmadan necm-i ṭāli‘im raḫşān
İrmedüm vaṣl-ı yāre ḥayf-ā-ḥayf

3 N'ola gelmezse eşk çeşmümden
Baḥrı eyler bu sūzişüm tecfìf

4 Görse vā‘iẓ ḥarìḳ-ı hicrānı
Nār-ı dūzaḫla eylemez taḫvìf

5 Bize lāzım degül serìn [u] semìn
İsterüz dil-beri naḥìf u ẓarìf

6 Seni senden cüdā eder benlük
Māni‘-i vaṣl olur bu cism-i keṣìf

7 Ne şerefdür ki dil-rübā Ḥāẕıḳ
Didi ey dil-şüde mizāc-ı şerìf

11a 44

ẔİHNÍ ÇELEBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

---

* *Hazık Mehmed Efendi Dîvânı*, s. 287.
2a olmadı: olmadan D.
3b tecfîf: tecvìf M.

* Leyla Alptekin tarafından hazırlanan *Berberzâde Mehmed Zihnî Dîvânı'nın Bilimsel Yayını İle Eserin Şekil ve Muhtevâ Bakımından İncelenmesi,* Mehmet Akpınar tarafından hazırlanan *Keşanlı Zihnî Dîvânı,* Nale Hoşcan Erdemir tarafından hazırlanan *Dîvân-ı Zihnî-i Çermiki* adlı yüksek lisans tezlerinde ve Muhsin Macit tarafından hazırlanan *Erzurumlu Zihnî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

1 Nidem mir'āt-veş ‘arż itse ‘uşşāḳa o dil-ber ber
Açar gūyā ṭılsım-ı şūr-ı ‘ālemden sikender der

2 İki zerrìn rikāb eylerdi saña şehsüvārāne
Olaydı dest-res ḳurş-ı meh ü ḫūrşìde zerger ger

3 Anuñ gibi degül manẓūr çeşm-i cism-i ḫūbāndır
Egerçi rūy-ı zerd-i zümre-i ‘uşşāḳa beñzer zer

4 Müsāvì olmaz ‘uşşāḳa raḳìbān rāh-ı maḥabbetde
Olur reftāre raḫş-ı bād-pā yāre musaḫḫar ḫar

5 Serinden dāġ-ı şevḳ yāri virmez tāc-ı keyvāna
Olur Edhem-nihād ifnā bì-ḳayd-ı efser-ser

6 Ḫarāb-ābād ḳıldıñ sìnemi ceyş-i nigāhıñla
Ḳomadıñ leşker sāmānda ey şāh-ı muẓaffer fer

7 Leb-i ḥavż-ı devāta nāvdān cūy-ı feyż olsun[48]
Çemen-zār-ı riyāż naẓmı itsün kilk-i ḫoşter ter

8 Ne deñlü sìnemi deryūze-i dest-i niyāz itsem
Olur ancaḳ o mehden dāġ u tìr ü raḥm-ı ḫançer cer

9 Der-i güftārımı bu ṭarz-ı üslūb-ı belāġatde
Sürūşān-ı Ẕihniyā āvāze-i mengūş eylerler

11a[der.] 45

RAḤÍMÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün

1 Leb-i şìrìn-i dil-ber vaṣf olunmuş infāḳ üzre

[48] Mısra vezne uymamaktadır.
[*] Ahmet Mermer tarafından hazırlanan *Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

‘Acebdir meşreb-i erbāb-ı dil hep bir meẕāḳ üzre

2 Degüldür görinen ḫāl-i siyeh ebrū-yı cānānda
Ḳavis burcunda bir kevkebdir ey dil iḥtirāḳ üzre

3 Hele aġyār ile geşt-i çemen terkine ‘ahd itdik
Meded s̱ābit ḳadem ol serv-i nāzım bu ves̱āḳ üzre

4 Geçer bu tünd-i bād-ı miḥnet-i ġam dem olur çünkim
Degüldür rūzgārıñ cünbişi hep bir siyāḳ üzre

5 Gidersen her zamān sen kūy-ı yāre ey dil-i şeydā
Selām eyle ḳamu yārāne bizden iştiyāḳ üzre

6 Raḥìmì şöyle ‘ālì rütbedir her beyti bu naẓmıñ
Sezā seyyāre-veş naḳş olmaġa seb‘-i ṭabaḳ üzre

11b[der.] 46

ŞERÍF[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Nigāha virdi ol mehpāre ruḫṣat dìdeler rūşen
Dilā gördük yine rūy-ı maḥabbet dìdeler rūşen

2 Ẓalām-ı ġamdan ey dil çeşmüñe ‘ālem görünmezdi
Görüp ol māhı olduk pür-meserret dìdeler rūşen

3 Gözüm nūrı hele elḥamdülillāh çeşm-i bìmārıñ
Remedden ḫaste idi buldı ṣıḥḥat dìdeler rūşen

4 O meh-rū tūtìyā-yı ḫāk-i rāhın eylemiş ey dil
Saña kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ḥasret dìdeler rūşen

[*] Sadık Yazar ve Mücahit Kaçar tarafından hazırlanan *Şerîfî Dîvânı Manzum Bir Kuran Tefsiri* adlı çalışmada bulunamadı.

5 Şeb-i firḳate göz açdırmaz Şerìfā ḫˇāb-ı miḥnetden
Hele olduñ ḳarìn-i ṣubḥ-ı vuṣlat dìdeler rūşen

11b 47

Lİ-SEYYİD VEHBÍ EFENDİ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Yārdan ḫaste dile geldi meveddet-nāme
Muṭrib-i cān oḳusun şevḳ ile ṣıḥḥat-nāme

2 Peyk-i dil ḥālümi i‘lāmdan olmaz ḫālì
Dergeh-i dil-bere yazmaġa ne ḥācet nāme

3 Geldi bir nāme-i manẓūme-i sa‘d-āver kim
Diseler nāmına şāyeste sa‘ādet-nāme

4 Āhum evrāḳı yaḳar ben daḫı yana yazaram
Eyledükçe saña taḥrìr şikāyet-nāme

5 Ṣafḥa-i cāna virür mühre-i dāġ ile cilā
Yazsa maḥbūbe-i ‘uşşāḳ maḥabbet-nāme

6 Gelmedükçe ḫaṭı itmez nigehi refˁ-i sitìz
Ṣulḥ çıḳmaz başa yazılmasa elbet nāme

---

* Hamit Dikmen, *Seyyid Vehbi ve Dîvânının Karşılaştırmalı Metni*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1991, s. 639.

1b şevḳ ile: şevḳle M.
2: 5 D.
3: 2 D.
3a manẓūme: manẓūm / sa‘d: sa‘id D.
4: 6 D.
4a yana: nāme D.
5: 3 D.
5b maḥbūbe-i ‘uşşāḳ: ‘uşşāḳına maḥbūb D.
7: 4 D.
7a Ṣafḥa-dil ḫāmemüze dūde olur : Ṣafḥa-i dil ḫānemize rūḥ olur M.
7b istesem: istemem M.
8b ḫaber : cins / ḳat ḳat : firḳat D.

7 Ṣafḥa-dil ḫāmemüze dūde olur merdüm-i çeşm
İstesem yazmaġa ol āfete ḥasret-nāme

8 Geldi şehbender-i ‘irfān ṭarafından Vehbì
Külçe-i ḫaber-i ‘ināyet gibi ḳat ḳat nāme

11b 48

NAẒÍMĀ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḳomazsın kūy-ı yāre kimseyi derbān mısın kāfir
Bütün dünyāyı bì-zār eylediñ keyvān mısın kāfir

2 Nihān-ı reng idersin ādeme aşla görünmezsin
Netìce ben de bilmem cin misin şeyṭān mısın kāfir

3 Gezersin baş açıḳ bir kelle pūşa baş urmazsın
Müselmān kìri gibi her zamān ‘üryān mısın kāfir

4 Ne poḫ yirsin içinde dā'imā hiç baş çıḳarmazsın
Kilìsā-yı kin içre sek misin ruhbān mısın kāfir

5 Durursun nìze-i gìr-i dirāza ḳarşu dönmezsin
‘Acebdir ben de bilmem gön müsün ḳalḳān mısın kāfir

6 Çatarsın gördügün başdır da ḳıçlı tāzeye şā‘ir
Ẓarāfet zevraḳın ḳullanma da ḳorsan mısın kāfir

7 ‘Amūd-ı āteşin üzre ‘aceb cūş u ḫurūşuñ var
Ebānet maṭbaḫında ḳaynayan ḳazġan mısın kāfir

* Mehmet Şimşek tarafından hazırlanan *Yahyâ Nazîm Dîvânı (III.Dîvân) (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

8 Alursın kendüñe maḥṣūl-ı ṭab‘ıñ cümle yārānıñ
‘Aceb geşt-i süḫanda söz çalan ṭırban mısın kāfir

11b 49

NĀBÎ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣafādur sìneye dil-ber-i mevzūn [ü] ra‘nā çek
O girmezse ele āġūş-ı beyte tāze ma‘nā çek

2 Bu seng-i ṭa‘n u derd-i ser göñül hep kendü kesbüñdür
Ne kūy-ı yāre var ne āh ü feryād it ne ġavġā çek

3 Terāzū-yı ḥaḳìḳatsin göñül her gördügün çekme
Çekerseñ Yūsuf-āsā gevher-i kem-yāb-ı yektā çek

4 Beyāż gerdene düşsün ḳo zülf-i ‘anber-ālūduñ
Berāt-ı ārzū-yı ‘āşıḳ-ı miskìne ṭafrā çek

5 Temāşā-yı cemāl-i nev-‘arūs-ı rāḥat isterseñ
Var evvel dìde-i ‘irfānuña kuḥl-ı müdārā çek

6 Ġıdāsın ẓann iderler şāh-bāz-ı himmetüñ cìfe
Diyenler var saña taḥṣìl-i dünyā içün esmā çek

7 Eger āsāyiş-i hem-vāra varsa raġbet-i ḫāṭır
Nesìb-i ‘uzlete meyl it firāz-ı cāhdan pā çek

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 764.
2a kendü: kendi D.
2b āh ü feryād it ne: āh ü ne feryād ü D.
3a gördügün: gördigiñ M.
4b ṭafrā: imżā D.
5: -M.
6b var saña: saña var M.
7: -M.
7b güvār-ı : güvārıñ D.
8b nā-ḫoş-güvārın: nā-ḫoş-güvār M.
9a pāy-ı: şān-ı M.

8 Gelū-gìr selāmetdür tereddüd ḥükm-i taḳdìre
Ḥakìmüñ şerbet-i nā-ḫoş-güvārın bì-müḥābā çek

9 Ḳo efkārı şaḳın pāy-ı tevekkül pest olur Nābì
Dimiş var mı saña imrūzdan ālām-ı ferdā çek

12a 50

LEBÍB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ne ḥimmet-i merdāne ne sìm ü zere minnet
Ḥallāk-ı cihān ẕāt-ı kerem-pervere minnet

2 Cūyende-i iḥsān ü kerem olma felekden
Ḳassām-ı ezelden virilen deftere minnet

3 Ümmìd-i kerem itme fer ü māyeden ey dil
Merdān-ı ‘aṭā-kār-ı himem-güstere minnet

4 Pāyıña gelür ṣayd hemān ol mütevekkil
Ne dāma ne ṣayyāda ne bäl ü pere minnet

5 Dilbeste-i recā olma leìmān-ı zamāna
Eylersiñ idegör yine ‘ālì dere minnet

6 Çekme ġamını olmaz ise yār-ı vefādār
Üftādelere müşfiḳ olan dil-bere minnet

7 Demsāz-ı niyāz olma tehì dest Lebìbā
İtme ṣakınup kimseye hiç boş yere minnet

* Orhan Kurtoğlu tarafından hazırlanan *Lebîb Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük)* adlı doktora tezinde bulunamadı.

12a 51

RĀĠIB PĀŞĀ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṭıfldır gittikçe ol meh-rū gelür āfetlenür
Gün-be-gün artar fürūġ-ı ḥüsni māhiyyetlenür

2 Her ne rütbe deşt-peymā-yı ṭaleb bì-tāb olur
Genc-i istiġnā-güzìnān ol ḳadar rāḥatlanur

3 Nāḳış olmaz feyż-i zātı telḫì-i eyyāmdan
Bāde telḫ oldukça artar neşvesi ḳuvvetlenur

4 Lāl olur elbet zebān-ı ḫāme-i pìçìde-mū
Ḳılca ġamdan ṭab‘-ı erbāb-ı süḫan ‘illetlenur

5 Kāse-i lebrìz-i faġfūr olsa da virmez ṣadā
Şervet efzāyiş bulunca aġniyā ḫıssetlenur

6 Rāġıb olsun iltifāt itsün de bir ‘ālì himem
Şi‘r-i pākim gör nice ṭāliblenür şevḳlenür

12a 52

‘İZZETÍ-İ ADANAVÍ*

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Yāḳūt-ı aḥmerdür ruḫuñ aḥmerlenenlerden misin
Miṣlüñ senüñ deryādadur cevherlenenlerden misin

---

* Ömer Demirbağ, *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Van 1999, s. 259.

2a deşt-peymā-yı: deşt-i bìmārı D.
3a feyż-i: feyżi D.
3b neşvesi: neş'esi D.
4a mū: Mūsā D.
6b ṭāliblenür: ṭaleblenür D.

* Ercan Kaplan tarafından hazırlanan *Karacızade İzzet Mola Dîvânı (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde ve Mehmet İzzet Beylikçi tarafından hazırlanan *Dîvânı İzzet Bey* adlı çalışmada bulunamadı.

2 Çeşmüñ siyāh ebrūñ siyāh zülf-i perìşānuñ siyāh
Ol ḫāl-i Hindūlar siyāh esmerlenenlerden misin

3 Būyuñ işidür murġ-ı cān ey dil-rübā vaḳt-i seḥer
Rāḥat virür bād-ı nesìm ‘anberlenenlerden misin

4 Reftāruñı seyr eyleyen ḥayrān u ser-gerdān olur
Ṭūbāya beñzer ḳāmetüñ ‘ar‘arlananlardan mısın

5 Eş‘āruñı gūş eyleyen taḥsìn ider ey ‘İzzetì
Şi‘rüñde sen Bāḳì gibi defterlenenlerden misin

12a[der.] 53

[FEHÍM]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ol dürr-i nāzenìn ki ‘azìzü'l-liḳācadur
Bezm-i derūna raġbeti bād-ı hevācadur

2 ‘Uşşāḳın öpdürür leb-i cūlarda ‘ìş ider
Ol serv-i nāzenìn birez ḫod-nümācadur[49]

3 Dūşìze nüktelerde güzel şìvelerüñ
Taḳdìr-i pāk dūş-ı süḫanda fenācadur[50]

4 Her aġyāra (...) ‘uşşāḳ-ı ter-mizāc
(...) mihr-i cihāna (...) cadur

5 Ḥaddim degülse pey-revi-i Ḫıżr'a Fehìm
Pūziş-peẕìr efendi kerem-kār-ı ḫˇācedür

[49] Mısra vezne uymamaktadır.
[50] Mürettip tarafından 3b'ye "Bālā-yı şi‘re genc-i ‘ibāret ferācedür" ibaresi not düşülmüştür.

12b[der]. 54

[...][51]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Dil raḳs-āver ider ṣabr idemem "mā-ḥaṣılı"[52]
Yüregim oynadı gördükde o çengi güzeli

2 Al eteklik olalı cūy-ı murād üzre ḥabāb
Pür-hevā ḳaldı dili naġme-i dìr ten yeleli

3 Āsmāndan bıraġup zühre ḳavlinden çengi
Def gibi ḳızdı raḫ-ı dā'ireden çekdi eli

4 Her biri eylemedi çāre dil-i nā-çāra
Muṭribiñ çäḳ çäḳ çār-ı yāresine çār-yeleli

5 Şevḳle vā‘iẓ-i şehr atdı ridāsın çarḫa
Böyle şāl önine çıḳmadı daḫı şeyḫ olalı

12b 55

KĀMÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Düşenler ‘ışḳuña vādì-i Eymen Ṭūr bulmışlar
Görüp ol āteşin ruḫsārı nārı nūr bulmışlar

2 Ararken ḫaṭṭ-ı la‘lüñ muṣḥaf-ı ḥüsnüñde diḳḳatle
Dü-saṭır āyet-i Kevṯer gibi mesṭūr bulmışlar

---

[51] Mecmuada "Ġazel" başlığı ile yazılmış, şairi tespit edilememiştir.
[52] "Neticede"
[*] Ali Yıldırım, *Kâmî Dîvânı (Edirneli Efendi Çelebi)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, s. 274.
3b kimi bir kūşe-i dāmen kimi nāṭūr : kimi dāmen kimi ṣad-şerḥa-i nāṣūr D.
4a merdān: meydān D.
6: -M.
7b dil-keşüñ her beyti : ābdārı ḥaḳ bu kim D.

3 Tehì-dest olmamışlar yine vuṣlatgāh-ı Yūsuf'dan
Kimi bir kūşe-i dāmen kimi nāṭūr bulmışlar

4 Hele merdān-ı Ḥaḳ-gūyān içinde dār-ı dünyāda
Sezā-yı cāh-ı vālā-rütbe bir Manṣūr bulmışlar

5 Egerçi māh-rūlar ḫayli çoḳ ey şöhre-i āfāḳ
Seni bu şehr içinde cümleden meşhūr bulmuşlar

6 Beyābān-gìr-i ḥasret hāciyān-ı Ka'be-i kūyuñ
Görince āfitāb-ı vech-i pāküñ nūr bulmışlar

7 Ḫarāb-ābād iken dil münkesir-ḫāṭır iken Kāmì
Bu naẓm-ı dil-keşüñ her beyti ma'mūr bulmuşlar

12b 56

ŞEHDÍ*

Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün

1 Nişān-ı tìriñ ol ḳaşı kemānıñ dūr bulmuşlar
Çekenler çille-i 'ışḳı ḳatı pür-zùr bulmuşlar[53]

2 Berāt-ı hüsnünüñ ancaḳ nişānı ḳalmış ebrūda
Ḫaṭ-āver dil-rübā ḥükmünde bir menşūr bulmuşlar

3 Ḳalup çāh-ı zenaḫdānında dil-ber Yûsuf-ı ḥüsnüñ
Anı sevdā-girān-ı ehl-i dil mecbūr bulmışlar

4 Şeb-i zülfünde yāruñ ḳadre irmiş nice 'āşıḳlar

---

* Şeyda Bayındır, *Şehdî Dîvânı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2008, s. 348.
2b ḥükmünde: ḥaḳḳında D.
3: 6 D.
3a ḳalup: düşüp D.
3b sevdā-girān-ı ehl-i dil : sevdā-gerān u 'āşıḳāñ D.
[53] Mısra vezne uymamaktadır.

Raḫ-ı pertābını gördük de maḥż-ı nūr bulmışlar

5 Siyāh-ı fitneyi āmāde itmiş kāfir-i ḥüsni
Dil almaḳ istemiş ‘uşşāḳı hep mehcūr bulmışlar

6 ‘Acep midir şarılsa gerden-i cānāna ehl-i ‘ışḳ
Bu derde çāre ancaḳ merhem-i kāfūr bulmışlar

7 N'ola böyle şikeste beste olsa şi‘riñ ey Şehdì
Görenler ḫāṭır-ı maḥzūnıñı meksūr bulmışlar

12b 57

RĀĠIB-I ṢĀḤİB-İ ZEMÍN*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Mücellādır o sìmin-sìne mir'āt-ı muṣaffādan
Nigāh-efgen olanlar seyr-i çeşm olmaz temāşādan

2 Ḳażā pā-bend idüp tār-ı siyāh-ı zülf-i Leylādan
Rehā-yāb itmedi Ḳays-ı dili zencìr-i sevdādan

3 Firāḳa ṣabrı yoḳdur cāy ider ḳa‘rında deryānuñ
Eger dil-ber-i naḳş olsa cüdā ol dürr-i yektādan

4 Gül ü ġonceyle yer yer gülşen-i zìbāya dönmüşdür
Tenim peykān-ı tìr-i yār ile zaḫm-ı ser-ā-pādan

5 Yine ‘aks-ı ruḫ-ı sāḳìden itdi ābıla peydā
Ḥabāb oldı nümāyān vaṣfa rūy-ı cām-ı sahbādan

6 Güher-çìn olmaġa ġavvāṣ-ı dil destin dırāz itmez
Meger çìn-i cebìn meşhūdı olmuş rūy-ı deryādan

* Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb* adlı doktora tezinde bulunamadı.

7 Cüdā olmaz ne deñlü dest-rev görse meges-āsā
Olan bir kerre şìrìn-kām-ı şehd-kām-ı dünyādan

8 Na‘lçiñ resmini idrāk iden şerm-i ḥicāb eyler
Hilāl-i māhı tercìḥe bürìde näḫun-ı pādan

9 Siper erbāb-ı ṭab‘a sāġar-ı lebrìz-i ṣahbādur
Eger bārìde olsa seng ‘arża çarḫ-ı mìnādan

10 Düşer dil ıżdırāba sāye-āsā rūzgār ile
Temāyül olsa peydā Rāġıbā ol serv-i bālādan

13a 58

NAẒÍRE-İ VEHBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ne mümkin seyr-i çeşm olmaḳ temāşā-yı dil-ārādan
Olur āzürde ol meh ṭal‘atum engüşt-i ìmādan

2 İder mi sāde-levḥān(?) farḳ hiç nā-dānı dānādan
Ki döndürmez yüzin mir'āt-ı rūy-ı zişt u zìbādan

3 Ḳarìn-i rāsti menzil-res-i maḳṣūd ider çün tìr
Gözüñ aç ‘ibret al ey dil ‘aṣā-yı dest-i a‘mādan

4 ‘Azìmet-ḫān-ı tesḫìrüñ mi bilmem ey perì-ruḫsār
Felek bir sübḥa almış destine ‘ıḳd-ı Süreyyā'dan

---

* *Seyyid Vehbî Dîvânı*, s. 619.
1b meh : - M.
2a levḥan: levḥān M.
3a ider: olur D.
5b zülf-i Leylā'dan: çeşm-i mìnādan D.
8b bì-cādan: heycādan M.
11b o: dü D.
12a pey-revì: reh-revì M.
12: -D.

5 İder taḳrìr vaṣf-ı ḫālin ol āhū-nigeh şūḫuñ
Midādın sāḫte itsün sevād-ı zülf-i Leylā'dan

6 Virür bir başḳa revnaḳ lafẓ-ı rengìn tāze mażmūna
Bulur dest-i ‘arūsān luṭf-ı diger reng-i ḥınnādan

7 Meges ḳondurmaz ehl-i cāh ḳand-ı devlete ammā
Güẕāriş-yāb olur ammā ruḫ-ı ehl-i temennādan

8 Meger kim gizlik-i taḳdìr-i ḥaḳḳ ile ide taṣḥìḥ
Pür olmış nüsḫa-i devlet ser-ā-ser ḥarf-i bì-cādan

9 İsimden intiḳāl eyler müsemmāya o dānā kim
Mu‘ammā-yı neşāṭa vāṣıl olur nām-ı ṣahbādan

10 Ḳabūl-i merhem itmez şüst u şū olmazsa bādeyle
O dil kim pür ola endūh ile zaḫm-ı ser-ā-pādan

11 Ṣafā-yı cāmdan olur dü-bālā luṭf-ı reng-i mey
Nümāyāndur o şu‘le pertev-i fānūs-ı mìnādan

12 O dānā dil k'olur destār-ı zìb-i şāhid-i taḥsìn
Ne dem bir gül ḳoparsa dest-i kilk-i bāġ-ı ma‘nādan

13 Dil-i Vehbì ümìd-i pey-revì Rāġıb'a düşürmek
Dem urmaḳ gibidür bir ḳaṭre feyż-i cūş-i deryādan

13a 59

NAẒÍRE-İ RĀŞİD*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

* Kamile Çetin tarafından hazırlanan *Râşid(1310-1892) ve Dîvânı İnceleme Tenkitli Metin* adlı yüksek lisans tezinde ve Özer Şenödeyici ve Ahmet Akdağ tarafından hazırlanan *Tırnovalı Râşid Dîvânçesi* adlı çalışmada bulunamadı.

1 Olur ḥālet-şinās-ı ẕevḳ-ı mestì bezm-i ma‘nādan
İden neş'eyle pür mìnā rengi būy-ı sahbādan

2 Olur mı ittiḥād cins ile hem-ḫāsiyet eşyā
Ḳabūl-i inḥilāl eyler mi ‘ıḳde nāḫun-ı pādan

3 Mülāyim meşrebāna ( ) böyle güçdür āmìziş
Görür çìn-i cebìn bād-ı vezān hem-vāre deryādan

4 Meşāmım ol ḳadar müste‘ad bì-demāġı kim (?)
Zekām ālūd olur būy-ı gül-i taṣvìr-i dìbādan

5 Berūmend-i hüner elbette gerden pìç-i miḥnetdir
Olur ma‘lūm şāḫ-ı mìvedār-ı naḫl[u] ḫurmādan

6 İderdim rūyına bir kerre naẕẕāra ḫalāṣ olsa
Girìbān-ı tekellüm pençe-i müjgān-ı kirādan

7 Var anda şìve-i me'mūl bunda vaż‘-ı nā-me'mūl
Şemātetden beterdir serzeniş görmek eḥibbādan

8 Hemān ḥaḳḳ-ı übüvvet n'idügin telmìḥdir ancaḳ
Ḳılınmaḳ mebde'-i eṭfāle ta‘lìm-i elif bādan

9 Degüldür sìneye güncāyiş-i zaḫm deger ḳābil
Ridā'-pūş-ı selāmetdir göñül zaḫm-ı ser-ā-pādan

10 Ġam-ı bì-hūde-i miḥnet-keşān-ı ‘arṣa-i ferdā
Sürùr-ı ṣervet-i yārāna beñzer mālìḫulyādan

11 Olursa keffe-i mìzān inṣāf ile sencìde

Olur ẓāhir ‘ayārım Rāşidā bu naẓm-ı ġarrādan

12 İdüp naẓm-ı bülend-i Rāġıbāya pey-revì el-Ḥaḳ
Yine ṭab‘ımda buldum imtiyāz erbāb-ı ma‘nādan

13a 60

NAẒÍRE-İ SĀḲÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Olur me'yūs-ı ruḥṣat dìde ruḫsār-ı dil-ārādan
Ziḥām-ı fevc nūş[u] nūr-ı enẓār-ı temāşādan

2 Feżā-yı rāstìde sāḳ-ı ṣıdḳın eyleyen teşmìr
Olur rifʿatle bir ter naḫl-ı şìrìn ma‘z-ı ḫurmādan

3 Felek naḳdìne-ḫˇāh-ı eşk-i maḥrūmı ḫāṭırdır
Ḫarìdār-ı metā‘ dürüste bāzār-ı temennādan

4 Eşer eyler mi ḳande nìş [u] zehr ālūde-i zenbūr
Gider mi leẕẕet-i naẓmım zebān-ı daḫl-i bìcādan

5 Emān bilmez yine tìġ-ı ḳażā te'şìr-i müjgānı
Dehān-ı şekvedir yek laḫt-ı ten zaḫm-ı ser-ā-pādan

6 Tebeyyüż ittiḥād-ı ṣāf-ı ṭab‘āna delìl olmaz
Görür mìnāyı meclìs çìn-i cebhe mevc-i sahbādan

7 Olunca Rāġıb-ı pākìze-gūya pey-rev ey Sāḳì
Ṣadā-yı āferìn-bād oldı ẓāhir şaḫs-ı ma‘nādan

13a[der.] 61

NAẒÍRE-İ FĀ'İḴ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Remìde idemez a‘dānı seyr-i dil-ārādan
Nice olsun bürìde reng-i ṣūret rūy-ı ma‘nādan

2 Tamām āzürde olsam vaż‘-ı nā-hem-vār-ı a‘dādan
Dehānım idemem ālūde būy-ı ḥarf-i şekvādan

3 ‘Adāvetle maḥabbet farḳı müşkil şimdi ‘ālemde
Bizim temyìz oldı ‘adāmız eḥibbādan

4 Olurduk nā'il-i sermāye-i cem‘iyyet-i ḫāṭır
Girìbān-ı vücūd āsūde olsa dest-i sevdādan

5 Kerem maḳbūldur ammā ḳabūli ḫayli minnetdir[54]
Kerìme menfa‘at çoḳdur gedā-yı bì-ser ü pādan

6 Ne deñlü üstüẖ̆ān-çāk olsa mün‘im eylemez iẓhār
Şikāf-ı dil görünmez cāme-i sebzìn-i ḫurmādan

7 Ḫayāl-i la‘liñe cānā münāsibdir dil-i nāzük
Bulur bu güne daḫı mey leṭāfet ẓarf-ı mìnādan

8 Bu vādìde murādım Rāġıb-ı naẓm-āvere Fā'iḳ
Ġaraż pey-revlik etmekdür bu güne ‘arż-ı dilādan(?)

[54] Mısra vezne uymamaktadır.

13b[der.] 62

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Virdi bezm-i şevḳe peyġām-ı ḳudūmuñ cūşlar
Oldı güller gibi lebrìz-i tebessüm gūşlar

2 Ṭūṭì vü āyìne şāhiddir bu ḳavlüñ ṣıdḳına
Nuṭḳuna ṣūret virür gūyālarıñ ḫāmūşlar

3 Geh ḫayālüñ geh viṣālüñle olur naḳş-ı nigìn
Devlet-i ḥüsnüñde hiç ḳalmaz tehì āġūşlar

4 Lā'übālì vaż‘-ı rāḥat-baḫşa māni‘dür ḫıred
Bunda ḥasret-keş olur ẕevḳ-ı cünūna hūşlar

5 Bār-ı minnet çekmeyen olmaz berāyā-yı kemāl
Bì-ta‘ab şāyeste-i teşrìf olur mı dūşlar

6 Tāc-ı Faġfūra degişmezler sifāl-i kühneyi
Cām-ı meyden geçmeyüp serden geçer ser-ḫūşlar

7 Şūḫ-ı endek-sālenüñ rüsvāy olur dil-dādesi
Oynadır ‘uşşāḳını eṭfāl-i bāzì-gūşlar

8 Ḫāṭır-ı aḥbābdan Rāġıb ferāmūş oldı hep
Bezm-i üns-ā-üns-i ülfet ẕevḳ-ı nūş-ā-nūşlar

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 237.
3a naḳş-ı: reşk-i M.
3b devlet-i: devlet D.
4a lāübālì: lāyibālì D.

13b 63

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣanma menşūr-ı ḫıred bā-‘iffet [ü] taḳvā yürür
Bezm-i Cem'dür bunda ḥükm-i cām-ı ġam-fersā yürür

2 Bìsütūnı zūr-ı Ferhād eyledi sā'ir meṣel
Himmet-i ‘uşşāḳ olunca kūh pā-ber-cā yürür

3 İmtiyāz-ı ṣābit ü seyyārı müşkildür ḫayāl
Ẓann ider sükkān-ı keştì sāḥil-i deryā yürür

4 Geçse de ẕemm-i raḳìbi ḫoş geçer ta‘bìrde
‘Āşıḳuñ ẕemminde ẓālim āh-ı bì-pervā yürür

5 ‘Ālem-i ābuñ hevāsı mu‘tedil eyyāmdur
Mevsim-i ṣayf u şitāda zevraḳ-ı sahbā yürür

6 Her metā‘uñ bir revācı var bu bendergāhda
Geh taḥammül geh niyāz ü gāh istiġnā yürür

7 Ṭutdı şarḳ u ġarbı ser-tā-pā ṣadā-yı ṭal‘ati
Medḥine ol mehveşüñ Rāġıb degül dünyā yürür

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 238.
4b ẕemminde: ḥaḳḳında D.
5b ẕevraḳ: Mecmuada noktasız yazılmıştır.

13b 64

RĀĠIB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫum-ı sergūş-ı sahbā-yı hıred ẓarf-ı cünūnumdur
Ḥikem-āmūz-ı Eflāṭūn ‘aḳl-ı zü-fünūnumdur

2 Benim ol ṭālib-i maṭlab-nedān-ı ‘ālem-i ḫˇāhiş
Beyābān-ı heves-kārìde ḥayret reh-nümūnumdur

3 Benim ol şehriyār-ı mülk istiġnā-yı meşreb kim
Muraṣṣa‘ tāc-ı Cem bezminde cām-ı ser-nigūnumdur

4 Virür Cibrìle ḥayret rif‘at-ı mi‘rāc-ı endìşem
Burāḳ-ı berḳ-tāz-ı ‘aḳl-ı küll esb-i ḥarūnumdur

5 Ben ol siḥr-āferìn-i fitne-engìz-i pür-āşūbum
Fesān-ı tìġ-ı ebrū-yı büṭān naḳş-ı füsūnumdur

6 Neden sāmān-ı ḥüsne böyle maġrūr olmaḳ ey āfet
Sevād-ı çeşm-i baḫtım sürḫì-yi ruḫsār-ı ḫūnumdur

7 Ṣaded ol cerre-bāz-ı ḥüsni tesḫìr itmede Rāġıb
Hümā-pervāz-ı nāz- ālüftegān ṣayd-ı zebūnumdur

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 234.
1a ser-gūş-ı: ser-cūş-ı D.
2a ol: o D.
3b bezminde: bezmimde M.
6a ey: ol D.
6b çeşm-i: çeşmi D.
7a ṣaded: ṣādır D. / itmede: itmedir D.
7b nāz-ı: nāz D.

13b 65

RĀĠIB[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Dile mir'āt-ı emelden nice ṣūret görinür
Bilmez ammā ki verāsında veḫāmet görinür

2 Ġayride ma‘nì-i mevhūm iken ol āfetde
Eylemiş şöyle tecessüm ki leṭāfet görinür

3 Düşer āyìne-i ḫülyāya müdām ‘aḳs-ı ḫayāl
‘Āşıḳ-ı dil-şüdeye ḫ‘ābda vuṣlat görinür

4 Ṣanma kim ḳalmadı dìvāne-i hāmūn-ı cünūn
Saña bu ‘arṣada bir ehl-i kerāmet görinür

5 Sehldür dìde-i ḫaḳ-bìne temāşā-yı şuhūd
Lìk müşkil bu ki müşkil saña ru'yet görinür

6 Pür-hüner olsa da mānend-i şikāf-ı billūr
Kişi setr eyleyemez ‘ayb-ı denā'et görinür

7 Ne ḳadar pest ise bünyān-ı ḳanā'at Rāġıb
Revzeninden yine ma‘mūre-i rāḫat görinür

14a 66

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 229.

2a ma‘nì: ma‘nì-i D.
2b tecessüm: mücessem M.

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 231.

4b geşt: seyr M.

1 Ḥarābātı görenler her biri bir ḥāletin söyler
Leṭāfet naḳl ider rindān ü zāhid s̱ıḳletin söyler

2 Ser-āġāz eyledükçe baḥs̱e bülbül revnaḳ-ı gülden
Bezmde ḳulḳul-i mınā mülüñ keyfiyyetin söyler

3 Tecellì neş'esin ehl-i şikem idrāḳ ḳābil mi
Behişt andıḳça zāhid ekl ü şürbüñ le̱ẕzetin [söyler]

4 Ne żabṭ-ı ḥākim-i ‘aḳlì ne ḥükm-i żābiṭ-i şer‘ì
Cünūn iḳlìmini geşt eyleyenler rāḥatın söyler

5 Miyān-ı güft-gūda bed-meniş ìhām ider ḳubḥın
Şecā‘at ‘arż iderken merd-i ḳıbṭì sirḳatin söyler

6 Muvāfıḳdır yine elbet mizāca şive-i ḥikmet
Ṭabìbüñ olsa da ki̱zbi marìżuñ ṣıḥḥatin söyler

7 Perìşān ḫāṭırımda nükte-i ser-beste-veş ḳaldı
Ne kimse ḥikmetin añlar ne Rāġıb ‘illetin söyler

14a 67

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḫūb-rūyān ṣūret-i āyìneden ḫod-bìn olur
Ḥaḳḳ budur kim büt-perestì dìn-i āyìn olur

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 236.
2a dürüştāne: dürüştān M.
4a dūd-ı ġam: derd ü ġam D.
4b māye-i: bā‘i*-i D.
5a nìgìn: nìgìni D.
6a eylesen: eylesem M.
7b rengìn: şìrìn D.

2 Gāh olur lāzım dürüştāne żarūrì ser-furū
Seng-i ḫārā merd-i ḫˇāb-ālūdeye bālìn olur

3 Ülfet-i ten-perverān eyler girān-cān ādemi
Püster-i nerm üzre ḫˇāb-ı ḫuftegān sengìn olur

4 Dūd-ı ġamdan ıżdırāp itmez hevāyì-meşrebān
Keştìye bār-ı girānı māye-i temkìn olur

5 Her ne dem faṣṣ-ı nigìn sāġar-ı sahbā ola
Āb u tāb-ı revnaḳ-ı laʻl-i lebüñ rengìn olur

6 Çarḫa taʻlìḳ eylesen vaṣf-ı dür-i dendānuñı
Müşterì-i naẓm-ı pākim ḫūşe-i pervìn olur

7 Ṭabʻ-ı Rāġıb ābyārì-i lebüñ sìr-ābıdır
Mìve-i şiʻr-i terim ḫām olsa da rengìn olur

14a 68

RĀĠIB*

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Mesìḥā-sūz-ı şevḳ-ı merg olan cellād-ı ġamzeñdür
Ḥayātı mevt ile taṣvìr iden Behzād-ı ġamzeñdür

2 Giriftār olmadıḳ ḳalmışsa bir dil dām-ı zülfüñde
Olup gerd-i ser-i çeşmüñ o da āzād-ı ġamzeñdür

3 ʻAceb āsūdedir āzürdegān-ı kūşe-i çeşmüñ

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 230.
1a cellād-ı: cellād D.
1b Behzād-ı: Behzād D.
2a olmadıḳ: olmadı D. /zülfüñde: zülfüñden D.
5b bāi*i: bāi* M.
7b hem zaḫm-ı ḫūr ṣayyād-ı: hem-i remḫurde-i ṣayyād D.

Cihān-ı fitnede rāḥat meger ìcād-ı ġamzeñdür

4 Ṣaf-ı çìn-i cebìne böyle tāb-āver midir bilmem
Cesāretle tekellüf-ber-ṭaraf imdād-ı ġamzeñdür

5 Olur çün ḫānedān-ı ẓālimān ẓulmet-serā bir gün
Siyeh rūzì-i ḥüsnüñ bā'iṣi bìdād-ı ġamzeñdür

6 Yıḳılmaz degme bir ṭufān-ı seyl-āb-ı meserretden
Binā-yı kāfirìdür ḳaṣr-ı ġam bünyād-ı ġamzeñdür

7 Hirāsān olmasun mı Rāġıb-ı işkeste bäl āḫir
Dil-i Cibrìl hem zaḫm-ı ḫūr ṣayyād-ı ġamzeñdür

14a[der.] 69

RĀĠIB[*]

Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün

1 Ne dem işrāb-ı nūş-ā-nūş ider ol āteşìn lebler
Olur mānend-i mìnā pür-ṣafā ervāḥ [u] ḳālıblar

2 Münāfì-i edebdür her ṭalebde şìve-i ibrām
Anuñ çün cilve-gerdür ṣūret-i nehy üzre maṭlablar

3 Beyāż-ı ṣun'-ı ḥaḳdan nüh varaḳdur hey'et-i eflāk
Zer-efşāndur hüveydā ṣafḥa-i Nìlìde kevkebler

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 251.
4a olur: alur D.
6a Teẓāhumdan: silik M.
6b müẕehhebler: meẕhebler D.
7a çıḳmaz: gitmez D.
7b hicrüñle: çeşmüñle D.
8a iderdi: olurdı M. / dìbāyı: zìbāyı M. / pūşiş-i: ṣūret-i M.

4 Kemānın çille ḳaddin ḫamm ider nāvek olur ṣaydı
Olur küstāḫ-ı fā'iz leẕẕete ḫā'ib müeddebler

5 Miṯāl-i şem‘ zìr-i pāyüñ itmez perteviñ rūşen
‘Aceb mi dūr olursa feyż-i luṭfuñdan muḳarrebler

6 Teẕāhumdan ṣiyānetdür te‘addüd rāh-cūyānı
Ḥaḳìḳatde degüldür muḫtelif ārā (vü) müẕehhebler

7 Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek çıḳmaz sevād-ı naḳşı dìdemden
Añılmaz mı siyeh-kārì-i hicrüñle geçen şebler

8 İderdi ṣūret-i dibāyı ādem pūşiş-i dìbā
Eger pālān-ı zer-dūz ile esb olsaydı merkebler

9 Teḫālüf-ber-ṭarafdur meẕheb-i rindì [vü] taḳvāda
Tevāfuḳ itse Rāġıb bezm-i yek-rengìde meşrebler

14b[der.] 70

RĀĠIB[*55]

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Cüz nigāh-ı ḫuşki ez la‘leş ne şöd mā-rā naṣìb
Ter dimāġı mìneşöd hergiz ez-in ṣahbā naṣìb

2 Bülbülān ez-ḫarmen-i gül dāġ-ı ḥasret mìbürend
‘ışḳ her cā şöd tehì destì büved o-rā naṣìb

3 Behre-i her kes be-ḳadr-ı ḳurbetest ez-pìş ü kem
Şod zi-ferzinde-i Mecnūnem me-rā sevdā naṣìb

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 206.
7a mā: bā M.
7b hergiz: her M.
[55] Şiir dìvândaki haliyle metne alınmıştır.

4 Nist ser-gerdānì-i ʻālem tehì her kūşeı
Merdüm-i pāşìde-rū zìrā keşed her cā naṣìb

5 Key zi-ümmìd-i viṣāleş dest-i ber-dārem be merg
Ger nemi bāşed der-in-cā mìşeved ān cā naṣìb

6 Niʻmet-i rāḥat-geh ʻālem mìkeşed ḫumyāze'iş
Der-cihān hergiz ne geşte bā-kesì ḥālā naṣìb

7 Mā zi-tìġ-ı mā koned ḫūn girye āḫir ber-sereş
Bā-kesì hergiz me bādā intiḳam-ı mā naṣìb

8 Her ki dāred ḥaḳḳ-ı ṣoḥbet dāşt ḥaḳḳ-ı şirketì
Der-hemān niʻmet ki şöd mā-rā der-in dünyā [naṣìb]

9 Ḥalḳa der-gūş-ı icābet mìkeşed çün dūd-ı āh
Her ki-rā Rāġıb şeved şeb zinde dārìhā naṣìb

14b 71

RĀĠIB*

Mefāʻilün Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1 Getürse tābiş-i ruḫsār-ı yāre tāb kitāb
Olurdı ṣafḥa-i taḳvìm āfitāb kitāb

2 Kelāl virdi temāşa-yı ḥüsni zühhāda
ʻAceb mi kec-naẓarāne getürse ḫˇāb kitāb

3 Olur mı neşve-i ṣūrì vü maʻnevì hem-dem

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 204.
3a neşve-i: neşve D. / hem-dem: hergiz D.
3b meclis-i: meclisi D.
4a muṣḥaf-ı taʻẓìm: būse-i taʻẓìm D.
5: 6 M.
7a ravżatü'l-aḥbāb: ravża-i aḥbāb D.

Taḥammül eyleyemez meclis-i şarāb kitāb

4 Sezā-yı muṣḥaf-ı ta‘ẓìm muṣḥaf-ı rūyıñ
Mü'ellifiyle şeref eyler iḳtisāb kitāb

5 Ṣaḳın ki nüsha-i aḫlākuñ olmasun maġşūş
Olunca ḫabṭı virür ādeme ‘azāb kitāb

6 Gören dimez mi gülistānıñ ‘aḳsini cūda
Çemende gördügümüz var bizimdür āb kitāb

7 Felekde ravżatü'l-aḥbāb ider idim Rāġıb
Dimāġım olsa eger itsem intiḫāb kitāb

14b 72

RĀĠIB[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 ‘Aceb muvāfiḳ-ı meşreb ṣafā-yı ‘ālem-i āb
Nümūne ḫāk-i vaṭandan hevā-yı ‘ālem-i āb

2 Cünūn ‘aḳlı izāle ider ş̲elā̲ş̲e ile
Degül mi meykede dāru'ş-şifā-yı ‘ālem-i āb

3 Ṣuyunda ḳullanagör sāḳì keştì-i ṭarabı
Ḫudā çün itdi seni nā-ḫudā-yı ‘ālem-i āb

4 Güzeşte demlerini āb ile ider işrāb
Gelür ḳulaġıma neyden ṣadā-yı ‘ālem-i āb

5 Esìr-i seyr-i leb-i cū ḥakìm-i meşrebdir

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 203.
2a ş̲elā̲ş̲e: şülüşe D.
6: -M.

‘Aceb mi bìde disem bìd-i pā-yı ‘ālem-i āb

6 Henüz esās-ı ḳadìmi zamān-ı Cemdendir
Naḳış ber-āb iken āḫir binā-yı ‘ālem-i āb

7 Oḳunsa şu gibi Rāġıb meẕāḳ-ı cāna virür
Bu ābdār-ı ḫayālim ġınā-yı ‘ālem-i āb

14b 73

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Zülf ü ḫāl-i yāre baḳ ruḫsārın itmiş tāb-dār
Kurş-ı mehde görmedüñse aḫter-i dünbāle-dār

2 Gird-i lebde ḫaṭṭ-ı sebz esrārını iḥsās idüp
Düşdi sevdā-yı ġubāra şimdi rind-i bāde-ḫˇār

3 Iżdırāb-ı eşk ider żabṭ-ı ḫayālüñ dìdede
Sāye-i serve olur zencìr mevc-i cūy-bār

4 Eylemez ìrās-ı ḥüsn ārāyişi bed-ṭıynetüñ
Ziynet olmaz māre endāmındaki naḳş [ü] nigār

5 Dekk ile dāme düşermiş tekyede bir ser-keşì
Kelb olaldan zāhid almış işte şimdi bir şikār

6 Säf ṭıynet ṣäf dillerden mükedderdir yine
Ḫāṭır-ı āyìnede āb u hevādandır ġubār

7 Sū-be-sū sevḳ eyleyen hep sā'iḳ-ı taḳdìrdir

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 250.
2a iḥsās: idrāk D.

Kimsenüñ destinde yoḳ Rāġıb zimām-ı iḫtiyār

15a 74

RĀĠIB*

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ìlü Fā'ilün

1 Maḥbūb ararsa tünd edāsın arar bulur
Müşkil-pesend-i 'ışḳ belāsın arar bulur

2 Geh deyr ü gāh Ka'be gehì sūmnātda
Ḥaḳḳ-cūy ḳande olsa Ḫudāsın arar bulur

3 Ebleh-firìbi çār-sū-yı şöhret itmege
Kālālarıñ sipihr-i ḳabāsın arar bulur

4 Olmuş ya olmamış mey berrāḳ u cām ṣāf
Rindān hemìşe kendi ṣafāsın arar bulur

5 Ser-geşte-i ḥavādiṯ-i eyyām iken yine
Çoḳ keştì-i ümìd hevāsın arar bulur

6 Baḫt olmayınca ḥüsn-i ṭabì'at neyi müfìd
Ṣā'ib de olsa ḫalḳ ḫaṭāsın arar bulur

7 Rāġıb olur zamānede kim bir pul eylemez
Ṣanma hünerle kim ki bahāsın arar bulur

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 247.
3a ebleh-firìb: eyle firìb D.

15a 75

RĀĠIB*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ne ḳadar olsa edeb perde-keş-i rāz baña
Şūḫì-yi eşkim olur āh ile ġammāz baña

2 Şevḳ-ı ruḫsāruñ ile nāleler itsem pür-sūz
Olamaz bülbül-i şūrìde hem-āvāz baña

3 Tāḳ-ı ebrūlaruñı yād ile nūş itsem mey
Bāde-i nüh-ḫum-ı eflāk gelür az baña

4 Ṣāḥib-i naḳş-ı dürüstüm ki bu lu‘betgehde
Ġālib olmaz ne ḳadar olsa daġalbāz baña

5 Arzū eyler idim şìvesini taḥṣìle
İtdi ta‘lìm-i teġāfül nigeh-i nāz baña

6 Ḫoş-hevālıḳ ile şöhretde iken ‘ālem-i āb
Bulmadım ṣafvetini düşmedi hem-sāz baña

7 Ben o meh-rū ile Rāġıb işimi ṣāġ itdüm
İmtinān eylemesün çarḫ-ı çep-endāz baña

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 193.
3a itsem mey: itsem mi M.
4a naḳş-ı dürüstüm: naḳş-der-sitem D.
4b daġalbāz: daġlabāz D.

15a 76

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Seyr-i çeşmi ḫarmen-i sāmān-ı şervetdir baña
Teng-desti vüs‘at-ı pehnā-yı devletdir baña

2 Terk-i āşāyişledir dā'ir-i medār-ı āsyā
Tūtiyā-yı çeşm-i rāḥat gerd-i külfetdir baña

3 Ḳābil-i jenk olmayan olmaz peẕìrā-yı cilā
İġbirār-ı ḫāṭır iksìr-i meserretdir baña

4 Ża‘f ile rūşen żamìrān şöhre-i āfāḳ olur
Şekl-i bì-tābı meh-i nev gibi rif‘atdir baña

5 Reh-nümā lāzım degüldür olmasun reh-zen hemān
Ḫıżra muḥtāc olmamaḳ maḥż-ı hidāyetdir baña

6 Dāġ-ı hicri ben viṣāle virmem ammā vaṣlı sen
Naḳd-i cāna virseñ ey meh-pāre minnetdir baña

7 Çekmişim semt-i mey ü maḥbūbdan Rāġıb ayāġ
Dest-i şūy-ı raġbetim eşk-i nedāmetdir baña

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 194.
2a dā'ir-i medār: dā'irdir medār D.
3a peẕìrā-yı cilā: peẕìr ey cilā D.
6a hicri: hicrüñ D.
7a semt: mest D. / mey ü maḥbūbdan: mey-i maḥbūbdan D.

15a[der.] 77

RĀĠIB[*]

Mütefā‘ilün Fe‘ūlün Mütefā‘ilün Fe‘ūlün

1 Nedir ey göñül bu ḥayret nedir āh u vāha ruḫṣat
Meger eylemiş bir āfet seni vaḳf-ı derd-i ḥasret

2 Nice āfet āfet-i cān sitem āferìn-i fettān
Nigehi belā nigehbān müjeler ḳażā-niyābet

3 O nigāh-ı çeşm-i pür-gū o remìde ṭarz-ı āhū
O dü-ebrùvān-ı dil-cū dili itmesün mi ġāret

4 Ruḫ-ı ālı gül gül olmuş ḫam-ı zülfi sümbül olmuş
Lebi ṣorma bir mül olmuş ki virür cemāda ḥālet

5 Ala destine piyāle ṣuna būseden nevāle
Baḳılur mı ḳıyl ü ḳāle getirür mi tāb u ṭāḳat

6 Külehiñ ide şikeste ola çeşmi mesti ḫaste
Ala tìġ-ı nāz-ı deste vire bezme şūr u dehşet

7 Ṭarabuñ olup tamāmı vire ḳaddine ḫırāmı
İde raḳs içün ḳıyāmı o zamān ḳopar ḳıyāmet

8 Ne ḫayāl-i Sā'ib ister ne kemāl-i Ṭālib ister
Buña ṭāb‘-ı Rāġıb ister vire böyle ḥüsn ü ziynet

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 212.
1a nedir āh: neden āh D.
1b vaḳf-ı derd: vaḳf ü derd D.
5b tāb: tevbe D.
6a çeşmi: çeşm-i D.
8a: silik M.

15b[der.] 78

RĀĠIB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bezm-i ṭaraba cām-ı mey-i neşve-fezāyız
Dest-i edebe sübḥa-i ez̲kār-ı Ḫudāyız

2 Olsaḳ ne ḳadar kìse-tehì naḳd-i ġınādan
İḥsān ile maḥsūd-ı kirām-ı vüzerāyız

3 Meşhūdumuz aḥbābdan endūh u kederdir
Baḳ ḥikmete kim nüsḫa-i iḫvān-ı ṣafāyız

4 Āvāzımızuñ revnaḳıdır şöhret-i gülşen
Bülbül gibi her çendiñe bì-berg ü nevāyız

5 Teklìf [ü] tekellüfle degül meşrebi taṣdì‘
Bir būseye ḳāni‘ olup ālüfte-gedāyız

6 Bir güne bizi eyledüñ ey şūḫ ferāmūş
Güyā ki ḫayālüñde senüñ ḥarf-i vefāyız

7 İḫlāṣımızuñ görmedik āṣārını ḥālā
Āġūş-ı tereddüde meger ḫayr-ı du‘āyız

8 Dem-sāz-ı ṣabā oldı Rühāvì bize Rāġıb
Dil-beste-i zencìr-i ser-i zülf-i Rühāyız

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 282.
2b iḥsān: ‘irfān D.
5b olup: olur D. / ālüfte: ülfete D. ?
7b tereddüde: tereddüdde D.

15b 79

RĀGIB*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Esìr-i kāküli dünbāle-i ṣabāda gezer
Düşüp bu ḳayda dil-i bì-nevā hevāda gezer

2 Ḳumāşı ḥüsne eger gerd-i ḫaṭṭı virdi kesād
Daḫı metā‘-ı ġurūrı girān-bahāda gezer

3 Niyābet-i sitem-i dehri iltizām itmiş
Ḫadeng-i ġamzeleri dil-be-dil ḳażāda gezer

4 Sem-i semendine ruḫ-sūdelik ümmìdi ile
Fütādeler o şeh-i ḥüsne hep piyāde gezer

5 Ḫulūş-ı sāde zemìn būriyā gibi pā-māl
Metā‘-ı zerḳ ü riyā dūş-ı i‘tināda gezer

6 Fiġān u dāġı nìk-i bì-nevālıġından iken
Benān-ı muṭribe baḳ perde-i nevāda gezer

7 O māhıñ atdı oḳun başdı yāyın ebrūsı
‘Aceb ki Rāġıb-ı şeydā henüz orada gezer

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 232.
4a ruḫ-sūdelik ümmìdi ile: zemìn-i būriyā gibi pā-māl D.
5b zerḳ: rızḳ D.
6a dāġı nìk-i: dāġınuñ D.

15b 80

RĀGIB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şikest-i ṭāḳat-ı dil rāḥat-ı bāl ü per olmuşdur
Ża‘îfî ten-dürüstì baḫş-ı ṣayd-ı lāġar olmuşdur

2 Gehì bir baḥr ü gāhì bir zemìn-i nev ider tesḫìr
Ḳalem mülk-i süḫanda Ḫüsrev-i baḥr u ber olmusdur

3 Tekellüf bilmez aṣlā ḫūb u zeşt iẓhār ider şeklin
O dil k'āyìne-veş sırr-ı ṣafāya maẓhar olmuşdur

4 ‘İnān-ı eşheb-i gerdūnı muṭlaḳ ṣanma seyrinde
O da merbūṭ-ı vaż‘-ı sa‘d ü naḥs-ı aḫter [olmuşdur]

5 Devā-yı çeşm-i bìmārında ‘ācizdir baḳ i‘cāza
O lebler kim dem-i ‘Ísā gibi cān-perver olmuşdur

6 Degüldür faṣl-ı nā-kāmı bahār-ı kāmrānìdir
Nihāl-i bāg-ı ḥasret dāġdan bār-āver olmuşdur

7 Teḳālìb üzredir Rāġıb medārı bezm-i gerdūnuñ
Nice Cem tāc-ı vārūnì bu bezme sāġar olmuşdur

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 242.
1b ten-dürüstì: tünd-restì D.
2b ḳalem-i: ḳalem D. / Ḫüsrev: ḥasr ü D.
4b naḥs: naḫs D.
5a devā-yı: revā-yı D.
7b vārūnı: vārūbì M.

15b 81

RĀĠIB*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Egerçi sāde ruḫān ‘ıḳd-ı vaṣla peklik ider
Ḫaṭ-āverānide ammā ḳatı tüleklik ider

2 Ṣaḳın o şūḫa ṭutuşdurma gizlüce sāġar
Hevāyì-meşreb olur ṣoñr[a] bir fişeklik ider

3 Gelürdi bezme o meh dönmeyüp bu şeb ammā
Yine zamāne ḳomaz ḳorḳaram feleklik ider

4 Tehì mi laḫt-ı ciger iddiḫārı ‘uşşāḳıñ
Şeh-i serìr-i ġama cā-be-cā yemeklik ider

5 Lebüñ melāḥatini bilmeyen nemek be-ḥarām
Ḫalāvet-i süḫanuñda ne bì-nemeklik ider

6 Kimüñ ki cevheri ṣāf olsa ‘ayb-bìn olmaz
Görür mi kimse hiç elmäsı kim miḥeklik ider

7 Faḳaṭ şikāyet-i ‘ışḳı ben eyleme Rāġıb
Bu müdde‘āda dil ü dìde müştereklik ider

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 244.
1b tüleklik: tülkeklik D.
2a gizlüce: gizlice D.

16a 82

MEVLĀNĀ CELĀLEDDÍN[**]

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1 سرمست جام عشقم باده و پیاله
گفتم زمن چه خواهی گفتاکه سوز و ناله

2 ای نخوئ هوایی تا چند جاء زید
وی مقرئ کسائ تاکی غم اماله

3 ای منطقئ بی دین عمرت کذشته ضایع
فکرت بقول شارح قاطر سوی مقاله

4 دیکر حکیم کافر لعنت بر اعتقادش
گوید بتو حوادث بر دهرکن حواله

5 مشغولئ اطبادر کفت کوی قانون
بحث فقیه نادان در شرکت و کفاله

6 مفتی قلم کرفته کالینجا ضمان بناشد

---

[*] Bu şiir *Dîvân-ı Kebîr*'de bulunamamıştır.

[*] "Şarap ve şarap kadehi olmadan aşk câmının sarhoşuyum;
Söyledim, benden ne istersin? (sen de) Söyle ki yanma ve inleme (istiyorum.)

Ey arzularının peşinde kibirli kimseler bu ne zamana kadar böyle gidecek?
Ve ey okuyan kişiler bu gam ne kadar daha uzayacak?

Ey zındıklıktan dem vuran , ömrün geçmiş zâyi' olmuş;
Düşüncen şârihin sözüne kısır bir mevzudur.

Lanet, kafir filozofların itikadları üzerine(dir.)
Sana hadiselerin kaynağı olarak dehri gösterirler.

Hekimlerin meşguliyeti de Kanun üzerine konuşup durmaktır.
Cahil fakihler de şer'i hükümlerle (şirket ve kefalet) uğraşıp duruyorlar.

Müftülük makamında olanlar buna kefil olmadı;
Kadının verdiği hükümleri müftülük makamında olanlar (makamının gereğini yapıp) tashih etmedi.

Zahid ibadetinin çokluğuyla sızlar.
Güzel de lale yanağıyla nâz eder.

Ben bunu ve onu bilmem aşk kadehinin sarhoşuyum;
Çalgıcı nâmeni vur, sâkì kadeh ver."

قاضی بفکرت مانده کاین بیع شد اقامه

7 زارسیت زاهد انرا باکثرت عبادت
نازسیت شاهد انرا باروی همجولاله

8 من این و آن ندانم سرمست جام عشقم
مطرب بزن نوایی ساقی بده پیاله

16a 83

BĀḲÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Ārıżuñ ḫurşìd-i ‘ālem-tāb māhiyyetlüdür
Anuñ içün ḥüsnüñüñ bāzārı germiyyetlüdür

2 Câme-i dìbā ile ḫūrşìd zìbālanmasun
Şimdi andan ḫil‘at-ı ḥüsnüñ senüñ şöhretlüdür

3 Sen ṭarāvet bāġınuñ bir ġonce-i ḫandānısın
Jāle düşmiş tāze gül bir aġlamış ṣūretlüdür

4 Ḫançer-i cānān ecel cāmına durmaz ṣu ḳatar
Yolına cān virmek anuñ şol ḳadar le̲z̲z̲etlüdür

5 Yeñmez āb-ı çeşme-i çeşmüm dökinse le̲z̲z̲etin
Şehd-i şìrìn maḥabbet ol ḳadar ḳuvvetlüdür

6 Gerçi ol ġamzeler nāzük geçerler nāzda[56]
Lakin anlardan hilāl ebrūlaruñ diḳkatlüdür

* Sabahattin Küçük, *Bâkî Dîvânı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 137.
2b andan ḫil‘at-ı ḥüsnüñ senüñ: ḥüsnüñ ḫil‘atı andan daḫı M.
5b ol: şol D.
6a ol: kim D.
7b āsitānı: āsitān M.
[56] Mısra vezne uymamaktadır.

7 Kìmyādur Bāḳiyā ḫāk-i cenāb-ı mey-fürūş
Āsitānı ḫidmetinden ḳaçma bir devletlüdür

16a 84

NĀBÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Her gürūhuñ pìş-i ṣaffı ġayriden şöhretlüdür
Saṭr-ı evvel nāmede ‘izzetlüdür rif‘atlüdür

2 Ehl-i mātem giryede küttāb-ı ḳısmet ḫandede
Cān-sitānuñ virdigi şerbet dü-ḫaṣiyyetlüdür

3 Gevher-i kem-yāb-ı vuṣlat ey tehì-dest-i ümìd
Çoḳ daḫı girmez suhūletle ele ḳıymetlüdür

4 Ṣūret ister ḥarf-i ma‘nìdāra yoḳdur ḳudreti
Ḫāme-i mūyìn-ḳalemden gerçi cem‘iyetlüdür

5 Ġam yıḳarken ādemi bu ikisin birden yıḳar
Bāde-i ġam-şūy-ı merd-efgen ‘aceb ḳuvvetlüdür

6 Def‘ ider seng-āsiyā gibi girānuñ ṣıḳletün
Āb-ı nāzük-tab‘dur ammā ki çoḳ ġayretlüdür

7 Çeşm-i ‘ibretle baḳan añlar fenā-yı ‘ālemi
Nüsḫa-i Şeh-nāme Nābì mev‘iẓe ṣūretlüdür

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 523.
2a ḫaṣiyyetlüdür: ḫāṣiyyetlüdür M.
4a ma‘nìdāra: ma‘nìdār M. / yoḳdur: bu M.
5a yıḳarken: yıḳar M.

16a[der.] 85

ḤÜSNÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 N'ola ‘uşşāḳa iḥsān eylese ol nev-civān būse
Bilür çün teşnegān-ı ‘ışḳa virür tāze cān būse

2 Ḫaṭ-ı yāḳūt eylemez şeyḫ olunmuş bir mu‘ammädur
‘Aceb mi yāruñ olsa la‘l-i nābından ‘ayān būse

3 Bilinmezdi dehān-ı sırrı ol şìrìn-i güftāruñ
Eger bezm-i mey içre virmese andan nişān būse

4 Gürisne çeşmlikdür ṭāleb-i ḫūn-ı viṣāl olmaḳ
Kifāyet eylemez mey teşne-i ‘ışḳa hemān būse

5 Nesìm-i nāz ile naḫl-ı niyāz olmaz mı bār-āver
Civānuñ nerm u serdin eylemez mi imtiḥān būse

6 Gelür her demde bir güne nümāyiş gülşen-i dehre
Olur ‘ıyd olsa ḫūbān arasında rāygān [būse]

7 Kim oldı nām-ı vuṣlat ger meh-rūlar miyānında
Bi-ḥamdillāh ancaḳ ḳaldı Ḥüsnì cāvidān būse

16b[der.] 86

ḤÜSNÍ

Mef‘ūlü Fā‘ılātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Olsaydı ẕevḳ-ı leẕẕeti sükkerde ḳahvenüñ
Şerbet ṭutardı cāyını her yerde ḳahvenüñ

2 Cū gibi rūy-ı dehre aḳardı cināndan
Mezc olsa nìm ḳaṭresi kevṣerde [ḳahvenüñ]

3 Eyler ḫacìl rāyiḥası būy-ı ‘anberi
Āġùş-ı ṭābe içre ‘araḳ-kerde ḳahvenüñ

4 Bì-tāb olunca vāsıṭa-ı rāḥat-resānlıḳ
Olmaz naẓìri ḥāṣılı yollarda ḳahvenüñ

5 Ḥüsnì müdām şirìn ide Ḥaḳ ‘aṭā saña
Yoḳdur ziyānı ḥāṣılı bir ferde ḳahvenüñ

16b 87

RĀSİḪ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Çü sende tā ki vardur bu müj[e] bu ebrūvān at ṭut[57]
Bulunmaz her zamānda böyle bir tìr ü kemān at ṭut

2 Bize geldikçe atın ṭutdururmuş saña ol āfet
Raḳìbā devletüñ el vir müşgìn bir zamān at ṭut

3 Gehì çāl kūy-ı göñlüm yere geh al ele şāhım ṭut
Saña ḫūb ālet-i bāzìçe şāhım bir zamān at ṭut

4 Elin ṭut ‘āşıḳıñ aġyārı at yābāna tìr-āsā
Sen ol düşmāne düşmen dostāne mihrbān at ṭut

5 Bir elde cām-ı mey ṭut bir elüñ ṣun gerden-i yāre
Bu keyfiyyetle Rāsiḫ ‘ālem ile bir zamān at ṭut

16b 88

NĀBÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

[57] Mısra vezne uymamaktadır.
* *Nâbî Dîvânı*, s. 656.
5b vaṣla: vaṭanla M.

1 O dil ki tār ola mir'āt-ı rū-nümä dinmez
Her āb-ı gìneye āyine-i Ḫudā dinmez

2 Beyān-ı ḥālüme māni‘ benüm ḥużūrumdur
Ecānib olduġı meclisde mā-cerā dinmez

3 Ġınā odur gire bì-ḫūn-ı dil ele yoḫsa
Ta‘b ile ḥāṣıl olan devlete ġınā dinmez

4 Zamān ile biri bir lafẓ söylemiş yoḫsa
Ta ‘alluḳ itmege ḫūbāna ibtilā dinmez

5 Egerçi ẕıllı gedādan ziyādedür ammā
Ḥarìṣ-i vaṣla velì Nābiyā gedā dinmez

16b 89

RAḤMÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Beñzer gül-i ṣad-berge ruḫun gāzeledikçe
Destārını ol ġonce-i ter tāzeledikçe

2 Hep bāde virür ‘aḳlımı sāḳì-i mey-i nāb
Ruḫsār-ı ‘araḳ-rìzini yelpāzeledikçe

3 Ol ṭıfl-ı debistān-ı cefā itdi perìşān
Mecmū‘a-i sāmānımı şìrāzeledikçe

4 Çoḳ dest-i dırāz olma ṣaḳın sìne-i yāre
Fersūde olur kāleyi endāzeledikçe

* Fatih Tığlı tarafından hazırlanan *Rahmî Çelebi ve Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde ve Gönül Hatay Eren ve Halil Erdoğan Cengiz tarafından hazırlanan *Rahmî-i Harputî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

5 Gül gibi açar ḫāṭır-ı maḥzūnumı Raḥmì
Destārını ol ġonce-i ter tāzeledikçe

17a 90

LĀMİ‘

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Merdüm-i dìde ki ḥasretle ṣuyun buldurmuş
Ḳoy aḳıtsun hele furṣatla ṣuyun buldurmuş

2 Sübḥa-i sālūsa ser-beste ḳılup cāẕibe
Şeyḫ-i mescid hele ṣan‘atle ṣuyun buldurmuş

3 Eylemiş daġdaġı güftārla dil-berleri ṣayd
Zāhid-i masḫara lüknetle ṣuyun buldurmuş

4 Ḫançer-i ġamze-i dil-berde olan cevhere baḳ
Ṣāni‘-i dehr ne ḥikmetle ṣuyun buldurmuş

5 Olamaz gülşen-i ümmìd-i müdām seyr-i āb
Bāġbān aña da nevbetle ṣuyun buldurmuş

6 Gāh açar gāh ṭutar cū-yı murādı gerdūn
Herkese vezn ile ḳulḳula ṣuyun buldurmuş

7 Ḫançeriñ sūz-ı dile çekme olur āb-gürìz
(...) āşinādur ne zaḫmetle ṣuyun buldurmuş

8 Dāne ḫˇār olmaġa şirket idünüp cefcefe
Āsiyāb-ı felek āletle ṣuyun buldurmuş

9 Olmaz āsūdegì-i dehr ile Lāmi‘ mesrūr

Dil-i bì-çāreñe miḥnetle ṣuyun buldurmuş

17a 91

LĀMİ‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Mest-i nāz olduḳça ol meh-ruḫları gül güllenür
‘Āşıḳ-ı şeydā görüp ol ġonçeyi bülbüllenür

2 Var iken la‘l-i leb-i dilber ne ḥācet bādeye
Meclis-i meyde ṣürāḫi pāyine ġulġullenür

3 Gerden-i ṣāfunda seyr it fal-ı ‘anber-bārını
Ḫırmen-i kāfūr üzre gūyiyā fülfüllenür

4 Bū-yı zülfüñden dimāġ-ālūd olursa ṭañ mıdır
Her ḫam-ı pìçìdesi ol mehveşiñ sünbüllenür

5 Lebleründen Lāmi‘ā ṣor bādenüñ keyfiyyetin
Reng-i rūda bāde-i dil-keş-miṣāl müllenür

17a 92

LĀMİ‘

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Girìbānuñ perìşān olmuş ā şūḫ ellemişler mi
Ḳızarmuş gerden-i sìmìnüñ āyā dillemişler mi

2 Neden āteş-nümūn ḥayret ola ki ey dil ü dìde
Raḳìbān-ı bed-endìşān yāri ḳollamışlar mı

3 Ḫalāṣ olmaz girìbān-ı neşāṭım dest-i miḥnetden
Hemān ben nā-tüvān-ı şaḥne-i ġam bellemişler mi

4 Meded ṣayd ü şikār eyyāmıdır berd ü şitā irdi

Raḳìb-i seg meẕāḳı ḫoşça ṭut gör çullamışlar mı

5 Neden kesdüñ zebān-ı ṭa‘nı ey vā‘iẓ ‘adūlardan
Bir avuç ḫāk-i rüşvet ile çeşmüñ küllemişler mi

6 Ṭutıldı nükhet-i müşk ile kām-ı cān-ı maḥzūnum
‘Abìr-i ṭurra-i pür pìç yoḫsa tellemişler mi

7 Ḫumār-ı bādeden Lāmi‘ açalım çeşm-i maḳṣūdum
‘Aceb ḫāk-ı dilim āb-ı ġasìle sillemişler mi

17a[der.] **93**

RĀĠIB*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Künc-i ferāġa gerçi ki himmet ḳomaz seni
Sevdā-yı cāha düşme ki rāḥat ḳomaz seni

2 Ṣāyān-ı ḳurb-ı ḥażret olur bir ḫulūṣa baḳ
Yoḫsa behişte zāhid ‘ibādet ḳomaz seni

3 Zìr-i niḳāb-ı şermden ey māh-pāre çıḳ
Vādì-i inzivāda bu şöhret ḳomaz seni

4 Elbette bir mehüñ āvāresi olur göñül
Hiç kendü ḥāline bu ṭabì‘at ḳomaz seni

5 Düşmenden intiḳām gibi var mı bir ṣafā
Rāġıb bu ẕevḳe āh mürüvvet ḳomaz seni

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 360.
4a olur göñül: dilüñ D.

17b[der.] 94

RĀĠIB[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ḳudūm-ı şevḳ ile tevbìḫ-i baḫt-ı şūm idelüm
Ayāġ-ı mül ile kesr-i ser-i ġumūm idelüm

2 Niẓām-ı hey'et-i rezmi tamām bezme virüp
Ṣaf-ı sipāh-ı ġama ṣıdḳ ile hücūm idelüm

3 Kelāl geldi taṣarrufdan Ümm-i dünyāyı[58]
Yeter şu Ḳāhirenüñ ḳahrı ‘azm-i Rūm idelüm

4 Fürūġ-ı āteş-i terdir ‘ilāc-ı saḫt-dilān
O māh-pāreyi bezm-i ṭarabda mūm idelüm

5 Sezā-yı levm ü cezā nefsimiz iken Rāġıb
Nedir günāhı sipihrüñ ki biz şütūm idelüm

17b 95

LĀMİ‘

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Nışāf-ı ḥaşr-ı sìnem dāġ dāġ olmuş dehenlenmiş
Ḳabūl-ı merhem-i ışlāhdan ḳalmış günehlenmiş

2 Mezākinden leb-i mey-günı olmuş berg-i gülden ter
Ruḫunda naḳş-ı būse gül gül olmuş nārvenlenmiş

3 Ser-ä-pā yine dāġ ile zeyn olmuş dil-i
Gözin yummuş dü-‘ālemden ḥayātında kefenlenmiş

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 305.
5. beyit hariç diğer beyitler yıpranmadan dolayı mecmuadan okunamamıştır.

[58] Mısra vezne uymamaktadır.

4 Ṣalìb-endāz ‘azìz-i ‘uzlet olmuş ‘āşıḳ-ı zārı
‘Aṣāsı elde zünnārı bilinde Berhemenlenmiş

5 Ser-i kūyuñda cānā Lāmi‘-i nā-şādı dün gördüm
Yıḳılmış ḫāne-i ‘ömri sehì ḳaddi şikenlenmiş

17b 96

LĀMİ‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Merdüm-i çeşmimde kim şevḳ-ı maḥabbet deprenür
Gūyiyā bir āb-ı ṣāf içinde ṣūret deprenür

2 Ḳoynuna ṣoḳdum elim ‘aḳreb ṣanup çekdim yine
Nāzla ḳorḳma didi ḳoynumda sā‘at deprenür

3 Ḫār u ḫasla sedd olur bir gün bu rūd-ı i‘tibār
(...)le her dem āsiyāb-ı çarḫ-ı devlet deprenür

4 Açma aġzın ḥoḳḳa-i gerdūnuñ ey nìm-ṭabìb
Kim içinde nice biñ ef‘ì-i naḫvet deprenür

5 Vaṣldan dūr olduġum dil-berden istiġnā degül
Ḳorḳaram āteş-nümūn-i sūz-ı firḳat deprenür

6 Cūşişinden cān şitāb eyler çıḳa iḳbāline
Dest-i sāḳìde ḳaçan kim cām-ı ‘ışret deprenür

7 Ḫūşe[59] çìn-i ḫırmen-i ümmìd olurum ḫˇābda
Lìk durmaz ṣubḥa dek ol serv-i ḳāmet deprenür

8 Almasun bir kez ele şimşìr-i dest-i nāzını

[59] Metinde جوشه imlāsıyla yazılan kelimenin, anlam gözetildiğinde خوشه (ḫùşe)olması daha uygundur.

Yoḫsa bir sā‘atde ṣadruna ḳıyāmet deprenür

9 Gerçi ḫoşdur bāde-i engüre tevbe Lāmi‘ā
Her reg-i cismimde ammā nice ‘illet deprenür

17b 97

LĀMİ‘

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ḳalamadı kāviş endişede ẕilletlik ile
Ḫoşdur ölmek ki aduñ añıla raḥmetlik ile

2 Dilimiz oldı yaġma(?) muġbeçe bāde-furūş[60]
Çıḳalı debdebe-i şānımız ‘iffetlik ile

3 Murġ-ı ḥamāme gibi dāme düşer bì-minnet
Ol ki biñ taḳla döner pāye-i şöhretlik ile

4 Nesle neseble degül şimdi cihānda iḳbāl
Hep furū-māye bulur rif‘ati devletlik ile

5 ‘Arżını yıḳdı şeh-i kişver-i ḥüsnüñ ḫaṭṭuñ
Zìr-i ḥükmine getürdi anı şirretlik ile

6 Tābıñı derd-i ġamuñ ey felek ḫayra çeşmim
Çekelim devletde zūr-ı sìne ḥasretlik ile

7 Lāmi‘ā şimdilik āyini kibār-ı devlet
Baġladı bāb-ı seḫābı hele ḫaşmetlik ile (?)

[60] Mısra vezne uymamaktadır.

18a 98

ḪAṢMÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣanma düşnāmıñla ey meh senden ‘āşıḳ el çeker
Defter-i ḫūbāna ḳaydıñ cümleden ecmel çeker

2 Gird-i rūyıñ şeklini ḫāṭırda naḳş itmek içün
Ḳalbini eşḳāl-i te'sìs eylemiş cedvel çeker

3 Sūre-hāy-ı muṣḥaf-ı ḥüsnüñ serine āfitāb
Kilk-i zerrāt ile cānā her ṣabāḥın ḥal çeker

4 Giceler bezmiñ żiyā-pūş itmege eflāklar
Ḳā'im-i bi'l-ḫiẕmet olmuş ṣubḥa dek meş‘al çeker

5 Erre-i gerdūn niçün ṣad-pāre ḳılmaz baġrını
Şāne kim ḫāyinlik ile kākülüñden tel çeker

6 Vāṣıl-ı iksìr-i vaṣlı zer-ger-i kevn ü mekān
Ḥadde-i firḳatde ḫaylì vaṣldan evvel çeker

7 Tābe-maḥşer ḳoymaz elden dāmeniñ Ḫasmì ḳuluñ
Ṣanma düşnāmıñla ey meh senden ‘āşıḳ el çeker

18a 99

ḪAṢMÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

* Engin Selçuk, *Hasmi Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya 2007, s. 251.

5b kākülüñden: kākülden M.

* *Hasmi Dîvânı*, s. 401.

1b meḫer-i erbāb-ı behcet: ve dil-i cemāl ‘ayntābì M.
4a ḳuçardum: severdüm M.
5: Ḫasmiyā olmaz muḳadder ḳoyuna almaḳ baña
Ġıll u ġışdan ṭıynet-i pāki müberrā ber bere D.

1 Beẕl iderdim mālu mülküm mālik olsam ber bere
Ya‘ni ṣadr-ı mefḫer-i erbāb-ı behcet ber bere

2 Ey ṣabā mu‘ciz feminden eyle istifsār gör
Muḥtemel mi anuñ ile vuṣlatımız ber bere

3 Sen benimsin Leylì Mecnūnuñ vü Ferhādıñ Şirìn
Şaḳk-ı rābi‘ mümteni‘dir ikiye dü ber bere

4 Ḫūrì-i cennātı dünyäda severdüm şüphesiz
Feża-ı beyżā vücūdunda olaydım ber bere

5 Ḫasmiyā faḫrım gedā-yı bāb-ı dil-ber olmadır
Rub‘-ı mislünüñ serìrin virmek olmaz ber bere

18a **100**

NĀBÍ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Sütürre-veş yoġ ise kūh-kenlicüklerümüz
Miṣāl-i şāne yiter ṣaf-şikenliciklerümüz

2 Ġarìḳ ider şekeristān-ı Mıṣrı gerd-i kesād
Añılsa leẕẕet-i şìrìn-süḫanlicüklerümüz

3 Ṣabāḥ olınca ferāmuş olındı şem‘ gibi
Giceyle tāb-dih-i encümenlicüklerümüz

4 Cihānda devlet-i ser-şār-ı ‘ömr-i kūtehden
Müfìddür bize ṣāġ u esenlicüklerümüz

5 Ne iḥtimāl o elif ḳaddüñ ola luṭfına dāl

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 689.
2a mıṣrı: mıṣır M.

Ḫamìde ḳadd ile pìr-i kühenlicüklerümüz

6 Ḳalem-miṣāl girìbānumuzda itdi ẓuhūr
Derìde cāmelere tā‘ne-zenlicüklerümüz

7 Sefìd-mūylara girye lāzım ey Nābì
Yazıḳ ki ḫuşk ḳala nesterenlicüklerümüz

18a[der.] 101

NĀBÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Açılmış ġālibā aġyāra ol māh-pāre besbelli
Ḳızarmış gūyiyā berg-i gül-i ruḫsāra besbelli

2 Alınmış reng-i rūy-ı ‘işveler olmış perākende
Güşād irmiş muḥassal ‘uḳde-i şalvāra besbelli

3 (...) çāk çāk olmuş
(...)

4 Gögermiş ḥalḳa ḥalḳa çeşm-i mest-i fitne-engìzi
Kesel gelmiş cefādan ġamze-i ḫūn-ḫˇāre besbelli

5 Ṭarāvet bāġ-ı ḥüsnünde gidüp āfet ḳadem itmiş

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 1081.
1a-b : Olurmış ḫançer-i ser-tìz çeşm-i yāre besbelli
Dil-i mecrūḥ açılmaz ammā yāre besbelli D.
2: 3 D.
2b : Dirìġā uġramış ibrām-ı (...) zāre besbelli M.
3 : -D. , silik M.
4 : silik M.
4: 2 D.
4b gelmiş: irmiş D.
5: -D.
6: Bozulmuş çehre-i gülüñ dimiş (...) seni yerde
Başılmuş küştì-girì (...) besbelli M.
7 : silik M.
7b ‘ışḳ: zūr D.

Ḳomuş berg-i viṣālin pìşe-gān (...) besbelli

6 Ḳızarmış ruḫları mānend-i gül şeftālu virmekden
Bu gice naḳl-ı bezm olmış gibi aġyāre besbelli

7 ʻAdūyı Nābì-āsā ʻāşıḳ-ı ṣādıḳ ḳıyās itmiş
Ḳocalmış ʻışḳ ile yoḳdur mecāl inkāra besbelli

18b[der.] 102

GAZEL-İ RIFḲÍ

Mefāʻilün Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1 Māh (...) kūyuñda dil-rübā görinür
Riyāż-ı sidrde bir serv-i müntehā görinür

2 Kenār-ı (...) durmuş hilāl-i ʻıyde baḳar
Degül (...) günkim o meh-liḳā görinür

3 (...) bulınur
(...) belā görinür

4 Firāḳ-ı yārıla öldüm ḫayāli ḳalbimde
ʻAdem diyārına var ise reh-nümā görinür

5 (...) itmese aʻdā ʻaceb mi şiʻrüme kim
Hasùd seglere her mıṣraʻı ʻaṣā görinür

6 Ḳaçan o ṣūḫı görüp vaṣlın iltimās itmiş
Hemān ġamzesi ḫançer çeker baña görinür

7 Raḳìbi gör yine kūyuña gelmiş ey Rıfḳì
Cināne girmiş o şeyṭāna (...) görinür

18b 103

NĀBÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Kālā-yı cihān germ-nigāh itmege degmez
El irmedi ḥayfā diyü āh itmege degmez

2 Yā bāde-i gül-fām ola yā şūḫ-ı ḫoş-endām
Ādem daḫı bir ġayrı günāh itmege degmez

3 Ma‘lūm iken encām-ı cihān ‘ömr-i ‘azìzi
Tażyì‘-i heves-kārì-i cāh itmege degmez

4 Erbāb-ı fenānuñ naẓarında gül-i ḫūrşìd
Ārāyiş-i eṭrāf-ı külāh itmege degmez

5 Ey çarḫ senüñ pertev-i geh-gāhì-i luṭfuñ
Kesr-i dil-i ḳārūre-i māh itmege degmez

6 Mışra meh-i Ken‘ānı ‘azìz eylemek āḫìr
Evvel anı üftāde-i çāh itmege degmez

7 Nābì o perì itmeyicek nāmeñe raġbet
Ruḫsāre-i evrāḳı siyāh itmege degmez

18b 104

NĀBÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Li'llāh ise va‘ẓında eger niyyet-i vā‘iẓ
Kürsì-i semāvāta çıḳar şöhret-i vā‘iẓ

* Nābì Dìvānı, s. 661.
4: 6 D.

2 Cem‘iyyetinüñ keşretidür vāsıṭa-i şevḳ
Dem-beste ḳalur olmasa cem‘iyyet-i vā‘iẓ

3 Söz yoḳdur eger destine maḥşerde girerse
Bālā-yı maḥāfilde olan rif‘at-i vā‘iẓ

4 Tehdìd ü ‘itāb itmeyicek müstemi‘ine
Geçmez ‘alev-i nā'ire-i ḥiddet-i vā‘iẓ

5 Aṣḥāb-ı fażìlet aña muḥtāc degüldür
Cāhillere nā-dānlaradur ḫıdmet-i vā‘iẓ

6 Nāfi‘ görinür ‘ālem-i ḫāmūşdan el-ḥaḳ
İcrā-yı riyā itmez ise himmet-i vā‘iẓ

7 Ṣatmazsa eger ḫalḳa vaẓìfeyle naṣìḥat
Nābì o zamanlar bilinür ḳıymet-i vā‘iẓ

18b 105

BELÍĠ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şarāb-ı nāb içersem sāḳiyā sensiz ḥarām [olsun]
Senüñle sirke de nūş idersem ni‘me'l-idām olsun

2 İşitdim nice kerre da‘vet-i aġyāra teşrìfiñ
Bu mehcūr-ı viṣāle bāri gönder bir selām olsun

3 Sen ey nevres-nihālim böyle ayrıḳdan ṣaḳınmazsıñ
Bozarlar bāġ-ı ḥüsnüñ mìvesin isterse ḫām olsun

4 Naṣìḥat eyledikçe bilürüm āzār ideñ ammā

[*] Gamze Demirel tarafından hazırlanan *18. Yüzyıl Şairlerinden Beliğ Mehmed Emîn Dîvânı* adlı doktora tezinde bulunamadı.

Sögerseñ sög hemān tek bir ḳaç kelām olsun[61]

5 Belìġā bāl-ı murġ-ı ṭab‘-ı rabṭ it bend bend eyle
Beklemezse o yāruñ dām-ı zülfi müstedām olsun

19a 106

BELÍĠ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ehl-i iẕ‘āna bu iḥmāl ü cehālet ne revā
"Ġaferallāhü limen vāẓebe ‘ilmen ve ḥavā"[62]

2 Def‘-i sevdāya ne şeyḫ eyledi çāre ne ṭabìb
Ne du‘ā bu marażı itdi izāle ne devā

3 Bunda var bìm-i kibir anda şumār-ı kederi
Çekseler vezne hemān medḥ ile zemm ola sevā

4 Bir bahār olmadı kim olmaya bir dāhiyesi
Bilmezem naḫl-ı emel ḳande virür berg ü nevā

5 Ey Belìġ eşk-i nedāmetile it nāle vü āh
Tāzeler ġonçe-i maḳṣūdıñı bu āb u hevā

19a 107

BELİĠ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Vaṣf-ı ḥüsnüñde ḳāṣıñ ismini evvel yazalum
Ḥaḳdan olursa hidāyet anı ekmel yazalum

[61] Mısrada noksanlık vardır.
[62] Bir ilme sıkıca devam edip onu öğrenene Allah mağfiret eylesin.

2 Ziynet-i ḫaṭṭ ile ḫāliñde gerekdür ammā
Cümleden evvel ruḫ-ı zìbāyı müşkil yazalum

3 Ḥalli güçdür mehenk-i vaṣfı yazılmaḳ müşkil[63]
Yoḳ maḥall-i süḫan ol mebḥaṣı mücmel yazalum

4 Dehen-i ḥoḳkana vārid ise fìhì mā fìh
Zìr-i ḫaṭṭ-ı lebüñe "fe'l-yüte'emmel" [64] yazalum[65]

5 Baḥṣ-i zülf-i siyehiñ eyleyelim ṭūl u dirāz
Ḳıṣṣa-i māra ḳıyās ānı mufaṣṣal yazalum

6 O şeh-i ḥüsnüñ idebil ki dehānın telvìṣ
‘Arż-ı ḥāl içre raḳìb-i iḫfā mühmel yazalum

7 Nāme-i ḥasret-i icmāl ile derdiñ bilmez
Muḫtaṣar ḳılma Belìġ anı muṭavvel yazalum

19a 108

‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Yaḳın gel her müjeñ bir neşter -i dāġ-ı ḫayāl olsun
Ki bezm-i dil miṣāl-i bāġ-ı cennet bir nihāl olsun

2 Tehì peymāne-i leb-rìzi it sāḳiyā tā kim
Hilāl-i cām-ı bed-rìz-i (...) gerdūn viṣāl olsun[66]

3 Görenler ca‘dd-ı ḫaṭṭıñ didiler dūd-ı kebūd-āsā

---

[63] Mısra vezne uymamaktadır.
[64] Düşünülsün.
[65] Cedvelin dışına "Bir de bir ḥāşiye-i fe'l-yüte'emmel yazalım" şeklinde notu ile ekleme yapılmıştır.
[66] Mısrada noksanlık vardır.

Ki ḥışn-ı ḥüsne āh-ı ‘āşıḳān ṭarab (?)zevāl [olsun]

4 İdüp bu dāġı dilde bezm-i cāna meclis-ārā ol
Olursa bāri ṣadr-ı sìnemiz ṣaff-ı ni‘āl [olsun]

5 Nigāh-ı ġamzeden ‘Ādil şikāyet eylemem hergiz
Dökerse sevdigim nā-ḥaḳ yere ḳanım ḥelāl olsun

19a[der.] 109

ḤĀFIẒ[**]

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه
انی رایت دهرا من هجرک القیامه

2 دارم من از فراقش در دیده صد علامت
لیست دموع عینی هذا لنا العلامه

---

[*] http://ganjoor.net/hafez/ghazal/sh426/ (Erişim Zamanı: 17/04/2015, 19:30)
1a دوست : یار M.
2a الدموع: دموع M.
3b به الندامه: silik M.
4a : دوست گفت silik M.
5a گفتم ز عشق رویت اندر ملامت گفتم M.
6: -Ç.
7a به جان :سبحان M.
[*] "Gönül kanından bir mektup yazdım dost katına;
Senin ayrılığından kıyamet gibi bir dönem yaşadım.

Gözde onun ayrılığından; Yüzlerce alamet taşırım
Gözyaşları bizim için alamet değildir.

Her ne kadar denediysem fayda bulmadım;
Olmayacağı tecrübe edilen şeyi, tecrübe eden pişman olur.

Bir abipten dostun ahvâlini sordum dedi ki;
Onun uzağında azap yakınlığında selâmet vardır.

Sevgili sebebi ile kınanırsam (gam değil) ben yine de severim;
Melametsiz vallahi hiçbir aşk görmedik.

Ṣaba rüzgarı o eşsiz güzelin yüzünden örtüyü kaldırdı (?);
Gündüzün tepedeki güneş gibi.

Hafız tatlı canına bedel olarak bir kadeh ister,
Tâ ki keramet kadehinden tadabilsin."

3 هر چند کآزمودم از وی نبود سودم
من جرب المجرب حلت به الندامه

4 پرسیدم از طبیبی احوال دوست گفتا
فی بعدها عذاب فی قربها السلامه

5 گفتم ملامت آید گر گرد دوست گردم
و الله ما راینا حبا بلا ملامه

6 باد صبا ز (...) که نقاب هر داشت
? کالشسر فی (...) طلع (...)

7 حافظ چو طالب آمد جامی به جان شیرین
حتی یذوق منه کاسا من الکرامه

19b[der.] 110

ḪʿĀCE ḤĀFIẒ[*]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

(Fāʿilātün) (Faʿlün)

1 لطف باشد نپوشی از کداها روت را
تا بکام دل ببیند دیده ماروت را

2 هم چو هاروتیم دایم در بلای عشق راز
کاشکی هر کز ندیدی دیده ماروت را

---

[*] http://hafezdìvân.blogpars.com/2014/08/00231044011321100342111103.html (Erişim zamanı: 26.05.2015, 21:00)

[*] "Lutf et dilencilerden yüzünü örtme
Gönül senin yüzünü görmekle muradına ersin

Aşk belasının sırrında biz daima harutuz
Keşke hiçbir zaman marutun gözünü görmeseydi

Senin çene çukurunda harut gibi nasıl esir olurdu
Marut senin güzelliğinden bir koku almamış olsaydı

Ey peri gözümüz senin yüzünü gördüğünde
Çemen içerisinde gül kokusu sanki ayağa kalkar bülbüller mest olur

Ayrılık sırrında senin cevr ü cefanı çekiyor ey put gibi güzel
Lutf et tā ki bizim Hafızımız senin yüzünü görsün"

3 کی شدی هاروت کر چاه زنخدانت اسیر
کر نکفتی شمهٔ از حسن تو ماروت را

4 بوی کل بر خاست کویا ای پری اندر چمن
بلبلان مستند کویا دیده ما روت را

5 میکشد جور و جفایت را ز هجران ای صنم
لطف فرما تا ببیند خافظ ما روت را

19b 111

‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Gerden-i esìr zülf-i girih-gìr biliyor
Sìne niyām-ı ġamze-i dil-gìr biliyor

2 Döksün sirişki sāḳì-i nergis seḥerde tā
La‘l ü güher-niṣār-ı rehdìr(?) biliyor

3 Cān mürde seng-i tìġ-i nigeh çehre-zerde çūb (?)
Dil mıḳnaṭıs-ı la‘l ile tesḫìr biliyor

4 Müşg Ḫoten-i fürūḫte-i ca‘d ṭurre kim
İtdi demāġ-ı çerçide ta‘ṭìr biliyor[67]

5 Çün ġonce būy-ı vuṣlata ‘Ādil dehānı teng
Ḳat‘-ı ümmìd-i ‘āşıḳa şemşìr biliyor

19b 112

‘ĀDİL

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

[67] Beyit vezne uymamaktadır.

1 Al al itdi ruḫ-ı muġbeçe-i nāb-ı ‘araḳ
Bü'l-‘aceb cāmdan āteş görinür āb-ı ‘araḳ

2 N'ola cellād-ṣıfat ile ḫūnìn-çeşmüñ
İtdi ḳurbān ki ‘uşşāḳı yāb-ı ‘araḳ

3 Ola geştì-i ḳadeḥ-i bed-ṣıfat ġarḳ-ı nūr
Ki yed-i sāḳìyim vü sāġarı girdāb-ı ‘araḳ

4 Ṣundı nigehiñ cām-ı füsūn luṭf ile
Naḳl-ı la‘liñle idüp cānımı ‘ ‘araḳ

5 Cā-be-cā gelmiş ḫüsnüñde ṭırāz-būse
Ḥayret-efzā-yı dil ü dìde-i erbāb-ı ‘araḳ

6 Ayaġa düşdi yine cur‘a-ṣıfat ḥasretle
Eyle çeşmüñ gibi bu ‘Ādil-i seyr-āb-ı ‘araḳ

19b 113

FEHÍM*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 N'eyleyem dil her hünerde māhir olmış olmamış
Zūr ile ilzāma dehrì ḳādir olmış olmamış

2 Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd
Rūy-ı ḫurşìde ‘Uṭārid nāẓır olmış olmamış

* Tahir Üzgör, *Fehîm-i Kadîm, Hayatı Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1991, s. 488-490.
4a gelür: olur D.
6a ṣūret: - M.

3 Mā'il-i şām-ı cefādur dā'imā ḫuffāş-ı baḫt
Pertev-i mihr-i kemālüm ẓāhir olmış olmamış

4 Mest ü mecnūna zemìn ü āsumān yeksān gelür
Fāriġem ednā ile a‘lā bir olmış olmamış

5 Her viṣālüñ firḳati var her ḥużūruñ ġaybeti
Ġam yimem mecliste dil-ber ḥāżır olmış olmamış

6 Büt-perest-i ḥüsn ḳılmış anı ṣūret-āferìn
Saña ey zāhid ne ‘āṣıḳ kāfir olmış olmamış

7 N'eylesün dil ol perì-rū itmeyince i‘tibār
Siḥr-pirā-bìn Fehìm şā‘ir olmış olmamış

20a 114

FEHÍM*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Mihr-i gördüm ‘ārıż-ı dil-dāra beñzer beñzemez
Pertev-i ḫūrşìddür kim nāre beñzer beñzemez

2 Eyledük Mūsā ile şem‘-i tecellāya naẓar
Şu‘le-i dìdār ol ruḫsāra beñzer beñzemez

3 Eylemiş tebdìl-i ṣūret ẓāhir olmış bir perì
Pür-firìb ol dil-ber-i ayyāra beñzer beñzemez

4 Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni
Ġamze de çeşm-i teġāfül-kāra beñzer beñzemez

---

* *Fehim-i Kadîm Dîvânı*, s. 460.
3a olmış: oldı M.
5b tizlikde: tizlikden M.

5 Zaḫm-ı ḫurde tìr-i ḫūn-rìz-i ḳażā oldum velì
Tizlikde ġamze-i ḫūn-ḫāra beñzer beñzemez

6 Hey'et-i gū-yı meh ü mihre nigāh itdüm Fehìm
Girde-i bālìn sürìn-i yāra beñzer beñzemez

20a 115

FEHÍM[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı ġalaṭ
Nükte-i ye'si ṣaḥìḥü'l-ḫaṭ temennāsı ġalaṭ

2 Naẓm-ı dehri seyr idüp gitdi hezārān zü'l-fünūn
Feṭḥ olurdı olmasa beyt-i mu‘ammāsı ġalaṭ

3 Bildi ta‘bìrin dürūġ-āmìzdür ‘ālem ṣaḥìḥ
Şeyḫ-i şehrüñ olmada gitdükçe rü'yāsı ġalaṭ

4 Mübtelā-yı çeşm-i yāra n'eylesün ‘Ísā k'olur
Ḫaste-i ‘ışḳa eṭibbānuñ müdāvāsı ġalaṭ

5 Ṣoḥbet-i ma‘nāda olsun mı Fehìmāya nāẓìr
Bir iki bì-hūde-gūy u şi‘r ü inşāsı ġalaṭ

20a 116

FIṬNAT BİNTİ ESED

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Neşve-i cām-ı maḥabbetle göñül cūş eyler
Çekilen derd ü ġamı cümle ferāmūş eyler

---

[*] *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 504-506.
1a itdüm: itdim M.
5b şi‘r: şi‘ri M.

2 Ḳıl ḥazer alma ṣaḳın ‘āşıḳ-ı zäruñ ahın
Seni bir şūḫ-ı sitem-kāra felek dūş eyler

3 Bir nigehle ḳomadı derdimi taḳrìre mecāl
Çeşm-i mestiñ nice gūyāları ḫāmūş eyler

4 Hāle-i māh gibi sìneye çekmiş mihri
Bezm-i vuṣlatta o kim yāri der-āġūş eyler

5 Sen hemān gülşen-i ḥüsnünde fiġān it çü hezār
Fıṭnatā derd-i diliñ belki o gül gūş eyler

20a[der.] 117

ḪʿĀCE ḤĀFIẒ[*][*]

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

(Fāʻilātün) (Faʻlün)

1 تا جمالت عشقان را زد بوصل خود صلا
جان و دل وفتاده اند از زلف و خالت در بلا

2 آنجا جان عشقان از دست هجرت می کشد
کس ندیده در جهان جز تشنگان کربالا

3 ترك من گر می کند رندی و مستی جان من

[*] http://www.darhozoorekhajehafez.com/?p=5408 (Erişim Zamanı: 17/04/2015, 20:15)

[*] "Senin güzelliğin aşıkları kavuşma fikriyle vurdu;
Zülfünün beninin belasına can u gönülde düştüler.

Aşıkların canı senin ayrılığından öyle eziyetler çektiler ki;
Kerbelada öldürülenlerden başkasının böyle eziyet çektiğini kimse görmedi.

Kendimi rindliğe cânımı sarhoşluğa terk/teslim ettim;
Rind olana evvelâ örtüden sıyrılmak lazımdır.

Eğlence vakti, mutluluk mevsimi ve şarap zamanıdır;
Beş günü işret ve ganimet günleri bil ey gönül.

Ey Hâfız şayet şahın ayağını öpme fırsatı eline geçerse;
Her iki alemde de büyüklük yücelik bulmuş olursun.

ترك مستوری و زهدت کرد باید اولا

4 وقت عیش و موسم شادی و هنگام شراب
پنج روز ایام فرصت را غنیمت دان هلا

5 حفظا گر پای بوس شاه دستت می دهد
یافتی در هر دو عالم رتبت عز و جلا

20b[der.] 118

ŞEYḪ SA‘DÍ-İ ŞİRĀZÍ[**]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün

1 بسیار سفر باید تا پخته شود خامی
صوفی نشود صافی تا درنکشد جامی

---

[*] http://ganjoor.net/saadi/dìvân/ghazals/sh597/ (Erişim Zamanı: 17/04/2015, 19:58)
1a: 1b M.
5, 6, 7, 8, 9: -M.

[*] "Çok sefer etmeli tâ ki hamlık pişsin;
Sûfî kapısına bir kadeh çekmediği sürece temiz olmaz.

Pìrin yakarışı olsun ya rindin olsun;
Herkesin başından geçenleri bir kalem yazmıştır.

Yarın yaratılmışlar ceza divanında olur;
Herkesin ameli elindedir,benim kulağım nimetlerdedir.

Ey bülbül eğer inlersen ben seninle inlerim;
Sen güle aşık ben gülendâma aşığım.

Onlar su kenarında sabah vakti bir servi görselerdi;
Ne hoş olur derler(di).

Bir gün bedenimi senin mahallenin başında sana kurban görürsün ;
(sanma) bayram günü, benim her günüm budur/böyledir.

Ey sevgisi tenimde ruh gibi olan;
Ben gönlü yaralıyı ve duacını bir küfürle de olsa an.

Bir gün olur ki sen bizden haber sorarsın;
Yazık ki bizden sana bir haber olmaz.

Gerçi özleyenlerin gecesi karanlık olur ama;
Aydınlık sabah vaktinden ümitsiz olmamak gerekir.

Sâ‘dì deniz kenarında inci tanesini nereden bulursun!
Eğer muradın talep ediyorsan, timsahların muradından yüz çevir."

2 گر پیر مناجاتست ور رند خراباتی
هر کس قلمی رفته‌ست بر وی به سرانجامی

3 فردا که خلایق را دیوان جزا باشد
هر کس عملی دارد من گوش به انعامی

4 ای بلبل اگر نالی من با تو هم آوازم
تو عشق گلی داری من عشق گل اندامی

5 سروی به لب جویی گویند چه خوش باشد
آنان که ندیدستند سروی به لب بامی

6 روزی تن من بینی قربان سر کویش
وین عید نمی‌باشد الا به هر ایامی

7 ای در دل ریش من مهرت چو روان در تن
آخر ز دعاگویی یاد آر به دشنامی

8 باشد که تو خود روزی از ما خبری پرسی
ور نه که برد هیهات از ما به تو پیغامی

9 گر چه شب مشتاقان تاریک بود اما
نومید نباید بود از روشنی بامی

10 سعدی به لب دریا دردانه کجا یابی
در کام نهنگان رو گر می‌طلبی کامی

20b 119

NĀBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Seni tebrìde benden ‘ālem olsa ittifāḳ üzre

* *Nâbî Dîvânı*, 1027.
1a ‘ālem olsa: olsa aġyār D.
5a-b : silik M.

Ne bāküm var ḫulūṣ elbette ġālibdür nifāḳ üzre

2 Ser-ā-pāy-ı cihān bāzìçe-i dest-i teḳābüldür
Ḳarar itmek ne mümkin ḥāl-i ‘ālem bir siyāḳ üzre

3 Dil-i hicr-āzmā ḥayretle itdi şöyle ülfet kim
Viṣālüñ ḳalmadı yek ẕerre rüçḥānı firāḳ üzre

4 Ġubār-ı vaḥşet olmaz dāmen-i ṣaḥrā-yı vaḥdetde
Selām eyler bu deştüñ kebki bāze iştiyāḳ üzre

5 Nifāḳ āsārını gör kim ne deñlü itseler te'lìf
Degül ḳābil ki ola lafẓ ile ma‘nì vifāḳ üzre

6 Gören ol ġonceyi āġūş-ı pirānemde ey Nābì
Gül-i taṣvìrdür dirler çekilmiş köhne ṭāḳ üzre

20b **120**

NĀBÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ḥammām ki āyìne-i sìmìn-bedenāndur
‘Uşşāḳ-ṣıfat āteşi ḳalbinde nihāndur

2 Germiyyeti erbāb-ı tecerrüdledür ancaḳ
Cāmeyle duḫūl eyleyene düşmen-i cāndur

3 ‘Üryānì Dede tekyesidür feyż-i müselsel
Aġzı köpürür ṭaşlarınuñ vecdi ‘ıyāndur

* *Nâbî Dîvânı*, s. 616.
2: 3 D.
5a sepìdi: sepìdin M.
8a bāḫūr: bāḥūr D.

4 Hep anda olur nā'il-i vaṣl ehl-i tecerrüd
Ḫalvetleri nefs öldürecek ṭurfe mekāndur

5 Meh-rūylara lìf sürer rìş-i sepìdi
Ṣābūnculuḳ itmekde ʻaceb rind-i cihāndur

6 Taṭhìrine nā-pāklaruñ dìde-i terle
Mānende-i pìrān-ı ṭarìḳat nigerāndur

7 Yek ẕerre ḳomaz kìsesine çirk-i fenāyı
Girdükçe ele ḫāke döker cūd-feşāndur

8 Bāḫūr gibi rūzı şebinden olur efzūn
Fevt ile beden maʻnì-i maʻhūde nişāndur

9 Her lūlesi Nābì ḳalem-i feyż miṣāli
İcrā-yı zülāl itmede pākìze-zebāndur

20b 121

NĀBÍ*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿìlü Fāʿilün

1 Dil gerçi ẕevḳ-ı vaṣlına yāruñ heveslenür
Ammā fedā-yı cāna gelince nekeslenür

2 Zenbūr deñlü nāleler eyler raḳìb-i dūn
Teklìf-i engübìn olunursa megeslenür

3 Müjgān-ı nāzın açmasa cānān ʻaceb midür
Revzenleri ḥarìm-i cemālüñ ḳafeslenür

* *Nabî Dîvânı*, s. 610.
2a zenbūr: zembūr D.
4b dil-mürde nāy: gör neyleri ki M.
7a Nābiyā: Nābì M.

4 İtme cihānda rāḥat-ı bì-miḥnet ārzū
Dil-mürde nāy zaḥmet içinde nefeslenür

5 Taḳrìr-i nìk-ḫˇāhuña hep urma dest-i red
Gāhì olur naṣìḥat-ı ‘āṣıḳ da eslenür

6 İtme ġurūr ṣafvet-i cūy-ı cemālüñe
Geldükçe nev-bahār ḫaṭuñ ḫār u ḫaslanur

7 Ma‘nā-yı tāze tāze libās ile Nābiyā
Ḫūbān-ı tāze-rūy gibi böyle beslenür

21a 122

ŞĀBİT*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Sübḥadan mest-i mey-i ġaflete ḥālet gelmez
‘Íydden müdmin-i maḫmūre ṣeṭāret gelmez

2 Çeşme-i tövbenüñ işkeste gibi künkleri
Dìdenüñ ḳaṭre-i telḫ-āb-ı nedāmet gelmez

3 Ġayba ìmān getür ey mülḥid-i fācir ki saña
Aḫiretden ḫaṭ-ı ta‘liḳ ile ḥuccet gelmez

4 Aġlamış çehresi ṣūfì-i ‘abūsu'l-vechüñ
Rūyına cennete de girse beşāşet gelmez

---

* Turgut Karacan, *Bosnalı Alaeddin Sabit Dîvân*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 1991, s. 416.

1b ‘ìydden: ḥabbeden D.
2b dìdenüñ: dìdeden D.
4a çihresi: çihreli D.
4b rūyına: -M. / cennete de girse: girse cennete yine M.
5: -M.
6a tābı: tāb M.
8a esmāya: peymāya M.
8b şeyḫden: şaḫneden M.
9a lafẓı: luṭf M.

5 Yıḳılur ġā'ile-i zelzeleden ḳaṣr-ı viṣāl
Çār esās üzre yapılmazsa metānet gelmez

6 Āb u tābı çekilen gül-varaḳ-ı ruḫsāra
Haftada iki tırāş ile ṭarāvet gelmez

7 Yoḳladum ṭāli‘-i aġyār-ı sefer-peymāyı
Fāl ġāyetde güzel geldi selāmet gelmez

8 Şöyle ṭutmış o büt teb-zede-i esmāya
Şeyḫden haftada bir sıtmaya nevbet gelmez

9 Ṣābitā neylerüz ol lafẓı ki ma‘nāsından
Nefḥa-i ma‘rifet ü būy-ı ḥaḳìḳat gelmez

21a 123

ṢĀBİT*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bir yār içün aġyāra tevellā ne belādur
Bir ṣıḥḥat içün derde müdārā ne belādur

2 Dendān-ı ṣabì gibi ne bitmez işimüz var
Bir loḳma içün ḫalḳa temennā ne belādur

3 Ṣıḥḥat gibi bìmār-ı ġama geç geliyorlar
Öldürdi bizi nāz-ı eṭibbā ne belādur

---

* *Sâbit Dîvânı*, s. 393.
1b müdārā: müdāvā D.
3a geliyorlar: geliyor āh D.
4b tekāpū: tek ü pū D.
5a her: bir M.
5b firengì: fireng M.
6a çoḳ: çün D. / emvācı: emvāc M.
6b mevc ile: mevcli D.
7a enfāsı: enfās M.
7b ya: -M.

4 Bayrāma yetiştür deyu fetvāyì-i yārı
Zeyde tekāpū ‘Amre taḳāżā ne belādur

5 Her tār-ı nesìcinde reh-i fitne nümāyān
Kāfirde firengì dìmi dìbā ne belādur

6 Çoḳ ebrū-yı emvācı ider firḳate ìmā
Adı batacaḳ mevc ile ḫārā ne belādur

7 Ṣābit bize enfāsı ḥisāb üzre virürler
Bir müfte ṣoluḳ yoḳ ya bu ġavġā ne belādur

21a 124

ŞEYḪU'L-İSLĀM ES‘AD [*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Levḥ-i ‘iẕārı nev ḫaṭ ile i‘tibārlıdur
Her nüsḫanuñ görülmüşi zìrā kenārlıdur

2 Girmez ḳoyuna kelle de virsem rehinde ben
Ol şìr-ḫˇāre ḳuzucaġım Ḳocḥişārlıdur

3 Laġzìde olmaz olsa da yaḫ-beste rāh-ı ‘ışḳ
Pāy-ı semend-i baḫt ġamuñla ḳayarlıdur

4 Zerd(ṭ) olsa da üzüm ḫora geçmez ol āfete
Bildim ki aṣlı Engürì yā Üsküdarlıdur

---

[*] Muhammed Nur Doğan, *Şeyhülislâm Es‘ad ve Dîvânı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 209.

1a ‘iẕārı: iẕār M.
3: 5 D.
4: 3 D.
5: 6 D.
5: Beytin baş tarafları silik M.
6: 4 D.
6: Beytin son tarafları silik M.

5 Sekker-feşān vaṣf-ı lebüñ olsa ger n'ola
Ṭūṭì-i ṭab‘-ı nādire-gū Ḳandehārlıdur

6 Baḥr-ı sefîde dönse sirişkim bi-‘aynihì
Cānā ‘aceb mi merdüm-i çeşm Aḳbınarlıdur

7 Yazsa ‘aceb mi ḳaşları evṣāfın Es‘adā
Ebrū-yı yār ile ḳalemim bir diyārlıdur

21b[der.] **125**

MÜNÍF [*]

Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kār-ı bì-sūd-ı emelden çü ġınā geldi baña
Çarḫa bì-hūde tekāpūdan ibā geldi baña

2 Ṭurra bāzìçesini söyledi dilden bu gice
Çìn-i seḥer peyk-i sebük-seyr-i ṣabā geldi

3 Bì-ḫodì ḫāṭıra ser-rişte-i tedḳìḳ olalı
Tār-ı pìrāhen-i tecrìd ḳabā geldi baña

4 Varmasun tek saña ey ṣūfì-i nā-ṣāf-nihād
Ger gelürse kederi ‘ışḳ ṣafā geldi baña

5 Olalı vārid-i ābiş-ḫˇor-ı ṣaḥrā-yı cünūn
Lez̲z̲et-i āb-ı beḳā şūr-ı fenā geldi baña

6 Vardur envār-ı maḥabbetle ḥużūrum dilde
Açduġum revzene-i dāġ be-cā geldi baña

---

[*] Sabahattin Küçük, *Antakyalı Münîf Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 161.
1a çü: ki M.
6: Beytin baş tarafları silik M.
7a: eyledim rū benim āyìne-i ḥikmetle velì M.
7b gördigim: gördi kim D.

7 Dili mir'āt-ı ḥaḳìḳatle muḳābil ṭutdum
Gördigim şaḫs-ı ḫıred rū-be-ḳafā geldi baña

21b 126

ŞĀBİT*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Sìne bì-miṣl [ü] bedel ‘ārıż [ü] gerdende güzel
‘Ayb ancaḳ ḳatı nāzükdür o nāzende güzel

2 Cümlenüñ ḥüsnine söz yoḳ begüm ammā sensin
Yüzüñ arduñ alnuñ hepsinden de güzel

3 Didüm anañ mı güzel şehzādem ẕātuñ mı
Didi biñ nāz ile anam da güzel ben de güzel

4 Yine ḫıdmet yanaşup dün eşege bindürmiş
Zāhid-i ḫar ne-keşed çekdi o ḫar-bende güzel

5 Sende varur yaturam bir gice Ṣābit diyerek
Beni aldadıyor ol şūḫ-ı firìbende güzel

21b 127

ḤÜSNÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bulan keyfiyyet-i ṣahbāyı la‘l-i müşg-fāmında
Cem'üñ nūş eylemez āb-ı ḥayāt olursa cāmında

---

* *Sâbit Dîvânı*, s. 470.
1b ‘aybı: ‘ayb M.
2b alnuñ: degül anuñ D.
3a şehzādem: şāh-ruḫum D.
4b çekdi o ḫar-bende: silik M.
5a yaturam: yatarum D.
5b aldadıyor: aldur yatur M.

2 Düşer pāyına cūlar geşt-i gül-zār eylese her su
‘Aceb ḥālet var ol şimşād-ı bālānıñ ḫırāmında

3 Meger bir kerre gìsū-yı ‘abìr-efşāna el ṣunmış
Daḫı ṣaḳlar o büti sünbül-i hind ü meşāmında

4 Sezādur ṭıfl-ı dil olursa bārì ḳul u ḳurbānı
İki meh-pāre buldum Yūsuf İsmā‘il nāmında

5 Sözüm vaṣf-ı leb-i dildār ile ḫatm eyleyüp Ḥüsnì
Meşeldür şekkeri şerbet gelür ḫıdmet ḫıtāmında

21b 128

VEHBÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Çeşm-i merdüm-keşi mey-ḫˇāre degüldür de nedür
Mest-i ḫūn-ı dil-i bì-çāre degüldür de nedür

2 Dāne-i ḫālini ‘arż eylemeden maḳṣūdı
Ṣayd-ı murġ-ı dil-i āvāre degüldür de nedür

3 Çeşm-i terde idicek cilve ḫayāl-i ẕeḳanuñ
Deyr gören beyża-ı fevvāre degüldür de nedür

4 Rūz u şeb çeşmine ḫˇāb-āver iken cünbiş-i çarḫ
Kūdek-i baḫtuma gehvāre degüldür de nedür

5 Tìġ der-dest-i nigeh mest-i küleh işkeste
Vehbiyā ḳaṣdı dil-i zāre degüldür de nedür

---

[*] *Vehbî Dîvânı,* s. 560.
5b ḳaṣdı: ḳaṣd M.

22a 129

BÍVĀDÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫayāl-i vaṣlınıñ biñ cānı ḫandān eyler İbrāhìm
Zamān-ı firḳatiñ çoḳ çeşmi giryān eyler İbrāhìm

2 Gelür gāhì leb-i cūlarda cevlān eyler İbrāhìm
Bu vech ile dil-i ‘uşşāḳı sūzan eyler İbrāhìm

3 Nice pervāneniñ bālun yaḳar ruḫsārına ammā
Nigāh-ı luṭf ile nārı gülistān eyler İbrāhìm

4 Gören āşüfte-ḥāl ü işiden dā'im su'āl eyler
Bütün dünyā vü mā-fihāyı ḥayrān eyler İbrāhìm

5 Esìr-i bend-i zülfüñ olmadıḳ ‘ālemde ādem yoḳ
İdüp tātār ġamzeñ ile yaġmā ne eyler İbrāhìm

6 Ṣaḳın Yūsuf cemāline göñül aldırma Bìvādì
Seni üftāde-i çāh-ı zenaḫdān eyler İbrāhìm

22a 130

NEF‘Í*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Diller nice bir çāh-ı zenaḫdānıña düşsün
Sāyeñ gibi zülfüñ de ḳo dāmānıña düşsün

2 Çöz zülfüñi bāri bu bahāneyle dil-i zār

---

* Metin Akkuş, *Nef‘î Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, s. 326.
1b zülfüñ de: zülfüñe M.
4a ider: atar D.
4b bì-cānıña: pìçānıña D.

Geh gerdeniñe gāh girìbānıña düşsün

3 Şāne ḳo ciger pārelesün sìne degül tek
Dil pāyıña yüz sürmek içün yānıña düşsün

4 Cānbāz gibi gör ne muʿallaḳlar ider dil
Bir kerre hele ṭurre-i bì-cānıña düşsün

5 Dil virdi ise ġamze-i ḫūn-rìziñe Nefʿì
Bì-çāre hemān ḫançer-i bürrānıña düşsün

22a 131

KELÍM

Mefʿūlü Mefāʿìlü Mefāʿìlü Feʿūlün

1 Deyr içre ki ol muġ-beçe vaż'-ı ḳadem eyler
Çoḳ kāfiri müstaġnì-i meyl-i ṣanem eyler

2 Yaş itse lebüñ derd ile fevvāre-i çeşmim
Seylābını reşk-i dil reng-i baḳam eyler

3 İrmek dileyen tìşe-i gūşişle murāda
Ferhād-ṣıfat (...) ṣarf-ı himem eyler

4 ʿĀşıḳları kūyuñda ider ġamzesi ḳurbān
Kāfirdür o büt bismil-i ṣayd-ı ḥaram eyler

5 Bir rütbeye vardım ki zebānımda Kelìmā
Yoḳ ṣafḥa-i taḥrìre meh-i vaż ḳalem eyler

22a[der.] 132

RAḤMÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Tā ki sevdā-yı ser-i zülf-i dü-tā geldi baña
Ḳayd-ı āzāde hāṭırdan abā geldi baña

2 Ḥalḳa ḫūbān der-i vaḥdet ü taḫḳìḳ olalı
Ka‘be vü deyrden āvāz-ı verā geldi baña

3 Edevāt ü ḳalem muḥbire olsun der-kār
Hārun-ı nāme-i pākìze edā geldi baña

4 Ḳıymetin ṣarfı abā (...) eyler anuñ
Gerçi kim ḫāk-i tehì bād ü hevā geldi baña

5 Tābıñı keş-me-keş ḥarb besū (?) serāyı Raḥmì
Çarḫla dā‘iye terk ü ġınā geldi baña

22b[der.] 133

‘İṢMET

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ḳayd-ı ferdāya heves (...) geldi baña
Ṣìve vü ‘ıdā(?) ‘ālìden (...) geldi baña

2 Eglemem gūşına ebrū ile ìmā keremiñ
Sāye-i künc-i ḳanā‘atde nemā geldi baña

3 Va‘de-i ‘ışḳa teveccüh ideli pey-der-pey

[*] Mustafa Erdoğan tarafından hazırlanan *Bursalı Rahmî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

Ḥālet-i şevḳile her demde hevā geldi baña

4 Müfred-i nāzı ṭabìbim yine terkìb ideli
Zāhidā ‘illet ü buḥrān ü şifā geldi baña

5 Raḥmì-i pāk edānıñ yine ‘İṣmet şimdi
Tāze ta‘bìr-i dilārāsı ‘aṭā geldi baña

22b 134

NĀBÍ[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Olmaz firìb-ḫūrde-i iḳbāli devletüñ
Ḳadrin bilen selāmet-i künc-i ḳanā‘atüñ

2 Girdābı dā'ire ṭutar emvācı raḳṣ ider
Şevḳ-ı hevā-yı ‘ışḳ ile deryā-yı vaḥdetüñ

3 Fehm itmedüñse vaḥdet ü keşret me'ālini
Seyr eyle iḳtidāsın imāma cemā‘atün

4 İẓhār-ı cünbiş itmez idi perde-i ḫayāl
Ma‘nāsı olmayaydı verāsında ṣūretüñ

5 Bilmem ne güne feyżi olur müşterìsine
Dükkān-ı ṣan‘at içre ṣatılmış kerāmetüñ

6 Çirk-i günāhı leke-i nā-şüstenì ṣanur

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 785.
1a iḳbāli: iḳbāl M.
2a emvācı: emvāc M.
4b olmayaydı: olmasa idi M.
5a feyżi: feyż M.
6a günāhı: günāh M.
7b ışṭılāḥı:ışṭılāḥ M.
8b girdigi: girdügi D.
9 : -M.

Cūş u ḫurūşın añlamayan baḥr-ı raḥmetüñ

7 Tā geçmeyince medrese-i ḳıyl ü ḳālden
Añlanmaz ışṭılāḥı kitāb-ı ḥaḳìḳatüñ

8 Gül-zār-ı raḥmetüñ eṣer-i evvelìnidür
Gülgūn libāsa girdigi eşk-i nedāmetüñ

9 Sāz ü riyāz ü bāde daḫı gerçi şarṭdur
Dil-berdür eñ mühimteri esbāb-ı ‘işretüñ

10 Ẕātì gerek kemāl ü hüner yoḫsa Nābiyā
‘İlm ü hünerde medḫali yoḳdur ḳıyāfetüñ

22b 135

ŞĀBİT*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 N'işlesem ben de dil-i ḫasteme bilmem n'itsem
Zehr ise işledemez zaḫmıma merhem itsem

2 Beni ḥummā-yı ġam u miḥneti çoḳ incitdi
Ṭutsam ol şūḫı biraz örselesem incitsem

3 Tā leb-i ḥavżda durmış varup ol serv-i revān
Varsam ardından uṣūl ile dokunsam itsem

4 Oñma bitme dir iken ṣā‘iḳa-i āteş-i āh
Dāne-i eşkim ‘aceb dir mi ki oñsam bitsem

---

* *Sâbit Dîvânı*, s. 472.
1a ḫasteme: ḫasteye D.
1b zaḫmıma: zaḫmına M. / merhem: her hem M.
3a leb-i: lebi M. / durmış varup: varmış durur M.
3b itsem: yetsem M.
4b eşkim: eşk D.

5 Bu ḫarābātdan meyde Ṣābit olmam sulṭānum
Dil virānımı yapsañ da yıḳılsam gitsem

22b 136

REŞİD

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe'ūlün

1 La'l-i femine ḫoş-cū da dimişler
Ḫāl-i lebine nāfe-i āhū da dimişler

2 Çeşm-i siyeh-i yāre idüp ġamzesi terġìb
Şimşìr-i ḳażā fitne-i cādū da dimişler

3 'Uṣṣāḳa olan ṣūret-i bì-cānıla ìmā
Remz-i nigeh ü kūşe-i ebrū da dimişler

4 Mefhūm-ı ḫaṭā ḳalbine vāḳıf geçinenler
Ser-nāme-i ḥüsn-āver olan hū da dimişler

5 Telmìḫ-i teẓallüm idüp üstāda Reşìdā
Ser-rişte[68]-i dil zülf-i semen-bū da dimişler

23a 137

ṢĀBİT[*]

Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün

---

[68] Mecmuada رسته şeklinde noktasız yazılmış ancak kelimenin "rişte" olduğu kanaatindeyiz.
[*] *Sâbit Dîvânı*, s. 488.

1a mürāyìden: mürābìden M.
1b zaḫm-ı ejderhā-yı: zaḫmda ef'ì-i M.
2b mülūkì: Frengì M.
3a eslemdür: ehvendür D.
3b ġayẓı: ġayẓ-ı M.
4b zübābìden: debābìden M.
5 : 6 D.
5b dökülen: dökdügi D. / müşgìn: miski D.
7b nev-peydā: nev-bìdā M.

1 Aḫafdur bāde-i ter fażla-i ḫūşk-i mürāyìden
Eşeddür zaḫm-ı ejderhā-yı berri mār-ı ābìden

2 Bu gün kālā-furūş-ı keyfden ‘ıydiyye kesdürdük
Birer içlik mülūkì çekme tārì-i şarābìden

3 Yine fetvāyesi ol āteşì dìbādan eslemdür
Mecūsìniñ füzūndur ġayẓı İslām'a kitābìden

4 Bize Bābā-yı ‘Ālem bir cevān-ı sāde-levḥ olsa
Uşandıḳ gūne gūne reng-i ḫūbān-ı zübābìden

5 Deri bir kìsesi var nāfenüñ meclisde doldurmış
O şūḫuñ lūlesinden dökülen müşgìn kebābìden

6 Bahār eyyāmı geldi müsta‘iddān-ı cünūn n'işler
Varup feyż alsalar dāru'ş-şifāy şeyḫi külābìden

7 Uçur Ṣābit temennā menzilin zer-dūz-ı ‘irfāna
Bir örnek iste nev-peydā ḳumāş-ı pāk-i Nābìden

23a 138

ṢĀBİT*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Bir veche iltizām alup bì-vefālıġı
Ḳaldurdı mālikānem iken āşinālıġı

2 Aḳ sāde ile kendüsi baḥr-i sefìddür
Ḫançer miyān-ı baḥrda mercān balıġı

Sâbit Dîvânı, s. 533.
1a veche: vech-i D.
6: -M.

3 Çoḳdur burun ucunda melāmet döküdüsi
Bìnì-nümā-yı kibr ṣaḳınsun ḳayalıġı

4 Ebnāsı ile ‘ıḳd-ı uḫuvvet ider miydi
Şeyṭānuñ olmasa zen-i dünyā analıġı

5 Ey nev-ẓuhūr vādì-i ‘indì-i ‘izz ü nāz
Biz görmedük şu ḳā‘idede dil-rübālıġı

6 Gösterdi her mu‘amelede dilsitānlıġı
Görsün o da muḳābelede mübtelālıġı

7 Sünbüldür iki cānibi dìvān-ı Ṣābitüñ
Bir taḫta dikme berg-i semendür aralıġı

23a 139

BELÍĠ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Keyf-i dil-i şerbet ‘anberlemedikçe bilmez
Ḫāl ile la‘liñi zìverlemedikçe bilmez

2 Luṭf u ḳahr itmegi ‘uşşāḳa gehì aġyāra
Ders-i nāzı o meh ezberlemedikçe bilmez

3 Bir küḥeylān ṣanur yār o raḳìbi ammā
Ḫar mı ester midir efserlemedikçe bilmez

4 Sūz u tābuñ bedene nef‘ini ḥammāma giren
Dāḫil-i ḫalvet olup derilmedikçe bilmez

5 Ḳāmet-i dil-bere taḳlìd-i ḫaṭāsın serviñ

O ḳad-i nāza beräberlemedikçe bilmez

6 Ṣabrını bilmek içün itdi Belìġi sūzān
‘Uduñ a‘lāsını mücmerlemedikçe bilmez

23a[der.] 140

‘ĀLÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Yār civār u felekiñ geçer dünyā böyle
Raḥmı yoḳ dostlaruñ ṭa‘na i‘dā böyle

2 Biñ ġam itse şitāb üzre zamān-ı müsta‘cel
Dilde nā-yāb-ı ṣabırında teḳāżā böyle

3 Dìde nem-nāk ü ḥarāretle ciger āteş-nāk
Dil-i dìvāne ise vāle vü şeydā böyle

4 Nice olur ḥāl eger olmazsa vaṣla[69] çāre
Derd-i buḥrān ise her maḥẓ-ı hüveydā böyle

5 Yārıla saña ṣafā gibi müyesser mi dilā
Bende aġyār ile üslūb-ı medārā böyle

6 Mū-miyānını kenār itmek (...) yāruñ
Düşdi (...) böyle

7 (...)

[*] Kudret Altun tarafından hazırlanan *Gelibolulu Mustafa Ali ve Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.
[69] Mecmuada "viṣäle" şeklinde yazılsa da vezin gereği "vaṣla" okunmuştur.

23b[der.] 141

[MU‘İZZÍ][70] *

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 ای ساربان منزل مکن جزدر دیاریار من
تایکز مان زاری کنم بر ربع و اطلال دمن

2 ربع از دلم پرخون کنم اطلال را جیحون کنم
خاك دمن کلکون کنم از اب چشم خویشتن

3 از روی یاری خرکهی ایوان همی بینم تهی
وزقدان سروسهی خالی همی بینم چمن

4 جای که بود آن دلستان بادوستان در بوستان
شد کرك ورد پر امکان شد کوف و کرکس را وطن

---

[70] Mecmuada gazel başlığı altında yazılan, şairi belirtilmeyen ve mahlas beyti bulunmayan bu şiirin Mu‘izzì'ye (ö. 1125) ait olduğu araştırmalarımız neticesinde tespit edilmiştir.

[*] http://cheraghemey.mihanblog.com/post/330 (Erişim zamanı: 02.07.2015, 16:42)

" Ey deveci, sevgilinin diyarından başka yerde konaklama;
Ondan izlerin olduğu mesken ve harabelerde bir zaman ağlayayım.

Meskeni gönlümden kanla doldurur,döktüğüm (göz)yaşlarını Ceyhun nehri iderim;
Toprağı da gözümün yaşından gül renkli iderim.

Sevgilinin yüzünden daima çadırın (gökyüzünün) eyvanını boş görürüm;
Çimeni de daima servi boylular (sevgililer) olmadan (olmaksızın) görürüm.

Gül bahçesinde dostlar olursa, gönül ülkesi olur;
Tilkinin ve kurdun mekanı, akbaba ve baykuşun vatanı olan yer."

23b[der.] **142**

[EDÍB SĀBİR][71] *

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 ای روی تو چو خلد لب تو چو سلسبیل
بر خلد و سلسبیل تو جان و دلم سبیل

2 در طاعت هوای تو آمد دلم از آنگ
از طاعتست یافتن خلد و سلسبیل

3 ناهید پیش طلعت تو کی دهد فروغ
خورشید پیش نزد خدت کی بود جمیل

4 بغداد حسن و مصر جمال و چشم من
بغداد را چو دجله بود مصر را چو نیل

5 از بار رنج هجر تو قدم شده چو نال
واز زخم دست عشق تو خدم شده چو نیل

---

[71] Mecmuada gazel başlığı altında yazılan, şairi belirtilmeyen ve mahlas beyti bulunmayan bu şiirin Edìb Sâbir'e (ö. 1151-52 ?) ait bir kaside olduğu araştırmalarımız neticesinde tespit edilmiştir. Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mürsel Öztürk, Edìb Sâbir, *DİA*, C.10, s. 425.

* http://www.vajehyab.com/dehkhoda/ (Erişim zamanı: 02.07.2015, 16:51)

" Senin yüzün huld cenneti gibi, dudağın cennet suyu gibi;
Senin huldune ve selsebìline benim canım ve gönlüm feda sebìl (olsun).

Seni arzulamanın ta‘atinde gönlüme şu gelir ki;
Selsebili (dudak) ve huldu (yanak) bulmak ta‘attir.

Senin parlaklığının önünde Venüs ne zamana kadar ışık verecek ki;
Senin yanağının yanında güneş ne kadar güzel olacak ki.

Benim gözümde güzelliğin Mısır'ı ve güzelliğin Bağdat'ı;
Bağdat denilince Dicle, Mısır denilince de Nil(dir).

Senin ayrılığının eziyetinin yükünden boyum nal gibi (iki büklüm) oldu;
Senin aşkının eziyetinden ise yanağım (ağlamaktan) Nil'e döndü."

23b 143

VEHBÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fä‘ilün

1 Ḫˇāst-kār-ı vuṣlat oldum çeşm-i ḳan zildür diyü
Ḫavfa düşdüm ṣoñra çeşm-i ḳana mā'ildür diyü

2 Āhuma dem-sāz oldum ‘arşa menzildür diyü
Eşkimi gözden bıraḳdum pāy-ı der güldür diyü

3 Dillere düşdüm dehān-ı yāra mā'ildür diyü
İnḳısām-ı cevher ferd ile ḳā'ildür diyü

4 Rezmgāh-ı fitnede zülfüñ şeb-ḫūn eyledi
Gönlümi aldı o kāfir mā-cerā dildür diyü

5 Nìstì-ābād-ı ‘ālemde be-cādur etmesem
Gūşiş-i maḥv ü fenā taḥṣìl-i ḥāṣıldur diyü

6 Defˇ-i keyd-i ẓulm içün her ṣaḥl-ı fermānun ḳażā
Ḥırz-ı bāzū-yı eyyām eyler ḥamā'ildür diyü

7 Noḳṭa-i şek gibi la‘lin tügmeler iş‘ār ider
Ḥall-i şeh-beyt-i girìbānuñ ne müşkildür diyü

8 Pāye-i şöhret hilāl-āsā hemān noḳṣān imiş

---

* *Vehbî Dîvânı*, s. 631.
2a ‘arşa: ‘arş D.
4a rezmgāh: izingāh M. / şeb-ḫūn: şebìḫūn D. / eyledi: eyleyüp D.
4b dildür: oldur D.
5a be-cādur: bañadur M.
6: 12 D.
6a keyd-i: keyde D. / ṣaḥl-ı: ṣaḥlı D. / fermānun: fermānuñ D.
6b eyyām: enām D.
7b ḥall-i: ḥalli D.
8a pāye-i: māye-i D.
9: -M.
10b ḥā'ildür: ḥāmildür M.
11: -M.

Bedri göstermezler engüşt ile kāmildür diyü

9 Zübde itmiş eyleyen tertìb-i Dìvān-ı Celāl
Ẕātını beytü'l-ḳasìdeyle mu‘ādildür diyü

10 Leyle-i ḥabli baña çoḳ ẓulm ider ammā çi-sūd
Kimseler ḳādir degül ta‘zìre ḥāmildür diyü

11 Bāz-ı ser-gerdüm ḳamer ṭayy-i ṭarìḳ-ı Şām idüp
‘Azm ider dergāhına aḳṣa'l-menāzildür diyü

12 Naẓm-ı destūr-ı güzìne Vehbiyā ḥaddüñ degül
Ḳaṣd-ı tanẓìr eylemek taḳlìd-i ḳābildür diyü

23b 144

NAẒÍRE-İ BELÍĠ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Boynuma aṣdım ser-i zülfüñ ḥamā'ildür diyü
Ṣonradan sevdālara düşdüm selāsildür diyü

2 Şimdi istişḳāl ider dil cism-i ney sāmān mı
Cān ile cānān mā-beyninde ḥā'ildür diyü

3 Ol daḫı ḥālince bir üftāde merdüm-zādedür
Eşigüñden eşkimi redd itme sā'ildür diyü

4 Ḫˇābda Ferhād'ı gördüm gösterür Ḳays'a beni
Bizden artuḳ ‘ışḳa şu dìvāne mā'ildür diyü

5 Baña ol leyl-i nejādı ‘āşıḳān gördi revā
Böyle bir ma‘ḳūl itse Mecnūn da ḳāildür diyü

6 ‘Işḳı ben setr eylemişken ḳande bulmışlar ‘aceb

Bendeñi ġamz eyleyenler saña mā'ildür diyü

7 Çün bizi dilden ferāmūş itmek imiş niyyetiñ
Bārì sevgend itme terk itmek ne ḳābildür diyü

8 Dest-ber-bālā-yı dest olmuş Belìġā ‘arşa dek
Ġurre olma kendiñi her fende kāmildür diyü

23b 145

NĀBÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Dil-i zāruñ nigeh-i ḥasret bir bir beredür
O da aġyār ile gör ṭāli‘i kim ber beredür

2 Bār virmez dime her tāze nihāli seyr it
Bāġ-ı vaṣlında o şāḫ-ı keremüñ bir beredür

3 Körpedür bilmez ol āhū-yı çerāgāh bahā
Nicedür semt-i vefā būs-ı leb bir beredür

4 Gerçi açmaz saña dil-i derd-i derūnın ammā
Seng-i hicrān ile ey mìr-i cefā bir beredür

5 Vardı çìn-i Ḫotene bulmadı būy-ı zülfin
‘Azm-i Nābì dil-i miḥnet-zede tek berberedür

24a 146

FIṬNAT

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Çarḫ-ı denìden itme recā-yı ‘aṭā ‘abeş
Peymāne-i nigūndan ümìd-i ṣafā ‘abeş

* Ali Fuat Bilkan tarafından hazırlanan *Nâbî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

2 Ẕātın der-i kemāl ile tezyìne eyle sa‘y
Yoḫsa libās-ı devlet ile i‘tinā ‘abeş

3 Cāy-ı kenār-ı me'men ḫaṭìr-nākdür ṣaḳın
Bālìn-i cāha ārzū-yı itkā ‘abeş

4 Ma‘cūn-ı la‘l-i yārdadır ṣıḥḥat ey ṭabìb
Dil-ḫaste-i maḥabbete itme devā ‘abeş

5 Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür
Ey şūḫ terk it eyleme cevri baña ‘abeş

6 (...) kenāra şurṭa-i luṭf-ı Ḫudā-resā
Baḥr-ı emel sefìne-i nesne nā-ḫudā ‘abeş

7 Kūy-ı ḥaḳìḳate çıḳar elbet reh-i mecāz
Fıṭnat ṭarìḳ-ı ‘ışḳa olur reh-nümā ‘abeş

24a 147

ḤAKKÍ-İ ẔİMMÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ey dil-i sevdā-zede sevdā-yı kākül-tābıñı
Bā‘iş-i dìvān ki fikr-i teselsül-tābıñı

2 La‘l-i nābıñla müdām aġyār sermest olmadı
Ḫˇān-ı en‘ām-ı viṣāliñden tenāvül-tābıñı

3 Hem-dem-i ḫār olduġıñçün reşk ile murġ-ı dilim
Sìnesin çāk eylesün ey ruḫları gül-tābıñı

4 Emdirür la‘lin ḳamu bìmāra ḥikmet bundadır

Ben ‘alìl-i firḳata bunca te‘allül-tābıñı

5 Baḳmaz oldı naẓm-ı pāke şimdi erbāb-ı dil
‘Ömrüñi ṣarf eyleyüp Ḥakkı teġazzül-tābıñı

24a 148

ḤAKKÍ-İ ẔİMMÍ

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe‘ūlün

1 Söyletme beni başuñ içün derd-i serim var
Taḳrìr idemem ḥālimi ġāyet kederim var

2 Gel cevr ile aġlatma beni yoḫsa cihānı
Başdan başa ġarḳāba virür çeşm-i terim var

3 Ol yār-ı cefā-pìşeden olsam n'ola giryān
Aġyāra vefā eyledüginden ḫaberim var

4 Benden ṣaḳınur mihr-i cemālin o meh eyā
Aña mı degül kim aña ḥüsn-i naẓarım var

5 Sìm ile zerim gerçi yoḳ "el-minnetülillāh"[72]
Ḥakkı hele destimde bu gūne hünerim var

[72] "Minnet yalnız Allah içindir."

24a[der.] 149

‘AMÍḲÍ[*73*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 اکر موری سخن کوید و گر مویی روان دارد
من آن مور سخن گویم من آن مویم که جان دارد

2 تنم چون سایهٔ موی است و دل چون دیدهٔ موران
ز هجر غالیه مویی که چون موران میان دارد

3 اگر با موی و با موری شبانروزی شوم همره
نه موری از من خبر یابد نه مور از من نشان دارد

4 به چشم مور در گنجم ز بس زاری و بس مستی
اگر خواهد مرا موری به چشم اندر نهان دارد

5 من آن مورم که از زاری مرا مویی بپوشاند
من آن مویم که از سستی کم از موری توان دارد

---

[*] http://bazkhanee.blogspot.com.tr/2011/08/blog-post_23.html (Erişim Tarihi: 04/05/2015, 10:42)

[73] Şiir ilgili sitede "به فتح عمعق بخاری" bilgisi ve "قصیدهی ناتمام التزام مور و موی" başlığı altında 15 beyit olarak yer almaktadır. Mecmuada sadece 1, 2, 4, 5 ve 6. beyti bulunmaktadır.

[*] Bir karınca konuşsa ve bir tüy canlansa;
Ben o konuşan karıncaya ve canlanan tüye derim.

Tenim tüy gölgesi gibi gönlüm karıncaların gözü gibidir
Ve ayrılık (acısından) misk boyalı bir saç kılı gibi karıncaların arasındadır.

Gece gündüz karınca ve tüyle aynı yerdeysem de;
Ne bir karınca benden haber verir ne bir tüyde benden iz olur.

Mekânım karınca gözünde, zârılık ve sarhoşluk içinde;
Bir karınca istese bizi gözün içinde gizler.

Ben o karıncayım ki bir karınca incitme (…);
Ben o tüyüm ki kırılmama bir karınca güç yetirir.

24a[der.] **150**

NİẒĀMÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 جوبجو محنت من از رخ کندم کونست
که همه شب رخ چون کاهم ازان برخونست

2 دانهٔ گندم او سنبل تر دارد بار
کمترین خوشهٔ او سنبلهٔ کردونست

3 من نخوردم بر ازو صبرم ازو گندم خورد
کر بهشت در او چشم رهی برونست

4 از ترازوی دوزلفش چو جوی مشك حرم
کند می خواهم افزون که سخن موزونست

5 من چو گندم شده ام از غم او دل بدونیم
وین غم او را بیکی من که نظامی چونست

24b[der.] **151**

NAẒÍRE-İ ḤÜSNÍ-İ ḲAYṢARÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bu şehrüñ dil-berinden ‘āşıḳ-ı şeydā merām almaz
Bu bāġuñ güllerinden bülbül-i şüveyde kām almaz

---

[*] Benim kat kat mihnetimden dolayı yanak buğday renklidir;
Ki bütün gece yanak saman(buğday) rengi olduğu gibi bağır da kan (rengi) dir.

Onun buğday tanesi taze başak tutar;
Onun başağının en azı (değersizi) feleğin başağıdır (sünbülesidir.)

Eğer cennetse de gözümde değil;
Ben sabırla onlardan yemedim, buğday yedi (?)

Harem miskinin akışı gibi olan zülfünün terazisinde;
Mevzun sözü arttırmak istiyorum.

Onun gamından ben buğday gibi olmuşum;
Ve bu gam onu (?) ben ki Nizâmì gibidir.

2 ‘Acebdür nā-resìde tāzeden dil būse-ḫˇāh almaz
Alur bāġ-ı ḥüsnünden gerçi şeftālüyi ḫām almaz

3 Nigìn-āsā derūnun şerḥa şerḥa itmeyen ‘āşıḳ
"Müşārün bi'l-benān"[74] olup cihānda nìk-nām almaz

4 Yolunda rūyıñı ferş eyleseñ de pāy-māl eyler
Semend-i nāz-ı serkeştdür o fettān hiç ligām almaz

5 Alur ṣahbā-yı la‘l-i dil-rübādan teşne-dil yoḫsa
Meyüñ her ḳaṭresi bir güher olsa deste cām almaz

6 Şu deñlü bāde-i naḫvetle mest olmuş ol āfet kim
Ser-i rehde dūçār olduḳça benden bir selām almaz

7 O şāh-ı ḥüsne ḳul olmaḳ dilersin Ḥüsniyā ammā
Gözünden ṣaḳlar anı vālidi hergiz ġulām almaz

24b 152

ḪĀẔIḲ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Meẕemmetle zebāna düşmeni ṭab‘-ı kirām almaz
İḥāle itmeden Mevlā'ya özge intiḳam almaz

2 Daḫı gül-lebleri mül-çehresi leb-rìz-i nūr ister
Göñül her degme sāḳìnüñ elinden deste cām almaz

3 O mest-i nāzı maġrūr eylemişdür bāde-i naḫvet

---

[74] "Parmakla gösterilen"
* *Hâzık Dîvânı*, s. 269-270.
5a füzünter: füzünsuz M. / ‘ālem: ‘alemdür M.
6a yaḳar: yıḳar M.
9a gāha: kāma M.
11a lāzımdur: yazımdur M.

Dūçār olsa ser-i rehde selām virmez selām almaz

4 Suhūletle cihānda kimse hergiz nām-dār olmaz
Nigìnüñ şerḥa şerḥa olmadıḳça cismi nām almaz

5 Fuzūnter ceẕbeden reng-i cemāli ḫarc-ı ʿālem
Metāʿ-ı şìveyi ḫāṣān alur anı ʿavām almaz

6 Ne ḥācet çeşm ü ebrūya yaḳar dünyāyı istiġnā
O fitne-cūy dest-i nāza şemşìr ü sihām [almaz]

7 Tüter kām-ı hevesde dūd-ı ʿanber gibi kāküller
Pür olmışdur dimāġum nükhet-i diger meşām almaz

8 O ṭūṭì aldanur ṣanma düruġ-āmìz-i güftāra
Raḳìbā şām zāġı virme tìġ-i ġamze şām almaz

9 Murādı terk-i maṭlabdur tenezzül eylemez gāha
Ṣaḳın ẓann itme erbāb-ı süḫan dünyāda kām almaz

10 Gerekdür maʿnā yoḫsa ṭumṭurāḳ elfāẓa baḳmazlar
Bu bāzār-ı süḫandur bunda kimse iḥtişām almaz

11 Ḫarìdārān-ı naẓma puḫte lāzımdur süḫan Ḥāẕıḳ
Resìde olmadıḳca mìveyi bir kimse ḫām almaz

24b 153

ḤĀẔIḲ*

Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün

1 Hedef-veş sìne ṭutsañ nāvek-i ġamze nişān almaz

* *Hâzık Dîvânı*, s. 271.
1a ṭutsañ: ṭutsaḳ M. / ġamze: ġamzeñ M.
4a perdede: perde D.

O ebrū degme bir naḫçìr içün deste kemān almaz

2 İkisi bir ḳadeḥden mest iken ḥikmet nedür bilmem
Nigāhuñ cān virür ‘uşşāḳa ġamzeñ gibi cān almaz

3 Ḳanā‘at eylemiş ġārāt-ı māl-ı vaḳf u ṣıbyāna
N'ola ‘iffet ṣatarsa şeyḫ-i belde armaġān almaz

4 Sipihri perdede bāzìçe-i ẓıll u ḫayāl añlar
Ḥaḳìḳat-bìn-i çeşm-i i‘tibāra ìn u ān almaz

5 Gider efsāne-i eş‘ārı Ḥāẕıḳ ile zer-dirhem
Zamāne dil-rübāsı dirhem ister dāstān almaz

25a 154

VEHBÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün

1 Ḫāli olur ey dil mezeden elde ayaḳlar
Yer olmayıcaḳ nuḳl ile meclisde ṭabaḳlar

2 Tātār-ı ġamuñla pür olup dilde bucaḳlar
Mihmān-gede-i cāna hücūm itdi ḳonaḳlar

3 Ḳaçmaz ġam-ı hicrüñle göñül ölmeden ammā
Cān naḳdini pāyıñda niṯār itmege ṣaḳlar

4 Her sekte-i elfāẓı olur ḳand-ı mükerrer
Ṭūṭì-veşim oldukca süḫan-gū o dudaḳlar

5 Zu‘mınca ki zāhid geçinür murġ-ı behişti

---

* *Vehbî Dîvânı*, s. 531.
4: -D.
6b pāye ḳazıḳlar: pāy-ı ḳızaḳlar D.

Ṭāvūs-ṣıfat giyse n'ola ḳara ṭomaḳlar

6 Keyvān gibi fülk-i felegüñ ṣadrını gözler
Da‘vā-yı riyāsetde göreñ pāye ḳazıḳlar

7 Vehbì idelim saḫtì-yi eyyāma taḥammül
Eksük mi olur baḥr-ı belāda ṣaġanaḳlar

25a 155

NĀBÍ *

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şükūh-ı salṭanatdur şevket-i şāhāne şāhāne
‘Uluvv-ı menḳabetdür himmet-i merdāne merdāne

2 İder miydi meger rindān-ı meclis leb-be-leb hem-rāz
Döneydi durmayaydı itdügi peymāne peymāne

3 Ḳarar itsün mi esbāb-ı ferāhim-kerde-i endūh
Ḳoyup sāḳì getürdi bāde-i meydāne meydāne

4 Nedür bu ıżṭırābuñ pāy-ı şem‘-i bezmde bilmem
Fedā-yı bāl ü perden ṣoñra ey pervāne pervā ne

5 Me'ālin fehme taḥṣìl itmedükçe ḳuvvet-i idrāk
Baḳup n'itsek gerekdür bilsem ey dìvāne dìvāne

6 İder ‘āşıḳ egerçi ketme gūşiş sūz-ı pinhānın
Velì rūyındaki bu reng-i ayva yā ne āyā ne

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 1026.
1a salṭanatdur: salṭanatda M.
2b itdigi: itdügi D.
3a endūh: gerdūn M.
3b getürdi: götürdi D.
6a pinhānın: pinhānı M.
8 : -M.

7 Ḳo dil ḳalsun ḫayāl-i zülf ile zindān-ı hicrānda
Olur cāy-ı selāmet düzd-i nā-tersāna tersāne

8 Egerçi farḳ ider nān-ı cevini nān-ı gendümden
Dimez ṣūfì bulursa dest-res büryāne büryāne

9 Girer Nābì murāduñ deste pìrān-ı ṭarìḳatden
Hemān eyle tevessül dāmen-i rindāne rindāne

25a 156

NĀBÍ[*]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿìlü Fāʿilün

1 Olmaḳ müyesser olmadı dil-berle rū-be-rū
Yollarda ḳaldı āyine-veş çeşm-i ārzū

2 Ey mìl-i sürme gözlerin öp benden ol mehüñ
ʿArż it siyāh-kārì-i hicrānı mū-be-mū

3 Eylerse ḫˇāst-kār-ı lebüñ secde-i niyāz
İtmek gerek çekìde-i yāḳūtdan vużū

4 Gül-būse-i dehānuñ içün eyleyen duʿā
Aġzın ide meger ki gül-āb ile şüst ü sū

5 Olsun esìr-i tāb ü teb-i şūre-zār-ı ye's

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 953.
1a dil-berle: yār ile M.
2a ol: o M.
2b hicrānı: hicrān M.
3a ḫˇāst-kār-ı lebüñ: ḫˇāst-kārıñ M.
4 : -M.
5a teb: tef M.
5b : Sìr-āb-ı ḥadìḳa-i āmālin āb-ı rū M.
6a meclisüñ: meclisün M.
6b būsì: būse M.
7a bedter: birter M.

Sìr-āb iden ḥadìḳa-i āmāli rū-be-rū

6 Sāḳì-i meclisüñ eşer-i iltifātıdur
Pìş-i ḳadeḥ-keşānda zemìn-būsì-i sebū

7 Bedter degül mi ca‘ca‘a-i āsyābdan
Nābì o bezm k'olmaya nev-bütle güft-gū

25ader. 157

ŞABRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dil-i bî-tāb idüp mey-ḫānede ġam kim muḳîm eyler
Anı āvārelikden ḳurtarıp luṭf-ı ‘amîm eyler

2 Ḳomaz tenhā göñül Ḳaysını ‘ışḳuñ dest-i hicrānda
Ġazālān-ı ḫayāl-i çeşmüñi aña nedîm eyler

3 Ne deñlü şaḳlasañ naḫl-ı vücūduñda dil-i zārı
Bulup anı zamāne erre-i ġamla dü-nîm eyler

4 N'ola olsa aña bî-minnet-i bād-ı şabā vāṣıl
Gül-i ra‘nāya şeb-nem çoḳ zamāndur beẕl-i sîm eyler

5 Niçün serkeşlik eyler yār bilsem āhuma Ṣabrî
Cihānda her nihāl-i tāze-ḫod meyl-i nesîm eyler

25b[der.] 158

ŞABÍḤ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Söylerken ol şikeste zebānum çıtır pıtır
Eyletdügi şetāreti cānım çıtır pıtır

2 (...) dîde-nerme revā iken o mehüñ ferrāşına

Her taḫta pāre kesdi emānım çıtır pıtır

3 (...) nār-ı ‘ışḳ ile
Yandı mül-i şerāre cānım çıtır pıtır

4 Lüknet-i şükr ḥalāvet olur tamām
Nuṭḳ eyledikçe ṭūṭî lisānım çıtır pıtır

5 Gül-berg-i cismi mūcizin būy-ı feyż olur
Gülse her dem ol ġonce-dehānım çıtır pıtır

6 Ser ṣafḥa-i me‘ānîye ṣebt eyledim Ṣabîḥ
Naẓm-ı (...) beyānım çıtır pıtır

25b 159

EDÍB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dime çarḫuñ nuḳūşı cebhe-i melṭūf-ı māhıdur
Benim te'ṣîr-i dūd-ı sîne-i melhūfum āhıdur

2 Feżā-yı ḫāṭırım ecnād-ı ‘ışḳuñ fitne-gāhıdur
Pey-ā-peydür fiten ḫāṭırda ṣanma fitne gāhîdür

3 Nigāh-ı lücce-i emvāc-ı ḥüsnünde neheng itdüm
Fürūġ-ı rūy-veş ol māha işvāḳım gümāhîdür

4 Devā yoḳ derd-mend-i ‘ışḳa esḳām devāhîden
Nigāruñ vaṣlı ancaḳ merhem-i zaḫm-ı devāhîdür

5 Edîbā ḫāṭırı ġamdan sebük-bār eyledüm zîrā

[*] *Halepli Edîp Dîvânı*, s. 375.
1a nuḳūşı: nuḳūş D.
3a nigāh-ı: nigāhı D. /emvāc: envār D.
3b fürūġ-ı rūy-veş: ruḫ-ı meh-tābı veş D.

Bugün peyk-i ümîdüm mülk-i vaṣl-ābāda rāhîdür

25b 160

EDÍB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Cihānıñ ruḳ‘a-i bāzîçe-gāhında şehāmātı
Tekāpū-gāh-ı fikr itdükçe terk eyle şehā mātı

2 Ne bu ehl-i riyānuñ ṣıḳlet-i ‘arż-ı kerāmeti
Bilürken olmaġa āmādedür ḫayl-ı kerem atı

3 Ḳıṭāf-ı mîve-i āmāle her kūteh-ḳad-i ḥırṣıñ
Ser-i ṭūbāya belki müntehîdir ṭūl-ı ḳāmātı

4 Te'emmül eyledim hep bu riyā-kārān-ı bî-ẕevḳiñ
Tehîdir zînet-i ferş-i ḥarîrîden maḳāmātı

5 Edîbā ṣıdḳ ile tekbîr-i Ḥaḳ emṣār-ı ‘ālemde
Bülend eyler menār-ı ḳadr-ı ehl-i istiḳāmātı

25b 161

NAẒÍRE-İ ‘ABDU'L-HĀDÍ EFENDİ BĀ-ĠAZEL-İ MUCÍB-İ BURUSAVÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫurūş-ı eşk-i firḳat dìde-i deryā muḳāṭırdan
Ḫayāli naḳşın itmez şüste yāruñ levḥ-i ḫāṭırdan

2 Şerār-ı emel dilber gibi baña çāre-sāz olmaz
Ṭabìbiñ virdigi ma‘cūn eger olsa cevāhirden

3 Yek-ā-yek luṭf-ı endāmın o şūḫuñ vaṣfa ḥācet yoḳ

---

* *Halepli Edîp Dîvânı*, s. 1033.

1a bāziçe-gāhında: bāziçe-gūnunda M.

2a-b: Deme hem-meclis-i şāhān olur ehl-i kerāmātı
Der-i erbāb-ı levme şeyndir olmaḳ kirām atı D.

Ḳıyās it ḥüsn-i bālā-yı evsāḳ-ı sìm-i fāḫirden

4 Füsūn u fitne ile itdiler yaġmā dil ü cānı
Emān ol ġamze-i cādū ile ol çeşm-i sāḥirden

5 Ruḫuñ ḫūrşìde ḳaddüñ serv-i gül-zāra ider teşbìh
Dil-i dìvāne söyler şimdi geh gökden gehì yirden

6 Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olmaz idi zāhid
Ġaraż bilmiş olaydı n'idügin naḳş-ı meẕāhirden

7 Raḳìbi bezm-i üns-ā-üns-i dil-berden ba‘ìd itsek
Bu taḳrìb ile alsaḳ intiḳāmı āh o kāfirden

8 Bu bāġun olmamışdur naḫl-ı bìd-i ḫuşkı bār-āver
Yiri yoḳdur kerem ümmìdiniñ dest-i ekābirden

9 Tetebbu‘dan ġaraż meşḳ-ı süḫandur yoḫsa ey Hādì
Mucìbüñ rütbe-i eş‘ār-ı bālādur neẕāyirden

26a 162

MUCÍB

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ġarìḳ-ı lücce-i hicrānıñı farḳ eyle sā'irden
Çıḳarma āşināñı ḫāṭır-ı deryā muḳāṭırdan

2 Ḳıyāmetler ḳopardı başıma Maġribli bir āfet
Doġup zerrìn fesiyle āfitāb-āsā Cezāyirden

3 Cemāl-i yār mihr ü māhdan yanımda rāciḥdür
Kitāb-ı ḥüsni zìbāterdür eşibbāh ü neẕāyirden

4 Dil oldı aṭlas-ı ḥüsnine mā'il bir Firengìnüñ kim
Bulunmaz ḫoş ḳumāş cismine uygun ḥarāyirden

5 Ser-i kūyuñ yazıḳ ey māh dārü'l-ḥarbe dönmüşdür
Hücūm-ı mevce-i āmed şud-ı aġyār [u] kāfirden

6 Çekerdim ayaġım mey-ḫāneden ey sāḳì-i raʻnā
Cihān içre olaydı dest-gìrim ġayrı bir yirden

7 Ziḥām-ı mübtelā deryā-yı ḳalbüñ etmesün tekdìr
Olur mı āyine dil-gìr-i mevc-i mevc-i nāẓırdan

8 Hemān dolaplar vaż‘ itmedür çāh-ı serāb üzre
Bu devrānda ümìd-i mekremet ceyb-i ekābirden

9 Çü mìl-i sürme ḫāmem rūşen itdi ʻālemüñ çeşmin
Mucìbā böyle feyżi görmedim ben kilk-i şāʻirden

26a 163

NAẒÍRE-İ ḪULDÍ

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Çıḳardık bu ḳadar gevher-şinās-ı ʻışḳı ḫāṭırdan
Nice dil-sufteden kesdik ʻalāḳa rişṭesin birden

2 Olur mı fikr-i reng-i rūy u laʻliñden göñüle fāriġ
Cihān ḫālì ḳalur mı hiç aʻrāż-ı cevāhirden

3 Beni bir āteşìn iḥrāma ṣardı tāb-ı ruḫsārı
Güneş ṭalʻatli bir güzel dāyì geldi Cezāyirden

4 Görünce dest-i redd-i yārı rū gerdān olup ḳaçma
Olur ḫoşnūd mevlāsı hemìşe ʻabd-i ṣābırdan

5 Ġam-ı cānān istişḳāl ider ṣanma dil-i ‘āşıḳ
İder ḫaṭ mìz-i bānānı kerem-perver müsāfirden

6 Ne mümkin çāh-ı Naḫşebden çıḳarmaḳ delv ile māhı
Ümìd itme ṣaḳın zer kìse-i ceyb-i ekābirden

7 Leb-i nūşìnin emdirmez gider mi telḫ-kāmāne
Ḳalur mı dād-ı dil āyā alınmaz mı o kāfirden

8 Baña ta‘zìr ider ḫadden ziyāde dil-ber ey Ḫuldì
Hele bir cürmüm olsaydı ṣaġāyirden kebāyirden

26a 164

BELÍĠ-İ YEÑİŞEHRÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ḳadd-i ra‘nā ile ey naḫl-i revān cilveler it
Bāġda ḳaşmir idüp serv ü çınārı incit[75]

2 Meḥekk-i tecrübeye ḥāżır olunca yārān
Pūte-i ḳalbde cān naḳdini sūzişle erit

3 Ḫıl‘at ümmìdi ile varma kibār-ı ‘aṣra
Hele bu s̱evb-i Ḫudā-dāde-i cismi eskit

4 Mā'ì kerrākesi ṣırtında sipihrüñ ṭaşlar

---

* Gamze Demirel, *18. Yüzyıl Şairlerinden Beliğ Mehmed Emîn Dîvânı*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ 2006, s. 125.

2a : Miḥākk-i tecribe ḥazırlamış ol sìm-beden D.
4b meh: bu M.
4: 6 D.
5b eñse: eñs̱e D.
6: 8 D.
7,8 : -D.
10 : -D.

[75] Mısra vezne uymamaktadır.

Şemsedür mihr ile meh ḳavs-ı ḳuzaḥ aña şerit

5 Meges-āsā o bütüñ semtine vızlarsa raḳìb
Kehli ḳo pire gibi çāpük olup eñsede bit

6 Feyż-yāb olmaġa ẓulmet-gede-i ʻālemde
Dil-i efsürdeye ʻışḳ āteşi şemʻa kibrit

7 Fikr-i emvāl ile bār-ı ġama hammāl olduñ
Senüñ ey ḫˇāce cezā-yı ʻameliündür çek'a git

8 Hısset-i münʻām-i dünyāyı temāşā itdüm
Loḳma geçmez boġazından dimeden gurbeye pist

9 Ṭūṭì-i ṭab-ı Belìġe olamazsın pey-rev
Durma bu bāġda ey bülbül-i şeydā öte git

10 Biñ füsūn ile ḫayāli o bütüñ geldi Belìġ
Gözüñ aç ḫalvet-i dil-bābını yap yap berkit

26b 165

ŞĀBİT*

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

(Fāʻilātün) (Faʻlün)

1 Keşret-i ġamzesi fikriyle bizüm vìrāne
Oldı vir nişter çoḳ ṭafralı berber-ḫāne

* *Sâbit Dîvânı*, s. 508.
* Bu şiirde beyitlerin sıralanmasında mecmuadaki düzende mahlas beytinin sonda değil ortada olmasından dolayı mecmua değil ilgili çalışmadaki sıralama esas alınmıştır.
4b çeküp: ṭaḳup D.
7b kinār: dükkān M.
8b dìvāne: fermāne D.
10a eyle: ide D. /sìnesi: sìnesin D.
10b merdāne: dìvāne D.
11: -M.

2 Bir hilāline diş urmaḳ ṣadedinde şāne
Eylemiş hey'et-i mecmūʻasını dendāne

3 Nigeh-i usturasın itdi nice ḳana şerìk
Ortaġı kāfir ile ḳıydı müselmānāne

4 Perçeminde dil-i giryānuma taʻrìż eyler
Ṣaṭl-ı nem-nākini zencìre çeküp cānāne

5 Her gören şìftenüñ dìdeleri ḳalmışdur
Çekilen aġ degül pìşgeh-i dükkāna

6 Beñzedürsem n'ola gözden geçirüp müjgānın
Ucı çıḳmış ikişer ḳat ṣaf-ı nişter-dāne

7 ʻAksini gösterür āyinede ol müflise kim
Nuḳresüz ʻazm-i kinār eyleye küstāḫāne

8 Ḳāyışı ḫarcı daḫı ʻāşıḳı ṣırtındandur
Derisin yüzse bütün yoḳ diyemez dìvāne

9 Dil-i sengìni ile geldi fesānı hem-seng
Göz terāzusuna aldum ikisin rindāne

10 Peştemāl eyle diyü sìnesi cildin ʻāşıḳ
Gömgök itmiş dögerek yumruḳ ile merdāne

11 Daḫı aġzında iken kerpedeni lāyıḳ mı
Vāʻiẓüñ burnına mıḳraṣ gire ḫaşmāne

12 Şeyḫ efendiye bugün mirvaḥa-cünbān olaraḳ
Ṣoḳdı ḳuyruḳ ṣanup ol rìş-i dırāza şāne

13 Ḫūn-ı erbāb-ı dile şişe gibi teşne imiş
Çekelüm şāhid ile Ṣābit eyle erkāna

26b 166

KĀŞİF

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ey şeb-nem-ter kāse-i verd-i teri doldur
Bülbüllere feyż-āver olan sāġarı doldur

2 Ey dil yine mānend-i tehì kāse-i ṭanbūr
Nāleyle bu ne ḳubbe-i mìnā-feri doldur

3 Cām-ı dili leb-rìz mey-i şevḳ ü neşāṭ it
Sāḳì yine gel sāġar-ı feyż-äveri doldur

4 Gül-i āteş bì-sūdı ḳuvāy-ı bülbül-i nā-kām
Dāmān-ı güle sìm-sirişk-i teri doldur

5 Kāşif dil-i sūzānı pür it fikr-i ḫaṭ ile
Ol micmere-i ‘ışḳa yine ‘anberi doldur

27a 167

LEM‘Í

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 İlāhì mey-keşānıñ āh u efġānı kimüñçündür
Mey içünse meyüñ bu cūş u ṭuġyānı kimüñçündür

2 Eger ḳurbān içünse pìç ü tābı cevher-i tìġuñ
Ya ḳurbānuñ nigāh-ı çeşm-i ḥayrānı kimüñçündür

3 Ḫurūşı cülaruñ hep mā-cerā-yı baḥr içündür çün
Ya baḥruñ cūşiş-i emvāc-ı ṭugyānı kimüñçündür

4 Eger mihr-i cihān-tāb içün ise gerdişi çarḫuñ
Ya mihrüñ rūz-tā-şeb böyle gerdānı kimüñçündür

5 Perìşānì-i ehl-i ‘ışḳa bādı zülf-i yār ammā
Ya bu zülf-i mu‘anberde perìşānı kimüñçündür

6 Şeb oldıysa ümìd-i feyż-i ṣubḥa sìne-çāk-i şevḳ
Ya ṣubḥ-ı ṣādıḳıñ çāk-i girìbānı kimüñçündür

7 Bu ‘ālem pāy-tā-ser ‘āşıḳ-ı dil-beste-i ḥayret
Bilinmez mi ‘aceb Lem‘ì bu ḥayrānı kimüñçündür

27a 168

NAẒÍRE-İ RĀSİḪ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 İlāhì bülbülüñ yād u efġānı kimüñçündür
Gül içünse gülüñ çāk-ı girìbānı kimüñçündür

2 Eger pervānenüñ şem‘ içün ise sūzişi yā Rab
Ya şem‘üñ eşk-i germ ü āh-ı sūzānı kimüñçündür

3 Ger āhūlar içünse bādeye peymāyi-i şìrān
‘Aceb āhūlaruñ çöllerde cevlānı kimüñçündür

4 Eger Yūsuf içün ise buża‘f-ı dìde-i Ya‘ḳūb
Ya bìmārì-i çeşm-i māh-ı Ken‘ānı kimüñçündür

5 Ser-ā-ser kā'ināt esrār-ı ‘ışḳuñ mest ü ḥayrānı
Velì bilmezler ey Rāsiḫ bu ḥayrānı kimüñçündür

27a 169

VĀṢIḲ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O maḥfil içre ki evṣāf-ı nev-ḫıṭān oḳunur
Kitāb okunsa Gülistān [u] Būstān oḳunur

2 Ḥikāyet-i ġam-ı ‘ışḳıñla meclis-i ‘ālem
O ḳahve-ḫāneye beñzer ki dāstān oḳunur

3 Ḫaṭ-ı ġubār ile baḳ muṣḥaf-ı ruḫ-ı yāre
Laṭìf-i nüsḫa-i merġūbdur ‘ıyān oḳunur

4 Güṣād-ı vaṣluñı gördük de dil ider feryād
Ki ḳal‘a fetḥ olıcaḳ ibtidā ez̲ān oḳunur

5 Olur mı vāḳıf işāret-i ‘ışḳa ehl-i kelām
Muvāfıḳ-ı ġam-ı cānāne bì-zebān oḳunur

6 Teġāfül itme ḫaṭ-ı dil-beri muṭāla‘adan
Tedārük üzre bulan der-i imtiḥān oḳunur

7 Yazılmaz ise de dìvān-ı Ṣabrì'ye Vāṣ̲ıḳ
Bu güne bir ġazel-i ṣūḫ-ı dil-sitān oḳunur

27a[der.] 170

[NEDÍM]*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Taḥammül mülküñi yıḳduñ Hülāgū Ḫān mısın kāfir
Amän dünyāyı yaḳdıñ āteş-i sūzan mısın kāfir

---

* İncinur Atik Gürbüz tarafından hazırlanan *Vâsık İlâhîzâde Mehmed Emîn Dîvân* adlı çalışmada bulunamadı.
* Muhsin Macit, *Nedîm Divânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, s. 274.
6a keyfi: reng M. / şu‘lelendirmiş: şu‘lelendirdi M.

2 Ḳız oġlan nāzı nāzuñ şeh-levend āvāzı āvāzıñ
Belāsın ben de bilmem ḳız mısın oġlan mısın kāfir

3 Ne maʿnì gösterir dūşundaki ol āteşìn aṭlas
Ki yaʿni şuʿle-i cān-sūz-ı ḥüsn ü ān mısın kāfir

4 Nedir bu gizli gizli āhlar çāk-ı girìbānlar
ʿAceb bir şūḫa sen de ʿāşıḳ-ı nālān mısın kāfir

5 Saña kimisi cānım kimisi cānānım diyu söyler
Nesin sen doġru söyle cān mısın cānān mısın kāfir

6 Şarāb-ı āteşìniñ keyfi rūyun şuʿlelendirmiş
Bu ḥāletle çerāġ-ı meclis-i mestān mısın kāfir

7 Niçün şıḳ şıḳ baḳarsıñ böyle mir'āt-ı mücellāya
Meger sen daḫı kendi ḥüsnüñe ḥayrān mısın kāfir

8 Nedìm-i zārı bir kāfir esìr etmiş işitmişdim
Sen ol cellād-ı dìn düşmen-i ìmān mısın kāfir

27b 171

VAṢṢĀF

Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün

1 Bilindi sırr-ı laʿli ḥarf-i düş-nāmıñ vürùdından
O şūḫuñ oldı müşbet nükte-i nā-būdı būdından

2 Ẕerre-pūş-ı rehādur seng-i aʿdā kār-gìr olmaz
Teni erbāb-ı luṭfuñ ḥalḳa çeşm-i ḥasūdundan

3 Yine gök mest-i şeydādur göñül bì-nūşiş-i ṣahbā
Olup leb-rìz-i neşve bir şehüñ çeşm-i kebūdından

4 İdermiş farṭ-ḥayret vuṣlat-ı hicrānı hem-lehce
Rehā-yāb-ı niyāzız ol mehüñ ġayb-ı şuhūdından

5 Ḥuṣūl-i kāmıñ istiḳbāli meḥażż-ı āfet-i cāndır
Olur pervāne sūzān ṣu‘le-i şem‘üñ ṣu‘ūdından

6 Tellāḳì-i leṭāfet oldıġı ilḳā-yı āteşden
Müşāhiddür bu bezmiñ ‘anber ile būy-ı ‘ūdından

7 Biz ol sevdā-geriz çìde-i kālā-yı diliz Vaṣṣāf
Metā‘-ı ḫˇāhişüñ āsūdeyüz ḫüsrān u sūdından

27b 172

VEHBÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Maḥrem olan erbāb-ı kemāle elem-āsā
Bìgāne olur ṭab‘-ı kibāra kerem-āsā

2 Ḳāni‘-dil olan bāġ-ı fenāya naẓar itmez
İncüden ise ḫūşesi tāk-ı İrem-āsā

3 Dergāh-ı Ḥudā'ya ṣıġınan ḳayd-ı sitemden
Āzāde olur āhū-yı deşt Ḥarem-āsā

4 Kessen başını eyler elif yutdıġın iẓhār
Aġzına mürekkep bulaşanlar ḳalem-āsā

5 Eş‘ārda tā şöyle gerek mezc-i süḫan kim
Yek-reng ola hep ‘aṭf-ı ḳabā-yı ‘Acem-āsā

---

* *Vehbî Dîvânı*, s. 515.
2b ḫūşesi: ḫūşe M.
5a süḫan kim: teḥakküm D.
6b girse: gezse D.

6 Pürdür ġazelüm bāde-i maẕmūn ile Vehbì
Elden ele girse ne ‘aceb cām-ı Cem-āsā

27b 173

NAẒÍRE-İ VĀḲIF

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bir neş'e mi var dilde meger kim kerem-āsā
Bir şevḳ mi var künc-i ṭabì‘atda ġam-āsā

2 Bì-hūde rev-i vaṣl olup eṭrāfına ey dil
Olmuş nigerān çeşm-i ġazāl-i ḫarem-āsā

3 Ey merdüm-i dìde naẓarıñ varola her dem
Nem var daḫı gör kāse-i çeşmimde nem-āsā

4 Şol mertebe-terdür ider āzürde nigehde
Ol verd-i nihāl çemen-i ḥüsni sem-āsā

5 Eylerse hevā-yı girih-i zülf-i siyāhın
Seyl-āb-ı sirişkim n'ola cūyından nem-āsā

6 Bülbül gibi nālinde nice olmasun ‘āşıḳ
Bir şūḫ mı var dehrde ol ġonce-fem-āsā

7 Pür ḫūn-ı ġam olsa ne ‘aceb ‘ışḳ ile Vāḳıf
Āzürde ider yoḳ beni seng-i sitem-āsā

28a 174

NAẒÍRE-İ ṬĀLİB[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

[*] Banu Gezer Şahin tarafından hazırlanmış *Tâlib Dîvânı ve İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

1 Çìn oldı çemen sünbül-i ‘anber-şikenimden
Dehr oldı Ḫoten būy-ı gül ü yāsemenimden

2 Bìzār-ı sitem ġamze-i bì-dād-ı fenimden
Āzürde-dil āfet-nigeh-i pür-fitenimden

3 Āyìne olur ṣūret-i dìvār-ı taḥayyür
Yek-naẓra-i mir'āt-ı cemāl-i ḥüsnümden

4 Her serv-i sehì bir elif-i āh-ı çemendir
Ḥasret-keşì-i ḳadd-i ḳıyāmet-figenimden

5 Rindān-ı ġamuñ nice zamān oldı esìri
Yūsuf elem-i ḥasret-i çāh-ı zeḳanımdan

6 Nāzükdür o deñlü kim olur verd-i sefìdim
Hem-reng-i benefşe semen-i pìrehenimden

7 Mey-ḫˇāre ider zühdi hevā-yı mey-i la‘lim
Maḥmūr gelen mest gider encümenimden

8 Yād itmez idi çāşni-yi āb-ı ḥayātı[nı]
Nūş itse eger Ḫıżır zülāl-i süḫanımdan

9 Bu naẓm-ı teri Ṭālib-i şìrìn-süḫanımla
Bir būse-i cān-baḫşa degişmem dehenimden

28a 175

NAẒÍRE-İ ṬĀLİB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

* Banu Gezer Şahin tarafından hazırlanmış *Tâlib Dîvânı ve İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

1 Sìr-āb-ı leṭāfet gül-i rūy-ı ḥasenimden
Şād-āb-ı melāḥat leb-i şeker-şikenimden

2 Destinde ola ḫāme benān-ı kef-i taṣvìr
Behzād düşüp ḥayrete naḳş-ı dehenimden

3 Yıḳdı ola (?) raḳḳāṣ-ı bezm-gāh-ı melāmet
Mestì-i şarāb nigeh-i fitne-i fenimden

4 Zülfüm düşürür ṭā‘atìde dām-ı hevāya
Āzāde gelen bende gider encümenimden

5 Ẕevḳ-ı şā‘iri güm-geşte şu‘ūr eyledi Ṭālib
Bu tāze reviş şāhid-i şeng-i süḫanımdan

28a 176

NĀBÍ EFENDİ ŞĀḤİB-İ ZEMÍN*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Gül-çìn olamaz dest-i temāşā çemenümden
Leb-beste-i nāzum söz alınmaz dehenümden

2 Ol Yūsuf-ı ḥüsnüm ne ḳadar olsa da ter-dest
Bū-düzd olamaz bād-ı ṣabā pìrehenümden

3 Ol āyineyüm kim göremez ṭālib-i vaṣlum
Bir ṣūret-i ümmìd-i ser-ā-pāy tenümden

4 Mümkin mi ḫam-ı zülfüme bend olmaya ‘uşşāḳ
Āhū-yı ṣanem reste degülken resenümden

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 934.
2a ter-dest: ber-dest M.
4: 5 D.
4b ṣanem: ṣabā D.

5 Bir tāze nihālüm ki dehānım gibi yoḳdur
Ālūde-leb-i dā‘iye sìb-i ẕeḳanumdan

6 ‘Uşşāḳı helāk eylemege ḫançer-i ḫūbān
Furṣat mı bulur ġamze-i ḫāṭır-şikenimden

7 Dil-ber deheninden bu nev-āyin ġazel olsun
Nābì yine yārāna hediyye süḫanumdan

28a[der.] 177

HĀŞİM[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Dökdüm beyāż gerdenime gìysū ānı ben
Ṭuġrā-yı ḫüsnile alurum nām u şānı ben

2 Bir dil-berim ki ‘arż-ı cemāl eylesem eger
Vā-beste-i ḫumûd iderim neyyir ānı ben

3 Āfetüm ki yek nigehimden cihān ḫarāb
İtdüm şehìd nìm-nigeh ḳahrāmānı ben

4 Maġrūr-ı ḫüsn-i kej-nigeh ü nāz-ı naḫvetim
Almam naẓarda sürme ḳadar Işfehānı ben

5 Şìrìnlik itmesün baña ma‘şūḳ-ı kūh-ken
Ġıbṭayla telḫ-kām iderüm yoḫsa anı ben

6 Geh nìm-ḫande gāh nüḫufte selāmıla
Şìrìn damāġ-ı nāz iderüm ‘āşıḳānı ben

7 Maḥbūb-ı Hāşimim ki alup ‘aḳl-ı Hāşimi

[*] Mehmet Kayacan tarafından hazırlanan *Haşim Baba ve Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

Rüsvā-yı ‘ālem eyledüm ol nā-tüvānı ben

28b[er.] 178

FĀ'İḲ[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Dünyāya künc-i naẓarla baḳar ḫāḳan-ı a‘ḳalı
Fehm eylemez meẕemmet iden çeşm-i aḥveli

2 Ey kām-cū olursın elem çekme ber-murād
Düş-vār olur zamānede her kārıñ evveli

3 Dā'im gören telāşını erbāb-ı devletiñ
Tercìḥ iderse ṣadra n'ola cāy-ı esfeli

4 Aġyāruñ itmesem n'ola her nuṭḳını ḳabūl
Rengìn kelāma beñzedemem lafẓ-ı mühmeli

5 Fā'iḳ ḳanā‘at eyle Ḫudā-dāda ḳısmete
Her gördigiñ ṭa‘āma dırāz eyleme eli

28b 179

MUCÍB

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ṣanma sìm-beden ẕevḳ ü ṣafā ḳāldedür
Var ise şevḳ ü ṭarab muṣṭabe-i ḥāldedür

2 Dime ġam başıña zenbūr-ı belā cem‘ olsa
Şehd-i şìrìn-i ṣafā münkesirü'l-bāldadur

3 Dil-i āşüfteyi bir ṣūrete ḳor mı ‘acebā

[*] Fatma Koçak tarafından hazırlanan *Fâik Mahmud ve Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

Rūz u şeb dìde ol āyine-i iḳbāldedür

4 Eşkimiz itse n'ola bezme gül-āb-ı efşānı
Dìdemiz hep o nihāl-i gül-i nev-sāldedür

5 Yāra bir āh ile ḥāl-i dili eşrāb ideriz
Keyf-i taḥşìli Mücìbā mey-i icmāldedür

28b 180

ṬAYBÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Degül taḳrìre ḳābil derd-i ‘ışḳ-ı yār söylenmez
Bu söylense yine endìşe-i aġyār söylenmez

2 Göñül dem-beste-i ālām-ı ġurbet yār müstaġnì
Bu baḫt-ı bì-vefādan çekdigim āzār söylenmez

3 Ḫamūşān-ı edebdür bì-dilān-ı kūyı ol şūḫuñ
Bu gül-zār-ı belāda ‘andelìb-i zār söylenmez

4 ‘Aceb esrārdur ġamzeñle dil bir dem ḳarìn olsa
Olur biñ güft gū her nükte hem tekrār söylenmez

5 Fiġānum çeşm-i giryān ki Ṭaybì yār gördükçe
Hücūm-ı giryeden ḥāl-i dil-i bìmār söylenmez

28b 181

RĀMÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Baña bir neş'e-baḫş eyler ki ḫaṭṭ-ı yār söylenmez
Süveydāda nihāndur ḫalḳa bu esrār söylenmez

2 Beni gördükce ey meh lāl idersin farṭ-ı mihrüñle
Ve lākin ġayrılarla itdigiñ güftār söylenmez

3 Yine fi'l-cümle mümkin söylenilmek ḳāmetüñ vaṣfı
Ḳıyāmet ḳopsa ammā ḳāmet-i reftār söylenmez

4 İdersen güft-gūyı maḥremāne müdde‘ìlerle
Yanıñda ḫayf nām-ı ‘āşıḳ-ı dìdār söylenmez

5 Zebān-zed āşinā-yı lafẓa māil şimdilik yārān
Ṣaḳın Rāmì zebān-ı tāzede eş‘ār söylenmez

29a 182

ŞĀḤİB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Fevvāre-i çeşm-i terimüñ āb-ı revānı
Aḳdıḳca olur kūhkenüñ şādırvānı

2 Bir cāmla ‘aḳlın ṣuvarup pìr-i ḫarābāt
Teber-i dāmen-i ‘ışḳ eyledi zühhād-ı zamānı

---

* http://www.osmanlimedeniyeti.com/Bilgi/Rami%20Mehmet%20Pa%C5%9Fa(Erişim Tarihi: 10/03/2015 21:32)
1a neş'e: neşve Ç.
3b ḳāmet: ḫālet Ç.
5 Senüñle söyleşmelük bil ki bir vaḳt ile mümkündür
Ne çāre naḫvetüñ var şimdi ey ġaddār söylenmez M.

* Meral Topal tarafından hazırlanan *Pîrî-zâde Mehmed Sâhib Hayatı,, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

3 Çeksün ne ḳadar saḫt ise de çille-i cevrìn
Bir kerre çeken sìneye ol ḳāşı kemānı

4 Ol serv-i ḫırāmān ki ide ‘azm-i gülistān
Āşūb ki maḥşer ider bāġ-ı cihānı[76]

5 Ṣāḥib gibi alsam n'ola cevlānıña naẓmı
Raḫş-ı hünerüñ destime virildi licāmı

29a 183

HĀTİF*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Rūḥ virdi ḳālıb-ı elfāẓa ma‘nālar yine
Buldı ṣūret levḥ-i ḫāṭırda heyūlālar yine

2 Didiler "mā ḳalle ve delle"[77] kelām-ı mu‘teber
İtdi telḫìṣ-i me‘ānì baḥṣi mevlālar yine

3 Efendi ḥarf-endāz-ı kilk nükte-senc-i şā‘irān
Mevc-i ḫìz oldı telāṭum itdi deryālar yine

4 Cūy-veş rindān-ı cinān-ı çemende çehre-sā
Gülşene gül-geşte çıḳdı serv-i bālālar yine

5 Bir iki gün gördiler mehcūr-ı dergāhı beni
Buldılar yāre nifāḳa furṣat a‘dālar yine

---

[76] Mısra vezne uymamaktadır.

[*] Sevda Önal tarafından hazırlanan *Hâtif, Hayatı, Edebî, Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)* adlı doktora tezi ve Şeyma Sarı tarafından hazırlanan *Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkitli Metni* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

[77] "خيرالكلام ما قل و دل " Sözün en hayırlısı kısa ve mānalı olandır" sözünü kastederek "kısa ve öz"anlamında.

6 Ḫayliden sevdā-zede şeydā ser-i gìsūde dil
Fikr-i ḫaṭṭ ile tezāḫum itdi deryālar yine

7 Ġamze rānā-güfte vü nìşìnde ser-beste edā
Ḥayret-efzā ṭab‘a neşgufte mu‘ammālar yine

8 Eyledüñ cilve-fürūşı çārsū-yı behcete
Kimlere ey dil-sitān bu ‘arżı kālālar yine

9 Ḳayṣarì ḳāżısı oldu itdi Hātif ihtimām
Ḳaldı münḥal olmadı pìçìde da‘vālar yine

29a 184

NEDÍM-İ ŞĀḤİB-İ ZEMÍN *

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Riyāsı zāhidin der-kārdur dil-ber ḫuṣūṣunda
Velìkin ẓālimüñ ārāmı ḳalmaz zer ḫuṣūṣunda

2 Bugün cāna mevā‘ìdin ḥesāb itdükde ‘uşşāḳa
Yine vāfir nizā‘ oldı bizim defter ḫuṣūṣunda[78]

3 Ḳuşaġın tügmesin çözmekde ḫavfım yoḳdur ammā kim
Yürek titrer kemer bendindeki ḫançer ḫuṣūṣunda

4 Varırsan ḫāne-i ḥammāra sāḳì luṭf it unutma
Dil-i zārıñ recā-mend olduġı sāġar ḫuṣūṣunda

5 Ne zìbā ülfet itmiş duḫter-i rez beççe-i muġla
Muvaffaḳ pìr-i mey ḥaḳḳā püser duḫter ḫuṣūṣunda

---

* *Nedîm Dîvânı*, s. 312.
1b ārāmı: ārām M.
4a: -M.
5b ḥaḳḳā: el-Ḥaḳ M.

[78] Mürettip tarafından 2b'ye "Bulındı geçmişim ol āfete defter ḫuṣūṣunda" ifadesi eklenmiştir.

6 Ne deñlü germ ise bāzārın āḫır ḫāk-ber-sersin
Bunı ey ḫˇāce gör āteşle ḫākister ḫuṣūṣunda

7 Dirìġā olmaduḳ bir dil-güşā ma‘şūḳa dil-dāde
Hele āyìnemiz bì-baḫt rūşenger ḫuṣūṣunda

8 Nedìmā sìne vü bāzūñı nerm it yār geldikce
Müsāfir rāḥat ister bāliş ü bister ḫuṣūṣunda

29b[der.] 185

NĀBÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gülistān-ı emel ḥasret-keş-i berg ü nevā ḳaldı
Nihāl-i ārzū bìgāne-i neşv ü nemā ḳaldı

2 Virüp naḳd-i sirişk aldım ten-i sìmìnin āġūşa[79]
Ara yirde şemìm-i kākülüñ bād-ı hevā ḳaldı

3 Lisānen ‘arż-ı ḥāle cür'etüm yoḳ pìş-gāhuñda
Meded ey ḫāme-i müşkil-güşä himmet saña ḳaldı

4 Cünūn vādìlerin hep devlet-i ‘ışḳuñda ṭayy itdim
Hemān bir reh-güzārum düşmedük dārü'ş-şifā ḳaldı

5 Ne var bir kerre de it imtiḥān luṭf-ı viṣālüñle
Dilümde āzmāyiş itmedük ḳangı cefā ḳaldı

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 987.
2a aldım: aldum D.
2b kākülüñ: kāküli M.
3 : 4 D.
3b müşkil: küşkil M. / himmet saña: yanmış M.
4a cünūn: yanmış M. / ‘ışḳuñda: ‘ışḳunda M. / itdim: itdüm D.
5,6 : -M.
7a virdi: silik M. / sevdā-ger-i gerdūn: sevdā gerdūn M.
[79] Mürettip tarafından 2a'ya "her reh-i tāze" ifadesi eklenmiştir.

6 Geçerdi ol da ḫaṣṣiyyetden elde iḫtiyār olsa
Şikest-i ehl-i derde çāre-ger bir mūmiyā ḳaldı

7 Nesìc-i ġayre virdi ḳıymetin sevdā-ger-i gerdūn
Benüm Nābì ḳumāş-ı nev-ẓuhūrum bì-bahā ḳaldı

29b 186

RĀĠIB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Muẓaffer vaḳt-i furṣatda ‘adūdan intiḳām almaz
Mürüvvet-mend olan nā-kāmì-i düşmenle kām almaz

2 Ṣaḳın ey herze-tāz-ı nev-süvār-ı eşheb-i devlet
Çıḳar elden ‘ināñuñ tevsen-i naḫvet licām almaz

3 Çep-endāzì-i çarḫ-ı dūnı itdim ben de imżā kim
Nigìnüñ naḳşı ma‘ḳūs olmasa cevherle kām almaz

4 Gören ḫam-geşte ḳadd-i māhı mihrüñ imtinānından
Degül deryūze erbāb-ı keremden ẕerre vām almaz

5 Nice memnūn-ı dest-āvìz-i luṭf olsun ṭabì‘at kim
Ḫayāl-i imtinān eyler aḥibbādan selām almaz

6 Libās-ı nev-be-nevle ey olan ālāyişe mā'il
Kemālüñden ḫaber vir kimse senden iḫtişām almaz

7 Dil-i pür-ḫūnını hem sāġar u hem mey bilür Rāġıb

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 272.
3b kām: nām M.
5a memnūn-ı dest-āvìz-i: silik M.
5b imtinān: silik M.
6a ālāyişe: ārāyişe M.
7a bilür: bilüp M.

Ḫudāyì mest olan mānend-i lāle deste cām almaz

29b 187

RĀĠIB *

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün

1 Hezār-aḥbāb olan ehl-i televvünden vefā gelmez
Bu gülşenden meşām-ı şevḳe būy-ı āşinā gelmez

2 Ziḫām-ı ārzū ḫūn-ābe-i ḥasret keder virmez
Anuñ çün ḫayli demlerdir peyām-ı dil-rübā gelmez

3 Yā dest-āvìz-i nāzişdür ya dāġ-ı tāze-i renciş
Tehì berg ü nevā-gūy-ı dil-ārādan ṣabā gelmez

4 Döner ṭūl-i emelle vaż‘ı gitdükçe resen-tābe
Ḫayātından ta‘abla pìr-i ṣad-sāle ġınā gelmez

5 Bu şeş dergāh-ı dehrüñ ka‘beteyn-i mihr ü māhdan
Gelür ṣad-güne naḳş ammā bi-vefḳ-ı müdde‘ā gelmez

6 Ser-i hem-meşrebi derdi keşān-ı bezm-i ḥasretle
Meẕāk-ı ārzūya ḫoş gelür lākin ṣafā gelmez

7 Gelür miṡli dem-i cān-baḫş-ı Ísā siḥr-i Hārūtuñ
Lebüñ çeşmüñ gibi siḥr-āferìn şìrìn-edā gelmez

8 Tekellüf itme Rāġıb imtiḥān-ı ehl-i da‘vāde
Mihekk-i i‘tināya ḳalb-i erbāb-ı riyā gelmez

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 268.
5: -D.
6a ser-i: seyr-i M. / derdi keşān: dürd-keşān D.
7b şìrìn-edā: rengìn-edā M.

29b 188

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Olmasun dil ol mehüñ tek zìb-i dāġından tehì
Çarḫuñ ister olsun ister olmasun mihr ü mehi

2 Tābiş-i mihr-i cemālüñ āb iderse bir dili
Çeşme-i ḫūrşìd olur şebnem gibi cevlān-gehi

3 Ol ḳadar dìdemde penc-efgen ḫayāl-i ḳadd-i yār
Toḫm-ı eşkim ḳande düşse sebz olur serv-i sehì

4 Çoḳ bülend-endāzı indirdi meger bir kündesin
Gör kemend-i āhı neyler eylemezse kūtehi

5 Elde sāġar belde ḫançer serde ṣahbā sìne-çāk
Fitne-cū dil-berlerüñ bì-şübhe sensin eşbehi

6 İştihā-yı ẕebẕeb ü ġabġab degüldür zāhidā
Cān ü dilden gūş idüp yād itdigüñ "mā-teştehì"[80]

7 Gūş idelden naġme-i āteş-nevā-yı ḫāmeñi
Bülbülān Rāġıb ferāmūş eylemişler çeh çehi

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 352.
1a ol mehüñ tek: tek o māhuñ M.
4a bülend-endāzı: bülend-endāz M.
6a ġabġab: ḳabḳab D.

[80] "*mā-teştehî enfüseküm*", "nefislerinizin hoşlanacağı" Fussilet sûresi, 41/31.

31a 189

NĀBÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Kim düşer dāmenüme ḳaṭre-i ḫūndan ġayrı
Kim öper pāyumı zencìr-i cünūndan ġayrı

2 Hep şikāyetdeyüz ammā ki yine başumuza
Kimimüz var dönecek çarḫ-ı nigūndan ġayrı

3 Ḥayf o bì-çāre-i ser-geşte-dilüñ ḥāline kim
Olmaya çāre-gerì baḫt-ı zebūndan ġayrı

4 Nice tefhìm ideyüm ḥālümi çeşm-i yāre
Gördügi bildügi yoḳ mekr ü füsūndan ġayrı

5 Nesi var cünbiş-i ḳānūn-ı cihānun Nābì
Bì-nemek zemzeme-i perde-bìrūndan ġayrı

31a 190

[...][81]

Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Egnime ‘ışḳuñ palāsı ḫıl‘at-i zìbā yeter
Başıma derc-i maḥabbet tāc-ı istiġnā yeter

2 Berr ü baḥrıñ şehliġi bir çūbca gelmez ‘aynıma
Āb-ı ḥasret nān-ı ġurbet baña müsteşnā yeter

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 975.
3a ser-geşte: ber-geşte D.
5a nesi var: silik M.
5b bì-nemek: silik M.

[81] Mecmuada gazel başlığı ile yazılmış, şairi tespit edilememiştir.

3 Rezm-i aġyāra siper sìnem zebānım tìġ-ı ter
Luṭf-ı Yezdān cevşenim tìr āh-ı ḳaddim yā yeter

4 Bezm-i ‘ışḳa nāy-ı nālim çeng-i ḳaddim def yüzüm
Kāse çeşmimdür enìsim ḫūn-ı dil ṣahbā yeter

5 Rāh-ı vaṣla dil sefîne ṣabr lenger āh yil
Şevḳ yelken ġam zaḫìre ḫūn-ı dil ṣahbā yeter

31a 191

NEDÍM[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Sìnede bir laḥẓa ārām eyle gel cānım gibi
Geçme ey rūḥ-ı revān ‘ömr-i şitābānım gibi

2 Perde-dār anlardım el-ḥaḳ ġonceyi gördüm seḥer
Ol daḫı leb-rìz-i çāk olmış girìbānım gibi

3 Reşk-i Çin olmaḳda fikrim gelmedi ta‘bìre lìk
Vaṣfı ol gìsūlarıñ ḫˇāb-ı perìşānım gibi

4 Geçmem o gülden gül-āb almazdan evvel mūyınuñ
Her biri inbìḳ-ı zehr-āb olsa müjgānım gibi

5 Cüst [ü] cū itdim yine cānā Nedìmā bendeñe
Bir efendi bulmadım devletlü sulṭanım gibi

---

[*] *Nedîm Dîvânı*, s. 333.
4a o: ol M. /mūyunuñ: mūyumuñ M.
5a cānā: cā M.

31a[der.] 192

[NEDÍM][*82]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Sürin üstündedir şimdi dìk dìk gibi kemerler hep
Miyān-ı dil-berānda bir yeñi çıḳdı ḳıyāfet var

2 Cihānı bend ider saña o perçem ġayrı neylersin
Yüri ey serv-i āzādem yüri başında devlet var

3 Unutdurdı baña serv-i revānı dün gülistānda
Efendim bir uzun boylı yeşil aṭlaslı āfet var

4 Henüz on ikiden on üç gün eksik yaşı ammā kim
Ayıñ ondördini yād itdirür bir māh-ı ṭal‘at var

31b[der.] 193

Lİ-RĀḲIMIHÍ BĀHİR

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣafā-yı la‘l-i yāre māni‘ olmaz ḫaṭ pìç-ā-pìç
Ġubār-ı misk cennetden olur mı tìre kevs̱er hìç

2 Ḥayāt-efzā-yı la‘lüñ ḥarf-i vaṣla cilve-gāh ile
N'ola gül-ḳand ile āb-ı ḥayātı eylesek temzìc

3 Dehān u la‘l-i nābuñ sırrı nā-fehmìdedür cānä
Nişìn çāh-ı ḥayret şimdi ehl-i reml ü cifr ü zìc

4 Saña nār-ı ‘itāb āb-ı melāḥat bād-ı ‘işve ile
Daḫı ḫāk-i cefādan eylemiş ṣun‘-ı ezel aḫṣìc

---

[*] *Nedîm Divânı*, s. 189.
1a dìk: -M.
2b yüri başında: başında yürü D.
[82] Mecmuada "ḳıṭ‘a" başlığı ile yazılan şiirin Nedìm'e ait olduğu tespit edilmiştir.

5 Ġazel-gūyum leb-i vaṣfında Bāhir gülendāmın
Bi-ḥamdillāh ḳıldum ben ḥadìṯ-i kevṯeri taḫrìc

31b 194

ḲADRÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ḫaṭ gelüp ‘ārıżıña ḥüsn ü bahālar gitdi
Maṭrabā bildügüñ evvelki hevālar gitdi

2 Bezm-i mey āḫır olup sāḳì getürdi ayaġı
Düşdi päyına anuñ ẕevḳ u ṣafālar gitdi

3 Ṣeyḫ-i rindān gice sāḳì-i Cem-meşreb ile
Ayaḳ üzre görişüp itdi du‘ālar gitdi

4 Ḳalmadı bir eli aġzına uyar meclisde
Biri birine uyup naġme serālar gitdi

5 Ḳadriyā her kişi olsa n'ola gümkerde ṭarìḳ
Yolı erkānı bilen rāh-nümālar gitdi

31b 195

ḤĀLETÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gil ü bārānı dil-ber gelmege her dem ṭutar māni‘
Muḥaṣṣal-ı vuṣlata yerden çıḳar gökden iner māni‘

2 Varur kāşānesine illerüñ bì-bāk u bì-pervā
Bize geh bìm-i māderdir gehì pend-i peder māni‘

* Cevat Yerdelen, *Azmi-zâde Hâletî Dîvânı Edisyon-Kritik*, Erzurum 1994, s. 422.
3b düşmen: zìrā M.

3 Bulup tenhāda ol şūḫı ümmìd-i vuṣlat eylerken
Ne ḥācet gelmege düşmen ḳara baḫtum yeter māni‘

4 Baña geçmez dime ey verd-i ra‘nā bülbülüñ āhı
Ḫadeng-i āhına ‘āşıḳlaruñ olmaz siper māni‘

5 Beni ey Ḥāletì çoḳdan gelürdi öldürürdi ġam
Eger kim olmasaydı nāvek-i āh-ı seḥer māni‘

31b 196

MEDÍḤÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Dil derd ile ḥişār-ı bedende ḳalā gibi
Murġ-ı revānı ol gözi şehlā ala gibi

2 Bükdi ḳadim o yār ki kec-gū ü kec-külāh
Aġzına almaz oldı beni ḥarf-i rā gibi

3 Didim ḳāşıñ hilāl midir ḥarf-i rā mıdır
Nāz ile güldi didi beli şekl-i yā gibi

4 Ṣaḥn-ı ruḫuñda ẓāhir olan lem‘a-i sefìd
Evc-i ufuḳda ‘ārıż-ı şems-i ḍuḥā gibi

5 Bir gice ḳoynuna o perìnüñ girem dirim
Tenhāca ey Medìḥì nesìm-i ṣabā gibi

32a 197

NEF‘Í*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Biñ nāfe mi var her ḫam-ı zülf-i siyehüñde
Bu būy-ı dil-āvìz nedir ḫāk-i rehüñde

2 Olmazdı göñül kākül-i fettāne giriftār
Biñ fitne nihān olmasa zìr-i külehüñde

3 Sensin yine ḥüsn ile ser-efrāz ger olsa
Cem‘iyyet-i ḫūbān-ı cihān cilvegehüñde

4 Her kime naẓar itseñ olur saña giriftār
Bir cāẕibe-i hūş-rübā var nigehüñde

5 Nef‘ì gibi elden ḳoma dāmān-ı Ḫudāyı
Var ise bağışlar saña az çoḳ günehüñde

32a 198

HĀŞİMÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dem-i ‘ıyd iderdi çoḳ seyrāne cevelān eyle sulṭānım
El öpsün ḳullarıñ luṭfuñ firāvān eyle sulṭānım

2 [Dökülsün] yoluña ḳurbān olup ‘āşıḳlaruñ ḳanı
Maḥalleñ yolların reşk-i gülistān eyle sulṭānım

3 Bilinsün ḳullaruñ içre sezā-yı manṣıb-ı vaṣluñ
Ḳapuñda cem‘ idüp ‘uṣṣāḳı dìvān eyle sulṭānım

---

* *Nef‘î Dîvânı*, s. 333.
2a göñül: dil o D.

4 Dil ü cān görmek ister pertevān-vār ruḫsāruñ
Ḥarìm-i Ka‘be-i kūyuñda mihmān eyle sulṭānım

5 Naẓar ḳıl Hāşimì'ye çünki eyyām-ı şerìf irdi
Maḥall-i merḥabādır aña iḥsān eyle sulṭānım

32a 199

ÜNSÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilātün

1 Yıḳılsa gitse cihān ḳalmasa ḥacer ḥacer üzre
Yine düşer dil-i āvereye sefer sefer üzre

2 Güzel bilür eşer-i tìr-i āhı bülbül-i zār
Gül-i ter elde anuñ çün ṭutar siper siper üzre

3 Bulınmaz ehl-i dile bir maḥall-i ṭarḥ-ı tekellüf
Yapılsa kūy-ı ḫarābāt (...) diger diger üzre

4 ‘Aceb mi cünbiş-i cevelānım olsa ma‘reke-ārā
Semend-i ṭab‘ıma maḫṣūṣdur ḥaşer ḥaşer üzre

5 Cihānda ṭab‘ım o deryā-yı feyż-baḫşdur Ünsì
Ki sāḥilinde yanur ser-be-ser güher güher üzre

32a$^{der.}$ 200

Lİ-RĀḲIMIHÍ BĀHİR

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Çıḳardı pāydan çaḳşırı fettān-ı cihān ḫış ḫış
Saña ṭut didi iş ṭut ey raḳìb ... şandın iş iş

2 Raḳìb ol dil-ber-i bādām çeşme irmek isterdi

* Savaş Uzun tarafından hazırlanan *Ünsî Hasan Efendi Hayatı, Eserleri, Dönemi ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

Bi-ḥamdillāh irişmadı(?) ṣarardı düşdi çün mìşmìş

3 Ḫorūslandı o kebg-i nāza şeyḫ-i tekye ḫavfım bu
Mürìdin mākiyān-āsā hep itdi tekyeden kış kış

4 Mey-i vaṣlı çoḳ içmiş çatlar inşāllāh ḥabāb-āsā
Raḳìbiñ ḳarnını gördüm ḫum-ı ṣahbā gibi şiş şiş

5 Bugün misvākı ṣordum Bāhirā zāhid dehānından
Didi būy-ı ḫār [gibi] bulmadım hep aradım diş diş

32b[der.] 201

MĀHİR-İ MAR‘AŞÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bì-behre benim kūy-ı (...)
Ceyş-i ġam (...)

2 Seyr- i ruḫ-ı dildār ile dil (...)
Bìmāra ne sūd ola temāşā-yı (...)

3 Müşkil o şehiñ ‘āşıḳa āhınıñ cefāsı
Dil-dāşte-i vaṣla ne ġam cevr ü cefādan

4 Siper-i nükhet-i ḫūb oldı meşām-ı dil ü cān lìk
Senden degül ey şūḫ-ı cihān bād-ı ṣabādan

5 Bìmār u hem-ṣoḥbet-i yār oldı dil ammā
Ḫ‘āhiş-ger-i vaṣl olmadı şerm ü ḥayādan

6 Fermānına Māhirdi "*semi‘nā ve aṭa‘nā*"[83]
Gerdān-ı cebìn itme neden ḥükm ü ḳażādan

[83] "İşittik ve itâat ettik ! " Bakara sûresi, 2/285.

32b 202

NEF‘Í*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Ārif ol ehl-i dil ol rind-i ḳalender-meşreb ol
Ne müselmān ḳavì ne mülḥid-i bì-meẕheb ol

2 ‘Aḳla maġrūr olma Eflāṭūn-ı vaḳt olsañ eger
Bir edìb-i kāmili gördükde ṭıfl-ı mekteb ol

3 Āfitāb-ı ‘ālem-ārā gibi sür ḫāke yüzüñ
Kevkebe başdır cihānı hem yine bì-kevkeb ol

4 Lā-mekān ol hem maḥallende yeriñ bekle yine
Gāh mihr-i ‘ālem-ārā gāh māh-ı naḫşeb ol

5 ‘Āşıḳ ol ammā ‘alāyıḳdan beri it kendüñi
Ne ḫam-ı gìsūye meftūn ne esìr-i ġabġab ol

6 Ḫıżır-ı minnet çekme var şoñra dil-i Nef‘ì gibi
Lūle-i āb-ı ḥayāt feyż ile leb-ber-leb ol

32b 203

‘ULVÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ey göñül ġayrıya meyl eyleme cānān bir olur

---

* *Nef‘î Dîvânı*, s. 316.
4b gāh: gāhì M.
5a kendüñi: göñlüni D.
6a ḫıżra: ḫıżır M.
6b ḥayāt: ḥayā M.

* Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Dîvân Şiiri Ulvî-Me‘âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî*, Fasikül: 3, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1948, s.18.
1b ‘ışḳı: mihri M.
2a aldanma: alınma Ç.
2b gerçi: ḫüsn-i Ç.
3a ġonce-femiñ: lāle-ruḫuñ Ç.
4a şol leb-i: ġonce-i Ç.

Birinüñ ‘ışḳı derūnuñda yeter cān bir olur

2 Ḥüsn-i Yūsuf görüp aldanma ruḫ-sādelere
Gerçi Yūsuf çoḳ olur Yūsuf-ı Ken‘ān bir olur

3 Dāġ-ı mihri yeter ol ġonce femiñ sìneñde
Āsumāna naẓar it mihr-i dırāḫşān bir olur

4 Görmedüm şol leb-i la‘lün gibi rengìn yāḳūt
Mühr yüz biñ bulunur mühr-i Süleymān bir olur

5 ‘Ulviyā şi‘rüme beñzer ḳanı bir naẓm-ı laṭìf
Çeşmenüñ ġāyeti yoḳ çeşme-i ḥayvān bir olur

32b 204

‘AṬĀYÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Dil-berüñ ġamzesi ḫūnì gözi mestāne gerek
Kendi ḳız naḳşı güzel cünbişi merdāne gerek

2 Göz ucuyla gice meclisde nice nāz u niyāz
İltifātı ḳoluna ḥāṣılı rindāne gerek

3 Ḫāne-perverleri ḳo cevr-i cinān ise daḫı
Yār dünyāda hemān şūḫ-ı levendāne gerek

4 Bezm-i meyde güzeliñ şem‘-i cemālin ṭulunup
‘Āşıḳ-ı suḫte-i dil ḫıdmete pervāne gerek

5 Āl ile ‘aḳlın alur dil viren üftāde gerek

[*] Saadet Karaköse, *Nev‘i-zade Atayi Dîvânı Kısmî Tahlil - Metin*, İnönü Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya 1994, s. 550.

* Bu gazelin ilk beyti hariç diğer tüm beyitleri karşılaştırılan çalışma ile farklı olduğundan aparatta verilmek yerine tekrar yazılması tercih edilmiştir.

Meyl iden yāre ʻAṭāyì gibi merdāne gerek

33a 204

[ʻAṬĀYÍ][84]

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

(Fāʻilātün) (Faʻlün)

1 Dil-berüñ ġamzesi ḫūnì gözi mestāne gerek
Kendi ḳız naḳşı güzel cünbişi merdāne gerek

2 Çeşmi gibi göñül avlayıcı şūḫ u şāh-bāz
Ḫāl-i ruḫsārı gibi fitnede bir dāne gerek

3 Ḫāne-perver olıcak hūr-ı cinān ise daḫı
Hiç görinmez gözüme yār-ı levendāne gerek

4 Revnak-ı ḥüsni yiter aña n'idersin uzadup
Ḫaṭṭ-ı nev-ḫìze ne meşşāta ne ḫod şāne gerek

33a 205

ES‘AD

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Vücūduñ nūr-ı veche "lem yezel"[85]dür yā Rasūlallāh
Ẓuhūr-ı perteviñ nūr-ı ezeldür yā Rasūlallāh

2 Melāḥatle güzelik sende ḫatm olmuşdurur el-Ḥaḳ
Cemāliñ ḥüsn-i Yūsufdan güzeldür yā Rasūlallāh

3 Ne vech ile göñül baġlaya vezìr ġayrı maʻşūḳa
Cemāl-i bā-kemāliñ bì-bedeldür yā Rasūlallāh

[84] 204 nolu gazelin Saadet Karaköse tarafından hazırlanan *Nev'i-zade Atayi Dîvânı Kısmî Tahlil - Metin* adlı doktora tezindeki formu.
[85] "Zā'il olmaz". Ayrıca "bākì, kalıcı" anlamlarında Allah'ın sıfatlarındandır.

4 Senüñ yoluñda her ne zaḥmet olsa ‘ayn-ı raḥmetdür
Eger nìş olsa kim nūş-ı ‘aseldür yā Rasūlallāh

5 Göñül vaṣluñ umar lāyıḳ degülsem de ‘ināyet ḳıl
‘Amel yoḳ itdigim ancaḳ emeldür yā Rasūlallāh

6 Cenāb-ı ḥażrete lāyıḳ ‘amel yoḳ gerçi Es‘ad'da
Hele bünyān-ı dìnim bì-ẕaleldür yā Rasūlallāh

7 Ḳuṣūr-ı şi‘rimi luṭf eyle setr it zeyl-i ‘afvuñla
Senüñ şevḳiñle söylenmiş ġazeldür yā Rasūlallāh

33a 206

TĀ'İB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ruḫ ḫāline ḫāli ruḫ-ı cānāne münāsib
Meh kevkebe kevkeb meh-i tābāne münāsib

2 ‘Ārıż gül degül ise çemen-zār-ı ḥüsndür[86]
Gül gülşene gülşen gül-i ḫandāna münāsib

3 ‘İşve mey ü la‘l-i lebi ise aña sāġar[87]
Sāġar meye mey sāġar-ı raḫşāna münāsib

4 Ḫançer o miyāna meh-i nev olsa sezā-dār
Ḫançer bele bel ḫançer-i bürrāne münāsib

5 Kārı dil-i zārıñ ġam-ı ‘ışḳıñdır ezelden
Dil ‘ışḳıña ‘ışḳuñ dil-i sūzāna münāsib

* Erol Gündüz tarafından hazırlanan *İbrâhîm Tâ'îb Malatyalı Kazakzâde Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.
[86] Mısra vezne uymamaktadır.
[87] Mısra vezne uymamaktadır.

6 Dil Bìjeni çāh-ı zenaḫdānıña düşdi
Bìjen çehe çeh Bìjen-i nādāna münāsib

7 Tā'ib ġam-ı hicrānıla nisbet ezelìdir
Ġam ‘āşıḳa ‘āşıḳ ġam-ı hicrāna münāsib

33a 207

NAẔÍRE-İ MEẔĀḲÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

2 La‘l-i leb-i dil-dār ile dürr dişlerini gör
Ḥoḳḳa düre dürr ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

3 Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāne münāsib

4 Gül-şende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
Serve ḳad ü ḳadd serv-i ḫırāmāna münāsib

5 Peyġūle-i firḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

6 Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

7 Çek rişte-i naẓma dürr-i güftārı Meẓāḳì
Dürr rişteye rişte dürr-i ġalṭāna münāsib

---

* *Mezâkî Dîvânı*, s. 296.
6a itse: eyler M.

33a[der.] 208

MĀHİR-İ MAR‘AŞÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 (...)

2 A‘dā didi zülfi girih (...)
Dir zìre (...) itmege māhir

3 Hicriñ şebi dil-pìşe siyeh-i necm-i şemerden
Ḥayret-zede-i ẓulmet ü bì-tāba māhir

4 Rām olsa o şeh ‘āşıḳa (...) ḥaşırda?
Pür nūr-ı cihān itmeye mi doġmasa māhir

5 Hem şi‘rde hem ışḳda hem ṭab‘da bì-misl[88]
Sensin ‘ulyā dinse n'ola nāmıña Māhir

33b[der.] 209

‘ĀLÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dünyā evinüñ renc ü ‘anāsı yoġ-imişse
Evvel oldı hele bāri fenāsı yoġ-imişse

2 Vallāh fenāsın daḫı n'eylersek iderdik
Ġuṣṣa vü ġam ü derd ü belāsı yoġ-imişse

3 Ol derd ü belādan daḫı kim eylerdi şikāyet
Her laḥẓada biñ dürlü ḳażāsı yoġ-imişse

---

[88] Mısra vezne uymamaktadır.
[*] Kudret Altun, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı*, Özlem Kitabevi, Niğde 1999, s. 468.
2b ġuṣṣa vü ġam: ġam ġuṣṣa D.
3a daḫı: da M.
4: -M.
5a ne: be M.

4 Ser-cümle ḳażāsına da baş egmek olurdı
Devlet didigüñ ḳışṣa recāsı yoġ-imişse

5 Devlet daḫı olmazsa ne ʻĀlì hele bāri
Her bì-hünerüñ ṭaʻn u eẕāsı yoġ-imişse

6 Vìrāne göñül kim bile yap yap şeneleydi
Bu çarḫ-ı felek bu yıḳılası yoġ-imişse

33b 210

LĀMİʻÍ

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1 Bilürüm kūyıñda ġamdan her gün āh eksük degül
Ādemìlikdür şehā ḳuldan günāh eksük degül

2 Yāsemìniñ çün ṣabā ḳabdı külāhıñ gül didi
Kelle ṣāġ olsun cihānda bir külāh eksük degül

3 Geh ġamuñ vìrān ider dil mülkiñi gāhì gözüñ
İş bu ġam-ābāda bir bì-dād-ı şāh eksük degül

4 Müddeʻìler her dem beni kec iñledür
Āh zülfün gibi bir rūy-ı siyāh eksük degül

5 Lāmiʻì ister ḳapuñda bende olmaḳ rūz u şeb
Yoḫsa şāhım devletiñde māl ü cāh eksük degül

33b 211

EMĀNÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Vaṣf-ı dendānıñı geh geh dil-i maḥzūn söyler
Söylemez söylemez ammā dürr-i meknūn [söyler]

2 Naẓm-ı sencìde-i dendānıñ oḳur serv çün
Vezn-i ṭab‘ı olan elbette mevzūn söyler

3 Jāle dendānıña ter düşdigini gülşende
Güllere şām ü seḥer bülbül-i meftūn söyler

4 Dürr-i şehvār-şehā ḥasret-i dendānıñla
Ṣadefiñ ḥālini ġāyetde diger gûn söyler

5 Bir ġazel didi Emānì dişiniñ vaşfında
İşidenler didiler hep dürr-i meknūn söyler

33b 212

ẒİHNÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Nev-bahār oldı giyüp eşcār rengìn cāmeler
Tutdı bülbül bāġda gül şevḳine hengāmeler

2 Yazdı gül evrāḳına bir nüsḫa nāḳḳāş-ı bahār
Kim anı idrākden ‘ācizdürür ‘allāmeler

---

* Süleyman Solmaz, *Ahdî ve Gülşen-i Şuârâsı(İnceleme-Metin),* Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2005, s. 216.

* İlgili çalışmada bu şiirin sadece ilk beyti yer almaktadır.

1a vaṣf-ı dendānıñı: dişlerün vaşfını Ç.

3 Niceler ṣanma ki geldi müjde-i nev-rūz içün
Gülşene peyk-i nesìm ile düzülmüş nāmeler

4 Levḥ-i bāġa *Keyfe yuḥyi'l-arża*[89] naẓmıñ yazmaġa
Çekdi cedvel cūy-ı sebze ḥāżır itdi ḫāmeler

5 Bāġ-ı Firdevsi hevālar ‘Unṣurıdır Ẕihniyā
Sen de başla ḫān-ı ġāzi nāmına Şeh-nāmeler

34a 213

DĀ‘Í MEDDĀḤ-I ‘AYNTĀBÍ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Hey ne ḥālet-baḫş olur neşv ü nemāsı ibriġiñ
Dāmenin elden ḳomazlar mübtelāsı ibriġiñ

2 Eylese iclāsı-ı taḫt-ı āhenìn üzre eger
Zìr-i pāyına çeker ibriġiñ

3 Bun görünce lāf-zenlikler idüp ḳaynar ṭaşar
Ḫayli germiyetlidür ṣıyt u ṣadāsı ibriġiñ

4 Ḫāk-meşrebde meger āteşle itmiş imtizāc
Çār-‘unṣurdan gibi āb u hevāsı ibriġiñ

5 Bir ocaḳ-zāde maḥabbetlü dil-āverdür kim ol
Cem‘ olurlar başına hep āşināsı ibriġiñ

6 Ḫˇāce-i pür-māyedür her şüḥfe itmez iltifāt
Cümle kālāy-ı meyin bey‘ u şirāsı ibriġiñ

7 Şeyḫdür gūyā ki nāre kendüyi pür-tāb ider

[89] "*Yeryüzünü nasıl diriltiyor* ?" , Rūm Sūresi, 30/50.

Yā semenderdür ki āteşdir ġıdāsı ibriġiñ

8 Gāhì sākit gāhì deryā-dil olup mevc-ḫìz olur
Defter ü aḳlāma gelmez mācerāsı ibriġiñ

9 Dā'iyā ṣarf eylediñ naḳd-i kelāmı zer gibi
Nideyin ammā ki hiç olmaz bahāsı ibriġiñ

34a 214

NĀDİRÍ*

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Genc-i 'ışḳ-ı yār pinhān oldı künc-i sìnede
Mārlardur şerḥalar pìrāmen-i gencìnede

2 Ferş-i mìnā üzre Belḳıs oldı gūyā cilve-ger
'Aks-i dil-dāre naẓar ḳıl ṣafḥa-i āyìnede

3 Rişte-i cānlarla la'lüñ şöyle itdi imtizāc
Kim bulınmaz ol leṭāfet sükkerì levzìnede

4 Va'ẓ iderken keff ṣaçup olsa 'aceb mi na're-zen
Çünki vā'iẓ üştür-i sermeste döndi kìnede

5 Nādirìnüñ eski derdi tāzelenmişdür meger
Tāze dāġuñ ḥaddi yoḳ ol 'āşıḳ-ı dìrìnede

---

* Numan Külekçi, *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989, s. 242.

1a künc-i sìnede: ġonce sìnede M.

3b levzìnede: pişmaniyyede M.

34a 215

NEF‘Í

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ṣūḫ olsa güzel ġāyet ile pür-nemek olsa
Sevmem nemegin olmayanı ger melek olsa

2 Ḫūbāna ‘aceb lāzimedir cāẕibe-i dil
Ansız baḳamam ḥüsn ile mihr-i felek olsa

3 ‘Uṣṣāḳı ḳosa her nigehi ḫavf ü recāda
Her ġamzede luṭf u ġażabı müşterek olsa

4 ‘Āşıḳlarınıñ bilse ‘ayār-ı zer-i rūyun
Ḫārā-yı dil-i saḫt-ı nihādı miḥekk olsa

5 Dil-ber ḳatı mümtāz u müsellem gerek ammā
Nef‘ì hele ṣūḫ olsa güzel pür-nemek olsa

34a[der.] 216

BELÍĠ-İ ḲAYṢARÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Bülbül nesìme söyledi hergiz ḫaberimiz
Bilmez ki bu söz güṣ-ı ġonceye deger meger[90]

2 Dilde eger kim olmasa muḥkem tevekküli
Dā'im naẕar eyleye ehl-i sefer mefer

3 Her rind-i sāde dillere ṭa‘nı cezāsıdır
Ehl-i riyāya ḥaşirde oldı saḳar maḳar

4 Yandıḳça nār-ı ‘ışḳ-ı āfet iseñ ḥasreti
Vir zamān-ı şayfda ey dil ḫaṭar maṭar

[90] Mısra vezne uymamaktadır.

5 Ṭa‘n-ı ‘adūya eyle taḥammül ey Belìġ
Baḥr-ı muḥìṭ virmez aṣla keder meder

34b[der.] 217

NĀBÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Reşk-i ruḫ-ı ālüñle gül āteşlere düşmiş
Mey-i ḥasret-i la‘lüñle keş-ā-keşlere düşmiş

2 Ḥal ḳaydı ile mes'ele-i müşkil-i zülfüñ
Şāne ‘aceb efkār-ı müşevveşlere düşmiş

3 Rū-māl-i ḫayāl eyleyerek ḫaste-i çeşmüñ
Taşvìrli bālìn-i münaḳḳaşlara düşmiş

4 ‘Uşşāḳuñı ġarḳ eyledi ḫūn-ābe-i eşke
‘Aksüñ ki ḳadeḥde mey-i bì-ġışlara düşmiş

5 Ol mìveye beñzer ki alur rengi ḳamerden
Nābì dil-i ḫūn-geşte ki mehveşlere düşmiş

34b 218

ḲADRÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün

1 Dil düşdi yine baḥşe bir emr-i muḥāl üzre
Dìvāne olur billāh ḳalursa bu ḥāl üzre

2 Ḫaddinde görünen ḫaṭ ḫaṭṭ-ı yed-i ḳudretdür
Nūr āyetini yazmış ol ṣafḥa-i āl üzre

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 631.
5a rengi: reng M.

3 Ḳıl deñlü miyānıñ yoḳ ḳande yer ider ḫançer
Çoḳ fikr-i daḳìḳ itdim bu ince ḫayāl üzre

4 Ḫˇān-ı ġam-ı dil-berden dirler ferāġāt ḳıl
Tevbe ola mı cā'iz hiç nān-ı ḥelāl üzre

5 Ḳadrì ḳuluñ ol āfet ber-dār iderim dimiş
Ṣalmış resen-i zülfün bir tāze nihāl üzre

34b 219

NAḲŞÍ*

Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Men kemāl-i ‘ārifānıñ meẕheb-i ‘irfānıyum
Kāfiriñ küfri vü cānā mü'miniñ ìmānıyum

2 Her ne kim arż u semāda yaradıldı cümle
Aṣlım fer‘im‘dür añlar bāṭınında cānıyum

3 Genc-i esrār-ı Ḫudāyım hem ṣefì‘u'l-müẕnibìn
Sırr-ı Aḥmed'dür özüm hem raḥmetiñ men kānıyum

4 Bir vücūd-ı bāḳiyim kim ẕatıma irmez ḫalel
Ṣūretā ẓāhirde ammā bir binā-yı fāniyüm

5 Zìr-i destinde Ḫudānıñ gerçi çoḳdur ḳulları
Men ḥaḳìḳatde muḥaṣṣal cümlenüñ sulṭānıyum

---

* Hikmet Atik, *Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı*, Buruciye Yayınları, Sivas 2007, s. 236.
1a men: ben D.
2a kim: var D. / yaradıldı cümle: ḫalḳ olan eşyālarıñ D.
3a genc-i esrār-ı Ḫudāyım: keşr-i esrār-ı İlāhım M.
3b hem: çün D. / men: ben D.
4a ḫalel: ḥalel D.
4b ṣūretā ẓāhirde ammā: gerçi kim ṣūret yüzünden
5b men ḥaḳìḳatde muḥaṣṣal: lìk cānā Ḥaḳ bilür kim D.
6, 7: -M.
8b bu ṣadef-kānında: bir ṣadef ḫākinde D.

6 Ḥūri vü ġılmān dilerseñ baña gel kim zāhidā
Bendedür miftāḥ-ı cennet hem anuñ Rıdvānıyum

7 Ey denì ṣūret-bìn olma ẓāhire ḳılma naẓar
Ḳalbe nāẓır olagör kim tā ezel rūḥāniyüm

8 Dürr-i yektā kim oḳurlar ‘ālem içre Naḳşiyā
Bu ṣadef-kānında äḫir men anuñ ‘ummānıyum

34b 220

MÜDERRİS*

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 Ḥammām içinde dellāk bir iş getürdi başa
Başdan beni çıḳardı ad eyledi terāşa

2 Başumı ustura ile döndürdi lāle-zāra
Ḳan başdan aşdı ol dem indi döküldi ḳaşa

3 Göz ḳıpduġumı bilmez diş ḳışduġum ne bilsün
Gelür benim iñildüm ol cāhile temāşā

4 Ṣabr ile gördüm olmaz erdi bıçaḳ süñüge
Didüm ki usta luṭf it çal usturāyı ṭaşa

5 Çalup bıçaġı ṭaşa ḳaṣd itdi geldi başa
Mūsā ile o Fir‘avn girdi yine ṣavaşa

6 Nice şerḥalar açdı başumda kim görürse

* Müslüm Yılmaz, *Beşiktaşlı Yahyâ Efendi Hayatı, Tasavvufî Şahsiyeti ve Dîvânı*, Dergāh Yayınları, İstanbul 2014, s. 177.

2: 3 D.
2b indi: andan M.
3a bilmez: görmez D.
5a çalup bıçaġı: çaldı usturā M.
6, 7: -M.
8 Āh itme ey Müderris bu deñlü ser-güzeşte
Elbette göz göriser her ne yazılsa başa M.

Şimden geru deyiser kūçek misin ḳo nāşa

7 Ṣabr eyle ey göñül bunca serencām içün
Elbette göz göriser her ne yazılsa başa

8 Aġlama ey Müderris nice serencām içün
Çāre ṣabırdur ancaḳ çün işdür düşdi başa

35a 221

ḤİLMÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ruḫ-ı dil-berde dilā yāre diyü itme ḫayāl
Ruḫ-ı āyìnedir andan görinür ‘aks-ı hilāl

2 Yā ḳaşı sāyesi düşmüş o ruḫ-ı zìbāya
Ṣaldı pertev aña yā ġamze-i tìġ-i ḳattāl

3 Per-i Cibrìl doḳunmuş ya nişān-ı mehdir
Ser-i ḫāl ile ḫırāṣìde ya berg-i gül āl

4 Ḥalḳa-i zülfi doḳunduḳda nişān itdi meger
Terlikinden ruḫı üzre görinür yāre-miṣāl

5 Rāy-ı ruḫsāradır ol yāre degüldür Ḥilmì
Ḳalem-i ṣun‘la yazıldı yā ḫod-i cìm-i cemāl(?)

35a 222

ḪÜSREV*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 بتم را دل ربای مزهبستش
که آب زندکانی درلبستش

2 بز یر زلف میدارد نهان او
به بین خورشید رخشان درشبستش

3 کتاب عشق میخوانم چب و روز
که یارم را وطن درمکتبستش

4 زنار غم مرا بوی بهی نیست
که همچون سیب سیمین غبغبستش

5 سوار عشق توای جان کسی شد
که دایماسك کلکون مرکبستش

6 کشتدان چشم مردم عالمی را
مجلادان مکر که مشربستش

---

* Dinin gönül alanı taptığım(dur) ki;
Hayat suyu onun dudağındadır.

Onun gizliliği saçının altındadır;
Gör, parlayan güneş onun gecesindedir.

Gece ve gündüz aşkın kitabını okuyorum;
Çünkü yarim onun(aşkın) mektebini vatan tutmuş.

Gam kuşağı bize güzel bir koku değildir;
Ki onun gümüş gerdanı elma gibidir.(?)

Senin aşk atının süvarisi olanın;
Bineği kanlı gözyaşıdır.

(?) Halkın gözü âlemi;
Meger cilalama işi onun tarzıymış.

Hüsrev'in gönlü dâima aşkın hararetindedir;
Ki can rahatlıkları onun gecesindedir.

7 دل خسرو همیشه درتب عشق
که راحتهای جانی درشبستش

35a 223

MÜDĀMÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ilün

1 N'ola ġamzeñ atarsa ḫışmıla tìr-i cefā cānā
Hele sāḳì-i la‘lüñ luṭf ider cām-ı vefā cānā

2 Giyüp egniñe rengìn cāmeler seyr-i kenār itsek
Meh ü mihr-i cihān eyler cemāliñden ḥayā cānā

3 Ruḫuñ mir'ātı ‘aks-i ẕevḳ iderken dillere dā'im
Nice teşbìh olur āyìne-i ḫūrşìd aña cānā

4 Ne deñlü bì-ser ü sāmān olursa bu dil-i şeydā
Yeter bend itmege bir rişte[91]-i zülf dütā cānā

5 Ümìd idüp temennā-yı viṣāl-i ‘ālem-ārāñı
Ser-i kūyuñ dolaşur bu Müdāmì mübtelā cānā

35a$^{der.}$ 224

FEHÍM[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Seyr ḳılsañ her behā'im-ṭab‘-ı ‘ālem ḫod-pesend
Pādişāh-ı ‘ālem olsa olmaz ādem ḫod-pesend

---

[91] " رسته " şeklinde yazılmış ancak metin bağlamında rişte kelimesinin daha uygun olduğu düşünülmektedir.
[*] *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 358.
2: -M.
3a dil-dārı: dil-dār M.
4b ol: -M. / ḥurrem hem M.
5b şā‘ir: sāir M.

2 Nev-şarābān bir ḳadeḥle lāf-ı şāhì urmada
Rind-i dürd-āşām olmaz olsa ger Cem ḫod-pesend

3 Bü'l-ʻaceb-eṭvār bir-dil-dārı sevdim dehrde
Hem tevāżuʻ-kār hem maḥbūb-dil hem ḫod-pesend

4 Nāz-perver nāzenìn nāzük-beden gül-ġonce-leb
Yaraşur olsa eger ol verd-i ḥurrem ḫod-pesend

5 Şiʻri iʻcāz olsa da faḫr eylemez ādem Fehìm
Ḳande bir nā-ḫoş-edā şāʻir görürsem ḫod-pesend

35b[der.] 225

SULṬĀN SÜLEYMĀN[*]

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1 Ḳan yutarsa ġam degül laʻl-i leb-i yār isteyen
Cān virür bu yolda bir zülf-i siyeh-kār isteyen

2 Terk idüp zühd ü ṣalāḥı ḳılmışam zülfüñ ḳabūl
Rūz-ı maḥşerde benim ey dest-i zünnār isteyen

3 Ḳāniʻ olmaz kūyuña vaṣluñ diler bì-çāre dil
Hiçe ṣatdı ʻālemi ʻışḳ ile dìdār isteyen

4 Ḥāṣıl ider derd ü miḥnet ʻālem içre ʻāḳıbet
Naḳd-i ʻömrin ḫarc idüp yār-ı vefā-dār isteyen

5 Bì-vefā yāruñ Muḥibbì cevrini maʻẕūr ṭut

---

[*] *Muhibbi Divanı*, s. 608.
1a ġam: tañ D.
2: 3 D.
3: 4 D.
3b ṣatdı: almaz D.
4a Ḥāṣıl ider derd ü miḥnet ʻālem içre ʻāḳıbet: Ḥāṣılı bu ḫırmen içre derd ü miḥnet ʻāḳıbet D.
4b idüp: ider D.

Yārsuz ḳalur cihānda ‘aybsuz yār isteyen

35b 226

FEHÍM[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Olur mı cāna dimāġ-āşinā şemìm-i murād
Eser mi gülşen-i āmālüme nesìm-i murād

2 İder mi baḫtumuzı Ḥaḳ ḳarìn-i mihr-i ümmìd
Olur mı ṭāli‘ümüz maḥrem-i ḥarìm-i murād

3 Şarāb-ı ye's ideli cānı mest-i lā ya‘ḳil
Derūn-ı ḫāṭıra gelmez ümmìd ü bìm-i murād

4 Ḳażā ne çāre dili sìr-ḫūn-ı ye's itmiş
İdince herkesi perverde-i na‘ìm-i murād

5 Bu kār-ḫāne-i ḥırmān içinde tā ki Fehìm
Naṣìb olur mı ‘aceb vāye-i ‘amìm-i murād

35b 227

ḪÜSREV-İ RŪM

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Yeşiller giydigiñce ṭūṭì-i gūyāya beñzersin
Siyeh-pūş olduġuñca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin

2 Ḳaçan kim nāzıla āḳ-sāde giyseñ ey semen-sìmā
Ṣadefde ḥāṣıl olmuş bir dür-i yektāya beñzersin

---

[*] *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 354.

5a tā ki: bā kì M.
5b vāye-i: dāne-i M

3 Giyüp egniñe māì cāmeler seyr-i çemen itseñ
Yem-i ḫaḍrāda Ḫıżıra gökdeki ‘Ísāya beñzersin

4 Libās-ı surḫıla cānā yeşil ferrāce giydükçe
Ṭarāvet gülşeninde ġonce-i zìbāya beñzersin

5 O gül ruḫsārı vaṣf itdüñ ‘aceb rengìn edālarla
Sözüñde Ḫüsrevā sen bülbül-i şeydāya beñzersin

35b 228

ḤARÍM-İ ḴAYṢARÍ-İ MEVLEVÍ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Şerḥ-i derd-i ‘ışḳ kim yetmez imiş evrāḳ aña
Bir varaḳ mānend iken bes sìne-i ‘uşşāḳ aña

2 Yerde sebze gökde sidre ḫaṭṭıña üftādedir
Hiç bulunmaz bu cihānda olmaya müştāḳ aña

3 Saña mülk-i ḥasen-i māde[r]-zād[92] olduḳda ‘aṭā
Eylemişler semt-i istiġnāyì de ilḥāḳ aña

4 Gülsitān rūyıña ḫāl ü ḫaṭṭ-ı zìbā yeter
Gelmesün ey ḫūb gìsūlar gibi ‘allāḳ aña

5 Şekl-i insānìde aġyārlıgın ‘aksidir[93]
Fi'l-meṣel mānend olurlar ṣūret ü Vaḳvāḳ aña

6 Pūte-i ‘ışḳ-ı civān ṣafvet virürmiş ādeme
Ey Ḥarìmì belki hem-vāre olur işrāḳ aña

---

[92] "مادزاد" şeklinde yazılan ifadenin "māder-zād" olduğu ve "ر" harfinin yazılmamasından kaynaklanan bir hata olduğu düşünülmektedir.
[93] Mısra vezne uymamaktadır.

36a 229

ḤARÍM

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 O kāfir dil ki ḥarf-i va‘d-i ferdāyı olur gūyā
Derūn-ı mürdeye cān-baḫş ‘Ísāyı olur gūyā

2 Nigāh-ı tercemān-ı ‘arż-ı ḥāl-i bendegān iken
Yine ol şeh-levendim ġayrı ma‘nāyı olur gūyā

3 Perìşān ḫāl olan üftāde-gāni bilmek isterseñ
Su'āl it ġamzeye maḫfì vü peydāyì olur gūyā

4 Ṣaḳın maġrūr-ı mülk-i ḥüsnüñ olma ‘ibret al cānā
Ki her bir sebze ḥüsn ü mihr-i ‘aẕrāyı olur gūyā

5 Ṣurāḫìniñ yerin tā cānda eyler rind-i mey-āşām
Ki bir kez ḳalḳaleyle sırr-ı dünyāyı olur gūyā

6 Neden bì-hūde pìc ü tāb-ı zāhid ḥall-i müşkilde
Yüri pìr-i muġāna her mu‘ammāyı olur gūyā

7 Gelince ey Ḥarìmì ḫāme-i behzād-veş saña
Rumūz-ı evveli esrār-ı uḫrāyı olur gūyā

36a 230

ḤARÍM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Bezm-i cānā[n]da hem-dem olana elzem edeb
Meyde maḥbūbda ecir olınur her-dem edeb

2 Gāhi küstāḫ olurum gāh cesūr-ı mìrim(?)[94]
Ben kenār ādemiyim ‘afv idiñüz bilmem edeb

3 Ey mu‘allim neden āzürde-i ta‘lìm itmek
O perì-zāde olur ‘ilm ü hüner-i mülhem edeb

4 Her furū-māyeyi çūb-ı sitem itmez ıṣlāḫ
Olmaḳ ister ezelì ṭıynetine müdġam edeb

5 Ey Ḥarìmì reh-i ‘ışḳuñ ola gör rāst-revi
Budur erbāb-ı maḥabbetde evlā mübhem edeb

36a 231

ḤARÍM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Leb-i dil-berde göñül ider[95] maḳarr inşāllāh
Şehr-i dilden keder-i ġam gider inşāllāh

2 Ḫūn-ı dìdemle yazup ḥālimi ‘arż eyleyemem
Kūşe-i çeşm ile eyler naẓar inşāllāh

3 Necm-i şāḳıb gibi elbet seni ey diyü ‘adū
İrer āhım odı bir gün yaḳar inşāllāh

4 Der-i dildāra ‘azìmet ideli peyk-i nesìm
Vaḳt-i ‘avdetde virür bir ḫaber inşāllāh

5 Ey Ḥarìmā ṭaleb-i vuṣlata ye'sim yoḳdur
O perì va‘dini encāz ider inşāllāh

[94] Mısra vezne uymamaktadır.
[95] Mecmuada "it" şeklinde yazılmış ancak vezin açısından "ider" olması gerektiği kanaatindeyiz.

36a[der.] 232

BELÍĠ-İ ḲAYṢARÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Saña ey ṣeyḫ da‘vā-yı kerāmet nā-münāsibdür
İrenler Ḥaḳḳa ḥālin söylemez söylerse kāẕibdür

2 Senüñde ṭālibā her ṣubḥa dek ṣem‘a çıḳarmaḳdan
Müderris olaraḳ maḳṣūduñ iḫrāz-ı menāṣıbdur

3 Heves-kār-ı naẓẓām-ı ḥāl olan diller perìşāndır
Cihān-ı terk-i maṭlab eyleyen re'yinde ṣāibdür

4 Egerçi ‘ilm ü devlet cümle maṭlabdan müreccaḥdur
Velì Ḥaḳḳa taḳarrub eylemek aḳṣā'l-maṭālibdür

5 Ṣeb-i hicrüñde mümkin mi Belìġā itmemek girye
Ġarìbe vaḳt-i ṣām irdükde ṣādānlıḳ ġarāibdür

36b[der.] 233

NĀBÍ

Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Olmasa sufre-i āṣārumuzuñ sāḳıṭası
Bulamaz leẕẕet-i ma‘nāya ẓafer lāḳıṭası

2 Ḳatı berhem-zededür nüsḫa-i eczā-yı vücūd
Ḳābil-i derk degül güm-şudedür rābıṭası

3 Nice ḥükm itsek olur yine naḳìşi ẓāhir
Kā'inātuñ ḳatı nā-yāftedür żābıṭası

4 Zāil olduḳça olur ḥüsni cihānuñ peydā

Bu ‘arūsuñ ne ‘aceb ṣāni‘ imiş māşıṭası

5 Cennete vāsıṭa dünyādur egerçi Nābì
Dil-berinden daḫı şìrìn görinür vāsıṭası

36b 234

ḤARÍM

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Şahbāz-ı ṭab‘a sā‘id-i cān ḳonuḳ yeri
Ḫayli sirişke kūy-ı civānān ḳonuḳ yeri

2 Ey şeh-levend-i peyk-i ṣabā ol peyām içün
Geh gülistān ü geh dil-i nālān ḳonuḳ yeri

3 Tìr-i müje müsāferet itdükçe dìdeden
Olur müdām sìne-i sūzān ḳonuḳ yeri

4 Bu kārbān-ı ‘ışḳ gürūh-ı ‘aẓìm iken
Olmış gedā gehì gehì sulṭān ḳonuḳ yeri

5 Teşrìf-i muḳaddemiñle şeref-yāb olmaduḳ
Ammā ki ḫāk-i rāha dü-çeşmān ḳonuḳ yeri

6 Çoḳdan tekāpū üzre ‘ubūdiyyet eyledük
Ġayrı Ḥarìmì sāḥa-i ḫūbān ḳonuḳ yeri

36b 235

ḤARÍM

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şarāb-ı vaṣl-ı dil-berle göñül mestāne ey vā‘iẓ
Giderdi fikr-i Firdevsi bugün dìvāne ey vā‘iẓ

2 Licām-ı iḫtiyārım aldı elden neyleyim şimdi
Döküp ol zülf-i ‘anber-fāmını gerdāna ey vā‘iẓ

3 Görinür dìde-i ‘uşşāḳa envā‘-ı ḥaḳāyıḳlar
Naẓar itdükçe mir'āt-ı ruḫ-ı cānāne ey vā‘iẓ

4 Nigār-ı mey-furūşa cānımı bey‘ itdügim şanma
Tehìdür duḫter-i rez pür ṭutar peymāne ey vā‘iẓ

5 Ḥarìmā gibi sermest ol kerāmet lāfını urma
Daḫı himmet atıñ girmez senüñ meydāna ey vā‘iẓ

36b 236

ḤARÍM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Yine mi ṣıfat-ı cevri idiyorsun ìcād
Yine mi mülk-i dili eyleyeceksin berbād

2 Yine derd-i derūnum gün-be-gün ola füzūn
Yine mi girye vü zārı ideyim ben mu‘tād

3 Yine mi meclis-i aġyāra temāyül itdüñ
Yine mi ḫāṭırını anlarıñ eylersiñ şād

4 Yine mi āteş-i hicrüñ yaḳacaḳ cān u tenim
Yine mi ḥasret-i rūyıñla ḳılayım feryād

5 Yine mi baḥr-ı elem cūş u ḫurūş itdi Ḥarìm
Yine mi ḫavfuñ o kim ola raḳìbüñ dilşād

37a 237

ḤARÍM[96]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Tesellì itmege dil ṭıflını bir ġam-küsār olsa
Elinde erġuvānì bāde ṭutmuş *gül-‘iẕār* olsa

2 Ney [ü] çeng ü rebāb u def müheyyā olsa bi'l-cümle
Teġannì itmege hem ḫoş-ṣadālı bir *Nigār* olsa

3 *Ḥüseynì* ile *‘Acem Nev-rūza Zāvilden* güẕer itse
‘Irāḳ'a uġradup reh *Būselik*de bir ḳarār olsa

4 *Ḥicāz*'uñ rāhı *Gerdāniyye*'den çıḳsa *Nihāven*d'e
Tuṭup *‘Uşşāḳ* elin *Şehnāz*la ‘azm-i *Ḥişār* olsa

5 *Dü-gāh* u *Penc-gāhì*den *Segāh* u *Ṭāhire* varsa
*Nevā*da *Sünbüle Beste-nigār*la *Sāz-kār* olsa

6 Niçün pā-mālì-i *Zìr-efgen* olmaz *Kūcek* ü *Büzürg*
Muḫālif va‘di terk itse de *Rast*la iştihār olsa

7 *Nişābur* naġmesi ḫoşdur *Ṣabā*dan olsa taḳsìmi
Muḫayyer olmasa dil-ber Ḥarìmā pāyidār olsa

37a 238

ḤARÍM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 ‘Anberì reng ḳahve ile dā'im eyle ṣoḥbeti
Levn ü ṭu‘m u nükhetinde var anuñ miskiyyeti

[96] 28 makamdan oluşan bu Kâr-ı nâtıkta yer alan makam isimleri italik yazılmıştır.

2 Olduġıçün levn ü ṭu‘mı żıdd-ı ayran(?) lā cerem
Anı nūş itmez olan ṭab‘ında çobaniyyeti

3 İḫtirā‘-ı şāẕlıdır şād ola rūḥı anuñ
Nūş idende ġuṣṣa ḳoymaz arturur hem fiṭnatı

4 ‘Āzim-i rāh-ı ḫaṭā olup dime bid‘at aña
Ḥaḳla icmā‘ olanlar nūş ider mi bid‘atı

5 Çün bu ma‘nāyı buyurdı faḫr-ı ‘ālem ey le'îm
Hiç dalālet üzre olmaz ictimā‘-ı ümmeti

6 Ṭutalım bid‘at dinilmiş bid‘at-ı ‘ādiyyedir
Bid‘at-ı meẕmūma yoḳdur ekl ü şurbda nekbeti

7 Gelme mevlāyı severseñ ehl-i diller bezmine
Sen riyā vü sem‘a birle eylemişsin ülfeti

8 Ey Ḥarìmā ġuṣṣa vü ġamdan necāt ister iseñ
Ol müdāvìm-i ḳahveniñ şurbına ṣarf it himmeti

37a 239

RĀḲIM-I BURUSAVÍ*

1 در این زمانه رفیقی که خالی ارخللست
صراخائ می ناب و سفینهٔ غزلست

2 بدلبری اکر افتددلت مشو غافل
زعاقبت که بصد کونه کار محتملست

3 ندانی در شب الفت زر محبت را
که هجر تانشور خالصست و یادغلست

4 خیال خال وی اندر درون مکن جاکیر
سپرده کیست بهند وی خانه این مثلست

5 ز کنج قطع علاقه ندیده ام خوشتر
شکیب کرکنی این را چه کنج بی بدلست

6 نتیجه ایست نتیجه ازین ضروب سخن
که ارتباط دلی بادلی بسا عملست

---

* "Bu zamanda bozukluktan berì/uzak arkadaş;
Ancak saf şarap sürahisi ve gazel gemisidir.(mecmuasıdır.)

Bir güzele eğer gönlün tutulursa gafil olma!
Sonunda yüz türlü ihtimal vardır.

Muhabbet kapısını ülfet/yakınlık gecesinde bilmezsin;
Ki ayrılık acınız ya katıksız yahut da hilelidir.

Onun beninin hayali gönülde yer almasın;
Bu şuna benzer ki, o evde emanet bir hintli vardır.

Alakasızlıktan/bir şeye meyli olmamadan daha hoş bir hazine görmedim;
Eğer sabredip böyle yapabilirsen isteksizlik bir hazinedir.

Bu özlü sözlerin neticesi;
Gönül bağının olması külfetli bir iştir.

Ey Râkım, her gün görmüş kişiden bize bir tecrübe ulaştı;
Ki bütün bunlar ezelden beri olup durmaktadır."

7 بسر رسیده چنین تجربه زهر کامل
که راقما شود البت هر آنچه در ازلست

37a[der.] 240

NĀBÍ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Cemüñ tamāma irüp devri cām ḳalmışdur
O cāmdan da bu meclisde nām ḳalmışdur

2 Rüsūm-ı luṭf u kerem ḫalḳ içinde mensìdür
Hemān virüp alınur bir selām ḳalmışdur

3 Raḳìb sāye-i luṭfuñda oldı perverde
Anuñçün ey gül-i ter böyle ḫām ḳalmışdur

4 Cihān içinde murādum ne ise virdi ḳażā
Hemān bir almaduġum intiḳām ḳalmışdur

5 Ümìd-i kātib-i taḳdìrden müsā‘adedür[97]
Cerìde-i ‘ilmüm nā-tamām ḳalmışdur

6 Felekden almışuz envā‘-ı kāmı ey Nābì
Hemān bir almaduġum intiḳām ḳalmışdur

37b[der.] 241

BELÍĠ-İ ḲAYṢARÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 499.
1b da: -M.
2b Hemān virüp alınur: faḳat alup virilür D.
4: -M.
5a müsā‘adedür: müsā‘ade yoḳ M.
5b ‘ilmüm: emelüm D.
6a almışuz: almış M.
[97] Mısra vezne uymamaktadır.

1 Bir daḫı dest-i ḳażā baḫtımızı açmaz mı
Eyü gün geçmededür yā kötü gün geçmez mi

2 Ġamı ehl-i dile nā-ehle ider baḫş-ı derim (?)
Yoḫsa ṣarrāf-ı dehr nìk ü bedi seçmez mi

3 Ehl-i ġaflet arasında bu teḥaṣṣun nice bir
Seni bu [merg-i][98] ecel yoḫsa ḳapup ḳaçmaz mı

4 Ẓulm ider de yine maẓlūma gerer sìnesini
‘Acebā tìr-i du‘ā ẓālime hiç geçmez mi

5 Ābını raḥmet-i Ḥaḳḳıñ ḳatı vāsi‘ dirler
Dil-i sūzāna Belìġā bir avuç saçmaz mı

37b 242

FEYŻÍ

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O şūḫ-ı nādire fen dā'imā oḳur oḳudur
Marìż-i ‘ışḳa du‘ā-yı şifā oḳur oḳudur

2 O şāh-ı ‘işve-perest şevḳ ile ‘uşşāḳa
Miyān-ı meclis-i meyde ṣalā oḳur oḳudur

3 O rütbe ḥaẓẓ ider evṣāfın itmeden ta‘dād
Kitāb-ı ḥüsnini ṣubḥ u mesā oḳur oḳudur

4 O güne raḥmi var ‘āṣıḳa kim civānāna
Oḳunsa nüsḫa-i mihr ü vefā oḳur oḳudur

5 Gürūh-ı ehl-i dil ile cihānda Feyżì-i zār

[98] Mecmuada "gerek" şeklinde yazılmıştır, anlam ve vezin gereği metin tamiri yapılmıştır.

Raḳìb-i fitne sipāha belā oḳur oḳudur

37b 243

ḤĀSİB-İ BURUSAVÍ

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O şūḫ gāhìce ders-i vefā oḳur oḳudur
Marìż-i ‘ışḳa kitāb-ı şifā oḳur oḳudur

2 Bu fen-i pìr-i ḫarābātda görüp sāḳì
Ḳadeḥ du‘āsını ṣubḥ u mesā oḳur oḳudur

3 Henüz ṭıfl-ı sebaḳ-ḫˇān-ı nāz u ‘işve iken
O şūḫ muḫtaṣar müntehā oḳur oḳudur

4 ‘Arūs-ı pìr-i muġān olmaġla duḫter-i rez
Sebū-keşān-ı bezme ṣalā oḳur oḳudur

5 O şāh-ı ḥüsn ideli vezn-i ṭab‘a taḥsìn
Bu nev-ġazeli Ḥāsibā oḳur oḳudur

37b 244

VĀḲIF-I ḲAYSĀRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ne ġam şevḳ-ı ruḫuñdan düşe āteş-i cāna İbrāhìm
Ruḫuñ bir şem‘a-i bezm-ārā bu cān-ı pervāne İbrāhìm

2 Gözüñ üzre duran ebrūlarıñ mı yoḫsa ( )
Çeker mi ḫançeri her an iki mestāne İbrāhìm

3 Gehì ebrūlarıñ fikr ile mesken-i kūşe-i miḥrāb
Gehì yād-ı lebüñle menzilim mey-ḫāne İbrāhìm

4 Görünen beg midir yer yer ya gül düşürmege ‘uryān
Girüp bir nice hindū beççeler bùstāne İbrāhìm

5 Yıḳupdır ṣarṣar derd-i ġamuñ dil ka‘besin luṭf it
‘İmāret eyle yāb yāb ḳalmasun vìrāne İbrāhìm

6 Ruḫuñda ḫāl-i ‘anber bārıñ üzre ḫam-be-ḫam kākül
Dil ü cān murġınuñ ṣaydına dām ü dāne İbrāhìm

7 Bu Vāḳıf zemzem-i la‘l-i lebüñe teşnedir ġāyet
Kerem ḳıl yoḳ dime bāiṣ olursın ḳane İbrāhìm

38a 245

ḤÜSNÍ DER-SİTĀYİŞ-İ İBRĀHÍM KESÜ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ne dem meh-pārelerle ‘azm-i seyrān eyler İbrāhìm
Temāşā-gāh-ı dehri Yūsufistān eyler İbrāhìm

2 Ten-i sìmìnini gāhì ki ‘uryān eyler İbrāhìm
Ḥicāb-ı ebre ḫurşìdi gürìzān eyler İbrāhìm

3 Süvār-ı esb-i nāz olup vefā meydānına gelse
Ser-i üftāde-gānı kūy-ı ġalṭān eyler İbrāhìm

4 Kitāb-ı ruḫları ‘ışḳ-ı civānı baḫṣin açduḳça
Debistānı baña gūyā gülistān eyler İbrāhìm

5 Olup ṣubḥ u mesā ‘uşşāḳ dergāhıñda ṣaf-beste
Serìr-i ḥüsnde tertìb-i dìvān eyler İbrāhìm

6 Siyeh zülfüñ nice zühhāda küfri oḳudur ezber
Ruḫuñ ammā ki çoḳ kāfir müselmān eyler İbrāhìm

7 Bizimle çünki vaṣla eylemezsin ‘ahd ü peymānı
Eliñd[e] yā o cām-ı şevḳ-peymā n'eyler İbrāhìm

8 Dil-i hicr-āşināyı ġurbet eylemede umarım birgün
Żıyāfet-ḫāne-i vaṣlında mihmān eyler İbrāhìm

9 N'ola ebr-i emele deryūze-i ḫˇān-ı viṣāl olsa
 -gānıdır Ḥüsnì'ye in‘ām eyler İbrāhìm

38a 246

NAẒÍRE-İ ḪALÍL DAḲÍḲ *

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Cünūd-ı ‘ışḳ ile şol dem ki dìvān eyler İbrāhìm
Miyān-ı ‘āşıḳānda baña fermān eyler İbrāhìm

2 Levend-āne ḫırām ile gidince seyre ‘uşşāḳın
Derūnı āhıla "lā ḥavle"[99] gūyān eyler İbrāhìm

3 Daḫı nev-restedir bir kez olursa çārda sāle[100]
Benim göñlümce ḥüsnün māh-ı tābān eyler İbrāhìm

4 Ferāsetle bilür dildāde-gān aḥvālin ol ḫūnı
Elem çekme seni memnūn-ı iḥsān eyler İbrāhìm

5 Ne mümkin seyr idince ṣābır olmaḳ ravża-i ḥüsnün
Dil-i ‘uşşāḳı bülbül gibi nālān eyler İbrāhìm

---

* Lütfi Alıcı tarafından hazırlanan *Halîlî-i Mar‘aşî Dîvânçe ve Etvâr-ı Seb‘a* adlı çalışmada bulunamadı.

[99] " لا حول ولا قوت الا بالله " "Yetki ve kuvvet yalnız Allah'ındır." sözüne iktibas vardır. Bir sıkıntı vuku‘ bulduğunda sabrın tükendiğini göstermek için söylenir.

[100] Mısra vezne uymamaktadır.

6 Aceb mi kebş-i cānı ṣaḳlasam dil tekye-gāhında
Viṣāli ‘ıydına elbette ḳurbān eyler İbrāhìm

7 Ḳalursa dilde mihr aẕer aẕer ḳorḳarım bir gün
Ḫalìli āteş-i ‘ışḳında sūzān eyler [İbrāhìm]

38a 247

NAẒÍRE-İ ḤASBÍ-İ ḤİṢĀRÇEVÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ruḫuñ seyr eyleyen ‘uṣṣāḳı ḥayrān eyler İbrāhìm
Dil-i dildādesin elbette vìrān eyler İbrāhìm

2 Yanınca gezdirür aġyārı şādān eyler İbrāhìm
Bizimle ‘ışrete nāz-ı fìrāvān eyler İbrāhìm

3 Yanarsam ġam degüldür āteş-i sūzān-ı ‘ışḳında
Gehì giryān ider ammā geh iḥsān eyler İbrāhìm

4 Güzellik ṣatmasun Yūsuf gelüp bāzār-ı ḥüsn içre
Anı üftāde-i çāh-ı zenaḫdān eyler İbrāhìm

5 Benimle ‘ahd ü peymānıñ ḳanı ẓālim zamānında
Ya şimdi bu sitemler bunca ġavġā neyler İbrāhìm

6 Semend-i nāzını taḥrìk idüp meydāna girdikde
Hüner[v]erān-ı pehlivān-ı ‘ışḳı bì-cān eyler İbrāhìm

7 Debistān-ı ma‘ārifde daḫı bir ṣūḫ-ı nev-reste
Henüz resm-i vefāyı Ḥasbì im‘ān eyler İbrāhìm

38a[der.] 248

MU‘ÍDÍ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ziynet-i gül-zār-ı ṣaḥrā gül midür bülbül midür
Eyleyen göñlümi yaġmā gül midür bülbül midür

2 Gülse güldür söylese bülbül ne bilsün ādemì
Yā Rāb ol şūḫ-ı dil-ārā gül midür bülbül midür

3 Derd-i dil senden mi yā benden duyuldı bilmezem
Rāzı-ı ‘ışḳı iden ifşā gül midür bülbül midür

4 Bülbül aġlar gül güler her dem ḫarìm-i ‘ışḳda
Yoḫsa Mecnūn ile Leylì gül midür bülbül midür

5 Ey Mu‘ìdì söylenen dil-ber mi dilde sen misin
İllere şimdi temāşā gül midür bülbül midür

38b[der.] 249

‘ULVÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bizimle kūy-ı cānāne gelen gelsün giden gitsün
Ṣılā-yı erbāb-ı irfāna gelen gelsün giden gitsün

2 ‘Adem mülkine maḥmil baġladum ben şimdi ey ‘āşıḳ
Cemāl-i seyr-i yārāna gelen gelsün giden gitsün

3 Kimisi mescide girsün kimi mey-ḫāneye girsün
Rāzı dil söyle cānāne gelen gelsün giden gitsün

---

[*] Gülçin Tanrıbuyurdu, *Mu‘îdî Dîvân (Metin-Çeviri),* Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kocaeli 2012, s. 140.
3a bilmezem:‘āleme M.
3b rāz-ı ‘ışḳı: ‘ışḳ rāzın M.
5a söylenen: söyleyen D.
[*] Melek Canlı tarafından hazırlanan *Hâfız ‘Ulvî Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

4 Cinānı añma zāhid kūy-ı dil-ber var iken şimdi
Hele şimdi bu meydāna gelen gelsün giden gitsün

5 Bizim mey-ḫānemiz bir tekyedir ey ‘Ulvì yārāna
Dime teklìf-i rindāna gelen gelsün giden gitsün

38b 250

ŞEHRÍ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣundı sāḳì bādeden fincān fincān üstüne
Eyledi derd-i dile dermān dermān üstüne

2 Ḳaṭreler kim ḫūn-ı eşkimden girìbānımdadır
Ḥabbelerdir muttaṣıl mercān mercān üstüne

3 Ḫaṭṭ çekildi ḥuccet-i ruḫsārınıñ buṭlānına
Zülf ibrāz eyledi bürhān bürhān üstüne

4 Nìze-i müjgān-ı bekeff ṣaf ṣaf sipāh ġamzesi
Dām-ı zülfünden gelür yılmān yılmān üstüne

5 Dām-ı zülfünden ḫalāṣ olmaḳ ne mümkin murġ-ı dil
‘Uḳde ‘uḳde üstüne peyçān peyçān üstüne

6 Ḫırmen-i ümmìdi ser-tā-ser temāşā eyledim
Cüste cüste Şehriyā ḥırmān ḥırmān üstüne

38b 251

ENÍS*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳıl tebessüm tā ola ḫandān ḫandān üstüne
Naḫvetiñle tā-be-key giryān giryān üstüne

2 Dil berāber sìne-i ‘uṣṣāḳa yaḳma tāze dāġ
El-ḥaẕer ta gelmesün sūzān sūzān üstüne

3 Gelmez iseñ ‘āşıḳa gelmem dime ey pür-cefā
Olmasun bì-çāreye hicrān hicrān üstüne

4 Nev-resìdem iltifāt ehl-i ḳabāya her naẕar
Ḫān-kāh-ı ‘ışḳa baḳ ‘uryān ‘uryān üstüne

5 Ehl-i ‘ışḳa muḳteżā-yı ‘ışḳı icrā itmege
Şāh-ı dilden gelmede fermān fermān üstüne

6 ‘Işḳ ile vìrān olur ser-tā-ḳadem milk-i ḫıred
Gelmesün yā Rab aman sulṭān sulṭān üstüne

7 Ġamzeden mümkin degül naẕẕāre-i ḥüsni Enìs
Gelmeyince ḫˇābdan müjgān müjgān üstüne

38b 252

NAḪLÍ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Şāh-ı ġamze eyleyüp dìvān dìvān üstüne
Ḳatl-i ‘uṣṣāḳa ider fermān fermān üstüne

---

* Adem Ceyhan, *Enîs Recep Dede (?- 1733) Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri : Dîvânı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1990, s. 91.

4a nev-resìdim: nūr-ı dìdem D.

2 Añma giryānım gözüm ebrū ġamuñdan dem-be-dem
Hiç göz açdırmaz yaġar bārān bārān üstüne

3 ‘ışḳ-ı hūn-ālūd ḥasret-i rişte-i müjgān
Bir dizilmiş sübḥadır mercān mercān üstüne

4 İştirāḳ-ı güft-gūy-ı yāre cem‘ olmuş raḳìb
Kūy-ı dil-berde bu şeb şeyṭān şeyṭān üstüne

5 Vefḳ-ı dil-ḫˇāh üzre Naḫlì devr ider bunda felek
Ḥamdü-lillāh eyledik devrān devrān üstüne

39a 253

ŞEHRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Hemān murġ-ı seḥer mest-i temāşā-yı cemāl olsun
Ṣabūḥ āşāmı şeb-nem-i güle ḳat ḳat ḥelāl olsun

2 Lebüñ vaṣfında dönsün nāvdān ḥavż-ı şìrìne
Ḳalem-rev germemekden (?) menba‘-ı āb u zülāl olsun

3 Daḫı bā-āver-i ḥüsn olmadan dil ḳaṣdın eylersin
Nedür bu dil-sitānlıḳ olsun ey tāze nihāl olsun

4 hicri görmemek isterse ra'yü'l-‘ayn
Nihānì merdüm-i dìde hem-āġūş-ı ḫayāl olsun

5 Daġılsun berg-i ‘ıyş ḍarb-ı dest-i bādādı
Ḫamūş ġamìme bülbül-i güle bir gūş-māl olsun

6 Hemìşe tūtiyā-yı dìde cān olmaḳ isterse dil

Dil-i dānā ġubār-ı dergeh-i erbāb-ı ḥāl olsun

7 Yer itdi güftesi ṣāḥib-zemìniñ Şehriyā dilde
Du‘ā ḳıl āsitānıñda yeriñ ṣaf-ı ni‘āl olsun

39a 254

NAḪLÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Meded gör degmesün nevres nihālim pür-melāl olsun
Ḥamā'il boynuna bāzūsına ḳat ḳat ḥelāl olsun

2 Mey içsün āb u tāb-ı rūyın efzūn eylesün ḳat ḳat
Beyāż-ender-beyāż rūy-ı dil-ber al al olsun

3 Ruḫuñ mecmū‘asına ‘anberìn şìrāze müşgìn cild
Birisi kākül-i ġarrā biri ḫaṭṭ-ı cemāl olsun

4 Taṣavvur eylesem de miṯl-i ḥüsnün idemem taṣdìḳ
Ele āyìne alsun bāri bir tāze miṯāl olsun

5 Ṭaḳınmaz ṭavr-ı maḥbūbānesin gördüm gelür yāri
Müretteb ḥadd-i ẕātında cemāl olsun kemāl olsun

6 Girìbān çāk idüp dāmāne düşdüm sìne ḳaṣdıyla
Ḳaḳup gögsün didigim olsun ey āşüfte ḥāl [olsun]

7 Bu vādìde naẓìre gerçi kim ḥaddiñ degül Naḫlì
Hele güftār-ı [dil] erbāb-ı ṭab‘a imtiṯāl olsun

39a 255

TĀ'İB

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Düşer mi vaṣla ‘āşıḳ dil-berin ṣaydı muḥāl olsun
Girer mi gūşına feryādıñ ey dil ḥasb-i ḥāl olsun

2 Rumūz-ı ‘ışḳı ìrād eylemek olmazsa bir kerre
Şehā dìvān-ı ḥüsne bāri dilden arż-ı ḥāl olsun

3 Ne muḫitler çekildi dil-rübādan der-kenār olsa
Maḥalli olsa fermān eyleseñ bir vaṣf-ı ḥāl olsun

4 Nemek ḳatmış mey içre dehānın eylemiş teslìm
Raḳìb-i kāfire ṣunmuş dimiş ḳat ḳat ḥelāl [olsun]

5 Pesend olmaz mı Tā'ib böyle mükrim tāzeye gerçi
Hemān ṣāġ olsun ol ṣāḥib-i kerem pìr-i kemāl olsun

39a[der.] 256

RIFḲÍ-İ EẒİNEVÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Meyl-i ṭab‘ım yine bir zülf-i semen-sāye gibi
Düşdi dil baḥr-ı ġama dürr-i girān-māye gibi

2 Merhem itsem dil-i mecrūḥa leb-i şìrìnin
Çeksem āġūşa o ṭıflı biricik dāye gibi

3 Bāġ-ı ḥüsnüñde siyeh zülfüñle āla gözüñ
Bāzdır lānesi bir zāġ ile hem-sāye gibi

4 Bì-vefā devlet-i dünyāyı temennā itmem
Kūy-ı dil-berde gedālıḳ bize bir pāye gibi

5 Ḳande ‘azm eylese cānān aña peyveste-raḳìb

Ḳoymaz ol serv etegin āh o köpek sāye gibi

6 Dāne-i eşkle gör dāmen-i Rıfḳì pürdür
Derd-i ‘ışḳuñ ṣanemā ‘āşıḳa sermāye gibi

39b[der.] 257

FEYŻÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Gö[rme]züz ḫayli zamāndır seni ülfet bu mıdur
Ey gül bāg-ı vefā būy-ı ḥaḳìḳat bu mıdur

2 Dir gören ol ṣanem-i tāz-ı gül-i ruḫsārın
Nev-demìde çemen bāġ-ı melāḥat bu mıdur

3 Ne virürsün bu ḳadar ṭa‘ne-i aġyāra vücūd
Ey şeh-i kişver-i temkìn metānet bu mıdur

4 Derd u ġam-ı nūş iderim diyü nedür feryādıñ
Ey göñül ḳā‘ide-i bezm-i maḥabbet bu mıdur

5 Merḥamet eyle didim ḫançer yine itdi nigāh
Feyżiyā raḥm-ı dil-i zāra işāret bu mıdur

39b 258

‘ĀṢIM[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ilü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dilden göze indi yüze çıḳdı dem-i ḥasret
Ṣaḳlanmadı hiç zaḫm-şinās-ı ġam-ı ḥasret

2 Sìm-āb-ṣıfat mużṭarib eylerdi zemìni

[*] Bekir Çınar tarafından hazırlanan *Ârifzâde Âsım ve Dîvânçesi* adlı çalışmada bulunamadı.

Çeşm-i terimizden aña düşse nem-i ḥasret

3 Ġam-pür-ġam olur ‘āşıḳ-ı mehcūr ki oldum
Ġayra nigeh-i luṭfıñ ile munażżam-ı ḥasret

4 Ey dil göricek bülbül-i nālānı ḳafesde
Gelmez mi o dem ḫāṭıra bu hem-dem-i ḥasret

5 Ey ‘Āşım-ı nā-şād neşāt etme añlamaz
Hep ġamla geçer rūz [u] şeb ‘ālem-i ḥasret

39b 259

NAẒÍRE-İ NAḪLÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ḫūnābe-i bülbül mi degül şeb-nem-i ḥasret
Düşmez mi güle dìdelerinden nem-i ḥasret

2 Ḫūn-ı dil içün māddeye şāhid ulu ey dil
Cerr eylemese dìdelerim maġnem-i ḥasret

3 Açdırmadı göz ebr-i belā bār-ı firāḳı
Çeşm-i terimizle olalım hem-dem-i ḥasret

4 Virdüm buña bir mülhem ile mültesim olmaz
Yanmaz hele sìnemdeki dāġ-ı ġam-ı ḥasret

5 Mümkin mi idem ‘Āṣım Efendiye naẓìre
Naḫlì var iken tā bu ḳadar mātem-i ḥasret

39b 260

NAẒÍRE-İ ŞEHRÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Çekdir çemen-i sìnede dāġ-ı ġam-ı ḥasret
Şeb-tā-seḥer eşk-i terim şeb-nem-i ḥasret

2 Şundan bir iki çekdiri görsün bize ‘āşıḳ
Bì-zevraḳ-ı ṣahbā çekilür mi yem-i ḥasret

3 ‘Uşşāḳa uṣûl[101] ile nühüft itdi nevāsın
Gördiki virmedi zìre yem-i ḥasret

4 Dìvāne-ṣıfat ḥasret olur ḫˇāb-ı ḥużūra
Dil olsa cemālüñle eger maḥrem-i ḥasret

5 Ey Şehrì naẓìre-pey-revi ‘Āṣım Efendi
Ol mūnis-i vuṣlat dil ise hem-dem-i ḥasret

40a 261

ŞEHRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣaçuñ vaṣfiñ idince ḫāmeye eşrāb-ı leb-ber-leb
Devātım nāfe-veş olmuşdı müşg-i nāb-ı leb-ber-leb

2 Alup āġūşına ‘ışret iderler duḫter-i rezle
Ẓarìfāne ḳoca peymāneyi bì-tāb-ı leb-ber-leb

3 Sevindi kūhken şerbet-i bahā şìrìne cān virdi
Ṣununca destine bir kāse-i cüllāb-ı leb-ber-leb

4 Ṣadef taḥsìn idüp dendān-ı dildāre ḳulaḳ çekdi
Viṣānın itdi nìsān pür dür-i nā-yāb-ı leb-ber-leb

[101] Uşûl kelimesi اوصول şeklinde yazılmıştır. İmla hatası olduğu düşünülmektedir.

5 Derūn-ı tekyede yār ile gördüm vāḳı‘ā Şehrì
Düşün ta‘bìr ider ol mürşid-i ḳallāb-ı leb-ber-leb

40a 262

NAḪLÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Öperken dil-beri cām-ı şarāb-ı nāb-ı leb-ber-leb
Göñül ol gūze-veş titrer k'ola sìm-āb-ı leb-ber-leb

2 Seḥer-i leb feryād-ı āteş-nāk ider bülbül
Çe ḥāṣıl şeb-nem ile ġonce-i sìr-āb-ı leb-ber-leb

3 Oturmuş yār ile zānū-be-zānū sāḳì-i gül-rū
Ḥadìṯ-i sāġarı la‘li ider eşrāb-ı leb-ber-leb

4 Naẓardan sāḳıṭ olmuş ser-be-ser kej-dem müjgān
Olup ecfān-ı çeşm-i dil-rübādır ḫ‘āb-ı leb-ber-leb

5 Devātım ḫāme-i şi‘r ile Naḫlì hem-zebān olsa
Dolar ol ḥavż-ı şìrìne ola mìzāb-ı leb-ber-leb

40a 263

ŞEHRÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Cevr itme ḳalb-i ‘āşıḳ-ı şeydā yıḳılmasun
"Ṣadd el-ḥaẕer ki"[102] Ka‘be-i ‘ulyā yıḳılmasun

2 Seyl-i sirişkim uġramasun reh-güẕārına
Ter düşmesün o naḫl-i dil-ārā yıḳılmasun

[102] "Tehlikeyi önle, def‘ et.".

3 Yüz sürme pāy-ı nāḳa sìne olsa seng-i reh
Mecnūnluḳ itme hevdec-i Leylā yıḳılmasun

4 Dest-i sitemle seng-i zen-i ṭa‘ne olmasun
Ḳalur açıḳda ḳaṣr-ı temennā yıḳılmasun

5 Sāġar şikeste ḫāṭır-ı yārān-ı münkesir
Sāḳì şaḳın ṣurāḫì-i mìnā yıḳılmasun

6 Şehrì yapılmada nice biñ mest-i dil-nişìn
Naḫlì dimiş ki gülşen-i ma‘nā yıḳılmasun

40a[der.] 264

‘AZMÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ey dil elem-i firḳatıla aġlama sık sık
Ṣay dirhemü dìnārı hemān dil-bere çıñ çıñ

2 Bì-minnet eger ḥücreñe gelsün dir isen yār
‘Anḳā-ṣıfat ol gezme ser-i kūyuñı dìñ dìñ

3 Sek sek sekilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Ḳañ ḳañ ulusın ol köpege ur ṭaşı fıñ fıñ

4 Ey muṭrib uy āvāze-i sāzende-i ‘ışḳa
Çalıp yürime sāzıñı gel başına tıñ tıñ

5 La‘l-i leb-i yār ile dirilsün gice gündüz
‘Azmì yaşasun Ḫıżr-ı Mesìḥā gibi bìñ bìñ

[*] Mehmet Duymaz tarafından hazırlanan *Diyarbakırlı Azmî ve Dîvânçesi* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

40b[der.] 265

NEDÍM-İ ḲONEVÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dehriñ şaṭıranc-ı lu‘bına beñzer sāl ile māhı
Kec-revlik ile ehl-i dile çekdirür āhı

2 Fil gibi raḳìb giñ yaḳadan kūşe gözetdi
Baġlandı göñül rūḥı yetirdi yine rāhı

3 At sürdi bu dil-i şāhini açmaza bıraḳtı
Ġāyet de zebūn ḳıldı beni (gör) baḫt-ı siyāhı

4 Ferzend-i cihān rūḥım alup şāha keş itdi
Leclāce de bu lu‘bıla yoldurdı giyāhı

5 Ġam çekme Nedìm çarḫ ile hìç başa çıḳılmaz
Māt itdi piyādeyle felek gör nice şāhı

40b 266

FĀ'İḲ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Refìḳ-ı nā-muvāfıḳdan daḫı ma‘ḳūldur rehzen
Müsellemdür ‘aḳılsız dostdan ṣāḥib-ḫıred düşmen

2 Derūn-ı sìneye ṣad dāġ-ı ḥasret oldı tāb efgen
Yine ey cism-i zār-ı derd-perver dìdeler rūşen

---

* Fatma Koçak, *Fâik Mahmud ve Dîvânı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara 2006, s. 173.

2: -M.
3a bir ẓālimi elbetde bir ẓālim de āzürde: āzürde bir ẓālimde lā büd?- merdüm-i āzārı M.
4a olurdı: alurdı M. / dāmen-i: dāmenin M.
4b cezbe: żarbe M.
5: -M.
7b vefḳ: vaḳf D.

3 İder bir ẓālimi elbetde bir ẓālim de āzürde
Alurmış intiḳām zaḫm-ı pāyı ḫārdan sūzen

4 Olurdı ḫārlardan dāmen-i gül-ġonce āzāde
Olaydı kārger ṣaḥn-ı çemende cezbe-i sūsen

5 Ḫarāb olsa göñül ʻayn-ı żarardur dāġ-ı hicrānuñ
Olur bir gūne raḥne ḫāne-i vìrāneye revzen

6 Hemān bende idersin äzmāyiş tìr-i müjgānuñ
Hemìşe ey kemān-ebrū nedür bu çekdigüm senden

7 Olur germiyyet-i ḫūrşìd rūz-ı maḥşere perde
Eger dest-i recāya vefḳ olursa kūşe-i dāmen

8 Dil-i sengìn-i yāri nerm ider āh-ı cihān-sūzım
Olur fersūde-i āteş ne deñlü saḫt ise āhen

9 Gümüşḫāne emìni oldı ṣandum kendümi Fā'iḳ
İdince nā'il-i vuṣlat beni ol ṣūḫ-ı sìmìn-ten

40b 267

ŞEHRÍ-İ TEKFURṬAĠÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bu ẕerrātıñ ʻaceb vecd ile devrānı kimiñçündür
Berā-yı mihr ise mihriñ ya cevlānı kimiñçündür

2 Hevā-yı serv içündür hāy-ı hūy-ı faḫte dirler
Ya serviñ bāġda ḥāl-i perìşānı kimiñçündür

3 Viṣāl-i kebk içünse cüst-cūy-ı bāz-ı āvāre
Ya kebk-i bì-ḳarāruñ zār u efġānı kimiñçündür

4 Egerçi kūhken yāruñ yolunda terk-i ser itdi
Ya şìrìn bì-meḥābā virdügi cānı kimiñçündür

5 Netìce ḥüsn ü ‘ışḳuñ sırrına vāḳıf degül kimse
Bilinmez ḥāṣılı Şehrì bu seyrānı kimiñçündür

40b 268

NAḪLÍ-İ TEKFURṬAĠÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Cihānıñ arzū-yı cūy-ı cūşānı kimiñçündür
Viṣāl-i baḥr ise baḥruñ ḫurūşānı kimiñçündür

2 Bürehne ise dāmen-būs-ı Ka‘be şevḳine ḥaccāc
Ya ol mestūreniñ çāk-i girìbānı kimiñçündür

3 Nizār olmaḳ bu rütbe ise tāre-pūd içünse ger
Ya pūdıñ pìç ü tāb-ı rişte-i nābı kimiñçündür

4 Meh-i çarḫuñ hilāl ü bedri şevḳ-ı mihre dā'irse
Ya mihrüñ böyle germiyyetle devrānı kimiñçündür

5 Olanlar ġavta-kār-ı mevc-i ḥasret baḥr u ḥaddinden
Bilür Naḫlì dür-i yektā-yı ‘irfānı kimiñçündür

41a 269

ḪÜSREV[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 سمن داری بن پرسبزه یاخود یاسمن داری
دخی داری به ازهر دو همان داری همین داری

2 ز غمزه میکشی ناوك ندانم برکه خواهی زد
جبنیت تند میرانی ندانم باکه کین داری

3 از ان زلف و دهان خودسلیمانی بکن دعوی
اله هم دیوت بفرمانست هم انکشترین داری

4 خط سبزان پر طاووس میسازدمکس رانت
کذارش تامکس راند که بر لب انکبین داری

5 لب شیرین بخسروده مبادا خط فروکیرد
شکردرکام طوطی نه که داغ اندر مکین داری

41a 270

NAḪLÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bāzār-ı maḥabbetde dilā kār göründi
Āsìb-i furūşān ile bāzār göründi

2 Āyìne-i zānūda bize bu gice ‘āşıḳ

---

[*] "Acaba yasemin sahibi misin, yemyeşil köküyle veya yasemin misin?
Yoksa hem sahibi hem de ta kendisi misin?

Gamze okunla kimin göğsünü vurmak istiyorsun bilmem;
Alnındaki öfkenin hedefi, kin tuttuğun kim bilmem.
O saç ve o ağızla bizzat Süleyman'sın (?)
Hem kartal hem de deve hükmün geçer; yüzük (mühr-i Süleyman) sâhibisin.

Yemyeşil hatt(ayva tüyü)ında tâvûs dolanır;
Dudağın şekerine de sinekler gezinir.

Sultanın tatlı dudağını ver sakın ha hat(tüy) tutmuş olmasın;
Dudu kuşunun istediği şeker değil mi ki karga orada az da olsa bir yer tutsun."

Gün doġmadan ‘azm-i sefer-i yār göründi

3 Sāḳì bizi seyr-i mey-i nāb itmege gelmiş
Destinde büte sāġar-ı serşār göründi

4 Mūy-ı seri aġardı ḳoca pìr-i muġānıñ
Gūyā ki Keşiş Ṭaġı idi ḳarı göründi

5 Mūtāb-ı peçe ‘ışḳ işin çoḳ geri urdı
Gelmez ilerü zāhide idbār göründi

6 Nergis gözetüp gördi benefşe dil uzatdı
Çāḳ dāmenüñe ey gül-i ter ḫār göründi

7 Maṭbū‘-ı muḥayyāl ne dersin sözi ey dil[103]
Naḫlì baña üstād-ı süḫan-kār göründi

41a 271

BĀḲÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḥaḳìḳat sırrın ey zāhid dil-i bì-ġışş u ġılden bil
Rumūz-ı ‘ışḳı fehm eyle biraz sen de bu dilden bil

2 Çeker dil miḥnet ü derdi maḥabbet riştesin ḳırmaz
Kesilmek var ise ol dil-ber-i peymān-güsilden bil

3 Ḫaṭ u ḫāl öldürür ‘uşşāḳı tāb-ı ‘ārıż incitmez
Zevāli bilmek isterseñ żiyādan bilme ẓılden bil

[103] Mısra vezne uymamaktadır.
[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 293.
1a sırrın ey zāhid: sırrını ey dil mey M.
2a derdi: derdin M.
2b kesilmek: kesilmez M.
4a ḫüsnüñ: ḫüsni M.

4 Revāc-ı revnaḳ-ı ḥüsnüñ nesìm-i āhumuñdur hep
Ṣafā-yı nev-bahārı sen hevā-yı mu‘tedilden bil

5 Vücūduñ ḫākini ter ṭut gözüñ yaşıyla ey Bāḳì
Gül-i gül-zār-ı ma‘nā açılur bu āb u gilden bil

41a[der.] 272

NECĀTÍ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kākül-i müşgìn birdir ārıż-ı gül-fām iki
Nitekim ‘ādetdür olur ḳadr bir bayram iki

2 Sìnede hem cevr-i yār ü hem cefā-yı rūzigār
Bir niyām içinde olmaz tìġ-ı ḫūn-āşām iki

3 Āh kim iki ‘adem ortasıdır bāġ-ı vücūd
Bir ḫarāb-ābāda geldik ṣubḥ birdir şām iki

4 Ṭālib-i cānāneyi dünyā vü uḳbā eglemez
Kūy-ı yāruñ yolı birdir menzil-i ārām iki

5 Kimi Ísā dir leb-i cān-baḫşıña kim āb-ı Ḫıżr
Sora varırsañ ḥaḳìḳat cism birdir nām iki

6 Geh sanevber dediler ḳaddine geh rūḥ-ı revān
Nāz ile ṣalındın oldu serv bir endām iki

---

[*] Ali Nihat Tarlan, *Necatî Beg Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1992, s. 428.
1a müşgìn: müşgìni D.
4a cānāneyi: cānāne-i M.
5a kimi āb-ı Ḫıżr: kimisi Ḫıżr D.
6 : -M.
7a bāde-i: bādedir D. / lebüñ: lebüñden M.
7b piste bir bādem iki: silik M.
8a gühersin: keremsin D.
8b ḫamında: ḫamından M.

7 Bāde-i la‘l-i lebüñ mestānedür nergisleriñ
Bezm-i ḥüsnüñ ziynet itmiş piste bir bādem iki

8 Dürr-i deryā-yı gühersin ḥüsn ile bir dānesin
Āh kim zülfüñ ḫamında dāne birdir dām iki

9 Düşde ‘ışḳuñ ḥāletin Mecnūna ṣordum didi kim
Saña hem-demdir Necātì bāde birdir cām iki

41b[der.] 273

CA‘FER

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣafḥa-i ḫaddında beñler var velì yoḳ dāḫı ḫaṭṭ
Gerçi ‘ādetdir ki ḫaṭdan ṣoñra yazılur nuḳaṭ

2 Gördüm aġyārı kenār-ı yāra cem‘ olmuş didim
Buldı ṣūret ma‘nì-i "lā ḫayra illā fi'l-vasaṭ"[104]

3 Tā belürdi ḫaṭṭ-ı zìbāsı lebüñ düşdi dile
Mūceb-i şöhret yeli yāḳūta oldı ḥüsn-i ḫaṭṭ

4 Merdüm-i çeşmim ruḫ āyìnesinde dil-beriñ
Kendü ‘aksiñ gördi ve ḫāliñ ṣanup ḳıldı ġalaṭ

5 Eşkimi kūyundan ol dil-ber niçün ırmaḳ diler
Ca‘ferā revnaḳ viren Baġdād'a oldı çünki Ṣaṭṭ

41b 274

BĀḲÍ

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün)

[104]"Hayır ancak vasattadır; mutedil olmaktadır."

1 Sāḳiyā cām-ı mey ne ḫoş gül olur
Eline kim alursa bülbül olur

2 Dir gören tāze dāġı başumda
Ne güzel ḳırmızı ḳaranfül olur

3 Ġam-ı zülfüñle dūd-ı āh-ı kebūd
Lācüverdì laṭìf sünbül olur

4 Rişte-i mūy-ı dil-bere dolaşan
Beste-i bend-i zülf ü kākül olur

5 Bāḳiye āb-ı vaṣluñ irmez ise
Āteş-i hicr ile yanur kül olur

41b 275

BĀḲÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Çeng çün nāleme dem-sāz oldı
Sāzlar içre ser-efrāz oldı

2 Māhdan çihre-i zìbā-yı nigār
Çeşm ü ebrū ile mümtāz oldı

3 Kimse bilmezdi derūnum rāzın
Āh kim gözyaşı ġammāz oldı

4 Dil giriftār-ı ser-i zülfüñ olup
Ṣayd-ı ser-pençe-i şeh-bāz oldı

5 Bāḳiyā mihr ü vefāsın o mehüñ
Çoḳ ṭama‘ eyler idük az oldı

41b 276

BĀḲÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳaddümi çeng eşkümi rūd eyledüñ
Cismüm āteş cānumı ‘ūd eyledüñ

2 Ḫāli sevdāsıyla āh itdüñ dilā
Cān meşāmın ‘anber-ālūd eyledüñ

3 Diñmese yaşum ‘aceb mi ey göñül
Ḫānemi āh ile pür-dūd eyledüñ

4 Her şeb ey dil āh-ı āteş-nākden
Çarḫ-ı bed-mihrüñ yirin od eyledüñ

5 Kuḥl-ı ḫāk-i pāy-i yāri çeşmüñe
Sürmeden Bāḳì ‘aceb sūd eyledüñ

42a 277

ŞEHRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 O ‘āşıḳlar ki ‘ışḳuñ daḫmesin ma‘mūr bulmışlar
Ṭılsım-ı genc-i vaṣlı siḥr ile memhūr bulmışlar

2 Şifā-sāz ol şemìm-i gerdenüñle çeşm pür-ḫūna
Bu derdiñ ehl-i ḥikmet çāresin kāfūr bulmışlar

3 Degüldür şu‘le-i şem‘-i mezārı Ḳays-ı nā-kāmıñ
Şehìd-i ‘ışḳ-ı Leylì olduġıçün nūr bulmışlar

4 Mey āşām-ı maḥabbet mest olup mey-ḫāne-i ‘ışḳıñ

---

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 262.
3b āh ile: āhımla M.

Sifālinde neşāṭ-ı kāse-i Faġfūr bulmışlar

5 Eşer yoḳ gerçi ḳurbān olduġım alāyiş-i demden
Velì bismilgeh-i ġamzeñde çoḳ sāṭūr bulmışlar

6 Ru(?) ġaddār-ı cefā endişe-i erbāb-ı dil Şehrì
Şikenc-i ṭurresinde bìñ dil-i rencūr bulmışlar

42a 278

BAKÍ[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Gülşen isterseñ işte mey-ḫāne
Gül-i ḫandān gerekse peymāne

2 Ṭālib-i şem‘-i vaṣl olınca kişi
Oda yanmaḳdan aña pervā ne

3 Kişden çoḳ çıḳarduñ ey ḳaşı yā
Oḳ gibi bāri atma yābāne

4 Ḫāk-i rāh oldıġum görüp ayaġın
Yirlere başmaz oldı cānāne

5 Süm-i esbine ruḫ süren o şehüñ
‘Arṣa-i dehrde oldı ferzāne

6 Sūz-ı ‘ışḳuñla bir şeb āh idicek
Ḳorḳaram oda yanar kāşāne

---

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 392.
3 : -M.
4a görüp: duyup M.
5 : -M.
6a ‘ışḳuñla: ‘ışḳ ile M. / bir: her M. / idicek: iderek M.
6b ḳorḳaram oda yanar: ḳorḳarın yana o da M.

7 Bāḳiyā ṭarz-ı şi‘r böyle gerek
Hem ẓarìfāne hem levendāne

42a 279

ĀZERÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 بمجلسی که دران کنج کبریا بخشند
هزار افسر شاهی بیك کدا بخشند

2 شدیم پیرز عصیان و چشم ان داریم
که جرم ما بجوانان پار سا بخشند

3 علام همت ان عارفان با کرمم
که یك صواب بینند وصد خطا بخشند

4 دلا بمیکده ها روز و شب کدایی کن
بود که درد کشان جرعهٔ بما بخشند

5 به نیم ساغر هجر ازری نمی ارزد
هزار سال کرت در جهان بقا بخشند

* "Bir meclis ki orada kibriyanın (ulların) köşesini bahşetti;
Binlerce saltanat tâcı dilenciye beylik (?) bahşetti.

İsyanla ihtiyarladım. Cürmümü gözönüne aldığımda;
Bu gençlere dindarlık bağışlar.Benim hâlimden ders alırlar.

Âlimlerin himmeti, âriflerin kerâmâtı ileyim;
Onlar bir doğruyu görüp yüz hata bağışlarlar.

Ey gönül meyhaneler gündüz ve gece yoksulluk getirir;
Şarabın tortusunu çekenler bize bir yudum bahşetti.

Âzerì ayrılığın yarım kadehini sundu;
(Onlar)bin yıl cihan bekâsını bahşetti."

42b 280

ŞEHRÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Baġlanup meydāna girdi eyledi peykār-ı şem‘
Ṭutuşup başdı yine pervāneyi nā-çār-ı şem‘

2 Bir eşiḳdir gerçi ammā ṣāḥib-i ḫudā mıdır(?)
Siḥr idüp cem‘ itmedin pervāneyi her bār-ı şem‘

3 Dā'imā işler fitili merhem-i kāfūr ile
Sūz-ı hicrüñle zaḫm-nāk oldı ey ġaddār [şem‘]

4 Başḳa ṣūret gösterür ‘āşıḳa her naẓẓārede
Zülf fānūs-ı ḫayāl oldı rūy pür envār-ı şem‘

5 Āteşìn elfāẓıla Şehrì çırāġān eyledüñ
Lāle-zār-ı bāġ-ı naẓmuñda ser-ā-pā var şem‘

42b 281

BĀḲÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Görinmez dāġdan cismüm ser-ā-pāy
Beni yaḳmaġa cānā ḳalmadı cāy

2 Göñül şāfì cevāb ister lebüñden
Dilin çeyner o ṭūṭì-i şeker-ḫay

3 Ḫazān beñzüm zemistān āh-ı serdüm
Yüzüñ evvel bahār olmış ḳaşuñ yāy

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 421.
2b ṭūṭì-i: tūtì-i D.
4a ẕevḳ: ‘ışḳ M.

4 Virür ẕevḳ ehline şevḳi dem-ā-dem
Şeb-i ‘işretde bir yil mūmıdur nāy

5 Nişān itsün dil-i Bāḳìyi ġamzeñ
Öñine hep müjeñ oḳlarını yay

42b 282

BĀḲÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Çemende lāle geydi efser-i Key
Elinde tāc u taḫt-ı Behmen-i dey

2 ‘Aceb mi şekl-i ṭūmār olsa ġonçe
İder ḥüsn-i ruḫuñ gül defterin ṭay

3 Ḥarāretden dilinde lālenüñ dāġ
Ḫacāletden yüzinde güllerüñ ḫay

4 Gülistān-ı ġamuñdur ṣaḥn-ı sìne
Açılmış aḳ güldür penbe-i key

5 Göñül virdük bu fānì mülke Bāḳì
‘Aceb ġafletde ḳalduḳ hey meded hey

43a 283

BAKÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Dem-i vaṣl irdi yine ḳalmadı ḥasret bāḳì
Geldi eyyām-ı ṣafā oldı maḥabbet bāḳì

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 420.
5a mülke: dehre M.
* Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan *Bâḳî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

2 Elime girdi nigāruñ ṣaçınuñ çìni yine
Dostlar dik ola bu ẓıll-ı sa‘ādet bāḳì

3 Dime ‘āşıḳ aña kim olmaya ‘ışḳında ş̱ebāt
‘Āşıḳ oldur ki ola anda maḥabbet bāḳì

4 Elde furṣat var iken gel berü ‘ıyş it bāḳì
Ḳalmadı ḳalmayısar kimseye furṣat bāḳì

5 Ḳılmaduñ Bāḳì'ye himmet didim ey şāh-ı cihān
Didi ḳul olubulursun yine himmet bāḳì

43a 284

BĀḲÍ[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ḫaṭṭ-ı la‘liyle ḳaşı cānānuñ
Bir rubā‘ìsidür Gülistānuñ

2 Bāde-i nābdur leb-i la‘lüñ
Sāġar-ı sìmdür zenaḫdānuñ

3 Göricek sìn-i miske beñzetdüm
Şāne-i zülf-i ‘anber-efşānuñ

4 Bir belādur ṣalındı ‘uşşāḳa
Dostum ḳāmet-i ḫırāmānuñ

5 Sünbülüñ revnaḳın şikest itdi
Şiken-i ṭurra-i perìşānuñ

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 254.
5, 6: -M.
7b luṭfuñ: luṭf u M.

6 Degenek lāzım oldı aġyāra
Olmaġ ister ḳapunda der-bānuñ

7 Bāḳì senden cefā vü cevr ummaz
Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ

43a 285

BAKÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dilā nūş it ciger ḳanın mey-i gül-gūn ise gitdi
Yüri zehr-i belāya ḳāni‘ ol afyùn ise [gitdi]

2 Leb-i la‘lini emmek ney gibi ḳānūn idi ammā
Anı def‘ eylediler şer‘ ile ḳānūn ise gitdi

3 Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı rūyıyla meger ḫayrān ola göñlüm
Dirìġ elden leb-i dil-ber gibi ma‘cūn ise gitdi

4 O Leylì-veş ġamından n'ola olsam pādişāh-ı ġam
Cünūn mülkin baña ışmarladı Mecnūn ise [gitdi]

5 Dil-i maḥzūn bulurdı ḳahve vü berş ile Bāḳì ẕevḳ
Dirìġā aradan ẕevḳ-ı dil-i maḥzūn ise gitdi

43b 286

BAKÍ[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Nergis-i mest bezm-i gülşende
Çeşmüñe bende-i ser-efgende

---

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 437.
2a ney: mey D.
[*] *Bâḳî Dîvânı,* s. 374.
2a boynu: boynı D.
5b gūyende: ḫ‘ānende M.

2 Zülfünüñ boynu baġlu ḳulları çoḳ
Geçmedük kimse ḳalmadı bende

3 Hüner ehli zamānede gülmez
ʻĀḳıl itmez ʻabeş yire ḫande

4 Terkin urdum ʻaṣā ile tācuñ
Geyeli pìr-i ʻışḳdan jende

5 Bulamaz dest-res bu dā'ireye
Bāḳiyā şimdi degme güyende

43b 287

BAKÍ[*]

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Feʻūlün

1 Göñül şevḳ-ı ruḫuñla yana geldi
Cemālüñ şemʻine pervāne geldi

2 Ḫam-ı zülfüñ ki devr eyler yanaġuñ
İrem ṭāvūsıdur cevlāne geldi

3 Gelüp kāfir ṣaçuñ ruḫsāruñ üzre
Yüzüñ nūrın görüp ìmāna geldi

4 Dil-i pür-ḫūn baña bezm-i ezelden
Leb-ā-leb bir dolu peymāne geldi

5 Zebūn olmaz ʻacūz-ı dehre Bāḳì
Bu meydāne begüm merdāne geldi

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 410.
4a ezelden: ġamuñda M.

43b 288

BAKÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Sitem ol ḫüsrev-i ḫūbāna geldi
Kerem sulṭān-ı ‘ālì-şāne geldi

2 Ḳaçup dil tāb-ı ḫūrşìd-i sitemden
Penāh-ı sāye-i Yezdāna geldi

3 Ḳapuñda dād umar ey şāh-ı ‘ādil
Dil-i Mecnūnı gör dìvāne geldi

4 Cihānda ‘adl ü dād ü fażl u iḥsān
Şeh-i ‘ādil Süleymān Ḫāna geldi

5 Diler kim dād ola Bāḳì felekden
Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭāna geldi

44a 289

ẒUHŪRÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 Gülşende nūş idenler gül yüzlülerle bāde
Reşk itmesün cihānda Cemşìd ü Keyḳubāde

2 Deryā-yı ‘ışḳ içinde irgürmeyüp kenāra
Vaṣluñ hevāsı virdi dil zevraḳını bāda

3 Bir kez yüzün görünce bāzār-ı gülşen içre
Gül Yūsufını virdi dellāl-i dil mezāda

---

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 411.
3a ḳapuñda: ḳapuñdan M.
4a iḥsān: dāniş M.
5a diler: dile M.
5b Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭāna: yüz urdı dergeh-i sulṭāna M.

4 Yaşına baḳ gözümüñ merdümlük ile luṭf it
Vaṣl ol benimle bir dem irgür beni murāda

5 Raḥm eyleyüp Ẓuhūrì cihānda oldum
Eglendirürdi şāhım görse beni piyāde

44a 290

FEVRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gel ey şāhbāz-ı dil bāl aç mekānıñ lā-mekān eyle
Yüri ‘anḳā-şıfat Ḳāf-ı ‘ademde āşiyān eyle

2 Eger nām ile ‘anḳā-veş ṭutayın dirseñ āfāḳı
Dilā Ḳāf-ı ḳanā‘atde vücūduñ bì-nişān eyle

3 Dilerseñ mey gibi ḥürmet bulasın ehl-i şevḳ içre
Yeriñ cür‘a gibi ḫāk-i der-i pìr-i muġān eyle

4 Leb-i gül-gūnıña dil degmesün çün ey ṣaḥìḥ-i Leylā
Ṭılısm-ı ḫaṭ-ı la‘liñden aña ‘ıḳd-ı lisān eyle

5 Żamìr-i Fevrìye keşf olduġına müşkilāt-ı ‘ışḳ
Nizā‘ıñ varsa ey müdde‘ì gel imtiḥān eyle

44a 291

‘ULVÍ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 İderse ġam dilimiz pāre pāre ḳatlanalım
Olunca yād ki ey māh-pāre ḳatlanalım

2 Meṣeldürür bu göñül bekleyen yeñer dirler

[*] Melek Canlı tarafından hazırlanan *Hâfız ‘Ulvî Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

Çıḳınca cānımız ol şehr-i yāre ḳatlanalım

3 Vişāle ṣabr idelim ḥasret ile gitmeyelim
Sefer zamānı degüldür bahāra ḳatlanalım

4 Çıḳınca lücce-i ġamdan kenāre fülk-i vücūd
Şedāid-i elem-i rūzgāra ḳatlanalım

5 Egerçi ṭa'n-ı 'adū cāna geçdi ey 'Ulvì
Ne çāre ol gül içün cevr-i ḫāra ḳatlanalım

44b 292

BAKÍ[*]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Düşse göñlüm n'ola ol ḫançer-i ḫūn-efşāna
Müjeñ oḳlarınuñ eylükleri batdı cāna

2 Zülfi zencìrine āşüfte göñül bende geçer
Kendüsin lāyıḳ-ı ḫizmet ṣanur ol dìvāne

3 Bir Ḳul oġlınuñ esìr oldı ḳapusında göñül
İntisāb itdi gedā bār-geh-i sulṭāna

4 Zer devātın ṭaḳınup çıḳsa evinden seḥeri
Āfitāb aña ber-ā-ber gelemez meydāna

5 Cān niṣār eyledi Bāḳì bilini ḳuçmaḳ içün
Der-miyān itdi bugün vārını dervişāna

---

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 372.
1a göñlüm: göñli M.
4a ṭaḳınup: daḳınup M.
5a bilini: -M.

44b 293

BAKÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Sözüñden ḳıymet-i gevher şikeste
Lebüñden lez̲z̲et-i şekker şikeste

2 O çeşm-i nā-tüvān ü zülf elinden
Göñüller ḫaste ḫāṭırlar şikeste

3 Ruḫ-ı zìbāsı bir genc-i güşāde
Kemend-i zülfi mār-ı ser-şikeste

4 Ġamuñdan ṣūret-i Erjeng bì-hūş
Firāḳuñdan büt-i Āzer şikeste

5 Olur ‘ışḳ içre ḫūn-ı dìde rìzān
Dil-i ‘uṣṣāḳ-ı ġam-perver şikeste

6 Belì bezm ehli bì-hūş olsa Bāḳì
Olur mey rìḫte sāġar şikeste

44b 294

BAKÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Cānāne cefā ḳılsa n'ola cāna ṣafādur
Aġyār elemin çekdigümüz yā ne belādur

---

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 394.
1a: 1b D.
3: -M.
6a belì: n'ola M.

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 166.
3: -M.
5: -M.
6a va'llāhi: bi'llāhi M. / uṣanduḳ: uṣandum M.
6b ez̲ādur: ezādur M.

2 Her tāc olamaz faḳr u fenā şāhına ser-tāc
Terk ehlinüñ ey ḫˇāce biraz başı ḳabadur

3 İzüñ tozına sürdi yüzin āyìne-veş dil
Maḳṣūd benüm pādişehüm kesb-i ṣafādur

4 ‘ışḳ ehline şol cāmı ṣunar sāḳì-i la‘lüñ
Kim ‘aḳla cilā ḳalbe ṣafā rūḥa ġıdādur

5 Hep derd ü belādur güzelüm ‘ışḳ u maḥabbet
‘Ālemde hemān mihr ü vefā ḥüsn-i edādur

6 Va'llāhi ġazel söylemeden çoḳdan uṣanduḳ
Maḳṣūd hemān ḥāside bir pāre eẕādur

7 Sāḳì mey-i Bāḳìyi getür bezme ṣafā vir
Çün kār-ı cihān ‘āḳıbetü'l-emr fenādur

45a 295

NİHĀLÍ

Müstef‘ilātün Müstef‘ilātün

1 Hicriyle dā'im ey çarḫ-ı gerdūn
Ḥālim diger-gūn ḥālim diger-gūn

2 Ẕilletde her dem ehl-i ma‘ārif
İrdi semāya rif‘atle her dūn

3 Ẕevḳ ü ṣafāda nādān u cāhil
Dānā-yı kāmil hicr ile maḥzūn

4 Ṭa‘n-ı denìden ṭañ mıdır olsa
Seyl-i sirişkim mānend-i Ceyḥūn

5 Şi‘riñ Nihālì bāġ-ı naẓımda
Vallāhi mevzūn billāhi mevzūn

45a 296

‘ĀLÍ

Müstef‘ilātün Müstef‘ilātün

1 Çeşm ise pür-ḫūn ḳalb ise maḥzūn
Ḥālim diger-gūn ḥālim diger-gūn

2 Bālā mıdır bu ṭūbā mıdır bu
Vallāhi mevzūn billāhi mevzūn

3 Cānāne serkeş ḫāṭır müşevveş
Feryād eliñden ey baḫt-ı maġbūn

4 Şād oldık ey dil kūyunda yāruñ
Baḫtuñ müsā‘id baḫtuñ hümāyūn

5 Gözyaşı gibi alçaḳda ḳaldı
Ṭa‘n eyler oldı ‘Ālì'ye her dūn

45a 297

BĀḲÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Sāḳìyā ḳalmaz imiş çünki bu ṣoḥbet bāḳì
Mey-i gül-gūn içelüm bāde-i cennet bāḳì

2 Ḫ‘ābda almış idüm būs-ı leb-i cānānı
Cān dimāġında daḫı şimdi o leẕẕet bāḳì

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 426.
3a dost: yār M.
4a ḳalsa: ḳılsa M.

3 Beni öldürdi firāḳuñ meded ey dost yitiş
Hele bir pāre daḫı tende ḥarāret bāḳì

4 Aġlamazdum bu ḳadar zār u zebūn olduġuma
Ḳalsa bir pāre ġamuñ çekmege ṭāḳat bāḳì

5 Bāḳì ölsün yoluña pādişehüm sen ṣaġ ol
Baḫt pāyende Ḫudā yār sa‘ādet bāḳì

45b 298

BĀḲÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Ruḫuñ berg-i gül-i sìr-āba beñzer
Leb-i la‘lüñ şarāb-ı nāba beñzer

2 Fürūġ-ı dāġ-ı ‘ışḳuñ sìnem üzre
Şu‘ā‘-i mihr-i ālem-tāba beñzer

3 İşigüñ Mescid-i Aḳṣāya mānend
Yüzüñ ḳıble ḳaşuñ mihrāba beñzer

4 Ser-i zülf-i siyeh-kāruñ şeb-i tār
‘İẕāruñ pertevi meh-tāba beñzer

5 Cihān efsānedür aldanma Bāḳì
Ġam u şādì ḫayāl-i ḫˇāba beñzer

* *Bâḳî Dîvânı*, s. 172.
4b pertevi: pertev-i M.

45b 299

BĀḲÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Riyāż-ı cennetüñ ey reşk-i ḥūrì
Bulınur kūyuña nisbet ḳuṣūrı

2 Deger bir kez yüzin görmek o māhuñ
Güneş ḳurşı gibi yüz biñ filori

3 Hezārān mülk ü māl ü cāhdan yig
Cihānda bir nefes ḳalbüñ ḥużūrı

4 Düşürdi efser-i iḳbāli serden
İçüp bì-hūş olan cām-ı ġurūrı

5 Cihān mülkinden ey Bāḳì ne ḥāṣıl
Bilürsün behre-i Behrām-ı Gūrı

45b 300

BĀḲÍ[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Umaruz cām-ı la‘lüñi emmek
Çoḳ çekmişdür ol ümìde emek

2 Ḳatı eller dili ser-i zülfüñ
Dilek ey şūḫ-ı şivekār dilek

3 Na‘re-i mest-i ‘ışḳa beñzedemez
Lāf çatlatmasun iñende tüfek

---

[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 418.
5a mülkinden: mülkinde M.
[*] *Bâḳî Dîvânı*, s. 256.
3a beñzedemez: beñzeyemez M.

4 Baḫş idüp bir daḳìḳa ḥüsnüñden
Hāle māh-ı sipihre aşdı elek

5 Cūy-ı eşküm yeñilmez ey Bāḳì
Çoḳ döner daḫa? āsiyāb-ı felek

46a 301

RĀSİḪ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstüne
Urma zaḫm-ı sìneme peykān peykān üstüne

2 Şimdilik ġam var göñülde gelme luṭf it ey sürūr
Olamaz bir ḫānede mihmān mihmān üstüne

3 Rìze-i elmās eger her açdığı zaḫma o şūḫ
Luṭfı var olsun ider iḥsān iḥsān üstüne

4 Yārdan mehcūr olup düşdük diyār-ı ġurbete
Dehr gösterdi bize hicrān hicrān üstüne

5 Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler ḥaḳḳıma
Eylemişler Rāsiḫ'a bühtān bühtān üstüne

* M.Fatih Köksal, *Kayserili Dîvân Şairleri*, Geçit Yayınları, Kayseri 1998, s. 138.
2: 3 Ç.
2a şimdilik ġam göñülde: dilde ġam var şimdilik Ç.
4a olup: iken Ç.
5a ḥaḳḳıma: ḥaḳḳına Ç.

46a 302

VAḤDETÎ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Raḥmet ol merd-i ġazel-ḫᵛān-ı ġazel perdāze
Ki benüm murġ-ı kelāmum getüre pervāze

2 Oḳusa ḫūb oḳuya yazsa daḫı ḫūb yaza
Sözi mìzāna çeke yazmaya bì-endāze

3 La‘net ol cāhil-i bì-dāniş ve bì-idrāke
Oḳıyup yazduġı dem bed oḳuya bed yaza

4 Döne murġ-ı süḫanum şāh eli üstünde iken
Dest-i dihḳāna düşen şāhin-i bì-pervāza

5 Vaḥdetìnüñ ġazelin bāiş-i sıḫrıyye idüp
Yaza hemmāze vü lemmāze vire ġammāza

---

* Yılmaz Öztürk, *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvân'ının Tenkitli Metni,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2006, s. 120.

1a ġazel: ḳalem D..
2a oḳusa:oḳısa D. /oḳuya: oḳıya D.
3a bì-dāniş: bì-endìş D.
3b oḳuya: oḳıya D. / bed yaza: kec yaza D.
4b düşen şāhin-i bì-pervāza: düşeyidüm ü bì-bìbaze D.
5a sıḫriyye idüp: kesret idüben D.
5b hemmāze vü lemmāze: lemmāze vü hemmāze D.

46a 303

ĀSYĀ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 عاشق از باشد که اواز دیده خوناب اورد
مردمی باید که سوز عشق را تاب اورد

2 هر که کامل شد ببحر عشق کرد د موج زن
ناشناور را لب دریا بکرداب اورد

3 یاد زلف اوز چشم دوراندازد نقاب
درس اکر مشکل فتد بی فهم را خواب اورد

4 باغ را بی حاصل پوشد لباسی از خزان
هر درختی را که باشد میوه عناب اورد

5 یاد معشوقی که نامش احمد و محمود شد
روز محشراسیا را که اندرین باد اورد

46b 304

MUḤİBBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Olaldan ḫaste-i dil ‘ışḳ ile şeydā

---

* "Âşığın gözünden kanlı gözyaşı gelir;
Adam olana aşk ateşine tahammül etmesi beklenir.

Kim kemâle ermişse aşk denizinde çalkanmıştır;
Dalgıç olmayanı denizin kıyısı bile girdaba çeker.

Onun saçının hatırlanması gözden örtüyü uzaklaştırır;
Ders zorsa anlayamama uyku getirir.

Bağı mahsul olmaksızın hazan elbisesi örttü;
Her bir ağaç ünnâb meyvesi getirir.

Adı Ahmed ve Mahmud olan bir sevgiliyi hatırladığında;
Mahşer günü Asyâ hakkında/için dua olsun!"

* Coşkun Ak, *Muhibbi Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987, s. 54.
3b tìr-i müjgān: kirpik okıñ D.
4a olsam: bulsam D.
5b rüsvā: şeydā D.

Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

2 Bugün ‘ışḳ ile çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür ḳande baḳsam rūy-ı Leylā

3 Müdām aḳar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan tìr-i müjgān ol ḳaşı yā

4 Reh-i ‘ışḳ içre olsam ṭopraġumı
Alup küḥl idine cennetde ḥūrā

5 İçüp bezm-i elestde cām-ı ‘ışḳı
Anuñçündür Muḥibbì böyle rüsvā

46b 305

SELĀMÍ[**]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 قندیل زر که زینت طاق زبرجداست
یك لمعه از اشعهٔ نور محمد است

2 روشن ز عکس قبهٔ پر نور مصطافاست
مشکات مه که شمع سپهر زبرجداست

---

[*] Hatice Gülpınar tarafından hazırlanan *Divân-ı Selâmî* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.
[*] "Altın kandil zeberced eyvânın süsüdür;
Herhangi bir ışıltı Muhammed'in nurunun ışıklarındandır.

Aydınlık (ise) Mustafa'nın nuru ile dolu kubbenin aksindendir;
Ayın kandili zeberced feleğin mumudur.

"Alleme Âdem" zamanındaki Âdem ve Azâzil;
Peygamberlerin sonuncusunun mektebinde ebced çocuğudur.

Dünyanın padişahlarının hükümdarlığı iki günlüktür;
Ahmed'in kösünün debdebesinin sesine nazaran (?)

Selâmì sadakatla sabah akşam vird eder;
Peygamberin adıyla ve ona salavat okuyarak."

3 ادم که دم ز علم ادم ز دازازل
دردرس کاه ختم رسل طفل ابجداست

4 دوروزه است سلطنت خسروان دهر
نا نفخ صورد دبدبهٔ کوس احمد است

5 هر صبح و شام ورد سلامی ز روی صدق
نام محمد و صلوات محمد است

46b 306

CĀMÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 روحی فداك ای صنم ابطحی لقب
اشوب ترك و شور عجم فتنهٔ عرب

2 کس نیست در جهان که رحسنت عجب نماند
ای در کمال حسن عجبتر زهر عجب

3 تا زلف توشبست و رخت افتاب چاشت
ÁʯF Ƶ! yNd است مرا ورد روز و شب

4 دل باد منزل غم و سر خاك مقدمت
کین موجب شرف بودان مایهٔ طرب

5 مطلوب جامی از طلبم کفتهٔ که چیست

---

* "Canım sana fedâ ey ebtahâ lakaplı put;
Kargaşa çıkaran Türk ve şamatacı Fars, fitneci Arab.

Ey şaşırtan ne varsa onlardan çok daha şaşırtıcı güzelliğin doruğunda olan(sevgili);
Acaba senden daha güzel bir kimse dünyada görülmüş mü?

Senin saçın öyle bir gecedir ve yanağın öyle bir kuşluk vakti güneşidir ki;
"Ve'l-leyli ve'd-duhâ" bize gece ve gündüzün gülüdür.

Ayağının toprağı başımda ve gamın gönlümde olsun;
Bu benim için şeref ve neşe kaynağıdır.

Câmì'den ne istediği sorulsa ;
(Onun talebi sensin) Ve bu talep için canını verir."

مطلوب او همین که دهد جان دین طلب

47a 307

‘İZZETÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Derūnunda felek şem‘-i nücūmı şām içün ṣaḳlar
Çerāġān itmege her şeb şeh-i Behrām içün ṣaḳlar

2 Nihān itmiş sinān-ı ġamzesin dāmān-ı giysūde
O kāfir zülf-i tìġın zümre-i İslām içün ṣaḳlar

3 Öperdim ḫātem-i la‘lin eger el virse deyr-i ‘ārif
Lebin būs itme maḳṣūdı anı ìhām içün [ṣaḳlar]

4 Çemende cism-i güllerden niçün āb olmadı rìzān
Gül-i ra‘nā anı bir dil-ber-i gülfām içün ṣaḳlar

5 Kibārıñ ‘İzzetì bir söz derūnuñda münaḳḳaşdır
O lafẓ-ı āferìni ‘ārife in‘ām içün ṣaḳlar

47a 308

SULṬĀN AḤMED*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 ‘Ārıżuñ ‘arż it güle gülşende zìbālanmasun
Serve göster ḳāmetiñ nāz ile ra‘nālanmasun

---

* Ercan Kaplan tarafından hazırlanan *Karacızade İzzet Mola Dîvânı (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde ve Mehmet İzzet Beylikçi tarafından hazırlanan *Dîvânı İzzet Bey* adlı çalışmada bulunamadı.

* Ali Nihat Tarlan, *Ahmet Paşa Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1992, s. 240.

1b ḳāmetiñ: ḳaddini D.
2: -M.
3: 5 D.
4: 3 D.
5a zencìrindedir şol dil-beriñ dìvāne-i dil: zencìrinde dil divānedir şol dil-berin D.
6a ‘ārużuñ: ḥaddini D.

2 Ref‘ ḳıl cānā cemāl-i dil-fürūzundan nikāb
Gün yüzün āyinesin görsün mücellālanmasun

3 Sür raḳìbi ravża-ı kūyuñdan ey ḥūrì-liḳā
Bāġ-ı cennetdir anı kāfir temāşālanmasun

4 Ḳıl muḳavves ḳaşlarun ṭarf-ı külāhından ‘ayān
Ġurre-i meh şekl-i ebrūsuna ġarrālanmasun

5 Zülf-i zencìrindedir şol dil-beriñ dìvāne-i dil
Dolaşıp bād-ı ṣabā zülfüne şeydālanmasun

6 Bülbül-i ḳudsì gibi medḥ itdi Aḥmed ‘ārużuñ
Lāleler nāzüklenüp güller muṭarrālanmasun

47a 309

ḲABŪLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Yatur pìr-i muġān efkār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
O deñlü bāde-nūş olmuş ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

2 ‘Aṣā ile içürdi dime ṣūfì pìr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

3 Semend-i ṭab‘uñı ‘ışḳa ṭutıldı şanma ey ṣūfì
Ḫar-ı nā-pāydār [u] nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

---

* Mustafa Erdoğan, *Kâbûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı(İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2008, s. 597.

2a ṣūfì: zāhid M.
3 : 4 D.
3a ṣūfì: zāhid D.
4a zāhid: ḫˇāce D.
4a ṭab‘uñı : ḫāṭırum D.
5a olmuş:ancaḳ D.

4 Zeri bir sìm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey zāhid
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ [ṭutmaz]

5 Ḳabūlì gevher-i kān-ı ma‘ārif bì-revāc olmuş
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

47b 310

ĠĀLİB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāne münāsib
Meşreb meye mey meşreb-i rindāne münāsib

2 Artarsa n'ola tāb-ı ruḫuñ ol ‘araḳ-ı ten
Gül şeb-neme şeb-nem gül-i ḫandāne münāsib

3 Bu sìne-i pür-dāġıma gör eşk-i revānım
Gül cūya vü cū ṭarf-ı gülistāne münāsib

4 Ḫūb oldı o sìmìn bedenin zer kemerinde
Ḫançer bile bìl ḫançer-i bürrāne münāsib

5 Ġālib süḫan-ı şūḫıñ eyle ṭab‘ına taḥsìn
‘İrfān saña sen şìve-i ‘irfāna [münāsib]

47b 311

VAḤDETÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 "El-minnetü lillāh"[105] ki bugün cāna yetişdim

* Muhsin Kalkışım tarafından hazırlanan *Şeyh Galip Dîvânı* adlı doktora tezinde ve Naci Okçu tarafından hazırlanan *Şeyh Galip (Hayatı Edebi Kişiliği, Eserleri, Şiirlerinin Umûmî Tahlîli ve Divânının Tenkidli Metni)* adlı çalışmada bulunamadı.

* Yılmaz Öztürk tarafından hazırlanan *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı (Bosnalı)Vahdetî Dîvânı'nın Tenkitli Metni* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

[105] "Minnet ancak Allah içindir."

Firḳatde idim vuṣlat-ı cānāne yetişdim

2 Bir mūr-ı ḥaḳìrim baña besdir bu te‘azzüz
Kim devlet-i pā-būs-ı Süleymāna yetişdim

3 Ḫaṭṭıñ oḳuyup sırr-ı lebüñ eyledim iẕ‘ān
Esmā ile ṣan çeşme-i ḥayvāna yetişdim

4 Ṣad merḥale dūr olmuş idim ma‘rifetiñden
Ḫıżr-ı ḫaṭıñ ile dem-i ‘irfāna yetişdim

5 Eyyām-ı niẓāmında Süleymān zamānıñ
Ey Vaḥdetì ben naẓmla Süleymāna yetişdim

47b 312

NAẒÍRE-İ ḪALÍLÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Destim dolu mu sāḳì-i mestāna yetişdim
Āl ile ben ol āfet-i devrāna yetişdim

2 Sìmurġa sikek dimez isem n'ola felekde
Bir mūr-ı ḥaḳìrim ki Süleymāna yetişdim

3 Etsem n'ola ger faḫte-veş himmet-i bālā
Bāl u per içüp serv-i ḫırāmāna yetişdim

4 Māni‘ olumaz la‘liñe çün ẓulmet-i ḫaṭṭıñ
Mānend-i ḫıżr-ı çeşme-i ḥayvāna yetişdim

5 Diḳḳatde ḳuṣūr itmez ise n'ola Ḫalìlì
Bu naẓmla ben zümre-i ‘irfāna yetişdim

48a 313

ŞĀKİRÍ**

Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fā‘ilātün Mefā‘ilün

1 سرو چمن مجو بجوقد بلند یار من
وصف سمن مکو بکو وصف رخ نکار من

2 کشت چمن مرو برو بر سر کویش ای صبا
منت کل مکش بکش پرده ز روی یار من

3 حسرت جان مده بده از لب لعل بوسه
فکر دکر مکن بکن چارهٔ انتظار من

4 غصهٔ و غم مخور بخور سغار می بدور کل
شعر دیکر مخوان بخوان کفتهٔ ابدار من

5 شاکریرا مبین ببین نام خدا برا رقیب
جان مرا ببر مبر یار من از کنار من

48a 314

ŞEHRÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

---

* Vehbi Dinçerler tarafından hazırlanan *Antepli Mehmed Şakir ve Enîsü'l-Uşşâk Divânı* adlı çalışmada ve Fatih Cersel tarafından hazırlanan *Mehmed Şâkir Gâlip Efendi Dîvânı (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

* "Çemende servi arama benim uzun boylu yarimi ara;
Yasemini anlatma, sevgilimin yanağını anlat.

Ey sabah rüzgarı çimenlik yerde dolanma;
Git sevgilinin sokağının başında dolaş.

Canı hasrette bırakma la‘l dudağından öpücük ver;
Benim beklentime çâre ver başka türlü bir şey yapma.

Gam ve keder yeme gül devrinde şarap kadehini iç;
Başka şiir okuma benim parlak sözlerimi oku.

Şâkir (...) görme Allah için rakìbi gör;
Cânımızı al yari kucağımızdan alma."

* Şener Demirel tarafından hazırlanan *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Dîvânının Tenkidli Metni ve Tahlîli* doktora tezinde adlı çalışmada bulunamadı.

1 Metā‘- ı ḥüsni yaġma oldı ḫaṭṭ-ı iḫtilālinde
Gözi ḳaldı göze görinür esbāb-ı cemālinde

2 Beşikden ḥayla ḥūdır şekker-i la‘lin ümìd itmez
Dolāba bindirir ey dil seni ‘ıyd-ı viṣālinde

3 Yanında sürmeyi gözden çalar duzd-ı nigāhı var
Anuñçün göz ḳarardır çeşmi ‘uşşāḳıñ ḳıtālinde

4 Muraḳḳa‘ gösterince gül ‘iẕārın naḳş olup bülbül
Ḥicābından nühüft itdi nevāsın ‘arż-ı ḥālinde

5 ‘Iṭr eyledi āfāḳı ‘anber-rìz olup Şehrì
Benān-ı ḫāme ol āhū nigāhıñ vaṣf-ı ḫālinde

48a 315

RĀMÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Biz ol ‘āşıḳlarız kim dāġımız merhem ḳabūl itmez
O gülzārız ki āteşdir gül-i şeb-nem ḳabūl itmez

2 N'ola ben çekdigim cevr ü cefāyı yār bilmezse
Dil-i ẕevḳ-āşinā bār-ı girān-ı ġam ḳabūl itmez

3 Sifāl-i kühneden nūş itmeye mu‘tād olan rinde
Mücevher cāmını biñ kere ṣunsa Cem ḳabūl itmez

4 Sirişkim çeşm-i Nìl-i Mıṣr'a mümkin mi ḳıyās itmek
O pür-deryā-yı pür-ḫūndur ki bìş ü kem ḳabūl itmez

5 Gül-i ruḫsār-ı rengìni o naḫl-ı gülşen-i ḥüsnüñ

* Erdal Hamami tarafından hazırlanan *Râmî Dîvânı* adlı çalışmada ve M. Sadık Erdağı tarafından hazırlanan *Râmi Abdurrahman Çelebi (İnceleme Metin)* adlı doktora tezinde bulunamadı.

O deñlü tāze terdür Rāmiyā şeb-nem ḳabūl itmez

48b 316

SELÍMÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Yetiş ey ‘arżū-yı cān-ı ġamnāk
Ġamuñdan oldı cānım cāmesi çāk

2 Firāḳıñ şöyle te'ṣìr eylemişdir
Ki vaṣfın ḳılmaz anuñ ‘aḳl u idrāk

3 Cemāliñdir ḥayāt-ı cāvidānım
Viṣālindir dem-i mesmūme tiryāk

4 Ḥużūrum ḳalmadı sensiz cihānda
Fiġānımdan göge boyandı eflāk

5 Viṣāliñle meded ḳılmazsıñ ey yār
Selìmi eyledi hicrānıñ ehlāk

48b 317

CĀMÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 يا من بدا جمالك فى كل ما بدا

* Tüm zahir olanlar içerisinden kim senin güzelliğini ortaya çıkarır;
Binlerce mukaddes can feda olsun sana.

Senden ayrı olduğumdan inlerim;
Senden yarım nefes ayrılmak görülmemiş bir şeydir.(?)

Cihan ve derdini görünür kılan şarap testisi ve aşktır.
Bazen şâh elbisesinden ve bazen geda kisvesinden.

Gamzede âşıkların üstüne gam artıran o kadehten
Kalk sâkì bir yudum (şarap) lütfedip dök.

Ey Câmì hidayet yolunda Allah aşkından başka yol yoktur.
Hidayete erenlere selam olsun derim."

بادا هزار جان مقدس ترا فدا

2 می نالم از جدایئ تودمیدم چونی
وین طرفه ترکه از تو نیم یکنفس جدا

3 عشقست و سبو که درد و جهان جلوه میکند
کاه از لباس شاه و که از کسوت کدا

4 بر خیز ساقیا ز کرم جرعۀ بریز
بر عشقان غمزده زان جام غمزدا

5 جامی ره هدا بخدا غیر عشق نیست
کفتم و السلام علی تابع الهدی

48b 318

KEMĀL[**]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 دلم در اتش عشقت کبابست
دو چشمم با تویی مرو پرابست

2 منور شد ز نورت جمله عالم
مکر روی تو جانا افتابست

---

[*] Mustafa Demirel tarafından hazırlanan *İbn-i Kemâl Dîvan Tenkitli Metin* ve Hayati Yavuzeri tarafından hazırlanan *Kemâl Ümmî Dîvânı, (İnceleme-Metin)* adlı çalışmada bulunamadı.

[*] "Gönlüm senin aşk ateşinde kebaptır;
İki gözüm seninle sevgi dolu ve su doludur.

Nurundan cümle alem nurlandı;
Senin yüzün ey sevgili güneş olsa gerektir.

Ey sevgili yüzünün mushafını okuyayım;
Bileyim ki o Ümmü'l-kitaptır.

Gel ey gül yanaklı sâkì şarap ver ki;
Eğlence ve şarap vaktidir.

Sevgilinin, şarabın ve neyin gül bahçesinin güzelliği varsa ey Kemâl;
Burada kapı açıktır.

3 بخواندم مصحف روی تو جانا
بدانستم که اوام الکتابست

4 بیا ای ساقئ کل رخ بده مل
که وقت عیش و هنکام شرابست

5 جمال کلشن یارو می ونی
کمال ارباشد اینجا فتح بابست

49a 319

ĦˇĀCŪ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 وفات به بود انرا که دروفای تو نبود
چه مبتلا بود انکس که مبتلای تو نبود

2 چه سیدی چه رسولی که نام تست محمد
هزار جان کرامی چرا فدای تو نبود

3 براتش افکنم ان دل که درغم تو نسوزد
بباد درد هم ان تن که در هوای تو نبود

4 چو خاك میشوم آن به که خاك راه تو باشم
که خاك برسران کس که خاك پای تو نبود

5 ترا بچشم تو بیند چرا که دیدۀ خواجو

---

* "Sana bağlı olmayanlar ölsünler daha iyi;
Sana aşık olmayan kimse nasıl aşık oldu ? Ona âşık denir mi ?

Nasıl da seyyidsin, nasıl da resulsün;
Senin adın Muhammed. Binlerce aziz can sana nasıl feda olmasın?

Senin gamınla yanıp yakılmayan o gönlü ateşe atayım;
Senin arzunda olmayan teni de dert rüzgarına savurayım.

Madem ki senin yolunda toprak olmuyorum toprak olayım;
Bir kimse senin ayağının toprağı olmadıysa onun toprak başına olsun !

Seni, senin gözün görür Hâcu’nun gözü nasıl (görür);
Senin yüzünü görmeye layık olmayan ise nasıl neşelenir."

سزای دیدن روی طرب فزای تو نبود

49a 320

NESİMİ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 لیل صبح سعادت محمد عربی
چراغ شام قیامت محمد عربی

2 مراد از صدف کاینات دری بود
درون بحر عنایت محمد عربی

3 امین مذهب و ملت شفیع روز جزا
معین لطف شهادت محمد عربی

4 امانتی که خدا عرضه کرد برکونین
برو نکرد خیانت محمد عربی

5 نسیمیا مشو از رحمت خدا نومید
که میرسد بشفاعت محمد عربی

---

* Hüseyin Ayan tarafından hazırlanan *Nesîmî Dîvânı* adlı çalışmada ve M.Fatih Köksal tarafından hazırlanan Seyyid Nesìmì'nin Yayımlanmamış Şiirleri (*Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi)* adlı makalede bulunamadı.

" Saâdetin gece ve gündüzü Muhammed-i Arabì;
Kıyamet akşamının çerağı Muhammed-i Arabì.

Kainat sadefinden murad bir inci elde etmek;
İnayet denizinin içinde Muhammed-i Arabì.

Dinin ve ümmetin kıyamet gününde şefaatinni emniyeti;
Ve şehadet lutfunun yardımcısı Muhammed-i Arabì(dir).

Allahın iki cihana arz ettiği bir emanet;
Ki emanete hıyanet etmeyen ve yüz çevirmeyen Muhammed-i Arabì.

Ey Nesìmì Allah'ın rahmetinden ümitsiz olma;
Çünkü Muhammed-i Arabì'nin şefaati yetişecektir."

49a 321

NECĀTÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Güzeller ġamzeyi tekrār iderler
Kişiyi kendüden bì-zār iderler

2 Anuñçün ṣalunur kākülleri kim
Raḳìb ile varıp bāzār iderler

3 Dehānıñ añma zülfünden ḥazer ḳıl
Ki gördüm diyeni ber-dār iderler

4 Ser-i zülfüñ hevāsın terk idenler
Hevā-yı nāfe-i Tātār iderler

5 Güneş yüzlülerin yandık elinden
Yanınca sāyesinden ‘ār iderler

6 Cefāya ṣabr iden erer vefāya
Ki bì-mār olana timār iderler

7 Güzellerden vefā gelmek ne mümkin
Cefā dersen inen bisyār iderler

8 Bu mu‘ciz naẓmı görüp ehl-i eş‘ār
Ġazel dimekden istiġfār iderler

9 Necātì ḫūb-rūlardan ṣaḳın kim

---

* *Necatî Beg Dîvânı*, s. 229.
1b kendüden: dünyādan D.
2a ṣalınur: sınur D.
2b raḳìb ile varıp: varırlar kalb ile D.
3 : -M.
4a hevāsın terk idenler : var iken kuru yiler D.
5, 6, 7 : -M.
8 : 9 D.

Alurlar göñliñi inkār iderler

49a[der.] 322

ĦĀTEMÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 ‘Āşıḳ öldürmek çün alsañ ele tìr u kemān
Olur ey ḳaşı kemān tìruñe sìnem ḳalḳān

2 Tìrgerlerle kemāngerlere ṣor n'etdüguni
O kemān ile o tìriñ yine ey āfet-i cān

3 Göricek tìr-i müjeñle o kemān ḳaşlaruñı
Müşterì tìr-i oḳın atdı yāyın yaṣdı hemān

4 Tìrüñe ṭabla meh-i bed-rū kemānẖāne felek
Tìr-i çarẖ oldurur ey ḳaşı kemān itme gümān

5 Görinen ṣanma kemān meh-i nev tìr-i şihāb[106]
Tìriñ ey ḳaşı kemān itdi felekden güẕerān

6 Bir kemāndır iki ḳaşıñ aña her bir müje tìr
Oldı dil terkeşi vü cān o kemāne ḳurbān

7 O kemāne nice kejrevdim ey ġamzesi tìr
O kemān tìrini ol yār dūr iden rast-revān

8 Ħātemì menzilin aldı o kemān ile o tìr
Olmadı böyle daẖı tìr u kemān rast-revān

[106] Mısra vezne uymamaktadır.

49b[der.] 323

KĀŞİF

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ġam-ı rūyıñla gerdūn-ı sitem-ger dāġ-ber-dildir
Cebìniñ ḥasretiyle māh-ı enver dāġ-ber-dildir

2 ‘İẕār-ı enverinde ḳaṣd-ı küstāḫì-i ‘uṣṣāḳa
Şikenc-i zülf-i naḫvet-kār-ı dil-ber dāġ-ber-dildir

3 O mihr evc-i melāḥāt iştiyāḳ-ı çìn-i zülf ile
Hemìşe hāle-i māh-ı münevver dāġ-ber-dildir

4 O necm-i burc-ı nāzük fikr (...) şu‘le tāb ile
Müdām üftādegān nāle perver dāġ-ber-dildir

5 Fırāḳ-ı ġonce-i bì-ḫār-ı la‘l-i yār ile Kāşif
Hemìşe lāle vü nergis gül-i ter dāġ-ber-dildir

49b 324

MUḤİBBÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Güzeller nāzla reftār iderler
Dutarlar ġonce-veş güftār iderler

2 Ḳoyup ‘āşıḳların ol māh-rūlar
Raḳìb ile varup bāzār iderler

3 Dün iḳrār eylemişken būse-i yār
‘Aceb n'oldı bugün inkār iderler

4 Güzellerden vefā ummaḳ ‘acebdür
Cefā dirseñ igen bisyār iderler

5 Muḥibbì sırrı ‘ışḳı itme iẕhār
Ṣaḳın Manṣūr-veş ber-dār iderler

49b 325

Lİ-KĀTİBİHİ RIFḲÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ḳısmetle ruḫuñ ‘āşıḳa gül bülbüle düşdi
Gūş eyleyecek bu sözi bülbül güle düşdi

2 İl gül ruḫuñ āşüftesi ben beste-i zülfüñ
İller güle meyl itdi gönül sünbüle düşdi

3 Mül leẕẕet-i la‘lüñ viremez ‘āşıḳa ammā
Dil ḥasret-i la‘liñle żarūrì müle düşdi

4 Çaldı yine bir şāh-ı ḥüsn nevbet-ı ḫūbı
Nüh künbed-i eflāka yine ġulġule düşdi

5 ‘Azm itmiş iken görmege ey Rıfḳì o māhı
Gör devleti kim ḥücreme nāgeh gele düşdi

49b 326

FEHMÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Derd ile bìmār-ı ‘ışḳım baña tedbìr eyleñüz
Ol ṭabìbe ḥālimi billāhi taḳrìr eyleñüz

2 Ölürin bāri ḫayāl-i yār ile cān vire ben
Ṣūret-i dildārımı ḳarşımda taṣvìr eyleñüz

3 Ben azabını öldi diñ şāyed namāz çün gele
Ola kim bu nev‘ile ol yāri tezvìr eyleñüz

4 Ben ölicek dostum seng-i mezārımda benim
Güşte-i ‘ışḳ-ı fulāndır deyu taḥrìr eyleñüz

5 Unuduñ yār işiginde ḳalsun añmañ Fehmìyi
Ol ża‘ìf-i nātüvānı öldi taḳdìr eyleñüz

50a 327

ḲĀSIM*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 من بیچارهٔ سودازده سرکردانم
که باوصاف خداوند جهان چون دانم

2 گردگارا ملکا پادشها دیانا
تو که بی چونی و من چون ترا چون دانم

3 باهر جودی و قیوم و جودی بیقین
حسبنا الله و کفی قاعدهٔ ایمانم

4 من سامان صفات تو کجا ره یابم
عاجزم حسته دلم بی سرو بی سامانم

5 چند روز نیست که قاسم ز تو مانده نیست جدا

---

* Ben sevda vurgunu, başı dönmüş bir bìçâreyim;
Cihanın efendisinin vasıflarını nasıl bilirim.

Ey yaratan, mülkün sahibi, mutlak güç ve hüküm sahibi Allah;
Sen ki Tanrısın, ben seni nasıl bileyim?

Ey cömertliği apaçık, varlığı zâtı ile kâim;
"Hasbünallah" iman düstûru olarak kâfi.

Ben senin sıfatlarını nerede bulurum;
Acizim, zavallı bir yoksulum.

Hiçbir gün yoktur ki Kâsım senden ayrı kalsın;
Şaşırmış kalmışım ey dost şaşkınım.

بس عجب مانده ام ای دوست عجب می مانم

50a 328

NİZĀRÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 کر از دل باز کویم بی قرارست
وکر از دیده خونش در کنارست

2 اکر عقلست سودای دماغست
وکر خاطر پریشان روزکارست

3 وفا از هر که جویم بی نشانست
جفا از هر که کویم بی شمارست

4 عفا الله غم که با من در همه حال
میان اب و اتش یار غارست

5 نزاری پیش ازین بودی بزاری
کنون بادی بزادیهای زارست

50a 329

ĠAZEL-İ MÜŞTEREK

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

1 Baḳ hele zülf-i kāfire rişte-i cān girih girih
Bir de kemend-i sāḥire ‘aḳd-ı lisān girih girih

---

* Eğer gönülden bahis açarsam (o) kararsızdır;
Ve eğer gözden söz açarsam o da kan sahilindedir.

Eğer akıl (dan konuşacak olursam) başta sevda vardır;
Ve eğer gönlü anlatacak olursam zamanın (elinde) perişandır.

Vefayı her nerde aradıysam (bir) iz yoktur;
Cefayı konuşacak olsam (o) sayısızdır.

Allah affetsin ! Gam daima benimledir;
Ateş ve su arasında (yım). Onlar mağara arkadaşımdır

Nizârì bundan önce ağladın;
Şimdi de ağlamanın vaktidir.

2 Vuṣlat-ı künc-i sìneye ruḫṣat olurdı itmese
Nev-kemer-i mücevheri bend-i miyān girih girih

3 Silsile-i kebūd-ı āh çarḫa çekilmede müdām
Micmer [ü] lūle ‘arż ider ṣanki duḫān girih girih

4 Ḫār ile ṣūretā ayaḳ-dāş geçinür nihāl-i gül
Lìk derūn-ı ġoncede yutduġı ḳan girih girih

5 Pey-rev-i Behcet ü Ḥasìb baş[ı] hemìşe Ḥāẕimā
Tā ki şod-beytān der-i dāmenişān girih girih[107]

50a[der.] **330**

FĀ'İŻ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Hemìşe cām-ı zer-i pür-şarābı n'eylersin
Göñül o mehveşi gör āfitābı n'eylersin

2 Müşerref itdi bu şeb bezmi luṭf idüp ol māh
Öperdüm ayaġın ammā ḥicābı n'eylersin

3 Ol āfetüñ ruḫ-ı ḫūy-gerdesin temāşā ḳıl
Varup çemende dilā seyr-i ābı n'eylersin

4 Beyāż-ı defter-i ḥüsnün pür eyledüñ ey ḫaṭṭ
Cevāb-ı porsiş-i rūz-ı ḥisābı n'eylersin

5 Ġurūr-ı ḥüsn ile pā-māl ider seni Fā'iż
Sevüp o dil-ber-i ‘ālì-cenābı n'eylersin

[107] Böylelikle onların beyitleri içiçe geçmiş oldu.
[*] Tarık Demir tarafından hazırlanan *Edirneli Fâiz Dîvânı İnceleme-Metin-Dizin* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

50b[der.] 331

KĀŞİF

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Göñül tā kim çerāgāh-ı ġazāl-i çeşm-i āhūdur
Sirişkden müjem ḫūygerde sāz-ı sebze-i cūdur

2 Miṣāl-i Ḳays sergerdān olaldan dest-i firḳatde
Ḳad-i ‘uṣṣāḳ-ı bì-dil ġıbṭa-gāh ṣāḫ-ı āhūdur

3 Dem-i hicriñde ġayrı ġam-güsārı neyleriz biz kim
Bizimle rūz u şeb mìnā-yı mey zānū-be-zānū[dur]

4 Olaldan sìm-senc-i eşk-i ḥasret kulbe-i ġamda
Dü-dest-i bì-dilān ḫayretde çeşm-i terāzūdur[108]

5 ‘Uluvv-i meşrebi ol şehriyār-ı kişver-i nāzuñ
Ṭılısm-ı genc-i birr genc-i ḫayāle burc u bārūdur

6 Tek u tāz ġamuñdan dāġ-be-dāġ oldu ser-tā-ser
Kümeyt-i ṭab‘-ı Kāşif şimdi (...) esb-i cādūdur

50b 332

PÍRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ol āfet her ḳaçan ḫışm ile tìrin der-kemān itdi
Dile itdi ḥavāle gerçi ammā ḳaṣd-ı cān itdi

2 Degül dāġ-ı sitem revzenler uçup sìneden ġamzeñ
Derūnum āteşiniñ şu‘lesin yer yer ‘ıyān itdi

3 Neden rencìdedür ben nātüvāne ol perì bilsem

[108] Mısra vezne uymamaktadır.

Cemālin ḫayli demdir çeşm-i pür-nemden nihān itdi

4 Cefā senden degül hergiz belā ey ġamze-i ḫūnì
Ne itdiyse baña vü cāna çeşm-i bì-amān [itdi]

5 Dil-i Pìrì leb-i laʻliñden ayru bir dem açılmaz
Tutalım günde biñ kez seyr-i ṣaḥn-ı gülistān[itdi]

50b 333

Lİ-NĀMIḲIHÍ RIFḲÍ

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Ḫudā murġ-ı dil-i ʻuṣṣāḳa kūyuñ gülsitān itdi
Saña ol bülbülānı anda ey gül naʻt-ḫān [itdi]

2 Senüñ her bir müjeñ bir tìr-i dil-dūz eyleyen cānā
Egüp bār-ı ġam-ı ʻışḳuñla ḳaddim bir kemān itdi

3 Dil-i Mecnūn baña ṣahrā-yı ġamda dūd-ı āhından
Serim üzre bir aʻlā āsumān-ı sāyebān itdi

4 Beni aġyārdan mümtāz idüp yārı bi-ḥamdillāh
Senüñ dürr dişleriñ vaṣf ile ṭabʻım ḫurdedān [itdi]

5 Müyesser olmadı bir kez miyānıñ ḳocmaḳ ey bì-raḥm
Yoluñda gerçi Rıfḳì cümle varın der-miyān itdi

50b 334

Lİ-RĀMIḲIHÍ RIFḲÍ

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Dil-i ser-geşte varmış kūy-ı dil-berde mekān ṭutmuş
Kebūter-vār kim bām-ı ḥaremde āşiyān ṭutmuş

2 Baña būs-ı lebüñ iḥsān idince reşkden ol dem
Raḳìbüñ reng-i rūyuñ seyr idüp ṣandım ki ḳan ṭutmuş

3 Görüp müjgān u ebrū birle çeşm-i mestiñi ṣandım
Ki Rüstemdir elinde cenk içün tìr u kemān [ṭutmuş]

4 Görüp zìr-i fesinde kākülidir ṣanma cānānıñ
Çıḳup serv üzre bir mār-ı siyehdir āşiyān [ṭutmuş]

5 Olup murġ-ı dilin şehbāz-ı çeşmüñ Rıfḳì-yı zāruñ
Ṣanasın şìr-i ġarrān bir şikār-ı nātüvān ṭutmuş

51a 335

LÜṬFÍ AĠA EL-MERḤŪM*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Firenk ġamze kāfir-kìş ḳaṣd-endāz-ı ìmāndur
Çelìpā-yı şikenc-i ṭurreler bend-i müselmāndur

2 Ṣanem sìmā Birehmen-zāde deyr-i küfr-perverdür
O ṭıfl kūdek-i kāfir beççe-i mümtāz-ı aḳrāndur

3 Pençe-i zünnār-bend-i ‘ışḳ-ı tār-ı kāküli var kim
Künişt-i ibtilāda her biri bir şeyḫ-i Ṣan‘āndur

4 İder ‘ıydü'ṣ-ṣalìb ‘ışḳına kurbāniyān güyā
Fiġān-ı sümnāt-ı dehrde nāḳūsa yeksāndur

5 Mesìḥ-i eṭvār-ı ‘irfān-ı ṣā'im-i ‘Ísā dem-i ma‘nā
O kāfir mā-cerānıñ vaṣf-ı küfründe ġazel-ḫˇāndur

* Özlem Düzlü tarafından hazırlanan *Dîvânçe-i Vakanüvis Ahmed Lütfî İnceleme-Metin* adlı yüksek lisans tezinde ve Günay Karaağaç tarafından hazırlanan *Lütfî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

51a 336

FĀ'İŻÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Rindānuñ işi zāhid-i nādāna cefādır
Ḥaḳḳā ki anuñ ṣıḳleti de cāna cefādır

2 Tenhälıġa bir laḥẓa ḳomaz yanın olursan
Ey ḫār bu işte gül-i ḫandāna cefādır

3 Çünkim ġaraż-ālūde ola mihr-i Züleyḫā
Her luṭfı anuñ Yūsuf-ı Ken‘ān'a cefādır

4 Ey çarḫ-ı denì sende bu evżā‘ ki vardır
Ġarḳ-ı ne‘am itsen yine mihmāna cefādır

5 Ey şāhı cihān daḫl-i gedādan ḥaẕer eyle
Bu mùrçenüñ daḫli Süleymāna cefādır

6 Bir ḥālete vardıḳ sitem-i ḫulḳla şimdi
Her neyleseler bu dil-i nālāna cefādır

7 Bu ṭarz-ı ġazel Fā'iżiyā bir daḫı dinmez
Teklìf-i naẓìre bu ki yārāna cefādır

51a 337

ŞEYḪÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ezelden çarḫ-ı ġaddāruñ budur āyìne erkānı
Dem-ā-dem ‘aḳsine devr itdürür dūlāb-ı devrānı

2 Ḳafesde ḥabs ider ol bülbül-i nālān-ı pür sûzı

* Mustafa İsen ve Cemal Kurnaz tarafından hazırlanan *Şeyhî Dîvânı* adlı çalışmada ve Halit Biltekin *Şeyhî Dîvânı: (İnceleme-Tenkitli Metin Dizin)* adlı doktora tezinde bulunamadı.

İder ol ḫār-ı bed-aġyāra hem dem vird-i ḫandānı

3 Dil-efrūz itdi nār-ı ‘ışḳıla evvel Ẕüleyḫāyı
Ne ṣun‘-ı varıdı Yūsuf'a bekletti zindānı[109]

4 Olur nādān olan ḫurrem-dil-i dānā ġam-ender-ġam
Ḳocar mıḳrāż-ı āhen ṣem‘-i pervāne virür cānı

5 Belāya rāh-ı ‘ışḳ içre taḥammül eyle ġam çekme
Belāya yār olur merdān-ı ‘ışḳuñ derde dermānı

6 Deve meşreb olup itler yerine ḳoyasın cānā
Saña ṭa‘n eyleyen ḫardan beter bì-fehm u nādānı

7 Hemìşe ṭaşrada durmaḳla olmaz ḫār [u] ḫas gevher
Ne gevher ḫār u ḫasdur bekler ḳa‘r-ı ‘ummānı

8 Rüsūm-ı ‘ışḳ ezelden böyledür men bildügim Şeyḫì
Viṣāle terk-i nāmūs eylemekdir ‘āşıḳın şānı

51a[der.] 338

FEHÍM[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ol mehüñ zencìr-i zülfünde göñül dìvānedür
Şem‘-i rūyında dil-i āşüftemiz pervānedür

2 Vāḳıf oldum lücce-i baḥr-i muḥìṭ-i ‘āleme
Mā-cerā-yı dìdeme nisbet ḳuru efsānedür

[109] Mısra vezne uymamaktadır.

[*] Tahir Üzgör tarafından *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi* adlı çalışmada ve Recep Çelik tarafından hazırlanan *Fehîm-i Sânî (Süleyman Fehîm) ve Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

3 Bestedür ‘ālem kemend-i ṭurre-i müşkìnine
Cān virürler zülfine herkesde bu sevdā nedür

4 Elde tesbìḥ ü ‘abā-pūş olduġı ol zāhidüñ
Ol ġazālı ṣayd içün ṣan‘atle dām u dānedür

5 İki müjgānım ḫayāl-i zülf-i yār ile Fehìm
Ol şehüñ bāzār-ı ‘ışḳında dizilmiş şānedür

51b[der.] 339

FEHÍM-İ ADANAVÍ NA‘LBEND-ZĀDE

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Gìysù-yı ḫayāt-āver-i cānān elimizde
Bir deste-i ḫoş-bū gül u reyḥān elimizde

2 Dāmān-ı viṣāli ele girmezse o şūḫıñ
Tā rūz-ı cezā çāk-ı girìbān elimizde

3 Geçmezse niyāzuñ o cefā pervere ey dil
Şeb-tā-be-seher nāle vü efġān elimizde

4 Dūr olsa ne ġam dil ser-i kūyundan o yāruñ
Bāġ olmaz ise kūşe-i vìrān elimizde

5 N'ola yoġısa sìmle zer elde Fehìmā
Naḳdìne-i gencìne-i ‘irfān elimizde

51b 340

RIFḲÍ-İ ADANAVÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Yine bir dil-ber-i fettān-ı cihānı sevdim

Yine bir ruḫları gül ḳaşı kemānı sevdim

2 Murġ-veş ‘ışḳ hevāsında düşüp dām-ı ġama
Cevr-i bì-ḥadd yine bir tāze civānı sevdim

3 Cevr[i] terk eyleyüp añmaz beni bir būse ile
Ser virüp ṣıdḳıla ben gerçi kim anı sevdim

4 Çeşmi ‘abher ḳaddi ‘ar‘ar lebi sükker yüzü gül
Miṯli yoḳ ḥüsnile bir Yūsuf-ı ṯānì sevdim

5 Rıfḳıyā ġavṭa-zen-i baḥr-ı maḥabbet oldum
Ya‘ni bir nev-res-i maḥbūb-ı zamānı sevdim

51b 341

ĀZERÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ṣūfì tesbìḥ u ‘aṣāyı mey-i gülfāme degiş
Ḫırḳa-i zerḳ u riyāyı çıḳarup câme degiş

2 Bulmak istersen eger Ka‘be-i maḳṣūda vuṣūl
Çıḳarup aṭlas ü dìbāyı bir iḥrāme degiş

3 Cānı cānā yine vir ol yüri bed-nām u nişān
Merd iseñ naḳd-i ḥayātı bir eyü nāme degiş

4 ‘Ārife çünki yeter bir gök eger ‘ārif iseñ
Kevṯer-i ‘ālemi bir yār-ı gülendāme degiş

5 Zevḳ-ı bāḳì bulayın dirsen eger Āzeriyā
‘Ālemiñ zevḳ u ṣafāsın ġam u ālāme degiş

51b 342

ṢĀBİT*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Debiristāna almaḳ cehd ider ol ṭıflı rūz u şeb
Oḳutsun kendüyi dìvāne olmuş ḫˇāce-i mekteb

2 Hele nūş itsün emrūdì ḳadeḥden āb-ı rummānı
Ḳızıl elmāya dek ḥükm eyler ol tuffāḥdan ġabġab

3 Çözerken tügmesin yāruñ bu gice sā‘ate baḳdum
Ṣabāḥ olmuş aġarmış ortalıḳ munḥal olup kevkeb

4 Bu ‘işret-gehde sāḳì herkese meşrebce luṭf eyle
Cenāb-ı rinde ṭavşān ḳanı mey ṣun zāhide ṣa‘leb

5 N'ola Ṣābit müẕāb-ı cānı ifrāġ eylese zāhid
Leb-i sāḳì muheyyā itdi bir yāḳūtdan ḳāleb

52a 343

ŞEFÍḲ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Göstermez iseñ sāḥili fülk-i dile yā Rab
Emvāc-ı yem-i ḥayrete vir fāṣıla yā Rab

2 Tā çend hevā-yı dem-i vaṣlıyla o ṣūḫuñ
İklìm-i süveydāya düşe zelzele yā Rab

3 Ser-menzil-i maḳṣūdı görür dìde ‘aṭā ḳıl

---

* *Sabit Dîvânı*, s. 360.
1a cehd: sa‘y D.
1b oḳutsun: oḳıtsın D.
2b tuffāḥdan: tuffāḥe-i D.
3a yāruñ bu gice: bu gice yāruñ D.
5a Ṣābit: la‘l-i D. / cānı: rūḥı D. / zāhid: Ṣābit D.

Pāy-ı ṭalebim eyleme bì-ābıla yā Rab

4 Ālāyiş-i cism ile dili etme muḳayyed
Pābeste ḳoma raḫşımı bendiñile yā Rab

5 Tevfiḳiñi faẓluñla Şefiḳāya refiḳ it
Bu vādì-yi ġamda ḳoma bì-kāfile yā Rab

52a 344

VEYSÍ*

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün

1 Naḫl-ı emel sebz olmadı geldük bu dehrüñ bāġına
Bu rūzgāruñ degmedük biz bir yeşil yapraġına

2 Cismini hilāle döndürüp durmaz fiġān eyler
Minnet Ḫudāya ol gülüñ girmez ( ) ḳulaġına[110]

3 Aġyār[ı] cām-ı vaṣlun umar ben curʿa-i hicrānun(ı)
Eller ayaġına düşer ben ayaġı ṭopraġına

4 Der-i kelāmın işiden itmez ʿadn-ı sevdāsını
Kemter edāsın gūş iden āb-ı ḥayāt ırmāġına

5 Gül-gūne-i reng-i ḥayā-i perdedir ruḫsārına
Lü'lü-yi lālā-yı edeb mengūşdur ḳulaġına

6 Bir āfitāb-ı zerreyüz Veysì ki çıḳa taḫtına
Mihr-i cihānān irmeye yüz sürmeye ayaġına

---

* Güfte-i Veysì, http://www.musikidergisi.net/?p=584 (Erişim Zamanı: 03.05.2015, 17:10)
3a aġyār: ʿuşşāḳ M.
[110] Beyit vezne uymamaktadır.

52a 345

BĀḲÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Bir iki gün çekelüm cevr u cefāsın ḳadeḥüñ
Sürevüz bir dem ola ẕevḳ u ṣafāsıñ ḳadeḥüñ

2 Lāle-veş bāġ-ı ṣafāda iken açılduġı yoḳ
Ḫayli demdür göremez kimse ḳarāsın ḳadeḥüñ

3 Cām-ı mey böyle şikeste olacaġı bellü idi[111]
Ḫalḳ çoḳdan oḳumışlardı du‘āsın ḳadeḥüñ

4 Ḫaymeler ḳurduġı dem ḳanı ḥabābıñ ‘ıyşa
İ‘tidāl üzre görüp āb u hevāsın ḳadeḥüñ

5 Bāḳıyā dün gice meclisde gül-efşānlar ile
Māh-tāb itmişdük bezme żiyāsın ḳadeḥüñ

52a[der.] 346

NAẒÍF-İ NA‘LBEND-ZĀDE EBU'L-FEHÍM

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ziynetde güzel ṣanma çü ṭāvūs gerekdür
Belki kerem u luṭf ile me'nūs gerekdür

2 Zülfiñ ṣıfatın vaṣf idemez bu dil-i şeydā
Ḥalline anuñ fā'iḳ u ḳāmūs gerekdür

3 Biz ehl-i diliz mürşìdimiz merd-i Ḫudādır
Ẓann itme bize def u ney u kūs gerekdür

---

* *Bâkî Dîvânı*, s. 266.
2a iken: iñen D. /açılduġı: açıldıġı M.
5a itmüşdük: itmiş idük D.
[111] Mısra vezne uymamaktadır.

4 Ḥussād-ı cefā-pìşeye bizden keder irmez
Tedmìrātı cezbe-i nāmūs gerekdür

5 Ġam çekme Naẓìf itme ṣaḳın kendiñi dil-rìş
Meh-rūlara elbette (...) gerekdür

52b[der.] 347

HEVĀYÍ HÜSNÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Geçüp Mar‘aş'dan itsen raġbet Elbistān'a olmaz mı
Ya baġlansañ ya ḳatsañ anda el pistäna olmaz mı

2 Seḥer tenhāca gelseñ odaya saña yedirsem ben
İki yumurṭadan bir muḫtaṣar ḳayġana olmaz mı

3 Ta‘ayyüş bunda müşkil çün ‘ulūfeñ yoḳ vaẓìfeñ yoḳ
Bu yıl varsañ imāmet eyleseñ Türkmān'a olmaz mı

4 İki yük tāze peynir sāde yaġ olmazsa da bārì
Ḳanā‘at itseñ bir ḳaç ṭulum ayrana olmaz mı[112]

5 Hevāyì serserì gezmekden eydir yine bu cerriñ
Biraz para girerse destine terḫāne olmaz mı

52b 348

RIFḲÍ-İ EẒİNEVÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ḫūblar ḳıymetini ‘āşıḳ-ı dìvāne bilür

[*] Sinan Yıldırım tarafından *Dîvân Edebiyatında Nazirecilik Geleneği ve Hevâyî'nin Nazirelerden Oluşan Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

[112] Mısra vezne uymamaktadır.

Her denì-teriñ güzel ḳadrini cānā ne bilür

2 Ṣūfì ger münkir-i ‘ışḳ olsa ‘aceb mi ey dil
Ṣerbet-i sükkerìnüñ ẕevḳini ḫar yā ne bilür

3 Āteş-i ‘ışḳıla tāb-ı dilimi bilmez o şūḫ
Dil-i Mecnūn'da olan sūzişi Leylā ne bilür

4 ‘Işḳ-ı cānāne nedir yoluna ser-bāz olmaḳ
Müdde‘ì da‘vì-i ‘ışḳuñ ider imā ne bilür

5 Rıfḳì-i hem-dem it aġyār yaḳìn olma ṣaḳın
Ḳadrüñi kelb raḳìb ey gül-i ḥamrā ne bilür

52b 349

BĀZOĠLU

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bir baş ṣoġānı biñ ḳızıl elmaya degişmem
Elmaya degül ben anı dünyāya degişmem

2 Külhende zibil içre yatan ḳaşar piyāzı
Gülşende biten ġonce-i ḥamrāya degişmem

3 Nā-pāk o kürd ḳızlarınıñ kirli vücūdıñ
Nāzük beden-i duḫter-i ra‘nāya degişmem

4 Ādem degülüm gel beni ‘ayb itme ki gördüm
Ḳancıḳ ḫarı maḥbūb-ı dil-ārāya degişmem

5 Eşcār-ı ṣumāḳı keserim çünki dibinden
"Yef‘alellāh"* ten ol pis ḳızı Leylā'ya degişmem

* "Allah yaptı/yarattı."

6 Kendim belli ‘arş-ı cevelānda bāzoġlu
Gilgil çöregin ḳurṣa-i buġdāya degişmem

52b 350

VAḤDETÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Nesìm-i luṭf esüp kūy-ı ḥabìbimden ḫaber virmez
Eser ammā benim rūḥ-ı revānımdan eṣer virmez

2 Niçün baḥrine teşbìh etmeyim çeşm-i güher pāşım
Ḳanı bir dem ki dāmenle baña dürr ü güher virmez

3 ‘İẕār-ı yāre ḫaṭṭ gelse mükedder olma muġber hem
Melāḥāt baḥrine ey dil ġubār aṣlā keder virmez

4 Nice yıllardur ol serviñ umar dil mìve-i vaṣlın
Ne ġāfildür ki bilmez serv hergiz bār u ber virmez

5 Göñül gel Vaḥdetì-vār āteş-i ‘ışḳa taḥammül ḳıl
Zer-i ḫāliṣ nice biñ yıl oda yansa zarār virmez

53a 351

ḪAYĀLÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Göñlüm ister yeñi başdan yine āvāre düşe
Yaḳalar çāk idüben dāmen-i kühsāra düşe

---

* Yılmaz Öztürk tarafından hazırlanan *17. Yüzyıl Sairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvân'ının Tenkitli Metni* adlı çalışmada bulunamadı.
* Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Bey Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1945, s. 358.
2a büyümüş: kul imiş D.
5a kamu: ḳo M.
5b ola: olup M

2 Büyümüş bir boyu āzāde efendi sevdim
Ḳorḳarım Yūsuf-ı Mışrì gibi bāzāra düşe

3 Ġamzesinden beni bir kimse ḫalāṣ eyleyemez
Ser-i zülfi meger ayaġına yalvāra düşe

4 Döndi şol bülbüle tenden varıcaḳ kūyuña dil
Ḳurtulup ḥabs-i ḳafesden vara gülzāra düşe

5 Ey Ḫayālì ḳamu aḥvālüñi añ şāyed kim
Bu ġazel bir gün ola Şāh-ı cihān-dāra düşe

53a 352

NAḤÍF[Í]*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Çemende ṣanma kim berg-i çınār-ı gülşen-ārādur
Der-i Mevlāya bāz olmuş durur dest-i temennādur

2 Dırāz itsem n'ola dest-i fiġānum dād-ḫˇāhāne
O şūhuñ kākül-i ḫam-der-ḫamı dāmān-ı şekvādur

3 Münāsib olmaḳ üzre ġonce-i gül levḥ-i gülşende
Dehān-ı nāzüküñ vaṣfında bir rengìn mu‘ammādur

4 Nem-i eşküm miṡāl-i jāle durmaz feyż-yāb eyler
Anuñçün böyle ey gül sünbül-i zülfüñ muṭarrādur

5 Buña ey müdde‘ì derd-i maḥabbet dirler el-ḥāṣıl
Senüñ ẓann itdigüñ da‘vā degül bu başḳa sevdādur

* A. İrfan Aypay, *Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1992, s. 142.
4a zülfüñ: zülf M.
5a dirler: derler M.
5b bu: bir D.

6 Olur gevher-şināsān-ı ma‘ārif behre-yāb andan
Naḥìfìnüñ derūn-ı ṭab‘-ı pāki ṣanki deryādur

53a 353

TĀBÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Çarḫ benden ayıraldan o ruḫı mehtābı
Gözlerim düşde daḫı görmez olupdur ḫˇābı

2 Nār-ı āhımla yanar mihr u mehüñ meş‘alesi
Cūy-ı eşkimle döner nüh felekiñ dolābı

3 Dem-be-dem bezm-i belāda dil ü cān yutmada ḳan
Yār [u] aġyārıla içmekde mey-i ‘unnābı

4 Aġlarım hicr ile deryālara dönmekde yaşım
Görmeyeliden berüdür o dür-i nā-yābı

5 Her viṣāl āḫir hicrān feraḥuñ ṣonı teraḥ[113]
Ḳısmet-i rūz-ı ezel böyle olupdur Tābì

53a[der.] 354

HEVĀYÍ RIFḲÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Çekilseñ ‘ìşret çün bir kūşe-i külḫāne olmaz mı
Bu ḳışda külḫan ammā ḫoşca ‘ìşretḫāne olmaz mı

2 O faḥḥām beççenüñ ruḫsār-ı faḥm alevini bir kez
Gören sevdāsı ile ‘āşıḳ-ı dìvāne olmaz mı

[113] Mısra vezne uymamaktadır.

3 Dükān açsañ varup şeftālü bāzārında ‘uşşāḳa
Bizi de da‘vet itseñ gāhice dükkāna olmaz mı

4 Raḳìbe gāh yüz geh eñse virdüñ ber-murād itdüñ
Yeter bir eñse virseñ ‘āşıḳ-ı ḥayrāna olmaz mı

5 Çü örs-āsā çekiçden bāki yoḳdur dem be bālādur
O ḥaddād-zādeyi beñzetseler sendāne olmaz mı

53b[der.] 355

‘AṬĀYÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣunar dil-ber baña cām-ı ġamı keyfiyyetin bilmez
Ṭabìbüm ḫastaya şerbet virür ḫāṣiyyetin [bilmez]

2 Çeker aġyāra gāhì pìş-keş pehlū-yı sìmìnin
Dirìġ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı melāḥāt ḳıymetin bilmez

3 Ta‘accüb eylemeñ cevr itse dil-ber ṭıfl-ı nev-resdür
Daḫı mihr [ü] vefānun ol perì māhiyyetin bilmez

4 Bu meclis içre yārān birbirinden bì-ḫaberlerdür
Lebüñ mesti ḫaṭuñ ser-geştesinin ḥayretin bilmez

5 ‘Aṭāyì şerbet-i dāru'ş-şifā-yı luṭf u iḥsānı
Virenler ‘illetin ṣormaz alanlar ḥikmetin bilmez

---

[*] *Nev‘i-zade Atayi Dîvânı*, s. 524.
3a nevresdir: nevresìd D.

53b 356

HÜDĀYÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḫūnì gözüñ ki ḫançer-i müjgān elindedür
Bir demde eylese nice biñ ḳan elindedür

2 Çāk olmasun mı dāmen-i zülfüñ gibi yaḳam
Yıllar durur ki pençe-i hicrān elindedür

3 Āzād iderse ‘ār ide uçmaġa Sidre'ye
Dil murġı kim o serv-i ḫırāmān elindedür

4 Ṭutsam nigārumuñ n'ola baş üzre şānesin
Dāyim anuñ o zülf-i perìşān elindedür

5 Dìdemdedür ḫayāl-i cemāl-i cemìl-i dost
Yūsuf gibi ki keffe-i mìzān elindedür

6 Almış eline ḫātem-i cām-i lebin ‘adū
Ol dìvdür ki mühr-i Süleymān elindedür

7 Her dem bahār-ı vaṣf-ı ruḫuñda Hüdāyì'nüñ
Gül gibi tāze defter [ü] dìvān elindedür

53b 357

KEMĀLÍ

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O şūḫa sende göñül gel ḳapıl ḳapıl ne bu ġam
Ḫarāb ola dil-i düşmān yapıl yapıl ne bu ġam

---

* Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kâdim (16.yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin,* Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi) Isparta 2007, s. 123.
4, 5 : -M.

2 Cihān-ı seyr-i çemende ṭarab(da) itmede ḫande[114]
O encümenlere sende ḳatıl ḳatıl ne bu ġam

3 Dü-dest cām u sebūda o muġbeçe tek u pūda
Temevvüş itmede cūda çaġıl çaġıl ne bu ġam

4 Sebūda naġme-i ġulġul nevāya başla[r] bülbül
Devirdedir ḳadeḥ-i mül faṣıl faṣıl ne bu ġam

5 Gözet o ḳaşı hilāli irişdi ( ) Kemālì
O serve sāye miṯāli ṣarıl ṣarıl ne bu ġam

53b 358

ẔĀTÍ*

Mefā'ìlün Mefā'ìlün Fe'ūlün

1 Didüm yād it beni bir merḥabādan
Didi hergiz elüm degmez cefādan

2 Yaḳam çāk eyledim ol māha ḳarşu
Şikāyet itdim aña giñ yaḳādan

3 Oruç ayı gibi ḥürmetlü eyle
İlāhì ṣaḳla ol māhı ḳażādan

4 Getürdi būy-ı zülfüñ āferìn bād
Murādum bu idi bād-ı ṣabādan

5 Saña el virmiş iken Ẕātì furṣat

---

[114] Mısra vezne uymamaktadır.

* Mehmet Çavuşoğlu-M.Ali Tanyeri, *Zatî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) C.III*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1987, s. 16.

2a māha: şāha D.

2b itdim: itdüm D. / giñ: geñ D.

4a zülfüñ: zülfün M.

4b murādum: ümìdüm D.

El açup vuṣlatı iste Ḫudā'dan

54a 359

NEV‘Í[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bir gül göremem bāġda hiç rūyuña beñzer
Bir serv-i sehì yoḳ ḳad-i dil-cūyuña beñzer

2 Geşt eyleseler deştini āhūları Çìn'üñ
Düşmez daḫı bir nāfe senüñ mūyuña beñzer

3 Çoḳ fikr iderin terk-i ser-i kūyuñı ammā
Bir menzil-i dil-keş bulamam kūyuña beñzer

4 Luṭf itseñ o ruḫsār-ı ‘araḳnākıñı öpsem
Bir ḫūy-ı laṭìf olmaz idi ḫūyuña beñzer

5 Çoḳ boyladı gülzār arasın bād ile Nev‘ì
Dūş olmadı bir şāḫ-ı güle boyuna beñzer

54a 360

NEF‘Í[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Āşıḳa ṭa‘n etmek olmaz mübtelādur n'eylesün
Ādeme mihr ü maḥabbet bir belādur n'eylesün

2 Zülfüne ḳalsa perìşān eylemezdi dilleri
Ānı da taḥrìk iden bād-ı ṣabādur n'eylesün

---

[*] Mertol Tulum ve M.Ali Tanyeri tarafından hazırlanan *Nev‘î Dîvân Tenkidli Basım* adlı çalışmada bulunamadı.
[*] *Nef‘î Dîvânı*, s. 324.
2: 4 D.
3b ġamzesiyle tā ezelden: tā ezelden ġamzesiyle M.

3 Gönli dil-berden kesilmezse ʿaceb mi ʿāşıḳıñ
Ġamzesiyle tā ezelden āşinādur n'eylesün

4 N'ola taʿyìn itse żabṭ-ı mülk-i ḥüsnü ġamzeye
Zülfi bir āşüfte-i ser der-hevādur n'eylesün

5 Olmasa Nefʿì n'ola dil-beste zülf-i dil-bere
Ṭabʿ-ı şūḫı dāma düşmez bir Hümādur n'eylesün

54a 361

ḪAṬÍB-İ ADANAVÍ

Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün

1 Ḫarāb itmek dil-i ʿāşıḳı dehrüñ iltizāmında
Ḳuṣūr itmez felek merd-i denìye iḥtirāmında

2 ʿAceb taḥrìk ider mi perçemin bād-ı ṣabā bilmem
Dil-i sevdāyı ḳıldı zülfünüñ zìr-i ẓalāmında

3 Çemende serviler ya hū diyü baş egdi her semte
O nāzì perveriñ bilmem ne ḥālet var ḫırāmında

4 Yaturken āsitānında yüzüm başdı ʿitāb itdi
Ḳuṣūr itdim diriġā māh-ı rūyuñ iltiyāmında

5 Bugün bir ḳand-ı güftār ile ṣoḥbet eylemiş taḥḳìḳ
Süḫan-perver Ḫaṭìbüñ başḳa leẕẕet var kelāmında

54a[der.] 362

RIFḲÍ-İ EẔİNEVÍ

Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün Mefāʿìlün

1 Şuʿāʿi ḥarbe zer-i hāleden cūşìdedir mehtāb
Cünūd-ı ẓulmet ile behr-i cenk āyìn(e)dür mehtāb

2 Meh u hāle degül Yūsuf gibi sìmìn niḳāb ile
Meger bāzāra çıḳmış bir müşekkel bendedür mehtāb

3 Meh u hāle degül gūyā düşirür bir gümüş kāse
Miyān-ı ḥavż-ı āb içre ne ḫoş raḫşendedür mehtāb

4 Ḥicābından eliñ ṭutmuş yüzine hāle ẓann itme
Cemāliñ āfitābından meger şermendedür mehtāb

5 Degül encüm miyān-ı hāledür sìmìn ṭabaḳ serde
Gezüp bāġı ḳo aña cem‘ ider gülşendedür mehtāb

6 ‘Aceb ziynet mi var bāġ-ı felekde bu temāşāya
Oturmuş sebz ider a‘lā geniş revzendedür mehtāb

7 Meh u hāle degül her çārdeh-sāle ḫaṭṭ-āverdir (?)
Baḳup mir'āta Rıfḳì ḥüsnüne pür-ḫandedür mehtāb

54b 363

FUŻŪLÍ-İ BAĠDĀDÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Göñül seccādeye başma ayaḳ tesbìḥe el urma
Namāz ehline uyma anlaruñla durma oturma

2 Egilüp secdeye ṣalma ferāġāt tācını başdan
Vużūdan ṣu sepib rāḥat yuḳusun gözden uçurma

3 Ṣaḳın pā-māl olursun būriyā tek mescide girme

* Kenan Akyüz, *Fuzûlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1990, s. 248.
1a seccādeye başma ayaḳ: tā var elinde cām-i mey D.
2b yuḳusun: yuhusun D.
4a teşvìşe düşme: düşme teşvìşe D.
5b daḫa: sen hem D.
6a vā‘iẓin: mescidiñ M.
6b ṣanma: tutma D.
7a nāḳış: nāḳış D.

Ve ger nā-çār girseñ anda minber gibi çoḳ durma

4 Müeẕẕin nālesin alma ḳulaġa teşvìşe düşme
Cehennem ḳapusun açdırma vā‘iẓden ḫaber şorma

5 Cemā‘at izdiḥāmı mescide şalmış kudūretler
Kudūret üzre luṭf it bir kudūret daḫa arturma

6 Ḫaṭìbün şanma şādıḳ vā‘iẓin ḳavliyle fi‘l itme
İmāmuñ şanma ‘āḳil iḫtiyāruñ aña tabşurma

7 Fużūlì behre virmez ṭā‘at-i nāḳış nedir cehdüñ
Kerem ḳıl zerḳi ṭā‘at ṣūretinde ḥadden aşurma

54b 364

NĀZİKÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Faṣl-ı gül nev-rūz-ı ‘ıyd ü sāḳì-i ġonce-dehān
Sebze zār u sāye-i bìd u leb-i āb-ı revān

2 Hem-zebān ola leb-i muṭrıb-ı ḫuşūsān ile
Nūş ide gül-çehreler cām-ı şarāb-ı erġuvān

3 Oḳuya şìrìn ġazeller la‘l-i şekker bārla
Dem-be-dem ṭūṭì-i ḫoş-güftār olup her nev-ḫˇān

4 Gül gibi her lāle ruḫ mest u girìbān çāk olup
Raḳs ide sünbül perìşān kef-zenān dāmen-feşān

5 Yana yana şem‘-veş her ‘āşıḳı rūşen-żamìr

Şevḳ ile ide terennüm def gibi sìne-zenān

6 İḫtiyār elden gider ḳalmaz hele ṣabra mecāl
El-fiġān ol mevsim-i tevbe-şikenden el-fiġān

7 Neylesün billāh zāhid Nāzikì-i mey-perest
Ol dem anuñ tevbesi ìmānıña döner hemān

54b 365

FUŻŪLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Beḳā mülküñ dilersen fānì it varını dünyā tek
Elin çek gördügüñden āfitāb-ı ‘ālem-ārā tek

2 Ta‘alluḳ ẓulmetin tecrìd-i ḫūrşìdine ḳıl maṭla‘
Eger ‘ālemde bir gün görmek isterseñ Mesìḥā tek

3 Göñül her ṣūret-i Şìrìne virme iç mey-i ma‘nā
Ḥazer ḳıl taşa çalma şìşeñi Ferḥād-ı şeydā tek

4 Refìküñ olsa dilsiz cān-ver hem ṣaḳla rāz añdan
Ṣaḳın sırrın düşürme dillere Mecnūn-ı rüsvā tek

5 Yeter ṭāvūs tek ‘ucb ile ḳıl ārāyiş-i ṣūret
Vücūduñdan geçüp ‘ālemde bir ad eyle ‘anḳā tek

6 Güher tek ḳılma taġyìr-i ṭabì‘āt delseler baġruñ
Ḳarār it her hevādan olma ṣūr-engìz deryā tek

---

* *Fuzûlî Dîvânı*, s. 205.
1a vārını dünyā: vārını yoḳ eyle dünyā D.
1b eliñ:etek D.
2a tecrìd-i ḫūrşìdine: tecrìd ḫūrşìdine D.
3b şişeñi: tişeni D.

7 Fużūlì ḳā'ināt esbābınıñ ḳıldum temāşāsın
Nedāmetsiz tena‘um yoḳ taṣarrufsuz temāşā tek

55a 366

ĦAYĀLÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḳaldı numūne dehre cihān-ı ḫarābdan
Berg-i ḫazān hazā'in-i Efrāsiyābdan

2 Seng-i ḥavādiṯ eyledi cām-ı Cemi şikest
Her lāle derdi pārelerini türābdan

3 Vicdān-ı pāküm itdi giriftār-ı ġam beni
Fehm it bu remzi şìşe içinde gül-ābdan

4 Per-i megesce gelmez-idi saña mümkìnāt
Alsañ sen ol ṣadāyı ṭanìn-i ẕübābdan

5 Deryā gibi başumda olaldan hevālarum
Ħālì degül sefîne-i dil ıżṭırābdan

6 Ħūn-ı cigerle bu dil-i sūzān yeter baña
Ẕevḳüm ne dem kim ola kebāb u şarābdan

7 Nūş itmeyem ṣunarsa inüp zühre-i felek
Dünyā şarābını ḳadeḥ-i āfitābdan

8 Ecrām-ı ‘āliyāt şeref iḳtisāb ider

---

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 322-323.
1a dehre: dehr M.
3a itdi: etdi D.
3b it: et D.
5b ıżṭırābdan: inḳılābdan M.
6b kebāb u şarābdan: şarāb ü kebābdan D.
7a itmeyem: etmeyem D.
8a ider: eder D.

Cām-ı meyinde zāhir olan her ḥabābdan

9 Bir bezm-i ḫāṣṣa maḥrem olupdur Ḫayālì kim
Açılmaz anda ġonce-i cennet ḥicābdan

55a 367

ḪAYĀLÍ*

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ìlü Fā'ilün

1 Ma'mūr olam deme bu cihān-ı ḫarābdan
Def'-i ḥarāret itmedi teşne serābdan

2 Nerm eylerin dürüştini ḫalḳ-ı zamānenüñ
Āyìn-i faḳrı gūş ideli āsiyābdan

3 Ol ẕevḳi kim virürdi baña çeng ü nāy ü def
Aldum ben ol ṣadāyı ṭanìn-i ẕübābdan

4 Yardum ṣurāḫìnüñ başını ayaġun ṣıdum
Yudum elüm 'araḳdan vü geçdüm şarābdan[115]

5 Yol bulmasun baña bu hevā vü heves diyü
Çekdüm yüzüme perde-i 'işmet ḥicābdan

6 Kühsār ṭaşa çalmasa ger lāle cāmını
Bir laḥẓa ḫālì olmaz idi inḳılābdan

7 Deryā ṭutar elinde sefîne ayaġını
Olmaz ḫalāṣ anuñ içün ıẕdırābdan

---

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 322.
1b itmedi: etmedi D. / serābdan: şarābdan M.
2b ideli: edeli D.
4b geçdüm: çektüm M.
7b anuñ içün: anuñçün M.
[115] Mısra vezne uymamaktadır.

8 Oldum Ḫayālì āteş-i ‘ışḳun semenderi
Ḳıldı ḫalāṣ Ḥaḳḳ beni nār-ı ‘aẕābdan

55a 368

RAḤMÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Maḥabbet bir ḳabā-yı ‘āriyetdir nice ten geydi
Anı geh Vāmıḳ u Mecnūn u gāhì Kūhken geydi

2 Bahār irdi ḥarāretden ‘araḳ-rìz olıcaḳ gülşen
Sefìdì cāmesin nāzüklük ile yāsemen geydi

3 Gülistān-ı çemende cilveler idüp ‘arūs-ı gül
Ḳabā-yı sebz içine al [u] vālā pìrehen geydi

4 Kerāmet ‘arż idüp seccāde ṣaldı ṣuya nilüfer
Muraḳḳa‘ ḫırḳa-i ser sebzini serv-i çemen geydi

5 Ḳabā-yı ḥüsni dikdi serve ḫayyāṭ-ı ezel ammā
Bu ḫıl‘at aña kūteh geldi ol nāzük beden geydi

6 Görüp erbāb-ı cāhı Raḥmiyā meyl itme çün sulṭān
Çıḳardı aṭlas-ı şāhìyi āḫir bir kefen geydi

---

* Mustafa Erdoğan, *Bursalı Rahmî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2011, s. 429.
2a irdi : irüp M.
3a gülistān : şebistān M. / cilveler idüp : nāle eylerken D.
4. : - D.
5a ḥüsni : sebz D.
6a çün sulṭān : dünyaya D.
6b aṭlas : hil'at D. / ol āhir D.

55b[der.] 369

NĀBÍ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ūlün

1 Cihāna itdi sirāyet o gūne dām-ı dürūġ
Ki eyledi ġalebe ṣubḥ-ı ṣıdḳa ṣām-ı dürūġ

2 Kelām-ı ṣıdḳda taṣdìḳ olunmadan ḳaldı
Mesāmi‘i o ḳadar itdi pür peyām-ı dürūġ

3 Münāfaḳat o ḳadar itdi ‘āleme te'ṣìr
Ki oldı hep virilüp alınan selām-ı dürūġ

4 Ṣalāḥ u ṣıdḳ u sedāduñ elinden aldı yirin
Ṣühūd-ı zūr u maḳāl-i ḥiyel kelām-ı dürūġ

5 Ḥaḳìr ḳaldı ṣadāḳat faḳìr düşdi ṣalāḥ
Cihānı kevkebe başdurdı iḥtişām-ı dürūġ

6 O deñlü teşne iken rūzedār taḥḳìḳa
Virür mi ṣu dem-i ifṭārda ṣıyām-ı dürūġ

7 ‘Aceb meşìme-i āġūş-ı ḥaşrden bilsek
Ne ṣūret üzre ṭoġar nuṭfe-i ḥarām-ı dürūġ

8 Dürūġ iken o ḳadar buldı şöhret ey Nābì
Ki girdi ṣūret-i ṣıdḳa güm oldı nām-ı dürūġ

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 742.
3b virilüp alınan: alınup virilen D.

55b 370

EMRÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Yüz sürdi meh u mihr o şehüñ ḫāk-i derine
Her birisi atdı külehin çarḫ-ı berìne

2 Reftārı ile göñlüm alup gitse ‘aceb mi
Baġlanmış idi kākülünüñ rişţelerine

3 Sìnemde yeri bellü idi ḫançer-i yāruñ
Müjgānı oḳı geldi anuñ geçdi yerine

4 Nice ire ol ḫāl-i siyāha dil-i miskìn
Ḳonmış ḳaşı bir ţāḳ-ı bülendüñ üzerine

5 Ey ḳaşı kemān Emrì senüñ ġamzeñ oḳından
İncinmez idi lìk geçüpdür cigerine

55b 371

RIFḲÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Nāgāh göñül düşdi yine bir büt-i Çìn'e
Çün başa gelür yazılan elbette cebìne

2 Sa‘d ile ḳırān eyler idi aḫter-i baḫtım
Bir kerre olaydım o mehe sìne-be-sìne

3 Dün meclis-i ‘irfānda neseb da‘vāsın itmiş

---

* Mehmet A. Yekta Saraç, *Emrî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 486. Gazel.(Metinde sayfa numaraları olmadığından gazel numarası verilmiştir.)
3a yeri: yiri D. / idi: iken D.
3b yerine: yirine D.
4b ḳonmış: ḳomuş M. / ḳaşı bir: ḳaşınuñ D. /bülendüñ üzerine: bülendi üzerinde D.
5a oḳından: ucundan M.

Zāhid gibi şumuñ ḥasebi ne nesebi ne

4 Bir ḫar yerini ṭutmaz iken kelb-i raḳìb āh
Bilsem ‘acebā yāra öküzlenme nesine

5 Hem-ṣoḥbet olup vuṣlat-ı dil-dār ile gelmek
Bir kerre naṣìb olmadı Rıfḳì-i hazìne

55b 372

FAṢÍḤ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Tìġ-ı nigāhı nāz-ı teġāfülde ṣaḳlıdır
Āşūb-kār ġamzesi çifte bıçaḳlıdır

2 Elden giderme furṣatı bu bezm-i ‘ālemiñ
Pādır rikāb-ı neş'esi sāḳì ayaḳlıdır

3 Çün ġonce açulup oḳıyışlardan añladım
Aldanacak o lāle-‘iẕārım ocaḳlıdır

4 El urmadan o sā‘id-i sìmìne ḳorḳarım
Dest-i niyāzlardaki altun bacaḳlıdır

5 Evżā‘-ı bāridin göbegiñden işer gidi
Sū'-i fiten ṭulunası zāhid ṭaşaḳlıdır

6 Gülzār-ı ḥüsnüñ ile ḳanā'at nigāhına
Reftār-ı ġayra itme teferrüc baṭaḳlıdır

7 Püskillidür belāsı mey āşāmınıñ Faṣìḥ

* Mustafa Çıpan tarafından hazırlanan *Fasih Dîvânı İnceleme-Tenkitli Metin* adlı doktora tezinde ve Haluk Gökalp tarafından hazırlanan *Fasihi Dîvânı (İnceleme-Metin)* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

Giysū-yi duḫter-i rezi ṣalḳım ṣaçaḳlıdır

56a 373

BĀḲÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Şehr-i İslāmbulı başdan başa seyr itdim hep
Ne ‘aceb nesne imiş ṣaḳla naẓardan yā rab

2 Gezer iken yolum uġradı temāşā itdüm
Ġonce leb dil-ber ile dopdolu bir ḫoş mekteb

3 Ḫˇāce bir rind-i ġulām-pāre cihān-baḫş-idi
Cümle ḳocalmaġa gelmiş gelen oġlanlar hep

4 Ḫˇāce almış öñüne bir ṣanem-i ġonce-lebi
Heyce ta‘lìm ider aġır-be-aġır leb-ber-leb

5 Didim ey ḫˇāce öñünde oturan oġlancıḳ
Elif'i bāyı bilür yāyı da bilür mi ‘aceb

6 Didi yaḳında gelüpdür bu daḫı mektebime
Anı da ögredirüz himmetiñizden yāb yāb

7 Bāḳiyā gelmiş iken mektebiñe ol oġlān
Lebin almaḳ gerek aġza ki ögrene edeb

56a 374

ḪAYĀLÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

---

* Sabahattin Küçük tarafından hazırlanan *Bâkî Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.
* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 301.
1a vireli: vereli D.
3a ḫāl-i ġam: ḫāli ġam D.

1 Mihr-i ruḫuña dil vireli ey meh-i tābān
Sāyem gibi yerden yere çaldı beni devrān

2 Aġlatma beni ister-iseñ gelmeye ḫaṭṭuñ
Yaġınca şehā tìz bitürür sebzeyi bārān

3 Ḫāl-i ġamını ‘aynına almaz diyü yāruñ
Göz merdümüne eyledi yaşum ḳurı bühtān

4 Gül yüzüni medḥ itmege ol ġonce-dehānuñ
Var bencileyin bülbül-i gūyāsı hezārān

5 Bir meyyite döndi müteḥarrik bu Ḫayālì
Ol rūḥ-ı revān olalı cānı gibi pinhān

56a 375

ḪAYĀLÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Dil-ber oldur ki maḥabbet idene kìni ola
‘Āşıḳ öldürmek anuñ ṣan‘at ü āyìni ola

2 Ḫaṭṭ-ı sevdāsı ile ‘anber ide terk-i diyār
Zülfünüñ nāfe-i Çìn ‘āşıḳ- ı miskìni ola

3 Māh-ı nev iki hilāline anuñ ide sücūd
Ḫāllerden meh-i ruḫsārına pervìni ola

4 Görmeden zülf ü ruḫuñ geçse eger zāhid-i şehr
Ḳorḳum oldur ki ne ìmānı vü ne dìni ola

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 105-106.
1a idene: edene D.
2a ḫaṭṭ-ı: ḫaṭı D. / ide: ede D.
2b zülfünüñ: zülfünün D.
3a ide: ede D.
5a görse: yine D. / üslūbı: üslūba D.

5 Ey Ḫayālì görse bu şi‘r-i ḥasen üslūbı
Umarın Ḫüsrev-i Rūmuñ saña taḥsìni ola

56a[der.] 376

ḤĀẒIḲ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Olsa bir kimsede āṣār-ı felāḥ
Günehinden alınur būy-ı ṣalāḥ

2 Ḳaşı ādāba ḳara ḥāşiyedür
Ruḫları żū'-ı kitāb-ı mışbāḥ

3 Ḳılamam ḳufl-ı ma‘ānìye kilìd
Genc-i esrāra benānum miftāḥ

4 ‘Ukde-i müşkilümüz ḥall olunur
Virdümüz ism-i Ḫudā-yı fettāḥ

5 Şem‘-i ruḫsār-ı cemāle Ḥāẓıḳ
Oldı pervāne ṭuyūr-ı ervāḥ

56b[der.] 377

ḤĀẒIḲ[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ḫayl-i ‘uşşāḳı dil-rübā n'eyler
Görmez erzānì vaṣla yā n'eyler

2 Ben ki cevşen be-dūş-ı taḳdìrüm
Nāvek-i tìr-i ġam baña n'eyler

---

[*] *Hazık Dîvânı*, s. 214.
4a ḳılamam: ḳılmam M.
5: -D.
[*] *Hazık Dîvânı*, s. 236.
5: -M.

3 Gelse deryā-yı maġfiret cūşa
‘Āṣìye keṯret-i ḫaṭā n'eyler

4 Ser-be-ceyb-i ḫumār-ı hicrāna
Bir iki cām-ı dil-zidā n'eyler

5 Bülbüle eylemezse dest-āvìz
Nükhet-i gülşeni ṣabā n'eyler

6 Ber-ṭaraf-ı naġme-hā-yı ney Ḥāẕıḳ
Ṭab‘-ı dem-besteye nevā n'eyler

56b 378

BELÍĠÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Dilimüz añlayamaz ṣūfì bizüm ḳāl ehli
Bì-zebān söyleşelüm var ise bir ḥāl ehli

2 Salṭanat faḳr ile faḫr itmek imiş ‘ālemde
Ne bilür ḳadrin anuñ memleket ü māl ehli

3 Vaz-gel ‘aḳılla sen yār olımazsın ey dil
Ehli var başḳa anuñ da be-hey abdāl ehli

4 Cānı cānān yoluna virmede ihmāl itme
İremez menzil-i maḳṣūdına ihmāl ehli

5 Her dem āl ile Belìġì öper ol serv ayaġın

* Süleyman Solmaz, *Ahdî ve Gülşen-i Şu‘arâsı(İnceleme-Metin),* Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s. 238.

3 İledür ḫalvetine hìle ile ṣūfì ṣarāb
Görmedüm dünyede anuñ gibi bir āl ehli Ç.

Görmedüm ḫūn-ı sirişküm gibi bir āl ehli

56b 379

FAṢÍḤ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Vuṣlāt ümìdi dest-i niyāzuñ eşellidür
Egri oturma durmalar ey şūḫ bellidür

2 Bezm-i cihāna itme heves kim o neşvede
Muṭrib-i felek şemāṭāt-ı a‘dāda bellidür

3 Ol şūḫı bāde yaḳmasun Allāh emāneti
Yoḫsa binā-yı dest-i teṭāvül temellidür

4 Bir ‘arż-ı ḥāle ḳaldı hemān der-kenārımız
Öpsem beyāż gerdenin emsem maḥallidür

5 Ṣāḥib-zemìn Faṣìḥ bu reftār-ı tāzede
‘Ārif Efendidür ẓurefāniñ ecellidür

56b 380

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dil-berde murād ān olur endām degüldür
Keyfiyyet olur meyde ġaraż cām degüldür

2 İnṣāf bu kim ḳāmet-i dil-dāruñ önünde
Serv-i çemenin duruşı endām degüldür

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 229.
1a dil-berde: güzelde D. / olur: ölüm M.
2a inṣāf: doğrusu D. / dil-dārıñ: dil-dārım D.
3a evvelde: ilerde D.
4a o kim: oldur D.
5a ‘uṣṣāḳına: şeydāsına D.

3 Evvelde delükḳanlı idi bāde be-ġāyet
Duruldı biraz şimdi iñen ḫam degüldür

4 Ḳış günleri geldi hele ben bildügüm o kim
Ḥasretle geçen giceler eyyām degüldür

5 Zülf u ruḫı ‘uşşāḳına kim diye Necātì
Kim düni güni ḳadr ile bayrām degüldür

57a 381

‘ULVÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Gözler ḳamaşır ṭal‘at-ı cānāna baḳılmaz
Rūşen bu ki ḫurşìd-i dırāḫşāna baḳılmaz

2 Gördükçe düşer ḫāṭırıma miḥnet-i Yūsuf
Ḥaḳḳā bu ki ol çāh-ı zenaḫdāna baḳılmaz

3 Seylāb-ı sirişkimle gelür ādeme dehşet
Ṭuġyān idicek cūşiş-i ‘ummāna baḳılmaz

4 Sulṭān-ı cihān-ı meclisdür meclis-i cānān
Ādāb budur ki bundaki yābāna baḳılmaz

5 Elfāẓ-ı ṣafā-baḫşıñı ey ‘Ulvì görünce
Ṭarz-ı ḥüsn ü şìve-i Süleymān'a baḳılmaz

* Melek Canlı tarafından hazırlanan *Hâfız ‘Ulvî Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

57a 382

RAḤMÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ne ḳanlar dökdügün ‘arż itse çeşmüm yāra āl añlar
Tenüm ġamdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl añlar

2 Ḥadìṯ-i‘ışḳ[ı] benden ṣor ne bilsün zāhid-i nādān
Rumūzın bu mu‘ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar

3 Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı maḥabbetden
Ḫarābāta düşüp şūrìde-ḥāl olan ricāl añlar

4 Vücūd-ı vācibüñ māhiyetin idrāk iden ‘ārif
Ḥaḳìḳatde ẓuhūr-ı mümkinātı hep ẓılāl añlar

5 Gözüm merdümlerinüñ ‘aks[i] düşmişdür leṭāfetden
Ruḫuñ mir'ātına nāẓır olanlar anı ḫāl añlar

6 Belā bezminde zār olsam ‘aceb mi çeng ü ney-āsā
Ḳanı bir merd-i ḳābil bu cihānda ḳìl u ḳāl añlar

7 Süḫan bezminde Cāmìdür bilen keyfiyyet-i ḥālim
Ḫayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancaḳ Kemāl añlar

---

* *Rahmî Dîvânı*, s. 341.
1b dirsem: dersem M.
2: 3 D.
3: 6 D.
4b ẓuhūr: vücūd D.
5: 2 D.
6a ney-āsā: nāy-āsā D.
7a ḥālim: şi‘rüm

57a 383

NAẒÍRE-İ ‘ĀŞIḲ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Senüñ ebrūlarıñ şunlar ki ey mihr ü hilāl añlar
Sözüñ doġrısı budur kim ḳatı egri ḫayāl añlar

2 Miyānıñ ḥasretinden ḥālimi şerḥ itmege cānā
Ḳanı bir ḳıl ḳadar ‘ālem içinde ḳìl u ḳāl añlar

3 Şarāb-ı alı teklìf eylesem dil-dāra meclisde
Elimden bir ayaġ almaz beġāyet benden al añlar

4 Kemāl-i ḥüsnine maġrūr olup ‘uşşāḳa cevr eyler
Bu ġırrālıḳları dil-ber meger kim bì-zevāl añlar

5 Ne mümkin senüñ cānā irişmek vaṣluña ‘Āşıḳ
Gedā ‘ālemde sulṭān olmaġı emr-i muḥāl añlar

57a[der.] 384

NĀBÍ[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Dil ki olur revzene-i dāġ hevādan maḥrūm
Döner ol günbede kim ol[a] żiyādan maḥrūm

---

[*] *Nâbî Dîvânı*, s. 849.
1a k'ola: ki olur M.
3: 7 D.
4: 8 D.
4a eylesün: eylesüñ D.
4b tìh-i: yine M./teh-i D.
5: 3 D.
6 : -M.
7b: -M.
7 : 4 D.
8 : 5 D.
9b mübtelāsı: mübtelāsın M.
11b gülşene: gülşen M./ şabādan: ḥayādan M.

2 Ḥāline giryeler itmek gerek ol nādānuñ
K'ola ma‘nā-yı ḫayāl-i şu‘arādan maḥrūm

3 Ne bilür leẕẕetini mìve-i şāh-ı nefesüñ
Güş-ı idrāki olan ḥüsn-i ṣadādan maḥrūm

4 İḳtidā eylesün āṣārına erbāb-ı dilüñ
[Tìh-i] ḥayretde ḳalan rāh-nümādan maḥrūm

5 Olsun āmāde hücūm-ı meges-i idbāre
Der-i in‘āmın iden cūş-ı gedādan maḥrūm

6 Çeh-i bì-āb gibi delve çeker ḫamyāze
Ceyb-i imsākın iden dest-i ‘aṭādan maḥrūm

7 Cūybār-ı keremin teşneye ṣarf itmeyenüñ
Kişt-i ümìdi ḳalur neşv u nemādan maḥrūm

8 Beñzer ol şem‘a ki pervāne-i gerdìdesi yoḳ
O ser-efrāz k'ola dest-i du‘ādan maḥrūm

9 Ne belādur bu riyā başına ḫalḳuñ ki ider
Mübtelāsın iki ‘ālemde ṣafādan maḥrūm

10 O ġazel meclis-i bì-dil-bere beñzer ki ola
Tāze mażmūn ü ḫoş-āyende edādan maḥrūm

11 Luṭf ile ġonce-güşāyān-ı ḳulūbuñ Nābì
Olmasun gülşeni iḳbāli ṣabādan maḥrūm

57b[der.] 385

CĀMÍ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 عرضست این یاقمر یا لالهٔ حمر است این
یا شعاع الشمس یا آیینهٔ دلهاست این

2 کوی تو کعبه است و یا فردوس و یاخلد برین
یا کلستان ارم یاجنت المأوی ست این

3 چشم توجادوست و یا آهوست و یا صیاد خلق
یادوبادم دل بستهٔ نرکس شهلاست این

4 یارب این طاقست و یا محراب و یا قزاه(؟)
یا هلال عید ماه ابروی ماه (...) این

5 قامتست این یا الف یا سرو یا نخل مراد
یا مکر کلدستهٔ باغ جهان اراست این

6 یارب این خورشید تابانست یا ماه تمام
یا فرشته یا پری یا شوخ می پرواست این

---

[*] "Şu dünya ya ay yahut kırmızı lâledir;
Ya güneşin ışınları veya gönüllerin aynasıdır.

Senin semtin ya Kâbedir veya Firdevs;
Ya da Huld cennetidir Ya İrem bağı cennetidir.

Senin gözün ya cadı ya âhû veya halkın avcısıdır;
Ya iki badem ya da gönlü esir eden şehlâ bakışlı nergisdir.

Ey Rabbim bu tâktır ya mihrab yahut yây;
Ya bayram hilâli ya (...)

Bu kâmet(boy) elif mi servi mi murâd(istek/dilek) fidanı mı?
Yoksa cihanı süsleyen bağın gül destesi mi?

Rabbim bu ya parlak güneş veya dolunay;
Veya melek ya da peri yahut da pervâsız bir şuhtur.

Cennet bağlarının kumrusu tatlı dilli;
Dudu kuşu, yuvasız bülbül ya da çılgın Câmî'dir."
.

7 قمرئ باغ جنان و طوطئ شیرین زبان
بلبل بی خانمان یا جامئ شیداست این

57b 386

NAḤÍFÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bilmem kime dād eyleyeyüm dād-resüm yoḳ
Sūz-ı dilümi ‘arż idecek hem-nefesüm yoḳ

2 Bir bì-kes ü bì-hem-dem-i vìrāne-i ‘ışḳam
Kim tesliyet-i ḫāṭır ider yār [ü] kesüm yoḳ

3 Ol bülbül-i bì-lāneyem el'ān ki cihānda
Gül-zār degül şimdi şikeste ḳafesüm yoḳ

4 Ye's itdi beni fāriġ-i āmāl o ḳadar kim
Sulṭān-ı cihāndan daḫı bir mültemesüm yoḳ

5 Sālārıyam ol ḳāfilenüñ rāh-ı ṭalebde
Kim debdebe-i ḥaşmet ü şıyt-ı ceresüm yoḳ

6 Endìşe-i dünyā ile olmam mütekeddir
Deryā gibi ṣāfam keder-i ḫār u ḫasum yoḳ

7 Dūnān ile şirket baña ‘ār oldı Naḥìfì
Bir vech ile iḳbāl-i cihāna hevesüm yoḳ

57b 387

YETÍMÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 İñlerim her gice men derd ile Eyyüp müyüm

---

* *Nahifî Dîvânı*, s. 266.
7b vech ile: vechle M.

Dökerim göz yaşını cevr ile Yā‘ḳūb muyum

2 Aña raḥmine düşelden beni terk itmedi ġam
Bilmezem kim bu ġamuñ gözine maḥbūb muyum

3 Ey baña ṭālib olan derd u belā bir sā‘at
Beni terk eyle aḫì ben saña maṭlūb muyum

4 Birbirinden günüler oldı beni derd u belā
Anı bilsem ki ‘aceb bunlara merġūb muyum

5 Ey lebi ġonce Yetìmì nice ḳan aġlamasun
Dest-i cevr ile bükersin beni mektūb muyum

57b 388

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḥaḳḳa budur ki ṣaḥn-ı cihān kem ḳonaḳ degül
İllā ki ‘ömr ḳāfilesi oturaḳ degül

2 Eşcār egerçi her varaḳı bir kitāpdur
İdrāki olmayana cihān bir varaḳ degül

3 Dil-dāra senden olur ise bu‘d-ı maşrıḳayn
Sa‘y it göñül ki ‘āşıḳa Baġdād ıraḳ degül

4 Kullāb gibi kendiye çekmek durur işi
Mestāne ġamzeler gibi zülfün ataḳ degül

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 300- 301.
2: 3 D.
3a dil-dāra: dil-dār M. /olur ise: olursa M.
4: -M.
5a bir laḥẓa var mı: bir dem mi vardır D.
9a ider: ey D.
9b iş bu heves: kim bu hevā D.
6,7,8 : -M.

5 Bir laḥẓa var mı ey gözi sermest [ü] ceng-cūy
K'ol ġamzeler bizüm ile ḳılıç bıçaḳ degül

6 Yārın ayaġı ṭozuna sürmüş yüzün meger
Ayın yüzünde görünü duran behaḳ degül

7 Dünya ‘ulūm-ı deftere sıġmaz egerçi kim
‘ışḳın kitābına göre ol bir sebaḳ degül

8 Gün yüzünün ḳatında çok alçak durur kāmer
Fi'l-cümle Ka‘be beñzedi dirsen ıraḳ degül

9 İder Necātì cennet dergāhıñ arzū
Dünyāda gerçi iş bu heves olacaḳ degül

58a 389

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Olmaz cihānda çün güzelüm yār-ı cān iki
Baña seni gerek seni cān bir cihān iki

2 Göñlümde nice ṣaḳlana cānā metā‘-ı ṣabr
Ġamzeñ bir uġrı ṭurra-i ‘anber-feşān iki

3 Te'kìd-i ḥüsn içün çekilüpdür ol iki ḳaş
Zìrā ki bir berāta yazılmaz nişān iki

4 Da‘vì yüzünde çekmege ḳullāb-ı zülf-i dost
Meydān-ı ḥüsne ḳaşı getürmüş kemān iki

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 399-400.
3b zìrā ki: yağ ise D.
4b ḳaşı: zülfü M.
5: -M.
6a ḳaşı: ḳarşı D.
6b müşgìn: miskin D.

5 Atma yabana cān ü dili ey ḳaşı kemān
Ġamzeñ oḳına çünkü gerekdür nişān iki

6 Çıḳmaġa ḳaşı ṭākına her yāñeden göñül
Müşgìn ṣaçı Necātì ḳomuş nerdibān iki

58a 390

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Cānā cefāñı ‘āşıḳ-ı bì-dil vefā bilür
Her ṭaş ki ata reddüñ eli merḥābā bilür

2 Zülfi hevāsı ile göñül düşme ġurbete
Boynı uzaḳ yola giden işin Ḫudā bilür

3 Cām-ı şarāb-ı nābla altūn olur işi
Pìr-i muġān eşigi tozun kimyā bilür

4 Sìnemden aldı cānım eliyle ḳomuş gibi
Ġam-ḫānemi bucaḳ bucaḳ ol dil-rübā bilür

5 Ḫurşìde nisbet eyleyen ol gül yanakları
Ey lāle-çehre yüzüne nice baḳa bilür

6 Srv-i ümìde ermez eli şol kimesnenin
Bālā-yı dost şìvelerini belā bilür

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 189.
1b ki: kim D.
2: 5 D.
2a zülfi: zülfün D. /düşme: düştü D.
3: 6 D.
3a cām-ı şarāb-ı nābla altūn olur işi: cām-ı şarāb ile işin altın ede şu kim D.
3b pìr-i muġan: şol ki M. / tozun: yüzün M.
4a sìnemden aldı: sìnemde buldı M.
5, 6 : -M.

7 Āḫır kemān ḳaşunı eger āhum āteşi
Yā ‘ilmini Necātì kuluñ müntehā bilür

58a 391

NECĀTÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Sevin ey dil ki seni dest-i ġam-ı yār yıḳar
Ne ġam ol ḫāne içün kim anı mi‘mār yıḳar

2 Doludur ḳanlu yaşımdan iki gözüm ḳapaġı
Sāḳì āḫir beni bu sāġar-ı tekrār yıḳar

3 Gülşeniñ güllerini āteş-i ruḫsār yaḳar
Çemeniñ ‘ar‘arını şìve-i reftār yıḳar

4 Ġamzelerle dil ü cān naḳdini bir bir aluban
Āhirü'l-emr beni ol gözi ayyār yıḳar

5 Yaşı bir serv içün ırmaġa dönüpdür dirmiş
Yine aġyārı görüñ üstümüze yār yıḳar

6 Kerem it ġamze-i ḫūn-rìzine hey de yoksa
‘Ālemi ucdan uca ol iki Tatar yıḳar

7 Girme ortasına gel ḫāne-i dilden çek elüñ
Ey Necātì saña ne yār yapar yār yıḳar

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 206.
4: -M.
5a dirmiş: der imiş D.
6: -M.

58a[der.] 392

ḲINALI-ZĀDE ʻALÍ ÇELEBÍ RAST

Mefāʻilün Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1 Cihānda ṣoḥbet ʻişret-i şarāb ile yaraşur
Şarāb ṣoḥbet-i nuḳl ü kebāb ile yaraşur

2 Şarāb-ı ṣāfì vü nuḳl ü kebāb meclisde
Semāʻ naġme-i çeng ü rebāb ile yaraşur

3 Semāʻ-ı çeng ü rebāb u şarāb u nuḳl ü kebāb
Kenār-ı bāġ-ı gül ü āb u nāb ile yaraşur

4 Kenār-ı bāġ u gülistān şarāb u nüḳl u kebāb
Büt-i şekker leb ü şìrìn cevāb ile yaraşur

5 ʻAlì çü şeyb irişdi bu cümleyi terk it
Didiklerüñ ḳamu ʻahd-i şebāb ile yaraşur

58b 393

Ẕ̲ĀTÍ*

Mefʻūlü Mefāʻìlü Mefāʻìlü Feʻūlün

1 Dil gitdi mekān ḳaşı ḫayāli nem idine
Māhì gibi çeşmimde meger kim nem idine

2 Deryāları āhum ḳurıdur ḳulzüm-ı zeḫḫār
Şimden girü bu dìdeden aḳan neme dine

3 Pervāne gibi ʻışḳı odından o perìnüñ
Kül oldı bu eczā ʻaceb ādem neme dine

---

* *Zatî Dîvânı*, s. 265.
1b çeşmimde: ʻaynumda D.
2b dìdeden: dìdede D. / aḳan: olan D.
8b Ẕ̲āti-yi: Ẕ̲āti'yi D.

4 Her kim ki senüñ baş açuḳ abdāluñ olursa
Göklerden o dervìşe külāh u nemed ine

6 Rūyıñ var iken cānā ne mescid nice ḳıble
Kūyuñ var iken baña ne Ka‘be ne Medìne

7 İtdi ṣanemā nice müselmānları maġbūn
Kāfir gözünüñ yā daḫi ḳaṣdı neme dine

8 Āyìne nemedde yaraşur ey yüzi mir'āt
Gir Ẕātì-yi dervìş [ü] faḳìrüñ nemedine

58b 394

ẔĀTÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Alursa destine ey dil ol āfet oḳ u yāsını
Alur cānuñ saña benden vaṣıyyet oḳı Yā-Sìni

2 Eline yıldırım gibi ki tìġ-i tāb-dār aldı
Hemān bildüm bu miskìne o sā‘at o ḳıyāsını

3 Bilürdüm ol ‘adū-yı ‘āmìyi bu meclis-i ḫāṣṣa
Ezelden ol şeh-i erbāb-ı devlet oḳıyasını

4 Ṣanurlar ḳara ḳana ġarḳ olupdur ḳara geymişdür
Ṭutar ‘āşıḳlaruñ ol serv-ḳāmet okı yasını

5 Ḳıyāsı oḳ [u] yāsıyla aña ḳıymaġ-idi yāruñ
Bilürdi Ẕātì-yi ṣāḥib-ferāset o ḳıyāsını

---

* *Zatî Dîvânı*, s. 376-377.
2a ki: o M. / tāb-dār: āb-dār M.
2b bu: o M.
4a olupdur: oluben M.
5a aña: ele M.

58b 395

NAḤÍFÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Kim bilürdi ol perì rūyıñ cefā-kār oldıġın
Çeşm-i mekkārı gibi tā böyle ġaddār oldıġın

2 Sevdigüm sevmiş raḳìb olmuş baña ol gül-‘iẕār
Şimdi gördüm ġonce-i nev-restenüñ ḫār oldıġın

3 Āfitāb-ı ‘ārıżından bildim ol her-cāyìnüñ
Revnaḳ-efrūz-ı ḥarìm-i bezm-i aġyār oldıġın

4 Ölmeden göster İlāhì dìde-i giryānuma
Ḫaṭṭ-ı şeb-reng-i o māhuñ zìb-i ruḫsār oldıġın

5 Fāriġ olmaz mı ey Naḥìfì bu hevālardan ‘aceb
Dün işitdüm yine bir şūḫa giriftār oldıġın

59a 396

ẔĀTÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 ‘Adū-yı zāġ elinden bir tezerv-i şìve-kār aldum
Daḫi ben şāh-bāz-ı ‘ışḳ olaldan bir şikār aldum

2 Yine burc-ı bedenden cān sevincümden çıḳa yazdı
Nigāruñ göñline girdüm demürden bir ḥiṣār aldum

3 Ṣarup pehlūya tìġuñ zaḫmını şöyle ṣafā sürdüm
Ṣanasın yanuma bir serv-ḳāmet gül-‘iẕār aldum

---

* *Nahifî Dîvânı*, s. 367.
3: 4 D.
5a mı: -M.
* *Zatî Dîvânı*, s. 972.
5b deger: virür D.

4 Melāmet mülkini açdum ser-ā-ser tìġ-i āhumla
Bugün ben pādişāh-ı mülk-i ‘ışḳam bir diyār aldum

5 Nuḳūd-ı ṣabr u dil virdüm metā‘-ı derdine yāruñ
Görenler Ẕātiyā cānlar deger bir yādigār aldum

59a 397

NAẒÍM*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Duḫūl-i ḥalḳa-i bezm-i viṣāliñ ḳande ben ḳande
Gedā hem ṣoḥbet olmaz şāhla ben ḳande sen ḳande

2 Bulunmaz gevher-i pāk-i maḥabbet kūh u ṣaḥrāda
Ṭarìḳ-ı ‘ışḳ ḳande semt-i Ḳays u kūh-ken ḳande

3 Miṣāl-i zer ṣarardı rūy-ı zerdim derd ile sensiz
Baña kār itdi mihriñ ḳande sen ey sìm-ten ḳande

4 N'ola sìnemde dil-i mehcūr ḳalsa seyr-i kūyuñdan
Muḳìm-i künc-i külḫan ḳande gül-geşt-i çemen ḳande

5 O deñlü pençe-i ‘ışḳ kim farḳ eylemem cānā
Giryān ḳande dāmen ḳande cān ḳande beden ḳande

6 Benimle Ḳaysı hem-pā ṣanma rāh-ı ‘ışḳ-ı cānānda
Bu yolda dil viren dìvāne ḳande cān viren ḳande

7 Unutdursam n'ola eş‘ār-ı ġayrı naẓm-ı pākimle
Naẓìmā rıfḳ-ı tāze ḳande taḳvìm-i kühen ḳande

* Mehmet Şimşek tarafından hazırlanan *Dîvân-ı Belagat-Unvan-ı Nazim, Yahya Nazim (III. Dîvân) Yahya Nazım Dîvânı 3.(analysis-text)* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.

59a 398

NEV‘Í*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣoyup āyìne-i ḳalbi yüzin cānāna döndürdi
Bizümle ol vefāsuz itdügi peymāna döndürdi

2 Çevirdi başdan gerçi dili ol serv idüp āzād
Velì ṭıfl ellemiş bir murġ-ı ser-gerdāna döndürdi

3 Göñül bir āteşì dìvāne dūd-ı sünbülüñ zencìr
Beni şem‘-i ruḫuñ pervāne-i sūzāna döndürdi

4 Benim nāmem irişmez ol hümā-yı ‘izzete gördi
Kebūter aġlamakdan gözlerini ḳana döndürdi

5 Ṭakınup tāze güller Nev‘iyā reftārını sāḳì
Çemen bezminde ṭāvūs itdügi cevlāna döndirdi

59b 399

[NECĀTÍ]*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Söyler yürekde aġız açup yāra yāraya
Miskìn umar ki yara ile yāra yaraya

---

* Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri, *Nev‘î Dîvân (Tenkidli Basım)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977, s. 529.
1a ṣoyup: ṣıyup D.
2a başdan: başına M.
3a dìvāne dūd-ı: dìvānedir bu M.
4a nāmem: nālem M.
5a ṭaḳınup: ṭaḳındı D.
* *Necati Beg Dîvânı*, s. 372.
2: -M.
3a aġların: aġlarım D./ iñlerin: iñlerim D. / ummazın: ummazım D.
5b yaraya: eylesün D.
6: -M.
7a meyḫ‘āra: mahmūra D.

2 Ġamzen ölüm yaraların urur bu ben fakir
Ara oḳuna şād olurum ara yaraya

3 Gāh aġların geh iñlerin ammā ki ummazın
Bìçāreye bu āb u hevā vara yaraya

4 Bir yāñe cevr-i dil-ber ü bir yāñe rūzigār
Bir kişi nice iki cefākāra yaraya

5 Ṭaş ile başım ursun iki pāre eylesün
Şāyed bunuñla göñlüne bir pāre yaraya

6 Mümkin müdür ki hoş gele zühhāda ehl-i ʻışḳ
Olmuş mudur ki mest ola huş-yāra yaraya

7 Meyḫ̆āra mey neniñ gibidir bildiñiz mi hiç
Şol şerbet-i ḥakìm ki bìmāra yarıya

8 Yarayla çünkü beglerer yoldaş olur kişi
Çalış Necātì eyleyi gör çāre yaraya

59b 400

NECĀTÍ*

Mefʻūlü Mefāʻìlü Mefāʻìlü Feʻūlün

1 Çok fitne ḳopar zülf-i siyeh-kāra uyunca
İllerde meşeldir bu ki ìlānı tüyünce

2 Ey Yūsuf-ı gül-çehre meşeldir atalardan

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 362.
1a ḳopar: olur D.
3: 4 D.
4a virdiñ:virdim D. / tüyünce: doyunca D.
5,6,7 : -M.
8a ayaġına baş ḳo: fırşarı fevt itme D.
9: -M.

Kim düşmen çüm kūyı ḳazan ḳaza boyunca

3 Secde idüp ayruġa getürdüm yüzüme kir
Gözyaşı neler çekdi neler anı yuyunca

4 Virdiñ ayaġı ṭopraġına nāfe-i çini
Ey bād-ı ṣabā var yüri ḫayr eyle tüyünce

5 O zülf-i siyeh-pūşı ṣabā yeli götürsün
Meryem gibi dāmānını yerde sürüyünce

6 Ar'ar boyunu öġer imiş deprede dilin
Ey serv-i çemen böyle yerinde kuruyunca

7 Ġonce ile ḳati sıklığı var bülbülün ey bād
Ağzı hāberin aldım anın ben soluyunca

8 El virmiş iken ayaġına baş ḳo Necātì
El mi irer ol serv-i revāna büyüyünce

9 Şişe simādan muhtesibe tevbe sımak yeg
Getir ayaġı hele bize nāşi duyunca

59b 401

NECĀTÍ*

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe'ūlün

1 Sāḳì piyāle iki gözümüñ birisidür
Bir rūḥdur ki bezmimüz anuñ dirisidür

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 206-207.
1b rūḥdur: rūḥ durur M.
2a anuñ: rengin D. / vü: ile M.
3b ammā: ey meh D.
4a şehbāz-ı: şehbāzı D.
4b iş bu: uşbu D.
5: -M.

2 Anuñ lebi vü dişi ḫayāliyle gözlerim
Birisi la‘l aḳıdur oldı birisi dürr

3 Zülfüñ ġamı perì gibi bì-ḫod ider beni
Gerçi perìdir ammā evet kāfirìsidür

4 Şehbāz-ı dil ki ṣayd-gehidir feżā-yı ḳuds
İş bu güzeller anuñ uçurma derisidür

5 Etmedi gitti murġ-ı dil-i Leylìyi şikār
Mecnūn-ı şāhbāz ki deşt ispirisidür

6 Işırdum idi lebleriñi söġdi aġzıma
Ma‘ẕūr ṭut Necātì hele diş kirāsıdur

60a 402

NECĀTÍ[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Revā mıdır ki güneş yüzüñe ḳamer diyeler
Geceyle seyre çıḳarsan daḫi neler diyeler

2 Ayaġuña süreyin yüzümi nice olsa gerek
Nihāyeti bu ki sen dil-beri sever diyeler

3 Mesìḥa ṭa‘ne ḳoyup leblerüñ dimiş ne ‘aceb
Ki bir ölüyü diri etmege hüner diyeler

4 Lebüñ ḳatında ne lāzım ki ġonceyi añalar
Bir iki yaḳası açılmaduḳ ḫaber diyeler

---

[*] *Necati Beg Dîvânı*, s. 202-203.
2a olsa: olsun D.
2b dil-beri: serveri D.
3a ḳoyup: urup D. / dimiş: dedi D.
3b etmege: ḳılmaġa D.
4a ġonce i şeklinde hemze il yazılmış.

5 Levend ü müflis ü dìvāne vü faḳìr ü ḥaḳìr
Necātìyem umarım daḫı bes beter diyeler

60a 403

SIRRÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şehā çeşmim çerāġ-ı ‘ālem nūr-ı baṣar sensin
Naẓìriñ görmedik bir merdüm-i ṣāḥib-naẓar sensin

2 Derūnı ġonce-veş ḳanıyla dolmuş ‘andelìbim ben
Ṭarāvet gülistānında açılmış verd-i ter sensin

3 Ġarìḳ-ı baḥr-i ġam ḫāk-i reh-i faḳr ü fenāyım ben
Serìr-i salṭanatda pādişāh-ı baḥr ü ber sensin

4 Görüp ben nātüvānı ḳaçma luṭf it ey perì peyker
Seni görsem vücūdum maḥv olur kimden ḳaçar sensin

5 Ne bābıñdır senüñ ey Sırrì durmak āsitānında
Ḳarārıñ yoḳ felekde bir gedā-yı derbeder sensin

60a 404

NEV‘Í*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ne dil o serv-i revānı kenāra ḳudret var
Ne cānda ṣabr u ne tende ḳarāra ḳudret var

2 Ne gelse tāb-ı cemāle taḥammül ü ṭāḳat

---

* Sıddık Cansever tarafından hazırlanan *Egribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metin ve Değerlendirmesi* adlı doktora tezinde bulunamadı.
* *Nev‘î Dîvân*, s. 307-308.
2a ḳudret: ṭāḳat M.
4a bilmem: bilsem M.
5a nār-ı ‘ışḳ-ı: ‘ışḳ-ı yār-ı M.
5b fırāra: ḳarāra M.

Ne gitse firḳat ile intiẓāra ḳudret var

3 Ne ṣoḥbetinde teleẕẕüz ne ġaybetinde ḥużūr
Ne ḳarşu ḥālüm añup ah [u] zāra ḳudret var

4 Bu naḳd-i cānı meded n'eylesem ʻaceb bilmem
Ne ḫıfẓa çāre ne saña niṣāra ḳudret var

5 Yaḳup gül eyledi Nevʻi'yi nār-ı ʻışḳ-ı ḥabìb
Ne tāb [u] ṣabra meded ne firāra ḳudret var

60a[der.] 405

[LAṬÍFÍ]

Mefʻūlü Fāʻilātü Mefāʻìlü Fāʻilün

1 Ey ḥūri meclisi yine Firdevs-i enver it
Şìrìn lebüñle sāġarımız cām-ı kevṣer it

2 Göñlüñ gibi ḳara-gū ise ṣūfì ḫalvetüñ
Ḳandìl-i cām-ı meyden anı var münevver it

3 ʻIşḳ ateşini ʻūd gibi ṣal derūnıña
ʻĀlem dimāġını sesüñden muaṭṭar it

4 Dergāh-ı yāre eylerseñ ey ṣu güẕer
Biz bendeden ol ḥażrete var duʻālar it

5 Gel ey Laṭìfì defteriñi dürmeden felek
Dìvāne ol şiʻrüñi dìvān u defter it

60b[der.] 406

ḤĀẔİM

Müfteʻilün Mefāʻilün Müfteʻilün Mefāʻilün

1 Baḳ hele zülf-i kāfire rişte-i cān girih girih

Bir de kemend-i sāḥir ʻuḳd-ı lisān girih girih

2 Cemʻ olup üftādelerüñ eylediler güft ile gū
Ġulġule-i kebūde āh-ı nāle [vü] fiġān girih girih

3 Ḫār ile ṣūretā ayaḳ-daş geçinür nihāl-i gül
Lìk derūnı ġoncede yutduġı ḳan girih girih

4 Silsile-i kebūd-ı āh çarḫa çekilmede müdām
Micmer ü lūle ʻarż ider ṣanki duḫān girih girih

5 Pìr ü behcet ḥasìb bāş hemìşe Ḥāẕimā
Tā ki şod-benān derd-i imtişān girih girih

60b 407

NĀBÍ[*]

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1 Bì-bedel gerçi ki yoḳ ḥüsn ile senden ġayrı
Var mıdır ḥüsniñe de āyine benden ġayrı

2 N'işlesin yā göñül olduġı içün zülfüñde
Ḥaddi yoḳ pìç ü ḫamuñ çìn ü sekenden ġayrı

3 Penbe āveḫte olmazdı zih-i Ḥallāca
ʻĀşıḳuñ dest-resi olsa resenden ġayrı

4 İtme ümìd ü vefā elbise-i fāḫireden
Yoḳ vefā eyleyecek saña kefenden ġayrı

5 Şevḳ-ı gìsū ile āhum n'ola çıḳsa çarḫa

---

[*] *Nâbî Dîvânı* s. 988.?
2b sekenden: şikenden D.
4a itme: umma D.

‘Ālemün menzili yoḳ burc-ı bedenden ġayrı

6 Bì-vefā olduġı yoḳdur baña ġam bir yirde
Künc-i mey-ḫāne ile ṣaḥn-ı çemenden ġayrı

7 Kiminüñ cāmi‘i var kimi yapar pül Nābì
Ṣu‘arānuñ n'olur aṣārı süḫandan ġayrı

60b 408

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Gül ruḫlarıñda zülf-i perìşān girih girih
Bāġ-ı iremde sünbül ü reyḥān girih girih

2 Sìnemde ġuṣṣa-i ser-i zülfüñ gürūh gürūh
Boynumda rişte-i teb-i hicrān girih girih

3 Şevḳ-ı lebüñle kim dökülür ḳanlı ḳanlı yaş
Olmaz bu resme ḫūşe-i mercān girih girih

4 Ḳaddüñ hevāsı ile olupdur sanevberin
Bağrında dāġ-ı āteş-i ḫırmān girih girih

5 Meyyāl olan göñülde olur nāle vü elem
Aḳmaḳdan olur āb-ı firāvān girih girih

6 Hicr-i lebüñle ḳan-ı Bedaḫşān mıdır enār
Kim bağlanur içinde olan ḳan girih girih

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 383-384.
3, 4 : -M.
6 : -M.
8 : -M.
8a ḫūrşìd ü māhtāb: mehtāb u āfitāb D. / bu: -M.

7 Ḫaṭṭ-ı lebüñe öykine mi ṭut ki yazıla
Yāḳūt üzre mühr-i Süleymān girih girih

8 Ḫūrşìd ü māhtāb degüldür Necātì bu
Miḥnetden oldı ḫāṭır-ı devrān girih girih

60b 409

SEYFÍ

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe'ūlün

1 Şermende iden gülleri gonce deheniñdür
Efkende ḳılan yāsemini gül bedeniñdür

2 Gerçi ki ḳocar sìmle zer sā'id u sāḳın
İnṣāf idicek ẕevḳ hemān pìreheniñdür

3 Ademlenür ise n'ola aġyār ḳapuñda
Ey ḥūr-i perì-zād zamān ehrimeniñdür

4 Çengāl-i ser-i zülf-i dil-āvìzine cānı
Ber-dār ḳılan kākül-i miskìn resenüñdür

5 Ey cevr u cefālar ḳılıcı bì-kes olana
Kesme keremiñ Seyfì-i bì-kes de senüñdür

61a 410

'ULVÍ[*]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Fütāde dilleri seyr eyledikde yār ṭopraḳda
O şehsüvār didigim göñüller alçaḳda[116]

[*] Melek Canlı tarafından hazırlanan *Hâfız 'Ulvî Dîvânı* adlı yüksek lisans tezinde bulunamadı.
[116] Mısra vezne uymamaktadır.

2 Muḳayyed olmayan ālām-ı cāh u manṣıb ile
Ne ḥālet olduġun ( ) fenā-yı muṭlaḳda

3 Murād-ı āyìneniñ seyr-i naḳş-ı ḥüsnüñdür
Görindi gerçi saña ḳarşu ṣūret-i Ḥaḳḳ'da

4 Uçar hevāñla cān-ı murġ bāġ-ı kūyuñda
‘Aceb mi ṭā'ir-i ḳuds denilse uçmaḳda

5 Revā mıdır dil-i ‘Ulvìyi bend ider zülfüñ
Ne aṣṣı var saña bir derdmendi aşmakda

61a 411

FİĠĀNÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Urdum semend-i ṭab‘uma çün zìn-i himmeti
Meydān benüm virürse eger Tañrı furṣatı

2 Mülk-i süḫanda ṭabl-i feṣāḥat çalan benem
Geçdi cihānda Āṣaf u Ḫāḳān nevbeti

3 Mümtāz-ı ‘ālem olmaġa var himmetüm benüm
Lā-şey yanumda şāh ile ḫāḳān şöhreti

4 Ṣancaḳ çeker bu ‘arṣada başḳa dil-āverem
Ḫüsrev gibi zamānede ṭutdum vilāyeti

---

* Abdulkerim Karahan, *Figanî ve Dîvânçesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1966, s. 120.
2: -M.
3a ‘ālem: dehr M. / olmaġa var himmetüm: olmaġadır niyyetüm M.
3b şöhreti: nevbeti M.
4b zamānede: zamānda M.
5a nevāmı: nev-āyinümi D.
6: 5 M.
7: -M.

5 Görse benim nevāmı Nevāyì bu resm ile
Mülk-i süḫanda urur-idi kūs-ı rıḥleti

6 Gerçi Fiġānì şehr-i belā şāhıdur velì
Mesned olalı Āṣaf-ı dehr artdı şöhreti

7 Eczā-yı defteri kül ide yaḳa Āzerì
Görse Fiġānì bu ġazel-i pür-ḥarāreti

61a 412

SEYFÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Anlar ki cennet istedi ‘uḳbāya ṣaldılar
Eblehleri yekün yine ferdāya ṣaldılar

2 Vaḳt-i çemendür geliñüz ‘iş idek diyü
Yer yer çınār u serv bize aya ṣaldılar

3 Yerde vü gökde sen meh u mihri bulmaġa
Yaşım fürūya āhımı bālāya ṣaldılar

4 Ma‘nā cevāhirini göñülden çıḳarmaġa
Ġavvāṣ-ı fikretim yine deryāya ṣaldılar

5 Var bir ḫaber getür diyü aḥvāl-i dehrden
Ḳavm-i elest Seyfì-i dünyāya ṣaldılar

61a[der.] 413

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Raṭl-ı merd-efgenle ol meh-pāreyi mestāna at
Tāc-ı ser-şār-ı neşāṭı ḳubbe-i keyvāna at

2 Ḫayli demdir atdı ṭutdı zülf-i dil-berden ṣabā
Sende var ‘uşşāḳ içün bir tāze tel ey şāna at

3 Cilvegāh-ı şìve-i ferzāna olmaz kūy-ı ‘ışḳ
‘Āḳil oldur kim sürer bu ‘arṣada dìvāne at

4 Bil dil-i işkeste ḳadrin gevher-i pendim budur
Zìver-i gūş-ı ḳābul it kūşe-i nisyāna at

5 ‘Āşıḳıñ da eyle gāhì ġamzeñe āmāc-nāz
Ey kemān-ebrū oḳuñ bir kez de gel yābāna at

6 Sā‘idüñde ḳalmadı tìġ u tüfenge iḳtidār
Var ise nìrū-yı cünbiş gerden-i ḫūbāna at

7 At ḳoparsun yekke-tāzān-ı süḫan tanẓìr içün
Bir zemìn-ṭarḥ ile Rāġıb bir ġazel meydāna at

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 211.
3b kim: ki M.
6a tìġ: tìr D.
6b nìrū-yı: yüzi D.
7b zemìn-i ṭarḥ ile: zemìn tarḥ eyle D.

61b[der.] 414

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Hümāyı maġz olurken üstüẖ̆āndan vāye-i devlet
‘Acebdir kim ser-i bì-maġza düşmek sāye-i devlet

2 Tesāvì-i firāz u şìbe nisbetle olur ẓāhir
Degül memdūḥ pek bālāter olmaḳ pāye-i devlet

3 Müsaḥḥar itdi iḳlìm-i ser-ā-ser şūr-ı sevdāyı
Ser-i Ḳaysa cünūn oldı ‘aceb sermāye-i devlet

4 Niçün ṭıflānedir mestāne vaż‘-ı nev-ser-āmedler
Meger hem-şìre mey-i ṣahbāya şìr-i dāye-i devlet

5 Eger tedḳìḳ olunsa derd-i ser olmaḳda dūn olmaz
Ḫumār-ı mey-perestìden ḫamìr-i māye-i devlet

6 İder endām-ı nā-sāzın yine zìbende-i teşrìf
İden zerbāf-ı cevri dūşuna pìrāye-i devlet

7 Ṣalındırmaz direfş-i Gavyānì ferr ü cünbişde
Olursa zìb-i dūş-ı baḫt-ı Rāġıb rāye-i devlet

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 208.
1a üstüẖ̆āndan:üstüẖ̆ān M.
3a şūr-ı sevdāyı: şu rüsvāyì D.
7a cünbişde: cünbişle D.
7b: silik M.

61b 415

FİĠĀNÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Nāz eyle çünki vardur eyā serv-i gül-‘iẕār
Gül-ẕār-ı ġamda bencileyin bülbülüñ hezār

2 Sulṭān-ı ‘ışḳım oldı şirār ile dūd-i āh
Ṣaḥrā-yı ġamda üstüme bir çetr-i zer-nigār

3 Şol ḳanlu ḳanlu dāġ ile bu cism-i nā-tüvān
Oldı şeh-i belāya bir altūn beneklü zār

4 Esrār-ı ‘ışḳuñ añlayalı ḥayretin şehā
Terkìb-i cismüm eyledi bād-ı fenā ġubār

5 Kimdür Fiġānì dir-isen eyā Ḫüsrev-i zamān
Bir derd esìri ‘ışḳ ile Ferhād-ı rūzigār

61b 416

ḪAYĀLÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Da‘vā-yı ḥüsn ḳılmaġa ‘ālemde ey nigār
Sen dil-sitān ile büt-i Çìn'iñ ne cānı var

2 Peykānlarıñ bedende gelüp olalı muḳìm
Ġam-ı ‘askerìne oldı tenim āhenìn ḥiṣār

---

* *Figanî Dîvânçesi*, s. 47.
1a nāz eyle: nāz ile M.
2a ‘ışḳım: ‘ışḳam D.?
4a ḥayretin: ḥāletin M.
5a zamān: cemāl M.
* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 108.
5a eyā: ey D.
5b ‘āşıḳ-ı bed-nām: ‘ışḳ-ı bed nām-ı D.

3 Ḳanlu yaşumla yazmaġa ġam mā-cerāsını
Ruḫsār-ı zerdim oldı benim levḥ-i zer-nigār

4 Gün gibi göge irdi yeşm olalı şehā
Ben ‘āşıḳ-ı felek-zede kūyuñda ḫāksār

5 Kimdir Ḫayālì dirsen eyā serv-i ḫoş ḫırām
Bir derd esìri ‘āşıḳ-ı bed-nām-ı rūzgār

61b 417

ḪAYĀLÍ*

Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Ārıżuñ vaṣf eyler iken gülşen içre gül güle
Şöyle keşret oldı kim söylerdi bülbül bülbüle

2 Kākülüñden bāġda bilmem ne rāz açdı ṣabā
Yaşlanup ḳaldı ḳırılmış gibi sünbül sünbüle

3 Bezm-i mey bir gülistāndur anda sāḳì bāġbān
Cām-ı mey güldür ṣurāḫì serv bülbül bülbüle

4 Ṣanuram genc üzre dolaşmış yaturlar mārlar
Gerdeninde her ḳaçan şarmaşsa kākül kāküle

5 Şöyle naẓm itdi Ḫayālì vaṣf-ı rūy-ı yārı kim
Diñlese anı fiġānlar ide bülbül bülbüle

---

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.377.
2a kākülüñden: kākülünden M. / bilmem: bilmen D.
3: 4 D.
5a naẓm itdi: vaṣf itdiyim M.
5b ide: ede D.

62a 418

ḪAYĀLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣabānıñ ḫāṭırı kūyunda yāruñ pür ġubār ancaḳ
Benim gibi o daḫı bir perìşān rūzigār ancaḳ

2 İletdim tuḥfe-i cān-ı ḥakìrim yāra ‘arż itdim
Gelüp nāz ile ol gül-ruḫ didi bu yādigār ancaḳ

3 Elimde āl ṭūṭì-veş meyi gördi dedi ṣūfì
Be bu kendü ayaġıyla ele gelmiş şikār ancaḳ

4 Ḳamer bir penbe-i dāġım durur çarḫ üzre encüm hem
Derūn-ı āteşìnimden çıḳan bir ḳaç şirār ancaḳ

5 Şebb-i ‘ıyd eyledi gerdūn hilāliñ cāmını gerdān
Ḫayālì daḫı içmez zāhid-i perhìz-kār ancaḳ

62a 419

EMRÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Yüzüñe irişdi göñlüm zülf-i ‘anber-fāmdan
Ka‘beye bir gicede vardı diyār-ı Şām'dan

2 Ṣūḫlar çeşmind[e] hey āfet ḫayāl-i ḫaddüñi
Kim temāşā etse farḳ itmez güli bādāmdan

---

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 176.
2b gelüp: gülüp D.
3a meyi: mey M.
* *Emrî Dîvânı*, s. 203.
1b diyār: sevād D.
2a ḫayāl-i ḫaddüñi: ḫayālin ḥaddüñüñ D.
2b güli: gül-i D.
3a zülfi mi ḳaddine hem-ser yā düşüp üstine gün D.
3b ẓāhir: āhir D. / eylemişdir: eyle ol D.
4 : -M.
6a görüp: gögürüp M.

3 Ḳadd u zülf ile ruḫuñ gördüm didim kim āfitāb
Sāye ẓāhir eylemişdir serv-i sìm-endāmdan

4 Cān lebe geldi ser-i zülfüñde işitmiş didi
Hey ḳaçan gitmiş bu miskìn didüm ilk aḫşāmdan

5 Zülfi ucundan görünse n'ola ruḫsārı temām
Ṭāli‘ olur çünki māh-ı bedr ilk aḫşāmdan

6 Pertev-i ḫūrşìdi kaşrında görüp kimdür didüm
Didi Emrì bir ışıḳdur şimdi geldi cāmdan

62a 420

NECĀTÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ṣanma ki beni devr-i zamān çekdi çevirdi
Bir ṭurreleri müşg-feşān çekdi çevirdi

2 Doġru-iken oḳ gibi yolunda dil-i ḫāki
Aldı ele bir ḳaşı kemān çekdi çevirdi

3 Dolap gibi iñleyüp aġladıġım içün
Kūyuñda beni dün şu fülān çekdi çevirdi

4 Naḳḳāş-ı ezel cedveli pergāra urunca
Devrān beni bir nice zamān çekdi çevirdi

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 423.

* Bu şiirde mahlas beytinin konumlandırılmasında dìvândaki sıralamanın doğruluğu açık olduğundan dìvândaki sıralama esas alınmıştır.

1a ṣanma: ṣanman D.
1b bir: ol D.
2b bir: ol D.
3: 5 M.
3b beni dün şu fülān: Necātì-i fülān M.
4a cedveli: cedvel ü D. / urunca: ḳoyunca D.
6, 7, 8, 9 : -M.

5 Münşì-i ḳader dün beni dìvān-ı ḳażāda
‘Ālemlere olmaġa nişān çekdi çevirdi

6 Fāş eyledi rāzım diye altın kemerini
Yoḳ yerlere ol mūy-miyān çekdi çevirdi

7 Tevkì‘-i refî olmaya mensūr-ı cemāle
Ḳaşıñ gibi kendiyi nişān çekdi çevirdi

8 Tuġrā ḳaşına benzediġin münşìye dedim
Dìvānda ṭutup anı hemān çekdi çevirdi

9 Tìr-i müjdesi göñlümüz almaġa Necātì
Māyil idi ol şūh-ı cihān çekdi çevirdi

62a[der.] **421**

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Fe‘ūlün

1 Miṣāl-i lāle dāġ-ı āteşin aç
Derūna tāze raḥm-ı dil-nişìn aç

2 Açıl ey ġonce-i bāġ-ı leṭāfet
Çekilmez ‘uḳde-i çìn-i cebìn aç

3 Gehì bend-i ḳabāsın geh niḳābın
Gehì gül ey ṣabā geh yāsemìn aç

4 Yeter ḳalsun miṣāl-i ġonce mestūr
Bize sırr-ı femüñ ey nāzenìn aç

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 214.
5a feyż-i: feyż ü D.

5 Eger ister isen feyż-i fütūḥı
Dil-i ‘āşıḳ gibi genc-i defîn aç

6 Edā-yı dil-keş ḫāmeñle Rāġıb
Açarsañ cümle bir rengìn zemìn aç

62b[der.] 422

RĀĠIB[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Metā‘-ı ḥüsnüne virmiş o kāfir öyle revāc
Alınsa daḫme-i Ḳārūn olurdı bāc u ḫarāc

2 Ḥarìm-i zülfüñe olmaḳda mū-be-mū maḥrem
Nefesle dest-i ṣabādan mı aldı şāne-i sāc

3 Felek tek eylemesün ṭa‘n-ı düşmenāna hedef
Ḳażā iderse sihām-ı ḥavādiṯe āmāc

4 İderse nāz-ı eṭibbā-yı dehrden perhìz
Bulur o ḫaste bu dāru'ş-şifāda derde ‘ilāc

5 Piyāle başına bir būse la‘l-i sāḳìden
Bi-vefḳ-ı ḳā‘ide-i bezm-i Cem alınmada bāc

6 Ṣafāya bā‘iṯ olur imtizāc-ı ṣaf-dilān
Şarāba eyledir i‘tidāl sū-i mizāc

7 Deger mi girye-i sūz u güdāzına Rāġıb
Ser-i şem‘de fürūzān olan şu zerrìn tāc

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 215.
2b dest-i: desti D.
6b eyledir: āb iledir D. /i‘tidāl: i‘tidāl-i D.
7a girye-i: girye vü D.

62b 423

ḤAYĀLÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Rengìn lebüñ kim ey ṣanem ol ḫaṭṭ-ı nevdedir
Bir la‘ldir ki kāfir elinde girevdedir

2 Bu odlu āhım içre benim ḳanlu gözlerim
İki şerāredir ki derūn-ı ‘alevdedir

3 Ṣāhbāz-ı ‘ışḳ sāye ṣala üstüme diyü
Cism-iża‘ìfim aña atılmaġa gövdedir

4 Ḳays eyledi ḫayāline göz merdümünde cāy
Gördi ḳarār-ı Leylìyi kim ḳara evdedir

5 Muṭrib Ḥayālì bezmini germ eyleseñ anuñ
Göñli Ḥicāz'da ḳulaġı Peşrevdedir

62b 424

ṢĀNÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ger yaṣāġ oldı-ise muṭrib çenge de ḳānūna da
Tevbeler olsun ‘araḳla bāde-i gül-gūna da

2 Ṣöyle mest oldum mey-i bezm-i İlāhì ile kim
Nefret itmişdür ṭabì‘at benge de afyūna da

---

* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 112.
2a odlu: aldu D.
* Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri (Revanî-Hayretî-Haverî-Ahî-Peyâmî-Sânî)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1949, s. 106.
1a muṭrib çenge de: çeng ü muṭrib ü M.
2 : 3 Ç.
2a oldum mey-i bezm-i İlāhì ile kim: itdi mey-i ‘ışḳın şarābı Ḥaḳk bilür M.
4a ol meh-pāreyi: āḫır ol mehi Ç.
5a vārını: ālet-i Ç. / mey u maḥbūba çün: meye çünkim anı Ç.
5b Ṣad-hezarān la‘net etdüm: eyledüm ṣad bāra la‘net M.
7b muvaffaḳ: muvāfıḳ Ç.

3 Seyl-i eşküm gibi hergiz nehr-i cārì görmedüm
Vardum ey Yūsuf-cemālüm Nìl'e de Ceyḥūn'a da

4 Şi‘r-i dil-sūzumle tesḫìr itdüm ol meh-pāreyi[117]
İ‘tiḳādum ḳalmamışdur siḥre de efsūna da

5 Vārını bezm-i mey u maḥbūba çün ṣarf itmemiş
Ṣad-hezarān la‘net etdüm gence de Ḳārūna da

6 Siz esìr-i ‘ışḳ-ı zensiz diyü itdüm ser-zeniş
Gördügümde ḫˇābda Ferhād'a da Mecnūn'a da

7 Yazduġında kātib-i Ḳudret berāt-ı ‘ışḳumı
Ṣāniyā ḳılmış muvaffaḳ şer‘a da ḳānūna da

62b 425

ḪAYĀLÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Mest itdi ḫalḳ-ı ‘ālemi ol la‘l-i nāblar
Dūr-ı lebüñde ayaġa düşdi şarāblar

2 Bāġ-ı cihānda görmege sen servi bir naẓar
Āb-ı revāna gözler olupdur ḥabāblar

3 Dāġ-ı siyāhlar beni zeyn itdi dir gören
Mecnūnı gör ki üstüne üşmüş ġurāblar

4 Bì-hūde ṣanma cūy ṣadāsın ki ṭaşlara
Ḳātı göñüllü olduġıñı söyler āblar

---

[117] Belirtme hal eki hatalı olarak hemze ile gösterilmiştir.
* *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 113.
5a dile: ġama D.
5b rūz-ı ḥisāb: rūz-ı şümār D. / bunı: onı D. / ḥesāblar: ḥisālar D.

5 Dökme Ḫayālì yaş raḳamın ṣafḥa-i dile
Rūz-ı ḥisāb olunca buñı kim ḥesāblar

63a 426

BĀḲÍ*

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ìlü Fā'ilün

1 Fermānı 'ışḳa cān iledir inḳıyādumuz
Ḥükm-i ḳażāya ẕerre ḳadar yoḳ 'ināmumuz

2 Baş egmezüz edāniye dünyā-yı dūn içün
Allāhadur tevekkülümüz i'timādumuz

3 Biz müttekā-yı zer-keş-i cāha dayanmazuz
Ḥaḳḳuñ kemāl-i luṭfınadur istinādumuz

4 Meyden ṣafā-yı bāṭın-ı ḫumdur ġaraż hemān
Erbāb-ı ẓāhir añlayamazlar murādumuz

5 Zühd ü ṣalāḥa eylemezüz ilticā hele
Ṭutdı egerçi 'ālem-i kevni fesādumuz

6 Minnet-i Ḫudā'ya devlet-i dünyā ṣafā bulur
Bāḳì ḳalur ṣaḥife-i 'ālemde adumuz

---

* *Bâkî Dîvânı*, s. 218.
1a canladur: can ile var D.
2 : 3 D.
4 : 5 D.
6 : 5 M.

63a 427

EMRÍ*

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Dil reh-i ġamda cāna ḳatlanmaz
Cān ten-i nā-tüvāna ḳatlanmaz

2 Kākülüñ müddet-i medìd ister
‘Ömr ise ol zamāna ḳatlanmaz

3 ‘Aḳlı ḳodum cünūn yolın ṭutdum
Yol bilen kārbāna ḳatlanmaz

4 Bāġ-ı kūyuñ hevāsın añduḳça
Göñül eşk-i revāna ḳatlanmaz

5 Ölür Emrì lebüñde yara görüp
Kimesne zaḫm-ı cāna ḳatlanmaz

63a 428

FUŻŪLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şifā luṭf it dil-i bìmāra la‘l-i nūş ḫandiñden
İgen hem olma ey bì-derd ġāfil derd-mendiñden

2 Semendiñ ḳatlime segritdiñ ammā ḳorḫum oldur kim
Ki sebḳat ide nā-geh tevsen-i ‘ömrüm semendiñden

---

* *Emrî Dîvânı*, s. 122.
2 : 4 D.
3 : 2 D.
4 : 3 D.
* *Fuzûlî Dîvânı*, s. 237.
1a dil: ten M.
1b igen: iyen D.
2a oldur kim: andandır D.
3a görsün: olsun D.
3b geçmek: geçmez M.
4. : -M.

3 Murād-ı ḫāṭırıñ ger müşkil olmaḳdır işim görsün
Ne çāre geçmek olmaz ḫāṭır-ı müşkil-pesendiñden

4 Bilirdim sende hem var ol hevā kim bendedir ey ney
Dem urduḳca eger çıḳsaydı āteş bend bendiñden

5 Ḥarìş eyler beni pendiñ meẕāḳ-ı ‘ışḳa ey nāṣiḥ
Dirìġ itme ki maḥżūżum senüñ peyveste pendiñden

6 Kemend-i dūd-ı āhıñdır Fużūlì çarḫ boynunda
‘Aceb ṣayyādsın kim çarḫ ḳurtulmaz kemendiñden

63a[der.] **429**

RĀĠIB[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Destine sāzını aldıḳça o reşk-i nāhìd
Dest-ber-dā'iredir bām-ı felekde ḫūrşìd

2 Müjde-i merg-i raḳìb ile peyām-ı vaṣluñ
Gelseler tev'em olur ‘āşıḳa ‘ıyd üstüne ‘ıyd

3 Anı da dest-i ḳażā itdi şikest ü nā-būd
Şu ḫarābatda bir cām ḳomuşdı Cemşìd

4 Şu‘le-i dūzaḫı efsürde iderdi bì-şekk
Zāhidüñ ehl-i hevā vaż‘ına itse taḳlìd

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 216.
3b ḳomuşdı: ḳomuşdur D.
4a efsürde: efserde D.
5a şütür-gürbesine: şer giryesine D.
5b cān-güẕār: cān-güdāz D.

5 Dāġ olup vaż‘-ı şütür-gürbesine gerdūnuñ
Cān-güẕār olmadadır Ḫıżra da ‘ömr-i cāvìd

6 Ṣoñı sevdā-yı viṣālüñde beyāża çıḳacaḳ
Eyleme beyhūde evrāḳ-ı ḫayāl tesvìd

7 Saña itdikleri bu cevr ü eẕāyı Rāġıb
Ola bir gün ide bed-ḫˇāhuña da çarḫ-ı ‘anìd

63b[der.] 430

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Düşer her dām-ı gìsūya dil-i bì-tābdan feryād
Sipend-āsā ? ider her rūy-ı āteş-tābdan feryād

2 Olan hem-vār-ı ṭìnet ıżṭırāb itmez ḥavādiṣden
Ki hāmūn eylemez pā-mālì-i seyl-ābdan feryād

3 Nüvāzişkārı? rāmişger üstād-ı ḥüsn ister
İder mi sāz-ı sìne degme bir mıżrābdan feryād

4 Güẕār-ı bā-şitāb ‘ömri işrāba gelür dā'im
Leb-cūda ṣımāḫ-ı cāna cūş-ı ābdan feryād

5 Ṣarìr-i ḫāme ṣanma ıṣṭılāḥāta boġulmaġla
İder bì-çāre dā'im şìve-i kitābdan feryād

6 Dil-i mecrūḥa zaḫm-ı tāzedir her tesliyet Rāġıb
Tesellì-i şemātet-güne-i aḥbābdan feryād

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 217.
3a nüvāzişkārı: nüvāzişkārì-i D.

63b 431

NECÍB

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 ‘Āşıḳıñ alma ey gül āl eşk-i terlerin
Gerdūn-ı mesir eyleme āh seḥerlerin

2 Yā Rab dü-la‘l-i yārim olup cilvegāh-ı ḫaṭṭ
Pāmāl-i mūrçegān ide teng-i şekerlerin

3 Olmaz marìżi ‘ışḳ-ı mecāzì şifā-peẕìr
Tā virmedikçe bāġ u viṣālin s̱emerlerin

4 Nā-yābdur zamānede çün vefā
Ḫalḳıñ hevāya çekmeyelim derd-i serlerin

5 Degmez bu neş'e-gehde Cem olsañda fi'l-meş̱el
Nūş itmege piyāle-i zehr-i kederlerin

6 Mūy-ı sefìd tār-ı kefenden nümūnedir
Giydi ḥavās-ı sāde ş̱iyāb-ı seferlerin

7 Gümrāh olurdı kūçe-i mışra‘da yaḳmasa
Şeb-gìr-i kilk ma‘nā-yı rengìn fenerlerin

8 Mışr-ı devātdan n'ola sevdāger-i ḳalem
Aḥbāba celb itse ma‘ānì şekerlerin

9 Bāzū-yı naẕma şimdi Necìbā temìme var
Bend eylesün zamāne Edìb'iñ eş̱erlerin

63b 432

NECÍB

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 O deñlü ceyş-i istiġnā ki ey mehpāre pā-māliz
‘Arūs-ı naḫvetüñ sāḳ-ı billūrìninde ḫalḫalız

2 Hücūm-ı ḥayret-i fiker femüñle ol ḳadar lālin
Nigār-sitānı ḥayretzārda gūyā ki tims̱āliz

3 Riyāż-ı āferìnişde biz ol nāzük nihāliz kim
Nesìm-i ārzū-yı ‘iş ile her sūye meyyāliz

4 Cihāna nāmımızdır nūr-baḫş-ı kevkeb-i ṭāli‘
Velì ruḫsāre-i baḫt-ı siyehde ‘anberìn ḫāliz

5 Ḫırāş-ı sìneden āsūdeyiz terk-i tefevvuḳla
Ḫaṭṭ-ı zìr nigìniz sāde levḥiz-i ḫālì elbālız

6 Tetebbu‘ıla ne sūd itdik cihānda tìre dillerden
Bu miḥnetgāhda hem-reng-i çūb-ı dest-i eṭfāliz

7 Ser-ā-pā sìnemiz nìrān-ı ġamla dāġdār itdik
Kef-i devrānd[a] gūyā ḳur‘a-i pür dāġ-ı remmāliz

8 Hümā-yı evc-i naẓmız feyż-i isti‘dād-ı z̤āt ile
Edìbe pey-rev olmaḳlıḳda ammā bì-per u bālız

9 Ġaraż meşḳ-ı süḫandur yoḫsa pey-revlik ne mümkindür
Necìbā ‘arṣa-i naẓm içre gerçi Rüstem-i Zālız

64a 433

NECÍB

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḥarìfān-ı tevsen-i nefs ḥarūnı kim egerlerler
Dirìġā çeşmesār-ı ‘işmet-i yārı kederlerler

2 Süḫan-sencān-ı şìrìn kārcānā mışra‘-ı naẓmuñ
Lebüñ yādıyla ẕikr ḳāmetüñ ile nìş-gerlerler

3 Ḳuşūruñ fehm idüp ey ḫām-ı peymā ḳaṣr-ı dānişde
Ẓarìfān-ı zamān mıżrāb-ı ta‘n ile ḳaṣarlarlar

4 Sirişkim reng-i ḫūn-āb itmedikçe geçmedi yāre
Belì her sìm-i hāmı kem ‘ayār olduḳça zerlerler

5 Ḥavāle eyleyüp ‘uşşāḳ-ı zāra nevk-i müjgānı
Reg-i cānın Necìbā dil-rübālar nìşterlerler

64a 434

REFÍ‘[*]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 کم کن سخن که خاطر دلدار نازك است
بار کهر نمیکشد این تار نازك است

[*] "Az konuş ki sevgilinin gönlü naziktir (kırılır);
Bu nazik iplik mücevher yükünü çekmez.

Sevgilinin önünde çok söz etme;
Bilirsin ki, göz bebeğinin (yahut) insanoğlunun tabiatı çok naziktir.

Sâkì sen şarabı ne (diye) cam kadehten verirsin;
(Onu) gülden kadeh yap ki sevgilinin dudağı naziktir.

Ne ömür ipliği ne de muhabbet ipliği sağlamdır;
Ne yazık ki bu ikisi de çok naziktir.

İslam öylesine kuvvetlidir ki ona tutun (?) Refi‘;
Kâfir olma. Zirâ zünnârın ipi sağlam değildir."

2 بسیار کفتکوی مکن پیش چشم یار
دانی که طبع مردم بیمار نازك است

3 ساقی تو می ز جام بلورین چه میدهی
از کل پیاله کن که لب یار نازك است

4 نی تار عمر محکم و نی تار دوستی
افسوس ازین دو رشتهٔ بسیار نازیك است]

5 اسلام چون قویست درو چنك زن رفیع
کافر مشو که رشتهٔ زنار نازك است

64a 435

ĠAZEL*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 یار من همدم اغیار شد افسوس افسوس
بر قیبان مه من یارشد افسوس افسوس

2 چند روزی بره مهر ووفا آمد بود
بازنی رحم ستمکار شد افسوس افسوس

3 بر قیبان دلازار بر غمی من زار
نظر لطف تو بسیار شد افسوس افسوس

4 توکلی را که بصد چون جکر پروردم
همدم هر خس و هر خار شد افسوس افسوس

---

* "Sevgilim her dem ağyar oldu eyvah ki ne eyvah;
Rakiplerime sevgilinin lütuf ve himmeti oldu eyvâh ki ne eyvâh!

Mihr u vefa yolunda kaç gündüz gelmiş oldu;
Acımasız kuş sitemkar oldu eyvâh ki ne eyvâh!

Merhametsiz rakiplerden gam içerisinde inlerim;
Senin lütuf nazarın rakiplere çok oldu eyvâh ki ne eyvâh!

Tevekkülümle yüzlerce kanlı ciğer besledim (?)
Fakat çerçöple hem-dem oldu eyvâh ki ne eyvâh!"

64a[der.] **436**

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Olsa bāzū-yı taḥammül pençe-tāb-ı merd-i derd
Ben idim ‘ālemde şimdi Rüstem-i nāverd-i derd

2 Eyledi gülzār-ı miḥnetde gül-i ra‘nā beni
Eşk-i ḫūn-ālūd ile cism-i nizār [ü] zerd-i Derd

3 Berg-i sebzi def‘ ṣıḳletdir girān-ṣoḥbetleriñ
Kendinüñ taḫfîfidir bìmāra rāh-āverd-i derd

4 Āteşìn ḫūyiḫ-edā nev-devletānı görmeyin
Nidügin fehm eylemez ma‘nì-i germ ü serd-i derd

5 Biñde bir düşmez ‘acebdir naḳş-ı dil-ḫˇāh-ı ḳażā
Hep düşişdir lìk naḳş-ı Ḳa‘beteyn-i nerd-i derd

6 Derdden feryād ider ‘illet nedir bilmez marìż
Ḳadr-i ni‘met nā-şināsāndan degül mi derd-i derd?

7 Nāsiḫ-i ḳānūn-ı ḥānümān Rāġıb sūz-ı şiḳā
Bir ġazel ṭarḥ eyledim her ḥarfidir bir ferd-i derd

64b[der.] **437**

RĀĠIB[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Nāvek-endāz-ı ḳażāya nigehi tìr virür

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 218.
3a berg: berk D.
7a ḥānümān Rāġıb: Rāġıb hānümān D. / sūz-ı şiḳā: Mecmuada harfler noktasız yazılmıştır.
[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 219.
5a olayım: olayın M.

Sā‘id-i fitneye ebrūları şemşìr virür

2 Ḥüsni bālāter ider câme düşünce çesbān
Nev-‘arūs-ı süḫana revnaḳı ta‘bìr virür

3 ‘ışḳ olur ḳuvvet-i bāzūsuna bādì ḥüsnüñ
Ṣìri bu ‘arṣanuñ āhūlarına şìr virür

4 Naẓar-ı pìr-i ḫarābāt işin altūn idine
Dürdine cür‘a-i mey neşve-i iksìr virür

5 Olayım ḳayddan āzāde diyen ḳayda düşer
Deliden uṣlı ḫaber nāle-i zencìr virür

6 Ne ḳadar ṭaşlasa ṣūret virebilmez tedbìr
Ḳāruñ endāmına perdaḫtı taḳdìr virür

7 Ne ‘aceb bì-mezedir bāġ-ı ümìdim Rāġıb
Meşmer olsa şeceri mìve-i taşvìr virür

64b 438

VECDÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 İtdi dil rūyıña rūyıñ dil-i sūzāne ḥased
İtdiler bir birine şem‘ ile pervāne ḥased

---

* Ahmet Mermer, *XVII.Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî ve Dîvânçesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 75-76.

2a ḳarìn: vü ten D.
2b cān: cāna M. / reşk ü: reşk-i M.
3. : -M.
3a germ-i nigāh: germ nigāh D.
5: 6 D.
6: 5 D.
4a tā: yā M.

2 Cān-fedā-yı nigehi oldı ḳarìn-i ḫāk-i rehi
Eyledi cān bedene reşk ü beden cāna ḥased

3 Raḫne-i erre ḳanı şerḥa-i müjgān ḳanı
Dil-i ṣad-pāreme eylerse nola şāne ḥased

4 Rūyıña germ-i nigāh itdügi te'ṯìr itmiş
Ḳuvvet-i ṭāli‘-i ḫūrşìd-i dırāḫşāna ḥased

5 Tā cünūn itdi seni lāyıḳ-ı bend-i kākül
Saña çoḳ ‘āḳil ider ey dil-i dìvāne ḥased

6 Eyle maḥsūd beni ruḫṣat-ı pā-būsuñ ile
Nice bir eyleyeyin kūşe-i dāmāna ḥased

7 Bu ġazel zìver-i mecmū‘a-i yārān olalı
Düşdi ey Vecdì nice defter [ü] dìvāna ḥased

64b 439

VECDÍ[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Olmayup dil-beste-i pìrāye-i bāġ-ı irem
‘Āḳibet mihmān-ı kāfir-ḫāne olduñ ey ṣanem

2 Eyledi ‘ışḳuñ beni aḫir muḳìm-i meykede
Sübḫa-i zühd-i ver‘adan n'ola zünnār eylesem

3 Deşt [ü] ṣaḥrā-yı cünūnı geşt iderdi ser-be-ser
Urmasaydı pā-yı ‘aḳla ḳayd-ı zülf-i ḫam-be-ḫam

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s.114-115.
2b zühd-i ver‘a: zühd ü ver‘a M.
4a dil-berüz: dil-berüm M.

4 Neşve-dār-ı bāde-i gül-reng-i ʻışḳ-ı dil-berüz
Ne şarāb-ı erġuvān lāzım bize ne cām-ı Cem

5 Gūşıña almaz dil-i Vecdì'nüñ efġānın yine
Pendüñi gūş eylemez Rāmì senüñ ol ġonce fem

64b 440

VECDÍ[*]

Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün Mefāʻìlün

1 Benimdür nevbet-i feryād bülbüller ḫāmūş olsun
Fiġānum ehl-i ʻışḳa māye-i cūş [u] ḫurūş olsun

2 Dirìġ itme dil-i mehcūrdan cām-ı mey-i vaṣluñ
Yeter çekdi ḫumār-ı ġam biraz da bāde-nūş olsun

3 Gelüp menşūr-ı ḫaṭṭ menʻ eyledi ʻuşşāḳı laʻlinden
Yasaġ oldı şarāba ḫāṭır-ı zühhād ḫoş olsun

4 Dil-i ʻuşşāḳ ṣaf ṣaf muntaẓırdur naḳd-i cān der-kef
Nihāl-i ḳadd-i mevzūnuñ yine cilve-fürūş olsun

5 Baña ṭaʻn itdügi bir bir gelüp hep yādına Vecdì
Benüm gibi hele Rāmì de derd-i ʻışḳa dūş olsun

65a 441

VECDÍ[*]

Müfteʻilün Mefāʻilün Müfteʻilün Mefāʻilün

1 Saña dil oldı mübtelā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini
Cürmümi ben didüm saña al ḫaberüñ ṣaḥìḥini

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 123.
5a itdügi: itdigi M. / gelüp hep yādına: gelür hep başına D.
[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 143.
3: 4 D.
4: 3 D.

2 Hiç dile bend-i zülfden var mı ḫalāṣa iḥtimāl
Kākülüne doḳun ṣabā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini

3 Yoḳ ḫaberüñ ki hicr ile baña ne eyledi ġamuñ
Gitdi bu cān-ı bì-nevā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini

4 Çeşmi dimiş ki ġamzenüñ merḥamet oldı pìşesi
Eyleme i‘timād aña al ḫaberüñ ṣaḥìḥini

5 Böyle ġazel dinür diyen Vecdì saña dürūġ ider
Hep ṣu‘arāya ḳıl ṣalā al ḫaberüñ ṣaḥìḥini

65a 442

VECDÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ṣafāsın görmemişsin zāhid inkār itme meydür bu
Nümūn-dār-ı ḫavāṣı cümle eşyā ṭurfe şeydür bu

2 Revācı germdür ṣayf u şitāda kāsid olmaz hiç
Metā‘-ı nev-bahār [u] revnaḳ-ı bāzār-ı deydür bu

3 Ṭarāvet-baḫş [u] zìb-efzā-yı bāġ-ı bezm-i şāhāndur
Muḥaṣṣal āb-rūy-ı meclis-i Dārā vü Keydür bu

4 Degişmem la‘l-i nāba ḳaṭresin ṣahbā-yı ḫoş-rengüñ
Bu āb [u] tāb ile yāḳūt-ı rümmānìden eydür bu

5 Revādur itse yārān ṭab‘uma pey-revlik ey Vecdì
Ki vādì-i süḫanda rehber-i ferḫunde-peydür bu

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 125.
1b nümūn-dār: nümū-dār M.

65a 443

VECDÎ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Bir laḥẓa beni bì-ġam-ı yār eyleme yā Rab
Bì-şevḳ [u] maḥabbet dili tār eyleme yā Rab

2 Bu sìneyi kim benim maḥzen-i derd-i dil ü cāndur
Dünyā ġamına cā-yı ḳarār eyleme yā Rab

3 Nev-reste gül-i āl gibi eyle şüküfte
Dāġ-ı dilümi kühne-bahār eyleme yā Rab

4 Ḥāletde ‘ışḳ olmayıcaḳ cür‘ası ḳalbe
Rıṭl-ı mey dil-i ẕevḳi dile bār eyleme yā Rab

5 Vecdìye naṣìb itmez iseñ verd-i viṣālüñ
Her dem anı āzürde-i ḫār eyleme yā Rab

65a[der.] 444

RĀĠIB

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Āb-ı bì-neşve ile şu‘le-i āteş başılur
Tāb-ı meyle ne ḳadar āfet-i ser-keş başılur

2 Pest-fiṭratlara ziynet ile rif‘at gelmez
Olsa her ṭarz ile ḳālìçe münaḳḳaş başılur

3 Nefy ü iṯbāt-ı femüñde müteḫālif aḳvāl

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 70-71.
2a bu sìneyi kim: sìnem ki M.
4a ḥāletde: ḫālet-dih-i D.
5a itmez: etmez M. / verd-i: derd-i M. /viṣālüñ: viṣālün M.

Mühr-i endişe bu maḥżarda müşevveş başılur

4 Giryedir māye-i teskìn ġubār-ı ḫāṭır
Gerd çıḳsa felege nāzil olur reşş başılur

5 Bu furū‘āt-ı teḫālüf ki şu'ūnātuñdır
Aṣla ‘avdetde bu ġavġā bu keş-ā-keş başılur

6 Şeşper-i ṭab‘ ile açdım bu zemìni Rāġıb
Ḳālıb-ı dil-keşe ancaḳ bu edā-şeş başılur

65b[der.] 445

RĀĠIB[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O dil ki sırr-ı ḳader meclisinde maḥremdir
Ne ser-girān-ı ṣafā ne mükedder-i ġamdır

2 Efendi ḳanlı bıçaḳlıydı cām u sāḳì ile
Ne oldı zāhide şimdi enìs ü hem-demdir

3 Sürūd-ı naġme ser-ā-pā-yı ġam-fezā mı degül
Tamām-ı sūri cihānuñ baḳılsa mātemdir

4 Hüner-verāna göre feṭḥ-i bāb-ı genc-i ümìd
Küşādı ḥaşre ḳalan daḥme-i muṭalsamdır

5 Sevād-ı kākül-i müşkìn ile yine o bütüñ
Beyāż-ı gerden-i kāfūrì zaḫme merhemdir

6 Berā-yı ‘āşıḳ eger ol ġazāl-ı nāzı raḳìb

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 248.
2a bıçaklıydı: bıçaklıdır D. / cām u: cām-ı D.
4b küşādı: küşād-ı D. / daḫme: duḫme D.
6b ider: iderse D.

İder ṣayd söz olmaz seg-i mu‘allemdir

7 Bil dü āteşeyi la‘lüñe iden tercìḥ
Meẕāḳı var ise yek-ḥarfimizle mülzemdir

8 ‘İlāc-ı ḫasteñe kāfir dem-i Mesìḥ gerek
Be-ḥaḳḳ-ı Rūḥ-ı Ḳudüs gel şu leblerüñ emdir

9 Ger itdi gūş-ı sipihri ṣadā-yı nā-sāzān
Anuñ çün ehl-i süḫan şimdi Rāġıb epsemdir

65b 446

VECDÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ṭufān-ı sirişküm dime cūş-ı yeme beñzer
Baḳ çeşmüme dāmānuma deryā neme beñzer

2 Bu ḥüsn ile insāna yaḳìn olmasını gör
Pek az bulunur böyle perì ādeme beñzer

3 Mey-ḫānede bì-ḳayd-ı sifāl ile mey içmek
Ne meclis-i Dārāya ne bezm-i Cem'e beñzer

4 Zencìr-i maḥabbet çekerek geldi cihāna
Mecnūn ile dìvāne göñül tev'eme beñzer

5 Ḫūn ṣaçduġıñı ṣaymadılar geçmedi gìryeñ
Ey dìde-i ter naḳd-i sirişküñ keme beñzer

6 Hep ‘ışḳ ile hem-meclis olan ehl-i cünündur

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 90.
3b bezm-i Cem: cām-ı Cem D.

‘Aḳl ol ḥarem-i insde nā-maḥreme beñzer

7 Taḳsìm idicek zühre bu şi‘ri didi ‘Ísā
Bu naẓm eşer-i Vecdì-i mu‘ciz-deme beñzer

65b 447

VECDÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Girìbānın açup dil sìne-i sūzāna el ṣunmış
‘Aceb mi gevher-i maḳṣūdı bulsa kāna el ṣunmış

2 Ḫayāl-i sā‘id-i sìmìnini gördüm derūnumda
Yine ẓālim kemer-bendi miyān-ı cāna el ṣunmış

3 Der-āġūş eylemiş pervāne-veş ḥasretle dil-i şem‘i
Ruḫuñ yādıyla miskìn āteş-i sūzāna el [ṣunmış]

4 Ne cān ḳurtuldı ne dil ne dest-bürd-i çeşm-i mestiñden
O kāfir-kìş şimdi gerden-i ìmāna el ṣunmış

5 Dokınmış ṭarf-ı ebrūya dökilmiş rūy-ı dil-cūya
Şikenc-i zülfi māh u mihr-i nūr-efşāna el ṣunmış

6 nice her bir benān-ı dest-i dil bir şem‘ olmaz kim
Gice ol āteşìn-ruḫsāra küstāḫāna el ṣunmış

7 Naẓìrin bulmamış ‘Ísì bu şi‘r-i pāküñ ey Vecdì
Tetebbu‘ eylemiş çoḳ defteri dìvāna el ṣunmış

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 103.
1a sūzāna: cānāna D.
3b yādıyla: yādına M.
4a cān: dil M. /dil: cān M.
5. : -M.
6. : -M.
7b tetebbu‘: taḳayyud D. / defteri: defter ü D.

65b 448

VECDÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Şebistān-ı ġamum bezmümde şem‘-i enverüm yoḳdur
Fenā-i dünyāda ya‘ni bir müsellem dil-berüm yoḳdur

2 Serinde herkesüñ bir ġonce-i sìr-āb-ı var şimdi
Benüm bāġ-ı cihān içinde bir berg-i terüm yoḳdur

3 Ne bir zaḫm-ı nigāh [u] ne esìr-i zülf-i müşgìnem
Anuñ çün ṣaff-ı ser-bāzān-ı ‘ışḳ içre yerüm yoḳdur

4 Zer-i ḫāliṣ-‘ayār itdi dili iksìr-i ‘ışḳ ammā
Ele alur anı bir dil-ber-i sìmìn-berüm yoḳdur

5 Yanup hicrān ile şem‘-i ġam oldum vaṣl yād itmem
Metā‘-ı şeb-pesendüm ṣubḥa lāyıḳ gevherüm yoḳdur

6 Nice feryād idüp çāk-ı girìbān itmeyem ben kim
Yanumda sāḳì-i gül-ruḫ elümde sāġarım yoḳdur

7 Sitenbul'a o deñlü ārzū var dìlde ey Vecdì
Uçardum bulsam ammā neyleyem bāl [ü] perim yoḳdur

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 88.
5a vaṣl: vaṣlı D.

66a 449

VECDÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dil virdüm anuñ zülfine ṭūl-i emel aldım
Āzāde iken ẕevḳi degişdüm kesel aldım

2 Ser-bāzlıġum şāhididür zülfi başumda
Ben ma‘reke-i ‘ışḳ-ı cevānānda tel aldım

3 Sāḳìnüñ elin öpdüm olup şeyḫ-i ḫarābāt
İller ayaġın öpdügi ādemden el aldım

4 Ey tìrini sìnemde görüp reşk iden aḥbāb
Çoḳ görmeñ anı baña ki cāna bedel aldım

5 İl dügmelerin cözdi ben emdüm leb-i la‘lin
Kān acdı ‘adū gerçi ki ben mā ḥaṣal aldım

6 Virdüm yolına naḳd-i dili cān-ı ‘azìzi
Yūsuf gibi bir miṯli bulınmaz güzel aldım

7 Teslìm ider erbāb-ı süḫan şi‘rüme Vecdì
Meydān-ı ma‘ānìyi bu gün bì-cedel aldım

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s.113.
2: -M.
3a şeyḫ-i: mest-i D.
3b iller: eller D.
5a il: el D.
6a dili: dil ü D.
7b bì-cedel: bì-bedel M.

66a 450

VECDÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Eşküm firāḳ-ı la‘l ile Ceyḥūn'a nāz ider
Āhım hevā-yı zülf ile gerdūna nāz ider

2 Sìnemde ārzū-yı temāşā-yı ḫāl ile
Dāġum hemìşe lāle-i pür-ḫūna nāz ider

3 İtdükçe baḥs-i derd-i belā-dide-gān-ı ‘ışḳ
Şerḥ-i ġamum ḥikāyet-i Mecnūn'a nāz ider

4 Yā rab ne ṭurfe fitne-i ‘ālì-cenābdur
Ol ġamzeler ki siḥre vü efsūna nāz ider

5 Vecdì ṭabì‘atum eser-i feyż-i ‘ışḳ ile
Bir şūḫdur ki şi‘re vü mażmūna nāz ider

66a 451

VECDÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Luṭf-ı felek ki illere ābı şarāb ider
Dil-teşne-i maḥabbete baḥri serāb ider

2 Ġamdan egerçi herkes alur ḥişşe lìk çarḫ
Hep baña cān-güdāz olanı intiḫāb ider

3 Ger āh idersem āhumı gerdūn-ı şìve-kār

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 78-79.
5a eser-i: ezelì M.
* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 79-80.
1a illere: ellere D.
4a dehre: dehr M.
4b cevri: cevr M.

Ser maṭla‘-ı sitāreme ebr-i ḥicāb ider

4 Ṣad āferìn seḫā-yı ġalaṭ-baḫş-ı dehre kim
Aġyāra luṭf [u] cevri baña bì-ḥisāb ider

5 Vecdì taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına
Bir gün olur ki eyleduginden ḥicāb ider

66a[der.] **452**

RĀĠIB*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Leb-i cān-baḫşı gibi ḫasteye bir em mi olur
Ten-i kāfūrì gibi zaḫmına merhem mi olur

2 Bir nefes giryeden ārām degül dìdelerim
Ġam-ı ebrūñla ḳan dökmedigi dem mi olur

3 Ehl-i taḳlìd ile rūşen-dil ider mi ülfet
Berg-i gül-ġonce-i taṣvìrde şeb-nem mi olur

4 Bir ayaġı ile ġam-ı ‘ālemi pā-māl idecek
Kūşe-i mey-kededen özge bir ‘ālem mi olur

5 Cām-ı ser-şār gibi ben daḫı keyfiyyet ile
Lebini būs idedüşsem o bütüñ kem mi olur

6 Bir dil-i ġonce ki luṭfuñla ola işgüfte
Gül-i ṣad-berg gibi bāġda dirhem mi olur

7 Ḫāmedir Rāġıb olan fātiḥ-i iḳlìm süḫan

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 252.
1b zaḫmına: dāġına D.
6b bāġda: bir daḫı D.

Lìk her dest-i heveskāra müsellem mi olur

66b[der.] 453

RĀĠIB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dil-ḫastelerüñ bilmedi ṣıḥḥat neye derler
Dārū -yı ifāḳatle ‘ināyet neye derler

2 Ser-tā be-ḳadem gül gibi ol güş-ı ḥaḳìḳat
Bülbülden işit nāliş-i ḥasret neye derler

3 Hem sìnesi pür-dāġ hem āvāzesi muḥarriḳ
Neyden bilinür sūz-ı maḥabbet neye derler

4 Bir sāġar ile yapdı hemān pìr-i ḫarābāt
Gösterdi bugün şeyḫe kerāmet neye derler

5 Ma‘lūm olur nükte-i mevhūm-ı femüñden
Gül-ġonce-i gülzār-ı leṭāfet neye derler

6 Tā olmaya zehr-āba çeş firḳatüñ ‘āşıḳ
Derk eyleyemez leẕẕet-i vuṣlat neye derler

7 Ṣūretde eger Rāġıbız ammā ki cihāna
Fehm eylemedik ma‘nì-i raġbet neye derler

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 255.
1a bilmedi: bilmedik M.
3a muḥarriḳ: muḥrìḳ D.
5a nükte: noḳṭa D.
7a Rāġıbız ammā ki: Rāgıb iseñ M.

66b 454

VECDÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bütān kim sübḥamuz zünnāre mensūb eylemişlerdür
Bizi el-Ḥaḳḳ bu iḥsān ile maḥcūb eylemişlerdir

2 Degüldür cā-yı müjgān āstān-ı yār ey dìde
O dergāha per-i Cibrìl'i cārūb eylemişlerdür

3 N'ola gül-zār-ı ‘ālem ser-be-ser beytü'l-ḥazen olsa
Bu Yūsuf-ṭal‘atān dünyāyı Ya‘ḳūb eylemişlerdür

4 Baña ‘uşşāḳ taḳlìd idemez cevre taḥammülde
Cefā-cūlar beni mānend-i Eyyūb eylemişlerdür

5 Ḥisāb-ı siḥr-gūyān eyledükde ḳudsiyān Vecdì
Seni mu‘ciz-dem olmaḳ üzre maḥsūb [eylemişlerdür]

66b 455

VECDÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Tekmìl-i cünūn itmege hāmūn ele girse
Āvārelige vādì-i Mecnūn ele girse

2 Çāk-i dil-i Mecnūn'a ‘ilāc itmek olurdı
Bir kerre girìbān-ı Felāṭūn ele girse

3 Ser-tā-be-ḳadem ḫār gibi nice olurdum

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 133.
1a cünūn: fünūn M.
4. : -M.
5b maḥzūn: mecnūn M.
6. : -M.
7b itmege: etmege D.

Çāk eylemege dāmen-i gerdūn ele girse

4 El virmedi çün sübḥa be-dest olmaġa ṭāli‘
Bāri bir ayaġ-ı mey-i gül-gūn ele girse

5 Mestāne iken zülf-i girih-gìre ṣarılsam
Ser-rişte-i ẕevḳ-ı dil-i maḥzūn ele girse

6 El çekdi o ṣūḫ eşkümi silmekden uṣandı
Ḳan aġlamaġa dìde-i pür-ḫūn ele girse

7 Ḫūbān-ı Sitenbūl'a yetişmez yine Vecdì
Beẕl itmege sermāye-i Ḳārūn ele girse

66b 456

VECDÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ġam-ı zülfüñle āhumdan k'ola dūd-i derūn peydā
İder destār-ı ‘ışḳa sünbül-i bāġ-ı cünūn peydā

2 Şu deñlü dāġ dāġ oldı vücūdum eylesem girye
Olur vādì-i ḥasretde hezārān cū-yı ḫūn peydā

3 Düşerse ḳaṭre-i ḫūn-ābe-i dāġum gülistāna
Olur ṣāḫ-ı gül üzre ġonce-i ter lāle-gūn [peydā]

4 Düşer geh senglāḫ-ı nāza geh kūh-ı cefāya dil

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 69-70.
1a zülfüñle: zülfüyle M.
2a vücūdum: derūn kim D.
2b ḥasretde: ḥayretde M.
4 : 5 D.
4a düşer geh: düşerse D.
5a kühen: beden M. /‘ışḳ-ı: ‘ışḳ u M.
5b ola ṣaḥn-ı dilde: ṣaḥn-ı dilde ola M. / sükūn: cünūn M.
6. : -M.

Olur Ferhād-ı ‘ışḳa her zamān bir Bì-sütūn peydā

5 Kühen cevlān-gāh-ı şu‘le-i ‘ışḳ-ı cünūn iken
Ne mümkin ola ṣaḥn-ı dilde ḫāşā ki sükūn peydā

6 Hezārān dil ḫam-ı zülfinde pinhāndur nola olsa
Çemen-zār-ı ruhında berg-i şeb-būy-ı füsūn peydā

7 Bu tāze şi‘r-i Vecdì'ye naẓìre söyleyen evvel
Dil-i pür-feyż ü ṭab‘-ı pür-ma‘ānì eylesün peydā

67a 457

VECDÍ*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳaṣd-ı cān almaḳdur ol ẓālim eger dād itse de
Şād-mürg itmek murād eyler beni şād itse de

2 Dil-nüvāz olmaḳla ġamzeñ terk-i bì-dād eylemez
Müslimān olmaz o kāfir Ka‘be bünyād itse de

3 Bì-ġaraż ṣanma nigāh-ı luṭf-ı cevr-āmìzini
Vaḳf-ı nāz eyler dil-i vìrānum ābād itse de

4 Gird-bād-ı deşt-i hicrān eyler anı rūzgār
Cismini ‘āşıḳ ġubār u āhını bād itse de

5 Bend-i zülfünden ḫalāṣ olsa düşer zencìre dil
‘ışḳ āzād eylemez ger yār āzād itse de

6 Ḫāṭır-ı yāre gelen cāna vedā‘ itsün hemān

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 131.
1b itmek: etmek M.
2a ġamzeñ: ġamze M.
7b zeyl: ẕeyl D.

Ḫayr ile yād eylemez ‘uṣṣāḳını yād itse de

7 Ḳadrümi yārān bilür ben ḫod-ṣenālıḳ eylemem
Ṣi‘rümi Cibrìl-i Vecdì zeyl-i evrād itse de

67a 458

VECDÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Varursañ ey ṣabā ol zülf-i şebgūna selām eyle
Düşerse hem dil-i maḥbūs [u]maḥzūna selām eyle

2 Ṣaḳınsun āteşümden nüh-revāḳın eylerem vìrān
Beni incitmesün ey āh-ı gerdūna selām eyle

3 Yine deşt-i cünūn ḫālì degüldür söyle şād olsun
Var ey feryād benden rūḥ-ı Mecnūn'a selām eyle

4 Di biz çekdük ümìd-i mìve-i vaṣlından ey eşk el
Yoluñ uġrarsa ger ol naḫl-ı mevzūna selām eyle

5 Ḥaṭṭ-ı nev-ḥìzi medḥin itdi fermān la‘li ey Vecdì
Meded imdāda gelsün tāze mażmūna selām eyle

67a 459

VECDÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dest urdı ṣabā ṭurre-i ṭarrār daġıldı
Fāş oldı ruḫı ‘āleme esrār dağıldı

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s.135.
4a çekdük: geçdük M. / el: āl M.
[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 137.
3: 4 D.
4 : 3D.
3a kām-ı: kāme M.
5a hem-derd: hem-dem D.

2 Açılmadı pejmürde gül-i bāġ-ı ümìdüm
Eyyām-ı ḫazān irdi vü ezhār dağıldı

3 Dil naḳd-i recā ile olup kām-ı ḫırìdār
Dellāl-ı felek virmedi bāzār dağıldı

4 Ḳaldum şeb-i firḳatde ġam-ālūde vü bì-kes
Cem‘iyyet-i yārān u vefādār dağıldı

5 Olsa n'ola bülbül dil-i Vecdì ile hem-derd
Ṭab‘um gibi berg-i gül-i gül-zār dağıldı

67a[der.] 460

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Neşve-i ṣahbā-yı ḥikmet cām-ı endìşemdedir
Cilve-i şūḫ-ı perì-zād-ı süḫan şìşemdedir

2 Dāġ-ı reşkim bì-sütūn-ı Şìrìn-helāk ṣan‘atım
Ḫūn-ı ṣad-Ferhād nā-ḳābil dem-i tìşe[m]dedir

3 Melce'-i erbā[b] himmet ehl-i himmetdir yine
Şerze şìrānuñ künām-ı rāḥatı pìşemdedir

4 Ehl-i bergüñ feyżi bendendir n'ola bì-berg isem
Ḳuvvet-i neşv ü nemā-yı mekrümet rìşemdedir

5 Pür-güherdir genc-i dil-i Rāġıb eger kìse-tehì
Māye-i cūd u ġınā ṭab‘-ı kerem-pìşemdedir

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 225.
2b ḫūn-ı: ḫūnı D.

67b[der.] 461

RĀĠIB[*]

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

1 Revnaḳı sāġaruñ şarāb iledir
Felegüñ ḥüsni āfitāb iledir

2 Şìve-i şūḫì-i ‘imāret-i dil
Nigeh-i mest-i pür-ḫarāb iledir

3 Va‘de-i pūc ider dilim şād-āb
Reyi bu mezra‘uñ serāb iledir

4 Bir nigāh ile ‘ahd-i ḥüsnüñde
Dil ü dìde ne āb u tāb iledir

5 Aṣlı ıżtırāb ider efzūn
Ḳuvvet-i rişte pìç ü tāb iledir

6 Ḳābiliyetdir eyleyen güher
Ḳaṭre-i feyż Ḥaḳḳ-ı ḳavābiledir?

7 Ne bilür leẕẕet-i kemāli nedir
Her kimiñ fikri ḫurd u ḫˇāb iledir

8 Olma ġāfil hevāya ṣarf itme
Naḳd-i enfāsı bil ḥesāb iledir

9 Çün ki yoḳdur enìs-i ḥücre-i ġam
Rāġıbā ṣoḥbetim kitāb iledir

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 258.
2b pür-ḫarāb: pür-āb D.
5a aṣlı: emeli D.
6b ḳavābiledir: ḳuvā iledir D.

67b 462

VECDÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bizi öldürdi ġam sāḳì yetişsün cām göstersün
Keş-ā-keşden ḫalāṣ itsün biraz ārām göstersün

2 Düşüp dil ārzū-yı ḫāline murġ-ı hevā oldı
Ṣabā pür-pìç idüp zülf-i siyāhın dām göstersün

3 Dil-i ‘uşşāḳa ḳurbān olmaġa ṭālib melā'ikde
Nigāh-ı ‘işve-bāzı tìġ-ı ḫūn-āşām göstersün

4 Nice dil-şād olur ol māh-rū refʿ-i niḳāb itmez
Felek isterse her gün ‘āleme bayrām göstersün

5 Dil-i Vecdì'ye mey ṣun sāḳiyā tā nükte-senc olsun
Nedür ser-beste sırr-ı mübhem [ü] ilhām göstersün

67b 463

VECDÍ[*]

Müstefʿilün Feʿūlün Müstefʿilün Feʿūlün

1 Laʿlüñ tebessüm eyle bir āb-ı tāb göster
Yāḳūt-ı sürḫ içinde dürr-i ḫoş-āb göster

2 ‘Aks-i ruḫuñla eyle āyìneyi münevver

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 118-119.
3a dil-i ‘uşşāḳa: degül ‘uşşāḳ M.
5b ser-beste: ser-beste-i M.
[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 85-86.
1a bir: pür D.
2a āyìneyi: āyìne-i M.
3. : -M.
4a ḫˇābında: ḫˇābumda M.
5. : -M.
6a küstāh-ı: küstāḫı D.
6b reng: reyiñ M.
7b luṭfa: zülfe M.
8b çeşm-i: cism-i M.

Āġūş-ı mehde raḫşān bir āftāb göster

3 İtme lebüñ küşāde ehl-i niyāza ammā
Her bir su'āle ġamzeñ ḥażır-cevāb göster

4 Āb-ı ḥayāt-ı vaṣluñ ḫ‘ābında cāna ‘arż it
Dil-teşne-i ümìde bāri serāb göster

5 Mey iç ki rūy-ı āluñ olsun yine ḫoy-efşān
Āb içre āteşi gör āteşde āb göster

6 Küstāḫ-ı çeşme itme rūy-ı dili nümāyān
Āyìne-i ruḫuñda reng-i ḥicāb göster

7 Sermest [ü] dil-şikeste düş pā-yı çeşm-i meste
Mi‘mār-ı luṭfa kendüñ ḫāne-ḫarāb göster

8 Ṣunduḳca cām-ı ẕevḳi ol mest-i nāza sāḳì
Ṣad çeşm-i mübtelāyı anda ḥabāb göster

9 Var mı cevāb söyler bu nev-zemìne Vecdì
Şi‘rüñde ehl-i naẓma tāze ḫiṭāb göster

67b 464

VECDÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 Eṭrāf-ı çeşm-i terde āh-ı kebūd göster
Te'ṣìr-i sūzişüñle āb üzre dūd göster

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 86-87.
1b āb: āh M.
4a ḳıl: it D.
6. : -M.
7b Naẓìme: naẓmı M.

2 Va‘d-i viṣālüñ ile bāzār-ı derdi germ it
‘Uṣṣāḳ-ı cān-fürūşa ümìd-i sūd göster

3 Sìneñde şerḥañı ḳıl ḫūn-ābe ile sìr-āb
Ol şu‘le-zār-ı ġamda ḫūnìn-i rūd göster

4 Ebrūñ ile dile ḳıl pā-būsuña işāret
Ol büt-perest-i ḥüsne cā-yı sücūd göster

5 Güftāre güle dehānuñ maḥv eylesün vücūdum
Būdı nebūd eyle nā-būdı būd göster

6 Her bir nigāh-ı nāza biñ cān u dil niṯār it
Gördükçe luṭfı kendüñ ser-germ-i cūd göster

7 Eş‘ār-ı pāküñ ile hep böyle ‘ālem-ārā
Münṣıf-dilān Naẓìme Vecdì ḥasūd göster

68a 465

VECDÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Güle ‘arż-ı cemāl it lāle-veş ‘ışḳuñla dāġ olsun
Zamān-ı devlet-i ḥüsnüñde ol dāḫi çerāġ olsun

2 Görüp ‘aks-i müjem incinme rūy-ı tābdāruñda
O ḫār-ı ter gül-i ruḫsāruña dìvār-ı bāġ olsun

3 Dem-i gül-geştedür kūşe-nişìnānı ayaḳlandur
Meded imdād-ı reftār ile sāḳì ber-ayaġ olsun

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 124.
3a gül-geştedür: gülşendirür M.

4 Şeb-i ‘işretde yaḳsun şem‘-i ẕevḳi şu‘le-i sāġar
Elümde cām-ı dāġ-ı cān-ı eyyām-ı ferāġ olsun

5 N'ola Bāḳì vü Nef‘ì gitdügin yād itmese yārān
Żarūret mi çekerler tāze şi‘re Vecdì sāġ olsun

68a 466

VECDÍ[*]

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Tā kim ḫaṭṭuñ ey māh-cebìnüm yüze çıḳdı
Esrār-ı dil-i zār [u] ḥazìnüm yüze çıḳdı

2 Ruḫsāruña ḫaṭṭ geldügine aġlamam ammā
Baḫt-ı siyeh-i ser be-kemìnüm yüze çıḳdı

3 Ey ġamze ṣakın fitne-i ḫaṭṭıñda bulınma
Tìġ-ı ġazāb-ı ḫançer-i kìnüm yüze çıḳdı

4 Eşk eyledi rüsvā ġam-ı ḫaṭṭuñla beni ḥayf
Ebkār-ı nihān-ḫāne-nişìnüm yüze çıḳdı

5 Cūş itdi hevā-yı ḫaṭt ile baḥr-i ṭabì‘at
Vecdì yine bir dürr-i ş̧emìnüm yüze çıḳdı

68a 467

VECDÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dil-i çeşm-i āşnā sāmān ile bì-gāne olmaz mı

---

[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 142-143.
5b Ş̧emìnüm: yetìmüm M.
[*] *Vecdî Dîvânçesi*, s. 141-142.
6. : 7 M.
7a bulursuñ sen: bulursañ senin M.

Hemìşe mest ile ülfet iden mestāne olmaz mı

2 Hevā ḫoş her ṭaraf gülzā[r] bülbül zār gül ḫandān
Bu esbāb-ı cünūn-ı seyr iden dìvāne olmaz mı

3 Kenār-ı āb [u] sāḳì tāze [vü] mey köhne dil pür-şevḳ
Bu bezme tevbeler naḳl [ü] vera‘ peymāne olmaz mı

4 Mey anda dil-ber anda cümle yārān-ı ṣafā anda
Geçüp cennetden ādem sākin-i mey-ḫāne olmaz mı

5 Sebū zānūda sāġar elde yār āġūş-ı vuṣlatda
Bu ṭarz-ı ḫāṣṣ ile meclis ‘aceb rindāne olmaz mı

6 Açılmış gül gibi pehlū-ruḫ āteşbār olup meyden
Göñül hem bülbül-i şūrìde hem pervāne olmaz mı

7 Bu maḥsūd-ı ṭabāyı‘ sözleri ḳande bulursuñ sen
Kudūret virmeseñ Vecdì ‘aceb yārāna olmaz mı

68a[der.] 468

RĀĠIB*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Çün micredenüñ neşvesi cām-ı meye beñzer
Baḳ sūziş-i taḥrìr ile ḫāmem neye beñzer

2 Yā noḳṭa-i mevhūme yāḫūd cevher-i ferde
Elbette vücūd-ı dehenüñ bir şeye beñzer

3 Dāġ itdi bizi ġayr ile germiyyet-i ülfet
Yer yer eşer-i būse nümāyān keye beñzer

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 227.
1a micredenüñ: muḥbirenüñ M. / neşvesi: neş'esi D.

4 Āmìẖte-i lehv u ṭarab ẕikr ü semā‘ı
Hū hū dimesi şeyẖlerüñ hey heye beñzer

5 Rāġıb ne disün müjde-i vaṣluñ ider işrāb
Sebz-i ḫaṭṭuña Ḫıżr-ı ḫuceste peye beñzer

68b[der.] 469

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Tevażżu‘dur ḥarem-i rìzişde çünkim meşreb-i mìnā
Degül ḫālì sa‘ādetden anuñ çün kevkeb-i mìnā

2 Fürūġ-ı bāde-i gül-rengle pürdür tehì şanma
Turunc-ı mihre ḥarf-endāz olursa ġabġab-ı mìnā

3 Sezā mı neş'e-i cām-ı viṣāle her teng-māye
Dehān-ı sāġara şāyestedir būs-ı leb-i mìnā

4 Bulunmaz meş‘al-i mihr ile baḳsañ ẓulmet-i endūh
Ḳaçan tāb-efgen olsa dilde māh-ı Naḫşeb-i mìnā

5 Ṣafā-yı cevher-i ṣahbāya mir'āt-ı mücellādır
‘Acebdir rūḥ-perverlikde Rāġıb ḳālıb-ı mìnā

68b 470

REZMÍ[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bu çarḫ-ı sifle-perver ehl-i ṭab‘a cūd göstermez

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 198.
1a tevażżu‘dur: tevāżu‘dur D. / ḥarem: dem D.
[*] M.Sadi Çögenli - Recep Toparlı, *Gülbün-i Hânân*, Fen Edebiyat Fakültesi Yayını, Erzurum 1990, s. 92.
3b ḥaḳìḳatsüz: mürüvvetsüz Ç.
3: 4 Ç.
4a olur: olup Ç.

Meta‘-ı ma‘rifet gūyā ziyāndur sūd göstermez

2 Çeker bir perde dā'im dìde-i ḥasret nigāh üzre
Ruḫ-ı cānāna baḳsam eşk-i ḫūn-ālūd göstermez

3 Ṭabābet gösterüp her zaḫmıma elmās bend eyler
Ḥaḳìḳatsüz felek bir merhem-i bihbūd göstermez

4 Olur seng-i ḥavādiṩden şikest āyìne-i ṭab‘um
Murādum üzre rūy-ı şāhid-i maḳṣūd göstermez

5 N'ola āteş-eṩer olsa sevād-ı şi‘ri Rezmì'nüñ
Derūnı ḫāne-i āteşdir ammā dūd göstermez

68b 471

FEYŻÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Zünnārımı seyr eyleyen efsūs disünler
Büt-ḫāneye düşdi gör o sālūs disünler

2 Bir ṣūretiñ itdi nigehi dinimi yaġmā
Şimden geri feryādıma nākūs disünler

3 İslām libāsın çıḳarup câme degişdim
Mecnūn büte ġayret-i nāmūs disünler

4 Germ ülfet-geh ol göñül ol deñlü ki yārān[118]
İslāmını yād itmez o me'yūs disünler

5 Öyle ‘ilim ol deyr-i perestìde ki Feyżì
Mescidde görürlerse de cāsūs disünler

[118] Mısra vezne uymamaktadır.

68b 472

CEVRÍ*

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'ìlü Fā'ilün

1 Ey ġamze söyle ḥāl-i dilümden lisānum ol
Ey çāk-i sìne nüsḫa-i şerḥ [u] beyānum ol

2 Ey ḫaṭṭ gezend-i ġamzeden eyle beni emìn
Ta'vìẕ-i *in yekād*[119] gibi ḥırz-ı cānum ol

3 Ey ḫūn-ı dìde ben diyemem yāre derdümi
Sen rūy-ı zerdüm üzre gelüp tercemānum ol

4 Ey çeşm-i yār vāḳıf-ı rāz-ı kelìm iseñ
Gel fenn-i siḥri söyleşelüm hem-zebānum ol

5 Mest eyle bir nigāh ile Cevrì gibi beni
Hem sen de mest-i neşve-i ẕevḳ-ı nihānum ol

69a 473

GÜFTÍ*

Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün Mefā'ìlün

1 Reh-i nāz āşinā-yı yār pūyān olduġum yerdür
Benüm mülk-i maḥabbet şāh-ı devrān olduġum yerdür

2 Reh-i āmed-şüd-ı kūy-ı dil-ārāyı ḳomam elden

---

* Hüseyin Ayan, *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1991, s. 240-241.
1a ḥāl-i: zaḫm-ı D.
1b beyānum: tabānum M.

[119] *Ve inkâr edenler, zikri (Kur'ân'ı) işittikleri zaman gerçekten seni, neredeyse gözleri ile devirirler*. Kalem Sūresi, 68/51.

* Kaşif Yılmaz, *Güftî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Tezkireciliği İle Dîvânı, Zafernâmesi ve Teşrifâtü'ş-Şuâra'sının Tenkitli Metni*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 1983, s. 300.
2: 3 D.
5a i zülfi fikr-i ḳaddi: fikr-i zülf ü ḳadd M.

Benüm ol çehre sāy-ı pāy yek-rān olduġum yerdür

3 ‘Aceb mi dìde-dūz olsam nişān-ı pā-yı dil-dāra
Ḳarìn-i iltifāt-ı būs-ı dāmān olduġum yerdür

4 Temennā-yı nigāh-ı nìm-nāz-ı yārdan geçmem
Benim her dem nişān-ı tìr-i müjgān olduġum yerdür

5 Ḫayāl-i zülfi fikr-i ḳaddi gitmez dilden ey Güftì
Tekellüf bir ṭurfe eftān u ḫìzān olduġum yerdür

69a 474

NECĀTÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Bu cefādan ki ḳadeḥ aġzıñ öper döne döne
Nār-ı ġayretde kebāb oldı ciger döne döne

2 Ne revādır bu ki ben ḳāmetimi ḥalḳa ḳılam
İnce bìlin ḳoca ḳarşumda kemer döne döne

3 Sensin ol şāh-ı felek-mertebe kim leyl u nehār
Yüz sürer eşiküne şems ü ḳamer döne döne

4 Gözlerim ḳıble-nümā gibi olupdur n'ola ger
Eşikiñ cānibine ḳılsa naẓar döne döne

5 Girye vü zār ile oldı Necātì dolāb
Gülsitān-ı ser-i kūyuñı ṣular döne döne

---

* *Necati Beg Dîvânı*, s. 358.
2b ḳarşumda: ḳarşuma D.
3 : 4 D.

69a 475

FEVZÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 این نه خالست مکر نافهٔ آهویست این
این نه زلف سیهست آهوی هندویست

2 این خطست و نه رخسار خوی آلودست این
سبزه زار و کل پر شبنم خوشبویست این

3 این نه چشمست و نه لعل و نه دهانست نه خوی
ساقی و باده و جام جم و دارویست این

4 این نه آنست و نه ابرو نه قد م موزونست
شعله و ماه نو وطوبیٔ دلجویست این

5 این نه فوزیست نه شعر و نه دوات و نه کلك
ساحرو سحر حلال و چه و جادویست این

* Bu ben değil belki ceylanın miskidir;
Bu siyah zülf değil Hind ceylanıdır.

Bu ne hattır, ne ruhsardır bu, yeşillik ve;
Hoş kokulu şebnem dolu güldür bu.

Bu ne gözdür ne dudak ne ağız. Huy da değildir;
Bu sâkìdir, bâdedir, Cem'in câmıdır ve şifâdır bu.

Ne güzelliktir, ne kaşdır, ne orantılı boydur bu;
Şuledir, yeni aydır, gönülçelen güzelliktir bu.

Bu ne Fevzìdir, ne şiirdir, ne mürekkeptir ne kalemdir;
Ne sihirbaz, ne sihr-i helâl ne de cadıdır.

69a[der.] 476

RĀĠIB[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Mey-keşān-ı bezm-i ‘ışḳuñ cām-ı billūr istemez
Serverān-ı kişver-i ġam tāc-ı Faġfūr istemez

2 Pür-hevādır kāse-i ser pür-nevā nāy-ı gülü
Bezm-i erbāb-ı maḥabbet nāy ü ṭanbūr istemez

3 Gül gibi işgüfte-rū sünbül gibi āşüfte-mū
Şūḫ arar dil duḫter-i rez gibi mestūr istemez

4 İsterüz çeşmüñ ḫarāb-ı bāde-i nāz olduġun
Ḫanedān-ı fitneyi hiç kimse ma‘mūr istemez

5 Eylemiş āmāde sāmān-ı niẓāmın çeşm ü leb
Bir ḳıyāmetdir ḫaṭṭuñ kim fitne vü şūr istemez

6 Yek temennìden müyesser olsa da kām-ı dü-kevn
Külfet-i ḫavf ü recā-yı ṭab‘-ı maġrūr istemez

7 Sā‘id-i baḫtuñda Rāġıb var ise nìrū-yı fer
Pençe-i tāb-ı düşmen olmaḳ ḳuvvet ü zūr istemez

69b[der.] 477

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Sebuk-sāmān-ı taḳlìde ḥaḳìḳat çille-pūş olmaz

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 264.
2a pür-nevā: pür-hevā M.
6b ḫavf: ḥarf M.
7b pençe: nice D.
[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 265.
5a diḳḳatle: vaḳt ile D.
7b bu: silik M.

Hevādan mevce-i taṣvìr deryāda ḫurūş olmaz

2 Girān gelmez vaḳārı ehl-i feyżüñ müstemendāne
Sebū-yı bāde mey-ḫˇārān-ı şevḳe bār-dūş olmaz

3 Fürūzāndır çerāġ-ı şöhret-i pervāne tā-maḥşer
Zebān-ı şu‘le-i āvāz-ı ḫāmūşān ḫāmūş olmaz

4 Ḳader ḳarìn ider sen ḫˇāh ġāfil ḫˇāh hüşyār ol
Ḥarìf-i zūr-ı bāzū-yı ḳażā tedbìr-i hūş olmaz

5 Ḫayāl it nisbet-i rengìn-i ḥüsn ü ‘ışḳı diḳḳatle
Ṣadā-yı āteşìn-i bülbüle gül gibi gūş olmaz

6 Büzürgāne hemìşe terk-i ārāyişdedir ziynet
Ḳabā-yı çarḫ-ı aṭlās sādedir anda nuḳūş olmaz

7 Zamān olmaz müsā‘id yā mekān yā sāḳì-i devrān
Bu ‘işretgehde dil-ḫˇāh üzre Rāġıb ‘ıyş u nūş olmaz

69b 478

‘İŞMETÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(Fa‘lün)

1 Olursa dilde n'ola dāġ-ı ārzū tāze
Henüz açıldı o gül daḫı reng [ü] bū tāze

2 Bu demde içmemege çāre var mıdır ādem
‘Ale'l-ḫuṣūṣ ola sāḳì-i ḫande-rū tāze

* Halūk İpekten, *İsmetî Dîvânı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1974, s. 94-95.
3a olur: ola M.
5b yine: -D.

3 ‘Aceb ne yüzden olur ‘arż-ı ḥāl-i ḥayrānım
Daḫı o şūḫ-ı nev-āyìn-i tend-ḫū tāze

4 Çekildigine göre yār minneti bāri
Olaydı çarḫ-ı kühen-sāl-i fitne-cū tāze

5 Cefā-yı dehr ile gelmekde ‘İṣmetì'ye fütūr
Her āyìne yine bed-ḫˇāh [u] herze-gū tāze

69b 479

NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(Fa‘lün)

1 O şūḫı bāġda gördüm şüküfte-rū tāze
Elinde bir gül açılmış o tāze bū tāze

2 Bizüz o mest-i temāşā ki la‘l-i sāḳìden
Göñülde neşve-i ṣahbā sebū sebū tāze

3 Terāne-senc-i viṣāl oldı dil görüp ḫaṭṭuñ
Henüz baġladı bir naḳş-ı ārzū tāze

4 Müjeñ ḫalìde nemek-pāş-ı ḫande cāna lebüñ
Derūn leb-ā-leb-i zaḫm-ı ciger rüfū tāze

5 O nāzenìnüñ olup nev-niyāz[ı] ḫalḳ olmuş
Niyāz [u] nāz meyānınd[a] güft-gū tāze

6 Ṭarāvet-i ruḫın arturdı Nā'ilì ḫaṭṭ-ı nev
Cihāna velvele ṣaldı o rūy [u] mū tāze

---

* Haluk İpekten, *Nâ'ilî-i Kadim Divânı -Edisyon Kritik-*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970, s. 447.
5a niyāzı: niyāz M.

69b 480

NĀẒÍRE-İ VECDÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

(Fa‘lün)

1 Şarāb köhne vü sāḳì-i ẖande rū tāze
Olursa eski deme n'ola ārzū tāze

2 O nev-resìde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güft [ü] gū tāze

3 O ḳadd-i serv ü ẖaṭṭ-ı ‘anberìn ne ẖoş düşmiş
Nihāl tāze vü gül tāze reng [ü] bū tāze

4 Nice taḥammül ider türktāz-ı ġamzeye dil
Niyāzı köhne-zemìndür o kìne-cū tāze

5 Bu şi‘ri pāk berāber degülse Bāḳì'ye
Budur tefāvüti Vecdì o köhne bu tāze

70a 481

NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Açıldı dilde gül-i dāġ-ı ārzū tāze[120]
Siyeh bahār cünūn oldı sū-be-sū tāze

2 Ḥazānı baña bahārından iy gelür iyi dil
Ne ġam bu bāġda ḳalmazsa reng-i bū tāze

3 Tebessüm-i nemekìninden eylemekde dirìġ

---

* *Vecdî Dîvânçesi*, s. 132.
3a ḳadd-i serv ü: ḳadd-i ẖadd u M.
4b niyāzı: niyāz M.
[120] Mısra vezne uymamaktadır.

Cerāḥat-ı dili pür şūḫ-ı ‘işve-cū tāze

4 Hezār sāleden efsürdegān-ı ye's ider
Hevā-yı ‘ışḳ-ı cinānān sāde rū tāze

5 Teraşşuḥ ḳaleminden nihāl-i fikri n'ola
İderse ‘Ārif-i ḫoş ṭab‘-ı nükte gū tāze

70a 482

NAẒÍRE-İ NEŞĀṬÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(Fa‘lün)

1 ‘Aceb mi dìde-i terden aḳarsa cū tāze
Cefāya başladı ol şūḫ-ı kìne-cū tāze

2 Olurdı bār-ı viṣāli resìde olmasa ger
O nev-nihāl-i çemen-zāre ārzū tāze

3 Açılsa gül gibi sāḳì dem-i bahār olsa
Çekilse meclise bāde sebū sebū tāze

4 Göñül ki mā'il-i miḥrāb-ı ebrūvānuñdur
Sirişk-i çeşmüm ile eylesün vużū tāze

5 Yine bir āfete dil virmese Neşāṭì-i zār
Cihāna ‘ışḳ ile düşmezdi güft ü gū tāze

* Mahmut Kaplan, *Neşâtî Dîvânı*, Akademi Kitabevi, İzmir 1996, s. 154.
2b çemenzāre: ḫammı rāz M.
4a göñül ki: göñülde M. / mā'il-i: mā'ili M.

70a **483**

ṬIFLÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Seni tesḫìre göñül cān ile tedbìrdedür
Nāle dāmen be-miyān-ı ḫıdmet te'ṢÌrdedür

2 Ṭab‘ım iḳlìm güşā pādişehe ma‘nādur
Ḫāne-i şehr-i süḫan nāzını taḥrìrdedür

3 Bì-ḥayā devletiyān nev-hevesān ālūda
Şimdi var ise edeb meclis-i taṣvìrdedür

4 Dehen-i tengine bir söz mi bulunmaz ammā
Hüner ol nükte-i ser-beste-i ta‘bìrdedür

5 Sūz-ı ḳabūlle rıżā ṣāḥibi ol ey Ṭıflì
Dil ü cān-baḫṣ-ı mesìḥā nefesi pìrdedür

70a[der.] **484**

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Maṭlabuñ ẕüll ile maḥlūḳa müdārā virmez
Viren Allāhdır ey dil beg ü pāşā virmez

2 Bir tecellì idi Mūsā'ya da kim el virdi
Şecer-i Ṭūr hemìşe yed-i beyżā virmez

3 Bilürem ‘ışḳdan āzādelige ‘āşıḳsın
Saña bu ruḫṣatı ammā dil-i şeydā virmez

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 271.
4b taşavvur: muṣavver D.

4 Feyżi yoḳdur ne ḳadar olsa da zìbā taḳlìd
Gül-bìn-i bāġ-ı taṣavvur gül-i būyā virmez

5 Zaḫm-ı tìġ u tìre germese gögsün miġfer
Başı üzre yeri şüca‘ān aña bì-cā virmez

6 Yine huşyārlıġa em leb-i sāḳìden olur
Saña bu neşveyi Rāġıb mül [ü] ṣahbā virmez

70b[der.] 485

RĀĠIB*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Lisān-ı ḥāl gibi nuṭḳ-ı ḫoş edā olmaz
Ḥuṣūl-i kām-ı dile böyle bir recā olmaz

2 O tünd-ḫū güzele ‘arż-ı müdde‘ā olmaz
Eger olursa da ta‘bìr-āşinā olmaz

3 Bize mu‘ìn ü meded-res su baḥr-i ḥayretde
Ḫudā olursa olur yoḫsa nā-Ḫudā Olmaz

4 Ṭarìḳ-ı ‘ışḳda herkes imām-ı sünnetdir
Bu yolda şöhret ile kimse müktedā olmaz

5 Giden yolunda yorulmaz meşeldir evvelden
Hiç istiḳāmete mānend bir ‘aṣā olmaz

6 O nev-nihālden iitme ümìd-i mìve-i kām
Bu ḫām dā‘iyeye düşme Rāġıbā olmaz

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 277.
6 : silik M.

70b 486

NEŞĀṬÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN *

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gülistān-ı dilüñ kim gülleri dāġ-ı belādur hep
Nesìmi āh-ı ḥasret cūyı eşk-i ġam-feżādur hep

2 Perìşān olmamak mümkin midür ‘ışḳuñda diller kim
O müşgìn ṭurra-i pür-ḫam gibi ser-der-hevādur hep

3 N'ola ḫūn-ı ciger rìzān olursa şìşe-i dilden
Gelen dest-i sitemle dem-be-dem seng-i cefādur hep

4 Göñül pür-tāb-ı ḥasret ‘ışḳ ile ben āteşem āteş
Mezāyā-yı kelāmüm ser-be-ser sūz-āşinādur hep

5 Neşāṭì-veş ki ṣad āşūb ile ḫāṭır perìşāndur
Bu şūr [u] fitneye bā‘iṣ o kāfir mā-cerādur hep

70b 487

NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Derūn-ı tìre-i zühhād pür-jeng-i sivādur hep
‘Aceb āyìnelerdir cilve-ger rūy-ı riyādur hep

2 Cihān-ı vājgūn-na‘l-i maḥabbet özge ‘ālemdir
Gedādır şāhlar cümle gedālar pādişādur hep

---

* *Neşâtî Dîvânı*, s. 95.
1b nesìmi: nesìm M.
* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 225.
1a pür-jeng: pür-reng M.
2 : 3 D.
4a kānde: anda D.
3b söylenür: söylene D.

3 Şarābuñ şìre-i cān olduġında şüphe yoḳ sāḳì
Ne söz kim meclisüñde söylenür rūḥ-āşinādur hep

4 Ribāṭ-ı dehr-i fānì ṭurfa menzil-gāhdır kānde
Emel pā-der-riḳāb u ārzū pā-der-hevādur hep

5 Bizüz ey Nā'ilì ol rū-siyāh-ı şerm [ü] ḫaclet kim
Sevād-nāme-i a‘mālimiz sehv ü ḫaṭādur hep

70b 488

NAẒÍRE-İ NA‘ÍM

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Diliñ ol zülf-i ḫamdır ḫamde-kārı āh [u] vādur hep
Çemen-zār-ı belā bülbülleri āteş-nevādur hep

2 O mest-i ‘ışḳım ey dil kim sifāl-i kühne cāmımdur
Hem nūş itdugim zehr-āb-ı derd-i bì-devādur hep

3 Görüp ṭa‘n itmesün sìnemde kimse keşret-i dāġım
Bu dil kim tā ezelden ‘āşıḳ-ı derd-i āşinādur hep

4 Yeter taṣdì‘-i dehr itdüñ fiġānuñ terk it ey bülbül
Gülüñ gūşına girsen diñlemez zārıñ hevādur hep

5 Na‘ìmā böyle cevr-āyìn şūḫa mübtelā olmaḳ
Miyān-ı neş'ā-dārān-ı maḥabbetde ṣafādur hep

71a 489

NAẒÍRE*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gülistān-ı cemālüñ gülleri kim pür bahādur hep

* Şairi tespit edilememiştir.

Şemìmi būy-ı ‘işmet reng-i serḫā-i ḥayādur hep

2 Olupdur şimdi dil bir bezm-i ḫāṣṣü'l-ḫāṣṣa maḥrem kim
Gül ü şem‘i anuñ pervāne-i serdir hevādur hep

3 N'ola devrinde baş göstermese ehl-i heves hergiz
Gelen destinde ol şūḫ āfetüñ seng-i cefādur hep

4 Başìret üzre ol başdıḳca ḫāk-ı kūy-ı ḫumāra
K'anuñ her zerresi āyìne-i ‘ālem-nümādur hep

5 Vaḳūr-ı naḳd-i eşke olma ġarra şehr-i ġamdur bu
Ḫilāf-ı mülk-i şādì bunda rāyic nā-revādur hep

6 Uzatdı nāle vü feryādı bülbül gösterip ḫārı
Ḳulāġ [tut] ġālibā bu naġmeler ey gül sañadur hep

7 Eşer-perdāz-ı hestì söz iseñ ol dāḫil-i meclis
Bizim hem bezmimiz gümnā(*)-veş kār āşinādur hep

71a **490**

NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bütān ol kākül-i ‘āşıḳ-firìbe mübtelādur hep
Ġazālān-ı ḥarem pābeste-i dām-ı belādur hep

2 Fiġān-ı bì-dilānuñ sìne-sūz olmak ba‘ìd olmaz
Gülistān-ı ġamuñ bülbülleri āteş-nevādur hep

3 Ne geşt-i kūy ne gülçìn-i bāġ-ı ḥüsn olmaḳdur
O naḫl-i ‘işvenüñ ‘āşıḳları bì-dest-i pādur hep

4 Şemìm-i zülf kim sermāye-i āşūb olur her dem
O şūr-ı fitneye bādı yine ey dil ṣabādur hep

5 Ziyāretden benim meclis-neşìnān-ı ḫarābātı
Murādım dergeh-i pìr-i muġāna ilticādur hep

6 Sürùr-ı bezm-i ġam kim ‘ışḳ derler nāmına ‘Ārif[121]
Felek bir naġme-i dil-keşle dāim pür ṣadādur hep

71a 491

NAẒÍRE-İ FEVRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dil-i bìmāra derd-i ‘ışḳ-ı cān-ı sùzuñ devādur hep
Sem-ālūd-ı ġam-ı zülfüñ tiryāḳ-ı şifādur hep

2 Ben ol meftūn-ı zaḫm-ı ḫançer derd-i ‘āşıḳ-ı zārım
Ki baña mir-i bihbūdı cellād-ı ḳażādur hep

3 Ya göñlüm kühne dāġın tāze ḳıl elmās-ı hicrüñle
Ya öldür kim dil ü cān dìde bir rāh-ı fenādur hep

4 Kemend-i kākül ü zülfin Ḫudā dūr itme boynımdan
Egerçi her biri nābiz bi-sāmāne (?) belādur hep

5 Nevā-yı nālemi gūş eylemez ol ġonce-fem feryād
Fiġān-ı dil-ḫırâş-ı bülbül-i cānım hebādur hep

6 Beni i‘cāz-senc-i siḥr-i ma‘nā eyleyen Fevrì
Hevā-yı pey-revì-yi ‘Āṣım-ı şìrìn edādur hep

[121] Mısra vezne uymamaktadır.

71a[der.] 492

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Gül-i ra‘nāsı bezmüñ sāġar-ı ṣahbā yerin ṭutmaz
Her āteş tāb-ı mihr-i ṭārem-i vālā yerin ṭutmaz

2 Fürūġ-ı ḥüsne baḳ ṣıyt-ı bülend-i ‘ışḳı seyr eyle
Hezārān olsa gül bir bülbül-i şeydā yerin [ṭutmaz]

3 Olur bu ṣubḥa dek ol bām-dād ḥaşre dek sūzān
Fitìl-i dāġ-ı ‘ışḳuñ şem‘-i bezm-ārā yerin [ṭutmaz]

4 Behişt oldur murādın anda icrā eyleye ādem
Virilse Ḳays'a pehnā-yı cinān ṣaḥrā yerin [ṭutmaz]

5 Ḫudā göstermesün ṭūfān-ı eşkim ḳalsa cūşişden
Ġubār-ı ġam ṭutar dil ‘ālemin deryā yerin ṭutmaz

6 Şehìd-i nāzı ḫākiñde o şūḫ-ı nāzük-endāmuñ
Olursa nūrdan serv ol ḳadd-i bālā yerin ṭutmaz

7 Miṯāl-i ḥaşv mışra‘ feyżi yoḳdur her teng ẓarfiñ
Ṭutar yer geçse ṣadra Rāġıbuñ ammā yerin ṭutmaz

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 278.
1b her āteş: hirās M.
4a murādın: meẕāḳın D.

71b[der.] 493

RĀĠIB*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḥarf-i niyāz ehl-i maḥabbet ses istemez
Rāz-ı derūn-ı ‘āşıḳa maḥrem kes istemez

2 Mānend-i āftāba yeter perçem-i siyāh
Muġbeçe-gāne ṭarz-ı Cezāyir fes istemez

3 Tār-ı nigāh-ı tende ḫaṭṭ-ı tāze-res gerek
Rūy-ı nigārı āyine-veş emles istemez

4 Menḳūridir muġāyir ṭab‘ı murādımuñ
Kim keslik itse kendüye de nā-kes [istemez]

5 Ḳoymaz raḳìb diyü sirişti derinde yār
Çārūb iderse rìşini de özkes [istemez]

6 Bülbül semender āteşi güldür bu gülşenüñ
Ṭarḥ-ı esās-ı ḫānesi ḫār u ḫaş istemez

7 Tāb-āver olmuyor o perì-çehre Rāġıbā
Bundan ziyāde sūzişe besdir bes istemez

71b 494

‘İŞMETÍ-İ ṢĀḤİB-İ ZEMÍN

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Geldigiñde ḫaṭṭıñ ‘āşıḳıña nāz idemezsün

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 280.
2a perçem-i siyāh: çeşm-i pür-siyāh D.
3a nigāh-ı tende: nigāhı bend-i D. ?
3b nigārı: nigār M.
4a murādımuñ: her ādemüñ D.
7b sūzişe: sūzişi D.

Mānend-i hümā-yı evcde pervāz idemezsün

2 Gāhì egilüp gūşına dir ol ḫaṭṭ-ı nev-ḥìz
Şimdengerü sen şìveye āġāz idemezsün

3 Bu ṭarz dil-āzār-ı bed-āhuñ ile ey gül
Bu bāġda beni bülbül-i demsāz idemezsün

4 Kendüñ yenemezsün bilürüm meşrebüñ ey dil
Devşirmeye āġāz idecek āz idemezsün

5 Ṣad-raṭl-ı girān olsa meger ‘İṣmetì-i zār
Sāḳì anı sen mest-i sır-endāz idemezsün

71b 495

NAẒÍRE-İ NĀ'İLÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Erbāb-ı dili müttehem-i āz idemezsün
Ey çarḫ-ı siyeh-kāse bize nāz idemezsün

2 Gencìne-i esrāra emìn añlama kendüñ
Ey ḫ‘āce ḥaẕer ḳıl ānı iḥrāz idemezsün

3 Olsañ da bu naḫvetle serìrüñde Süleymān
Bir mūr-ı ża‘ìfi siper-endāz idemezsün

4 Zāhid ṣaḳın evgārluġından mey-i ‘ışḳuñ
Keyfiyyetin idrāk idicek āz idemezsün

5 Kem-ḥavṣalasun Nā'iliyā kendüñi bì-bāk

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 392-393.
1a dili: dil M.
5a ḥavṣalasun: ḥavṣala M.

Pervāne-i şem‘-i ḥarem-i rāz idemezsün

71b 496

NAẒÍRE-İ ‘ĀRİF

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Dildāre göñül kendiñi hem-rāz idemezsün
Bìçāresin ol rütbe-i iḥrāz idemezsün

2 Keyfiyyetiñ ey sāġar-ı Cem olsam dü-bālā (?)
Mestāne-i mey ‘ışḳ-ı ser-endāz idemezsün

3 Gūş eyleyesin nāle-i ‘āşıḳ gibi bülbül
Dil-suḫte-i şu‘le-i āvāz idemezsün

4 Ġam-ḫāneñi teşrìfini ḫˇāhiş güzel ammā
Ol dil-i siyeh naḫvete āġāz idemezsün

5 Mir'āt-ı ruḫuñ olmaz ise ‘Ārife derpìş
Ol ṭūṭì-yi ḫoş-gūyı süḫan-sāz idemezsün

72a 497

FEHÍM*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ehl-i ‘ışḳı çekdi bāġa ārżū-yı nev-bahār
Oldı zencìr-i cünūn gūyā ki cū-yı nev-bahār

2 Var ise ḳıldı ṣabā gìsū-yı sünbülden güẕer
Her dimāġı nāfe-i müşk itdi bū-yı nev-bahār

---

* *Fehîm-i Kadîm Dîvânı,* s. 368.
2a var ise: vārìse M.
3a pāsbān: bāġbān M.
4a olmış: oldı M.
5a dāġ-ber-dāġ: dāġ pür dāġ M.

3 Ġonce-i gülden firāz-ı gülbüne fānūs aṣūp
Bülbül oldı pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

4 Gül gül olmış rūy-ı şeb-nem seyri gül-geşt itmeden
Olmış ol ġoncem çemende āb-ı rūy-ı nev-bahār

5 Lāle-āsā dāġ-ber- dāġ oldı cism [ü] dil Fehìm
Geldi nev-rūz-ı cünūn oldı ġulū-yı [nev-bahār]

72a 498

FEHÍM*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Fiġān ey mevlevì dil-ber ki çeşm-i fitne-engìzüñ
Beni öldürmege cem‘eylemiş müjgān-ı ḫūn-rìzüñ

2 Olurmış mevlevì zünnār-bend-i küfr bilmezdüm
Temāşā itmesem kāfir senüñ zülf-i dil-āvìzüñ

3 Ḥayādan gerçi sen baḳmazsın ammā cism-i ‘uşşāḳı
Tecellì-zār ḳıldı āteş-i ḥüsn-i şerer-tìzüñ

4 Semā‘ itdükçe nūr-ı mihr-i ḥüsn-i şu‘le-sūzuñden
Olur ḫurşìd-i maḥşer ẕerre-i bì-ḳadr-i nāçìzüñ

5 Ḳıyāmet ferş-i rāhuñ fitne der-zencìr-i zülfüñde
Gelince cünbiş-i reftāra bālā-yı belā-ḫìzüñ

---

* *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 548-549.
1b eylemiş: eyledi M.
2a zünnār-bend-i küfr: zünnār-ı küfr bend M. ?
3: 4 D.
3a cism-i: çeşm-i D.
3b tìzüñ: rìzüñ D.
5a der: ve M.

6 Nigāhuñ fitne-pāş olduḳça dest-efşān semā‘ içre
Derūn-ı cāna ḫançer-rìz olur müjgān-ı ser-tìzüñ

7 Şikāyet itmesün lüṭf it Fehìm ey māh cevrüñden
Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrìz'üñ

72a 499

FEHÍM[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bāġ-ı ḥüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden
‘Ārıżın gül-bìn ider cānāne tāb-ı bādeden

2 Cām-ı mey nūş itse dil-ber söylesek efsāneler
Çeşmini maḫmūr görsek yine ḫˇāb-ı bādeden

3 Cām-ı İslāmum şikest itdi nigāh-ı muġbeçe
Ṣaḳla yā Rab dìnüm ol mest-i ḫarāb-ı bādeden

4 Rind-i ṣāhib-dìde oldur cām içinde eyleye
Rūḥ-ı Cemşìd'i temāşā her ḥābāb-ı bādeden

5 Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehìm
Feyż-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden

---

[*] *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 612.

1b gül-bìn: gül-rìz D.
3a İslāmum: İslāmun M.
3b dìnüm: dìnümi D. / ol mest-i : çeşm-i D.
6. : -M.

72a[der.] **500**

RĀĠIB*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Olmadıḳça tā güsiste rişte-i medd-i nefes
Gevher-i maḳṣūdına ġavvāṣ olur mı dest-res

2 Şevḳ-ı rāh-ı Ka‘be-i kūyuñla germ-efġān olup
Nāle-i dil oldı pìş-āheng-i feryād-ı ceres

3 Var firāġ-ı bāli her çend olsa da bì-bāl ü per
Ḳayd-ı āb u dāneden āzādedir murġ-ı ḳafes

4 Rişte-i ṭūl-ı emel ser-bend-i zülf-i yārdır
Düşme sevdā-yı rehāya ey göñül ümìdi kes

5 İmtiyāz-ı nìk ü bed olmaz ser-i āzādede
Sāye-i bāl-ı hümā farḳında yā perr-i meges

6 Bār-ı dūş-ı ḥürmet eyler kim görürse ḫum gibi
Mest-i bā-temkìne rehzen mi olur ḫavf-ı ‘ases

7 Cām-ı ser-şār-ı hevānıñ ḫoşdur ammā neşvesi
Derd-i serdir ḫūn-ı ḫumārı eyleme Rāġıb heves

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 285.
3a var: ver D.
4a yārdır: yār olup M.
5b sāye-i: sā'ile D.
7b ḫūn-ı: çün D.

72b[der.] 501

RĀĠIB*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫadeng-i ṭa‘n-ı aġyār ile ṣanma derd-i ser çekmiş
Gönül suḫte-i eyyām-āşinādır çilleler çekmiş

2 Kudūretden n'ola ḳalsa tehì ḫumḫāne-i gerdūn
Ki yoḳdur bezm-i ġam rıṭl-ı girānın ben ḳadar çekmiş

3 Hüveydā ṣūret ḫaṭṭuñ mıdır mir'āt-ı rūyuñda
‘Aceb dūd-ı dil-i ‘āşıḳ mıdır āh-ı seḥer çekmiş

4 Taḥammül idemez bār-ı girān-ı minnet-i insān
Çekenler ḫarmenişdir ḫāric-i ṭavḳ beşer çekmiş

5 Söz olmaz cezbe-i dil-keş-edā-yı şeyḫ-i mekkāre
Kerāmet ‘āleminde tekyeye dūn bir püser çekmiş

6 Cihānda görmedim ber-vefḳ-ı dil bir kām-yāb olmuş
Kimi gördümse hemyān-ı taṣavvurdan żarar çekmiş

7 Felekde hāle gördüm ḳurṣ-ı mehden dāġ-ber-dildir
Bu şeb var ise Rāġıb sìneye bir sìm-ber çekmiş

72b 502

FEHÍM*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

---

* *Dîvân-ı Râgıb*, s. 288.
3a rūyuñda: rūyuñla D.
3b āh-ı: rāh-ı D.
7a ḳurṣ-ı mehden: silik M.
* *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 588.
2b bulamaz: bulmaz M.
5a geçse: geçe M.

1 Fitneden eylemege dilleri āgāh nesìm
Dolanur ṭarf-ı külāhuñ geh [ü] bì-gāh nesìm

2 Şem‘-i ruḫsāruña ḫaṭṭ perde-i müşkìn çekeli
İtmege seyr-i cemālüñ bulamaz rāh nesìm

3 Eyleyen ṭurrañı her demde perìşān-aḥvāl
Gāh āh-ı dil-i sevdā-zededür gāh nesìm

4 Meh gibi gülleri pür-nūr ide feyż-i e̱seri
Āfitāb-ı ruḫuñı itse güzergāh nesìm

5 Rāh-ı gül-zār-ı żamìrümden eger geçse Fehìm
Ola ḫurşìd gibi nūr-dih-i māh nesìm

72b 503

NĀ'İLÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Zülf-i pür-tābuñı itdükçe güzergāh nesìm
Nice biñ sūziş-i dilden olur āgāh nesìm

2 Doḳunup kākül-i pür-çìnüñe gāhì eyler
Dilleri mużṭarib-i cünbiş-i nā-ḫ̆āh nesìm

3 Dāmen-i ṭurra-i ḫam-der- ḫamuñ elden ḳomayup
İttiḥād-ı dil-i ‘uşşāḳ-la her gāh nesìm

4 Şu‘le-i şem‘-i cemālüñle çerāġ-ı mihrì

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 370.
1a zülf-i pür-tābuñı: sāye-i zülfiñi M.
4a şu‘le-i şem‘-i: e*er-i tāb-ı M.

Gāh āh-ı dil-i pür-tāb yaḳar gāh nesìm

5 Nā'ilì zülfin o kāfir ki perìşān eyler
İtdürür dillere her laḥẓada biñ āh nesìm

72b 504

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Hevā-yı ‘ışḳa uyyup kūy-ı yāre dek giderüz
Nesìm-i ṣubḥa refīḳiz bahāra dek giderüz

2 Palās-pāre-i rindì be-dūş u kāse be-kef
Zekāt-ı mey virülür bir diyāra dek giderüz

3 Ṭarìḳ-ı fāḳada hem-kefş olup Ş̱enā'ì'ye
Cenāb-ı Külhānì-i Lāyḫ̱ āra dek giderüz

4 Virüp tezelzül-i Manṣūr sāḳ-ı ‘arşa tamām
Ḫudā Ḫudā diyerek pāy-ı dāra dek giderüz

5 Ederse ḳand-ı lebüñ ḫāṭır-ı meẕ̱āḳa ḫuṭūr
Diyār-ı Mışra degül Ḳandeḫāra dek giderüz

6 Felek girerse kef-i Nā'ilì'ye dāmānuñ
Senüñle maḥkeme-i Girdgāra dek giderüz

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 321.
2b virilür: verilür D.
3b Lāyḫ̱ āra: Lāyḫāra M.
4a virüp: verüp D.
5a ederse ḳand-ı lebüñ: lebüñ ḫayāli iderse M. / ḫāṭır-ı meẕ̱āḳa: meẕ̱āḳ-ı cāna M.

73a 505

NĀ'İLÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ruḫsār-ı yāre kim ḫaṭṭ-ı pür-şūr yazdılar
Sulṭān-ı mülk-i fitneye menşūr yazdılar

2 Ḥızır [u] Mesìḥi nabż-şināsān-ı derd-i dil
Dārü'ş-şifā-yı ‘ışḳda rencūr yazdılar

3 ‘İşret-serā-yı dehre ki vaż‘ itdiler esās
Cem gibi nice şehleri müzdūr yazdılar

4 Telmìḥ-i bārgāh-ı Süleymān idüp tamām
Levḥ-i fenā-yı ‘āleme bir mūr yazdılar

5 Naẓmuñ maḥal maḥal getürüp Nā'ilì delìl
Şeh-nāme-i belāġata düstūr yazdılar

73a 506

FĀ'İŻÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ya bār-ı minnetin ṭāġlarca çeker hercāyì yārānuñ
Ya tenhālıḳda hem-vādìsi ol Mecnūn-ı şeydānuñ

2 Saña bezm-i ṣafādan genc-i tār yek belā yekdir
Hele yārı yüzin görmesin anda daḫa a‘dānun

3 Cihān-ı bì-ṣebātıñ bir bilen iḳbāl u edbārın
Ne ḫaẓẓ itsün gelüp gitdiklerinden ehl-i destānuñ

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 265.
2a mesìḥi: mesìḥ-i M.
3a itdiler: etdiler D.
4a idüp: edüp D.

4 Gelelden ‘ömrümüz ġavġā-yı bed-mestānıla geçdi
Ne sen gördün ne vaḳt itdüñ ṣafāsın bezm-i dünyānuñ

5 Bu meclisden bizim ey Fā'iżì çoḳluḳ ṣafāmız yoḳ
Gerekse cām-ı gerdān olmasun ḫurşìd-i raḫşānuñ

73a 507

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Yāḳūp vücūdını eyler kebūd pervāne
Görünce şem‘-i hem-āġūş-ı dūd pervāne

2 Periyle dā'ire çizmiş kenār-ı şem‘a olup
Ḫafì müdāvim-i ism-i Vedūd pervāne

3 Yanarlar āteşine āḳıbet biri birinin
Mizāc-ı şu‘le tenük germ u zūd pervāne

4 Ne fikr-i kākül-i dil-ber ne meyl-i zülf-i nigār
Yaḳar vücūdını sevmez ḳayūd pervāne

5 Girüp semā‘a ider ġāyet-i sürūrundan
Lisān-ı ḥāl ile şem‘e vürūd pervāne

6 Çerāġını çıḳarur ṣubḥa Nā'ilì her şeb
Olur murāḳıb-ı bezm-i şühūd pervāne

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 442.
3. : -M.
4. : -D.
5a ider: eder D.
5b vürūd: durūd D.
6b olur: olup M.

73a[der.] 508

RĀĠIB[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Yatur medhūş o āfet tāb-ı müjgānuñ şarāb almış
Gözünde ḳalmamış sāmān-ı fitne düzd-i ḫˇāb almış

2 Çırāġān oldı gülşen şu‘le-i āvāz-ı bülbülden
Dehān-ı ġoncedendir ḫˇāb iken būy-ı gül-āb almış

3 Hüveydā çeşm-i giryānımda baḳsañ ḳanḳı cānibden
Ḫayālüñdür o ser-keş serv kim eṭrāfın āb almış

4 Baḳan maḥbūblar şermendedirler kendi ‘aksinden
Ruḫuñdan ol ḳadar āyìneler reng-i ḥicāb almış

5 Dimiş bì-çārelikdir çāre-i ‘ışḳ ol ṭabìb-i nāz
Marìż-i pister-i ḥasret bugün şāfì-cevāb almış

6 Ḫarāb erkān-ı ḥüsni lìk ber-pā ṭāḳ-ı ebrūsı
‘Aceb miḥrāb imiş feyż-i du‘ā-yı müstecāb almış

7 Yed-i beyża-yı i‘cāza ‘aceb mi pençe tāb olsa
Fürūġ-ı sā‘idüñden pençe-i ḫurşìd tāb almış

8 Ḳumāş-ı rūy-ı dest-i vaṣluña ḫˇāhān iken Rāġıb
Varup çìn-i cebìnüñden metā‘-ı pìç [ü] tāb almış

---

[*] *Dîvân-ı Râgıb*, s. 287.
1a müjgānuñ: müjgānun M.
6a ber-pā ṭāḳ-ı: bir çaṭāḳ M.
7a pençe: nice D.
7b tāb: nāb D.
8a dest: silik M.

73b[der.] 509

KELÍM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Merhem-i bihbūda nāz eyler zaḫm-dāruñ senüñ
‘Ār ider āb-ı ḥayātı nūşa bìmāruñ senüñ

2 Sìle virse gülşeni cūş-ı gülāb-ı ḫandeden
Ġonce bulımaz ḥālet la‘l-i güherbāruñ senüñ

3 Ḫoş gelür gülden dil-i ‘uşşāḳa ol çìn-i cebìn
Şūḫterdür naġme-i bülbülden āzāruñ senüñ

4 Dest-i reddiñden bulur mir'āt-ı dil gāhì cilā
Ġam degüldür ‘āşıḳa olmaḳ cefākāruñ senüñ

5 Olmasa bergeşte müjgānuñ gibi baḫt-ı siyāh
Böyle olmazdım esìr-i çeşm-i mekkāruñ senüñ

6 ‘Ālemi ḫākister eyler sūziş-i ġamdan Kelìm
Ḳomasun muġber meded mir'āt-ı ruḫsāruñ senüñ

73b 510

NĀ'İLÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Dilde yoḳ ḥarf-i temennā dehenüñden ġayrı
Cānda yoḳ ẕā'iḳā fikr-i süḫanuñdan ġayrı

2 Cüst-cū eyleyicek dilleri zülfüñde ḫaṭṭuñ
Fitne yer bulmadı çāh-ı ẕeḳanuñdan ġayrı

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 466-467.
1b fikr-i: luṭf-ı M.
3b çeken: çeke M.

3 Şarṭ-ı ‘iṣmet bu mıdur kim ola benden ṣoñra
Seni pehlūya çeken pìrehenüñden ġayrı

4 Bir semen var mı bu gülzārda tercìḥ olunur
Gül-i ḫurşìde muṭarrā bedenüñden ġayrı

5 Ṭūṭì-i nāṭıḳa-ı Nā'ilì'ye ḳand olmaz
Güft-gū-yı leb-i şekker-şikenüñden ġayrı

73b 511

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Dil-i āşüfte kim ol ‘anberìn gìsūya bağlanmış
Ṣanurlar sebze-i ḫod-rişte̊dür şebbūya bağlanmış

2 Miyānuñ fikr iden diller ki zülfüñ āşiyān itmiş
Piristū beççelerdür gūyiyā bir mūya bağlanmış

3 Dolaşmış tār-ı cān ol mū-miyāna dil de reşgiñden
Miṡāl-i ‘ışḳ-ı bì-cān ol ḳadd-i dil-cūya bağlanmış

4 Ten-i Mecnūnı ‘ārì eylemiş raḫt-ı tekellüfden
O dām-ı fitne-i ṣayyād kim āhūya bağlanmış

5 Terennüm-sāzıdur ey Nā'ilì ervāḥ oḳunduḳça
Zihì naḳş-ı bedì‘-i ḥüsn kim ol rūya bağlanmış

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 531.
1b ḫod-rişte̊dür: ḫod-rustedür D.
2a iden: eden D. / itmiş: etmiş D.

73b 512

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bu ṭāḳ-ı nil-gūn kim ḥışn-ı nüh-bārūya baġlanmış
Degüldür cāy-ı āsāyiş esāsı ṣuya baġlanmış

2 Se-rūze devlet-i iḳbāl-i çarḫa olma dil-beste
Bu ber-vefḳ-ı meşeldür ki nice bāzūya baġlanmış

3 Dil ü cān kim şikār-ı şāh-bāz-ı her dū çeşmüñdür
Biri fitrāḳ-bendüñdür biri gìsūya baġlanmış

4 Ṣarılmış pāyüne dil ‘ārıżuñ gül gül görüp meyden
Giyāh-ı rişte dür gül-deste-i ḫoş-būya baġlanmış

5 Senüñle Nā'ilì ḳaçmaz o büt hem-ḫˇābe olmaḳdan
Bilür ‘ıḳd-ı maḥabbet sāde bir pehlūya baġlanmış

74a 513

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Görünmez ‘āşıḳa ol dil-ber-i maḥcūb şerminden
İder ḫaṭṭ geldigün ruḫsārına mektūb şerminden

2 Zihì sāġar-keşān-ı bezm-i germ-ā-germ-i rüsvāyı
Ġamından bāde-nūş olmuş göñül maḥbūb şerminden

3 O deñlü derd [ü] dāġ-ı miḥnete ey dil ṣabūr ol kim

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 531-532.
2b ki: -M.
4b rişte dür: rustedür D.
* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 397.
1b ider: eder D. / ruḫsārına: ruḫsāna M.
2a rüsvāyı: sevdāyı M.
4a seni görse iderdi: iderdi görse hüsnüñ M.

Helāk-i nā-şigìbāyì ola Eyyūb şerminden

4 Seni görse iderdi perde dāmān-ı Züleyḫāyı
Meh-i Ken‘ān gibi maḥbūb-ı şehr-āşūb şerminden

5 Ne naḳş-ı bü'l-‘aceb giryānıyuz ey Nā'ilì bilse
Olur ġarḳ-āb-ı ḥaclet dìde-i Ya‘ḳūb şerminden

74a 514

NĀ'İLÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Mürşìd-ṭalebān ‘ışḳ ile medhūş görünsün
Cūyā-yı Felāṭūn ise ḥāmūş görünsün

2 Ṣāf ol o ḳadar ‘ışḳ ile ey dil ki ḥayādan
Āyìne-i İskendere rū-pūş görünsün

3 Cām-ı meyi bir dìde-i ḫūn-bāra degiş kim
Destüñde ḳadeḥ ṭaşt-ı Ṣiyāġūş görünsün

4 Bìnā-dil ol ey ḫ‘āce ki saña zer-i ḫūrşìd
Seng-i mehek-i māhda maġşūş görünsün

5 Vir Nā'iliyā ye's ile āyìneñe pür-tāb
Ṣad merḥale ümìd ferāmūş görünsün

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s.392.
2b āyìne-i: āyìnesi D.
3b destüñde: destünde M. / Ṣiyāġūş: Ṣiyāvūş D.
5a vir: ver D.

74a 515

NĀ'İLÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1 Dil yāre derdin etmiş feryād söyleyince
Bir güne daḫı olmış nā-şād söyleyince

2 Naḳşı yer itdi fi'l-ḥāl ḫārāda ṣanma timṯāl
Ṣirìni bì-sütūna Ferhād söyleyince

3 Bir şemme būy-ı zülfüñ bād āhuvān-ı Çìne
Müşküñ revācın itmiş berbād söyleyince

4 Cibrìli ḳılsa ol leb esrārına muḥāṭāb
Biñ gizli nükte eyler ìrād söyleyince

5 Ey Nā'ilì ḫamūşì maḥż-ı ḥikemdür ammā
Eş‘ārı böyle söyler üstād söyleyince

74a[der.] 516

ŞEVKET*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

* Şişeyi al yanaklının tarağında takvâ edindim;
Kaşının zümrüt dövmesinden engerek yılanı oldum.

Naz yatağında başıma delilik istiyorum;
Sevgilinin kirpiğinden kendi yastığımın başında Leylâ oldum.

Her bir ateş geldiğinde kalkıp inen pervâne olurum.
Yıldırım damarından güneş ışını gibi tecelli ederim.

Sesin şulesinin kaybolmasından sonra ben sessiz değilim.
Bülbülün elinden kerpiç toprağı oldum.

Yeşil göz bizde hedef için takat bırakmadı;
Onun kirpiğinden gelen oktan kör oldum.

Samanyolu ırmağından su içen âh servisiyim;
Dünyanın dönüşünü kumrunun gerdanı gibi gördüm.

Deliliğimin kavgasından güreş sokağı cennet gibi;
O yüzden ben mana çocuğunun dìvânesi oldum.

1 شیشه را مشاطهٔ رخسار تقوی میکنم
از زمرد وسمهٔ ابروی افعی میکنم

2 خوابکاه ناز میخواهد جنون سرکشم
سرببالین خود از مژگان لیلی میکنم

3 سر بهر اتش نمی آرد فرو پروانه ام
رشتهٔ شمع ازرك برق تجلی میکنم

4 بعد مردن شعلهٔ آواز من خاموش نیست
از کف خاکستر خود خاك خشمتی میکنم

5 چشم مینای مرا طاقت نمی ارد هدف
ناوك خود را پراز مژگان (...) میکنم

6 سرو آهم خورده آب از جو پنار
دورکردونرا خیال طوق قمری میکنم

7 کوچهٔ مصرع ز غوغای جنونم پر بهشت
خویش را دیوانهٔ طفلا معنی میکنم

74b[der.] 517

AḲŞĀPŪR*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 ترنج غبغب او بسکه دارد کند دندانرا
خیال سیب سیمین میکنم سیب زنخدانرا

2 چوخواب آلوده گان مارا پریشان حال پنداری
که در شهای زلفش دیده ام خواب پریشانرا

3 شکر تلخی کند درهند اکر تلخی آورد پاسخ
نمك خندان شود درکان چو خنداند نمکدانرا

4 خدا را ای میحادم دوای بخش ارار
که مفلستر ز درد من دوای نیست درمانرا

5 تو درمار از چون پیدا شد بر خلق ظاهر شد
که یوسف پیش ازین بهر چه بر خندست دکافرا(?)

6 بجنت چون کندشریف با این روی گندم کون
فریب عشوه اش بیرون کند ازروضهٔ رضوانرا

---

* Onun turunç renkli gerdanı, sikke dizilmiş dişleri;
Sevgilinin elmaya benzer çene çukurunu gümüş elma gibi hayal ettim.

Uyku severler bizleri perişan halli sanırlar;
Halbuki ben o sevgilinin zülfünün gecelerinde perişan uykular gördüm.

Hindistan'dan acı(baharat) geldiğinde şeker acı olur/tatsızlaşır;
Sevgilinin dudağı gülünce tuz madeni güler/tatlanır.

Allah için ey Mesìh nefesli devâyı artık bahşet ki,
Benim derdime derman (olacak) bir devâ kalmadı.

Sen halk içinde zahir olan dermansın;
Ki Yusuf bu yüzden gülerek muradına kavuşan oldu.

Bu buğday yüzlünün teşrîfiyle cennet buğday rengine büründü;
Onun aldatıcı işvesi Rıdvan'ın bahçesinin dışında kaldı.

74b 518

NĀ'İLÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Bu süllem-pāye-i iḳbāle kim Şeddād ayaḳ başmış
Felek ḳaṣr-ı vücūdın itmege berbād ayaḳ başmış

2 Birinüñ ser-nüvişti lāne olmuş birinüñ tìşe
Düşüp ṣaḥrāya Mecnūn kūhā kim Ferhād [ayaḳ başmış]

3 Ṣıḳılmış nāz-ı baḫta dest-burd-ı çarḫ-ı ġaddāra
Recā-yı nā-murādìde dil-i nāşād ayaḳ başmış

4 Yapışmış dāmen-i tevfìḳa dil dest-i irādetle
Felekden etmemiş bir kerre istimdād ayaḳ başmış

5 Şikeste cām-ı raḫşān bāde rìzān bezme dest-efşān
Meger bir zāhid-i ḫuşk [u] riyā-mu‘tād ayaḳ başmış

6 ‘Ālāyıḳdan berì āzādedür ġamdan o server kim
‘Arūs-ı kām-ı dehre olmamış dāmād ayaḳ başmış

7 Felek ṭasından etmiş Ka‘beteyn-i mihr ü meh-āsā
Bu şeş-dergāh-ı istidrāca çoḳ nerrād ayaḳ başmış

8 Dil-i ferzāne bir uġranmamış semt iḫtiyār itmiş
İşitmiş Nā'ilì'den mülk-i naẓma yād ayaḳ başmış

---

* *Nâ'ilî-i Kadim Divânı*, s. 328-329.
1b itmege: etmege D.
4. : -M.
5: 6 D.
8a itmiş: etmiş D.

74b 519

ĠAZEL-İ BÍ-NUḲAṬ-I FEHÍM*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Her mürde-dilki mālik-i mülk-i viṣāl olur
Ḥükm-i ‘adem ol ādeme emr-i muḥāl olur

2 Aḥvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger
Ol māh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur

3 Derd ü elem ki mādde-i aṣl-ı viṣāldür
Mādām mihre vāṣıl ola meh hilāl olur

4 Ger ṣāla āl-i mül dilüme la‘l-var ‘aks
Kör ṭāli‘üm ki lāle-i küh-i melāl olur

5 Hem-rāh-ı mihr olursa meh-āsā göñül revā
‘Ālemde merd-i sālik-i rāh-ı kemāl olur

6 Ḥāl añladuñsa olma gel ālūde-i kelām
Esrāru o diliñe maḥrem ola ehl-i ḥāl olur

7 Olsam rüsūm-ı kār-ı ṭılısm-ı kelām-ı dil
Kilk-i Fehìm mevrid-i siḥr ḥelāl olur

---

* *Fehîm-i Kadîm Dîvânı*, s. 414.
3a viṣāldür: vaṣıldır M.
4a ṣala: ṣalsa D. / dilüme: dile M.
6a gel: göñül M.
6b esrāru: esrāra D. / diliñe: ol ki D.
7a olsam: olsa M. / kelām-ı dil: kelām eger M.
7b kilk-i: kilküm M.

74b 519

ĠAZEL-İ BÍ-NUḲAṬ-I FEHÍM[122]

1 هر مرده دلكه مالك ملك وصال اولور
حكم عدم اول ادمه امر محال اولور

2 احوال درد دل اكا الهام اوله مكر
اول ماه ساده روكه ملك كورسه لال اولور

3 درد و الم كه مادۀ اصل وصلدر
مادام مهره واصل اوله مه هلال اولور

4 كر صاله ال مل دله لعل وارعكس
كور طالعم كه لالۀ كوه ملال اولور

5 همراه مهر اولورسه مه آسا كوكل روا
عالمده مرد سالك راه كمال اولور

6 حال اكلدكسه اولمه كوكل الوده كلام
اسرار و اودلكه محرم اوله اهل حال اولور

7 اولمسه رسوم كار طلسم كلام اكر
كلكم فهيم مورد سحر حلال اولور

74b 520

‘UBEYDÍ*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

---

[122] Bu şiir tamamen noktasız harfler kullanılarak yazıldığından şiirdeki görselliği yansıtmak amacıyla şiirin Arap harfleri ile tekrar yazımının uygun olduğu düşünülmüştür.

* M.Şahabettin Ünlü, *Ubeydî- Hayatı Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1991, s. 195.

2a olsa: oldı M.
2b pertevi mihrüñ: pertev-i mihr-i D.
3a çalınur: çalınup D. / beñz: beñzi M.
4a köpürür: köpürüp D.
5a eylemeyüp: eylemeyü M.

1 Göreli sen yekfi şems-i cihān-ārāyı
Külehidür meh-i nev oldı felek Mevlāyı

2 Olsa ḳaṣruñda muḳābil ruḥuñ āyìnesine
Oynadur pertevi mihriñ felek-i mìnāyı

3 Meclis içre çalınur benz dönüpdür sāza
Muṭribā iñledeli reşk-i fiġānum nāyı

4 Çeşm-i pür-eşke dil uzatdı ‘aceb mi ḳöpürür
Kef-i seyl-āb-ı sirişk eller-ise deryāyı

5 Öykinür la‘liñe ḫavf eylemeyüp başından
Pārelerlerse ‘Ubeydì yeridür helvāyı

75a 521

RAḲÍḲÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Beni firḳat odına yaḳa yaḳ yaḳ yaḳa baḳ
Hicrüñ ile neye döndüm baḳa baḳ baḳ baḳa baḳ

2 Bilemezem ki nedendür seni gördükçe şehā
Titrer endām-ı ża‘îfim saḳa saḳ saḳ saḳa saḳ

3 Ḥamdü-lillāh raḳîbi ser-i kūyuñda görüp
Başını ṭaşlara urdum şaḳa şaḳ şaḳ şaḳa şaḳ

4 Çünki mecnūnıyım ol leylî ṣaçunuñ ṣanma
Bend idüp boynuma bāri daḳ daḳa daḳ daḳa daḳ

5 Çü Raḳîḳîye naṣîb olmadı‘ālemde viṣāl
Ey gözümyaşı demidir aḳa aḳ aḳ aḳa aḳ

75a 522

FEYŻÍ-İ KERGERÍ-ZĀDE

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ben naġme-serāy-ı çemen-i naẓm-terinim
Üstād-ı süḫan-güster-i ḫoş naẓm-terinim

2 Ey dāye-i dil söyleye remz-i süḫanıñdan
Virmem sırrımu düşmene ser-rişte metìnim

3 Reng-i ruḫ-ı zìbā-ter-i cāneye söz yoḳ
Engüşt-i muḥannāsına sebbābe güzìnim

4 Virmezse baña dehr-i denì pāye ne minnet
Ben pāye-res-i rind-i ḫarābāt-girìnim

5 Düşdümse cüdā sūy-ı vaṭandan yola şimdi
Minnet be-Ḫudā Feyżì-i ḫoş-ḥāle ḳarìnim

75a 523

MİṢĀLÍ

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Güllerin üstüne düşünce şeḥer
Didi bülbül ki jāleye çe ḫaber

2 Baḳa āyîne içre yaḳışıña
Göre ‘āşıḳlaruñ daḫı ne çeker

3 Emdirür la‘lini vefālar ider
Cān virür şimdi ‘āşıḳa dil-ber

4 Leb-i şîrîniñe şeker dermiş

Ṭūṭî bilmez sözüni ḳandeñdir

5 Şöyle olmış hevā-yı la‘lüñ ile
Üf dir iseñ ḥabāb-ı nāb uçar

6 Nice demdür yolunda ḫāk oldum
Başmadı yüzüme ol nūr-ı baṣar

7 Zaḫmıña merhem urmadıysa nigār
Ġam yeme ey Miṯālî ol da biter

75a[der.] 524

AKŞĀPUR*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 ز لوح شیشهٔ شبنم پاك حرف بیكناهی را
بدست خود كشیدم بر رخ انكشت سیاهی را

2 بقید زلفش از بی تابی دل راز بر كشتم
طبیدن شصت محكمتر كند دركام ماهی را

3 محشر خویشرا دردست و پای قا(...)
نمیدانم من مسكین طریق داد خواهی را

---

* Pak şebnem camının levhasından günahsızlık harfini;
Kömür siyahı yüzde kendi elimle açtım.

Onun zülfünün bağını inleyen güneşsiz gönlüme ektiğimden;
(...) bir ayın canlılığından daha parlaktır.

Mahşerde kendi keliyle ve ayağıyla katile (..) ;
Ben miskin bilmiyorum ki yardım yolunu nereden isteyeyim.

Beden zayıflığından geceler boyu; yerimden kalkamayacak şekilde inlemeye giriftar oldum.
Âh, sabah vaktine nasıl düşkün, tutkun bilmiyorum.

Onun bezminde al yanaklı müddeì lale kırmızısı meyden verdi;
Kırmızı sele kıskançlığımdan onunla aynı renk oldum.

Sevgililerin meclisine gel ve Cem'in camını dolaştır;
Külah sahibinin davasının başında Şâpur (...) yap.

4 ز ضعف تن کرفتم ناله شهبا بر نمیخیزد
نمیدانم چه افتاده است آه صبحگاهی را

5 ز بزمش مدعی رخسار از می لاله کون دارد
من از غیرت بسیلی سرخ کردم رنك کاهی را

6 بیاد مجلس جانان ودورجام جم بنکر
بند شاپوراز سرد عوئ صاحب کلاهی را

75b[der.] 525

RAĠIB*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḳaldı viṣāl çün ḫaṭ-ı ‘anber-feşāna dek
Geçsün bahār ṣabır ideriz biz ḫazāna dek

2 Sāḳì firāḳuñ eyledi te's̲ìr cāna dek
Ṣabr olunur mı vaḳt-i gül-i erġūvāna dek

3 Evżā‘-ı nā-pesend-i felekden ne çekdi dil
İder taḥammül itdi yine bu zamāna dek

4 Ey meh cebìn fikr-i ġam-ı ebruvān ile
Çıḳdı ḫadeng-i āh bu şeb āsumāna dek

5 Şimdengerü cefāya taḥammül ḳalmadı
Kār itdi tìġ-ı ġamze-i yār üstüḫ‘āna dek

6 Te's̲ìr-i iltifāt[ı] nigāhìdir o şehüñ
Kim gördi yoḫsa luṭf-ı sipihri bu ana dek

7 ‘Uşşāḳ içinde var mı ṣabā bir nevā ider

* Ömer Demirbağ tarafından hazırlanan Koca Rāgıb Paşa ve Dìvān-ı Rāgıb adlı doktora tezinde bulunamadı.

Seyr-i ‘Irak̟ ile ‘aceb mi Iṣfehāna dek[123]

8 Būs itdirürse la‘lini sāḳì eger bize
Bu neşve besdür āḫır-ı bezm-i cihāna dek

9 Bulmaz naẓìri ḳadd u ruḫ-ı yārı Rāġıb[ā]
Geşt itse bāġ-ı dehri ṣabā tā cināna dek

75b 526

BĀḲÍ EFENDİ'NİN BA‘DE'L-MEVT CEYBİNDEN İḪRĀC OLUNAN ĠAZELİDİR.*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlün Mef‘ūlü Mefā‘ìlün

1 Ālāyiş-i dünyadan el çekmege niyyet var
Yaḳında ‘adem dirler bir şehre ‘azìmet var

2 Uçdı bu feżālardan murġ-ı dil-i nālānum
Ārām idemez oldum efkār-ı seyāḥat var

3 Nūş eylese bir ‘āşıḳ tā ḥaşre dek ayılmaz
Bezm-i feleküñ bilmem cāmında ne ḥālet var

4 Bu ḥālet ile ey dil ṣāġ olmada ‘ālemde
Derd ü ġam-ı dil-ber ile ölmekde leṭāfet var

5 Gitdikçe ḫarāb eyler mülk-i dil ü vìrānı
Çarḫıñ bu cefāsından bir şāha şikāyet var

6 Ser terkine ḳā'ildür dünyāya göñül virmez
Terk ehlinüñ ey Bāḳì başında sa‘ādet var

---

[123] Mısra vezne uymamaktadır.
* *Bâkî Dîvânı*, s. 207.
4: -M.
5a vìrānı: vìrānım M.
5b çarḫuñ: dehrüñ D.

75b 527

NĀBÍ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Vaż‘-ı felek ki mihr ü vefā ṣūretindedür
Hep cevrdür ki luṭf u ‘aṭā ṣūretindedür

2 Terkìb-i ṭıynetinde yoḳ eczā-yı merḥamet
Zehr-i maraż-fezāsı devā ṣūretindedür

3 Çoḳluḳda iltifātına olma firìfte
Ġayẓ-ı nihānı ḥüsn-i rıżā ṣūretindedür

4 Ey sāde-levḥ açılma ṣanup mūriş-i ḥayāt
Bu sāḥanuñ semūmı ṣabā ṣūretindedür

5 Nìrenglerle geçmededür ṭurma rengler
Destinde ḫūn-ı fitne ḥınā ṣūretindedür

6 Ḥelvā-yı zehr-nākdür āyìn-i ülfeti
Müstehziyāne lafẓı şenā ṣūretindedür

7 İmsāke perdedārlık eyler teġāfüli
Vaż‘-ı ġurūrı şerm ü ḥayā ṣūretindedür

8 Eyler ḥavāle tìşe-i ġadri esāsına
Taḫrìb-i ṭab‘a ḳasdı binā ṣūretindedür

9 Bilmez göñül ne cānibini iḫtiyār ide
Düşnām-ı dil-ḫırāşı du‘ā ṣūretindedür

10 İnsān olur esìr-i ser-i rāh-ı iḥtimāl
Ser-kūb-ı imtinānı recā ṣūretindedür

11 Mużmer hezār neşter-i āzārı Nābiyā
Ta‘bìri cümle ḥüsn-i edā ṣūretindedür

75b 528

ḤĀẒIḲ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Müreccaḥdür baña dünyāda bì-zād u nevāsuzluḳ
Şu devletden k'ola sermāyesi ancaḳ ḥayāsuzluḳ

2 Ṣaḳınsun nüh-felek cevşen-şikāf-ı tìr-i āhumdan
Dem-i pìrìde ḫam eylerse ḳaddüm meh-liḳāsuzluḳ

3 Nemeksüzdür teḫallüfsüz nevāl-i vaṣl-ı cānāna
Şümār olsa n'ola ‘ayn-ı melāḥatden vefāsuzluḳ

4 Devāsı ḥoḳḳa-i gerdūnda nā-būd u nā-peydā
Ne müşkil derd-imiş bir māh-rūya ibtilāsuzluḳ

5 Riyāsuz cem‘-i esbāb-ı refāhet ṣa‘b imiş Ḥāẕıḳ
Faḳìri sardı bir köhne ḥaṣìre bu riyāsuzluḳ

76a 529

VEHBÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Ḥasret çekerüz mìve-i ruḫsārına her bār
Virmezse nihāl-i emelüm n'ola eger bār

2 Ġavvāṣ olalı ḳulzüm-i sìnemde ḫayālüñ

---

* *Hazık Dîvânı*, s. 289.
2a Dem-i pìrìde ḫam eylerse ḳaddüm: kemān eylerse ḳaddüm ebruvān M.
* *Vehbî Dîvânı*, s. 532.
4a girān-cān: girān-cāy M.
6a peşmìneyi: şişeyi M.
6b semer: _emer D.

Mānend-i ṣadef dìdelerüm oldı güher-bār

3 Berḳ-ı nigehüñ āfet-i ḫırmenüñe cāndur
Baḳduḳça n'ola eyler isem āh-ı şerer-bār

4 Senden gelicek her ne ḳadar olsa girān-cān
Ḫoş geldi degüldür baña mihmān-ı keder bār

5 Çün sāyesi erbāb-ı dile cāy-ı ṣafādır
Servüñ bilürüz ḳadrini virmezse de ger bār

6 Çekse ne ‘aceb ṣıḳlet-i peşmìneyi zāhid
Meşhūr meṣeldür ḫara olsun mı semer bār

7 Ey āyìne-rū kilki olur ṭūṭì-i ḫoş-gū
Geldükçe dil-i Vehbi'ye ol la‘l-i şeker-bār

76a **530**

RĀĠIB

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Āhenden olsa da feleküñ çek kemānını
Çekme felekde süflelerüñ imtinānını

2 Ḫūrşìd-veş gerekdür ola feyżi kāmilüñ
Bālā-ter eyledikçe felek ḳadr ü şānını

3 Ḳanım ḳurutdu naġme-i nā-sāzı bülbülüñ
Bìm-i ḫazān ġoncenüñ açmaz dehānını

4 Āḫir olur fütāde-i ḫāk āteş olsa da
Her kim ki virdi dest-i hevāya ‘inānını

5 Sāḳì ḫarāb eyledi mestānı şöyle kim

Ma‘mūr itdi şevḳ ü ṭarab ḫānedānını

6 Būy-ı vefā doḳunmadı hergiz meşāmıma
Geşt eyledim hezār cihān gülsitānını

7 Añdırdı ḳahr u miḥnet-i ebnā-yı Ḳāhire
Rāġıb vezāretüñde kitābet zamānını

76a 531

SĀLİK

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Semend-i nāza çignetme begüm şìrāne mìrāne
Revā mı üftādeler pā-māl ola ḫorāne mūrāne

2 ‘Adū-yı bed-fi‘āl ‘uşşāḳı tekdìr itmeden ḳorḳmaz
Şehìd itmekde al Aḥmedi pervāne mervāne[124]

3 Şeb-i deycūr-ı firḳatde ḳalur ‘uşşāḳ-ı bed-ālām
Ṭulū‘ itmezse ol dil-ber eger şāhāne māhāne

4 Yek-ā-yek ol ‘adū-yı nerdbāza ḳapu aldırma
Seni bir lu‘bla mecrūḥ ider nerdāne merdāne

5 Sebū-yı ḳalbi pür itdük şarāb-ı la‘l-i dil-berden
Münāsib ḫāk olur mı Sālikā şeyḫāne mey-ḫāne

[124] Mısra vezne uymamaktadır.

76a[der.] 532

MEẔĀḲÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫayāl-i cilve-ger dilde o şūḫ-ı gülsitān ġā'ib
Ṭılsım-ı fitne āmāde velì genc-i nihān ġā'ib

2 Ne ṣayd eyler ‘aceb naḫcìr-i cūyān-ı hūş şimdi
Kemend-i ārzū-kūteh ol āhû-yı zamān ġā'ib

3 Viṣāl ümmìdin eyler çoḳ reh-i imkān vuṣlat yoḳ
Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġā'ib

4 Temāşā eyledüm daru'ş-şifā-yı kūy-ı dildārı
Hezārān mübtelā ḥāżır-ı ṭabìb-i mihribān ġā'ib

5 Derūn-ı sìne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
Müsāfir-ḫāne pür mihmān velìkin mìzbān ġā'ib

6 Girān-bār-ı metā‘-ı nā-ṣabūrìdir göñül ammā
Kilìd-i ṭāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġā'ib

7 ‘Aceb vādì-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārbān ġā'ib

8 Anı ḫāk-i şehìdān-ı maḥabbetde bulur yārān
Olursa meşhed-i Ḳays belā-keş bir zamān ġā'ib

9 Meẕāḳì ġurbet illerde ġarìb aḥvālimiz vardır

---

* Mezākì Dìvānı, s. 293.
1a gülsitān: dil-sitān D.
2a naḫcìr-i cūyān: naḫcìriyān cū M. / hūş: heves D.
4a dildārı: cānānı D.
7b kārbān: kārvān D.

Zamāne nā-müsā‘id āşinā yoḳ ḫānumān ġā'ib

76b[der.] 533

NEDÍM[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ol benefşì ḫaṭ gelür evvelde la‘l-i dil-bere
Ḳahve der-peydür bezmde ādetā gül-şekkere

2 Cephesin ṭab‘-ı şarāb-ı nāz pür-çìn eylemiş
Gelmiş ebrūlar yine mestāne ḫançer ḫançere

3 Seyr idiñ ārāyiş-i müjgān-ı pür-gerdìdesin
Her birin baḫş eylese ebrū olur bir dil-bere

4 Böyle zūr-ı būseden kimler kebūd itmiş ‘aceb
Kim leb-i gül-fām dönmüş ġonce-i nìlūfere

5 Sāḳiyā nevbet Nedìmiñdir didi ẓann eylerim
Ġulġul-i mìnā ne söyler diñle gūş-ı sāġara

76b[der.] 534

NEDÍM[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Muṭrıbıñ feyżini gör la‘l-i şeker-ḫāyında
Ki nefes ḳand-ı muṣaffā oluyor nāyında

---

[*] *Nedim Dîvânı*, s. 319.
3b birin: biri M.
4b gül-fāmı: gül-fām M.
5a eylerim: eyledim M.
[*] *Nedim Dîvânı,* s. 320.
3a hele: hemān D.
4a ki: - M.

2 Bir ṭarafdan daḫı ey muġbeçe sen de görinüp
Bize derd olma mübārek ramażān ayında

3 Bak hele cünbiş-i dünbāline ṭāvus gibi
İtme neẕẕāre siyeh müzelere pāyında

4 Mest kendi gülüp altındaki raḫş oynardı
Gördüm ol āfeti dün bir dügün ālāyında

5 Bul Nedìmāyı ararsañ o kemān ebrūnuñ
Ebruvānında yāḫud zülf-i semen-sāyında

76b 535

NĀBÍ*

Mef'ūlü Mefā'ìlü Mefā'ìlü Fe'ūlün

1 Çarḫuñ baña dil-cūlıġı zār itmek içünmiş
Merhem görinen vaż'-ı figār itmek içünmiş

2 Evvel naẓar-ı 'izzet ile muḥterem itmek
Ṣoñra naẓar-ı ḫalḳda ḫ̆ār itmek içünmiş

3 Ḫāṣiyyetümi bildigi mānende-i tiryāḳ
Endāḫte-i ṣakbe-i mār itmek içünmiş

4 Mānend-i hümā itdügi dest-āver-i raġbet
Zāġān-ı siyeh-bāli şikār itmek içünmiş

5 Zìb-i keff-i luṭf itdügi ṣaḥbā-yı nevāziş
Ālūde-i endūh ḫumār itmek içünmiş

* *Nâbî Dîvânı*, s. 715.
3: 5 D.
4, 5, 6, 7, 8 : -M.
10 : -M.

6 Ceybinde zer-i mihr gibi perveriş itmek
Āḫir ser-i a‘dāya niṯār itmek içünmiş

7 ‘Anber diyerek dest-ḫoş-ı ‘āṭıfet itmek
Furṣat düşicek ṭu‘me-i nār itmek içünmiş

8 Mānend-i seḥāb eyledügi çarḫa berāber
Āb-ı ruḫamı ḫāke feṣār itmek içünmiş

9 Virmek girih-i ṭab‘uma gül gibi güşāyiş
Ṣonra hedef-i nāvek-i ḫār itmek içünmiş

10 Ḳadrin bilerek gevherimüñ eylemek ikrām
Üftāde-i peyġūle-i ġār itmek içünmiş

11 Mir'āt-ı Sikender diyü vaṣf itdügi ḫalḳa
Nābì beni pā-māl-i ġubār itmek içünmiş

76b 536

NĀBÍ*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O şūḫuñ itdügi ṭarz-ı cefā ne müşkil imiş
Taḥammül eylemeden mā‘ada ne müşkil imiş

2 Dirìġ o āfet-i ser der-hevāya düşdi göñül
O mest-i dil-şikene ibtilā ne müşkil imiş

3 Cefā-yı yār hele hażm olunmadan ḳaldı
Nevāle-i ġam ile imtilā ne müşkil imiş

4 O şāh-ı ḥüsn ü melāḥat ‘ulūfemüz virmez

* *Nâbî Dîvânı*, s. 716.
4 : -M.

Olınca ʿāriyeti ibtidā ne müşkil imiş

5 Beden ne kāre yarar dilde ḫˇāhiş olmayıcak
Nişest-i keştì-i bì-nāḫudā ne müşkil imiş

6 Meded güşāyiş-i bāb-ı selām ide yoḫsa
İmām-ı bed-nefese iḳtidā ne müşkil imiş

7 Ġubār-ı ḫaṭ araya Nābiyā bıraḳdı nifāḳ
Münāsebetle olan iftirā ne müşkil imiş

76b 537

NĀBÍ*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ẓāhir ü bāṭını maʿmūr u metìn olsa ġazel
Ṣūrete yāver ü maʿnāya muʿìn olsa ġazel

2 İtse te'ṣìr dil-i sāmiʿa ḫˇāh ü nā-ḫˇāh
Dil-nìşìn sìne-nìşìn ṣadr-nìşìn olsa ġazel

3 Yalıñuz ṣafḥa-i mecmūʿalara olmasa ḳayd
Levḥa-i mihr ü mehe naḳş-ı cebìn olsa ġazel

4 Gūş iden seng-dil olursa bile itse eṣer
Mā'il-i mertebe-i naḳş-ı nigìn olsa ġazel

5 Toḫmdan ḥāṣıl olan tāze şükūfe mānend
Nāzenin-şekl ü ḫoş-āyende-zemìn olsa ġazel

6 Girmese maḫzen-i elfāẓına düzdìde-metāʿ

* *Nâbî Dîvânı*, s. 828.
4b mā'il: nā'il M. / mertebe: merteb D.
5: -M.

Bender-i nāṭıḳada beyt-i emìn olsa ġazel

7 Meh-ruḫān-ı mütenāsib-beden-āsā Nābì
Olsa hem-vāre ne ġaṩ ü ne simìn olsa ġazel

77a 538

NĀBÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 O dil kim sāġar-ı bì-reng-i sahbā-yı ḥaḳāyıḳdur
Anı leb-rìz-i çirk-āb-ı mecāz itmek ne lāyıḳdur

2 Tecerrüdle olur āġūş-ı vaṣla pìrehen nā'il
Ḳabāyı vaṣldan maḥrūm iden ḳat ḳat ‘alāyıḳdur

3 Münāsib hem-zebān rūşen-ger-i āyìne-i dildür
Ġubār-ı çihre-i ḫāṭır ḳarìn-i nā-muvāfıḳdur

4 Tevāfuḳ ḳande var kim esb-i çarḫuñ mihr ile mehden
Bir iki na‘li var biri birine nā-muṭābıḳdur

5 Sebū-yı meyle ibrìḳ-ı vużū‘ bir ḫākdür ammā
Ne ḥikmetdür bilinmez biri ṣāliḥ biri fāsıkdur

6 İnanma imtizācın seyr idüp bu çār-erkāna
Dem-ā-dem birbirinüñ furṣatın gözler münāfıḳdur

7 Daḫı kimden ümìd-i ṣıdḳ idersin Nābiyā bilmem
Ṣabāḥuñ bir nefesde nıṣfı kāẕib nıṣfı ṣādıḳdur

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 585.
1b itmek: etmek M.
6b birbirinüñ: biri birüñ D.

77a 539

NĀBÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 İtdi rübūde hūşum ol nüktedānlıcuḳlar
Peymāne-keşlicikler sahbā-feşānlıcuḳlar

2 Dūşìne neydi bilmem meclisde ey sitemger
Aġyār-ı nā-sezāya ol mihribānlıcuḳlar

3 ‘Āşıḳda ḳor mı ṭāḳāt ol ḫande-rūlıcuḳlar
Ol beẕle-gūlıcıḳlar şìrìn-zebānlıcuḳlar

4 Olmaz mı bì-te'emmül ġāret-ger-i taḥammül
Kākül-güşālıcıḳlar dāmen-keşānlıcuḳlar

5 Ārāmum itdi tārāc lerziş-sürìnliceḳler
Gerden-şikenlicikler bāzì-künānlıcuḳlar

6 Ṣābūn-ı çirk-i ġamdur ol şìve-nāklikler
Ma‘cūn-ı renc-i dildür ol ḫande-rānlıcuḳlar

7 Esbāb-ı ṣayd-ı dildür ol fitne-gerlicikler
Kemter-nigehlicikler bisyārdānlıcuḳlar

8 Rāḥat-rubā-yı cāndur naġme-serālıcıḳlar
Rengìn-süḫanlıcıḳlar eş‘ār-ḫˇānlıcuḳlar

9 Ṣabr-āzmūnlıcıkdur Nābì o fitne-cūdan
Ol ta‘ne-zenlicikler ol bed-gümānlıcuḳlar

---

* *Nâbî Dîvânı*, s. 591.
3b beẕle-gūlıcıḳlar: bezle-gūlıcıḳlar M.
5a lerziş-sürìnlicikler: sūziş-sürìnlicikler M.
7a fitne-gerlicikler: ḫande-gerlicikler M.
9a ṣabr- āzmūnlıcıkdur: ṣabr-āzmūncıkdur M.

77a **540**

ḤAKKI EZ-EHL-İ ẒİMME

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḫayāl-i ḳadd u ruḫsāruñla k'ola dilde ġam peydā
İder bu çeşm-i ḫūn-rìzim hezārān cūy-ı dem peydā

2 Müjeñ nevki tenim sūrāḫ sūrāḫ eyledi çün beni
Anuñçün dem-be-dem dilden olur bir gūne dem peydā

3 Cihānı būy-ı ‘anberle mu‘aṭṭar eyler ol şūḫ ki
Ḳaçan zìr-i külāhından k'ola gìsū-yı ḫam peydā

4 Hemān ol ruḫları gülgūn ki bir dem bāde nūş olsa
Olur çün verd-i hengām-ı seḥr-i rūyıñda nem peydā

5 Bu ṭarz-ı ḫāṣ şi‘rüñde ne ḥikmet var k'olur Ḥakkı
Dil-i aḥbāba ẕevḳ ammā dimāġ-ı ġayr[a] sem peydā

77a[der.] **541**

NEDÍM[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Nāz olur dem-beste çeşm-i nìm-ḫ̆ābıñdan senüñ
Şerm ider reng-i tebessüm la‘l-i nābıñdan senüñ

2 Açılur elbet nesìm-i nev-bahār essün hele
Bend-i dil muḥkem degül bend-i niḳābıñdan senüñ

3 Zāhidā ma‘zūr tut cildiñde s̱ıḳlet var biraz
Ġılẕeṭiñ fehm olunur ḥacm-i kitābıñdan senüñ

---

[*] *Nedim Dîvânı*, s. 288.
4b ‘azm: ömrüm D.
5a cānā: -M.
6b intiḫābıñdan: irtihābıñdan D.

4 Bezme bir daḫı dönüp gelmek degüldi niyyetiñ
Gitdigiñ vaḳt añladım ‘azm-i şitābıñdan senüñ

5 Zülf-i pür-çiniñle hem-dūş oldı cānā ḳadd çeküp
Sünbül-i ḫˇāb-ı teġāfül cāme-ḫˇābıñdan senüñ

6 Çeh degül sìb-i zenaḫ-dānında yer ḳalmış Nedìm
Zaḫm engüşt-i nigāh-ı intiḫābıñdan senüñ

77b[der.] 542

NEDÍM[*]

Mefʿūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḫaṭṭıñ ki reşk-i faṣl-ı bahārān olup gelür
Sermāye-baḫş-ı sünbül ü reyḥān olup gelür

2 Gördüm o serv ḳāmetiñ ardınca rūz-ı vaṣl
‘Ömr-i fürū-güẕeşte şitābān olup [gelür]

3 Yād-ı lebüñle neş'e-i ḥayret derūnuma
Çün seyl-i nev-bahār ḫurūşān olup [gelür]

4 Dūşìne mülk-i ḥüsne giden kārbān-ı hūş
Gördüm siḥr-i ceres gibi nālān olup [gelür]

5 Ol ḥācıyān-ı kūyı miyānında şevḳ ile

[*] *Nedim Dîvânı*, s. 272.
1b sünbül ü reyḥān: sünbül-i reyḥān D.
2: 3 D.
2a rūz-ı vaṣl: -M.
2b ömr-i fürū-güẕeşte: ömr-i güẕeşte gibi M.
3a lebüñle: ḫaṭṭuñla D.
4b gördüm: gör M. / siḥr-i : seher D.
5a ol: dil D.
5b hemçü: hemçün M.
9: 4 D.
9a zebānıma: zebānına D.
9b ḥayrān: ḫırāmān D.
11b cūyān: perìşān M.

Hemçü çerāġ-ı ḳāfile sūzān olup [gelür]

6 Cānā gözine ḥasret-i laʿliñle ʿāşıḳıñ
Keyfiyyet-i şarāb ḳızıl ḳan olup [gelür]

7 Çıḳmış henüz ḫāne-i āyìneden o māh
Esrār-ı ḥüsn ü ānına ḥayrān olup gelür

8 Uyḫuya vardı gözleri daḫi o ġamzeler
Ġaret-ger-i metāʿ-ı dil ü cān olup gelür

9 Maʿnì-i tāze kūçe-i dilden zebānıma
Yād-ı lebüñle mest ü ḥayrān olup [gelür]

10 Pā-būsuna teḳaddüm içün yine bād-ı ṣubḥ
Berg-i gül ile dest ü girìbān olup gelür

11 Vaṣfıñda müjde saña ki bir kārbān süḫan
Kilk-i Nedìm-i şūḫuñı cūyān olup [gelür]

77b 543

ZEYNEB-İ ḲASṬAMONUVÍ*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿìlü Fāʿilün

1 Keşf it niḳābıñı yeri gögi münevver it
Bu ʿālem-i ʿanāṣırı firdevs-i enver it

---

* Nihad Sâmi Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Târihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, s. 453.
1a yeri: yer ü Ç.
1b enver: ekber M.
2: -M.
3b muʿanber: muʿaṭṭar M.
4: -M.
6a ey göñül naṣìb: kısmet ey göñül Ç.
6b Ḫıżr ile: ẓulmeti M.
7: Zeyneb çü dost zülfü bigi târmârsın
Dìvâne olma şiʿrini dìvân ü defter it

2 İki cihānda kılmamışım nesneye hemin
Yā Rab ḥabîbünüñ baña vaṣlın müyesser it

3 Depret lebüñi cūşa getür Ḥavż-ı kevşeri
‘Anber ṣaçuñı çöz bu cihānı mu‘anber it

4 Yāra yolunda ‘ışḳ ile derdinden öleni
Kim der sana ki hicr ile cānuñ mükedder it

5 Ḫaṭṭuñ berāt yazdı ṣabāya didi ki tìz
Var milket-i Ḫıṭā ile Çìn'i musaḫḫar it

6 Āb-ı ḥayāt olmayıcak ey göñül naṣìb
Biñ yıl gerekse Ḫıżr ile seyr-i Sikender it

7 Zeyneb ḳo meyli ziynet-i dünyāya zen gibi
Merdāne varsa da dil ol terk-i zìver it

77b 544

FEHÍM-İ ADANAVÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ìlün

1 Cemāl-i pāk-i yāruñ cāmi‘-i ḥüsn ü melāḥātdur
Ḳaşı miḥrāb u müjgānı aña ṣaf ṣaf cemā‘atdir

2 Küşād olsa n'ola şām u seḥer bu çeşm-i ḥayrānım
Ḫarāb-ābād-ı cāna revzen endūh-ı ḥasretdür

3 Firūzān itdi āhım āteş-i hicrānını yāruñ
Sirişkimle gülistān-ı firāḳı yer ṭarāvetdür

4 Kibār-ı ‘aṣra cūd u mekremet bìgānedir el-Ḥaḳk
Mürüvvet şimdi menfūr-ı ricāl-i cāh u devletdür

5 Degişmezdim viṣāle dāġ dāġ hicrüñi ammā
Virseñ naḳd-i cāna vaṣluñ ey mehpāre minnetdür

6 Beni şem‘-i cemāli eyledi pervāne-veş sūzān
Fehìmā ba‘d'ez ìn lāzım olan ṣabr u sükūnetdür

77b 545

FETḤÍ-İ NİGDEVÍ

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ûlün

1 Ṣad-rişte-i çārmıḫ ġażab-ı yār-ı ṭıranḳa(?)
Sancaġ nūr-ı dìde-i Tūfān baba fanḳa(?)

2 Pey-revde iseñ pìşrev-i dehre ney-āsā
Naḳḳāre-zen çarḫ urur danḳala danḳa

3 Çekdirme fırḳati dirsem
Dir iskele-i vuṣlata bir mil nice nanḳa(?)

4 Ger ḳıymeti yetmiş ise bāzārı ṣoġutma
Ḳız ḳanca ḫarìdārì iseñ sekseni ṭonḳa

5 A‘dā dilini itmesün ardumca ıṭāle
Bì-‘illet olan ādeme lāzım mı şırınḳa

6 Boşnaḳ beçeyi boş bulunup ṣıḳ boġaz itdim
Ḫışm ile dönüp baña didi boġma mû ṣanḳa(?)

7 Fetḥì şu‘arā bu ġazeli itmede tanẓìr
Bu ḳāfiye-i tengde çeker cümlesi ṭonḳa

78a 546

‘ĀDİL-İ NEVŞEHRÍ

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Degül kesb-i hevā bā‘iṣ bu gülzār-ı temāṣāya
Ġaraż bir intisāb itmesiñ çü sāye serv-i bālāya

2 Nigāhım sāye-veş gāh dirāz u gāh kūtehdir
Nesìm-i ārzū geldikce naḫl-ı ṭab‘-ı şeydāya

3 Ben ol ‘işmet-i Yūsuf gül-ġonce-i nāzım
Düşürmem sāye-i dāmān-ı berge her Züleyhāya

4 Ne var dā'im şikārı kebg-i ṭāvūs-ı kemāl olsa
Ki şehbāz-ı dile hem per geçer ḳudsì mu‘allāya

5 N'ola nessāc-ı ‘irfān-āferìn itse bu naẓma
Sezā tamġāy-ı şāpāş ‘Ādilā kālā-yı zìbāya

78a 547

ḲABŪLÍ*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Ḳaṣduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de ḳul yoluña efendi birisi nedür

2 Ol görinenler ey perì dendān u leb degül

---

* *Kâbûlî Dîvânı*, s. 585.
1b ḳul: fedā D. / efendi: -D.
2 : 3 D.
2a Ol görinenler ey perì dendān u leb degül: dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ D.
2b Di anuñ biri ‘aḳìḳ birisine dür: biri anuñ ‘aḳìḳ-ı Yemen birisi ne dür D.
3 : 5 D.
4 : 2 D.
4a bir iki maṭlabımız var iki gözüm: murādum ikidür iki gözüm iki D.
4b būs-ı lebüñ birisi: birisi būs-ı la‘l-i lebüñ D.
5 : -M.
6a baḳışlı: baḳışlu D. /dil-berüñ: āfetüñ D.

Di anuñ biri ‘aḳìḳ birisine dür

3 Hicr u viṣāl derler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

4 Senden bir iki maṭlabımız var iki gözüm
Būs-ı lebüñ birisi biri sìnedür (fefhem)

5 Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

6 Ḳaṣdı Ḳabūlì ol ḳıya baḳışlı dil-berüñ
Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

78a 548

BEHİŞTÍ[*125]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Dil bir naẓar-geh eylese çarḫuñ hilāline (ol şehr-i meh-i nev)
Teşbìh ider ḳapuñda semendüñ hilāline (na‘l)

2 Sìnemde cāna remìde olur nigāh eger
Bāġ-ı ruḫuñda uġrasa zülfüñ hilāline (ef‘ì)

3 Hicrüñde eşk-i çeşmümi seyr eyleyen didi
Deryā bu ḥavżuñ öykünebilmez hilāline (seḫā)

4 Mecnūn giyāh-ı deşte ṣalardı gözünden āb
İsterdi kim ‘alef ola Leylā hilāline (nāḳa)

---

[*] Yaşar Aydemir, *Behişti Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 447.
2a cāna: cān M. / nigāh: nagehān M.
4a deşte: rişte M. / nigāruñ: cevānuñ D.
6a yalvara: el vāre M.
7a ey nice:irince D.
[125] Şiirin sonuna "Nāmı re'ìsü'ş-şu‘arā olan şairden Bostan adlı kitapta övgü ile bahsedilir." anlamında Arapça "Nām-ı şā‘ir re'ìsü'ş-şu‘arā ve hazā meẕkūr fi'l-büstān bi'l-medḥ" ifadesi eklenmiştir.

5 İksìr-i ‘ışḳ-ı yār ile sìmìn olan gözüm
Dükme olupdı bārì nigāruñ hilāline (ḥarìr)

6 Ben añı isterem diyü yalvara aġlaya
Gösterme leblerüñ şekerin dil hilāline (ṭıfl)

7 Ṭūl-ı emelde ey nice fikr-i daḳìḳ iden
Pervāne bil vücūduñı devrān hilāline (esbāb)

8 Sözd[e] Behiştì ḳāfiye tekrār ider degül
Vardur meger ki nisbeti saḥbān hilāline (ḳabìle)

78b[der.] 549

NEDÍM[*]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Işḳa düşdüm cān u dil müft-i civānān oldı hep
Ṣabr u ṭāḳat maṣraf-ı çāk-ı girìbān oldı hep

2 Açmış oldum sìnesin bir kerre ārām u sükūn
Sìneden bilmem ne ḥāletdir gürìzān oldı hep

3 Ḫāl kāfir zülf kāfir çeşm kāfir el-amān
Ser-be-ser iḳlìm-i ḥüsnüñ kāfiristān oldı hep

4 Olmadı tenhāca bir ‘işret çemende yār ile
Üstüme göz dikti nergisler nigehbān oldı hep

5 Gerdeniñden sìnesinden būseler itmişdi va‘d

[*] *Nedim Dîvânı*, s. 258.
4. : -M.
6b kim gördüyse: gördi her geh M.
7a güftārı: reftārı M. /hemşìren mi: şimşìriñ mi M.

Cümlesinden neyleyim kāfir peşìmān oldı hep

6 Bir nezāketle açup fes gūşesinden perçemin
Şöyle göstermiş ki kim gördüyse ḥayrān oldı hep

7 Şìve-i güftārı hemşìreñ mi ögretti saña
Her sözüñ şìrìn zebānım cānıma cān oldı hep

8 Sen demişsin kim kimiñ derdiyle giryāndır Nedìm
Hep mürüvvetsiz senüñ derdiñle giryān oldı hep

78b 550

ḤAŞMET[*]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Renciş-i ġamla dilim olmasa ger ḫāṭırada
Vaṣl-ı dildār gelirdi dile de ḫāṭıra da

2 Bulamam sa‘at-i iḳbālimi ber-vefḳ-ı murād
Merkezim ḫāne-i ḳuṭb olsa benim dā'irede

3 Böyle kahr ile felek devr-i müdām eylerse
Tevbe olsun meye de būs-ı leb-i dil-bere de

4 Oldı ‘ışḳıñla senüñ reh-rev-i ṣaḥrā-yı cünūn
Dil-i divāneyi gördüñ mi a ẓālim nerede

5 Cevr-i sāḳìye taḥammül yoġ iken meclisde
Gör ne ḳan yutdurur ol duḫter-i rez kāfire de

---

[*] Mehmet Arslan-İ.Hakkı Aksoyak, *Haşmet Külliyâtı*, Dilek Matbaacılık, Sivas 1994, s. 314.

Dìvânda Nevres Efendi'ye nazìre olarak yazıldığı belirtilmiştir. (Tanẓìr-i Berā-yı Ġazel-i Ḥażret-i Nevres Efendi)

2b merkezim: merkez M.

3a devr-i: devri M.

6a el-ḥaḳk: ancaḳ M.

6 Ḥaşmetā ṭab‘a pesend itdi naẓìre el-ḥaḳḳ
Nevres-i pāk-i süḫan-ı mu‘ciz-edā şā‘ire de

78b 551

ḤAŞMET*

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Seyr et o ġonce-i teri zìbā-revişlidir
Gāhì yeşil ḳabālı gehì al binişlidir

2 Ḳadd-i bülendin ‘āşıḳ-ı şeydāya gösterir
Ol şeh-levend mülk-i ḥasen gösterişlidir

3 Eşheb-süvār-ı vuşlat olunca didim o şūḫ
‘Uşşāḳ-ı dil-fiġāra bu ḫayli binişlidir

4 Dil-ḫastegāne vaṣl-ı devā eylerim dimiş
Güş it o şūḫı baḳ ne güzel söyleyişlidir

5 Oynar cigerde ḫançer-i ḫūn-rìz-i ġamzesi
Ol bì-āmān āfetimiñ aṣlı Nìşlidir

6 Yokdur dehānı medḥine bir dürlü ḳudretim
Anı ne dürlü vaṣf edeyim incü dişlidir

7 İtdi naẓìre siḥr ile Ḥaşmet yine saña
Fetḥì eliñde ḫāme füsūn-ger-menişlidir

---

* *Haşmet Külliyâtı*, s. 231.
1a seyr et: gördüm M.
2: 4 D.
3,4 : -D.
5,6: -M.

78b 552

BELÍĠ

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ìlü Fā‘ilün

1 Zāhid görünce meykede bābın ḳopar mısın
Ḳaṣr-ı riyāya revzen-i şöhret yapar mısın

2 Āyìne içre ey büt-i tersā cemālüñi
Gördükçe kendü kendüñe sen de ṭapar mısın

3 Va‘d-i viṣāle dil seni ṣābit ḳadem diyü
Varsa selāma reh-güẕārıñdan ṣapar mısın

4 Re'y u imāna baḳmayup ey ġamze-i Tatār
İllük dimez de kişver-i ḳālıba çapar mısın

5 İl naḳd-i cān virürken o āhūya ey Belìġ
Tenhā gelür mi saña şikārı ḳapar mısın

79a 553

ṢĀBİT*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Ne ‘aceb olsa ḳabādan mütecerrid ġonce
Baġda oldı bu sā‘at mütevellid ġonce

2 Bülbülüñ silsileden oldıġı ẓāhir oldı
Ṭaḳdı zencìr-i cünūna yine seyyid ġonce

3 Ṣaḫne-i nāmiyenüñ ṭomruġına girmez idi
Olmasa böyle mu‘ānid mütemerrid ġonce

* *Sabit Dîvân*, s. 500.
5: -M.

4 Ṣoñı cem‘iyyet-i bāġuñda perìşānlıḳdur
Oldı bu ṣūret-i ma‘nā-yı müeyyed ġonce

5 Sūzen-i ḫār ile şirāzeleyüp evrāḳın
Pāk mecmū‘a ider bāġda mücellid ġonce

6 Bir ḳabā şemle ṣarup ḳırdı geçürdi Ṣābit
Güldüre güldüre ezhārı muḳallid ġonce

79a 554

ṢĀBİT*

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Bülbüle ṭafra ṣatup ol müteseyyid ġonce
Tükürür müşt-i ‘ināda mütemerrid ġonce

2 Sebz destār-ı siyādetle miṣāl-i mehdì
Ṣaḫn-ı gülşende ḫurūca mutaraṣṣıd ġonce

3 Re'is-i tārìḫ-i ḫilāfet-kede-i ‘işretdür
N'ola aḥkām-ı Cemi olsa müceddid ġonce

4 Kìsesiyle zer-i surḫı güle teslìm itmiş
Başını ḫırḳaya çekmiş mütezehhid ġonce

5 Nūr-ı tevḥìd cemālinde bedìd olmaz-idi
Olmasa bāġda her şeb mütehecid ġonce

6 Bir yāluñ ḳatca-civān idi çemende Ṣābit
Cāmeler eyledi peydā müte‘addid ġonce

---

* *Sabit Dîvân*, s. 500-501.
4: -M.
5b bāġda her şeb mütehheccid: tekye-i gülşende muvaḥḥid D.

7 Yeşilin aldı başından giderek bād-ı ṣabā
ʻĀḳıbet surḫ-ı ser oldı müteseyyid ġonce

79a **555**

ŞĀBİT*

Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1 Şūḫ-ı ṣaʻb imtizācdur ġonce
(Çelebì) çelebiyyü'l-mizācdur ġonce

2 Ḳaṭerāt-ı sefîd-i şeb-nemden
Pür-ʻaraḳ bir zücācdur ġonce

3 Lü'lü-i ṭall ile mükellel iken
Şeh-i nev-rūza tācdur ġonce

4 Derd-i ʻışḳuñla başı yaṣdıkda
Ḫaste-i lā-ʻilācdur ġonce

5 Dāne-i jāleye dehān açıyor
Ṣābitā belki açdur ġonce

79a[der.] **556**

NEDÍM*

Mefʿūlü Fāʻilātü Mefāʻìlü Fāʻilün

1 Bu imtidād-ı cevre ki baḫtıñ şitābı var
Miḥnet-medār olan feleke intiṣābı var

2 Mihrden nihān eyledi devrān şafaḳ degül
Beñzer ki āteş-i sitemiñ iltiḥābı var

---

* *Sabit Dîvân*, s. 501.
3a iken: ise M.
5a imla hatası -açayor- M.
* *Nedim Dîvânı*, s. 265.
2a mihrden: mihrin D.
5a ehl-i dil: ḥāl-i dil D.

3 Ser-germi-i niyāz ile dil girye-nāk olur
Yine ḥadìḳa-i emeliñ āb u tābı var

4 Eyler nesìm-i luṭfı bize gird-bād-ı ġam
Bu rūzgār-ı bì-mededìñ inḳılābı var

5 Ḥarf-āşinā-yı ehl-i dil olmaz leb-i emel
Bir āh-ı derd-nāk ile şāfì cevābı var

6 Ber-çìde dāmen-i sitem olmuş şitāb ile
Serv-i revānımıñ yine beñzer ‘itābı var

7 Varmaġa çok niyāz gerek kūy-ı dil-bere
Ey dil vuṣūl-i bāġ-ı behişтiñ ḥisābı var

8 Yoḳdur Nedìm-i zāra esbāb-ı ārzū
Ancaḳ cihānda bir dil-i firḳat-me‘ābı var

79b[der.] 557

NEDÍM[*]

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Murādıñ añlarız ol ġamzeniñ ‘irfānımız vardır
Velì söz bilmez ammā biraz iẕ‘ānımız vardır

2 O şūhuñ şunduġı peymāneyi redd itmeziz ammā
Ānıñla öylece ‘ahd itmişiz peymānımız vardır

[*] *Nedim Dîvânı*, s. 272.
1a irfānımız: iẕ‘ānımız D.
1b iẕ‘ānımız: irfānımız D.
2a itmeziz: etemeziz D. / ammā: elbet D.
2b öylece: böylece D.
4. : -M.
5: 6 D.
6a bizden: benden M.

3 Münāsibdir saña ey ṭıfl-ı nāzım ḥuccetin al gel
Beşikṭāş'a yaḳın bir ḫāne-i vìrānımız vardır

4 Elin ḳoy sìne-i billūra raḥmet ‘āşıḳa zìra
Beyāż üzre bizim de pençe bir fermānımız vardır

5 Ḳoçup her şeb miyānıñ cānına cān ḳatmada aġyār
Behey zālim sen inṣāf it bizim de cānımız vardır

6 Güzel sevmekde zāhid müşkiliñ var ise bizden ṣor
Bizim ol fende çok taḥḳìḳimiz itḳānımız vardır

7 Ṣıḳılma bezme gel bìgāne yoḳ da‘vetlimiz ancaḳ
Nedìmā bendeñiz var bir daḫı sulṭānımız vardır

79b 558

ḪĀTEM EFENDİ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Ḥaẕer kim tel ḳırar vādìlerinde zülf-i sanṭūruñ
İki telli ḫaṭṭūñla baġlama ‘uṣṣāḳ-ı deycūruñ

2 Ser-i zühhāda çal neyzen ‘āṣā-yı nāyı ben şimdi
Girift-i ‘işve-i ḳānūnıyam bir şāh-ı Manṣūruñ

* Mehmet Celal Varışoğlu, *Hatem, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Dîvânının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 1997, s. 349.

1b zencūruñ: deycūruñ M.
2b pençe-i: ‘işve-i M.
3a virür mi: virüpdür M.
3: 4 D.
4: 5 D.
4b ẓurna-i: sūrne-i D.
5: 6 D.
5b vuṣlatıñ: vaṣlını D.
6: 3 D.
6b menfūruñ: mevfūruñ D.
9, 10, 11: -M.

3 Ḳara düzen virüpdür ḳadr-i miṣḳāl ‘āṣıḳ-ı zāde
Bozuḳdur kār-sāz-ı erġanūnı çarḫ-ı pür-ṣūruñ

4 Düdüksün hem nefîr-i maḥremān-ı ‘işret olmazsun
Efendi perdesizdir ẓurne-i minḳār-ı menḳūruñ

5 Ṭulım gibi çıġırtma şeyḫ efendi şūh-ı bulgārı
Ḳudūm-ı vuṣlatıñ çal pāreletme rāz-ı mesṭūruñ

6 Belim bükdi kemān ḳaşlarıñ çengì edālarla
Ḳavāl itdi beni pes-perde-i istiġnā-yı menfūruñ

7 Güzel çoḳ mı müheyyā ehl-i meclis Ḫātem-i şeydā
Açılsun perde-i şarḳìleri āvāz-ı ṭanbūruñ

8 Girer mi gūşına sìnem dökersem bende ṭabl-āsā
Bu rūy-ı turş ile kös diñlemiş ol mihr-i ḥūruñ

9 Şikār-ı ṭabl-bāz-ı ‘ālem-i hābìde-hūş olma
Uyan ṭabluñ be-dūş-ı nefḫāsıyla ‘ūd-ı pür-sūruñ

10 Rebāb olmaz mı ṭabl-ı sìne-i def germ-i ‘uşşāḳì
Barū-yı turş ile kös diñlemiş bir mehter-i ḥūruñ

11 Gelince meclise ol āfitāb-ı maġribì Ḫātem
Açıldı perde-i şarkìsi şiven-gāh-ı ṭanbūruñ

79b 559

‘ĀLÍ*

Mef‘ūlü Mefā‘ìlü Mefā‘ìlü Fe‘ūlün

1 Güftāruña taḳlìd idicek ṭūṭì gūyā
Bir sille çalup ḳana yudı aġzını gūyā

2 İller baña ben ḥüsnüñe sen şevḳüme ḥayrān
Vāllāhi vü billāhi vü tāllāhi temāşā

3 Aġzuñda lebüñ lebde sözüñ sözde ‘itābuñ
Andan be ne ra‘nā be ne zìbā be ne ġarrā

4 Mecnūn gibi bir ṣaçları leylì hevesinden
Dağlar tepesinde gezeyin mi tepe tenhā

5 ‘Ālì ne güzel vaṣfuñ ider ḳand-i lebüñle
Aḥsent senüñ ḥüsnüne iḥsānuña cānā

79b 560

ĠARÍBÍ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (Fa‘lün)

1 Gezdirir ḳurṣ-ı mehi ṭāba içinde hāle
Müşterì dirhem-i encümle diler kim ala

2 İtdi bir lu‘b ile ḫūrşìd-i müş‘abid ġāib

---

* Ayten Şenyurt, *Ali Handî ve Dîvânı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2004, s. 215.

1a ṭūṭì: bülbül D.
2a şevḳüme: ‘ışḳuma D.
2b bi'llāhi vü tā'llāhi: tā'llāhi vü bi'llāhi D.
3a sözde: sü de (z) unutulmuş. D.
3b zìbā be ne ġarrā: ġarrā be ne zìbā D.
4a hevesinden: hevesiyle M.
4b gezeyin mi: gezebilsem M.

Kìse-i ġoncede bir beyża iken her jāle

3 Derilüpdür şanasın āb-ı ḥayāt üzre ḥabāb
Leb-i dildārda yer yer görünen tebḫāle

4 Ṭıfl-ı gül bülbüle gülşende iderdi şefḳat
Olmasa nergis oña gözci vü lālā lāle

5 Ey elif boylu şaḳın āh-ı Ġarìbì'den kim
Bād-ı saḫt irse döner ḳadd-i nihāliñ dala

80a 561

RIF‘ATÍ*

Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün Mefā‘ìlün

1 Olan bì-behre feyż-i cām-ı ‘ışḳ-ı ḥālet efzādan
Olur çeşm-i derūnı bì-żiyā envār-ı ma‘nādan

2 Urulmışdım kemān ebrū-yı tìr-i saḫt-ı müjgāna
O ṭıfl-ı nāz-perver başlamazdan tā elif bādan

3 Şifāyāb olmaz erbāb-ı diliñ nāsūr-ı hicrānı
Devā-cū olsa da dürc-i şifāsāz-ı Mesìḥādan

4 Ne sūd eyler ‘aṣāyı zühd-i yārdır āh-ı maṭlabda
‘İnāyet rehber olmazsa Cenāb-ı Ḥaḳ te‘ālādan

5 Sebaḳ-āmūz-ı naẓm olduñsa bü'l-ma‘ārifden
Çıḳardıñ der-i naẓmı Rif‘atì tā ḳa‘r-ı deryādan

* A.İskender Saltoğlu tarafından hazırlanan *Saltoğlu Rifat Dîvânı* adlı çalışmada bulunamadı.

80a 562

ŞĀBİT-İ SĀḤİB-ZEMÍN[*]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Ḳoyulma kāse-i mey-ḫāneye şarāb gibi
Ḳoparma nādim olup etlerüñ kebāb gibi

2 Der-i mu‘ārażayı açma faṣl-ı ṣoḥbetde
Ḳıcurdı itme ‘ayıbdur ṣarìr-i bāb gibi

3 Ḫabìṯ-i bed-gühere ıżṭırābdur yaḳışan
Vücūd-ı mārdaki mevc-i pìç ü tāb gibi

4 Niyāz-ı nerm ile vāfir mülāyemet döşedüm
O mest-i nāzı yaturduḳça cāme-ḫˇāb gibi

5 Güşād-ı ḳufl-ı temennāya var mı bir miftāḥ
Benān-ı dest-i taḳāżā-yı bì-ḥicāb gibi

6 Elinde nāfe-ṣıfat bir göbek duḫān getürüp
Mu‘aṭṭar itdi bu gün bezmi müşg-nāb gibi

7 Neşāṭ-ı cāmede Ṣābit firìfte olma
Geçer feraḥda olan ḥükm-i inḳılāb gibi

80a 563

NAẒÍRE-İ BİRRÍ[126]

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

(Fa‘lün)

1 Derūn-ı ḫūn ile pür sāġar-ı şarāb gibi

---

[*] *Sabit Dîvân*, s. 529.
1a kāse: sāġar M.
4b yaturduḳça: yaturdunca M.
6a getürüp: götürüp M.
6b bezmi: bezm M.
[126] Metnin sonunda kırmızı kalemle "Neşāṭ Ḫātıra Ṣābit" notu bulunuyor.

Dil-i āteş-i ġam ile taḥtadır kebāb gibi

2 N'ola uġramaġa yüz ṭuṭsa ġam-ı ḫaṭṭ-ı ruḫım
Döner felek serim üstünde āsiyāb gibi

3 Devā-peẕìr degül derd-i dil cihānda amā
Naṣìbimiz bu elemlerle ıżṭırāb gibi

4 Niza‘ bu cìfe-i dünyā için ne lāzımdur
Ḫırıltı eylemez insān olan gullāb gibi

5 Nesìm-i āh-ı seḥer-gāh-ı dil vezān eyler
Cenāb-ı Bārì'den ümìdi feṭḥ-i bāb gibi

6 İdüp muṭāla‘a ḥüsn-i ḫaṭ-ı ruḫ-ı yāri
Ḫulūṣ ile n'ola būs eylesem kitāb gibi

7 Naẓìre ḥaddi degülken cesūr olur Birrì
Murād Ṣābit Efendi'ye intisāb gibi

8 Görünce dil geçdi pençe-i ‘ışḳa
Hemān ḳapdı göñül murġunı ‘iḳāb gibi

9 Żam oldı ḳabā vü(?) raḫş-rān-ı ‘arṣa-ı fażluñ[127]
Dirìġ pāyına yüz sürmedim rikāb gibi

10 Ḫalāvet-i naġam-ı naẓmı ṭab‘a hūş ẕevḳdir
Alur ḥarāretimi sükker-i ḫoş-āb gibi

11 Ḫudā zevālden iḳbālini maṣûn itsün
O çünki şöhre-i āfāḳ-ı āfitāb gibi

[127] Metin okunaklı olmakla birlikte anlam bakımından kusurludur. Ancak metin tamiri yapılamamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuç

Bu çalışmayla kütüphanelerimizde bulunan binlerce okunmamış şiir mecmû'asından biri tasnif edilmiş ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Çalıştığımız mecmû'a ile ilgili yapılacak ilk tespit esere tevhid ve na't ile başlanmış olmasıdır. Mecmû'alarda pek de alışkın olmadığımız bu durum eseri diğer mecmû'alardan ayıran en önemli özellik olmuştur.

Mecmû'adaki şiirleri, yayımlanmış ya da üzerinde ilmî çalışma yapılmış dîvânlarla karşılaştırdığımızda; mecmû'ada, bazı kelimelerin veya kelime gruplarının hatta bazen de beyitlerin eksik kaldığı dikkat çekmektedir. Bu eksiklikler dîvânlardan yahut ilmî çalışmalardan düzeltilerek tamamlanmıştır. Bazen de metin tamiri yapılarak şiirlerin doğru formları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte mecmû'anın dîvânlardaki eksiklik yahut yanlışlıkların giderilmesine katkı sağladığı durumlar da olmuştur. Örneğin Hâzık ve Âtâyî'nin birer şiirinde, üzerinde ilmî çalışma yapılmış dîvânlarda mahlas beytinin eksik olduğu görülmüştür. Ancak mecmû'ada bu şiirler tam formlarıyla mevcuttur. Çalışma neticesinde en azından bu şiirler için eksiklik ve yanlışlıklar düzeltilmiş böylece şiirlerin tam bir görünüm arz etmesi sağlanmıştır.

Mecmû'a ve dîvânlar arasında çok sayıda nüsha farkı tespit edilmiştir. Çoğu yerde mecmû'adaki ifadenin vezin ve mana bakımından dîvânlardakilere göre şiirlere daha uygun düştüğü görülmüştür. Yine dîvânlarda bulunan şiirlerdeki okunamayan kelimeler okunmuş, çok sayıda vezin ve anlam bozukluğu giderilmiştir. Mecmû'ada bulunan bazı bozuklukların ve eksiklikleri onarılmasında da dîvânlardan yararlanılmıştır. Böylece şiirlerin gerçek değeri yansıtılmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızdan elde ettiğimiz en önemli sonuç ise Râmî, Bâkî, Nâbî, Râgıb Paşa, Vahdetî, Nesîmî, Şehrî, Nev'î, Rahmî, Lütfî, Tâlib, Hâtif ve Müdâmi gibi pek çok şairin yayınlanmış veya üzerinde çalışma yapılmış dîvânlarında yer almayan şiirlerini tespit edip bunları ilim dünyasına tanıtmak olmuştur. Bununla birlikte mecmû'ada yer alan ancak Râgıb Paşa dîvânında bulunmayan bir şiire Vehbî, Râşid, Sâkî ve Fâ'ik tarafından yazılmış dört nazîrenin bulunmasının ilim dünyasına önemli bir katkı olduğu kanaatindeyiz.

Mecmû‘ada, Klâsik Türk Edebiyatımızda tanınmış şairlerinin şiirleri, bu şiirlere yazılmış nazîrelerin yanında o dönemlerde pek tanınmayan, isimleri duyulmamış şairlerin şiirleri de bulunmaktadır. Bu şairlerin en beğenilen şiirleri muhtemelen bu ve benzeri mecmû‘alarda sıralanan şiirlerdir. Bu çalışma ile mecmû‘ada yer alan şairler, şairlerin birbirlerine yazdıkları nazîreler ve kullanılan vezin kalıpları tablolar halinde ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde hazırladığımız tablo ile de mecmû‘anın en azından çalıştığımız kısmının muhtevası sergilenmiştir.

Böyle değerli mecmû‘aların ortaya çıkarılıp bilimsel metotlarla çalışılmasıyla edebiyat tarihimize katkıların artacağı ve Klasik Türk şiiri hakkında daha doğru değerlendirmeler yapmanın mümkün olacağı kanaatindeyiz.

BİBLİYOGRAFYA

Abdülkadiroğlu, A. (1985). *İsmail Beliğ Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Açıkgöz, C. (2012). *Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Kitaplığı 1186'da Kayıtlı Mecmû'a- i Eş'âr (Vr. 50B-120A) (İnceleme-Metin).* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ahteri Mustafa Efendi (2009). *Ahter-i Kebir (1. Bs.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ak, C. (1987). *Muhibbi Dîvânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Akalın, Ş. H. (Ed.). (2011). *Türkçe Sözlük (11. Bs.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Akar, B. (2011). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki R.1965 Numaralı Şiir Mecmuası (90B-176B)'nın Transkripsiyonlu Metni*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Akdağ, Ü. (2011*). Millî Kütüphane'deki 06 Hk 436 Numaralı Şiir Mecmuası*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Akdüzen, A. (2013). *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Kitaplığı Manzum 560 Numaralı Şiir Mecmuası (Vr. 1-20) (İnceleme, Metin, Sözlük, İndeks)*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Akkuş, M. (1993). *Nef'î Dîvânı*. Ankara : Akçağ Yayınları.

Akpınar, M. (2005*). Keşanlı Zihnî Divanı*. Doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Aksoy, Ö. A. (et.). (2009). *Türkiye'de halk ağızlarından derleme sözlüğü (1. Bs.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Akyüz, K. (1990). *Fuzûlî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Alıcı, L. (2010). *Halîlî Maraşî Divançe ve Etvâr-ı Seba*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

Alptekin, L. (2007). *Berberzâde Mehmed Zihnî Dîvânı'nın Bilimsel Yayını İle Eserin Şekil ve Muhtevâ Bakımından İncelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Altun, K. (1999). *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divanı (Vâridâtü'l-Enîkâ).* Niğde: Özlem Kitapevi.

Aramaz, S. (2004). *Mecmu'a-i Eş'ar ve Fava'id (Tdk A.102) (İnceleme –Metin-Sözlük – Tıpkı Basım).* Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Arslan, M. (2003). *Leylâ Hanım Dîvânı.* Kitabevi, İstanbul

Arslan, M. U. (2008) *Ali Emiri Efendi ve Divanı.* Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Arslan, M., ve Aksoyak, İ. H. (1994). *Haşmet Külliyâtı*. Sivas: Dilek Matbaacılık.

Ateş, A. (1942). Metin Tenkidi Hakkında. *Türkiyat Mecmuası*, 253-267.

Atik, H. (2007). *Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı*. Sivas: Buruciye Yayınları.

Avşar Z. (2008). Tenkitli metin neşrinde imla sorunu üzerine yeni düşünce ve öneriler, *Turkish Studies* 3(6), 59-95.

Ayan, H. (1991). *Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Ayan, H. (1990*). Nesîmî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Aydemir, Y. (2000). *Behişti Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Aydemir, Y. (2007). Metin neşrinde mecmuaların rolü ve karşılaşılan problemler. *Turkish Studies,* 2(3), 122-137.

Aypay, A. İ. (1992). *Nahifî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni)*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Azap, S. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin).* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bayındır, Ş. (2008) *Şehdî Dîvânı*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Beylikçi, M. İ. (1258). *Divanı İzzet Bey*. İstanbul : Takvimhane-İ Amire.

Bilgin, O. (1992). *Mustafa Müdâmî Dîvançe ve Menâkıb-Nâme-İ Emir Sultan*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Bilkan, A. F. (1997). *Nâbî Dîvânı (I-II)*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Biltekin, H. (2003). *Şeyhî Divanı: (İnceleme-Tenkitli Metin Dizin)*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Boysak, N. (2007). *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 1479, 1591, 2752, 3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752, 3005 Numaralı Mecmuaların Metni,* Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Bozkurt, F. (2007). *Xvı. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası.* Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Candan, G. (2012). *Seni Ali Divanı: (İnceleme- Metin)*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Cansever, S. (2005). *Egribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserler , Dîvânının Edisyon Kritik Metin ve Değerlendirmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Cebecioğlu, E. (2009). *Tasavvuf terimleri ve deyimleri sözlüğü (5. Bs.)*. İstanbul: Ağaç.

Celepoğlu, A. (2013). *İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri*, C. (V). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Cersel, F. (2009). *Mehmed Şâkir Gâlip Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Ceyhan, A. (1990). *Enîs Recep Dede (?- 1733) Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri : Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Çavuşoğlu, M. (1981). *Hayreti Dîvan Tenkitli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu, M., ve Tanyeri, M. A. (1987). *Zatî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) C.(III)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çaylak, Ö. (2010). *Mecmû'a-İ Eş'âr (Hamidiye 1186) 1B-50A Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Çelik, R. (2012*). Fehîm-İ Sânî (Süleyman Fehîm) ve Dîvânı.* Yüksek lisans tezi, Nevşehir Üniversitesi, Nevşehir.

Çetin, K. (2006). *Râşid (1310-1892) ve Dîvânı İnceleme Tenkitli Metin*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Çınar, B. (2013). *Ârifzâde Âsım ve Dîvânçesi*. İstanbul: Altınpost Yayınları.

Çıpan, M. (2003). *Fasih Divanı İnceleme-Tenkitli Metin*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Çögenli, M. S., ve Toparlı, R. (1990). *Gülbün-i Hânân*. Erzurum: Fen Edebiyat Fakültesi Yayını.

Demir, T. (2006). *Edirneli Fâiz Divanı İnceleme-Metin-Dizin*. Yüksek lisans tezi,: Gazi Üniversitesi, Ankara.

Demiralay, M. (2007). *Hüdâyî-i Kâdim (16.yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin.* Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Demirel, G. (2006). *18. Yüzyıl Şairlerinden Beliğ Mehmed Emîn Dîvânı*. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Demirel, M. (1996). *İbn-İ Kemâl Dîvan Tenkitli Metin*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Demirel, Ş. (1999) *Şehrî, Hayatı Sanatı Divanının Tenkidli Metni ve Tahlîli*. Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Derdiyok, İ. Ç. (2000). Nev'î'nin Gül-i Sad-berg'i. *Türk Kültürü*, XXXVIII/449, 524-533.

Develi, H. (2008). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu (9. Bs.).* İstanbul: Kesit.

Develioğlu, F. (2012). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat* (*29. Bs.).* Ankara: Aydın.

Dikmen, H. (1991). *Seyyid Vehbi ve Dîvânının Karşılaştırmalı Metni*. Doktora tezi, Ankara, Üniversitesi, Ankara.

Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü (2. Bs.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dinçerler, V. (2011). *Antepli Mehmed Şakir ve Enîsü'l-Uşşâk Divânı*. Ankara: Anekdot Yayınları.

Doğan, M. N. (1997). *Lale Devri Şairi Şeyhülislâm Es'ad ve Dîvânı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Donuk ,S. (2011). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'Âr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b) (Çeviri Yazılı, Tenkitli Metin)*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Duyar, H. (2007). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 13596 Numaralı Mecmuanın Metni*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Duymaz, M. (2010). *Diyarbakırlı Azmî ve Divançesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Düzlü, Ö. (2008). *Divançe-i Vakanüvis Ahmed Lütfi İnceleme-Metin*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Ekici, A. (2011). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki E.H. 1470 Numaralı Şiir Mecmuası*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Erdağı, M. S. (1998). *Râmi Abdurrahman Çalebi (İnceleme Metin)*. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Erdemir, N. H. (2005). *Divan-ı Zihnî- i Çermiki*. Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Erdoğan, M. (2008). *Kâbûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*). Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Erdoğan, M. (2011). *Bursalı Rahmî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Eren, G. H. ve Cengiz, H. E. (1996). *Rahmî-i Harputî Divan.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ergin, S. (2010). *Mecmu'atü'l-Eş'ar (İnceleme-Metin).* Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Erpik, A. (2009). *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ârın (40b-80a) Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ertaç, M. B. (2004*). Ferdî Divanı (İnceleme-Metin-Dizin).* Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Es'ad Erbilî, (1991). *Divân-ı Es'ad Farsça-Türkçe.* İstanbul: Erkam Yayınları.

Fatîn Davud (2013). *Hâtimetü'l-eş'âr (Fatîn Tezkiresi).* (Haz.Ömer Çiftçi). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Fidan, G. G. Ö. (2006). *Mevlana Müzesinde Bulunan Bir Mevlevi Şairleri Mecmuası (Mecmu'a-İ Eş'ar).* Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Gıynaş, K. A. (2009). *Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni.* Yüksek lisans tezi ,Selçuk Üniversitesi, Konya.

---------- (2011). Şiir mecmuaları hakkında yapılan çalışmalar bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 25, 245-260.

Gökalp, H. (2001). *Fasihi Divanı (İnceleme Metin).* Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Güfta, H. (1992). *Hazık Mehmed Efendinin Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkitli Metni*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Güfte-i veysî, http://www.musikidergisi.net/?p=584 (Erişim Zamanı: 03.05.2015, 17:10)

Güleç, İ. (2004). Serbestzâde *Ahmet Hamdî İskilibî Dîvân-I Hamdî*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Güleryüz, Ö. S.(2008). *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı 16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası (51a-100b) (Çeviriyazılı Metin).* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gülpınar, H. (2004). *Divân-ı Selâmî*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Gündüz, E. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13461 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni.* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gündüz, E. (2014). *İbrâhîm Tâ'ib Malatyalı Kazakzâde Dîvânı*. Malatya: Malatya Kitaplığı Yayınları.

Gürbüz, İ. A. (*2011). Vâsık İlâhîzâde Mehmed Emîn Dîvân.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Gürbüz, M. (2012). Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi. H. Aynur ve öte. (Ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* içinde (s. 99-113), İstanbul: Turkuaz Yayınları.

---------- (2013). Şiir mecmualarının kaynakları üzerine. *Turkish Studies,* 8 (1), 315-322.

Hamami, E. (1998). *Râmî Dîvânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Harmancı, B. (2011). Türk mûsikîsinde Seyir Kavramı ve Yeni Bir Form: Seyr-i Nâtık. *Çukurova üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 217-239.

Hidayetoğlu, S. (1996). *Nesîb Dede Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

http://ganjoor.net/hafez/ghazal/sh426/ (Erişim Zamanı: 17/04/2015, 19:30)

http://ganjoor.net/saadi/divan/ghazals/sh597/ (Erişim Zamanı: 17/04/2015, 19:58)

http://www.osmanlimedeniyeti.com/Bilgi/Rami%20Mehmet%20Pa%C5%9Fa (Erişim Tarihi: 10/03/2015 21:32)

İpekten, H. (1970). *Nâ'ilî-i Kadim Divânı -Edisyon Kritik-*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

---------- (1974). *İsmetî Dîvânı*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

İpekten, H., İsen M., Toparlı R., Okçu N., Karabey T. (1988). *Tezkirelere Göre Dîvân Edebiyatı Sözlüğü (1. Bs.)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İsen, M., ve Kurnaz. C. (1990). *Şeyhî Divanı.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Kalkışım, M. (1992). *Şeyh Galip Divanı*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kanar, M. (2011*). Kanar Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü* (1. Bs.). İstanbul: Say.

---------- (2011). *Kanar Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (2. Bs.). İstanbul: Say.

---------- (2012). *Kanar Arapça Türkçe Sözlük* (1. Bs.). İstanbul: Say.

---------- (2013). *Kanar Farsça Türkçe Sözlük* (3. Bs.). İstanbul: Say.

Kaplan, E. (2010). *Karacızade İzzet Mola Divanı (İnceleme-Metin).* Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Kaplan, M. (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Karaağaç, G. (1997*). Lütfî Divanı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Karacan, T. (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit Dîvân*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.

Karadağ, S. (2011). *Millî Kütüphane 2860 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin),* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karahan, A. (1966). *Figanî ve Dîvânçesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Karaköse, S. (1994). *Nev'i-zade Atayi Dîvânı Kısmî Tahlil – Metin*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Kavaklıyazı, A. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni*. Yüksek lisans tezi , Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kaya, T. (2007). *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 13467 Numaralı Mecmuanın Metni.* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kayacan, M. (2002). *Haşim Baba ve Dîvânı.* Yüksek Lisans, Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Kayayerli, E. (1997). *Selanikli Es'Ad Efendi Hayatı Edebi Şahsiyetive Divanının Yeni Harflere Çevirisi.* Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Kılıç, A. (2004). Günümüzde metin neşri ve problemleri üzerine düşünceler, *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları,* (Nu.1)., 331-345.

---------- (2012). Mecmûa Tasnifine Dâir. H. Aynur ve öte. (Ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* içinde (s. 77-96), İstanbul: Turkuaz Yayınları.

----------(2008). Aruz imlâsı üzerine notlar, *Turkish Studies* 3(6),471-487.

Kırlangıç, H. (2001). Câmî'nin Şiir Görüşü. *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 30-35.

Koçak, F. (2006). *Fâik Mahmud ve Divanı*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Koçoğlu T. (2008). Metin neşrinde imlâ üzerine görüşler ve uygulamalara dâir, *Turkish Studies* 3(6), 388-398.

Kol, N. (2007). *Kefeli Mustafa Müdâmî Divanı*. Doktora tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Koncu H. ve Çakır, M. (2012). Şairleri Yetiştiren Bir Kaynak Olarak Mecmûa. H. Aynur ve öte. (Ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* içinde (s. 119-134) İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Koyuncu, F. (2012). *Nuruosmâniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua (1b–83a, Transkripsiyonlu Metin- İnceleme).* Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Köksal, M. F. (1998). *Kayserili Dîvân Şairleri*. Kayseri: Geçit Yayınları.

---------- (2009). Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş veli Araştırma Dergisi*. S.(50), 77-135.

---------- (2012). Metin neşrinin ana esasları. *TÜBAR, 31, 179-209.*

----------(2012). *Tenkid ve Teori*, İstanbul: Kesit Yayınları.

Kurnaz, C. (Haz.). (2013). Açıklamalı Dîvân Şiiri Sözlüğü (1. Bs.). Ankara: Berikan Yayıncılık .

Kurnaz, C. ve Çeltik, H. (2013). Şairlerin gözüyle mecmua. *Turkish Studies* 8 (1), 21-49.

Kurnaz, C. ve Aydemir, Y. (2013). Mecmualara sorulması gereken sorular. *Turkish Studies,* 8 (1), 51-64.

Kurtoğlu, O. (2004). *Lebîb Divanı(İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük)*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

---------- (2006). Dîvân şiirinde mahlas değiştiren ve birden fazla mahlas kullanan şairler. *Bilig*, 38, 71-91.

Kut, G. (1986). Mecmua. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 6, 170-173.

Küçük, S. (1999). *Antakyalı Münîf Dîvânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

---------- (2011). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Külekçi, N. (1989). *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Levend, A. S. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Macit, M. (2001*). Erzurumlu Zihnî Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

---------- (2012). *Nedîm Divânı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Mehmet Tahir Bursalı. (1972). *Osmanlı Müellifleri*. (haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen). İstanbul: Meral Yayınevi.

---------- (2009). *Osmanlı Müellifleri (1. Bs.)* C. 1-3. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Mermer, A. (1991). *Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

---------- (2002). *XVII.Yüzyıl Dîvân Şâiri vecdî ve Dîvânçesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

---------- (2004). *Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı*. İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı.

Mum, C. (2004). *Halepli Edîb Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin-Cinaslar Sözlüğü)*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Mutlu, S. (2014). *Milli Kütüphane 06 Hk 578, 06 Hk 951 Numaralarında Kayıtlı Mecmuaların 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi*. Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

Mütercim Asım. (2009). *Burhan-ı Katı (1.Bs.).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Okçu, N. (1993). *Şeyh Galip (Hayatı Edebi Kişiliği,Eserleri, Şiirlerinin Umûmî Tahlîli ve Divânının Tenkidli Metni.*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Önal, S. (2010). *Hâtif, Hayatı, Edebî, Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin).* Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Özkan, İ. H. (2001) Kâr-ı Nâtık. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C. 24, s. 356-357), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Öztürk, M. (1994). Edîb Sâbir. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* (C.10, s. 425), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Öztürk, S. (2010). *Mecmu'a-yı Eş'ar (İnceleme- Metin- Tıpkıbasım)*. Yüksek lisans tezi, Bozok Üniversitesi, Yozgat.

Öztürk, Y. 2006. *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı (Bosnalı) Vahdetî Divanı'nın Tenkitli Metni.* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Özyıldırım, A. E. (1999). *Hamdullah Hamdi Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Paic-Vukic, T. (2012). Mecmûa incelemelerinin sınırları ve olanakları: Bosna mecmûalarına bir yaklaşım. H. Aynur ve öte. (Ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* içinde (s. 55-71) İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Paksoy, K. (2006). *Mecmu'a-i Fevâid Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 2254 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım).* Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Pala, İ. (2011). *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü (21. Bs.).* İstanbul: Kapı.

Polat, S. (2010). *Metin Tenkidi*. İstanbul: İfav Yayınları.

Redhouse, S. J. W.(Ed.). (2011). *Turkish and English Lexion New Edition* (4. Bs.). İstanbul: Çağrı.

Saltoğlu, A. İ. (1964). *Saltoğlu Rifat Divanı*. Bursa: Bursa Vilayet Matbaası.

Saraç, M. A. Y. (2002). *Emrî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Sarı, Ş. (*2009). Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanının Tenkitli Metni (132b- 203a) ve Nesre çevirisi.* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Selçuk, E. (2007). *Hasmi Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Solmaz, S. (2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuârâsı (İnceleme-Metin).* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Sürmeli, E. (2003). *Mecmua'i Kasaid-İ Türkiyye (İnceleme- Metin) (Varak 108-206).* Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde .

Şahin, B. G. (2009). *Tâlib Divanı ve İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Şenödeyici, Ö., ve Akdağ. A. (2013). *Tırnovalı Râşid Divançesi*. Konya: Kömen Yayınları.

Şenyurt, A. (2004). *Ali Handî ve Dîvânı*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Şimşek, M. (*2007). Divan-ı Belagat-Unvan-ı Nazim, Yahya Nazim (III. Divan) / Yahya Nazım Divanı.* Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Şimşek, M. S. ve Uzun, T. (2007) *Arapça Türkçe Deyimler ve Kalıp İfadeler Sözlüğü (1.Bs.).* İstanbul: Elif.

Şirin, S. (2008). *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'ârın (80A-120A) Yapraklarının Tenkitli Metni.* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tanrıbuyurdu, G. (2012). *Mu'îdî Dîvân (Metin-Çeviri).* Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Tanyıldız, A.(2012). Şiir mecmualarının neşri hakkında. *Uluslar Arası Araştırmalar Dergisi*, 5 (21), 224-239.

Tarlan, A. N. (1945). *Hayâlî Bey Dîvânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

---------- (1949). *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri (Revanî-Hayretî-Haverî-Ahî-Peyâmî-Sânî)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

---------- (1992). *Ahmet Paşa Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

---------- (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Dîvân Şiiri Ulvî-Me'âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî*. Fasikül: (3). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

---------- (1992). *Necatî Beg Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Temur, Z. (2013). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (141a-214a) (Çeviriyazılı, Tenkitli Metin).* Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Tığlı, F. (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divanı*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tokmak, A. N. (2001) *Telaffuzlu Türkçe Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü (1.Bs.).* İstanbul: Simurg.

Topal, M. (2004). *Pîrî-zâde Mehmed Sâhib Hayatı,, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni.* Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Topaloğlu, B., ve Karaman H. (1983). Arapça –Türkçe Yeni Kamus (10. Bs.). İstanbul: Elif Ofset.

Tulum, M., ve Tanyeri, M. A. (1977). *Nev'î Dîvân (Tenkidli Basım)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tunç, S. (2005). "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 18, 11-87.

Uzun S. (2003). *Ünsî Hasan Efendi Hayatı, Eserleri, Dönemi ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni.* Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Uzun, M. (2003). Mecmua. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA), C. 28, 265- 268.

Ünlü, M. S. (1991). *Ubeydî- Hayatı Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkitli Metni*. Doktora tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Ünver, İ. (2008). Çeviri yazıda yazım birliği üzerine öneriler, *Turkish Studies* 3(6), 1-46.

---------- (2008). Arap harfli metinlerin çevirisinde karşılaşılan yanlışlar. *Turkish Studies*, 3(6)., 47-58.

Üzgör, T. (1991). Fehîm-*i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Varışoğlu, M. C. (1997). *Hatem, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Dîvânının Tenkitli Metni ve İncelemesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Yakar, H. İ. (2012). *Ayıntablı Hamdi Baba Divanı*, Konya: Palet Yayınları.

Yalçın, Ö. (2010). *Mecmu'a-yı Eş'arın Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada (Vr. 121b-156a) Metin ve İnceleme*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yavuz , M. S. (2010). *Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (Vr. 1-30 İnceleme ve Metin).* Yüksek lisans tezi,Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yavuzeri. H. (2008*). Kemâl İmmî Dîvânı, (İncelme-Metin).* Bolu: Bamer Yayınları.

Yazar, S., ve Kaçar. M. (2012*). Şerîfî Dîvânı Manzum Bir Kuran Tefsiri*. İstanbul: Okur Akademi.

Yıldırım, A. (2009). *Kâmî Dîvânı (Edirneli Efendi Çelebi)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Yıldırım, S. (2004). *Divan Edebiyatında Nazirecilik Geleneği ve Hevâyî'nin Nazirelerden Oluşan Divanı.* Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Yıldız, A. (2011). *Ahmed Hamdî Divânı*. Sivas: Buruciye Yayınları.

Yılmaz, K. (1983). *Güftî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Tezkireciliği İle Dîvânı, Zafernâmesi ve Teşrifâtü'ş-Şuâra'sının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Yılmaz, M. (2014). *Beşiktaşlı Yahyâ Efendi Hayatı, Tasavvufî Şahsiyeti ve Dîvânı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Yılmaz, N. (2012). Münâcât ve Tövbe-i Nasûh Geleneği Çerçevesinde Tövbenâme-i Veysî. M. Uzun (Ed.), *İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu* içinde (s.233-246), İstanbul: Sütun Yayınları.

Yöntem, A. C. (1996). Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü. A. Sevgi ve M. Özcan (Ed.), *Prof. Dr. Ali Cânip Yöntem'in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri* içinde (s.245 -260) İstanbul: Sözler Yayınları.

EKLER

EK 1. Mecmû‘anın Sonunda Bulunan Fihrist (328b-329b)

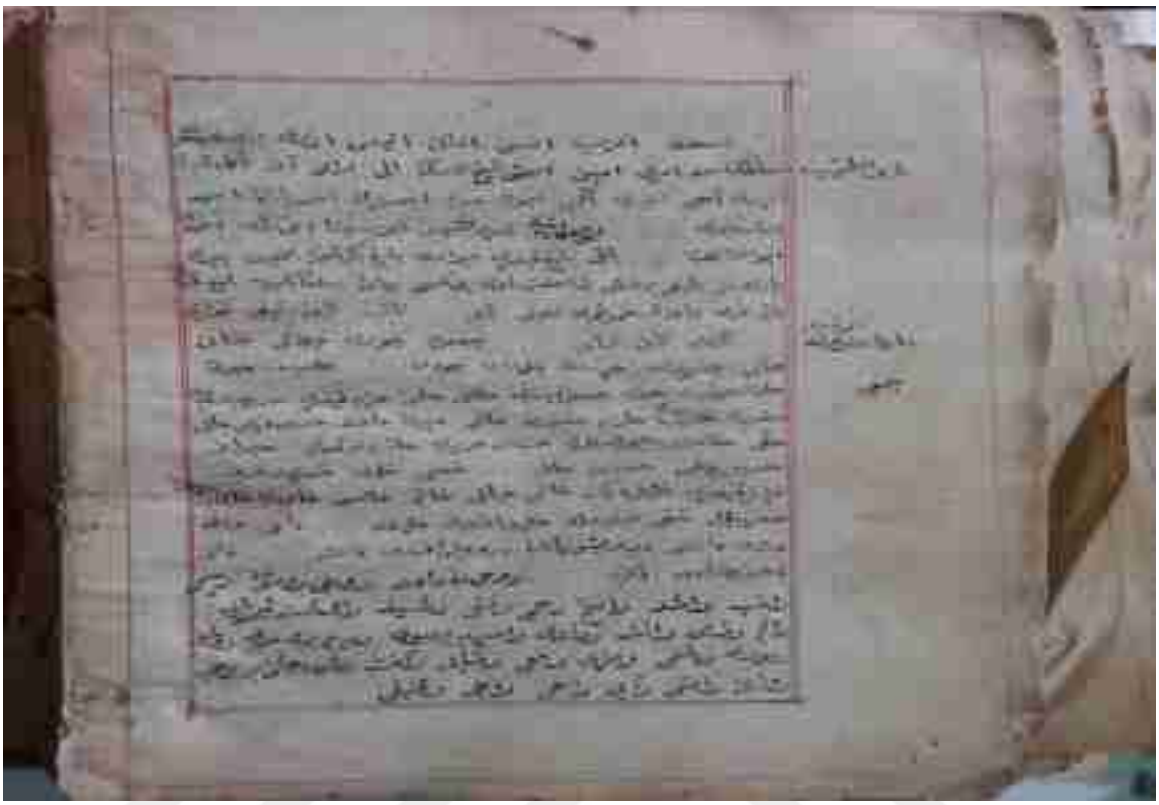

EK 2. Mecmû‘anın Şirazesi

EK 3. Uygun olmayan Şekilde Onarılan Bir Varak (7b)

EK 4. Mecmû‘anın Mürettibine Dair Derkenar (311b)

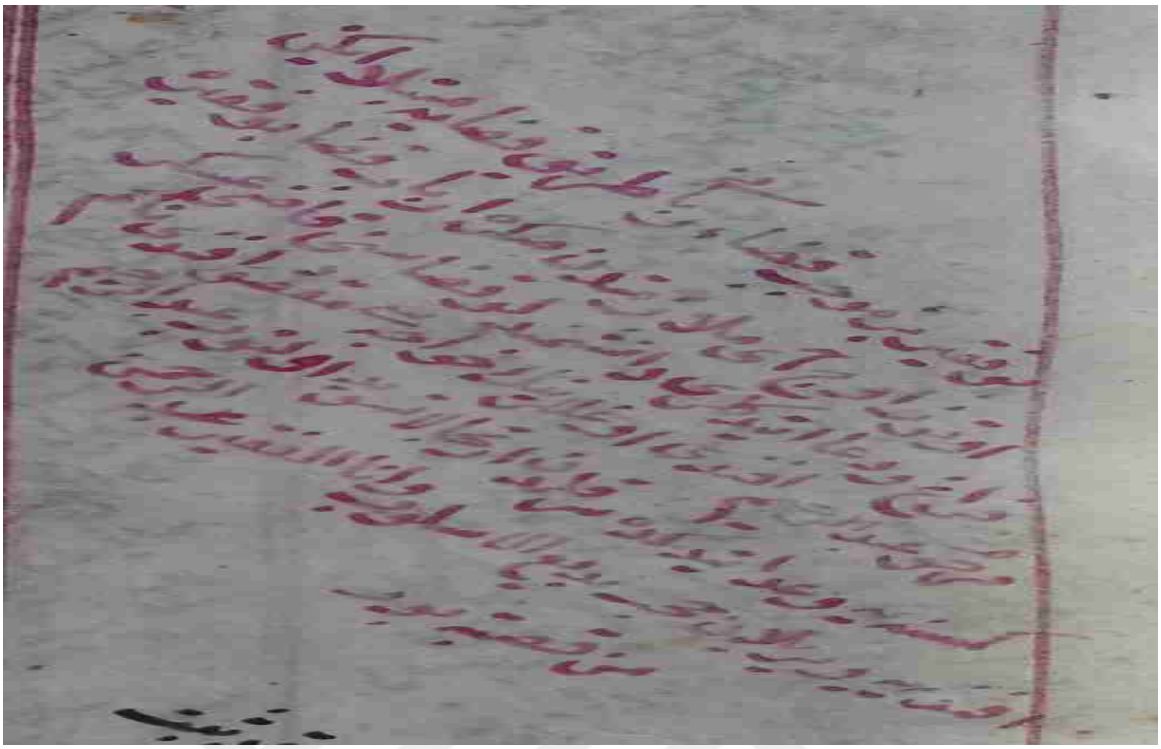

EK 5. Mecmû‘adan Örnek Sayfalar (Zahriye, 1b, 257a, 17b,264a, 258a, 283b)

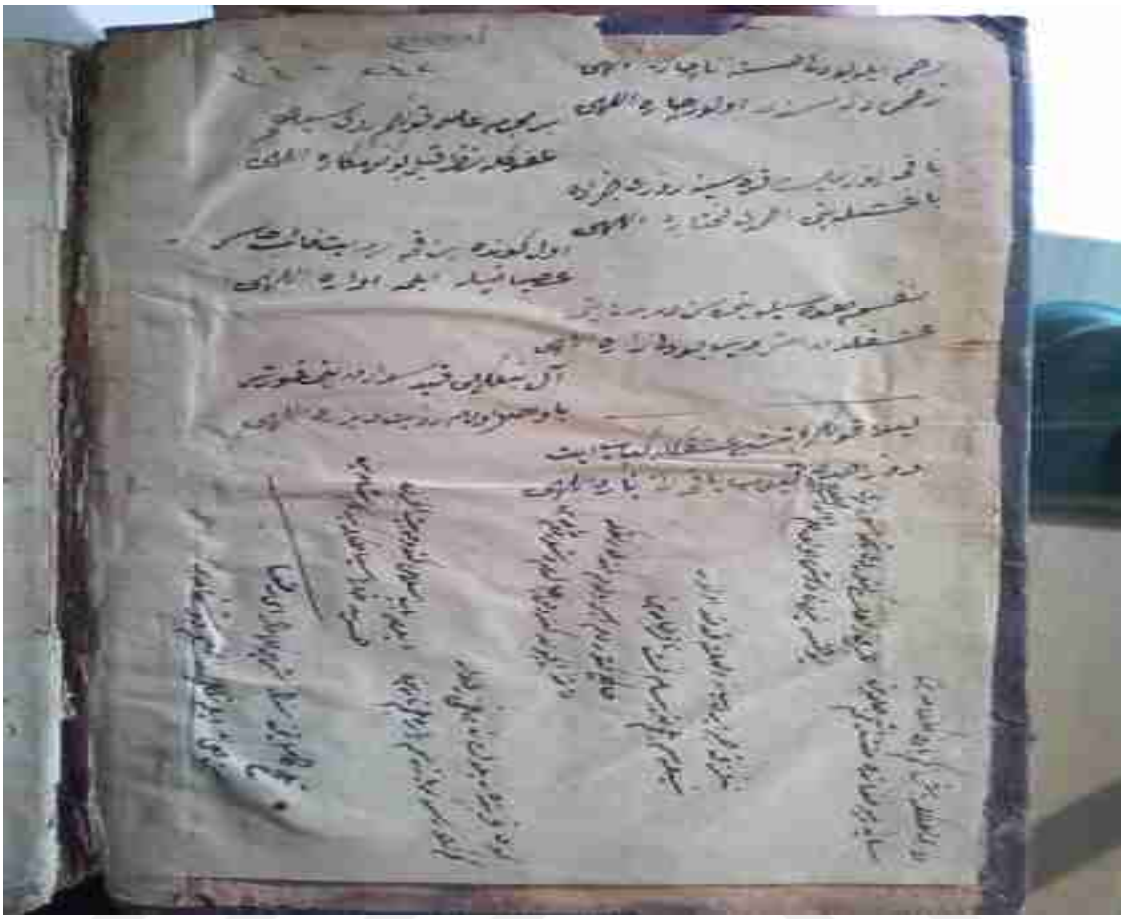

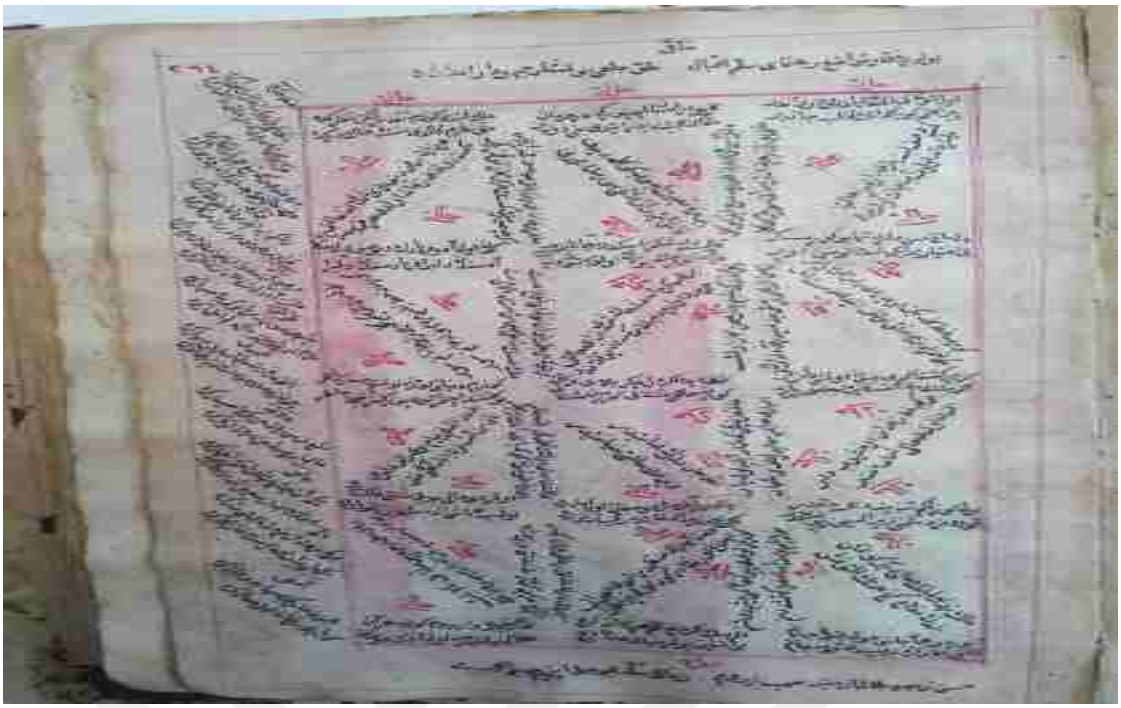

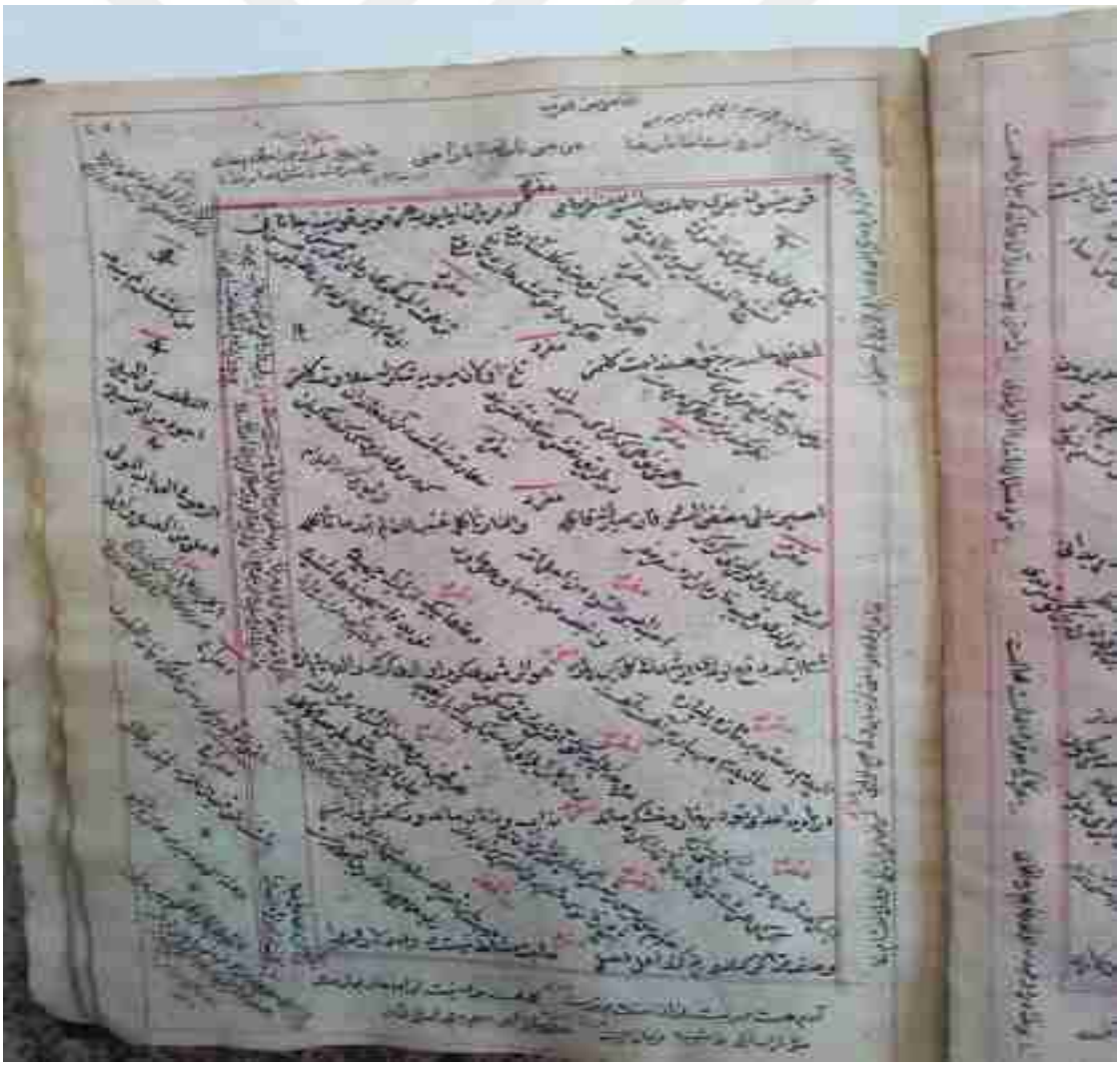

TIPKIBASIM

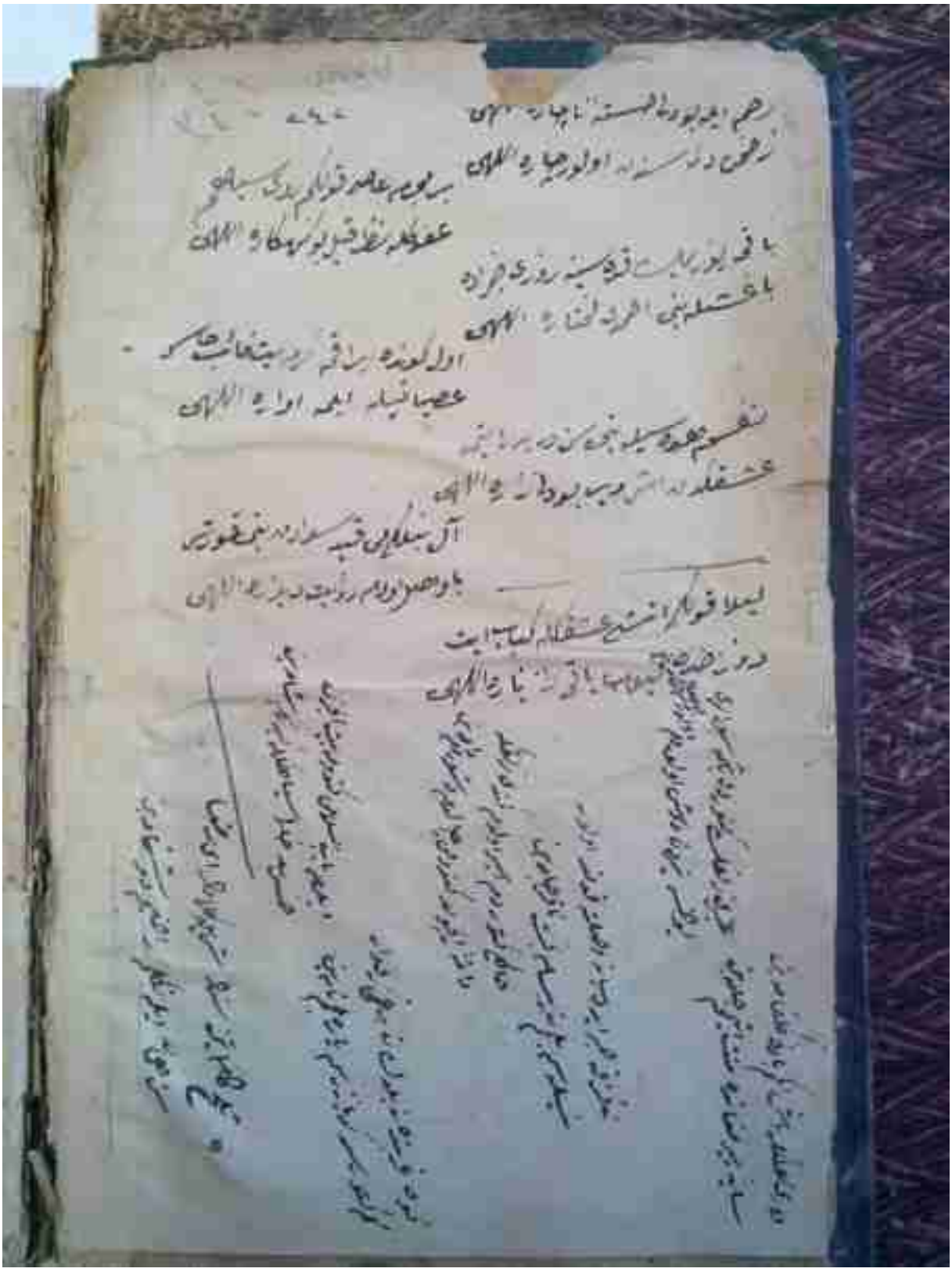

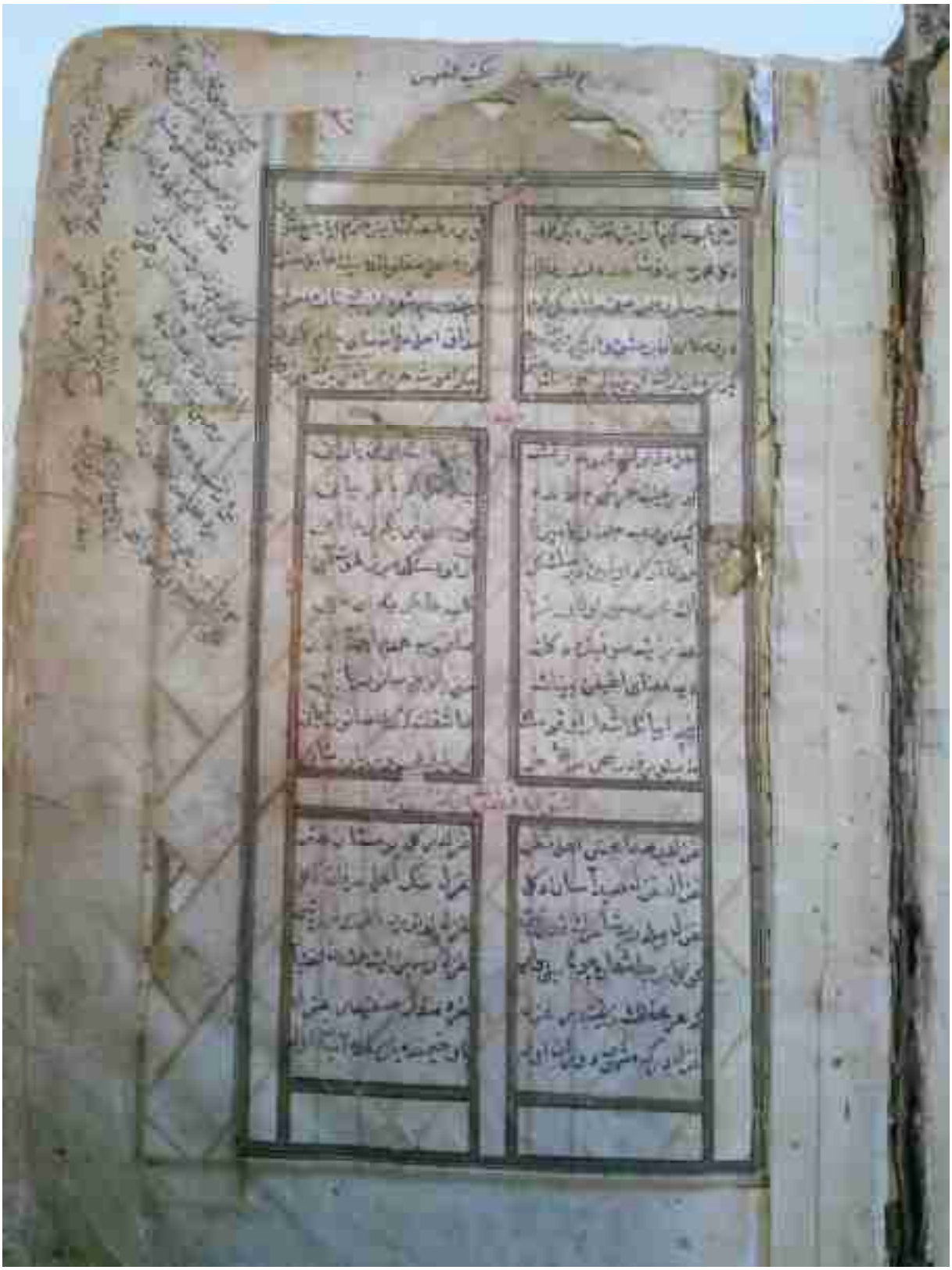

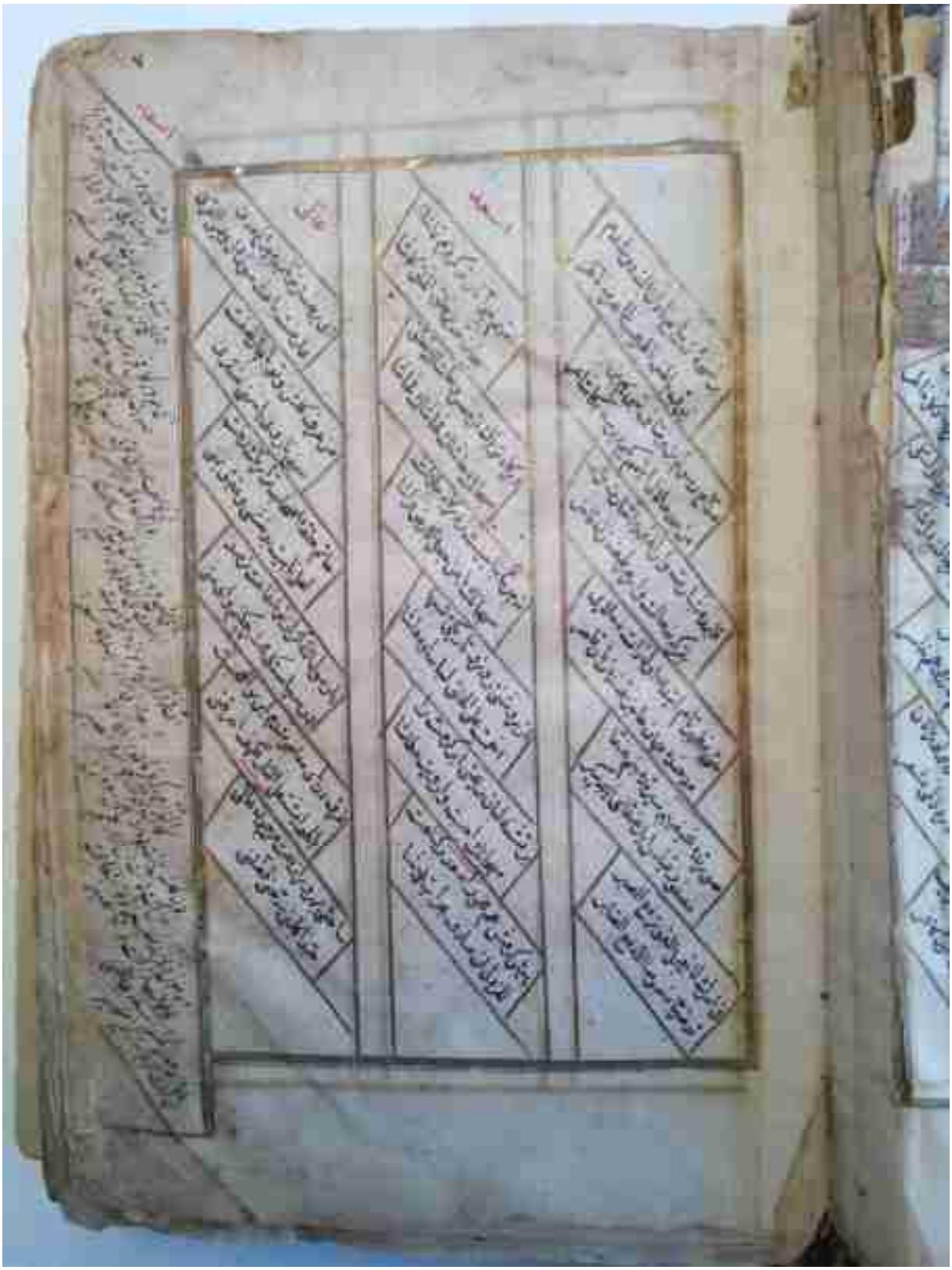

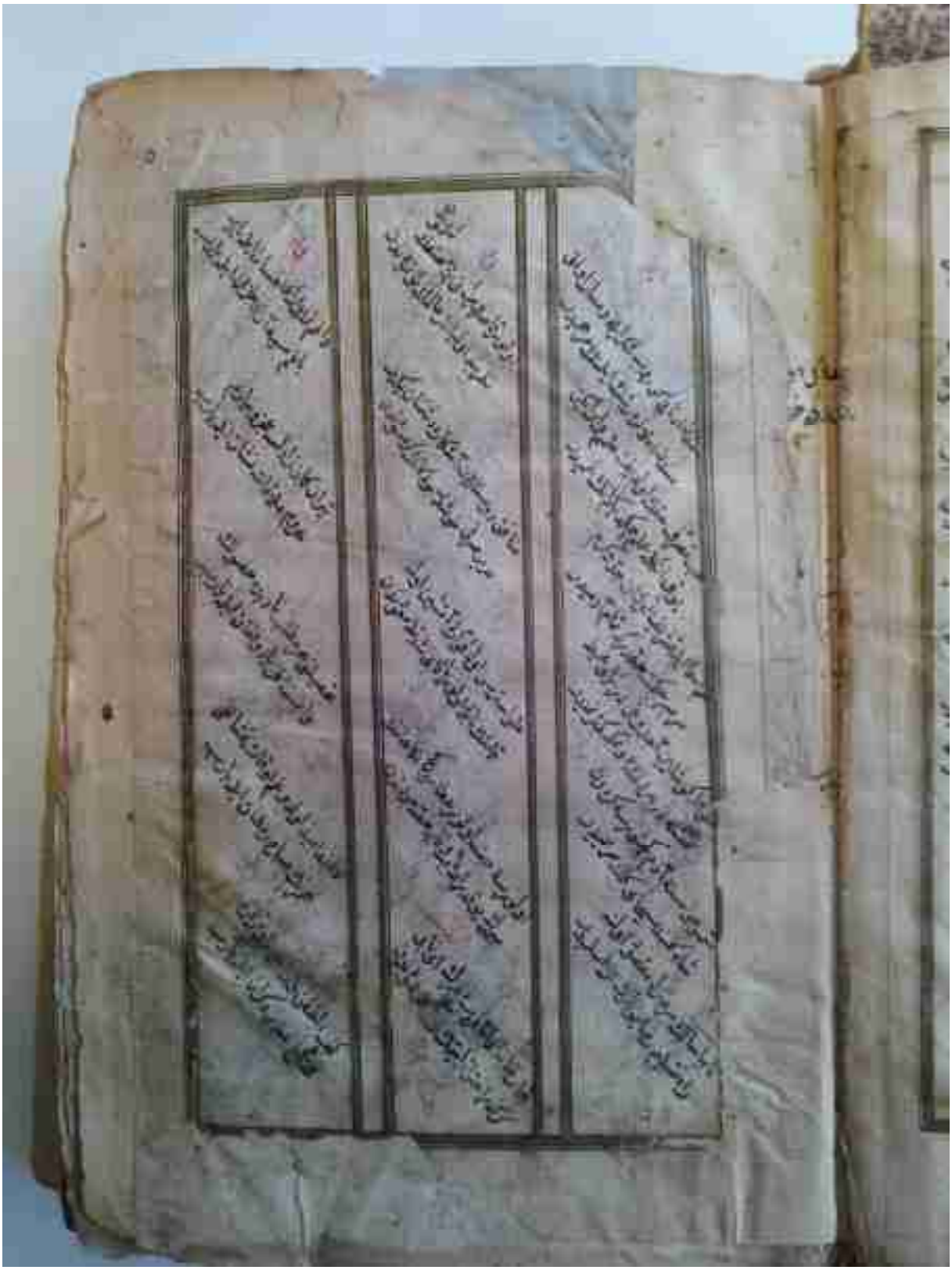

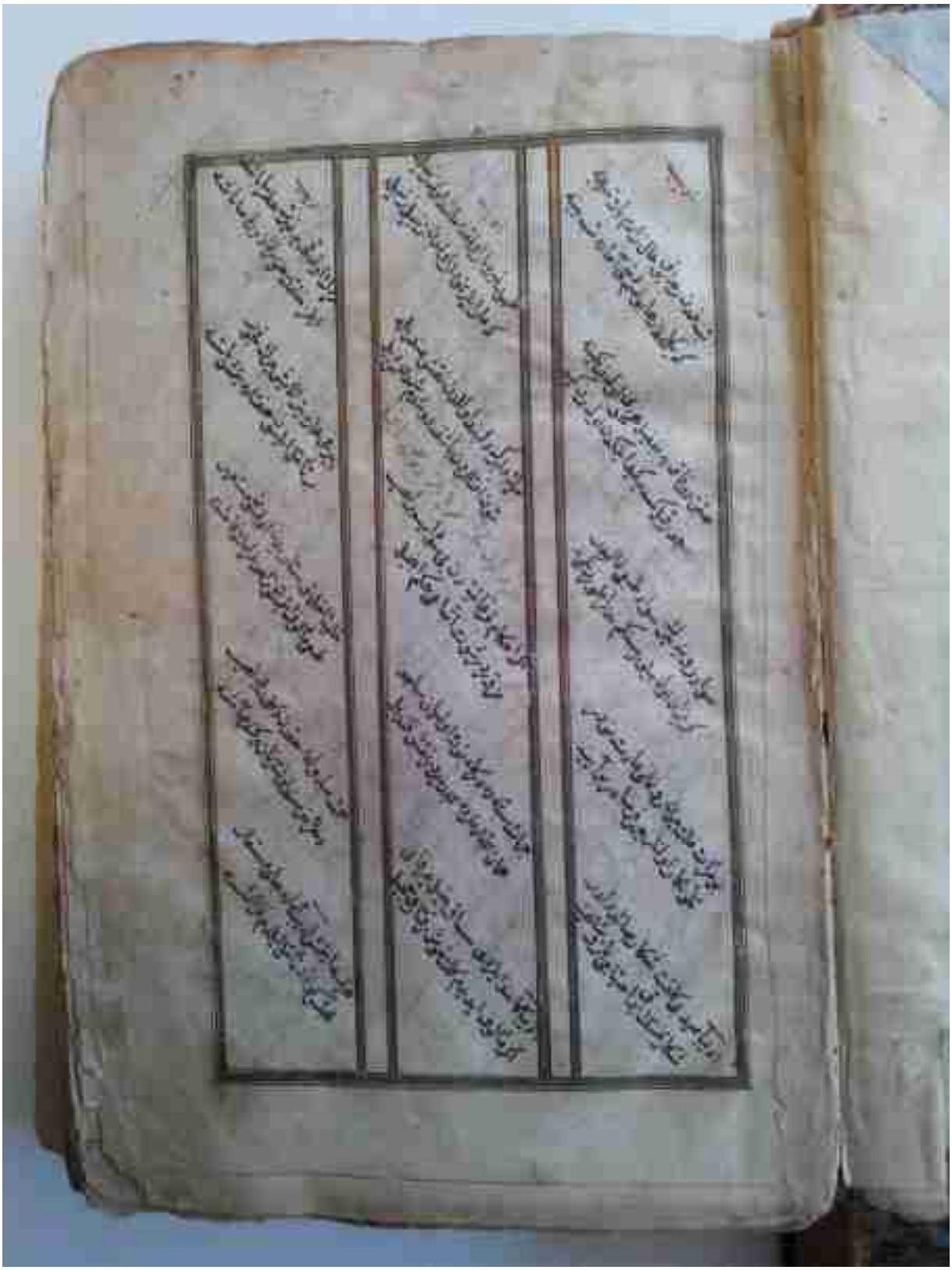

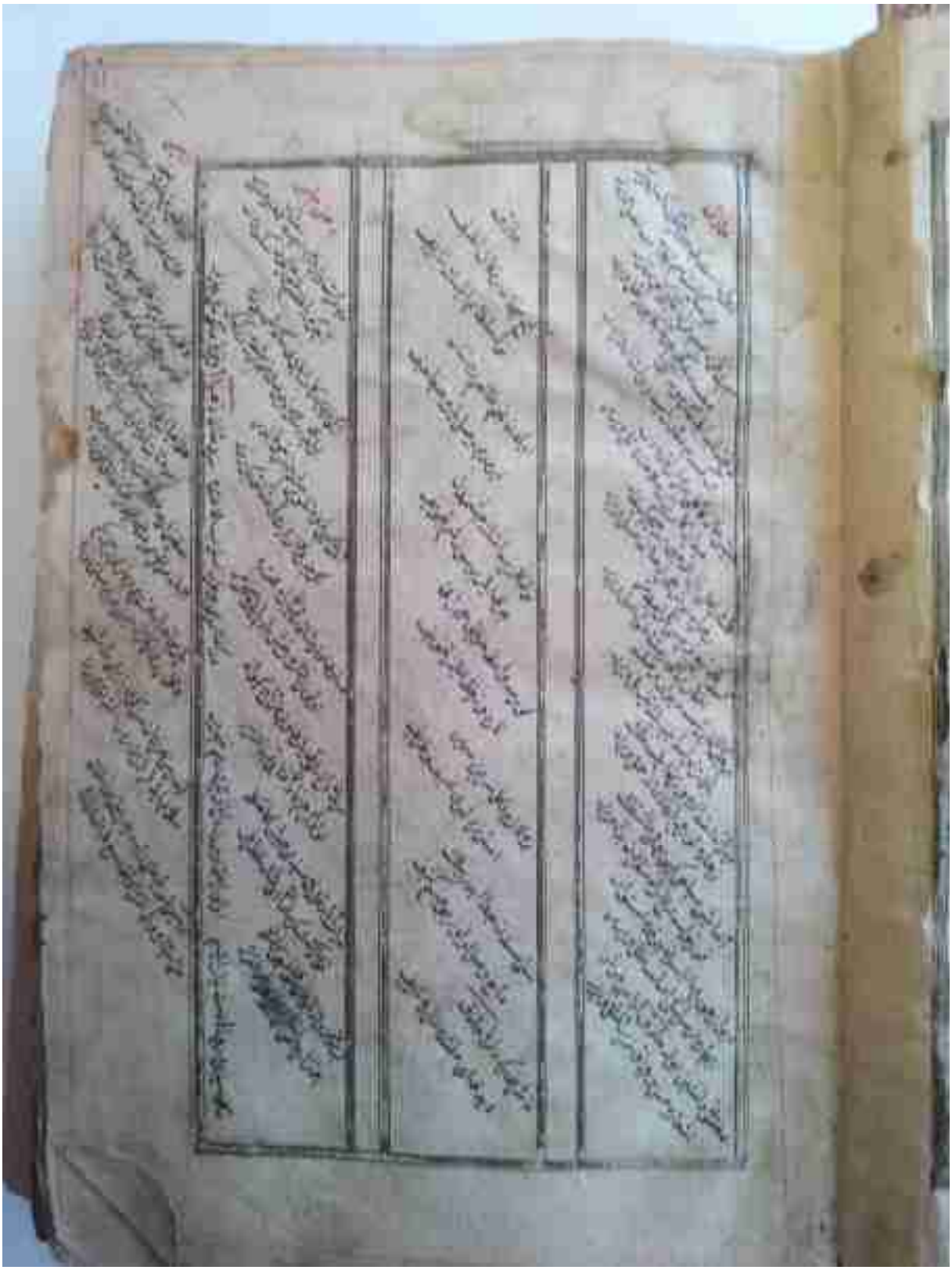

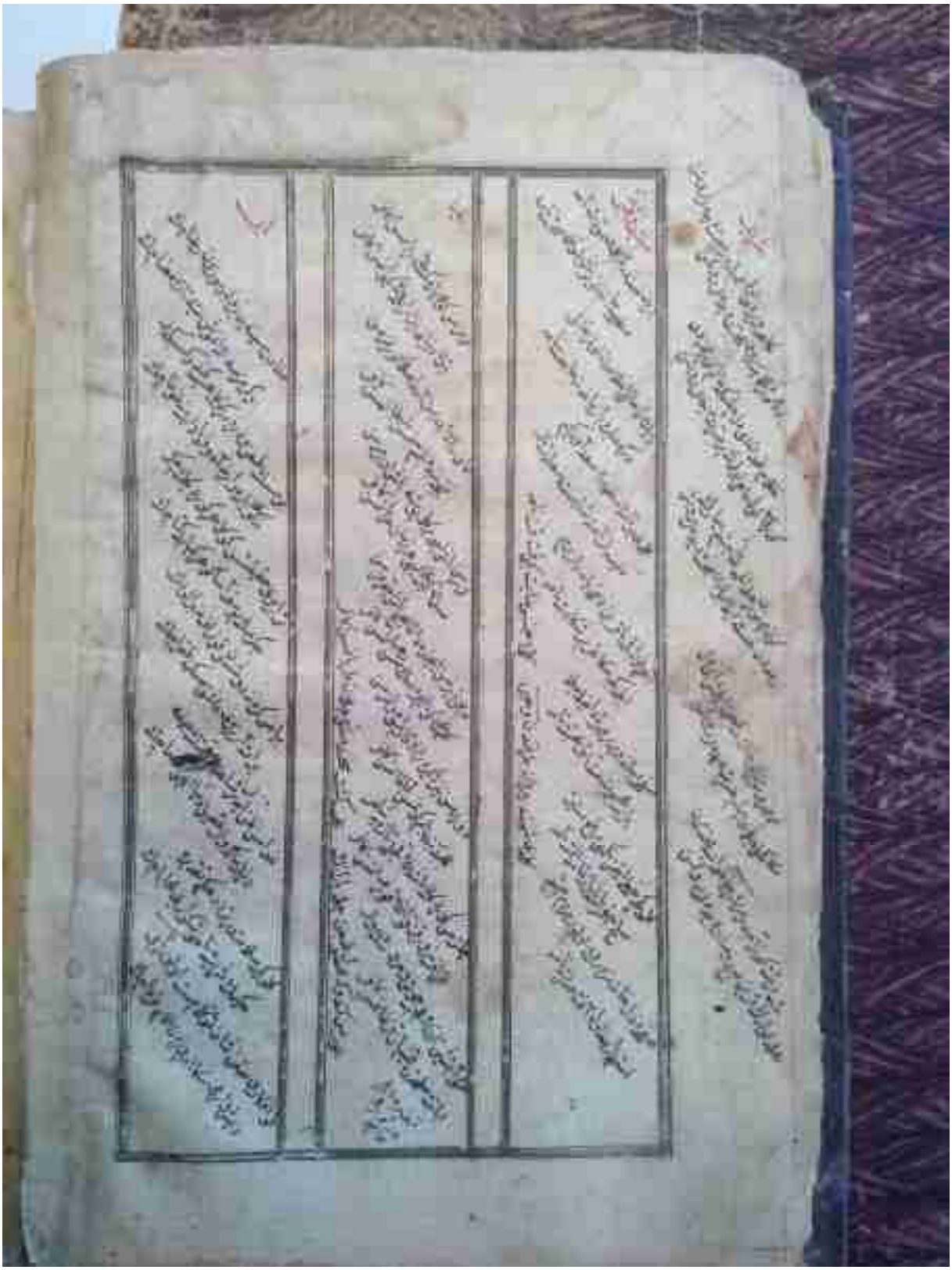

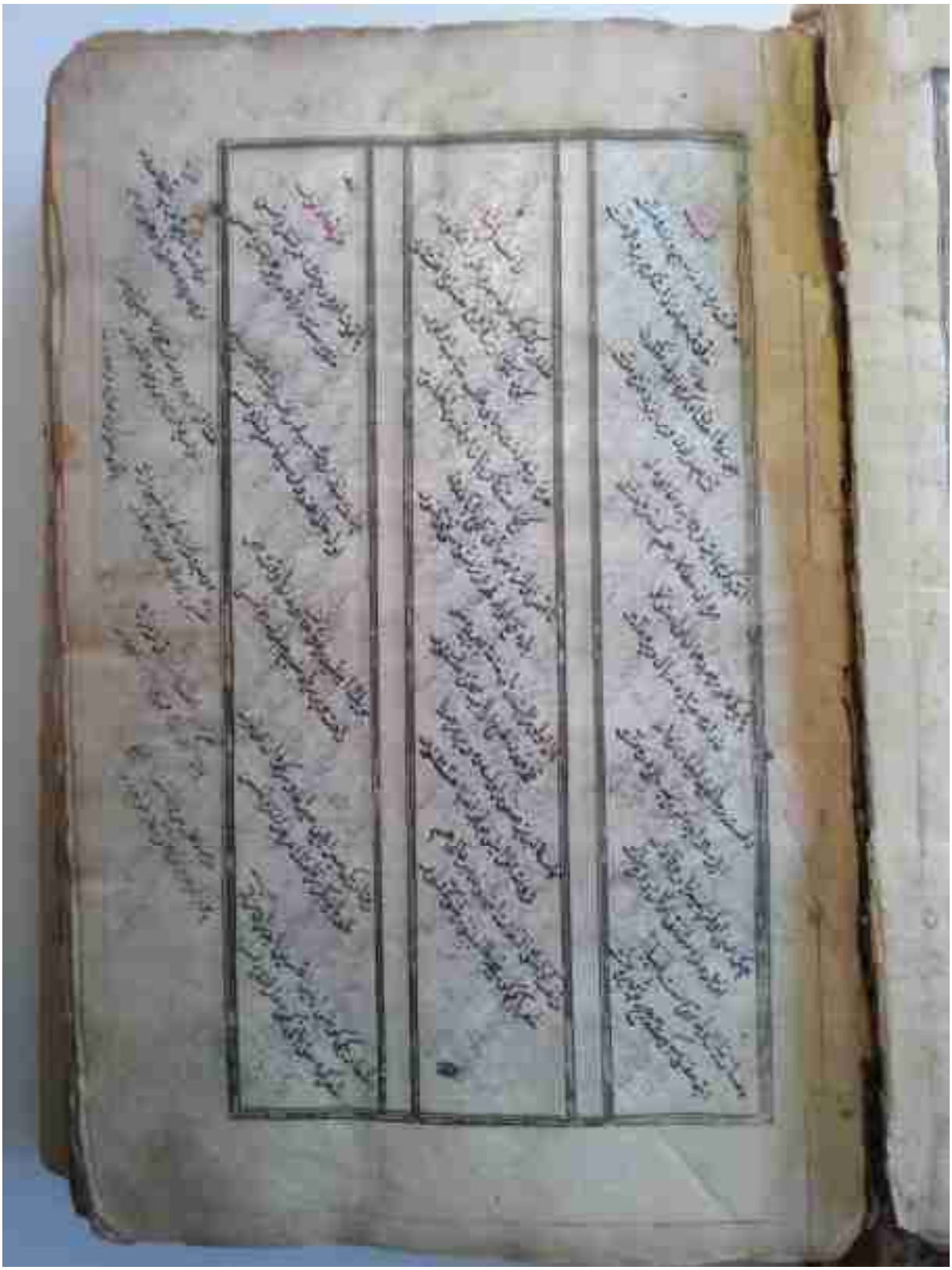

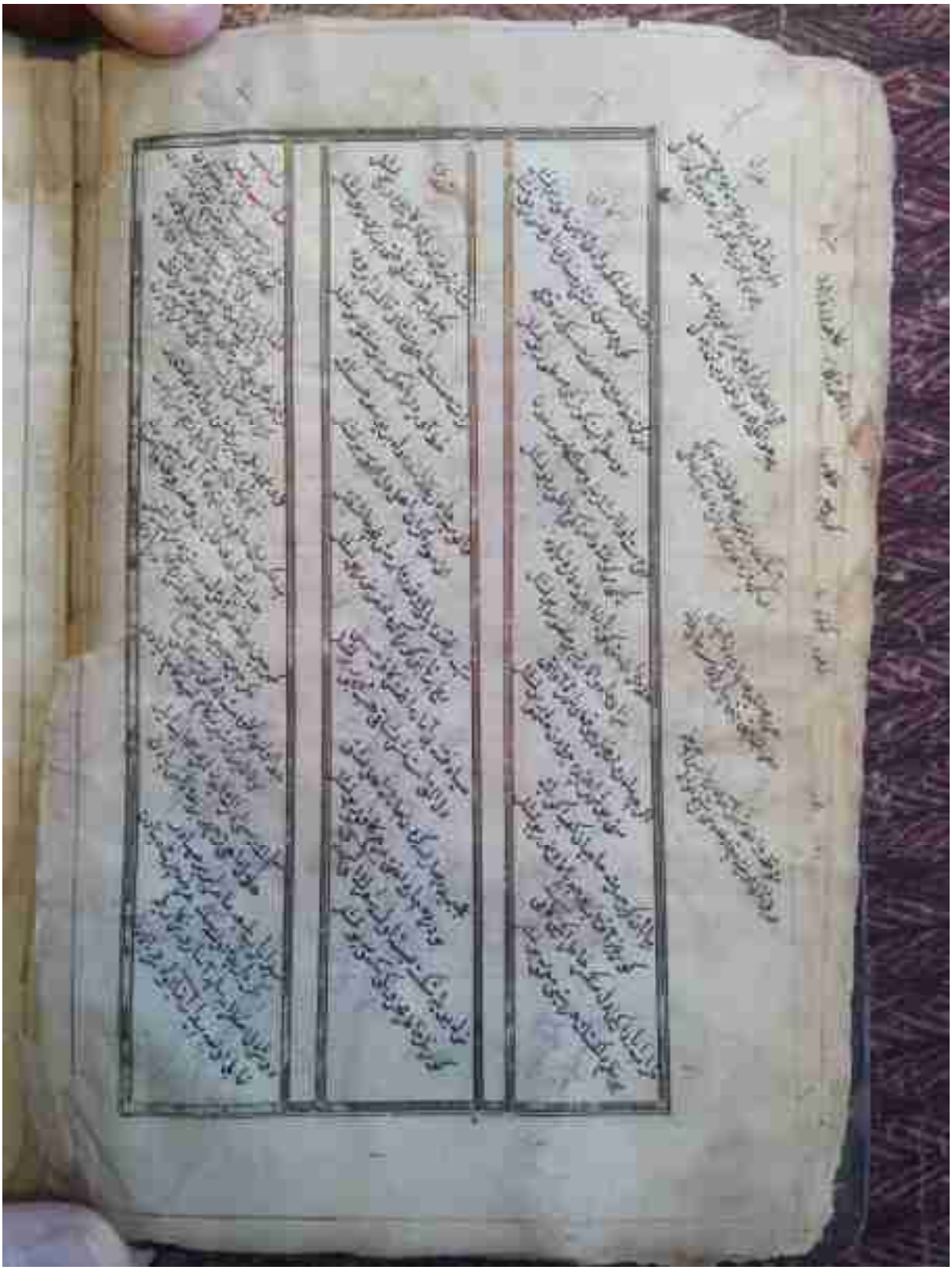

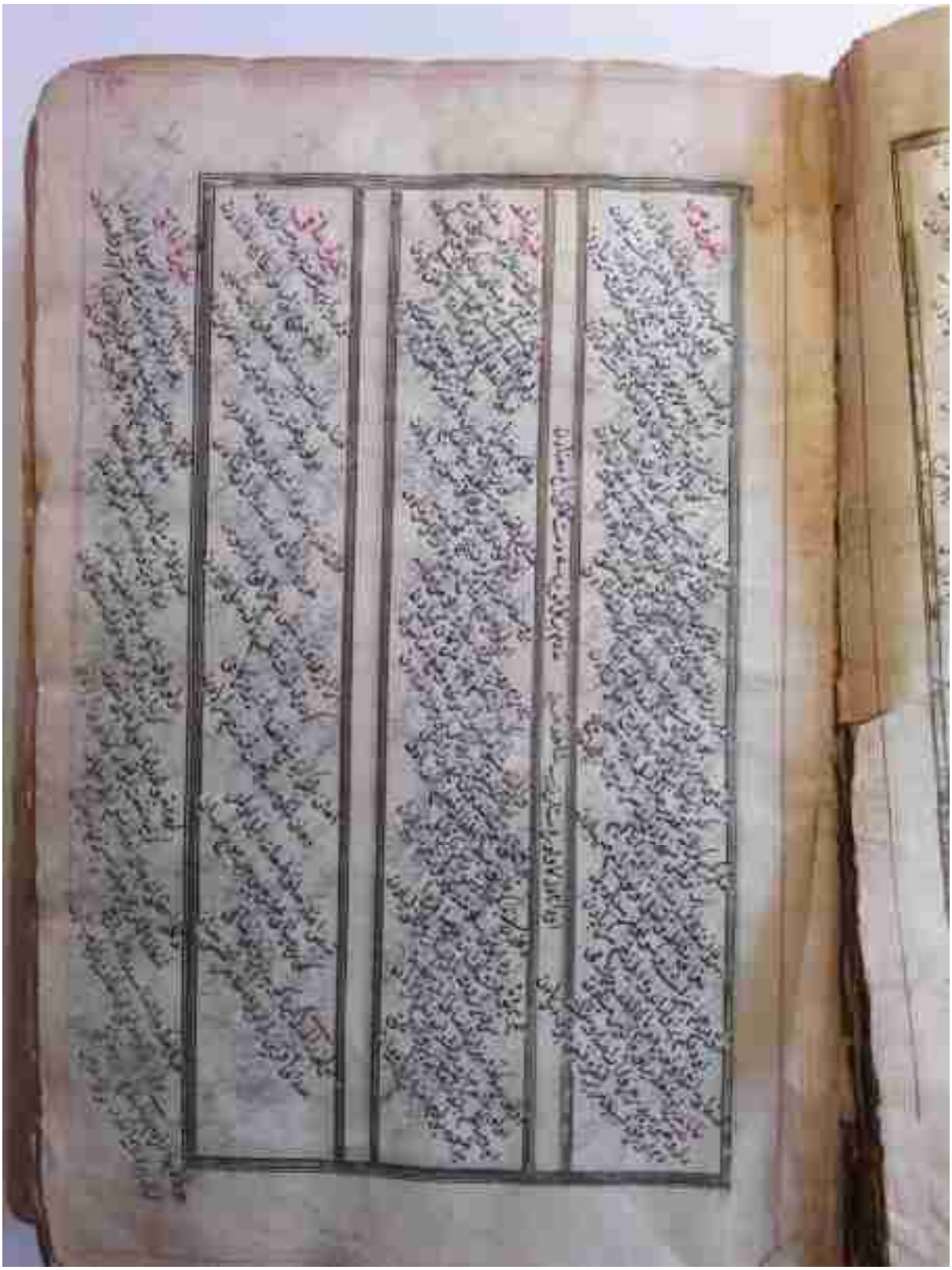

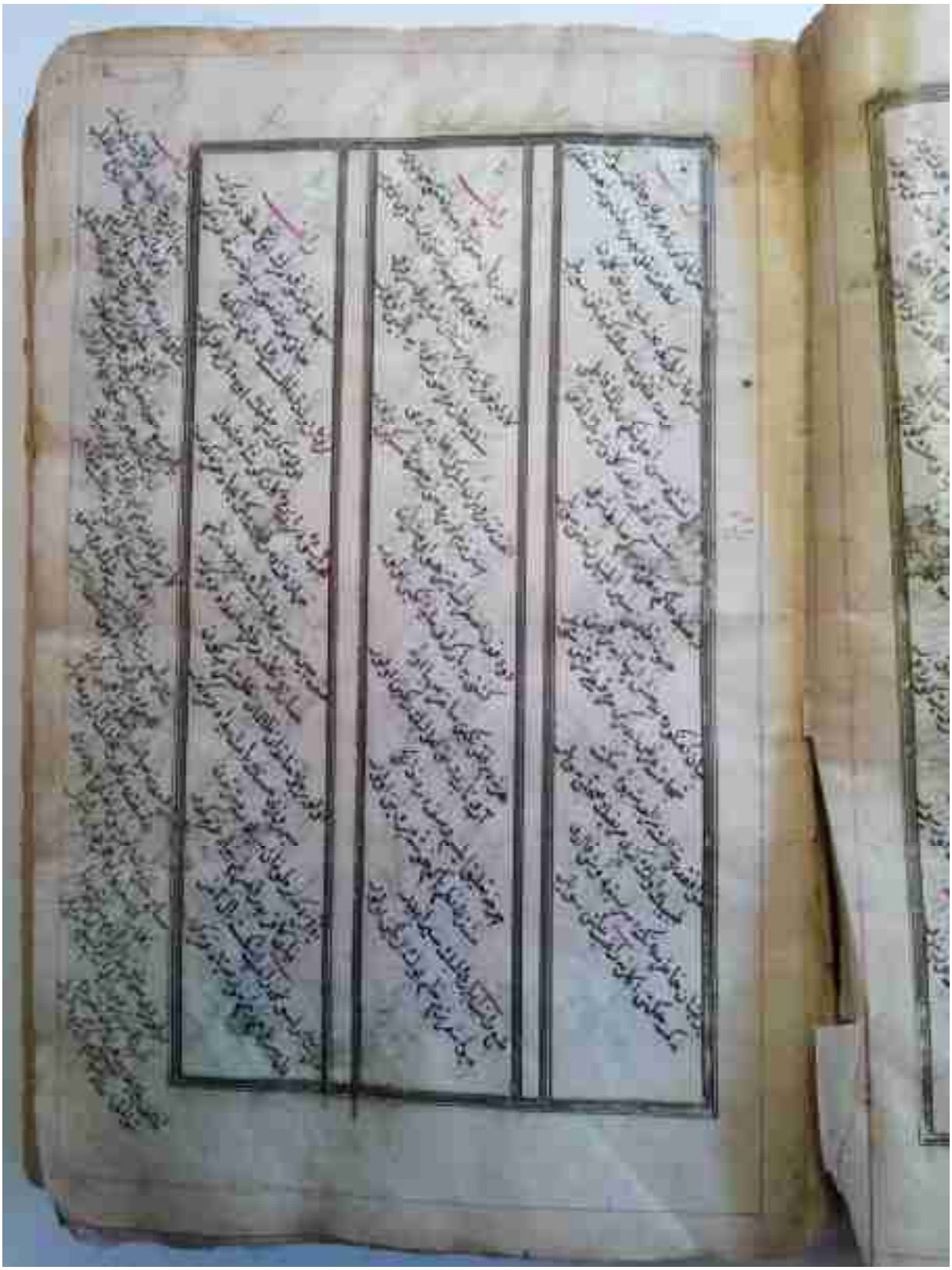

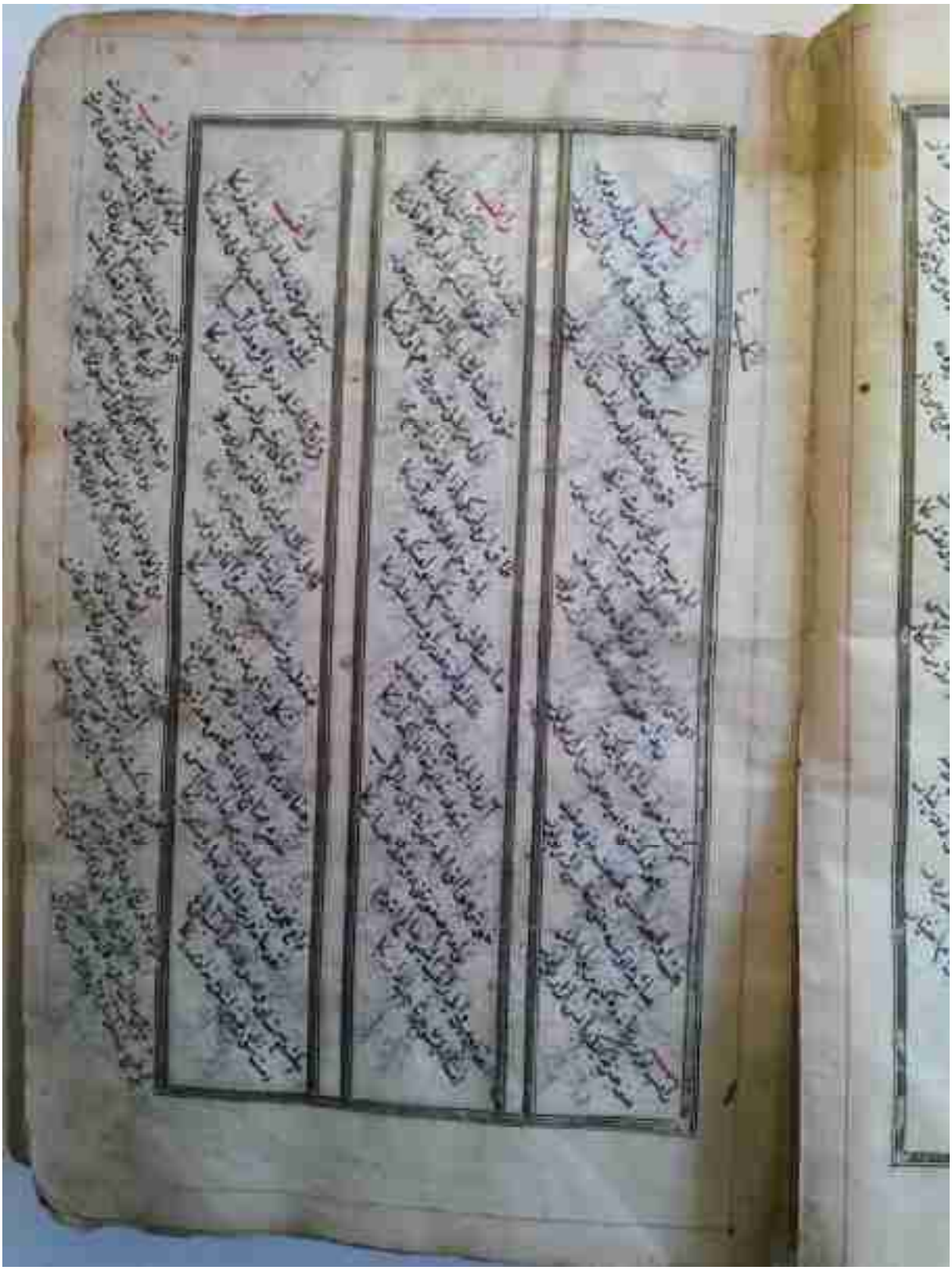

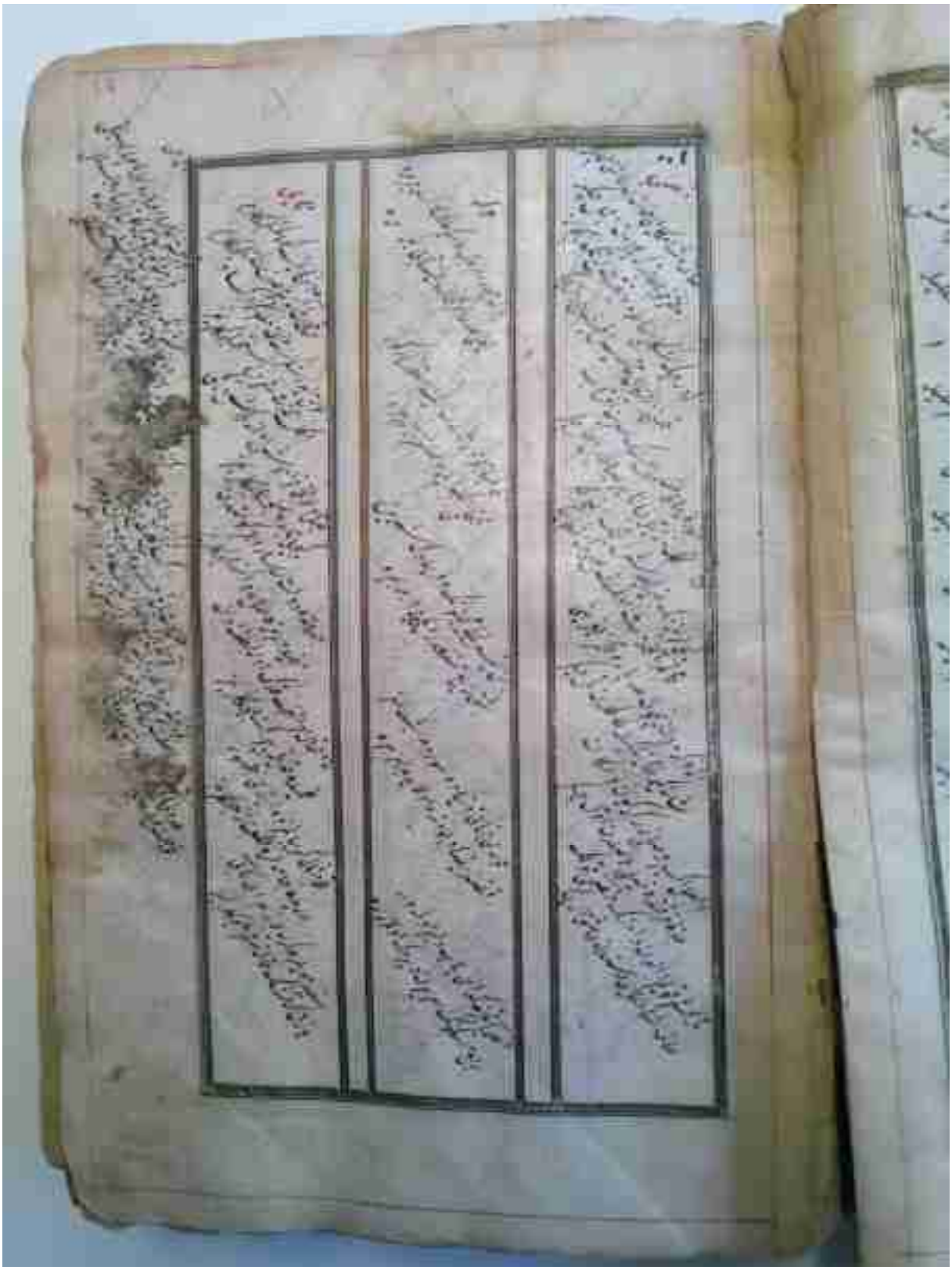

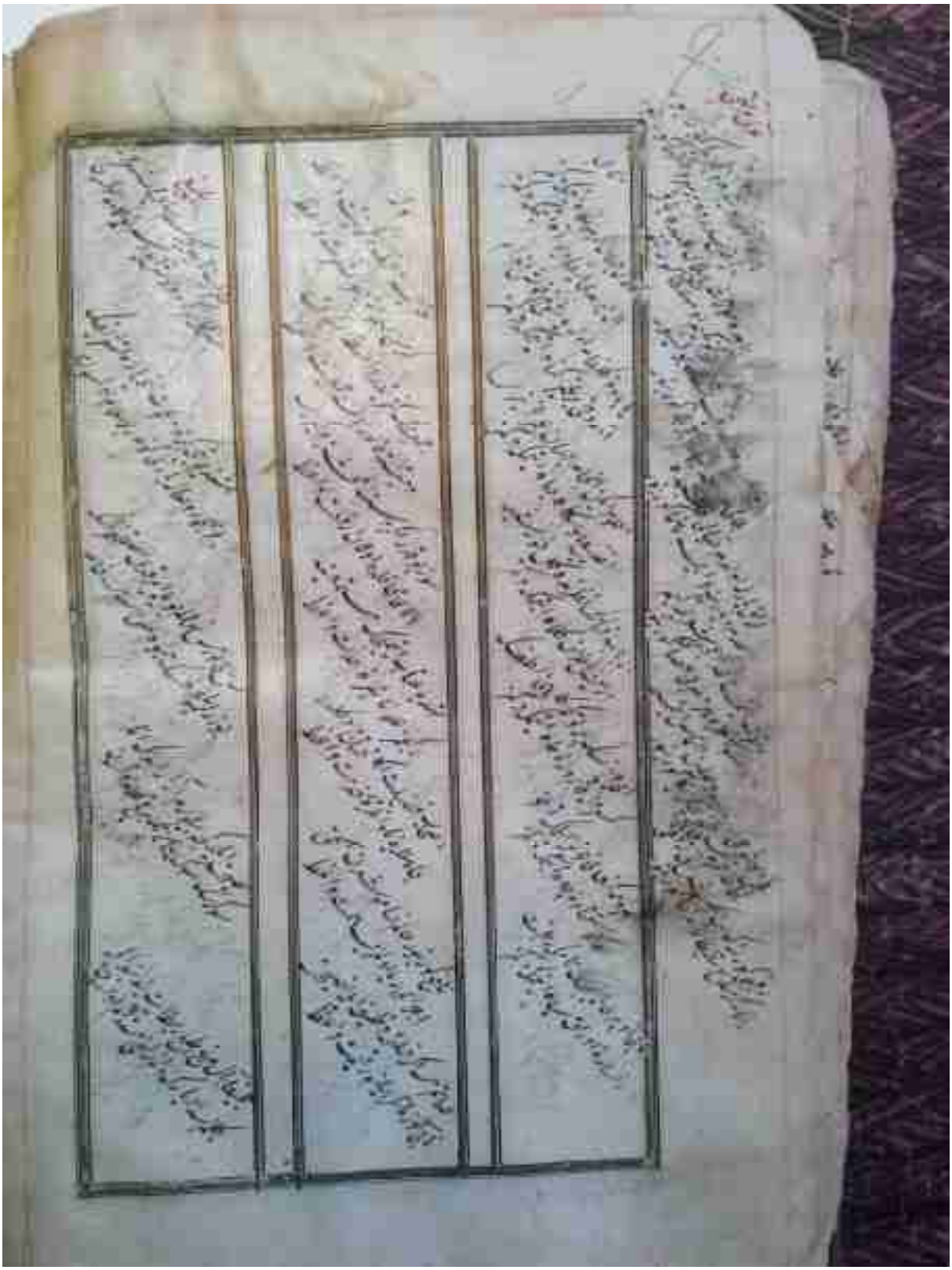

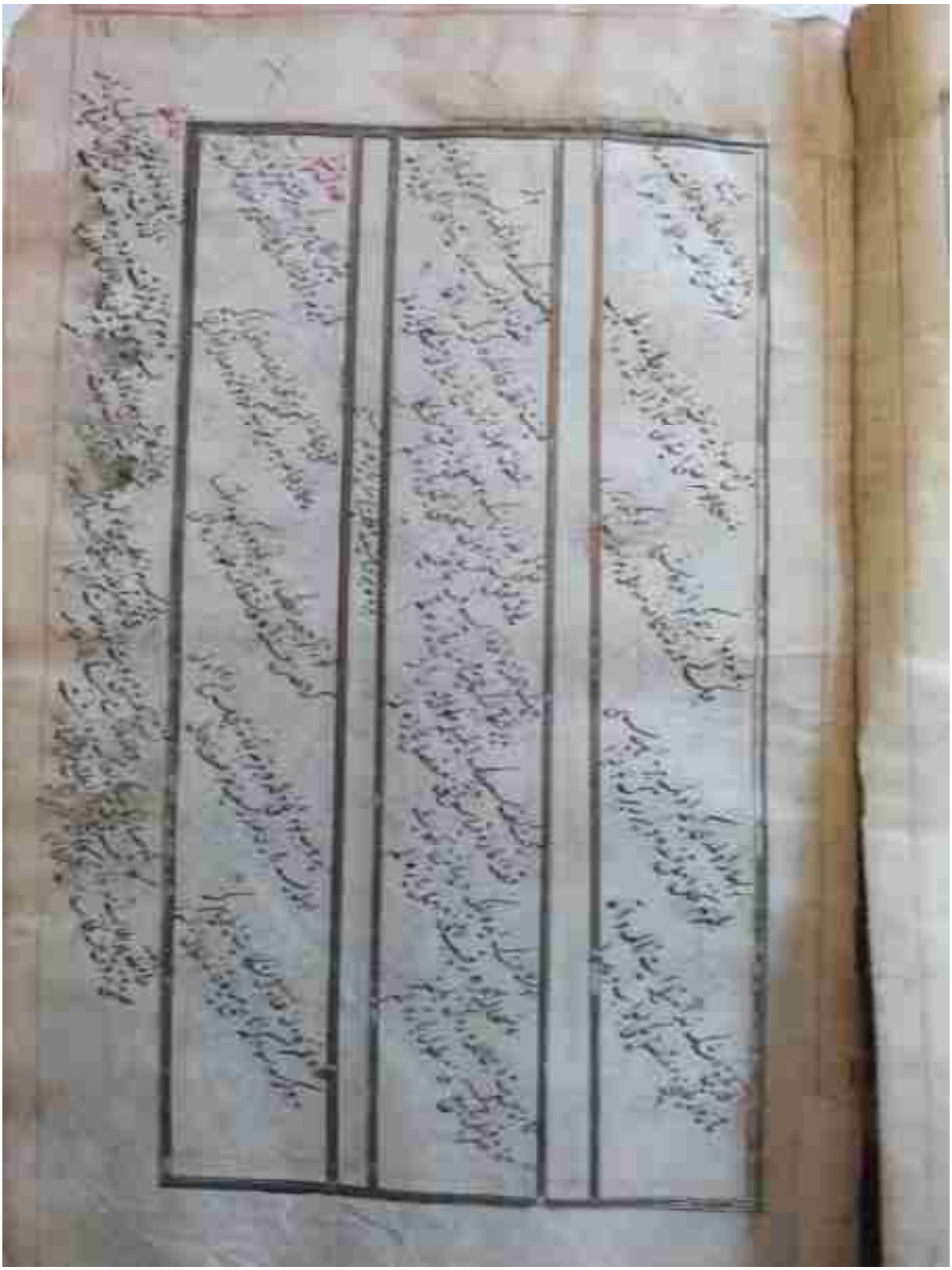

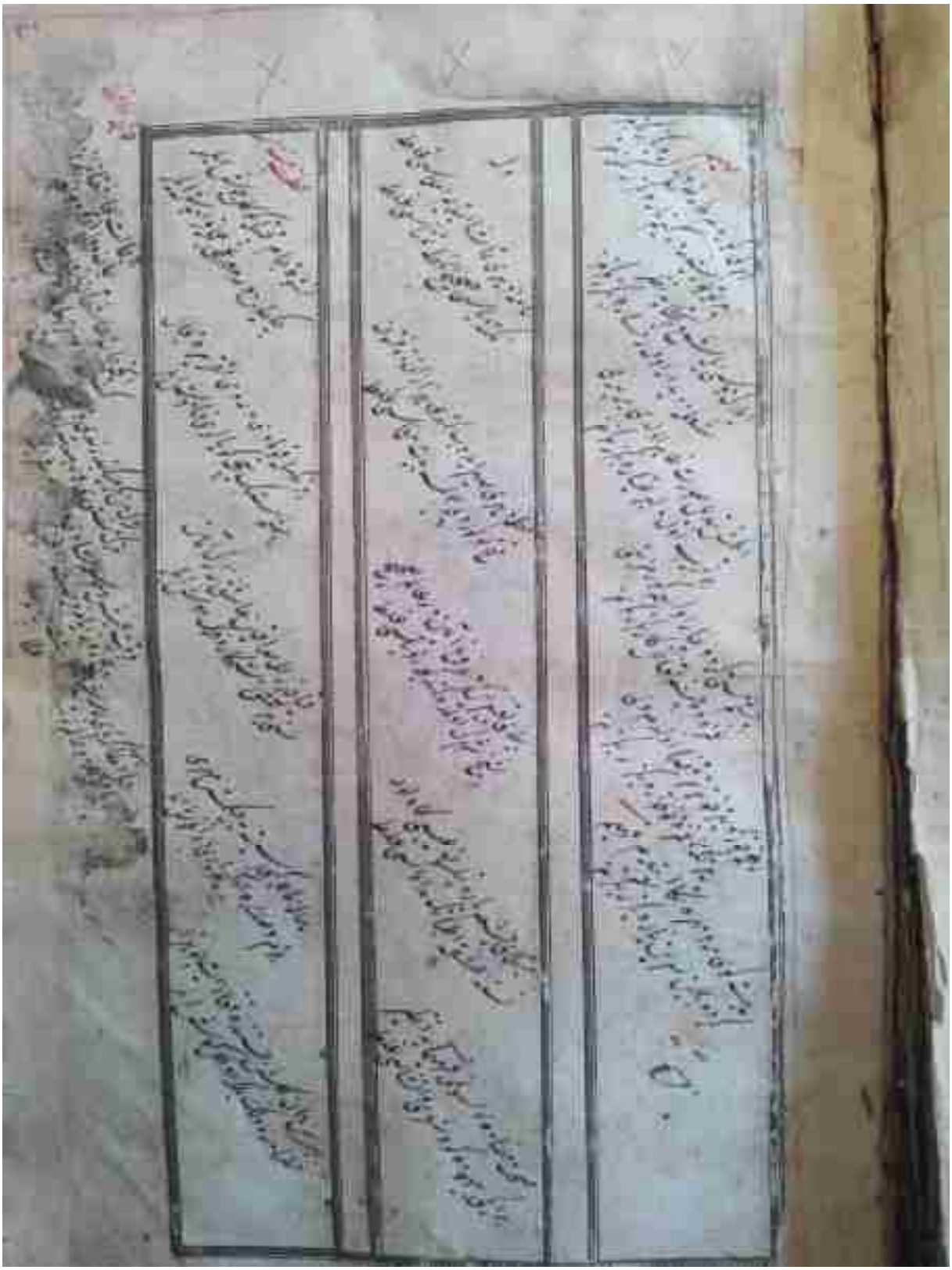

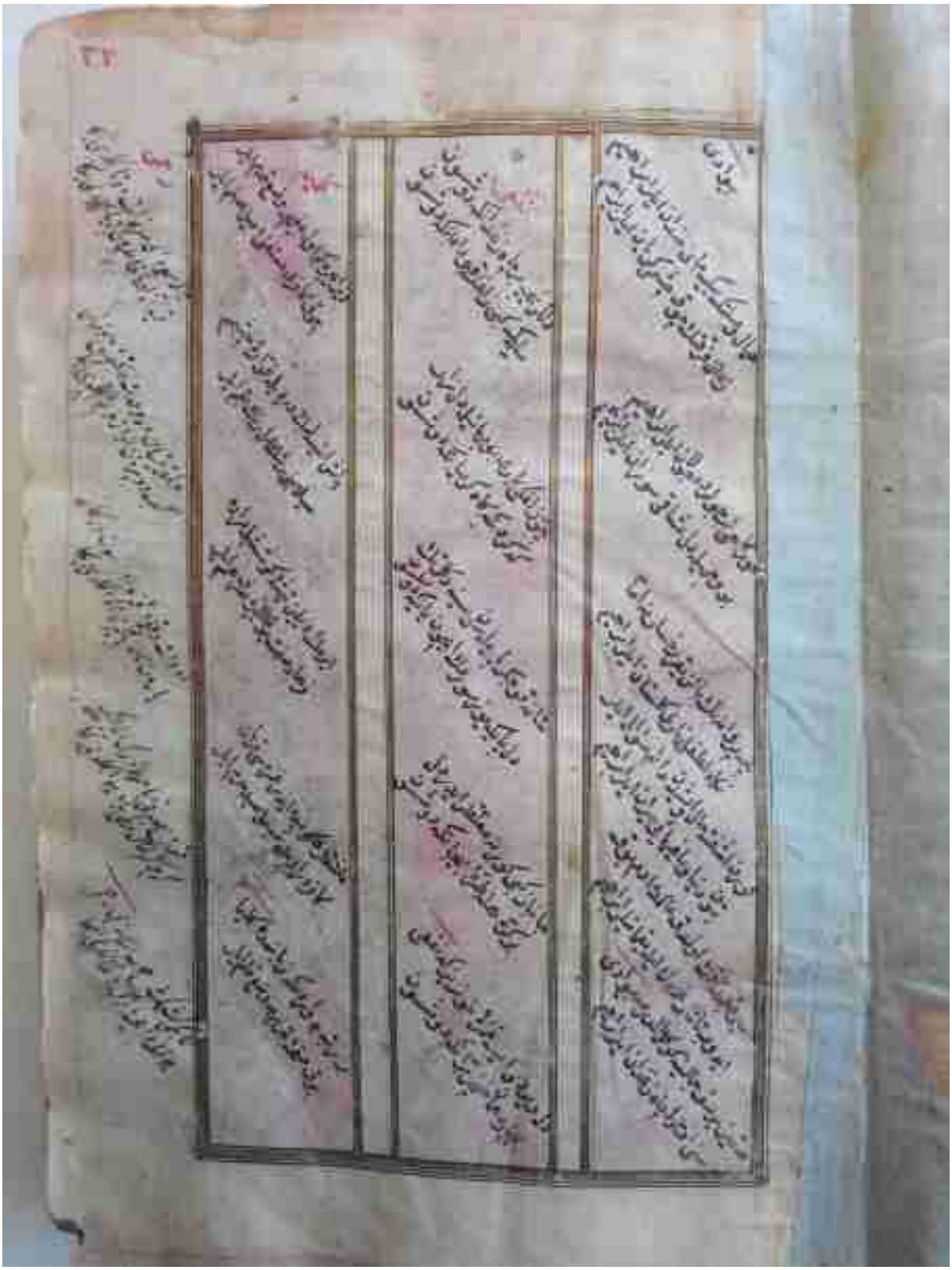

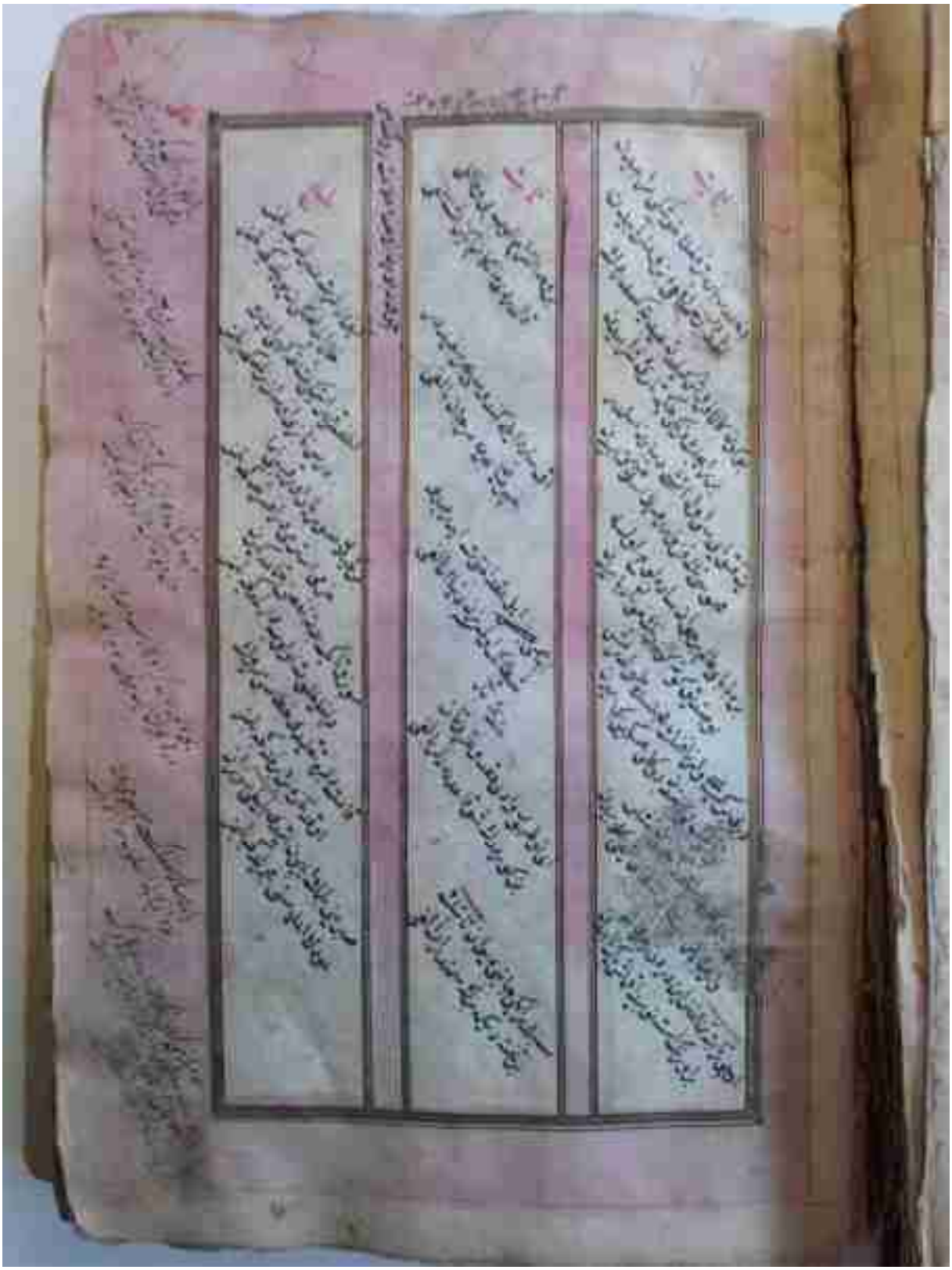

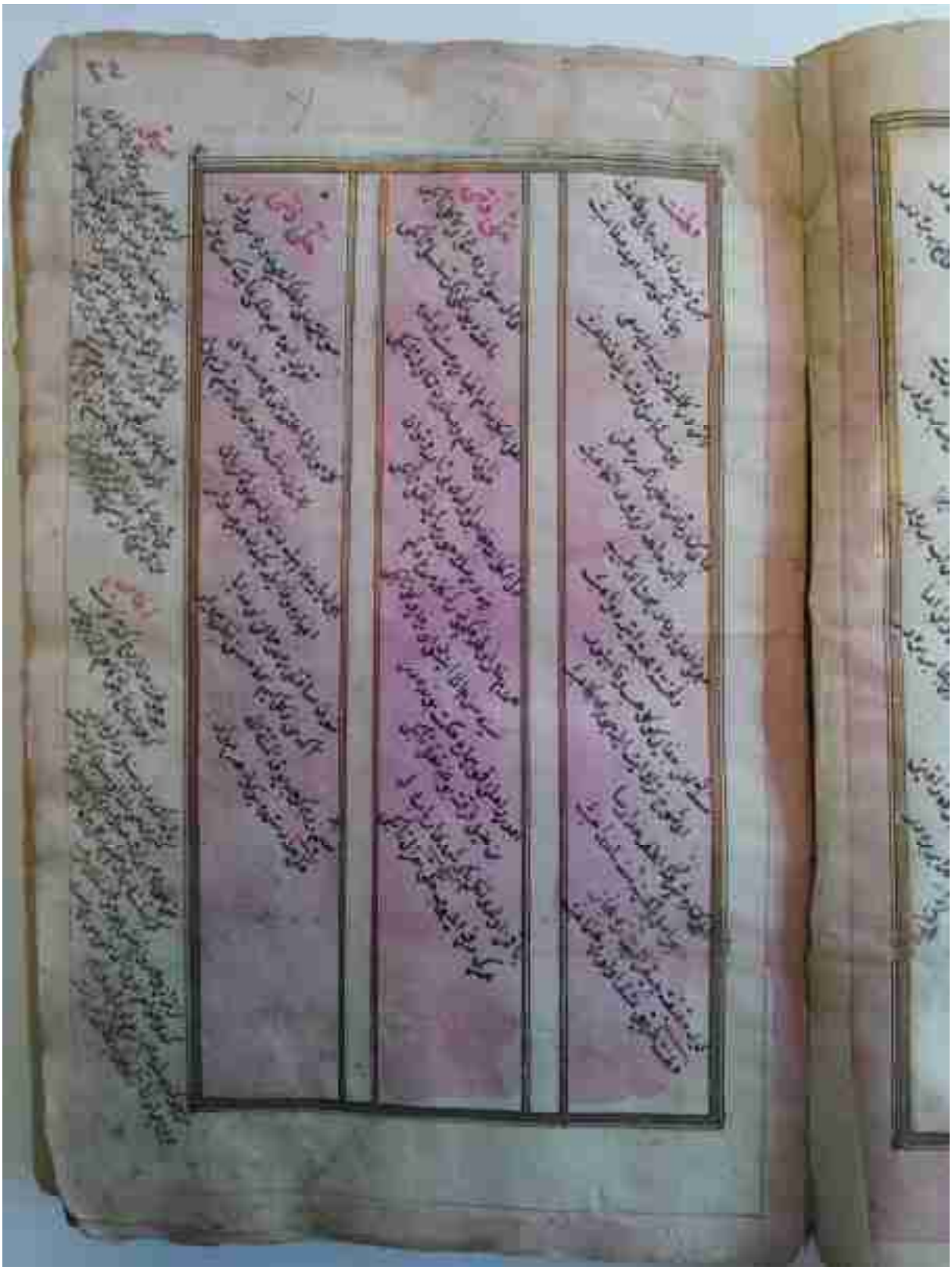

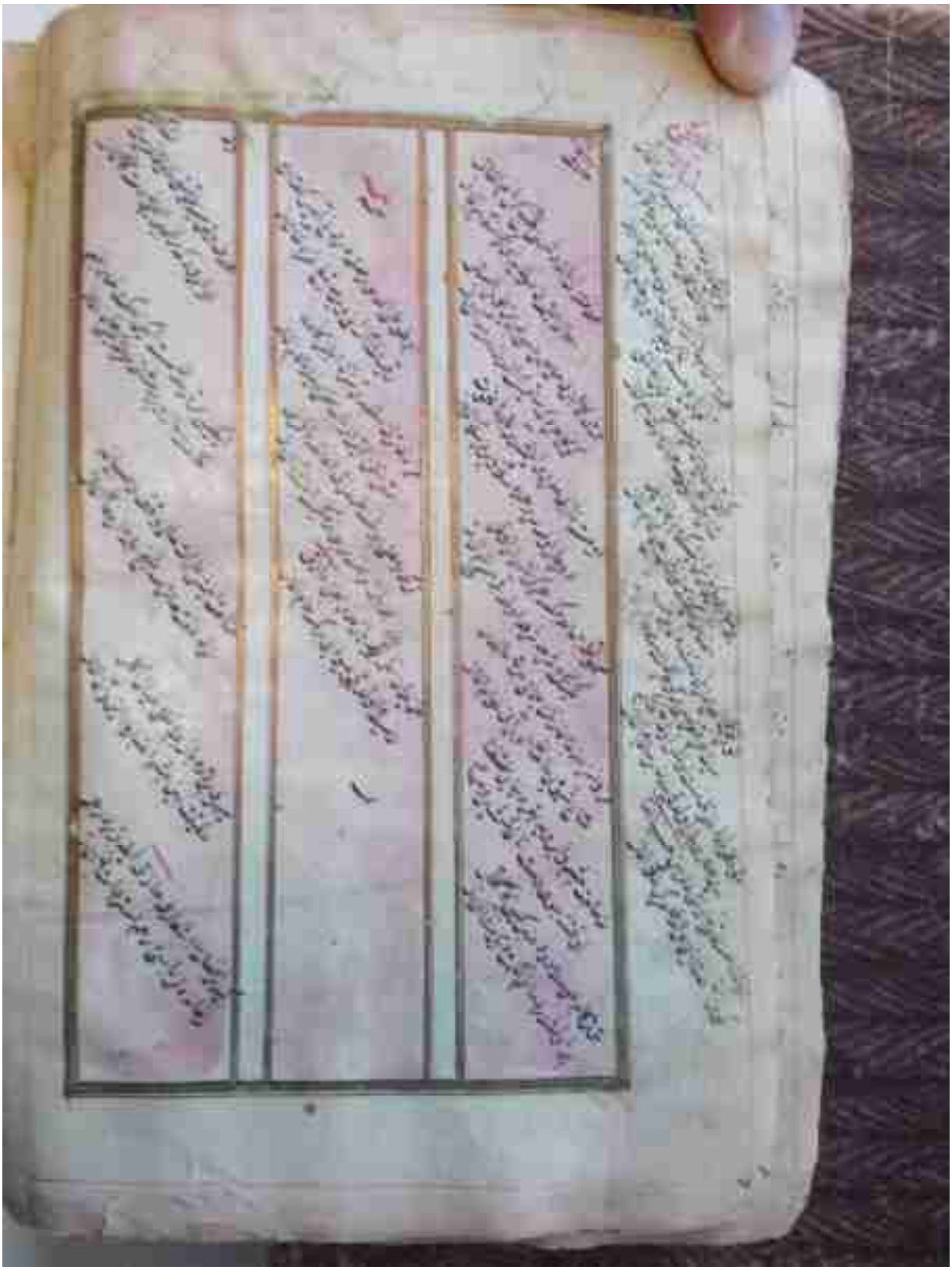

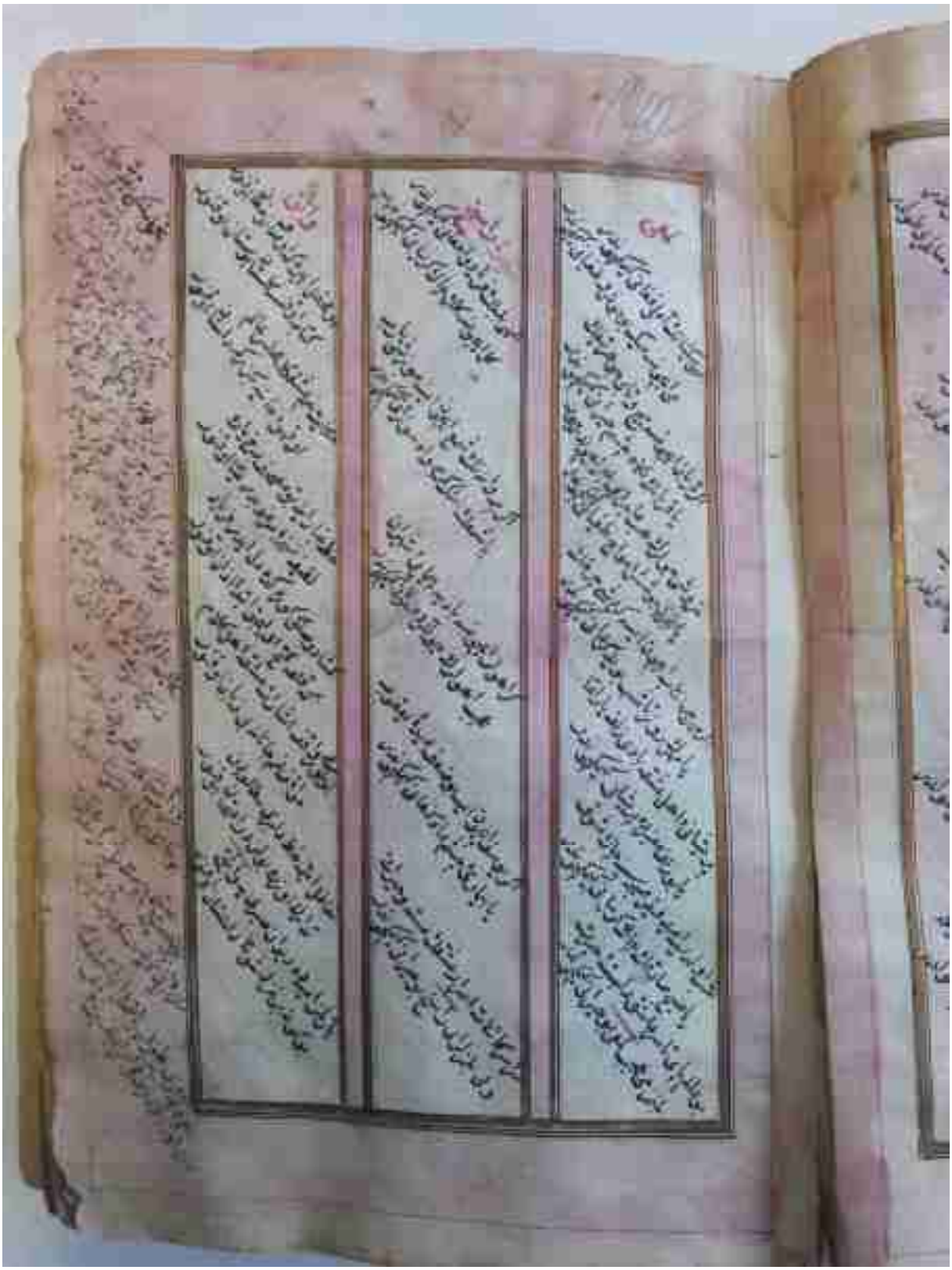

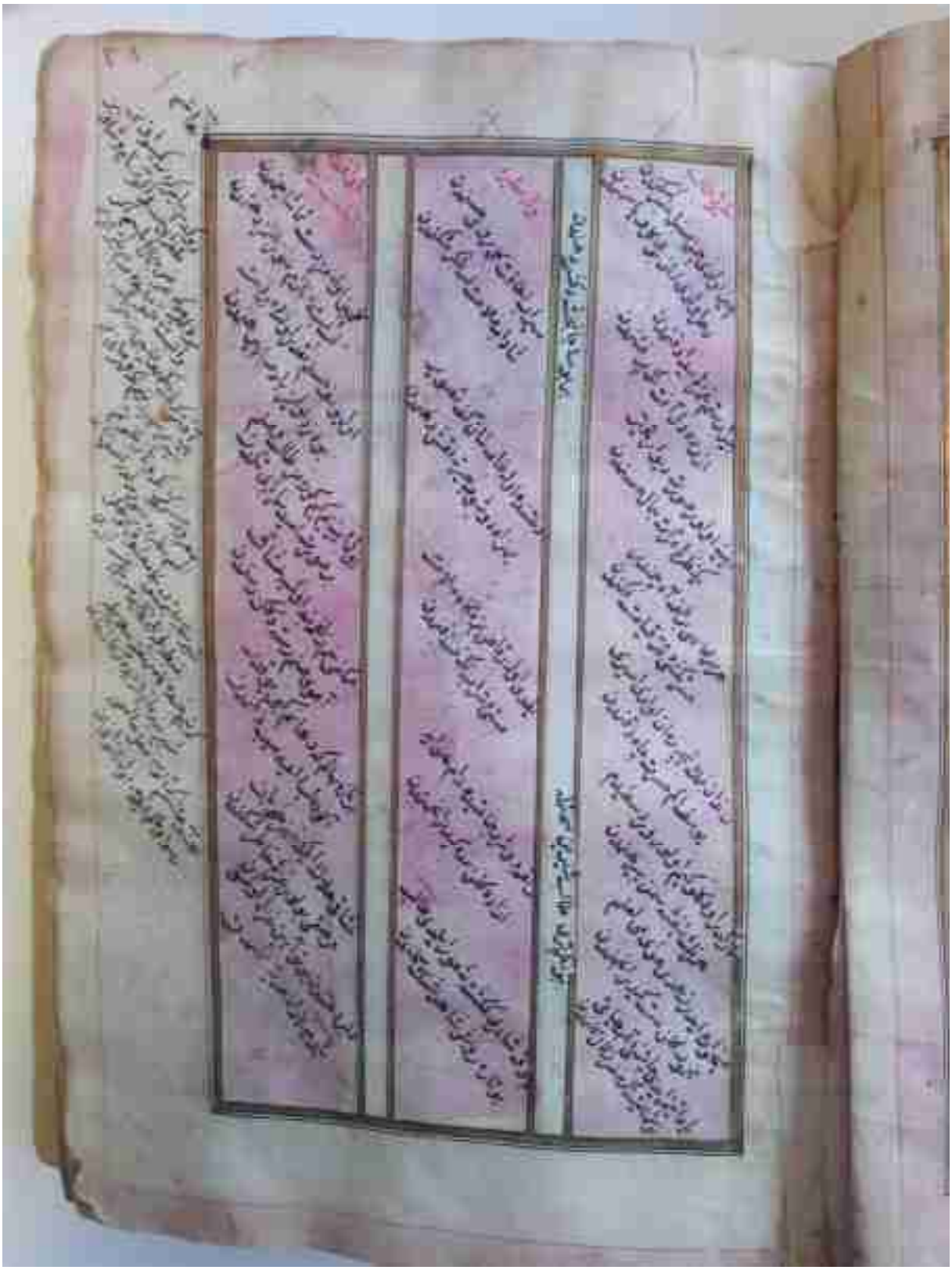

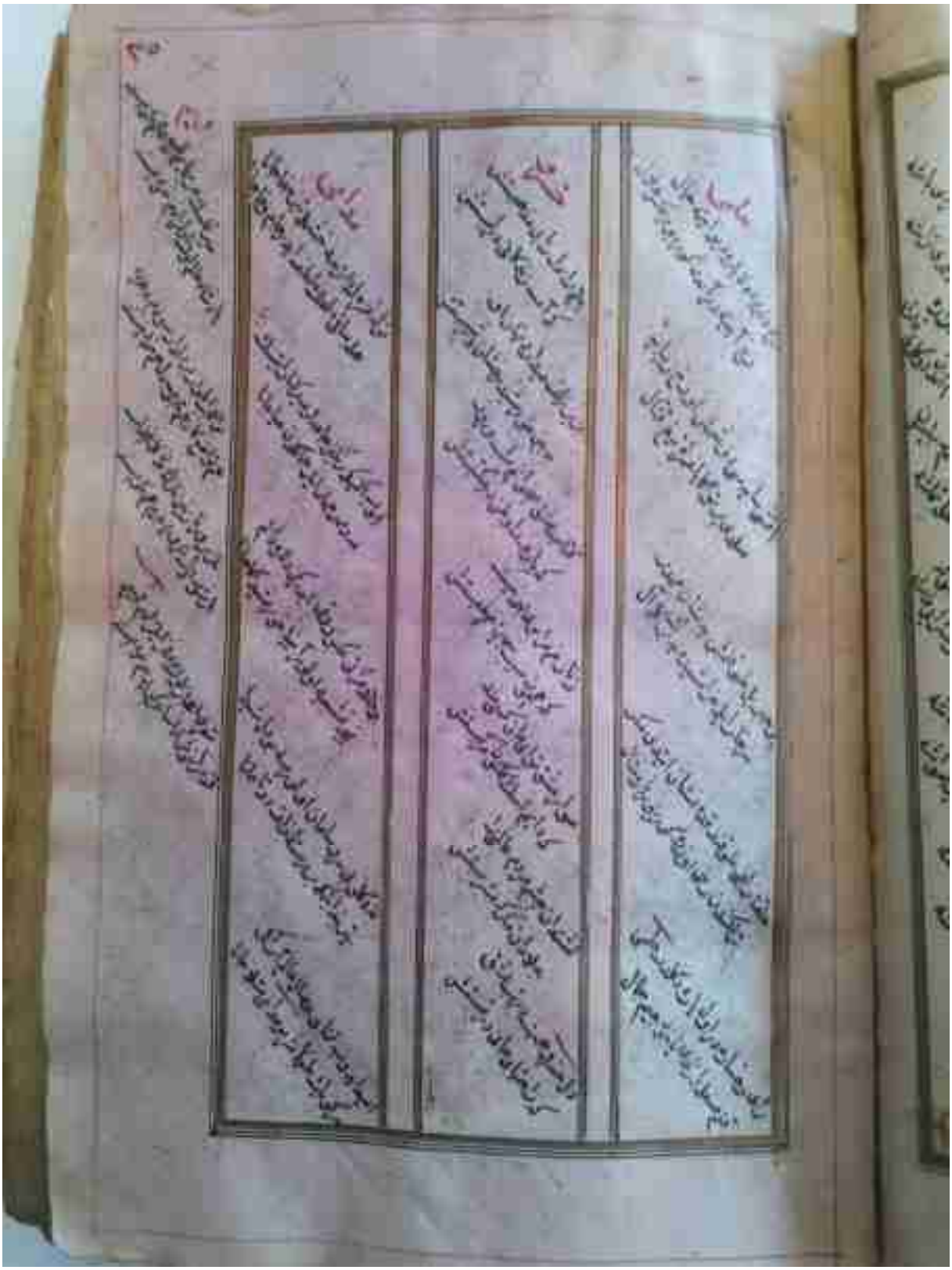

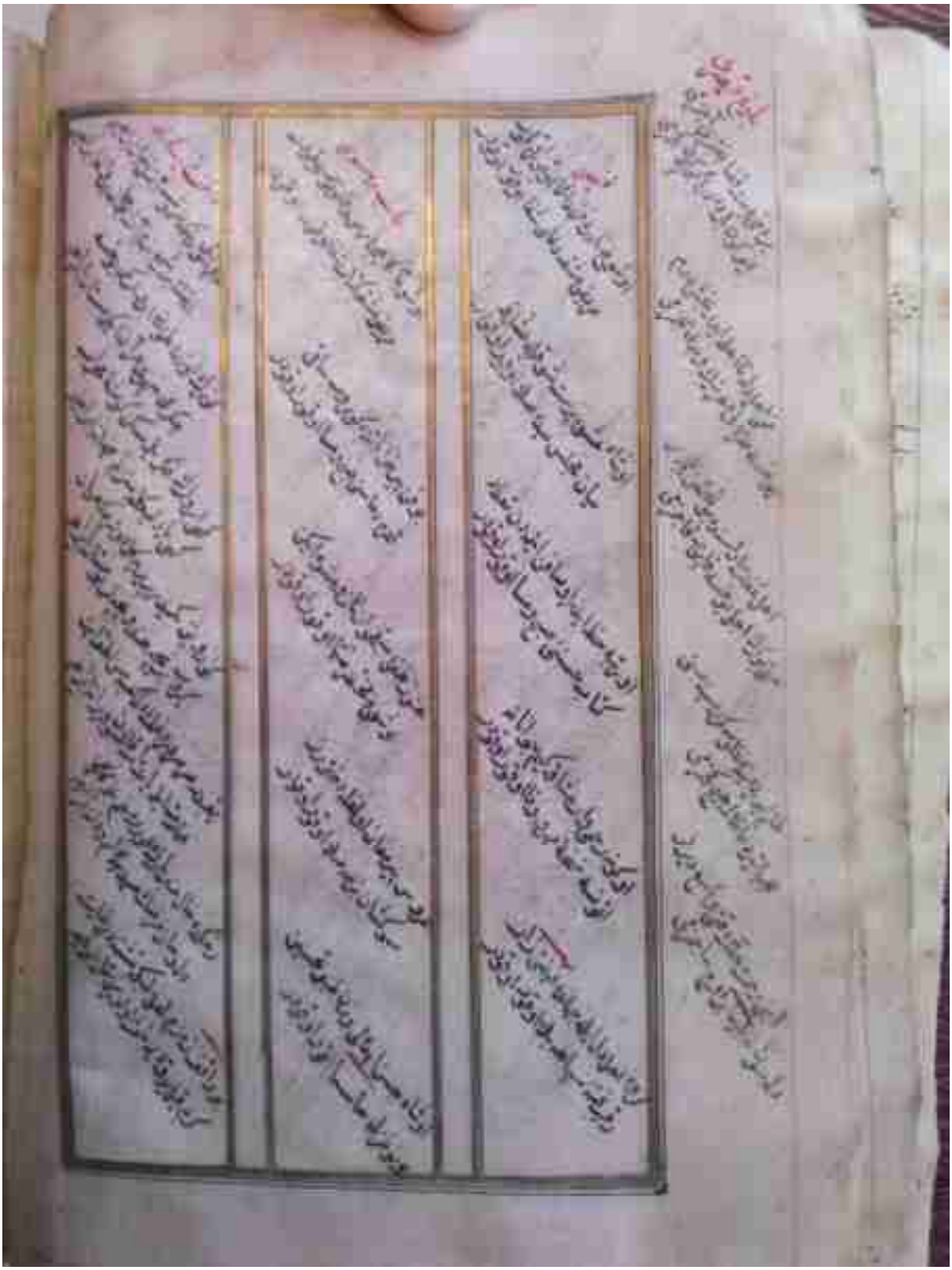

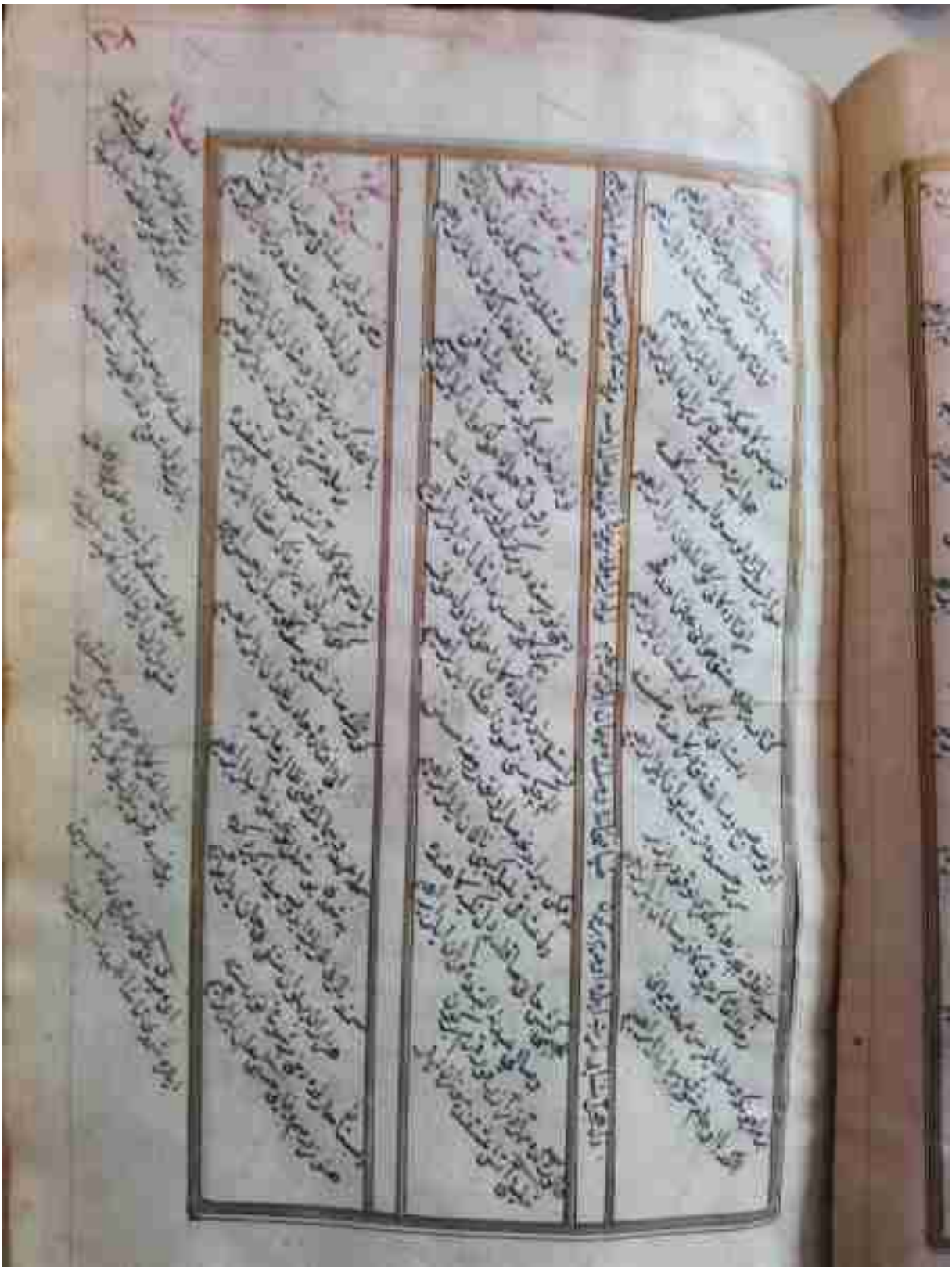

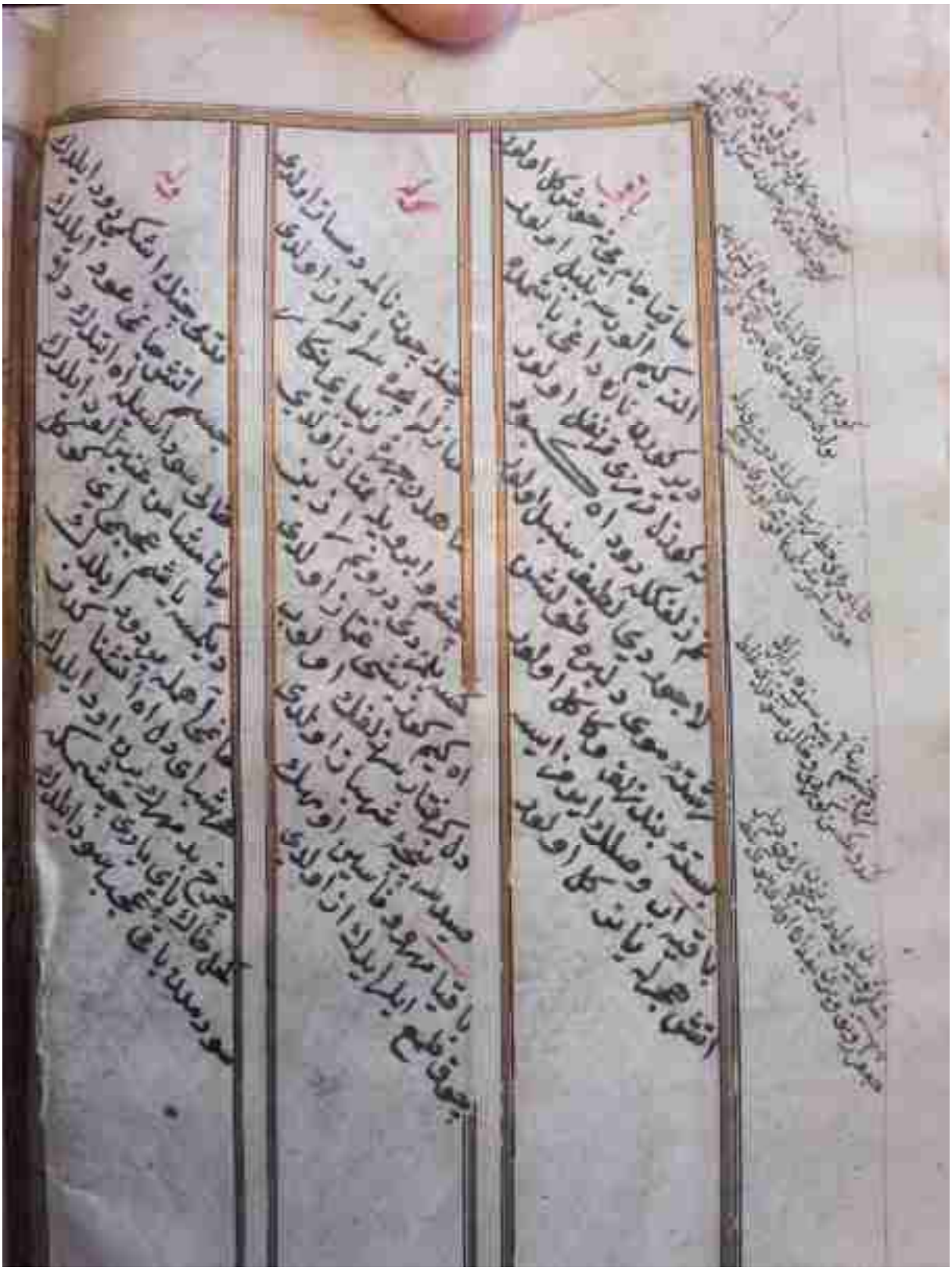

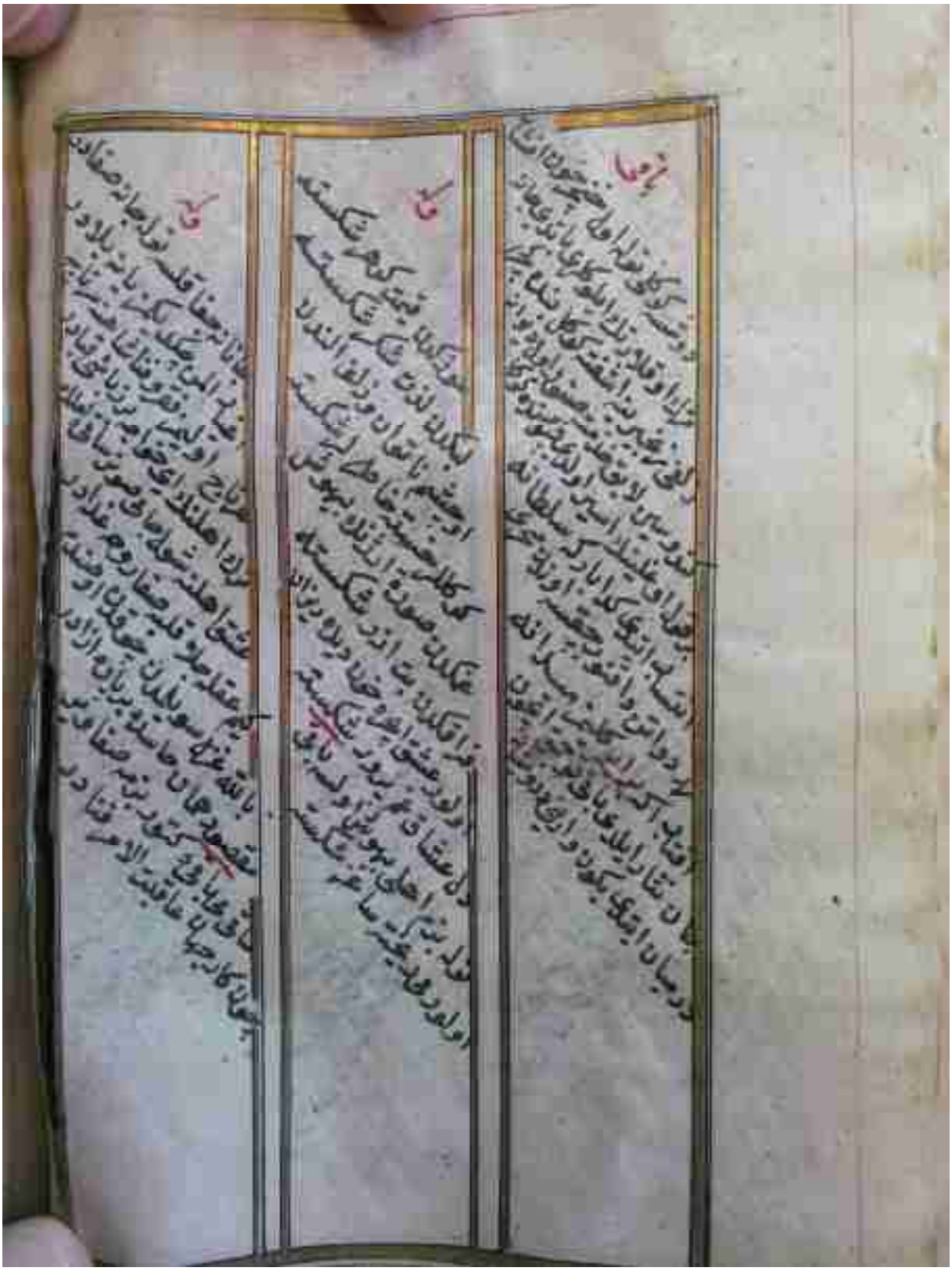

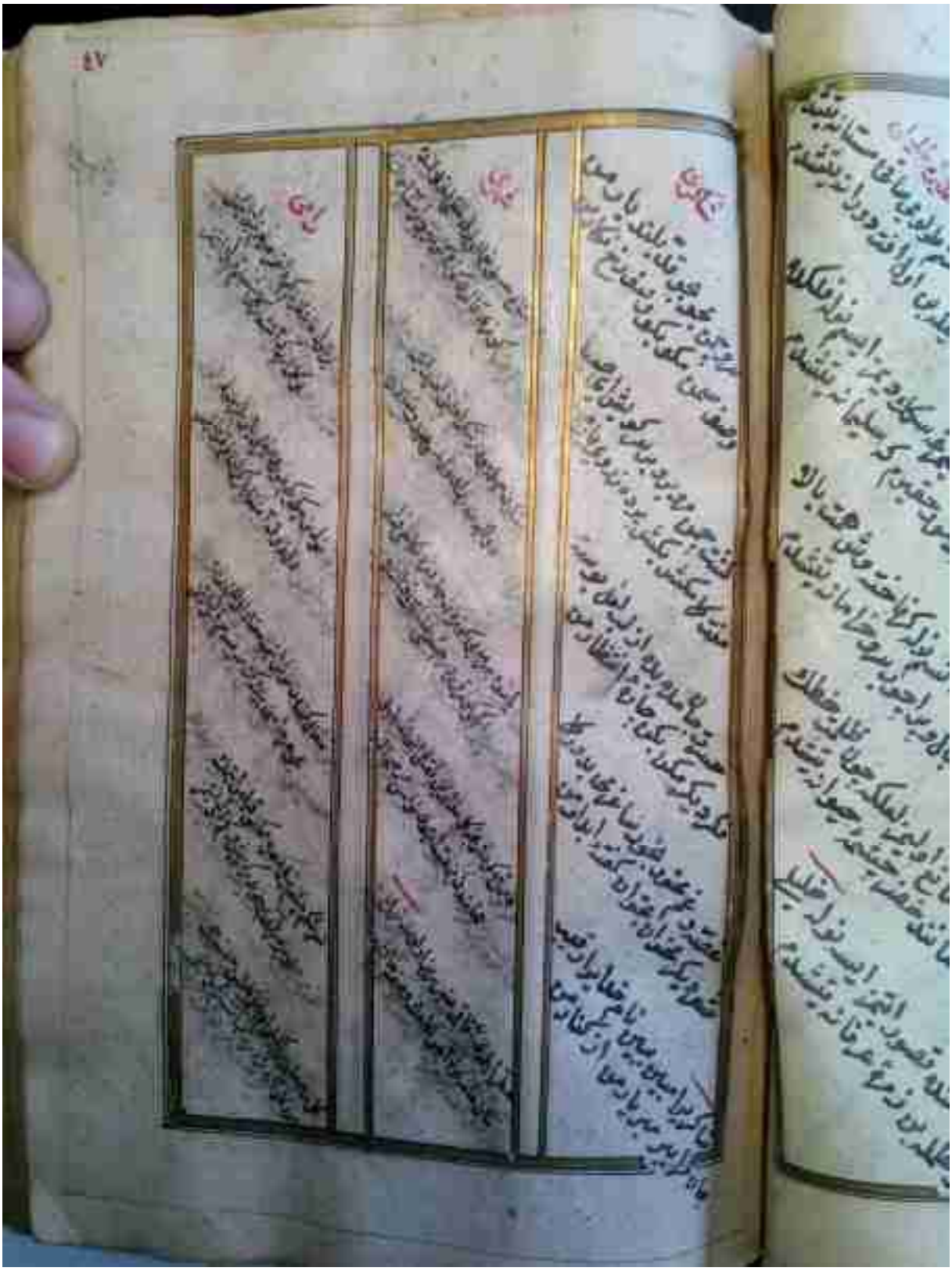

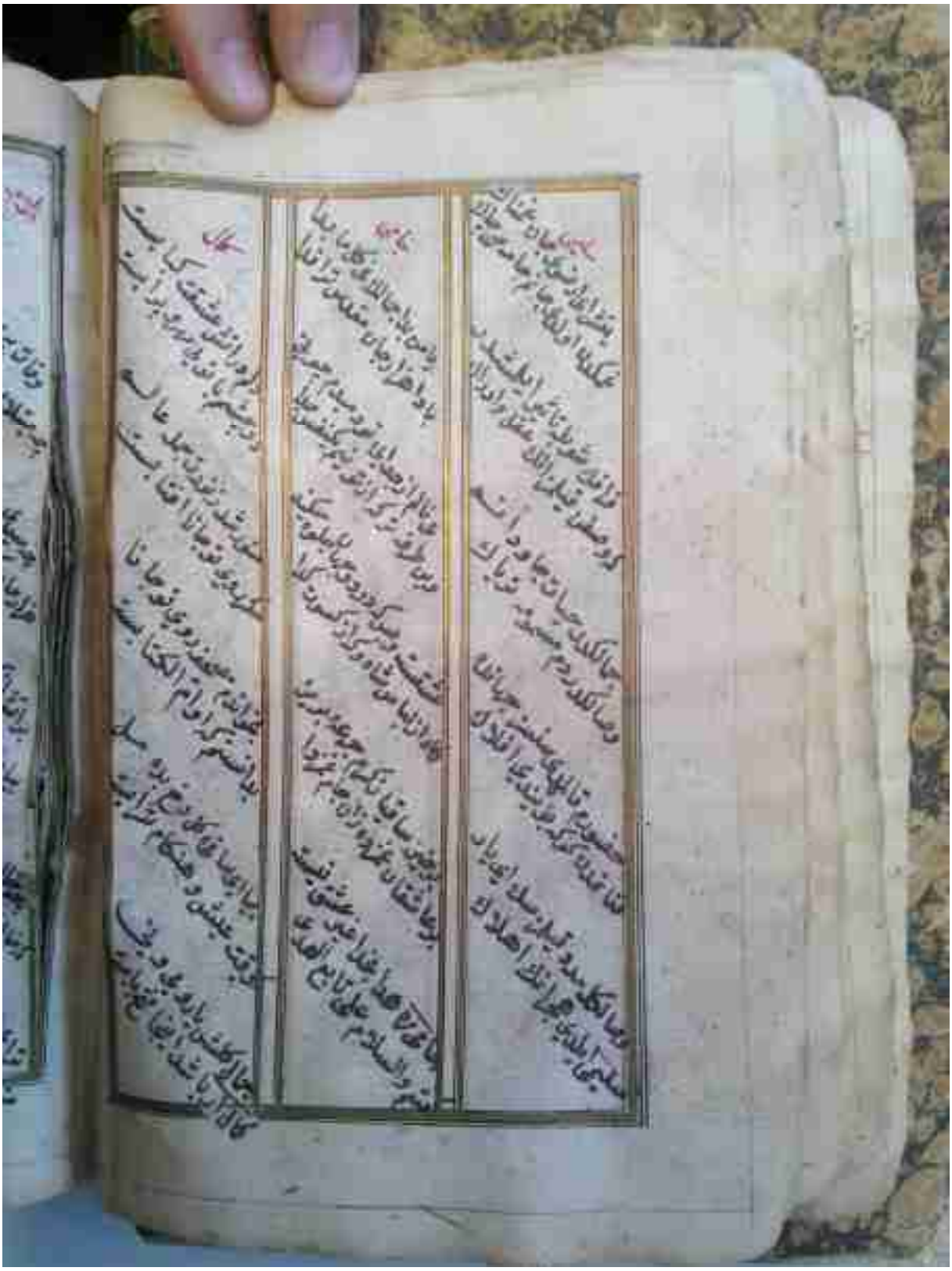

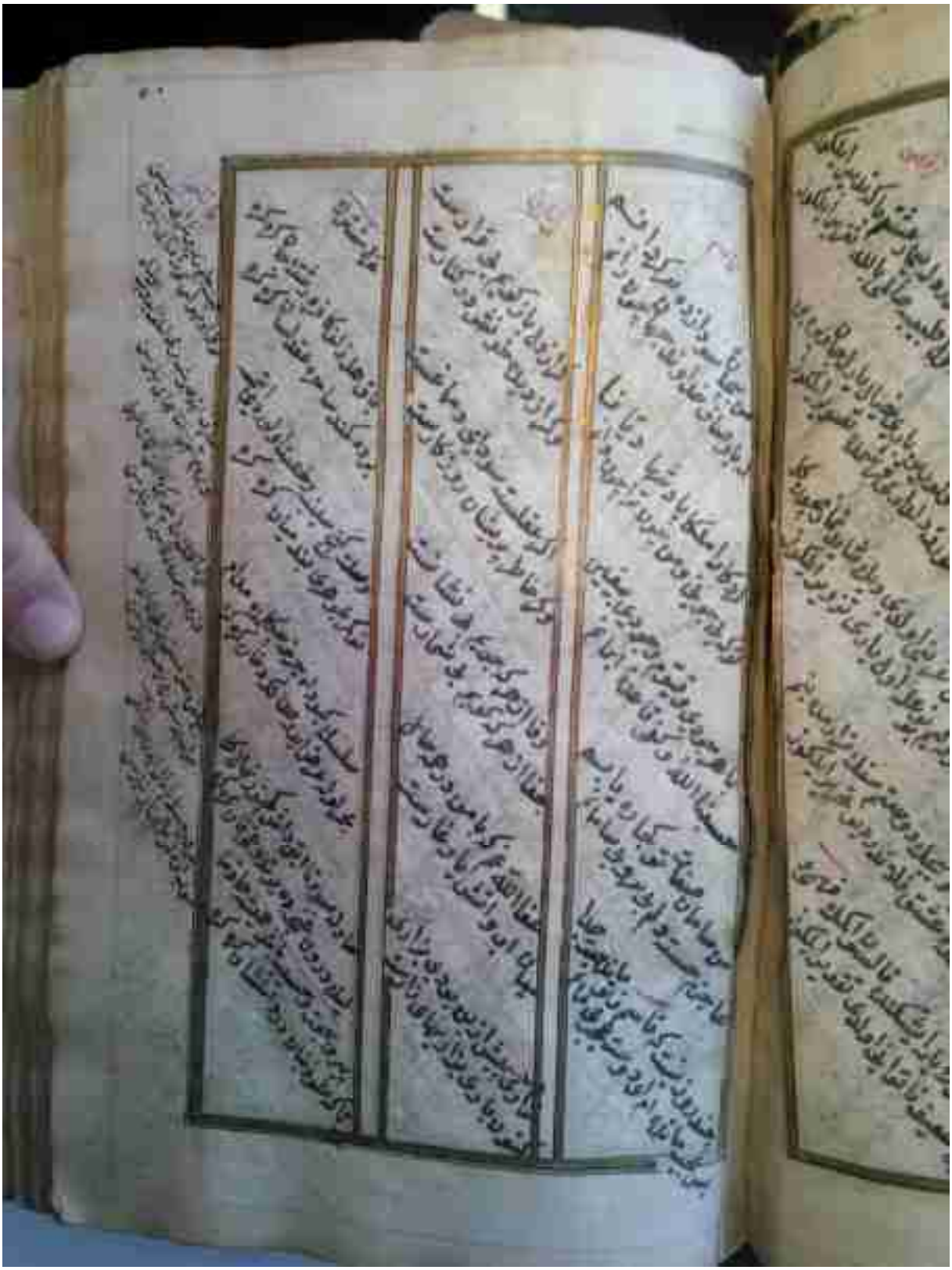

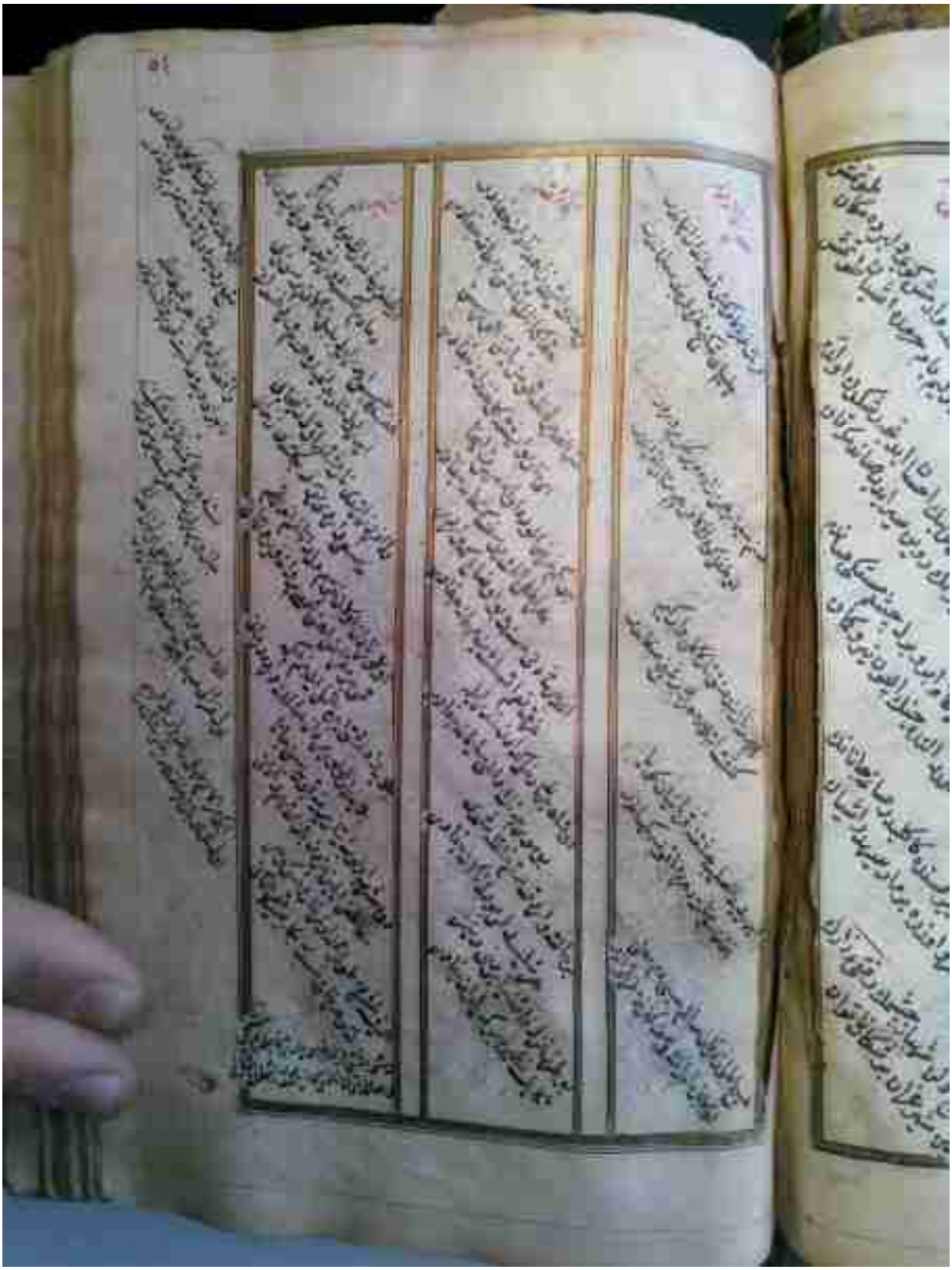

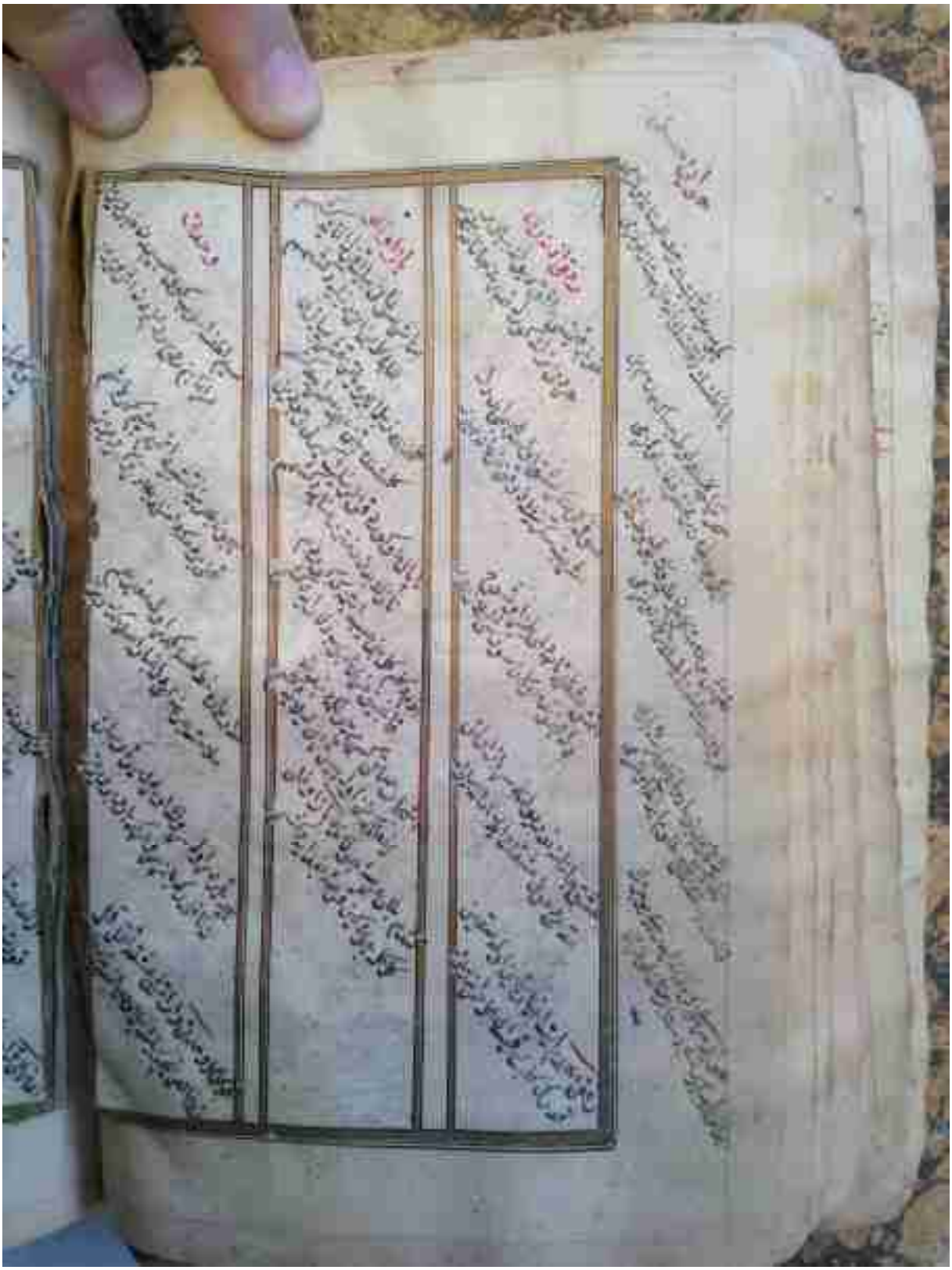

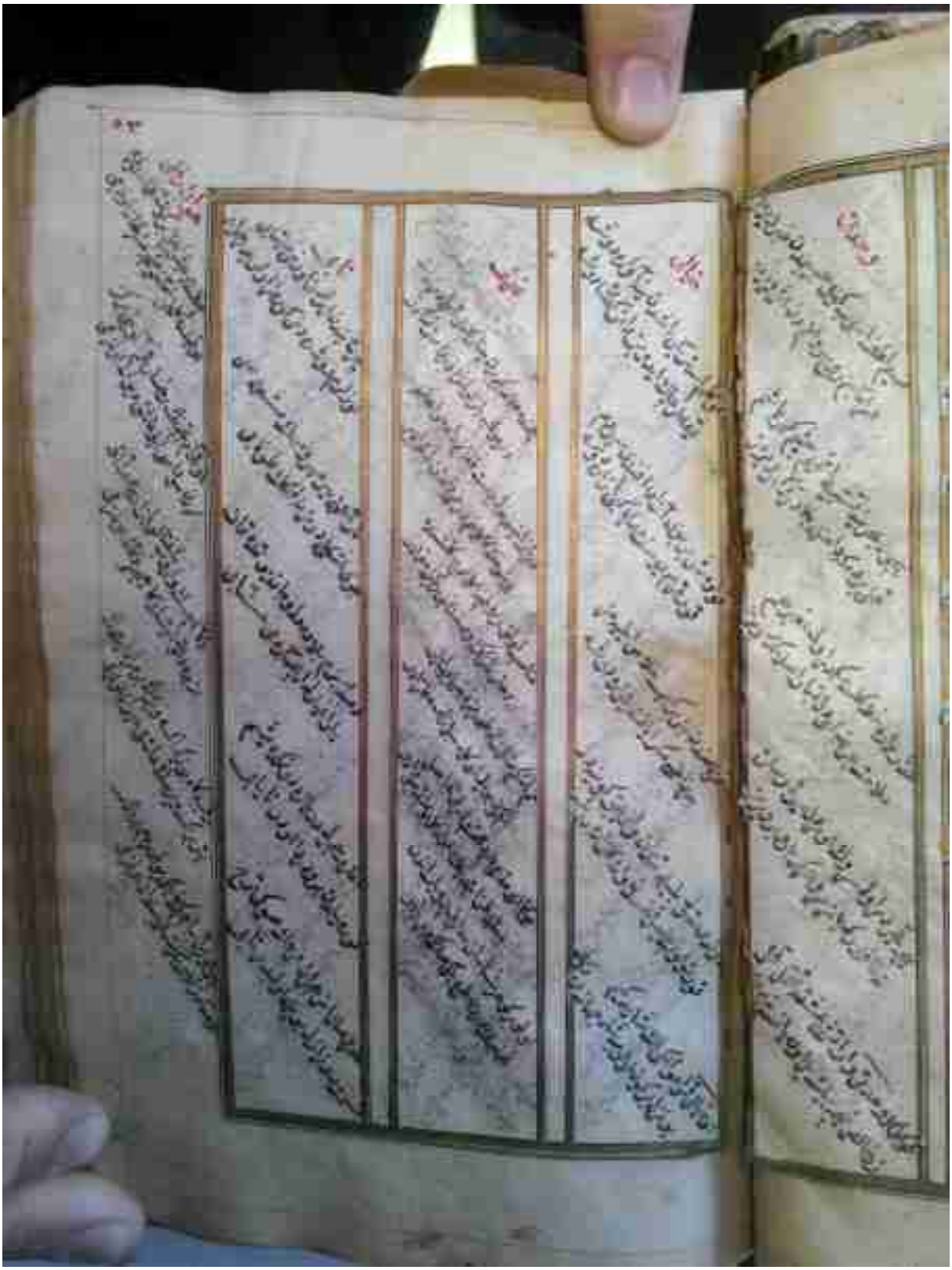

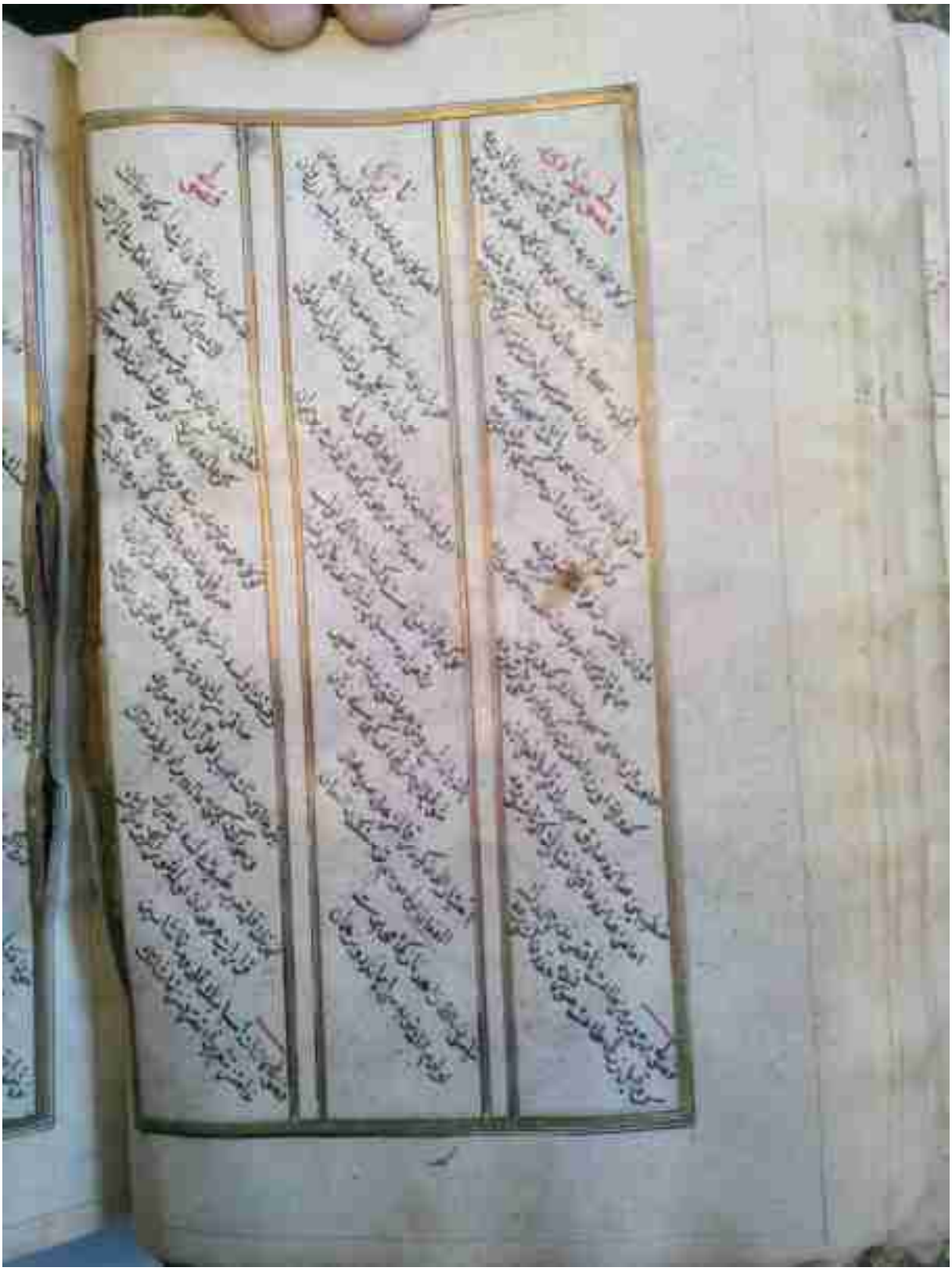

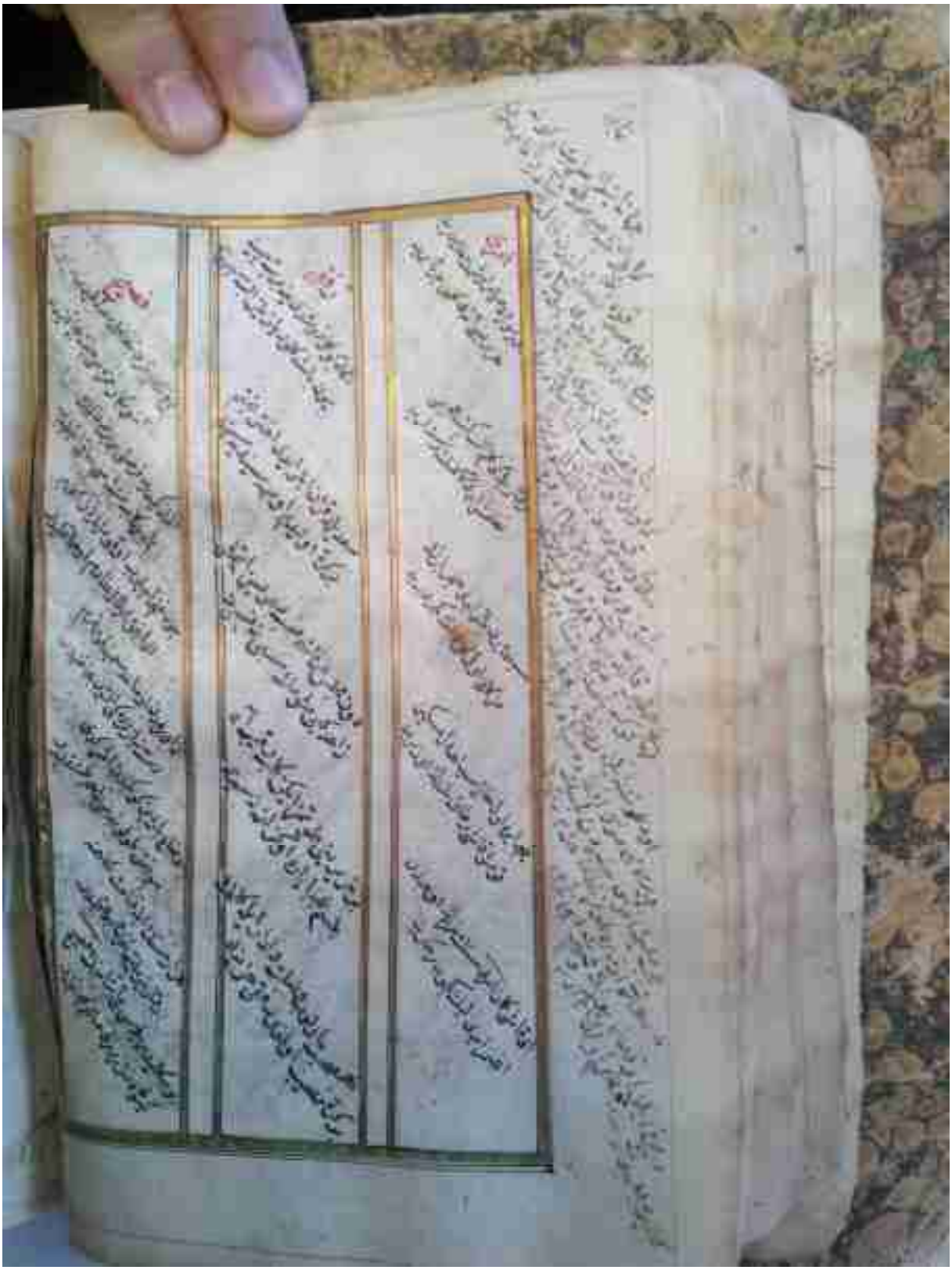

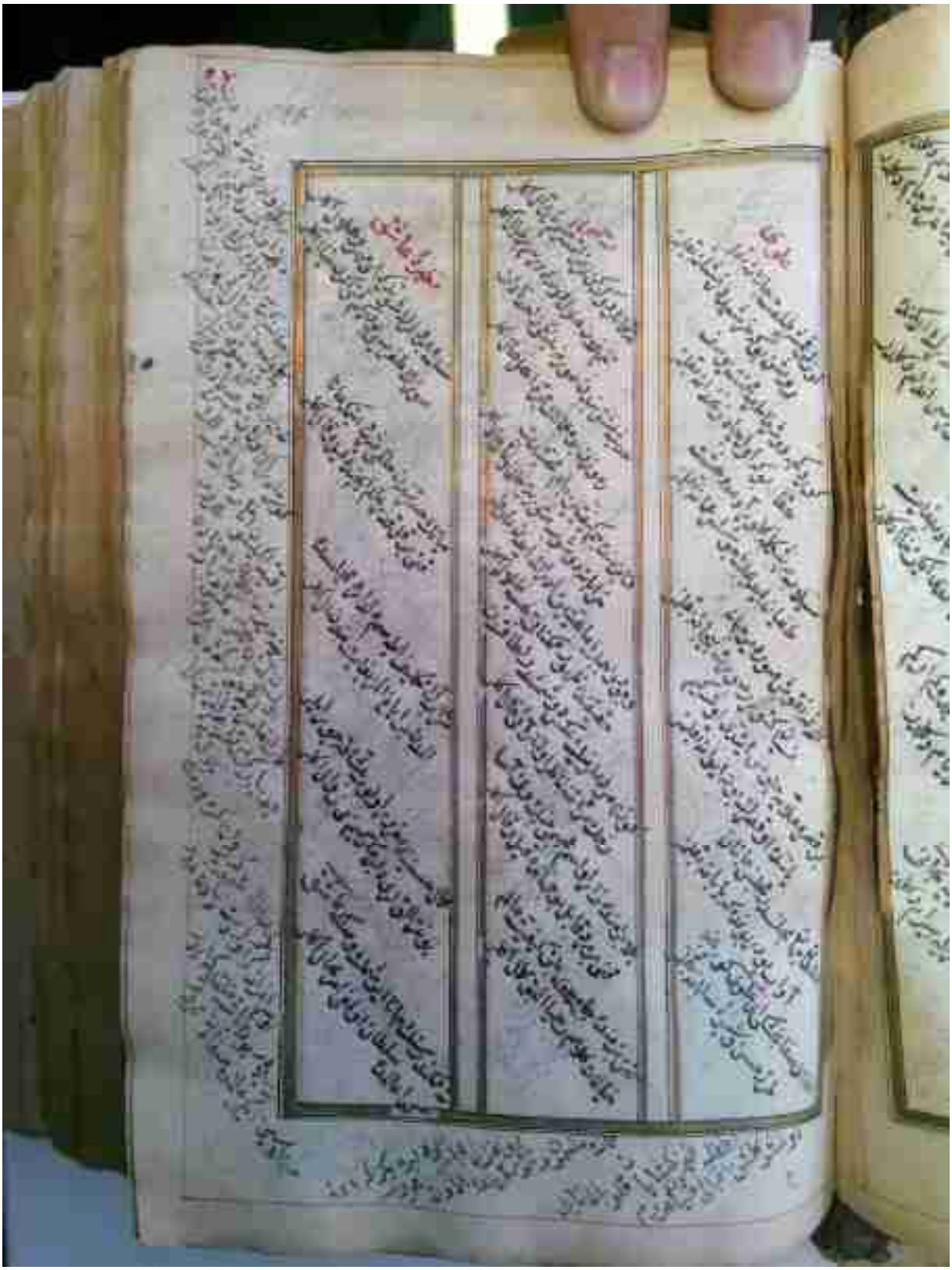

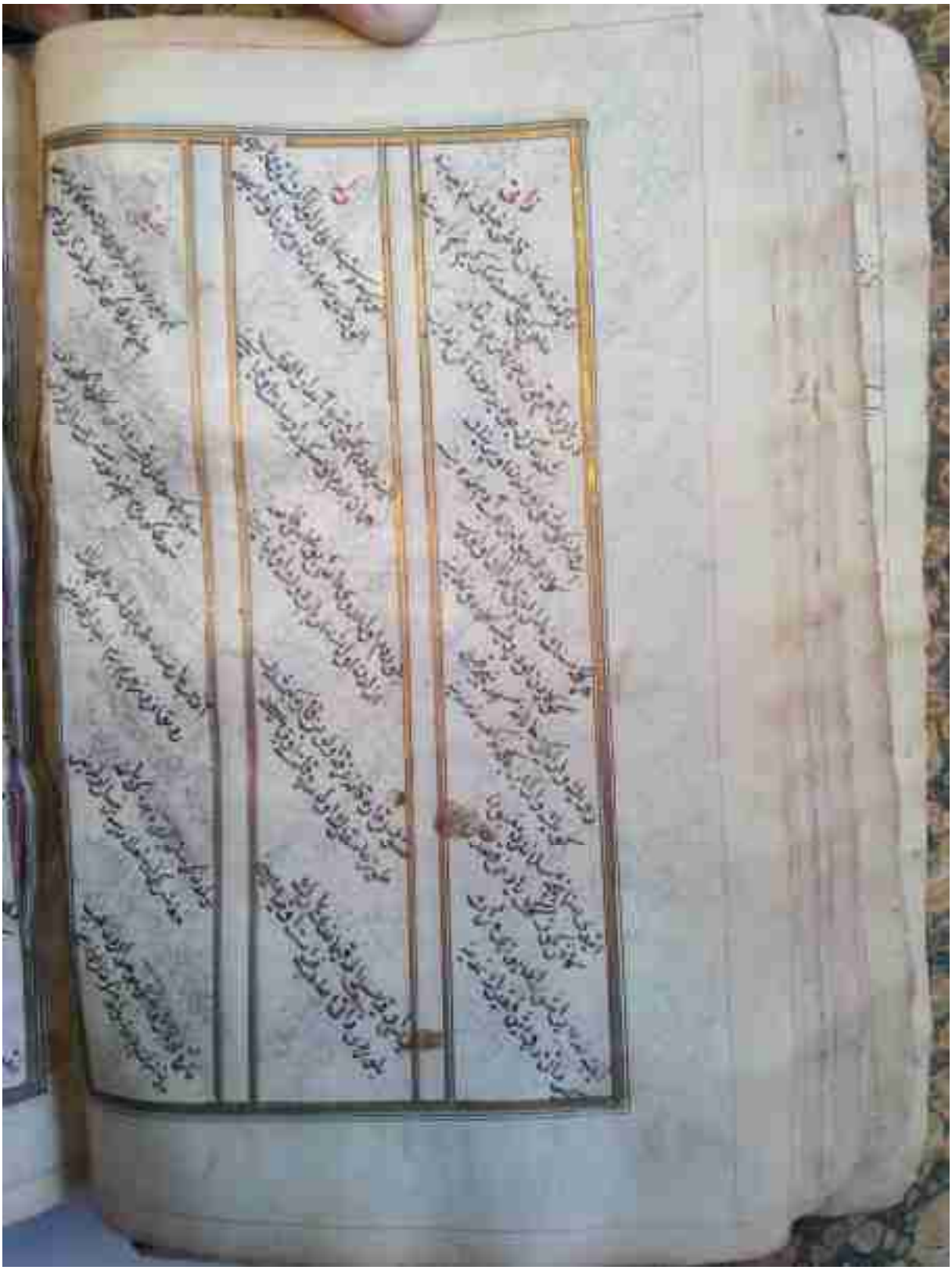

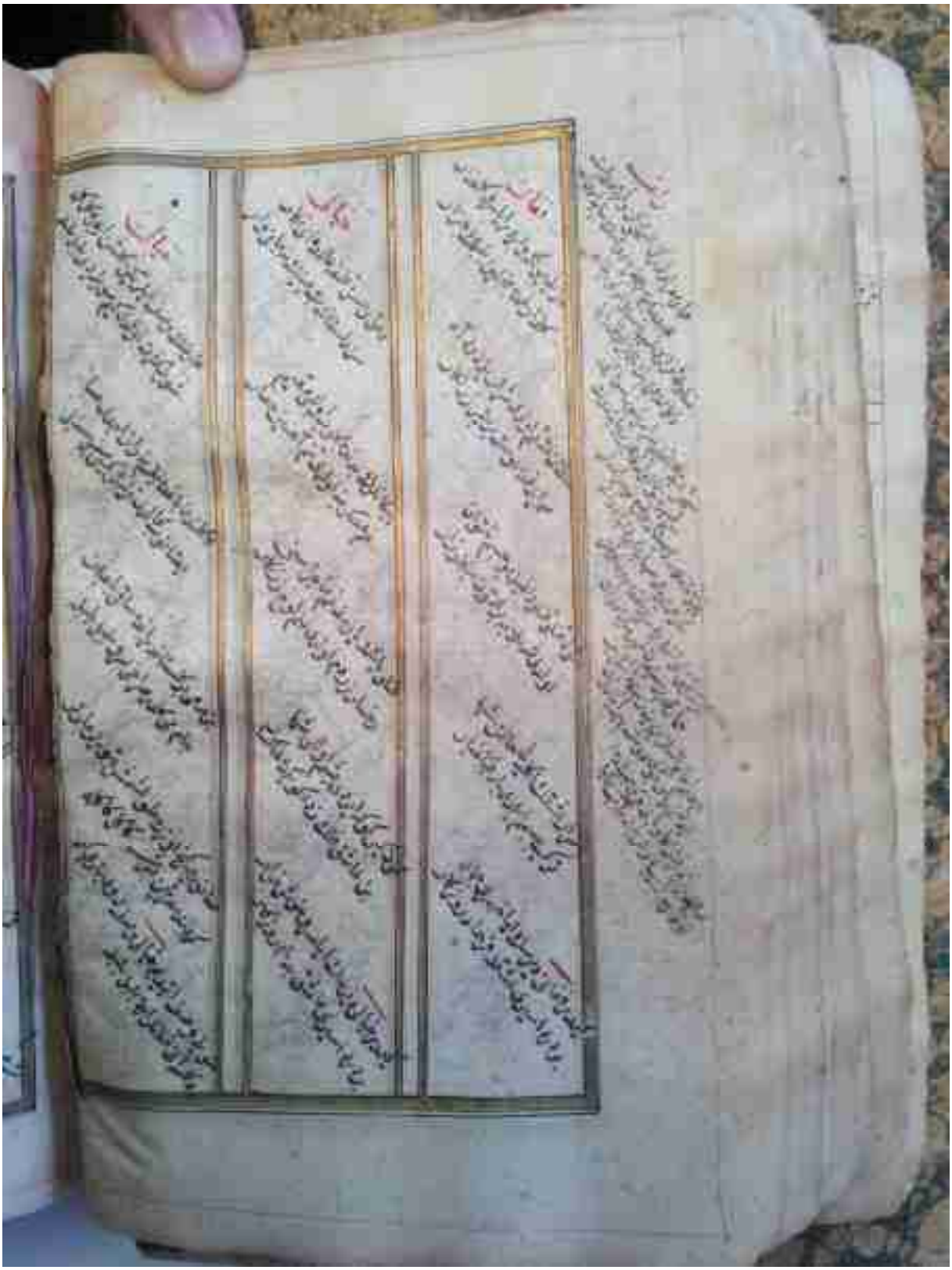

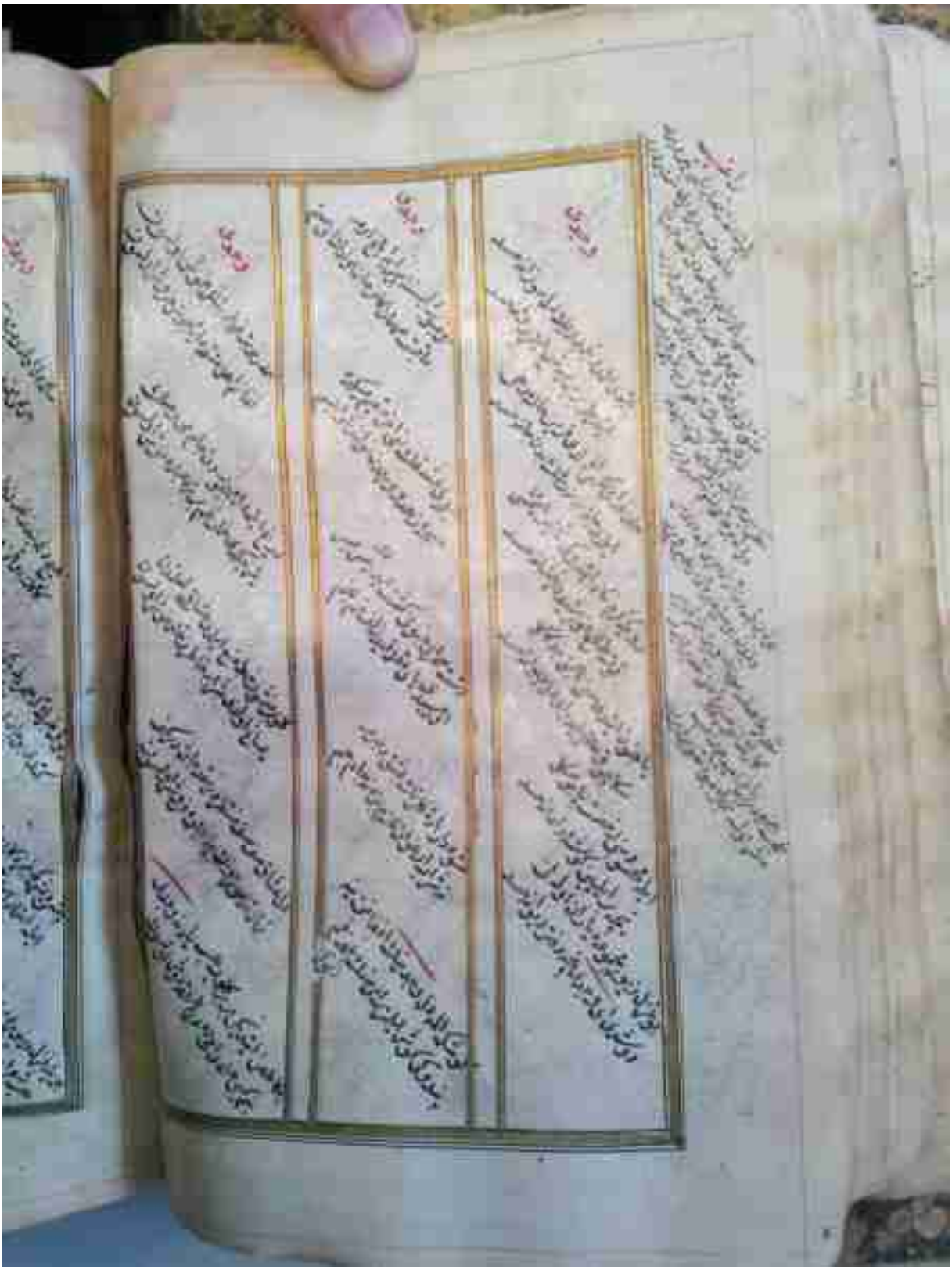

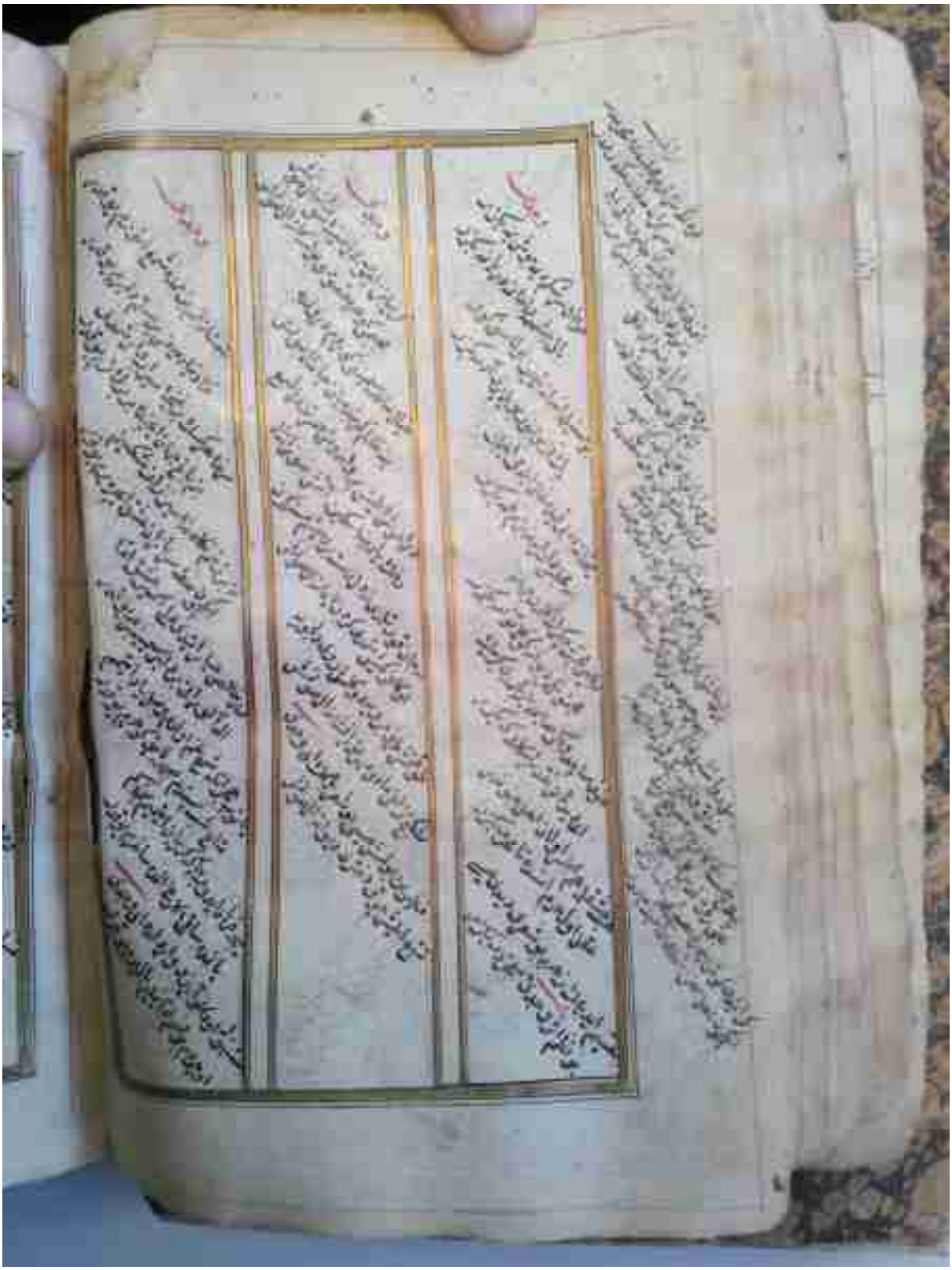

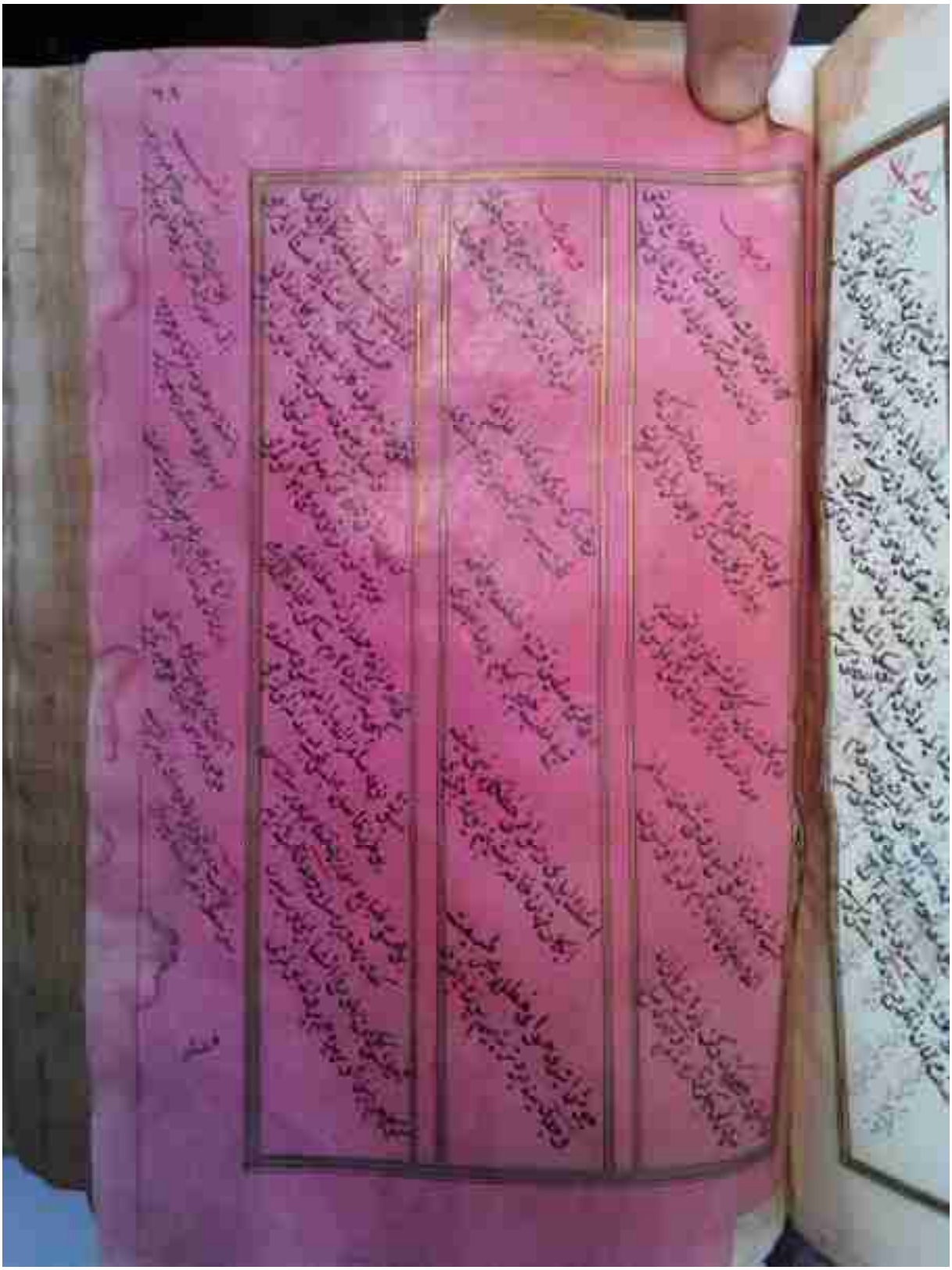

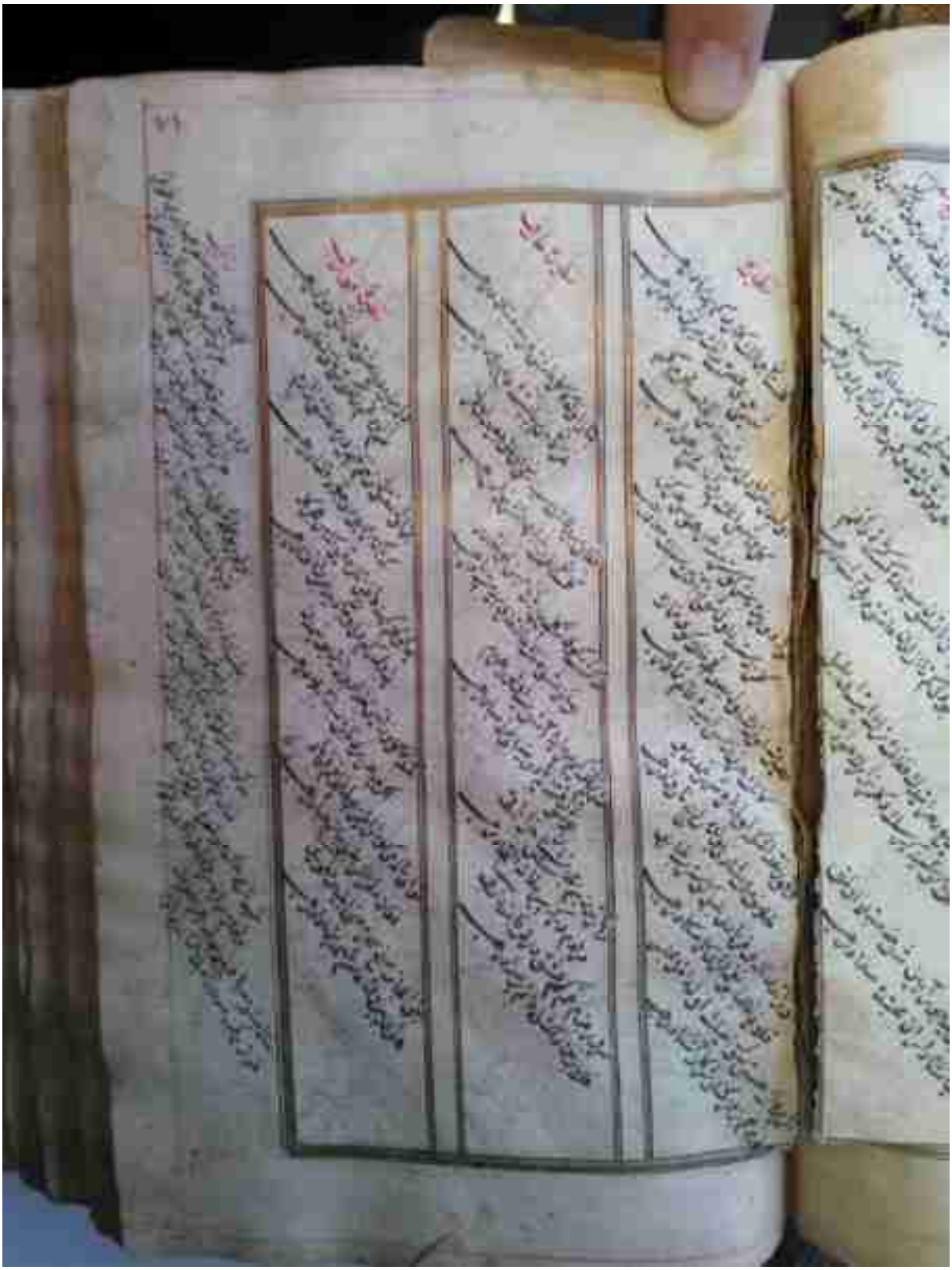

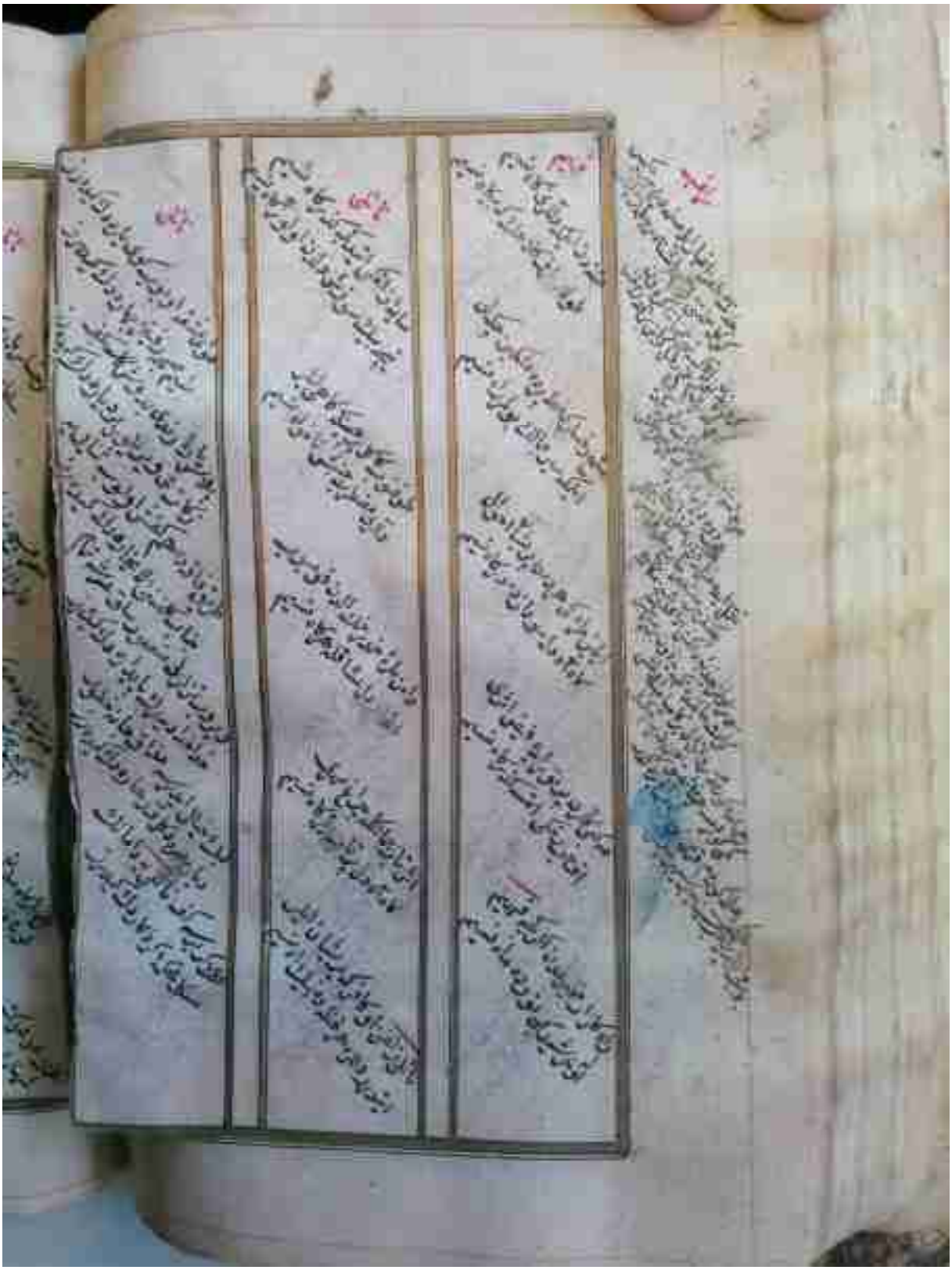

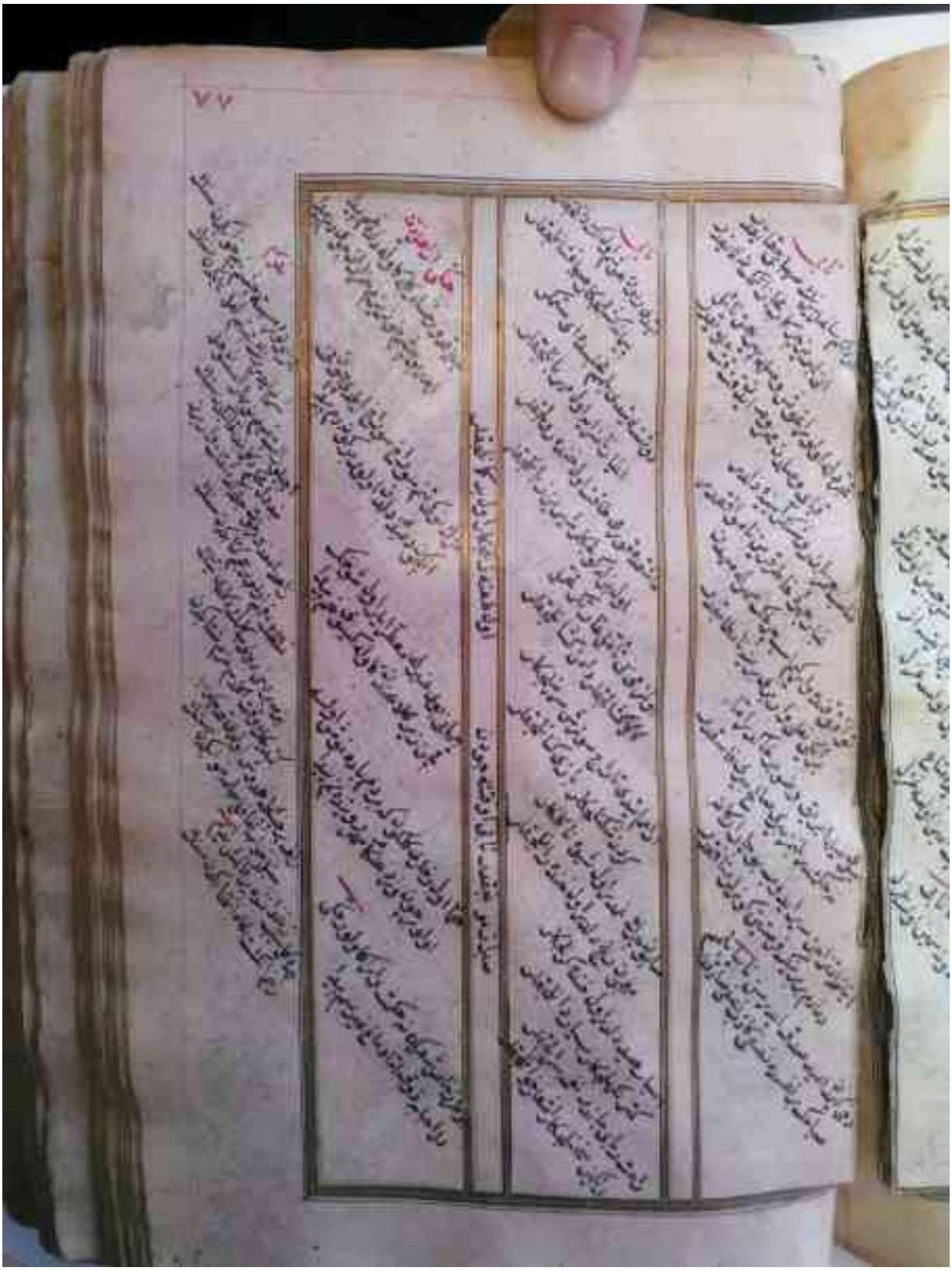

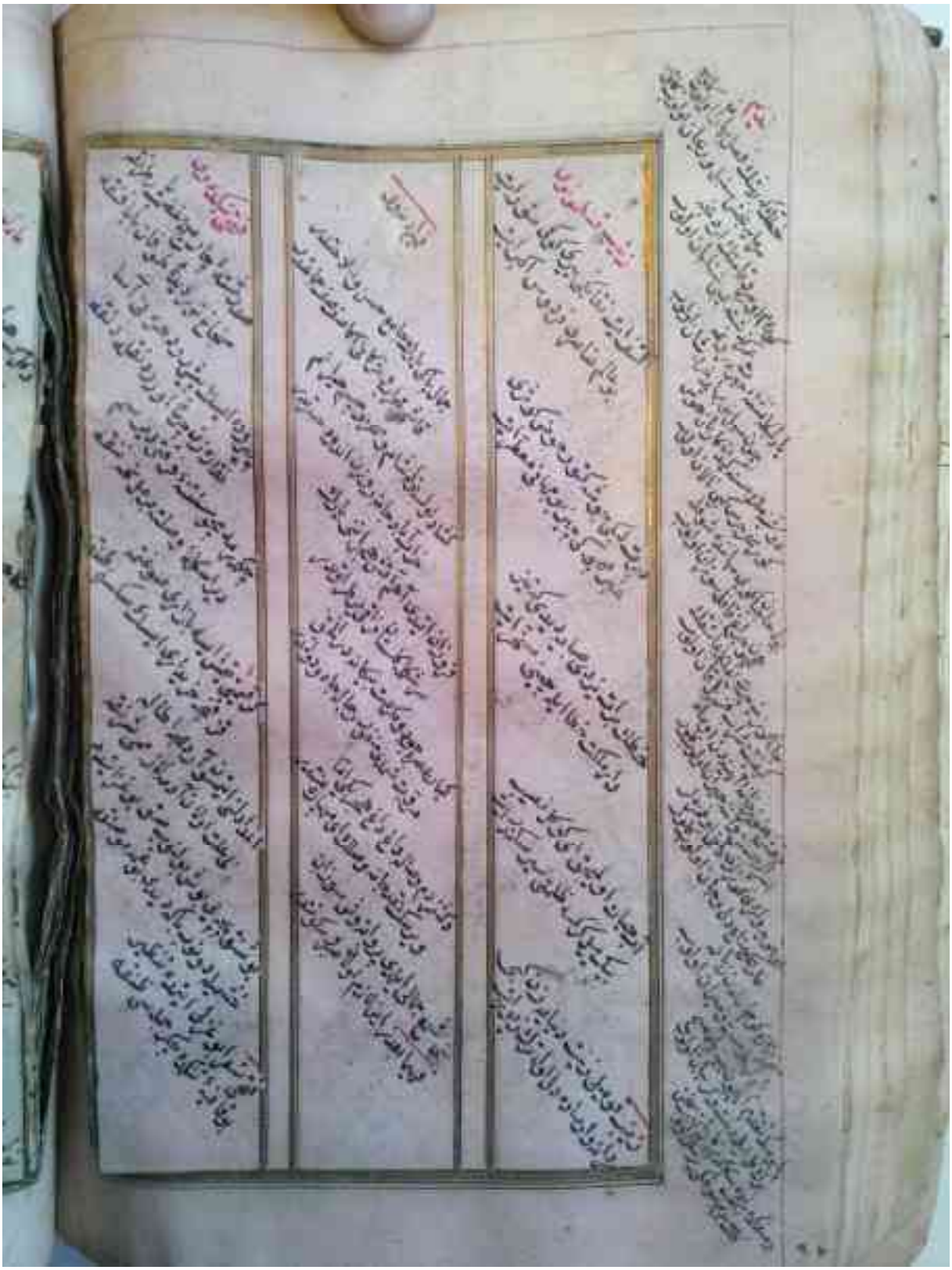

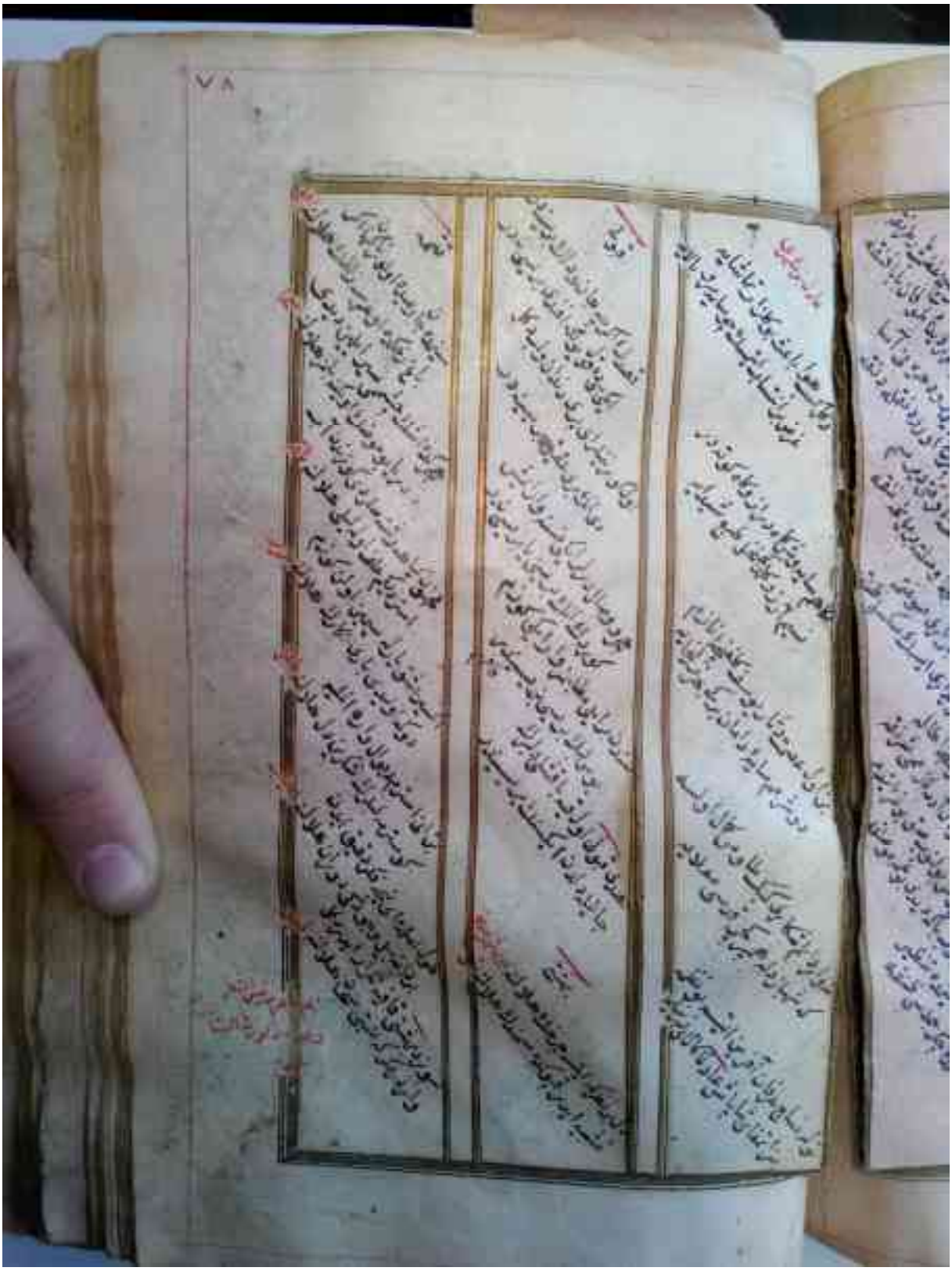

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Aygül Düzenli

Doğum Tarihi ve Yeri: 1987 - Fatih / İstanbul

Adres: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Adana.

E-mail: aduzenli@cu.edu.tr

Eğitim Bilgileri

2012-2015: Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Adana.

2005-2009: Lisans, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara.

2003-2005: Lise, Gerze İmam-Hatip Lisesi, Sinop.

İş Deneyimi

2011- ….: Araştırma Görevlisi, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Adana.

2009-2011: Öğretmen, MEB.

Bilimsel Faaliyetler

Düzenli, Aygül (2014), "Aydınlı Bir Uşşâkî Şeyhi Ömer Hulûsî ve Dîvânı (Kitap Tanıtımı)", Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, C. 14, 319-320.

----------(2014), "Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi Gönül Sultanları Buluşması (Sempozyum Tanıtımı)", Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, C. 14, 311-314.

----------(2014), "Nâzenîn Bir Hak Âşığı: Ömer Hulûsî ve Dîvân'ı (Star Gazetesi Kitap Tanıtımı) Http://Haber.Stargazete.Com/Kitap/Nazen-Een-Bir-Hak-Asigi--Omer-Hul-Fbs-Ee-Ve-D-Eevani/Haber-905306#.U7c_Kpiktvs.".

----------(2015), "Estetik Algımızın Yeniden İnşâ İhtiyacı ve Vakıflar", (Panelist) Vakıflar Genel Müdürlüğü- Vakıf ve Sanat 2015-, Adana.

----------(2014), "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıflar",

(Panelist) Vakıflar Genel Müdürlüğü -Vakıf ve İktisat 2014- , Adana.